

ІСТОРІЯ ПЛЕМЕН І НАРОДІВ, ЩО СФОРМУВАЛИ УКРАЇНСЬКИЙ ЕТНОС І ДЕРЖАВУ УКРАЇНУ¹

Павло ДАНИЛЬЧЕНКО

Зміст

	Стор.
1. Тотожність античних германців сарматам	2
2. Темно-червоношкірі античні і середньовічні пращури українців	9
3. Відповідність етноніму сакаліба багатьом темно-червоношкірим народам, а не тільки слов'янам	22
4. Формування сучасних германських мов на неіндоєвропейських субстратах у темних століттях Середньовіччя	30
5. Слов'янськомовність більшості античних германців	40
6. Скандинавія – прабатьківщина українців і більшості інших слов'ян	66
7. Українці – нащадки горян праіндоєвропейців	75
8. Переважна фінськомовність більшості скитських, іллірійських і тракійських племен	83
9. Причетність українців до дружинної культури сарматів і їх нащадків аланів, античних германців і аварів	94
10. Волелюбство українців і їх пращурів	99
11. Найперші згадки про пращурів українців у Європі	131
12. Етногенез українців	139
13. Нетотожність малих юечжі, псевдотохарські літературні пам'ятки яких збереглися, пращурам справжніх тохарів слов'янськомовних да-юечжі і інших сарматів	147
14. Українськомовність донських і північнокавказьких аланів і їх нащадків полян-русів та п'ятигірських черкасів (жанінців)	150
15. Споріднені українцям народи	172
16. Принесення до Європи слов'янської мови з Північно-Східного Китаю	219
17. Антропологічні риси українців і споріднених їм народів	244
18. Генетичні і інші характерні риси та звичаї українців	260
19. Закон відкритих складів у праслов'янській мові	290

¹ 3-тє інтернет-видання, виправлене і доповнене (1-ше: <https://elibrary.com.ua/m/articles/view/ІСТОРІЯ-ПЛЕМЕН-І-НАРОДІВ-ЩО-СФОРМУВАЛИ-УКРАЇНСЬКИЙ-ЕТНОС-І-ДЕРЖАВУ-УКРАЇНА>; 2-ге https://chtyvo.org.ua/authors/Danylchenko_Pavlo/Istoriia_plemen_i_narodiv_scho_sformuvaly_ukrainskyi_etnos_i_derzhavu_Ukrainu/).

20. Формування і головні риси української мови	292
21. Народна творчість українців	305
22. Дуже значний вплив українців і письменників українського походження на вдосконалення як російської, так і польської літературних мов	311
23. Спроби українців цивілізувати холопське населення Московщини	316
Додаток 1. Літературна готська мова шляхти і військової верстви балто-слов'ян	322
Додаток 2. Англо-тюркські та англо-фінські ізоглоси	325
Додаток 3. Яких же нацистів злочини можна вважати геноцидом українців?	334
Додаток 4. Божественне військо	365

1. Тотожність античних германців сарматам

Етнонім германці це лише кентумна форма сатемного етноніму серменди (тобто сармати: кермний / гермний / сермний / чермний – «темно-червоний, темний»; англ. «crimson», франц. «carmois» – «темно-червоний, малиновий, багровий»; гуджар. «karamajī» – «багровий, темно-червоний, малиновий»; вірм. «karmir», азерб. «kırmızı», тадж. «қирмиз» – червоний; ісп. «carmesí», угор. «karmazsin», хрв. «grimiz» – малиновий; ісп. «carmín» – кармінний; чes., слвц. «čermák» – «пташка малинівка»; ст.-ірл. «gorm», кельт. *gworm / gorm / germ – «темний, темно-синій, шляхетний»; швед. «grumlig», дан. «grumset» – «мутний, темний»; англ. «grimy» – «закопчений, смаглявий»; тверськ. «черемий» – смаглявий).

Античні темно-червоношкірі германські воїни.

Саме через темно-червоний колір шкіри античні автори германцями називали перські племена керманіїв. Вони ж відрізняли германців від темно-червоношкірих пращурів інших слов'ян – сарматів лише за осілим чином мешкання (а зовсім не за кольором шкіри, що могло б бути доцільним, якби ж античні германці були б світлошкірими). Височенні темно-червоношкірі горяни сармати / сарбати (бенг. «sarbōssa» і гінді «sarbōssa» – височенний) мешкали не лише на південному, а і на північному узбережжі Балтійського моря. Тому-то в античності воно і називалося Сарматським. І це підтверджується не лише наявністю навіть в Середньовіччі темношкірих і чорноволосих скандинавів (норманів), вікінгів і варягів:

«Д-р Бідді знайшов чорняву расу на острові Мен, де в старовинних могилах були знайдені брахіцефалічні черепи. Ці чорняві данці (ірл. «donn», ст.-англ. «dun, duning» – «темно-коричневий, чорний»; нідерл. «donker», – темний, – П.Д.) суть, може бути, Dubhgaill або «смагляві чужинці», яких ірландські хронікери, описуючи нашествя Вікінга, протиставляють «білявим чужинцям», в яких припускають норвежців. Таким може бути походження брахіцефалічного типу, високого і смаглявого, який зустрічається в деяких данських округах Англії... Етнічним кордоном між кельтами і тевтонами була безперервна лінія гір, утворена Тевтобургським лісом, Тюрінгським лісом і Ісполіновими горами. ...на південь від цієї лінії населення швидше брахіцефальне; середній показник дорівнює 79,2 у Гессені, 79,3 у Швабії, 79,8 у Баварії, 80 в Нижній Франконії і 80,1 в Брісгау. Населення нового Вюртембергського королівства (нащадки *славів / свавів шваби, – П.Д.) також короткоголове. Гельдер, найбільший вюртемберзький авторитет у справі антропології, дивиться на цей тип як на туранський (насправді сарматський, який не слід плутати з сучасним довгоголовим туранським, – П.Д.) або сарматський, а не як на Лігурійський, як він спочатку припускав... Середній показник країн швабських, алеманських і баварських в даний час дорівнює 80» (Ісаак Тейлор, «Слов'яни і арійський світ», http://www.razlib.ru/psihologija/slavjane_i_ariiskii_mir/p2.php);

«Існує ще одне давнє слово, яке використовували англосакси для позначення чорного або коричнево-чорного – це «sweart». Від цього слова могли утворюватися особисті імена Suart і Sueart, що спочатку могли означати людей з темно-коричневим або смаглявим кольором обличчя. Подібні імена зустрічаються в записях Книги страшного суду Букінгемширу і Лінкольнширу. Вони можуть бути скандинавського походження, бо прізвисько Svarti виявляється в Північних сагах. Король Норвегії, який помер у 863 році, носив ім'я Хальфде (Halfden) Чорний. Так звані смагляві жителі англосаксонського періоду, ймовірно, включали в себе венеців, іммігрантів або нащадків людей того ж народу, що і пращури сорбів (сербів) з Lausatia (Лужиця) на кордоні Саксонії і Пруссії в наші дні. Частина смаглявих вендів цілком могла перебувати серед смаглявих вікінгів, згаданих як в ірландських анналах, так і в уельських анналах, і могла бути пов'язана з людьми, які залишили англосаксонське ім'я Blacmanne-berghe, що зустрічається в одній з хартій, Blachemenestone на узбережжі Кенту, і Blachemanstone на узбережжі Дорсету. ... Вторгнення на Британські острови вікінгів (брахікранних подібно гунам-фризам і англам, – П.Д.) смаглявого або з темним кольором обличчя ґрунтується на історичних доказах, які занадто ґрунтовні, щоб у них можна було сумніватися. В ірландських анналах Чорні вікінги називалися Dubh-Ghenti, або Чорні Язичники... (валл. «mawt» – велетень тоді як грец. «μαυρός» – «темний, чорний», – П.Д.)... Чи пов'язані брүнети Хартфордширу і Букінгемширу частково з поселенцями вендами (слов'янізованими як сарматами, так і античними германцями метисними нащадками балтів і кельтів, – П.Д.) і норвежцями смаглявого типу (нащадками аланів-торків, – П.Д.), як припускають сьогодні, або за деякою іншою причиною, але британська теорія як закінчена версія в світлі цих фактів здається неправдоподібною... Факти, що стосуються смаглявих людей в Англії під час англо-саксонського періоду, які можуть бути отримані з топоніма Brun, можуть бути доповнені, принаймні, деякими з топонімів, що починаються з dun і duning. Dun є давньоанглійським словом, яке позначає колір, що нагадує і чорний і коричневий, і там, де він зустрічається на початку слова в такій комбінації, як Duningland, він, ймовірно, відноситься до смаглявих людей або їх дітей, а не до англо-кельтського слова dún – пагорб або укріплене місце. Що стосується давньої смаглявої раси або рас Північної Європи, то не може бути сумніву в її існуванні на південному сході Норвегії та на сході Фрисландії. Не може бути сумніву в важливості впливу, який давній народ венеців надавав на північно-східні території Німеччини, передаючи своїм нащадкам більш смаглявий колір обличчя, ніж той, який переважав у мешканців Ганноверу, Гольштейну і Вестфалії, більш чистого тевтонського походження. У цьому не доводиться сумніватися, з огляду на те смагляве населення, яке сьогодні збереглося в провінціях Північної Голландії, Дренту і

Оверійсселу, що утворюють внутрішні райони давньої Фризії, звідки численні смагляві мешканці (брахікранні смагляві нащадки вільців гуни-фризи / руси, – П.Д.) разом з фризами (доліхокранними блідолицими нащадками усунів і саксів, – П.Д.), мабуть, прибули до Англії. Недоцільно сумніватися в цьому, бо під час норвезької імміграції в Англію всі смагляві мешканці Норвегії не стали залишати свою країну, так як вони були смаглявими... Норвезькі брюнети відрізняються від типових блондинів цієї країни двома особливостями. По-перше, вони більш широкоголові, тоді як блондини, що становлять основну масу цього народу, довгоголові. Арбо ясно показав, що не тільки більш широкоголові мешканці цих прибережних районів є в цілому смаглявими (темними), але серед них широкоголові люди мають тенденцію бути більш темними, ніж інші типи. ...у Норвегії виявляються сліди широкоголової, що відрізняється від лопарів, смаглявої раси, про існування якої вже згадувалося, і яка описана Ріплі як, ймовірно, альпійського походження» (Томас Вільям Шор, «Походження англо-саксонського народу», <http://universe-tss.su/main/litstr/16067-proishozhdenie-anglo-saksonskogo-naroda-obnovlyaetsya.html>).

Червонолицим і темношкірим був і імператор Священної Римської імперії Оттон I Великий:

Королева Адельгейда і король Оттон I Великий, король Германії (936 – 973), імператор Священної Римської імперії (962 – 973), що можливо був нащадком темношкірих готів, http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Otto_I,_Holy_Roman_Emperor#mediaviewer/File:Meissner-dom-stifter.jpg; http://www.wikiwand.com/ru/Оттон_I_Великий;

Оттон I в «Хроніці саксів і тюрингів» (біля 1530/1535), Веймар, зображення роботи Лукаса Кранаха Старшого, <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/1080983>; http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Otto_I,_Holy_Roman_Emperor#mediaviewer/File:Otto_I_HRR.jpg;

«...він [Оттон I] вмів говорити романською і слов'янською мовами і, що є рідкістю, вважав гідним користуватися ними. Він часто ходив на полювання, любив гру в шахи, іноді з [чисто] королівською гідністю виявляв прихильність до верхової їзди. З цим він поєднував величезний зріст, що свідчив про королівську велич, голову його покривало сиве волосся, очі були карі, вони випромінювали якийсь блиск на зразок блискавки, [у нього було] червоне обличчя і всупереч давнім звичаям довга борода, груди, покриті гривою, як у лева, помірний живіт, хода, колись легка, тепер стала важчою...» (Відукінд Корвейський, «Діяння саксів», <http://www.vostlit.info/Texts/rus/Widukind/frame2.htm>).

Отже зовсім не блідолицими блондинами, а дуже смаглявими, чорноволосими і кароокими брюнетами (подібно своїм нащадкам українцям) були шляхетні роди готів:

Повалений ватажок варварів, підлогова мозаїка VI ст. у Великому (Святому) палаці у Константинополі <http://dic.academic.ru/pictures/wiki/files/50/250px-Greatpalacemosaic.jpg>;

Реконструкції зовнішності готів, <https://antropogenez.ru/goty/>;

«Готи – давньогерманська спілка (переважно слов'янсько- і балтськомовних, – П.Д.) племен, яка відіграла важливу роль в історії Європи, Наддніпрянщини та Криму з другого до шостого століття після Христа. За походженням готи (нащадки, як і споріднені їм алани, слов'янськомовних тохарів = гутів = да-юечжі, – П.Д.) з півдня Скандинавії (Швеції), а в другому столітті н.е., перепливши Балтику, вони висаджуються в гирлі Вісли з метою переселення на нові простори, які вабили їх сприятливішим кліматом та родючістю земель. Їхньою метою були сучасна правобережна та південна Україна, територія сучасної Молдови та придунайської Румунії. У третьому столітті н.е. готи діляться на дві гілки: східну – остготи / гостроготи (гаруди / *гарди = *гориди = хороти і

гевтунги / грутунни = хорутани, – П.Д.), та західну – вестготи / візиготи (тервінги = черв'яни, – П.Д.). Вестготи йдуть за Дунай і починають там тиснути римлян, а остготи поселяються на великих просторах сучасної України і створюють свою державу Оюм, східним кордоном якої був Дніпро, південним – Чорноморське узбережжя від гирла Дунаю до Дніпра, а північним – Пінське (білоруське) болото. Столицею держави стало місто Дармстад. Більшість істориків вважає, що воно було десь на правому березі середньої течії Дніпра; не виключено, що це був навіть Київ, однак точних даних, підтверджених археологічними матеріалами, так і не було отримано. Потрібно сказати, що невелика частина готів пішла до Надазовського степу, а ще одна група оселилася на Кримському півострові» (історик Олександр Левченко, «Готи одні з прашурів українців», <https://www.segodaya.ua/opinion/levchenkocolumn/goty-odni-iz-predkov-ukraincev-1280122.html>);

«Ще у першій половині XIX ст. починається вивчення епічної традиції про готів Ерманаріха, що збереглася в давньогерманських сагах. Важливою подією стала публікація Копенгагенським Королівським товариством північних антикварів «Саги про Хервер». Одним із перших її проаналізував ісландський дослідник Г. Вігфуссон. На його думку, найдавніші едичні пісні циклу про Ерманаріха і Аттілу («Намдїсмал») вказують на першу Готську імперію (королівство Ерманаріха, – І.З.) і на її столицю – «Danparstaðir» («Дніпровський град»), якому відповідає м. Київ. На основі аналізу епічної традиції Г. Вігфуссон дійшов висновку, що Ерманаріх правив всією чорноземною смугою Русі від Карпат (Harvaðafjöll) до східних степів» (Ірина Зінківська, «Готланд Ерманаріха: гостроготи у Східній Європі на рубежі Стародавності та Середньовіччя», <https://coollib.com/b/516221/read>);

Теодоріх Великий – король остготів / гостроготів / грутуннів з роду Амалів, (http://www.e-reading.link/bookreader.php/1020861/Pfaylshifter_-_Teodorih_Velikiy.html, http://100v.com.ua/sites/100v.com.ua/files/imagecache/person_node/teodorih_velikiy.jpg).

Підтверджується тотожність античних германців темно-червоношкірим сарматам і їх нащадкам аланам-торкам також як північними легендами про прихід войовничих прашурів скандинавів з Азії та Дону (Асгард – місто / город / град асів = ясів / аланів; священна річка асів Танасквіль = Танаїс / Дон), так і ідентичністю тамг античних германців тамгам сарматів і лучників аланів (евенк. «алаңа» – лук, – П.Д.):

«Плем'я гаутів, ведене легендарним Одіном, прийшло на Балтику з Дону не пізніше початку IV ст. до н.е., бо давньогрецький мореплавець Піфей описав в 300 – 330 рр. до н.е. північну країну Ультіма Тулі (Скандинавію), землю готів, гутонів і інгвеонів (прашурів англів і свеонів) на Півночі Європи, а також і тевтонів, що купують у них бурштин.

«Одін» швидше є чином, ніж власним ім'ям, бо в XI ст., за часів Всеслава Брячиславовича (Чарівника), язичницький жрець, що повстав проти християн Полоцької Русі, також називав себе воділою – похідне від Водін / Одін, що означає «водій, вождь, керманич». Гаути прийшли з Північного Кавказу, з «земель торків» на північ, заселяючи землі сучасних України, Росії та Білорусі – так звану Холодну чи Велику Швецію, або Світ'юд (Оюм), а потім північну землю сучасної Німеччини. Примітно, що, перебравшись на Скандинавський півострів, плем'я Одіна назвало цю країну Малою Швецією (Світ'юд) і Скандією» (Михайло Голденков, «Русь. Інша історія», http://evolv.ho.ua/Ukraine_History_and_Culture/Ukraine_History/Belorusj/Goldenkov_Rus_dr_ist.html, <https://litlife.club/books/180967/read?page=10>);

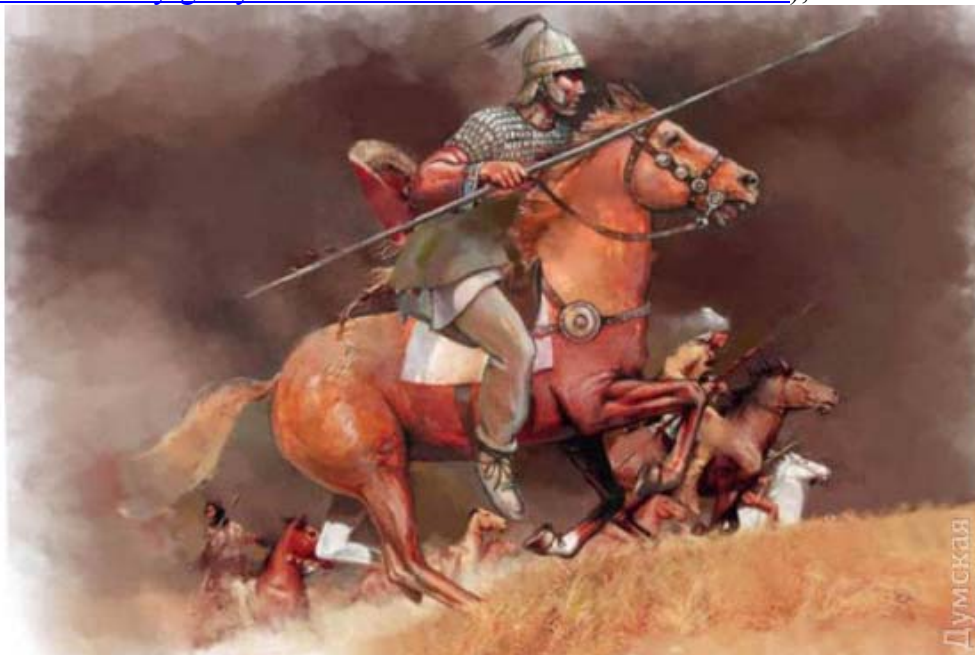
«Піфей каже, що гутони [guionibus], народ Германії, населяє узбережжя океану при затоці [aestuarium, також гирлі річки], званому Метуонідіс [Metuonidis], протягом 6 тис. стадій. Звідси днем плавання відстоїть острів Абал [Abalum], на береги якого по весні морські хвилі викидають бурштин, який являє собою продукт згуслого моря. Мешканці використовують його замість палива і продають найближчим тевтонам [teutonis]» (Пліній Старший, «Природна історія // Піфей з Массалії», 37.11, http://oplib.ru/voennoe_delo/view/46427_nashestvie_kimvrov_i_tevtonov_ii_vek_do_n_e);

«Тур Хейердал, знаменитий норвезький мандрівник і національний герой, спочатку висунув припущення, потім став шукати йому підтвердження і, нарешті, видав як науково доведений факт таку ідею – батьківщиною норвежців (не скандинавів, а саме норвежців!) є ... північне узбережжя Азовського моря. Доказ лежав на поверхні і було зрозуміло будь-кому: у вступках до написаних у 1220-і роки збірниках саг про норвезьких конунгів «Коло Земне» і «Молодша Едда» (пам'яток, які норвезькі діти читають в школі, як наші – «Слово про Ігорів похід») їх автор, Сноррі Стурлусон, пише про те, що Одін і інші божества давньоскандинавського язичницького пантеону насправді були керманичами народу асів, що спочатку мешкав у «Великій Світ'юд», яка розташовувалася десь в Азії або в Трої і яку інші твори поміщають в Північному Надчорномор'ї. Вони-то і привели свій народ до Скандинавії. Від аса (алана-торка, – П.Д.) Одіна і його сина Інґві-Фрейра і утворилися (лише смагляві і брахікранні, – П.Д.) шведи і норвежці. Для Т. Хейердала було вочевидь: прабатьківщина асів (і, відповідно, норвежців) міститься там, де збереглася їх первісна назва – Азов (турецька Азак – колишнє селище караболгар утигурів і аланів / ясів = асів, – П.Д.)! Заглядати в етимологічні словники не було потрібно, співзвуччя ас – Азія – Азов говорило саме за себе...» (Олена Мельникова, «Ренесанс середньовіччя? Роздуми про мітотворчість у сучасній історичній науці», <http://www.ulfdalir.ru/literature/735/1953>);

«Тепер подивимося на Швецію. Там, на відміну від Зеландії була місцева королівська деспотія. Король Гюльфі, згідно з переказами, прийшовши у захват від вчення Одіна, запросив його до себе і запропонував розпоряджатися, як його душі буде завгодно. Але коли Одін помер, то королівська деспотія перейшла до його сина Ньйорда (Нарта, – П.Д.). Здавалося б, утвердилася лінія мігрантів? Давайте розберемося. По-перше, Ньйорд не був рідним сином Одіна. Ньйорд за походженням був ван (жуан / жун = гун / веньоуто = венендер = венед; англ. «wan» – сірій, – П.Д.), до Одіна він був відправлений як заручник і був ним усиновленим. Тобто він був «юридичним» сином Одіна, але хромосома юридично не передається. Але мало цього. Ньйорд був одружений на дочці місцевого «велетня» Скаді – мисливицею, що бігає на лижах і люблячої гори більше моря. Для мене це портрет, дуже близький до саамської жінки (велетнями в Скандинавії до пришестя вількінів були зовсім не саами, а балтськомовні савромати – гуди = язиги і роксолани [лат. Rhoxolani, д.-грец. Ῥοξολάνοι], – П.Д.). Ось син від цієї Скаді Фрейр-Інґві і став родоначальником шведської династії Інґлінґів. Адже не Ньйорд, чоловік Скаді, хоч він і «вийшов в зяті», а син Скаді. Але що стосується Y-хромосоми, то питання продовжує залишатися відкритим. Якщо Фрейр-Інґві був біологічним сином Ньйорда, то він переніс на Скандинавський півострів свою ДНК-лінію, лінію ванів – (савромато-сарматський – західнобалтський і західнослов'янський / український, – П.Д.) гаплотип **R1a-M458**? Але

якщо, як у випадку зі Ск'йолдом, мав місце сакральний «шлюб», то Y-хромосома в новій династії Інглінгів залишилася від автохтонів (від «велетнів»), а від мігрантів-ванів (балтськокомовних венедів, на чолі з нащадками теж велетнів – слов'янськокомовних вількінів / велетів = аланів-торків, – П.Д.) було принесено династійне ім'я. Що ж до асів (вочевидь, аланів-торків і юечжської за походженням шляхти царських усунів язаматів, споріднених утигурам = *утіям / ясам, – П.Д.), то вони і тут були більше за ідейною частиною...» (Лідія Грот, «Що вважати «темними віками» (відповідь І.Л. Рожанському)», <http://pereformat.ru/2014/03/temnye-veka/>);

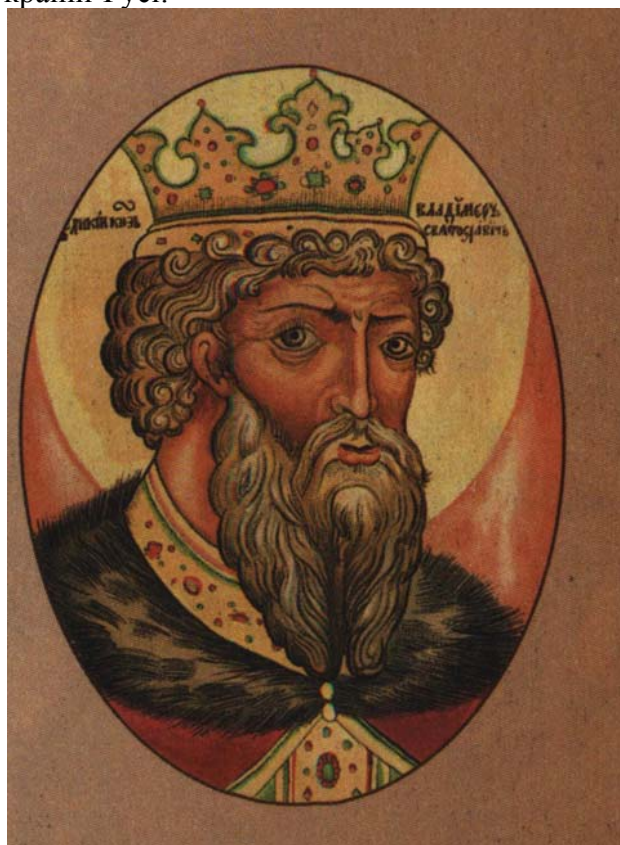
«...з 4 ст. до н.е. сармати почали експансію на північ і захід від своїх споконвічних територій вельми широким фронтом: в Середнє Поволжя, в лісову зону Росії та України і в Центральну Європу. У лісовій зоні Росії і України (від Пооччя до Подесіння) виявлено деяку безліч різноманітних виробів з сарматськими родовими знаками, датованими більш пізнім часом, 1 – 3 ст. С.В. Воронята зазначає, що зона цих знахідок в цілому збігається з регіоном іранської гідро- і топонімії в лісовій зоні Росії, і робить висновок з цього, що ці назви були зроблені на початку нашої ери, тобто не в передскитський і скитський періоди, як вважалося раніше. Технологія нанесення збігається з відомо сарматським способом нанесення тамг в регіоні споконвічного мешкання сарматів, що практично виключає наслідування... Принаймні, співпраця (слов'янськокомовних, – П.Д.) сарматів з рядом (теж слов'янськокомовних античних, – П.Д.) германських племен на початку нашої ери археологічно підтверджена, про що говорять і списи «германського типу» з мітками, що нагадують сарматські родові знаки, і «похоронний інвентар деяких з могил... С.А. Яценко ... «Але яким чином знаки власності сарматської аристократії могли використовуватися їх північно-західними сусідами? Адже відомо, що використання чужої тамги без санкції її господаря неминуче призводило до серйозного конфлікту, в тому числі – до тривалої війни. Відповідь дає нам етнографія народів Північного Кавказу, де, як вдалося з'ясувати, збереглися переважно стародавні сарматські традиції використання цих знаків. Судячи зі звичаєм, що зберігався там ще недавно, користуватися тамгою шляхетного клану могли представники інших народів, які (1) дали клятву дружби, (2) вступили в шлюб з його представниками, або (3) виявилися в особистій залежності від аристократа (чи, ймовірно, (4) через тотожність античних германців сарматам або їх нащадкам аланам / асам, – П.Д.)...» (Георгій Тележко, «Сліди прагерманських міграцій», <http://www.neizvestniy-geniy.ru/cat/literature/istor/825020.html?author>);

Темно-червоношкіра роксолана [савроматка] (Михайло Большаков, «Сліди пращурів», https://ridero.ru/books/sledy_predkov/freeText).

2. Темно-червоношкірі античні і середньовічні пращури українців

Темно-червоношкірими були і князі України-Русі:

Князь Володимир Святий – Червоне Сонечко (http://ikona33.ru/sites/default/files/w_259.jpg, <http://900igr.net/datai/istorija/Potomki-Rjurika/0002-001-Knjaz-Vladimir-Krasnoe-Solnyshko.jpg>, <https://www.pravmir.ru/svyatoj-knyaz-vladimir-zhitie-ikony-molitvy/>; http://www.e-reading.link/illustrations/1032/1032301-i_043.jpg, Икони).

З темно-червоними обличчями подібно князю Володимирі були і інші споріднені йому нащадки темно-червоношкірих аланів-торків і русів-торків:

«Літописець описує Мстислава як «огрядного і червонолицего, з великими очима, хороброго в битвах, милосердного і люблячого свою дружину, що не жалів для неї ні грошей, ні їжі, ні пиття». Як правитель Тмutorакані, Мстислав, мабуть, носив титул кагана. Цікаво відзначити, що у «Слові про Ігорів похід» чернігівського князя Олега, що теж якийсь час керував Тмutorаканню, також називають каганом (від прасл. *кохань – «любий, шановний»; сер.-япон. «koñi», укр. «коханья» – любов, снскр. «kam» – любити; пол. «kochany» – шановний, – П.Д.). Таким чином, правління Мстислава – це, в певному сенсі, спроба замінити панування на Русі Києва пануванням Тмutorакані і відродити давньоруський каганат докиївських часів. У той період, судячи з усього, Тмutorакань була свого роду духовною столицею Русі...» (Георгій Вернадський, «Київська Русь», <http://oldru.com/vernadsky/ver02/18.htm>).

Отже в Південній Русі мешкали слов'янськомовні темно-червоношкірі готи-руси і їх пращури алани-торки (що разом були пращурами черкасів), а також і споріднені їм караболгари яси та каракозари (козарські слов'яни – чорні клобуки): берендеї (барангури = борани / воради = верінги / варанги / варяги = вершники; укр. «беріг» – «височина, край»; тадж. «баланд» – високий; тат. «беренче» – «перші, кращі, головні»), турпеї (тарпети = тервінги = церівани / черв'яни / зеруяни), коуї / ковуї (кавари = каурави / гаурави = хоразмії / хуруси; грец. «кафё», тадж. «кақваранг», курманджі «qehweyü», тат. «ковур» – «кавовий, коричневий»; гуджараті «gaugava» – «високий, піднесений, величний») і касоги (кашаги = *кашгари = козаки; грец. «κάστανο», лат. «castaneo», лит. «kaštonas», пенджабі «caisaṭanāṭa» – каштанові, тобто червоно-коричневі, темно-червоні), а також і слов'янськомовні чиги / чики – «рубіжани, українці» (англ. «cheek» – «щока, бокова стінка», татар. «чик», карач.-балк. «чек» – «кордон, край, межа»), що були споріднені полянам-русам, уличам (нащадкам ультинів / ультинзурів / альтцигірів), тиверцям (нащадкам аланів-тибаренів) і іншим південноукраїнським слов'янським племенам:

«В. Мінорський висловлювався за те, що етноніми «аорси» і «алани» ідентичні. Зміну імені з Яньцай на Алан він зв'язав з переходом деспотії до іншого племені або клану. Алани, на думку науковця, мешкали за Каспієм на південь від Аральського моря. Ф. Гутнов зазначає, що яньцай – це не лише надаральські землі, а й західні території. Китайцям просто були найбільш знайомі місцевості у Надараллі та Надкаспії. Аорси з'явилися у Європі внаслідок тиску більш східних племен. Втім, вперше аорси вирушили з надкаспійських земель на захід уже у III ст. до н.е. і у класичних джерелах відзначалися як сильне плем'я. Пам'ятники зубово-воздвиженської групи на Північному Кавказі пов'язуються з аланами, а чинником появи нових етнічних груп у країнах став тиск хуннів. З'являються антропоніми із фарном. У Європі у III – II ст. до н.е. з'являються роксолани, яких деякі дослідники пов'язували з аланами та масивом масагетських племен. А сам Ф. Гутнов не вважав яньцай-аорсів аланами, але зазначав, частина аорсів взяла участь у етногенезі ранніх алан. До формування аланів був причетний Кангюй. Культ фарна був серед кангюйців. Наголошується кангюйський слід в археологічних пам'ятках Північного Надчорномор'я. Також були пов'язані з ранніми аланами і усуні-асії, і юечжі-тохари... Ранньоаланська племінна спілка склалася в Південно-Східному Надараллі і була пов'язана з пониззю і середньою течією Сирдар'ї. Всі великі етносоціальні організми регіону були поліетнічними, що відноситься до Кангюю та Усуні. Навіть території Таджикистану та Туркменістану зберегли сліди перебування аланів. Частина їх залишилася в Центральній Азії (у термінології Ф. Гутнова, у Середній Азії), а інша частина мігрувала на захід... Габуєв вважає, що асії, які входили до юечжської (тохарської) племінної спілки, – це частина усуней, захоплених юечжами до Греко-Бактрії. Асії – це алани. Правлячою була юечжська династія Вень (Дім Чжаову, – П.Д.), що стояла на чолі Кангюю, який підпорядкував своїй деспотії Яньцай, а той, у свою чергу, після підпорядкування кангюйцями, був перейменований в Аланью. У становленні аланів зіграли роль два

компоненти – (слов'янськомовні, – П.Д.) юечжі = тохари та (балтськомовні, – П.Д.) усуні-асії. Ці племена брали участь у формуванні держави Кангюй. Зазначається вплив (прототюрксько-германськомовних, – П.Д.) масагетів на формування аланів, що відбувалося біля Кангюю. Алани були носіями етноніму «агуапа», яким вони відрізняли від себе інші народи... З II ст. н.е. Етнонім «алани» витіснив назви сарматських племен. А. Цуцієв вказує, що доля ранньоаланського етносу пов'язана з Кангюєм та Яньцаєм. Початок аланської історії пов'язується з Кангюєм... У Європі алани з'являються у другій половині – наприкінці I ст. н.е. На Нижньому Дону алани підкорили аорсів, а у Середній Кубані – сираків і меотів. Друга хвиля аланів прийшла на Північний Кавказ із півночі у II – III ст. н.е., і з цим пов'язане поширення поховань з катакомбами. Ця група кочівників з районів Бухари та Фергани прийшла через Хорезм у Надуралля та Нижнє Поволжя...» (Ярослав Пилипчук, «Ранні алани: питання політичної та етнічної історії» Частина 2, <https://realnoevremya.ru/articles/139170-yaroslav-pilipchuk-o-rannih-alanah-chast-2>).

Таким чином українці є нащадками темно-червонолицих, чорноволосих і карооких аланів а, отже, й нащадками передусім таких їх нащадків як остготи грутунни = руси та вестготи тервінги = черв'яни (до спільноти яких входили не лише прашури українців і сербів, а і більшості сучасних хорватів), так і донські, і кавказькі алани:

Українці-руси / поляни-руси, що були військовим прошарком (військовою дружиною / варною) у слов'ян, <https://radota-indrin.livejournal.com/72975.html>;

«У 375 р. (за даними «Синописа») деякі «руські вої» билися з імператором Феодосієм. Константинопольський патріарх Прокулос (434 – 447 рр.) розповідає про переможний похід Русі (спільно з гунським правителем Ругілою) на Цар-град у 424 р. Арабський письменник ат-Табарі приписував дербентському правителю Шахріяру такі слова: «Я перебуваю між двома ворогами: один – козари, а другий – руси, які суть вороги всьому світу, особливо ж арабам, а воювати з ними, крім місцевих мешканців ніхто не вміє». На початку ХХ ст. в російській пресі був надрукований один стародавній грузинський манускрипт, що оповідає про облогу Царгорода русами в 626 р. У ньому згадується якийсь руський хаган (каган), що вступив у спілку з персами для того, щоб напасти на Константинополь. Детальніше див: Лісовий С. «Русь, звідки ти? Основні проблеми історії стародавньої Русі». Вінніпег, 1964. С. 93). Згідно з манускриптом цей хаган ще за часів імператора Маврикія (582 – 602 рр.) напав на Візантію, полонивши 12 тисяч греків. Як зазначалося вище, титул «хаган» вважався на Сході приблизно тотожним імператорському, дати його могли лише керманичу сильного держави» (історик Олександр Єлісеєв, «Стародавні руси: народ і «каста»»,

<http://kladina.narod.ru/eliseev/eliseev.htm>, <http://radota-indrin.livejournal.com/72975.html>);

«Червонолиці руси сяяли. Вони так сяяли, як магів виблискують вогні» (Нізамі Гянджеві, «Іскандер-наме», <https://www.rulit.me/books/pyat-poem-read-329935-210.html>);

«Під захистом Хорса, язичницького божества Сонця і війни та верховного бога раннього хорватського пантеону, нація воїнів хорватів (ст.-хрв. Hrvuati) мандрує стежкою Сонця, вирушаючи на світанку з азійських просторів на Сході, до заходу Сонця і нової батьківщини, де вони знайдуть дім і приймуть християнство» (Аваро-хорватська легендарна сага з острова Крк – «На сліді сонця – Червоні воїни з Хорасмії»,

<https://www.amazon.com/Track-Sun-Red-Warriors-Chorasmia-ebook/dp/B08KHTXMKF>);

Темно-червонолиций шляхетний алан (Мозаїчний тротуар із британського музею. Розкопано його в Бордж-Джедіді в 1857 році [Африка, Туніс, Карфаген]. Дата: 5 століття [пізні] або 6 століття [ранні], <https://realnoevremya.ru/articles/139170-yaroslav-pilipchuk-o-rannih-alanah-chast-2>);

«Ці дані підтверджуються повідомленням ал-Ідрісі, що міститься в описі 6 секції VI клімату, де йдеться про ситуацію біля гирла річки Русійу, в якій має сенс бачити р. Кубань: «Від гирла цієї річки до міста Ашкасія сто п'ятдесят миль. Це гарне місто з [числа] міст країни ал-Ланійя та один з її прикордонних регіонів. Від міста Ашкасія до

міста Ашкала з країни ал-Ланія двадцять миль. Між містом Ашкала та морем близько шести миль. Це місто невелике, але жваве, його округа має всього вдосталь для харчування його мешканців». З огляду на це є сенс підтримати думку тих дослідників, що вважають Ашкала та Ашкасія етнотопонімами. У першому можна побачити назву Аскала – «Фортеця асів (аланів)», а в другому – Ас-кас(ог), тобто «Місто асів (аланів) і касогів». Отже, є підстави вважати, що у X – XII ст. селища (слов'янськокомовних, – П.Д.) аланів-ясів доходили до узбережжя Чорного моря, де вони стикалися з землями Тматораканського князівства. І це дозволяє підтримати припущення В.В. Мавродіна, за яким у складі дружини Мстислава з 1023 по 1026 рр., крім касогів і козар, мають бути ще й яси (алани)» (О.Б. Бубенок, «Адиги в Північному Надчорномор'ї», ekmair.ukma.edu.ua > [Bubenok_Adyhy_v_Severnom_Prychernomore;](http://www.academia.edu/40260809/АДЫГИ_В_СЕВЕРНОМ_ПРИЧЕРНОМОРЬЕ) https://www.academia.edu/40260809/АДЫГИ_В_СЕВЕРНОМ_ПРИЧЕРНОМОРЬЕ);

«Є певні свідчення і активних зв'язків Русі Наддніпрянської та Надчорноморської. Довго обговорюється питання про час появи в Криму і Подонні слов'ян, і залежною від вирішення цього питання ставиться і проблема Надчорноморської Русі. Але шукати, мабуть, треба не «чистих» слов'ян, а релікти дуже численних перехідних форм, що виникли внаслідок взаємодії слов'ян (тобто слов'янськокомовних античних германців, – П.Д.) з венецьким та кельто-іллірійським світом. Вочевидь, тільки цей шлях також може пояснити факт поширення слов'янської мови на території майбутнього Тматораканського князівства, що явно передувало поширенню там певної слов'янської матеріальної культури. У літературі неодноразово оцінювалося повідомлення Лева Діакона, який ототожнював воїнів Святослава з нащадками тих росів, що мешкали біля Кіммерійського Боспору. Д.Л. Таліс цілком виправдано зробив висновок, що «Наддніпрянську Русь» візантійські письменники називали тавро-скитами і таврами саме тому, що на неї була перенесена назва народу, який дійсно мешкав у Криму в VIII – IX століттях, тобто росів (слов'янськокомовних грутуннів = хросів, – П.Д.). Таким чином, завдання полягає в тому, щоб визначити, чи була у грецьких авторів підстава для ототожнення наддніпрянських та кримських росів? Нагадаємо, що останніх вони повинні були знати особливо добре після того, як в IX ст. виникає роська єпархія» (Аполлон Кузьмін, «Початок Русі: Таємниці народження руського народу», https://statehistory.ru/books/apollon--kuzmin_nachalo-rusitaynynynya-russkogogo-naroda/22);

«...існуючі на Дону слов'янські племінні об'єднання незабаром знову виступили проти Київської Русі, так як наступні літописні події також говорять про боротьбу вже Тматораканської Русі з Київською. Мстислав Володимирович, «зарізавши Редедю», вдруге приєднавши до Русі касогів у 1022 р., посилившись на південно-східній околиці Русі, об'єднав під своїм правлінням Тматораканське і Чернігівське князівства. Виходить, що Донський регіон з 1022 по 1034 рр. входив разом з Білою Вежею до державного об'єднання Мстислава Володимировича. Руські літописи підтверджують цю інтерпретацію подій, повідомляючи про переможний похід в 1024 р. Мстислава на Київ проти Ярослава Володимировича, і укладенні в 1026 р. миру: «Ярослав ... сотвори мир з братом своїм Мстиславом у Городця». Незабаром після перемоги над Ярославом Мстислав здійснив вдалий похід в Ширван в 1030 – 1032 рр. і значно розширив межі свого князівства. Межі Чернігівського і Тматораканського князівств простягалися від лівобережжя Дніпра (включаючи весь Донський регіон) до передгір'їв Північного Кавказу. Мстислав помер в 1034 р., залишивши брату Ярославу Володимировичу землі, зіставні з Київською Руссю. Таким чином, виділяється період 1022 – 1034 рр. Він характеризується як розширенням слов'янської (насправді, північнослов'янської поляно-русської, – П.Д.) присутності в (південнослов'янському алано-русському, – П.Д.) регіоні, так і самостійністю від Київської Русі. У зазначений період дві руські держави мирно співіснували одна з одною. «В літо 1029 р.» джерело прямо вказує, що на Русі «мирно бисть...» (Є.І. Дулімов, В.К. Цечоев, «Слов'яни середньовічного Дону», http://historylib.org/historybooks/E-I-Dulimov--V-K-TSechoev_Slavyane-srednevekovogo-Dona/3).

Як бачимо, етнічно і мовно споріднені воїни касожської дружини гото-аланського кагана Редеді (Раджі? – П.Д.) і дружини тмотораканського кагана Мстислава Хороброго не побажали винищувати одна одну, обмежившись лише поєдинком своїх ватажків:

«Козаків, або козар (каракозар – касогів і черкасів = аланів, – П.Д.), оскільки це їхнє перше і найдавніше ім'я, знали вже в 948 р. нашої ери, як зазначає Костянтин Багрянорідний у книзі під назвою «Про правління Імперією», в розділі Х. Вони мешкали в Кабарді біля півніжжя Кавказьких гір, в 1022 році їх розбив князь Мстислав. Ось що говорить Нестор в Руському літописі: «Року 6530, або 1022, Мстислав, князь Тмотораканський, пішов на козар, або козаків. Князь козаків вийшов йому назустріч, і, оскільки сили обох військ були рівні, Редедя, козарський князь, сказав Мстиславу: «Навіщо гинути безневинним воїнам, битися будемо удвох. Якщо Ви мене вб'єте, то візьмете моє майно, мою дружину, дітей і мою країну. Якщо я вас уб'ю, то так само заберу все, що вам належить». Мстислав на те погодився...» (Жан-Бенуа Шерер, «Літопис Малоросії, або історія козаків-запорозжців та козаків України, або Малоросії», <http://litopys.org.ua/scherer/sher02.htm>);

«По-друге, насправді, у творі ал-Мас'уді релігія кашаків (слов'янськомовних касогів = козаків / козарлюг = каракозар – нащадків готів-тетракситів і аланів-торків, – П.Д.) у зазначеному фрагменті названа терміном маджусія («і вони народ, який прихильник маджусія»), значення якого словники пояснюють як «релігія магів, вогнепоклонників». Цей пасаж В.Ф. Мінорський прокоментував наступним чином: «Мусульманські автори застосовують назву маджус до давніх русів і норманів, мабуть, через їхній звичай спалювати мертвих, описаний у Ібн Фадлана.... Це спалювання на кораблі ... могло бути неправильно зрозуміло як «вогнепоклонство», що впливає з Марвазі «саклаби спалюють мертвих, бо вони вогнепоклонники» Я не зміг з'ясувати, чи існували подібні звичаї у черкесів, серед яких на час Мас'уді були і християни» (О.Б. Бубенок, «Адиги в Північному Надчорномор'ї», [ekmair.ukma.edu.ua > Bubenok Adyhy v Severnom Prychernomore; http://www.academia.edu/40260809/АДЫГИ_В_СЕВЕРНОМ_ПРИЧЕРНОМОРЬЕ](http://www.academia.edu/40260809/АДЫГИ_В_СЕВЕРНОМ_ПРИЧЕРНОМОРЬЕ));

«Свою незгоду Т.М. Калініна аргументувала так: «О. Пріцак був обізнаний про згадку «ал-маджус» у Корані, що не завадило йому дотримуватися вказаної теорії... Маджуси згадуються в аяті Корану 22:17... Тлумачі вважали, що йдеться не лише про релігію зороастрійців в Ірані до ісламу, а й, пізніше, про будь-яких вогнепоклонників і тих, хто піддавав померлих спаленню... Арабські джерела не сумнівалися в тотожності значень норманів і маджусів. Про напад маджусів, тобто норманів, на Севілью в 844 р. згадували арабські автори IX – XVII ст.: Ібн ал-Кутіба, Ібн Хайян, ал-'Узрі, ал-Бакрі, Ібн ал-Асір, Ібн Са'ід ал-Магрібі, Абу-л-Фіда', ан-Нувайрі, Ібн ал-Ізарі, Ібн ал-Хатіб, ал-Маккарі та інші. У всіх описах маджуси виступають як запеклі розбійники, які приходили не з метою торгівлі, а для пограбування та руйнування» [Калініна, 2014]... Характерно, що ал-Мас'уді в «Мурудж ад-Дзахаб» використовує термін ал-маджус для позначення не тільки кашаків, але також русів та сакалібів (слов'ян). Так, за назвою маджус, за даними А.Я. Гаркаві, вони згадані разом як мешканці козарської столиці: «Що ж стосується язичників (буквально народ з Маджус. – А.Г), які в країні козарського царя, то деякі племена з них суть Слов'яни та Руси. Вони мешкають в одній із двох половин цього міста і спалюють своїх мерців з їхньою в'ючною худобою, зброєю та прикрасами... В.В. Саханьов співвідніс у першій, другій та третій групах інгумаційні поховання у кам'яних ящиках та ґрунтових ямах із зихами, а кремаційні поховання у кам'яних ящиках пов'язав із кримськими готами» (О.Б. Бубенок, «До питання про вогнепоклонників у країні кашаків», http://www.academia.edu/46668940/К_вопросу_об_огнепоклонниках_в_стране_кашаков);

«137. Про козарів, де мешкали, р. 16, про Біловеже вище, н. 113. Але грецькі історики руйнування його кажуть від гетів, р. 17, н. 68 [?]. Це від того, що Святослав до Дунаю гетами, яких він касогами називає, володів і в Переяславлі на Дунаї в стародавньому регіоні гетів мешкав. Ці ж козари та касоги, хоча багато кого тоді в Русь

переведено, і по річці Росі в Переяславі та інших містах поселені, але їх ще згодом залишилося багато...» (Василь Татищев, «Історія російська», ч. 2, 137, <https://booksdaily.club/starinnaya-literatura/drevnerusskaya-literatura/page-23-251850-vasilii-tatishchev-istoriya-rossiiskaya-chast-2.html>);

«Разом з тим, не можна виключати вплив готів. Зауважимо в цьому зв'язку, що про тісну культурну взаємодію готів і касів (касогів, – П.Д.) або кавкасів (Caucasi) Певтінгерової карти свідчать, крім похоронного обряду, численні дані фольклору та мови, у тому числі велика кількість адизьких родових прізвищ з основою «гот»: Г'ут, Г'утек'у, Г'от, Х'от, Х'ут, Куг'уеть, Г'ут'е та ін. Можливо, з (слов'янськокомовними, – П.Д.) готами пов'язане і поширене в українському середовищі виділення культурно-мовної групи під назвою кугути» (Б.Х. Бгажноков, Передмова до кн.: О.Б. Бубенок, «Адиги в Північному Надчорномор'ї», ekmair.ukma.edu.ua > [Bubenok Adyhy v Severnom Prychernomore; https://www.academia.edu/40260809/АДЫГИ_В_СЕВЕРНОМ_ПРИЧЕРНОМОРЬЕ](http://www.academia.edu/40260809/АДЫГИ_В_СЕВЕРНОМ_ПРИЧЕРНОМОРЬЕ));

«На користь «півдня» говорить титул правителя Русі: «хакан-рус»... Коментатор Адама Бременського зауважив з приводу русів (грец. «хросів» = грутуннів / гревтунгів / грейтунгів [лат. Gruthunni / Grutunni / Greuthungi / Greutungī, англосакс. Hrǣdas, ісл. Hraǫð] (від давньоукр., блрс. «груд» – «височина, пагорб»; чес. «hrot» – «вершина, верхівка, кінчик»; фриз. «grut» – «великий, крупний»; нім. «groß» – «високий, великий», – П.Д), які мешкали тут, що це «Русія-торк», а Ідрісі («Нузхат Ал-Муштах Фи-Хтірак Ал-Афак» <http://www.vostlit.info/Texts/rus17/Idrisi/vved1.phtml?id=9446>) у XII ст. виявляв «русів-торків» на Дону. Джерелом такого уточнення, вочевидь, є Іосіппон (Бен Горіон), що мешкав в Італії в X ст. Він включив алан в число тюркських (насправді, всього лише темно-червоношкірих народів; алб. «terr», перс. «tār», пушту «tor», курманджі «tarī», тадж. «торик», осет. «tar, talyng», ст.-англ. «deorc», англ. «dark», ірланд. «dorcha» – «темний, чорний», – П.Д.) народів, мабуть, якраз тому, що вони в протистоянні тюркам-козарам запозичили у них титул «кагана»...» (Аполлон Кузьмін, «Початок Русі: Таємниці народження руського народу», <http://www.rulit.me/books/nachalo-rusi-tajny-rozhdeniya-russkogo-naroda-read-195465-136.html>; <http://oldru.com/nachalo/menu.htm>);

«Частина народу відомого за руськими (давньоукраїнськими, – П.Д.) літописами, як Касоги, Косаги, Касаги та Казяг; мешкали у верхів'ї Кубані на північ від П'яти Гір (Бештау), інакше кажучи, на південно-східній околиці Землі Касак, зазначеної в перській географії X ст. «Гудуд ал Алем». Росіяни та Поляки розуміли під ім'ям П.Ч. (П'ятигірські Черкаси, – П.Д.) не лише Адигів та Кабардинців, а й Козаків, горців козачої мови. Австрійський посол до Москви С. Герберштейн писав про них у 1527 р.: «Росіяни стверджують, що це християни, що вони живуть незалежно за своїми законами, а церковну службу виконують за грецьким обрядом слов'янською мовою, якою вони і користуються головним чином у житті». Децю раніше Герберштейна, польський монах Матвій з Мехова вказує біля П'ятигір Черкасів «руської мови». В.М. Татищев в «Історії Російській» (т. I, розділ 35) наводить твердження інших польських авторів XVI ст., що хоробрі люди П'ятигір мали таку ж мову, як і руська (тобто українська, – П.Д.). «Звідти кімбри вийшли, де нині черкеси і п'ятигори мешкають, і хоробрі суть люди. Мову з нами мають єдину». Татищев писав тоді коли Кавказ ще залежав від Росії. З-поміж П.Ч. татарський баскак Ахмат у 1282 р. прийняв до себе на службу загін Козаків, які згодом збудували місто Черкаси на Дніпрі. Вони там були і за Татарів, а потім вважалися Запорожцями. Опис цієї події вилучено з рукопису початкового Лаврентіївського літопису (<http://litopys.org.ua/lavrlet/lavr.htm>), у виданні 1962 р. повідомляється: «Тут у літописі не дістає кількох аркушів». Але ця прогалина залишилася в пам'яті завдяки старовинним історикам Болтіну та Татищеву, які, ймовірно, ці листи ще у своєму розпорядженні мали. У Єрмолінському літописі, виданому 1910 р. під роком 1445 р. сказано: «Тої ж весни цар Махмет і син його Мамутяк послали до Черкас за людьми і прийде до них дві тисячі Козаків». Тут, безперечно, йдеться про країну Черкаську, бо в іншому випадку за правилами стародавньої мови було б: «послали до міста до Черкас». За свідченням

польських хронічок у середині XVI ст. армія Великого князівства Литовського поповнилася П'ятигірським гвардійським полком. Саме тоді Кавказька Черкасія була остаточно зайнята Турками; на Дон та Дніпро у зв'язку з цим мала прийти нова хвиля переселенців, яка принесла з собою і Черкасів-мореходів, відомих історикам з давніх часів. У всякому разі, далекі морські походи Козаків на Крим та Туреччину розпочалися лише у другій половині XVI ст. Інші П.Ч. пішли від Бештау глибше в гори, мешкали між Кабардинцями і там називалися Казарівцями (Рігельман). Дещо пізніше вони були змушені піти і з гір на Терек і Нижню Волгу, де їх вказує в 1702 р. карта де Ліля, як Гребінських Козаків. З них, мабуть, склався пізніше Гірський козацький полк (після Гірсько-Моздокський) та Кизляр-Гребінський каз. полк, обидва Терського Війська» (А.І. Скрилов, Г.В. Губарев, «Козацький історичний словник-довідник» // «П'ятигірські Черкаси», http://mirslouvrei.com/content_his/pjatigorskie-cherkasy-34779.html).

Однак:

«Прихильники місцевого походження засновників Козара керуються такими даними: Перська географія 982 р. Гудуд. ал Алем називає козарську династію ім'ям «Анса»; але Анси (Янцай = анти, – П.Д.) також родоначальники готських князів, а їх ім'я відповідає скандинавським і танаїським Асам. Англійський історик Х.Х. Хаворт звертає увагу на зв'язок між Козарським царським титулом «хакан» і скандинавським «гаакон», на їх однаковий сенс – «високий цар»; він же підкреслює співзвуччя імен Козар, Касак, Касог. Ім'я першого відомого історії хакана має чітко готське звучання – Зібель. Тісні зв'язки династії Козара з Гото-скандинавами (гаутами / гьотами / йотами і іншими аланамиторками, – П.Д.) виражені також в тотожності річкових поховань хаканів і готських королів. Перші описані Ібн Фадланом, а другі – Йорданом (поховання Аларіха). Крім цього «за даними Фазарі (писав в 772/3 р). Козари і Алани утворювали одне царство»... Держава впала, козарський народ зник без сліду, решта ж населення Козара збереглося на колишніх місцях зі своїми племінними іменами, в особі Асіїв (літописні Яси), Торків, Беленджер (у Ібн Фадлана – Беренджер, в літописах – Берендеї), Брадасів і ін.: «Того змішаного населення Подоння, – яке стало відомо під ім'ям Бродників і представляло собою зародок пізнішого донського козацтва» (Артамонов)» («Козацький словник-довідник // Козар» укл. словника Г.В. Губарев, ред. А.І. Скрилов, <http://interpretive.ru/termin/kazar.html>);

«Англійський історик Х.Х. Хаворт звертає увагу на зв'язок між козарським царським титулом «хакан», «каган» та скандинавським «гаакон», а також на їх однаковий сенс – «високий цар» і «хранитель вогнища»... Хакани обиралися завжди з одного роду або племені, яке називалося «Хаканат» і мешкало поблизу до царських палаців. Шляхетний рід Хаканата не володів ні верховною деспотією, ні багатством, але Хакани могли обиратися виключно з його середовища. Перший хакан (коханий – «шановний, любий», – П.Д.) царював, скоріше, як символ деспотії і верховний суддя, не втручаючись у справи правління, якими відав його заступник хакан-бек. Цей був дійсним царем, керував країною, командував армією, оголошував війну і укладав мир. Вважається, що при подібному поділі повноважень усувалася загроза деспотії» (А.В. Дзиковицький, «Етнокультурна історія козаків». Частина II. «Тюркський поверх». Кн. 2, https://ridero.ru/books/etnokulturnaya_istoriya_kazakov_3/freeText).

Тому не виключено, що тюркський титул правителя Каган («коханий, шановний»), як і китайський титул правителя Ван (хрв. «Бан», укр. «Пан») є титулом праслов'янського походження, бо тюркські мови сформувалися на фінсько-угорсько-самодійських і хакасько-енісейських субстратах під впливом саме слов'янсько-балтсько-тохарських суперстратів значно пізніше, ніж титул Гаакон / Хакан / Каган було принесено до Європи слов'янськомовними сарматами та їх нащадками аланамі і готами:

«Автор життєписів франкських королів, а саме Пипіна, Карла Великого і Людовика, відкрито говорить про те, що авари були одного роду зі слов'янами. Згаданому автору, що був колишнім (згідно Ортелія) ченцем-бенедиктинцем і жив за часів згаданого Людовика,

з яким його пов'язувала тісна дружба, в цьому можна безумовно довіряти, бо в його час авари ще існували. Короля свого авари називали каган, або коган (коханий – «шановний, любий» – П.Д.), як і слов'яни болгарі» (Мавро Орбіні, «Слов'янське царство. Походження слов'ян та поширення їх панування», <https://unotices.com/book.php?id=96427&page=18>);

«Виявляється, що значну кількість пратюркських запозичень ми виявляємо, по-перше, в загальній прамові самодійських народів. Самодійці – це гілка уральської сім'ї, це ненці, енци, нганасани, селькупи і зниклі до теперішнього часу мови: маторська, качинська, карагаська і камасинська. Прамова цих народів розпалася теж близько рубежу нової ери. У цій прамові, тобто в лексиконі, який для них відновлюється, виявляється значна кількість запозичень, що зводяться до пратюркського стану, а саме: числівники, назви зброї, назви деяких культурних понять, назви риби. Дуже схожий набір пратюркських запозичень ми виявляємо у прамові енісейських народів. З енісейських народів зараз збереглися тільки кети, але ще в XVIII столітті були котти, арінці і ще кілька племен, від яких залишилися дослідні записи XVIII століття. І на підставі порівняння даних кетської мови і цих записів згадуваний вище Сергій Анатолійович Старостін відновив праенісейський лексикон. У цьому лексиконі є приблизно той же набір запозичень з пратюркської (насправді, з прасенісейської і прасамодійської субстрактної лексики, а не значно більш молоді пратюркської мови, – П.Д.), що і в прасомадійській, час розпаду – теж рубіж нашої ери. Таким чином, пратюрки більш-менш надійно фіксуються в цьому регіоні, тобто в оточенні: а) Стародавній Китай, б) стародавні самодійці і в) стародавні енісейці [а також г) слов'янсько-балтськомовні гутії / юечжі та їх нащадки ганьгуні, д) балтськомовні усуні, ж) псевдотохарськомовні пращури мешканців нинішнього Китайського Туркестану, – П.Д.]» (Анна Дибо, «Контакти прототюркської мови», <https://postnauka.ru/video/47455>);

«Типологічно цікаво, що, наприклад, досяжна глибина [давнини] тюркського стану, що реконструюється, – всього 550 – 560 роки н.е.» (Pritsak O. The Slavs and the Avars. Estratto da Settimane di studio del Centre italiano di studi sull'alto medioevo XXX. Spoleto, 1983. 385, цит. за: О.М. Трубачов, «Етногенез слов'ян та індоєвропейська проблема», Етимологія, 1988 – 1990, – М., 1992, с. 12-28, <http://www.philology.ru/linguistics3/trubachev-92.htm>);

«Т.В. Гамкрелідзе та В.В. Іванов, говорячи про зв'язок тюркських та індоєвропейських мов у давнину, підкреслили, що ще за тисячі років до нашої ери спостерігався вплив індоєвропейської мови на тюркську (точніше на прототюркську самодійську, – П.Д.) (3, т. 2, с. 637, 656, 658, 661), 940). У словнику М. Фасмера також наголошується на зв'язок тюркських і слов'янських мов, на користь чого наводяться певні аргументи. Частина словникових одиниць, що деякими науковцями віднесені до тюркських, насправді не мала відношення до тюркських мов, оскільки вони, будучи іранськими (а, точніше, переважно балто-слов'янськими, – П.Д.), прийшли до тюркської (до фіно-угро-самодійського, юкагирського та енісейського субстратів тюркської, – П.Д) і, прийнявши деякі її звукові особливості, були запозичені в російську мову» (Мадінахон Іскандарова, автореф. дис. <http://cheloveknauka.com/iskonno-tadzhikskie-i-irano-slavyanskie-izoglossy-v-etimologicheskom-slovarе-russkogo-yazyka-maksa-fasmera>).

Глибина ж давнини спорідненого тюркському середньовічного германського стану – не раніше 500 – 700 років н.е. Сучасним германським мовам, що утворилися переважно на неіндоєвропейських субстратах лише в Темні віки Середньовіччя, притаманна тільки лексика, запозичена у індоєвропейців. Граматика ж їх споріднена фінсько-тюркській. Адже аналітичні мови (англійська, новоперська і болгарська) утворилися під впливом цих аглютинативних мов (від лат. «agglutinatio» – приклеювання):

«На території Швеції і Норвегії характерної для основних зон шнурової кераміки антропологічний тип утримується до наших днів, зберігаючи, за спостереженням В.П. Алексеєва, «спадкоємність протягом мінімум чотирьох тисяч років» [В.П. Алексеєв. Краніологічна характеристика...]. На острові Готланд це населення переважало. В.П.

Алексеев робить висновок, що «основна маса пращурів сучасного населення півночі Європи походить з півдня». У той же час він виявляє «абсолютно очевидним» те, що «в епоху неоліту і тим паче мезоліту, може бути, навіть і в епоху бронзи, вони ще не говорили на германських мовах. У той же час антропологічно встановлюється спадкоємність між неолітичним і сучасним населенням. Цим ставиться питання про значну роль субстрату в складанні європейських народів, які розмовляють германськими мовами, і зокрема народів Скандинавії» (А.Г. Кузьмін, «З передісторії народів Європи», http://www.zlev.ru/59_45.htm).

Отже треба розрізнити слов'янськомовних темно-червоношкірих античних германців, що розгромили Західну Римську імперію, і блідолицих середньовічних германців, що лише скористалися наслідками її знищення. У зв'язку з цим слов'ян а, отож, і українців називали германцями не лише східні середньовічні автори:

«Країна Германія, а це земля слов'ян (ас-сакаліба – «чермних асів»; бенг. «śukla» – «яскравий, ясний, чистий, давній»; грец. «σκούρος», італ. «scuro» – «темний, темно-червоний»; кор. «sukure» – «гнідий, каштановий»; нан. «сахаріла» – «темний, смаглявий»; маньчж. «sahaliyan» – чорний, якут. «сахархай» – «карий, русий»; англ. «scarlet» – «багровий, багрянний»; індон., япон. «сакура» – «темна вишня», «сакурамбо» – вишневий, – П.Д.). Її середина на довготі 36 40 і широті 52 0 (1593)... *Германія, у ал-Хорезмі Гірманія, – Птолемеївська Германія, яку ал-Хорезмі ототожнює з «землею слов'ян» (ас-сакаліба)...» (Мухаммад ал-Хорезмі, «КІТАБ СУРАТ АЛ-АРД / Книга картини землі», <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Arabien /IX/Choresmi/text2.phtml>);

Слов'яни (слов'янізовані західні балти чи метисні нащадки слов'янськомовних чорноволосих античних германців), германці (середньовічні нащадки блідолицих кельто-іллрійців, кельто-тракійців і прототюрксько-германськомовних саксів), галли (нащадки слов'янськомовних аланів-торків – валлони) і римляни, що приносять дари Оттону III (з Євангелія дат. 990 р.: «Західні слов'яни», <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/71361>, http://dic.academic.ru/pictures/wiki/files/52/4_Gift_Bringers_of_Otto_III.jpg).

Германцями слов'ян називали навіть візантійці. Так, візантійський імператор Лев Діакон германцями назвав деревлян (69. Ігор був убитий [германцями] у Іскоростеня, в землі деревлян). Також відомо, що:

«Свевів Цезар називав «новим полчищем» (*novamanus Sueborum*) (Caes. BG, I, 37). Вони виступили до Рейну (Rhenus) і навіть перейшли на його правий, галльський беріг. Тут частина свевів (конкретно, чорноволосі і брахікранні пращури валлонів – алани-торки і споріднені як роксоланам / *троксоланам / токсоланам, так і вільцям = лютичам чермні / *гермні пращури фламандців – токсандрії і вельти = *волоти / волохи, – П.Д.) стала відома власне як «белги», в кельтське походження яких сумнівався сам Цезар (Caes. BG, II, 4), і який під час війни з ними про існування свевів ще не підозрював, а коли дізнався про останніх, назвав їх «новим полчищем», бо під «старим полчищем» розумів белгів, що виявилися також свевами. Як свідчить Ю. Колосовська, деякі особливості життя свевів і сусідніх з ними лугіїв дозволяють припустити, що належали вони до одного й того ж народу, але не були ні кельтами, ні германцями (точніше, ні білявими доліхокранними пращурами сучасних німців і скандинавів, – П.Д.). Можливо, що вони були народами слов'янського походження. Якщо гарії, згадані Тацитом, належали до племені лугіїв (Germ. 43: 3-4) і якщо вони тотожні гарудам Цезаря, що входили в оточення царя Аревіста (Caes. BG I, 51), тоді в цьому бачиться прямий зв'язок народу лугіїв з народом свевів. Як і свеви, лугії належали до культової спільності, об'єднаної поклонінням землеробським божествам. У лугіїв був гай, освячений давнім культом (*antiquaereligionislucosostenditur* – Тацит Germ. 43.3). Гай для звершення таїнств мали марси або марсіани – плем'я свевів (свавів = *славів, бо перехід літери «Л» в літеру «В» мав місце не лише у українців, а і у балтійських слов'ян і літеру «Л» недолюблювали навіть пращури північних італійців лонгобарди / ломбарди, – П.Д.)...» (Олег Гуцуляк, «Таємниця святого Войцеха», <http://www.arthania.ru/content/taina-svyatogo-voitsekha-chast-3>).

І звичайно ж, треба розуміти, що давні індоєвропейці під термінами (грец. «φωτεινό», лат. «clara», англ. «bright», лит. «sviesus», блг. «свет'л», словц. «svietivý», хрв. «svijetao», перс. «рухс» – «яскравий, блискучий, сяючий, вогненний»), які зараз спотворено перекладають на російську мову як «світлий, білявий», розуміли зовсім інше, а саме насиченість кольору. Тобто чермний (темно-червоний) колір для них був значно більш яскравим і сяючим ніж блідо-рожевий (світлий):

«...стародавніх греків, на відміну від нас, цікавили не колористичні нюанси колірної гама, а якість світла – блиск, яскравість, насиченість. Так що прикметник «xantos», наприклад, пасивно перекладається нами як «світлий», «білявий», в дійсності може співвідноситися з різними реаліями і в залежності від обставин називатися то золотистим, то червоним, то навіть зеленим. Пурпурний міг бути фіолетовим, червоним, зеленим або жовтим, так як оцінювалася лише інтенсивність світла. Мікенці зовсім не були дальтоніками, вони розділяли близько ста п'ятдесяти колірних термінів, успадкованих потім греками, на дві основні категорії: блискучі, сяючі і матові, тьмяні або «мертві». Для цих людей світло жило і вібрало; вони вловлювали його гру і протиборство з темрявою там, де ми бачимо лише повільне переміщення тіней...» (Поль Фор, «Повсякденне життя Греції за часів Троянської війни», <http://lib.rus.ec/b/302423/read>, http://www.e-reading-lib.org/djvureader.php/141024/57/For_-_Povsednevnyaya_zhizn%27_Grecii_vo_vremena_Troyanskoj_voiny.html);

«І навіть сенс (вірніше, один з відтінків сенсу) слова «русь», розкрив Татищев вірно: чермний це червоний; в іранській групі мов слово «рухс» (санскр. «rakt`a» – червоний, – П.Д.) і його похідні мали «вогняні» відтінки: світлий (насичений, – П.Д.), сяючий і т.д.» (Ніна Васильєва, «Русь і варяги», <http://www.kladina.narod.ru/vasilyeva4/vasilyeva4-6.htm>).

Осмислення індоіранського «рухс» (rakt`a):

«...як грецького «Χρυσή» (золотий – в сенсі яскравого вогняного кольору червоного золота, – П.Д.) наведено ще у грецького письменника Євсевія, який помер в першій половині IV століття. Регіон під такою назвою згадується у нього в низці народів і країн північного Понту і Кавказу: ...«εν πασι τοις εξ αρτικω μερων του Πόντου ἔθνεσι, καί ὅλη τη' Αλανία καί 'Αλβανία και' Ωτηνη και Σαννία και ἔν Χρυσή...» (можливо, кримський Судак, що

називався в давнину Сугдея / Солдайя – *Золота, – П.Д.)» (Олег Трубачов, «До витоків Русі», <http://www.gramota.ru/biblio/research/istoki0/istoki3/>).

Можливо, що руси (хроси / хуруси / уруси), будучи «золотою молоддю», і самі себе величали золотими і ясновельможними (аккад. «Hurāsu», фінік. «Hrs», мікен. «Ku-ru-so», грец. «χρυσος» [chrysos] – золото; перс. «рухс» – «сяючий, вогненний»), подібно, як чжурчженями (кидан. «ньюйчжень»), що перейняли у согдійців світогляд і звичаї, так і своїм пращурам жун-ді (чжоуцям) = согдійцям (кит. «юечжі» = юйші / юйчжі = *ньюйчжі – «золоті, благородні»; кидан. «ньюйгу» – золото), і сартам (сортам – *золотим; тадж., узб. «зар» – золото), які також ототожнюються з согдійцями. До того ж, і Кримська Сугдея = Солдайя цілком узгоджується з українською лексемою «золота». А це, звичайно ж, з урахуванням і багатьох інших фактів, дозволяє цілком обґрунтовано вважати довгоногих русів прямими нащадками согдійців (юечжів).

У XIX ст. була висунута гіпотеза про етимологію слова «Согд = Сугуд», як похідного від загальноіранського кореня «suč-» – «блищати, сяяти, горіти». Тому-то можливо і те, що етнонім «согдієць» є тотожним етноніму «ас-сакаліба». Адже ж, бенг. «śukla» – «яскравий, ясний, чистий, стародавній»; санскр. «śukrá» – «яскравий, ясний», «суджата» – «благородний, ставний, красивий». Хоча, звичайно ж, можлива також і двокоренева етимологія слова «суджата»: і.-е. «su-» – «добро, благо»; гінді «jāti» – «рід, народ, етнос, раса»; гінді «gōtrā», пенджабі «gōtī» – плем'я; сорані «hoz» – «плем'я, народ». І, отже, не виключена і правота ал-Мас'уді і Ліутпранда Кремонського в тому, що «русія» (εὐ-χρως, χρῦσός, χρυσή) – це лише візантійське прізвисько темно-червоношкірих сарматів, согдійців, аланів і варягів-русів (англ. «russet» – червоно-коричневий; фін. «tuskea» – «коричневий, засмаглий, смаглявий»), подібне прізвиську чорношкірих африканців «нігер» – «негр, чорний». І, тому-то, руси принципово не можуть бути пращурами ні блідолицих росіян, ні таких же блідолицих скандинавів:

«Механізм еволюційної стабілізації рівня меланіну, запущений у зворотний бік, привів до вторинного освітлення шкіри в холодних районах планети, коли потік людства, що вилився з Африки (а пізніше і з Тибетського нагір'я, і з Індії, – П.Д.) повернув на північ. Адаптивність людей до умов півночі сформувалася за рахунок такого зменшення кількості меланіну, при якому потік поглинених організмом ультрафіолетових променів ще забезпечував синтез вітаміну D. У результаті цього пігментація шкіри у представників різних народів в цілому зменшується разом з віддаленням від екваторіальної зони планети» (Лев Животовський, «Місце красить людину», Природа, №2, 2006р., http://vivovoco.ibmh.msk.su/VV/JOURNAL/NATURE/02_06/JIVOT.HTM).

Зменшується ж вона і разом зі зниженням висоти над рівнем моря за умов мешкання у високогірних районах, так як: «Зі збільшенням висоти на кожні 1000 метрів рівень ультрафіолетового випромінювання зростає на 10% – 12%» («Ультрафіолетове випромінювання», http://www.uvi.terrameteo.ru/uvi_description.php).

Таким чином, в пошуках своєї останньої батьківщини темно-червоношкірі пращури смаглявих українців подолали чималу відстань. Спочатку високогірні долини Північно-Західної Індії, потім долини річок Сарасваті і Інду. Звідти вони перебралися до високогірних долин Північно-Східного Китаю і вже потім до Хорезму, Північного Кавказу і Надазов'я. Далі було Подоння (Великий *Світ-йоть / Світьод [Suidiod], тобто «Великий Світ Йотів / Йодів» [Ятіїв / Асів – чорних нащадків Яду]); лит. «juodas» – чорний) і гірські долини Скандинавії (грутунни = йоти / гьоти / геоти / гаути і дани [лат. Dani, грец. Δανοί] / данкріги [грец. Δάκρυγοί]), Ютландії (Гутони [лат. Huitones] = йоти / юти, гаруди [лат. Charudes] = грутунни / гревтунги і сваріни [лат. Suarini] = свардони [лат. Suardones = *svart-dones – чорні данці / донці; норв. «svart» – чорний] і Зеландії (герули [лат. Heruli, грец. Ερούλοι] / геркули [лат. Herculi] / хороли = верли = гаволяни; лит. «gerkle» – «гирло, горло»):

«У середні віки ісландці (які були нащадками слов'янськомовних античних германців, що мігрували на північ з Дону, – П.Д.), усвідомлюючи свою етнічну

ідентичність, маючи на увазі існування взаєморозуміння, називали загальноскандинавську мову данською мовою, *d;nsk tunga* (буквально: донська мова). Мало того, вони вважали її однією мовою з давньоанглійською (хоча етнічна відмінність англосаксів та ісландців усвідомлювалася ще ясніше), оскільки носії загальноскандинавської мови та давньоанглійських діалектів могли спілкуватися один з одним» (Лариса Миронова, «Ці гарячі германські хлопці. Зразкові варвари?», <https://www.proza.ru/2015/03/30/1241>).

І нарешті вони облаштувалися в на просторах України. Хоча частина їх і змушена була перебраться спочатку до Італії, а потім до Норику (Південної Австрії). Але ж, врешті-решт і вона (грутунни = руси) повернулася до своєї жаданої батьківщини України.

На те, що пращури українців мешкали спочатку в високогірних долинах Південної і Центральної Азії свідчить саме темно-червоний колір їх шкіри. Про те ж, що вони мешкали на Сході Азії в оточенні аустронезійців і інших слабкомонголоїдних народів свідчить як відновлення в праслов'янській мові дії закону відкритих складів, так і незначно знижена профільованість їх обличчя в Середньовіччі.

На не дуже тривале мешкання їх на Північному Кавказі вказує граційність черепа і скелета, як у них в Середньовіччі, так і навіть зараз у антропологічно споріднених їм данців (нащадків не лише кельтів і тракійців, а і слов'янськомовних велетнів аланів-торків, гаутів / йотів / йотунгів = ютів / ютунгів і споріднених тервінгам = церіванам / черв'янам / сербам вестготів; франц. «haut» – високий, вищий; норв. «høyde» – височина; швед. «jätte» – гігант, «Jotunheim [Йотунгейм]» – «країна велетнів – йотунгів / ютунгів»; кит. «jù, jùdà» – величезний; санскр. «uttama» – «вищий, кращий, славнозвісний»):

«Вигляд їхнього тіла, витягнутого в потворну довжину, надто важкого для їхніх ніг, а в попереку перехопленого, як Аристотель описує комах, вселяв до них (грутуннів = йотунгів = гостроготів, – П.Д.) зневагу» (Евнapiй Сардський, «Продовження історії Дексиппа», <https://scicenter.online/istoriya-ukrainyi-scicenter/evnapiy-sardskiy-62586.html>).

Такими ж буцiмто нестатними, яких навіть не здатні носити коні, описує і їх нащадків русів Захарія Мiтиленський. Про мешкання ж пращурів українців гостроготів разом з надбалтiйськими слов'янами в Скандинавiї в оточеннi фiнськомовних народiв свiдчать не тiльки лiтературнi джерела, а i запозичення ними у пiвнiчних фiнiв подвоєння приголосних як нiмецькою, так i українською мовами.

3. Відповідність етноніму сакаліба багатьом темно-червоношкірим народам, а не тільки слов'янам

Стародавніми єгиптянами «людство ділилося на 4 головні раси: червону (рет / ромету – люди – єгиптяни), жовту (аму – семіти), білу (тегенну – лівійці) и чорну (нексу – негри)» (Ф.А. Брокгауз, І.А. Єфрон, «Енциклопедичний словник // Єгипет», <http://www.vehi.net/brokgauz/all/038/38774.shtml>).

Вочевидь, хетів, ханаанців, філістимлян, греків (еллінів, іонійців), етрусків (тирренів) і італіків єгиптяни відносили до червоної раси, бо зображали їх всіх на папірусах, як і себе, темно-червоношкірими, а до білої раси відносили лише лівійців:

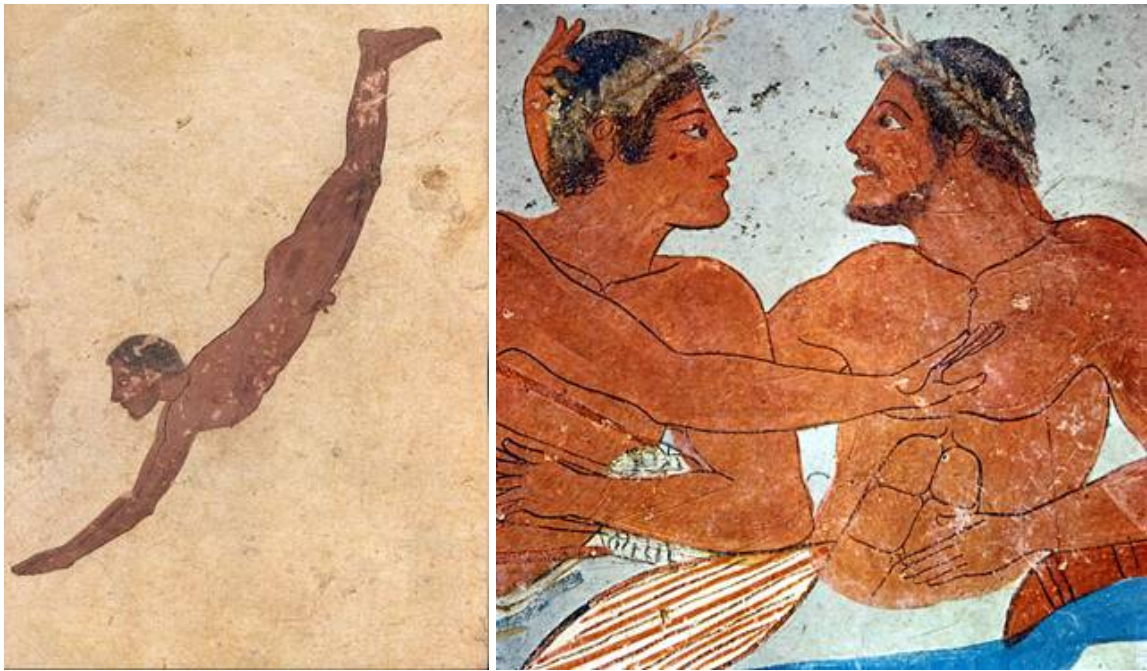

(Битва єгиптян з хетами в 1274 до н.е., з кн.: Т. Андріївська, «Побут і звичаї народів давніх цивілізацій. Стародавній Єгипет», 2003, <https://bigslide.ru/istoriya/42851-moguschestvo-drevnego-egipta1.html>; https://u-teti-soni.blogspot.com/2017/11/blog-post_33.html).

Та і самі греки зображали себе темно-червоношкірими (коричневими):

Фреска, на якій зображено корабель мінойської епохи («Зброя та обладунки воїнів Троянської війни», Частина 7 «Кораблі та колісниця», <http://alternathistory.com/oruzhie-i-dospekhi-voinov-troyanskoi-voiny-chast-7-korabli-i-kolesnitsy>); Грецький воїн. Фреска. IV ст. до н.е. (http://www.historie.ru/uploads/posts/2012-05/1336311726_voina-grecia.jpg).

Фрески з «Гробниці пірнача» (Пестум, Італія; грец. Ποσειδωνία), відкриті в 1968 р., є унікальним зразком монументального грецького живопису періоду ранньої класики. Датуються 480 – 470 рр. до н.е. (<http://sarmata.livejournal.com/229908.html>; <http://ancientrome.ru/art/artwork/img.htm?id=6315>).

Отже, смагляві українці, як і їх пращури темно-червоношкірі праіндоевропейці, відносяться згідно за класифікацією стародавніх єгиптян до червоної, а не до білої раси. І якщо б вони не ховалися від сонця по хатах, то були б такими ж темно-червоношкірими як і єгиптяни, і козаки:

Сергій Васильківський (1854 – 1917). «Тип запорожця»

До того ж і араби відносили до червоної раси не тільки слов'ян, а і мешканців Рума (Малої Азії):

«20. З цієї причини колір мешканців Бабіля (Вавилону, – А.Г.) буває помірним, тіла їх міцними і вони позбавлені червоності Рума і Слов'ян, чорноти Хабаші (абіссінців, – А.Г.) і огрядності Бербера» (Масуді, «Муруджу аз-Захаб ва Маадін ал-Джаухар», цит. за А.Я. Гаркаві, «Сказання мусульманських письменників про слов'ян і Русів [з половини VII століття до кінця X століття опісля Н.Х.]», СПб, 1870 р., С. 129 – 138, http://idrisi.narod.ru/masudi_sch.htm);

«Ніяких записів про фізичний вигляд стародавніх венедев, мабуть, не збереглося, але Бедою у Нижній Саксонії були зроблені спостереження за представниками народу, що називає себе сербами. Розглянутий ним венедевський селянин, як він зазначив у своїй таблиці, показав найвищий показник почорніння серед всіх обстежених ним у Німеччині. Ці спостереження були підтверджені результатами офіційного етнологічного дослідження цієї країни» (Томас Вільям Шор, «Походження англосаксонського народу», <http://universe-tss.su/main/litstr/16067-proishozhdenie-anglo-saksonskogo-naroda-obnovlyaetsya.html>).

Тому-то араби називали і в Іспанії терміном сакаліба (темно-червоними, темно-вишневими) не тільки слов'янськомовних і балтськомовних, а і інших червоношкірих нащадків темно-вишневих брахікранних савроматів і сарматів, і навіть – таких же червоношкірих нащадків темно-вишневих доліхокефальних вихідців з високогірних долин Центральної та Південної Азії і в у тому числі з Індії і Мідії (Північного Ірану). До початку ж другого тисячоліття їх шкіра посвітлішала і стала лише смаглявою не тільки у балтськомовних нащадків савроматів, а й у більшості слов'янськомовних і романськомовних нащадків слов'янськомовних античних германців = сермендів / сарматів:

«Назва *Σαυροματα* «савромати» може бути = ос. «*Sawærmataæ*», що означає «смуглорукі» («*saw*» – чорний і «*arm*» – рука) / (точніше «чорнорукі», – П.Д.)» (Василь Абаєв, «Осетинська мова і фольклор», М.-Л: АН СРСР, 1949).

Але ж через поступове посвітління шкіри нащадків темно-червоношкірих сарматів і античних германців сам термін ас-сакаліба було переосмислено:

«...після 30-х років XI ст. число згадок про сакаліба різко скорочується. Логічно поставити запитання, чи не відбулася зміна значення поняття саклабі тоді, коли самих сакаліба в мусульманському світі вже майже не стало. В цей час слово «сакаліба», щоб продовжувати залишатися в користуванні, повинно було змінити своє значення, що і сталося: в цю категорію стали включати всіх, в тому числі і чорношкірих євнухів. Разом з тим немає враження, що зміна, яка сталася, дійсно придбала загальний характер. Хоча розширення значення поняття сакаліба мало висловитися в його застосуванні до більшої, ніж раніше, кількості людей, згадки про сакаліба в джерелах стали до крайності рідкісними; вживалися поняття хадим, хасі і т.д. У тлумачних словниках арабської мови слово саклабі як і раніше інтерпретувалося як <виходець з народу сакаліба>, а не як <євнух>; так само воно тлумачиться і в довідниках з нісбів. Зміна торкнулася, ймовірно, розмовної мови, про яку писали Ібн Маккі і Ібн Хішам ал-Лахму, причому, якщо судити за наведеним вище фрагментами, перш за все на заході мусульманського світу...» (Д.Є. Мішин, «Сакаліба (слов'яни) в ісламському світі в ранньому середньовіччі», частина I, <http://www.fedy-diary.ru/html/122010/15122010-01a.html>).

Тому, якщо в першому тисячоріччі термін «сакаліба» означав темний, темно-вишневий чи темно-червоний, то пізніше він став означати вже червоний чи яскраво-червоний колір раніше темно-червоношкірих народів, що поступово посвітлішали:

«Про червоний колір слов'ян згадують також Масуді, Абу-Амру і Абу-Мансур... «Слов'яни – плем'я червоного кольору, має русяве (вочевидь, темно-коричневе; фін. «*ruskea*» – коричневий, – П.Д.) волосся; вони межують з країною Козар на вершинах Румських гір. Людину червоного кольору називають Слов'янином (в оригіналі – ас-Сакаліба, – П.Д.) через подібність його за кольором до Слов'ян» [Абу-Мансур, помер у

980 р.]» (А.Я. Гаркаві, «Сказання мусульманських письменників про слов'ян і русів», http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Russ/X/Garkavi_mus_pis/1.htm).

І навіть на блідолицих народів Германії середньовічні араби розповсюджували термін «ас-сакаліба», бо в східній традиції ще з античних часів вважалося, що Германія це країна чермних / *гермних людей, тобто перш за все слов'ян:

«Наприклад, арабський автор 10 ст. Масуді вважав, що серед слов'янських народів (насправді серед ас-сакаліба, тобто серед темно-червоношкірих народів», – П.Д.) є і такі, як «намчін» і «саксин». Але ми на цій підставі не затверджуватиме, що німці і сакси – це слов'яни (ладно ж! Так і бути...); вочевидь, для Масуді слово «слов'яни» (ас-сакаліба, – П.Д.) означало приблизно те ж, що для Тацита – «германці»...» (Ніна Васильєва, «Русь і варяги», <http://www.kladina.narod.ru/vasilyeva4/vasilyeva4-7.htm>).

Те ж саме відбулося і в європейському сприйнятті цього явища. В античні часи та в ранньому середньовіччі склавінами і венедями (на відміну від темно-червоношкірих сарматів і античних германців) називали яскраво-червоних відповідно балканців та західних балтів і навіть блідолицих східних а, отже, і дніпровських балтів:

«Пруси ще не пізнали світла віри; люди, що володіють багатьма природними добрими якостями, «дуже людинолюбні» відносно до нужденних; ... Люди ці блакитноокі, шкіра у них червона, волосся довге. Крім того, недоступні через болота, вони ніякого пана над собою терпіти не бажають...» (Гельмольд, «Слов'янська хронічка», 1125 – 1177 р., <http://www.jarilo.ru/narod/germany/sh1>).

У пізньому ж середньовіччі західні і північні європейці етнонімом вінди / венди називали не лише слов'янізовані племена північних кельто-іллрійців і західних та дніпровських балтів, а навіть і слов'янськомовних нащадків античних германців, шкіра яких суттєво посвітлішала і стала лише смагляво-червоною.

Отже, східні автори екзоетнонімом сакаліба (саклаби) називали і караболгар (утигурів = ясів), і каракозар (касогів і торків = таркасів / черкасів – темних асів / чорних касогів), і навіть волзьких (срібних) болгар і буртасів, тобто всіх червонолицих (темно-червоношкірих) нащадків сарматів, согдійців (кит. «юечжі», інд. «яду») і хорезмійців (кит. «юецзи», хорасміїв = хурусів / русів):

«Що стосується язичників у [козарській] державі, то серед розрядів їх виявляються сакаліба (слов'яни і інші темно-червоношкірі народи, до яких в той час східні автори відносили і ясів, і болгар, і буртасів, – П.Д.) і руси, які мешкають на одній стороні цього міста (Атіля). Вони спляють своїх мерців разом з їх кіньми (букв. тваринами), посудом і прикрасами. Коли вмирає чоловік, його дружину живцем спляють разом з ним, але якщо помирає жінка, то чоловіка не спляють. Якщо хто-небудь вмирає неодруженим, його одружують посмертно, і жінки палко бажають бути спаленими, щоб з душами мужів увійти в рай. Як ми згадували, такий же звичай у індусів, але їхні дружини без їх згоди не спляються з чоловіками» (Ал-Масуді, «Муруджу ад-Дзахаб ва Маадін ал-Джавахір», <http://cito-web.yspu.org/link1/metod/met136/node16.html>);

«Відносно племені С-л-віюн, що вважається «безсумнівно, тією частиною слов'ян, яка і згідно Повісті минулих літ платила данину козарам», теж не все ясно, навіть якщо припустити тотожність С-л-віюн і слов'ян. У листі Йосипа цей народ локалізується у Поволжі. Здається, слов'ян на Волзі в I тисячолітті н.е. бути не могло. Дійсно, саме так вважалося зовсім недавно. Але останні дослідження Середнього Поволжя засвідчили, що в V – VII ст. там існувала іменьківська археологічна культура, носії якої були слов'янами (насправді, нащадками балтськомовних роксолан / рухс-асів – яскраво-червоних асів, що були слов'янізовані [українізовані] нащадками грутуннів аланами-русами лише в Сіверщині і в Наддніпрянщині, – П.Д.). В кінці VII ст. велика частина іменьківців покинула Поволжя (і стала пізніше відомою як сіврюки / сіверяни, – П.Д.), але деякі залишилися і злилися з населенням Волзької Булгарії (а можливо, і стали відомими як балтськомовні буртаси, – П.Д.). Саме через цих слов'ян Волга (насправді, Дон, – П.Д.) в арабських творах про події VII ст. називається «Слов'янською рікою», а Ібн Фадлан

привласнює Булгарину Алмушу титул «царя Слов'ян (буквально, ас-сакаліба – темно-вишневих асів, – П.Д.)»...» (Олена Галкіна, «Таємниці Руського каганату», <https://www.litmir.me/br/?b=266758&p=36>; <http://litlife.club/br/?b=266758&p=36>; http://loveread.ec/read_book.php?id=74170&p=43);

«Територія від Середньої Сури – на заході, до низовин річки Білої на сході, від правого берега річки Ками – на півночі до Самарської Луки – на півдні з IV до VII ст. н.е. була зайнята племенами іменьківської культури. Свою назву вона отримала за першим найбільш повно вивченим городищем у с. Іменьково Лаїшевського району РТ (Республіки Татарстан, – П.Д.). Нині зафіксовано понад чотириста іменьківських пам'яток, представлених городищами, селищами, могильниками та окремими місцями розташування. Найбільше іменьківських пам'яток зосереджено біля Нижньої Ками і прилеглих частинах Волги... Похоронний обряд населення характеризується спалюванням померлих у повному одязі з поміщенням залишків кремації в невеликі ями, наявністю в похованнях глиняних судин. Судячи з залишків, палені кістки з поховальних вогнищ, а також речі, що побували у вогні, вибиралися і зсипалися в могильну яму... Порівняно з попередніми племенами на Нижній Камі носії іменьківської культури зробили серйозне зрушення у розвитку та обробці залізних виробів... У насипі деяких поховань зустрічаються залишки коней (черепи і кістки нижнього відділу кінцівок)... Щодо етнічної приналежності носіїв іменьківської культури нині більшість фахівців вважає їх протослов'янами (вочевидь, все ж таки вони були слов'янізованими пізніше, коли увійшли до етносу українців, і були нащадками осілих у Поволжі балтизованих усунями юечжів, бо нащадки юечжів, що зберегли свою слов'янськомовність мігрували з Азії в Європу зовсім не через Поволжя, а через Північний Кавказ і до того ж у передгунську епоху у складі аланів, – П.Д.)...» (П.Н. Старостін, «Іменьківська культура», <http://old.kpfu.ru/archeol/srednev.htm>);

«Якщо врахувати, що балтизми є (і кількість виявлених прикладів збільшується) не тільки в надбалтійсько-фінських, а й у поволзько-фінських мовах (і в останньому випадку їх нерідко важко пояснити як «Wanderwörter» або навіть як запозичення у прафінсько-угорську), то неминує виникати проблема тлумачення цієї ситуації взаємопроникнення та взаємонакладання цих елементів, визначення того, що є субстратом і що суперстратом (до речі, за будь-якого вирішення залишається актуальним і аспект «адстратності»)... Наступні нижче міркування виходять з кількох положень, які зараз є очевидними, – наявності мовних і культурних балтизмів в Середньому Поволжі (волзько-фінські традиції; проблема балтизмів у комі або в угорському, як і проблема загальнофінських /уральських/ балтизмів тут не враховуються не з принципових міркувань, а тому, що в даному випадку важливіше знайти ключ до проблеми, вважаючи, що надалі він відкриє не тільки головні двері, а й багато що з другорядного); – ареалу балтійської гідронімії та складу її елементів; – присутності вельми правдоподібних балтійських слідів в археологічних культурах цієї частини Східної Європи, починаючи з III – II тисячоліття до н.е. і, мабуть, до 2-ї половини I тисячоліття н.е. (зв'язок з балтійським елементом далеко просунутої на схід іменьківської культури IV – VIII ст. /Халіков та інші/ залишається спірним і викликав деякі заперечення); – особливостей структури самого балтійського простору у Східній Європі. При цьому потрібно мати на увазі і те, що не відноситься до самого матеріалу, але виключно до історії його інтерпретації в науці (пор. «фінсько-балтська» суперечка за право вважати «своїми» такі гідроніми як Ловать, Пола, Тосно, Цна, Нар/о/ва, Пейпус, Вашка, Вейна тощо і навіть Волга...)... Той факт, що балтизми у фінськомовних говірках на кілька порядків більше, ніж фінізми у балтських, що балтизми охоплюють більшу площу та більшу кількість мов, ніж фінізми щодо балтських, що дуже значна частина балтизмів, судячи з усього, відноситься вже до II тисячоліття до н.е., а більшість фінізмів у балтській (майже виключно у східнобалтській) до істотно пізнішої пори... – змушує припускати, що все це було можливо швидше в тому випадку, якщо основа субстрату була балтійською (можливо, балтизовані савроматами раніше

фінськомовні скитські племена, – П.Д.) а фінськомовний елемент з'явився тут пізніше (після його витіснення з Карпатського регіону римлянами та балтськомовними савроматами, – П.Д.), як суперстрат (що навіть призвів до фінізації раніше балтськомовних ерзян, – П.Д.). Важливим уточненням хронологічного (а почасти і просторового) характеру слід визнати ту обставину, що іранізми у фінсько-угорських мовах давніші, ніж (пізніші, – П.Д.) балтизми...» (В.Н. Топоров, «До питання щодо найдавніших балтсько-фінсько-угорських контактів за матеріалами гідронімії», <http://finno-baltica.livejournal.com/13392.html#cutid1>; <http://uralistica.com/group/linguistics/page/toporov-balto-finnougorskie-kontakty>).

Отже, саме міграція західних (карпатських) фінів на схід і північ посприяла відновленню фінськомовності балтизованих савроматами скитських племен як Поволжя (Городецька АК і інші), так і Феноскандії:

«Про контакт між балтами та східними фіно-уграми говорять давні лексичні запозичення з балтійських мов до фінсько-угорських, яких виявляється дедалі більше разом з розширенням досліджень. Деякі назви тварин і рослин давньобалтського походження є загальними у мордовських, марійських та надбалтійсько-фінських мовах. На обриси давньої території балтійських племен вказують мовні зв'язки балтійців з іншими сусідами, а також певною мірою і свідчення топоніміки. На відміну від застарілих поглядів Я. Каліма і Е. Сетеле, за якими вважалося, що пращури сучасних надбалтійських фінів колонізували північно-східне балтійське узбережжя лише наприкінці I тис. до н.е. – початку I тис. н.е. і лише в цей час здійснили контакт з балтійцями, сучасні дослідники (П. Арісте, В. Кіпарський та інші) вважають, що надбалтійсько-фінські племена були північними сусідами балтійців задовго до н.е., ймовірно, ще у II тисячолітті до н.е. (тобто коли не тільки балти, а і фіни перебували ще в Центральній Азії, – П.Д.). Створилися можливості поставити питання про періодизацію найдавніших запозичень із балтійських мов до надбалтійсько-фінської, про їхню відносну хронологію. ... Поширення давньої балтійської топоніміки на схід від сучасних Литви та Латвії є предметом досліджень з кінця XIX ст. ... В.М. Топоров та О.М. Трубачов показують широке поширення балтійських гідронімів у верхній течії Дніпра та його приток, в Подесінні, деяке проникнення їх і на південь від Прип'яті (В.М. Топоров, О.М. Трубачов. «Лінгвістичний аналіз гідронімів верхньої Наддніпрянщини». М., 1962). Якщо південний кордон масових балтійських топонімів йде досить чітко по Прип'яті, а північний приблизно збігається із сучасним кордоном балтійців, то східний їхній кордон «залишається найбільш невизначеним і розпливчастим». Все ж таки можна говорити про наявність слідів давньої балтської топоніміки, принаймні у верхів'ях Оки та Волги. Таким чином, Надбалтика, північна Наддніпрянщина, центральна Росія, південні регіони європейської частини ЄСРР, за даними сучасної науки, виключаються як можливі регіони поселення стародавніх слов'янських племен (принаймні у другій половині I тисячоліття до н.е. – на початку н.е.). Широку смугу на північ від Прип'яті та нижньої Десни займали балти. На схід і північ від них розташовувалися фінсько-угорські племена» (Федот Філін, «Походження російської, української та білоруської мов. Історико-діалектичний нарис», <http://army.lv/ru/Iz-knigi-FP-Filina-Proishozhdenie-russkogo-ukrainskogo-i-belorusskogo-yazikov.../488/189>).

Оскільки темношкірі гузи торки спочатку мешкали на землях іменьківської АК, то вони, вочевидь, і є разом з буртасами нащадками осілих балтськомовних гудів роксолан, що мешкали раніше (починаючи з IV ст. до н.е.) там же у Поволжі і були савроматами, а не слов'янськомовними сарматами. І, отже, вони знову вернулися до кочового способу існування і можливо слов'янізувалися, як і споріднене їм населення волинцівської АК, лише в алано-руську (пізньо-гревтунгську) епоху:

«Ареал огузьких курганів степового Заволжя та Надуралля дозволяє окреслити межі Огузького степу («Дешт-і-Огуз»), принаймні західної його частини, у X ст. На заході це, звичайно ж, Волга, яка була кордоном між «Дешт-і-Огуз» та Козарією. Кордон цей періодично порушувався, але й дотримувався досить жорстко, оскільки на правому,

козарському, березі Волги огузьких пам'яток розглянутого часу було небагато. Південний кордон фактично збігається межами Надкаспійської низовини або Надкаспійських пустель, які, в силу своїх природних умов, не могли бути районом концентрації кочових племен, що ми й бачимо на прикладі огузьких пам'яток. Північний кордон огузьких (торкських, – П.Д.) кочовій у регіоні виглядає, хоч і досить «розмитим», але в основних своїх ланках є позначеним досить чітко. Биківські кургани на Волзі, Увак та Тамар-Уткуль на Ілеці, який також був одним із районів огузького кочування...» (Г.Н. Гарустович, В.А. Иванов, «Огузи та печеніги в Євразійських степах», <http://www.istmira.com/istdr/oguzy-i-pechenegi-v-v-evrazijskix-stepyah/page/37/>).

І отже, етнонім темно-червоношкірих буртасів (бурт-асів – «бурих асів»; пенджабі «bhūgā», гінді «bhooga», швед. «brunt, brun», франц. «brun», пол. «braż» – «коричневий, бурий, темний, смагливий»; англ. «burnt» – «обгорілий, засмаглий»; тат. «burda» – «каламутне питво» [Фасмер]) є лише калькою прозвища взагалі всіх темно-червоношкірих аланів (ас-сакаліба) і в тому числі, як споріднених їм торків, так і слов'ян:

«У текстах «Худуд ал-алем» (982 р.) чітко розрізняються два народи: буртаси і берадаси: «Слово про округу буртасів. Люди там мусульмани; у них особлива мова; царя називають М-с (малік, – П.Д.). Вони володіють шатрами і наметами. Їх три групи: бахдула, ішкіль і булгар; всі перебувають у війні один з одним; коли ж з'являється ворог, вони стають раптом друзями. Слово про округу берадасів. Вони – люди, які дотримуються віри гузів; володіють наметами; мертвих спалюють; коряться козарам; їх дохід від хутра горностаїв. У них два царя, які не спілкуються один з одним» (Худуд ал-алем 1930). В.В. Бартольд (1973: 545) вважає, що ці відомості про булгарів помилково перенесені на буртасів. Три племені – це берула (царські сармати – барсіли), есегель і булгар. Насир-еддін Тусі (XIII ст.) Виділяє дві групи буртасів: «Одна з них [перебуває] на околиці вelayата Гуз, поруч з Булгарією. Їх біля 2000 чоловіків [мешкають] в лісах, а підкоряються вони булгарам. Інша їх половина розташовується проти тюрків» (Блінов і ін. 2012)... Якщо прийняти, що засновниками Арміївського могильника були буртаси, то аналізуючи клинкову зброю з нього, М.Р. Поліських (1968) приходять до висновку про їх типологічну подібність зі зброєю з аланських поховань Криму та Північного Кавказу. Надійні географічні відомості наводить аль-Балх: «Буртаси – народ, який межує з козарами. Між цими двома народами не мешкає інший. Буртаси мешкають розсіяно вздовж берегів Волги. Буртас – ім'я країни, як Русь і Козар; ... Буртаси ж говорять мовою, що відрізняється від мови двох згаданих народів (а отже, і від мови слов'ян, – П.Д.). Так само відрізняється мова русів від мови козар і буртасів» (Хвольсон 1869: 83, 105; див. також: Калініна 1976). ...можна вважати, що місто Буртас є столицею князівства Веда – частини Срібної Булгарії» (Д.Ф. Мадуров, «Локалізація земель буртасів і їх князівства Веда в IX – XIII ст.» в зб.: «Культури степової Євразії і їх взаємодія з найдавнішими цивілізаціями», СПб: ПМК РАН, «Периферія» кн. 2, http://www.archeo.ru/izdaniya-1/vagnejshije-izdaniya/pdf/Kultury_v2_2012.pdf/view);

«Буртаси (burdas). § 1. Земля буртасів (можливо споріднених гузам-торкам балтськомовних нащадків роксолан / рухс-асів = іменьківців, – П.Д.) лежить між Козарською і Болгарською землями, на відстані п'ятнадцятиденного шляху від першої. Буртаси підкоряються царю козар і виставляють в поле 10,000 вершників. § 2. Не мають верховного глави, який би керував ними і деспотія якого визнавалася б законною; є у них в кожному селищі тільки один чи два старшини, до яких звертаються вони за судом в своїх чварах. Справжнім чином підкоряються вони царю козар (пізніше булгар, – П.Д.). § 3. Земля їх простора і рясна лісистими місцями. На болгар і печенігів, будучи сильні і хоробрі, виробляють вони набіги. Віра їх схожа на віру гузів. Собою вони стрункі, красиві і огрядні. Якщо один з них скривдить іншого, або образить, або поранить ударом або уколом, угоди і примирення між ними не буває, перш ніж той, що зазнав шкоди, не помститься кривдникові... Одні з буртасів спалюють небіжчиків, інші ховають...

Займаються вони і хліборобством, але головне їхнє багатство складають мед, хутра кунії і хутра взагалі...» (Хвольсон, «Витяги з книги «ЕЛЬ-А'ЛАК ЕН-НАФІСА» АБУ-АЛІ АХМЕД БЕН-ОМАР ІБН-ДАСТ-а», розділ другий, http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Russ/X/Chwolson_Dast/text2.htm);

«Г.Є. Афанасьєв локалізує країну буртасів в межах лісостепового (аланського) варіанту Салтівської культури, тобто в басейні Середнього Дону. Дослідник вказує на «можливі варіанти перекладу етноніма «буртас» двоскладовим словом «бурт / Фурт-ас», що означає назву аланських племен Північного Кавказу – асів, які в середині VIII століття мігрували в лісостепову зону басейну Середнього Дону». Однак на початку X століття, коли лісостепові пам'ятки Салтівської культури припинили існування, «якась частина буртасів просунулася на територію мордві і мешери на Середній Волзі, де їх згадують джерела аж до XVII століття». ...письмові джерела нічого не повідомляють про спорідненість мадярів і буртасів. Навпаки, «опис як мадяр, так і буртасів цілком, вочевидь, свідчить про абсолютно різні народи»... Гіпотеза про зв'язок буртасів з носіями авілівського типу пам'яток спирається на відомості ал-Істахрі і Ібн-Хаукала про те, що буртаси межують з козарами, «і вони (буртаси, – І.А.) – народ, що стелеться вздовж долини [ріки] Ітіль». Б.А. Рибаків за даними поволзьких маршрутів IX – X століть локалізує землю буртасів вгору вздовж Волги від району сучасної Дубовки (вище Волгограда) до району Увека або гирла річки Мечетки. Точно так же буртаси локалізовані на мапі ал-Ідрісі (XII століття). Виходить, що на цій території до 30-х років IX століття повинні були мешкати і угорці, однак про них немає ніяких подібних відомостей. Прабатьківщину угорців джерела поміщають в лісостеповому Надураллі, але буртаси там не містились... А.Х. Халіков пов'язував з буртасами «виявлені в Пензенському краї пам'ятки типу Арміївського курганно-грунтового могильника», датованого IX – X століттями. Давньобулгарська і давньоугорська приналежність могильника виключається. А.Х. Халіков припускав, «що витоки похоронного обряду, матеріальної культури, а, отже, і етносу племен, які залишили пам'ятки типу Арміївського КГМ, тобто буртасів, сягають корінням в Надаралля і найближчі райони західної частини Середньої Азії, Південного Надуралля», населені гузами... Гіпотеза про зв'язок буртасів з гузами (балтськомовними або ж на той час вже слов'янізованими гудами-торками, – П.Д.) спирається не тільки на археологічні паралелі, але і на письмові джерела. За твердженням таких джерел IX – X століть, як Ібн Руста, Гардізі, «Худуд ал-алам», Бакрі, віра буртасів походить на віру гузів. Оскільки мова йде про духовну культуру, цю подібність не можна пояснити простим запозиченням. Вочевидь, вона пояснюється етногенетичною спорідненістю. А у Марвазі є пряма вказівка на те, що буртаси є одним з племен гузів... На думку Р.Г. Кузєєва, «початкова історія буртасів пов'язана з аланською іранськомовною (насправді ж, балтсько-слов'янськомовною, – П.Д.) етнолінгвістичною спільністю»...» (Ігор Антонов, «Стародавні угри в етногенезі башкир і інших народів Урало-Поволжя», <http://vatandash.ru/index.php?article=1693>);

«За даними краніології на нашому матеріалі можна виділити два основних антропологічних типу без особливо різких граней, що іноді переходять один в інший: брахікранний зливкінський тип з невеликою монголоїдною домішкою, що має свої локальні особливості в будові носової зони і ширини обличчя, і брахікранний, або мезобрахікранний, європеїдний тип із середніми розмірами лицьової і мозкової частини черепа, властивий основній масі населення. Всі антропологічні параметри досліджуваного населення вкладаються в середні категорії міжгрупових варіацій ознак. Цікаво відзначити, що і сільське населення окремих районів Волзької Болгарії не відрізнялося істотно від міського населення домонгольського періоду... За даними остеології, всі шість серій чоловічої частини популяції волзьких болгар відрізнялися невисоким або середнім ростом-від 161 см до 167 см (за Пірсоном). Серед досліджуваних кістяків з Ханської усипальні виділялося кілька індивідів понад 170 см (вочевидь, представників шляхетних сарматських родів, – П.Д.). Мабуть, ці індивіди походили з першого покоління від

змішаних шлюбів (Бунак, 1981). Основна ж маса населення з цього могильника мала середній зріст 165 см, хоча за вказівниками пропорцій всі шість груп в середньому об'єднуються за своїм брахіморфним типом статури. Найбільші величини довгих кісток були відзначені у населення з Ханської усипальні, Чотирикутника і раннього I Старокуйбишевського могильників» (Герасимова М.М., Рудь Н.М., Яблонський Л.Т., «Антропология античного і середньовічного населення Східної Європи», <https://cyvapy.pf.ru/content/antropologiya-antichnogo-i-srednevekovogo-naseleniya-vostochnoy-evropy>).

4. Формування сучасних германських мов на неіндоєвропейських субстратах у темних століттях Середньовіччя

Як данські, так і норвезькі, і шведські варяги та вікінги, вочевидь, були двомовними, бо дуже довго розмовляли в своїх родинях слов'янськими мовами своїх пращурів сарматів, юечжів і аланів, а з тубільцями Європи спілкувалися різними слов'яно-балто-тубільними піджинами, на основі яких поступово і сформувалися діалекти новотевтонських мов. Саме ці новотевтонські мови і названі помилково германськими мовами, не зважаючи на те, що античні германці були переважно слов'янськомовними чи балтськомовними.

Вельми значною в сучасних германських мовах є тюркська і фінсько-угорська спадщина. Наприклад, якщо в більшості тюркських мов прислівник формується, як правило, за допомогою кінцевих складів -le, -lü, -li, то і в англійській мові використовується для цього ж подібний крайовий склад -ly (наприклад, турец. «şiddetle», азерб. «güclü», узб. «kuchli», англ. «highly» – сильно). Для вираження синтаксичних відносин в англійській, як і в тюркських, і в фінсько-угорських мовах, крім прийменників часто використовуються також і післясклади (postpositio). Наголос в сучасних германських, як і в тюркських і в фінсько-угорських мовах, падає, як правило, на перший (кореневий) склад:

«Слід зазначити, що тюркський сингармонізм розглядається деякими науковцями як явище, аналогічне за своєю природою російській або англійській редукації голосних. Звідси випливає, що тюркський сингармонізм так само, як і російська редукація, обумовлений наголосом, який колись доводився не на останній, а на перший склад. Цим фактом можна пояснити, чому тюркська гармонія голосних не розглядається як живий фонетичний процес...» (Р.Ж. Кондибаєва, «Питання дослідження словесної просодії в тюркології», http://www.rusnauka.com/34_VPEK_2012/Philologia/3_121131.doc.htm);

«Нарешті, початковий (кореневий) наголос був і залишається характерним для саамських і надбалтійсько-фінських мов. Ця германсько-прібалтійсько-фінсько-саамська паралель інтерпретувалася і в XIX столітті (Förstemann 1874) і продовжує інтерпретуватися декотрими і зараз (Wiik 1997; 1999; 2002), як слід «фінського» (за Віік уральського) субстрату в германському. Однак, незважаючи на існування очевидної типологічної паралелі, що виявляється в зміні типу акценту і інтонації в сучасній шведській мові Фінляндії, яка пояснюється фінським впливом, і на те, що контакти населення, яке мешкає на західному і східному узбережжі Балтійського моря, відносять до 3200 – 2300 рр. до н.е., (Kallio 2003), а контакти протогерманців з північними сусідами на Скандинавському півострові не молодше 1000 р. до н.е., припущення про фінсько-угорський вплив на зрушення наголосу в протогерманській, як правило, відкидається (ibid.), найчастіше з соціолінгвістичних причин, які або експлікуються, або мають на увазі... Природно, що, якщо прийняти припущення щодо фінсько-угорського впливу на появу початкового наголосу в германських і частково в балтійських мовах, виникає питання, про час появи початкового наголосу в самих угорсько-фінських мовах. Крім саамських і надбалтійсько-фінських мов початковий наголос є характерним мансійській (Рамбандеева 1973; Куркіна 1986) і угорській. Як правило, він залишається на першому складі в хантійській (Терешкін 1966), що більш явно виражено в західних діалектах. У східних діалектах є обмеження вживання початкового наголосу, пов'язане з якістю

гласного (Куркіна 1986; Хонті 1993). Однак і в цьому випадку голосні першого складу, незалежно від наголосу, завжди характеризуються чіткістю і напруженістю, що перешкоджає їх редукції (Куркіна 1986: 126). Крім того, початковий наголос, як правило, падає на перший склад у комі-зирянській (Бубріх 1949; Баталова 1993). У комі-перм'яцькій мові, де наголос морфологізовано, він ніколи не падає на словозмінну морфему, а завжди залишається на якомусь складі основи (Баталова 1972). У ерзя-мордовській, де наголос може бути різномісним і вільним в нейтральному стилі мови він також зазвичай фіксується на першому складі (Феоктистов 1993). У фінсько-угорських мовах лише в деяких рідкісних випадках в споконвічних словах відмінність в наголосі може мати фонологічне навантаження, як, наприклад, в комі-перм'яцькій. Навіть це побіжне порівняння наголосу в сучасних фінно-угорських мовах дозволяє погодитися з припущенням Ітконена про початковий характер наголосу в протофінсько-угорській (Itkonen 1955). Нарешті, початковий наголос є характерним для одної з найбільш архаїчної самодійської мови – для енецької (Терещенко 1993). Така ж тенденція спостерігається і в нгансанській, де «у разі словотворення і словозміни наголос, як правило, зберігається на кореневій морфемі» (Терещенко 1993). Початковий наголос в енецькій (*венецькій, – П.Д.) і нгансанській може свідчити про загальноуральський характер початкового наголосу» (доктор філологічних наук Юрій Кузьменко, «Ранні германці і їх сусіди», https://iling.spb.ru/pdf/kuzmenko/kuzmenko_2011.pdf);

«Відомо, що у стародавніх індоевропейських мовах наголос був відносно вільним і рухомим – він міг падати на будь-яку частину слова (кореневу морфему, афікс або закінчення). Однак в германських мовах наголос стає силовим, або динамічним, він фіксується на першому складі, який, як правило, був кореневим (рідше – префіксальним). Решта складів у слові (суфікси і закінчення) стають ненаголошеними. Таким чином, в германських мовах усі граматичні закінчення виявилися в ненаголошеному положенні, що, безсумнівно, сприяло процесу редукції і поступовому відпаданню флексій. Фіксація наголосу на першому складі спричинила за собою значні фонетичні та морфологічні перетворення. Так, наприклад, наголошені склади вимовлялися з великою чіткістю і виразністю, в той час як відмінності між вимовою ненаголошених складів стали поступово стиратися і з часом практично перестали відчуватися. Тому багато граматичних закінчень стали зливатися з суфіксами, а згодом редукувалися і відмерли. ...на ранніх етапах розвитку германських мов система відмінювання іменника була дуже складною. Однак деякі сучасні германські мови в процесі історичного розвитку зазнали значного спрощення, втративши більшу частину флексій. Більш далі пішли цим шляхом англійська і, особливо, африкаанс – останній повністю втратив рід і відмінок іменника, зміну дієслова за особами і числами. Навпаки, німецька, фарерська і, особливо, ісландська відрізняються великим багатством морфології. У цих мовах зберігаються три граматичні роди, чотири відмінка (правда, в фарерській родовий відмінок вживається лише в книжковому стилі). Для основної ж маси сучасних германських мов характерно спрощення родової системи і системи відмінювання...» (Є. Руденко, «Вступ до німецької філології» / «Лінгвістичні особливості германських мов», <https://studfiles.net/preview/3243569/page:10/>; <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=525872>; https://studbooks.net/855456/literatura/osobennosti_razvitiya_morfologicheskoy_sistemy_drevn_egermanskih_yazykov);

«Найважливіша загальна ознака германських мов – динамічний (силовий) наголос на першому (кореневому) складі. У безпрефіксних дієсловах і іменниках кореневий і перший склади збігаються. У дієсловах і іменниках з префіксами місце наголосу неоднаково: в префіксальних іменниках і прикметниках наголос падає на перший склад, тобто. префікс, а в префіксальних дієсловах – на кореневий склад: пор. гот. «andahfts» – відповідь і «and'hafjan» – відповідав. Один і той же префікс у залежності від місця наголосу в слові міг мати різний характер, різні звукові варіанти: більш повний – в іменникових утвореннях, в тій чи іншій мірі редукований – в дієсловах. Причина такої відмінності в

наголосу, є мабуть, в різночасності виникнення даних утворень. Закріплення сильного динамічного наголосу на першому складі справило значний вплив на розвиток ладу германських мов і посилило тенденції, які діяли вже в період германської мовної спільності. Воно виділило головний в сенсовому плані склад і сприяло, ймовірно, редукції ненаголошених складів; в результаті дії законів кінця слова довгі голосні скорочувалися, а короткі послаблялися і редукувалися або зовсім відпадали. Перший етап редукції пройшов вже, мабуть, в загальногерманській мово-основі, в подальшому ця тенденція діяла з різною силою в різних герм. мовах» (Е.М. Крепак, А.Л. Сотникова, «Вступ до німецької філології», <http://vved-v-germ-phil.cvsu.ru/7.html>).

На індоєвропеїзування прибулими до Європи брахїкранними брүнетами – балтсько-слов'янськомовними античними сарматами і їх нащадками германцями як підкорених ними фінськомовних тубільців скитів та інших північноєвропейських доліхокранних блондинів, що спілкувалися мізерними наборами переважно односкладових і двоскладових слів, так і прототюрксько-германськомовних сако-масагетських племен, що прийшли до Європи пізніше, вказують не тільки зміна у вимові приголосних, але і швидка деградація і опрощення (редукція) чужої аборигенам і сако-масагетам балтсько-слов'янської лексики. На основі цієї спотвореної лексики і сформувалися спочатку піджини, якими в античні часи спілкувалися з тубільцями Європи балтсько-слов'янськомовні германці і які в темні століття Середньовіччя врешті-решт і перетворилися в сучасні германські мови. Можливо, редукції індоєвропейської лексики в сучасних германських мовах вельми посприяла і цинга:

«Розшарування загальноєвропейської мови почалося не з падінням Константинополя, а набагато раніше: з глобальним похолоданням і чумою XIV ст. Не стільки ізоляція окремих груп населення, скільки цинга, що стала наслідком похолодання, різко змінила фонетичну картину Європи. Немовлята, зуби яких випадали, не встигаючи виростати, фізично не могли вимовити зубних звуків, а решта їх мовного апарату вимушено перебудовувалася для мало-мальськи виразної вимови найпростіших слів. Ось у чому причина різких фонетичних змін в ареалі, де лютувала цинга! Звуки «d», «t», «th», «s», «z» випадали разом з зубами, а розпухлі від цинги ясна і язик не могли вимовити стяжіння двох приголосних. Про це мовчазно свідчать французькі «circonflexes» над голосними буквами. Крім території Франції, сильно постраждала фонетика на Британських островах, у Нижньої Німеччині і, частково, в Польщі («пшекання»). Там же, де цинги не було, фонетика не постраждала – це Росія, Надбалтика, Україна, Словаччина, Югославія, Румунія, Італія і далі на південь. Найбільш поширеними мовами у XVIII ст. Британська Енциклопедія називає дві: арабську і слов'янську, до якої віднесені не тільки нинішні мови слов'янської групи (в тому числі «угорська» = словацька), але і коринфська (вочевидь, Carinthian – каринтійська = словінська, – П.Д.). Однак в цьому немає нічого дивного: населення півострова Пелопоннес говорило слов'янським – македонським діалектом. У самій же цитованій Британській Енциклопедії звук «s» на початку і в середині слова ще передається не звичайною рядковою «латинською» буквою «s», а готичною «f», наприклад, слово «success» пишеться як «fuccefs». При цьому англійська вимова кінцевого «s» відповідає фонетиці російської мови: енциклопедія приводить дві різні вимови слова «as» в цитованій в ній фразі з Шекспіра «Cicero was as eloquent as Demosthenes», де перше «as» транскрибується як «afs» (читається «ес елоквент»), а друге, перед дзвінком приголосним, становиться дзвінком, як і в російській, до «az» (читається приблизно як «ез Демосфінз»). Документи римсько-католицької церкви, зокрема Турського Собору, свідчать, що переважна частина населення, наприклад, Італії (та й того ж Ельзасу; ломбарди в Італії і валлони в Ельзасі, Бельгії і Нормандії, – П.Д.) до XVI ст. говорили на «Rustico Romano», на якому Собор рекомендував читати проповіді, бо книжкової латини парафіяни не розуміли. Що ж таке «Rustico Romano»? Це не вульгарна латина, бо інакше так би і написали! З одного боку «Rustico» – це мова вандалів, балтсько-слов'янська мова, словник якої наведено, зокрема, в книзі Мауро Орбіні, виданої в 1606 р.

(Origine de gli Slavi & progresso dell Imperio loro di Mauro Orbini R. In Pesaro appresso Gier. Concordia, MDCVI). Відомо, що слово «rustica» позначало в середні століття не тільки грубе, сільське, а й книгу в шкіряній (сап'яновій, тобто перської або руської вичинки) палітурці. Мова, сьогодні найбільш близька до «Rustico» – хорватська» (Ярослав Кеслер, «Мова і цивілізація. Якою мовою говорила Західна Європа в XI – XV століттях?», <https://cont.ws/@sage/139374>; <https://cosmos.mirtesen.ru/blog/43902373540/YAroslav-Kesler:-YAZYIK-I-TSIVILIZATSIYA>);

«Однак треба зазначити, що гіпотеза про те, що всі мови розвивалися зі свого початкового кореня, теж мало спроможна – набагато більше є даних, які вказують на те, що всі самостійні (не гібридні) мови вийшли з одного кореня, але відбувалося це в різні часи, тому ступінь відмінностей цих мов одна від одної у всіх випадках різна. Але зауважимо, що є всі підстави вважати, що люди, кажучи мовами, що вже відрізнялися, все ще розуміли один одного, різке розходження між європейськими мовами, зокрема, настало тільки у 10 – 12 століттях, а повне незрозуміння іноземних мов можна констатувати лише в епоху завершення створення і відокремлення національних держав – у 17 – 18 ст. У всякому разі, в історичних джерелах колишніх тисячоліть люди зустрічаються в різних точках землі і вільно спілкуються без допомоги перекладачів; таким чином, прив'язка моменту виникнення окремої мови до моменту становлення етносу неправомірна – критичним фактором в цьому роді стане тільки завершення формування націй і створення окремих національних держав; до 16 століття кордонів в світі і Європі, зокрема, взагалі не було – поява розділових державних кордонів фіксується тільки після 16 століття... Ознаки, що відрізняють германські мови від інших індоєвропейських мов, такі як зрушення наголосу, перший перебіг, становлення нової дієслівної системи і поява нових дієслівних формантів, поява двох форм прикметників і ін. В Першому давньоісландському граматичному трактаті, який був написаний в 12 столітті йдеться про те, що у ісландців і англосаксів одна мова, причому мова йде в даному випадку не про мову датських завойовників Англії, а саме про давньоанглійську (Benediktsson 1972). У сазі про Гуннлауга Зміїного Язика говориться про те, що до завоювання Англії в 1066 році норманами Вільгельма Завойовника, що говорили французькою, там була та ж (редукована сербська / *сербська – зміїна? – П.Д.) мова, що і в Ісландії (Gunnlaugs saga Ormstungu, Kap. 7). Що стосується інших фонологічних, граматичних і лексичних ознак, то виникли вони не одночасно, і процес утворення нових загальних ознак тривав і триває в окремих германських мовах – і це на тлі згасання старих спільнот: ми маємо справу тут з історичним континуумом різно-тимчасових інновацій, які призвели до такого стану, що люди, які говорять цією мовою, перестали розуміти тих, у кого цих змін не відбулося або відбулися інші зміни... Отже, відповідь на питання «хто породив германців», що побудували Європу, простий: це швидке дитя – плід колективних зусиль всієї індоєвропейської (і автохтонної неіндоєвропейської, – П.Д.) групи народів, особливо пращурів (темно-червоношкірих, чорноволосих і брахікранних, – П.Д.) праслов'ян» (Лариса Миронова, «Ці гарячі германські хлопці. Зразкові варвари?», <https://www.proza.ru/2015/03/30/1241>);

«Зазвичай піджинізовані мови виникали за умов контактів завойовників з місцевим населенням завойованих територій (наприклад, європейців-колонізаторів з колонізованими народами та савроматів і сарматів з тубільцями Європи, – П.Д.), або як засіб рівноправного спілкування (лінгва-франка) – як правило, в результаті і заради торгових відносин. Зазвичай ці квазі-мови відрізняються примітивністю граматики і різномірністю словникового запасу, функціонуючи лише як засіб міжетнічного спілкування. Спочатку володіючи суто утилітарним призначенням і низькою престижністю, при певних умовах піджин може з часом стати досить престижним, кодифікованим і навіть стати єдиною (рідною) мовою для його носіїв (як це відбувалося, наприклад, з дітьми рабів на плантаціях), функціонуючи як повноцінна так звана

креольська мова (наприклад, біслама і ток-писін, а також і англійська мова, – П.Д.)...» («Піджин», <https://ru.wikipedia.org/wiki/Піджин>; «Піджин і креольські мови», https://pikabu.ru/story/pidzhin_i_kreolskie_yazyiki_5883756);

«Першим прикладом піджину можна вважати англійську, яка сформувалася як суміш британської (кельтської), саксонської (германської) і французької мов. У сучасній англійській мові, на думку деяких лінгвістів, 30% кореневих слів германського (саксонського прототюркського та фінського скитсько-тракійсько-іллірійського, – П.Д.) походження, 31% з французької мови, 20% з латини, 3% з грецької. Решта 16% припадає на кельтські та інші мови (і в тому числі і на праслов'янську, – П.Д.)» (А. Концева, «Мова як засіб комунікації», http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Philologia/7_102118.doc.htm);

«Сучасна англійська є індоєвропейською лише остільки, оскільки вона пов'язана з індоєвропейською наступністю через безперервний ряд поколінь, що завжди відчували себе мовлячими і бажали говорити, як їх попередники (слов'янськомовні античні англійці, юти, фризи і інші, – П.Д.). Але якщо розглядати лінгвістичний тип [мови] як такий (відволікаючись від безперервної спадкоємності), що є історичним фактом, який не володіє в даний час реальністю, немає нічого більш далекого від індоєвропейського типу, ніж сучасні англійська або данська мови. Дуже важко було б довести, розглядаючи тільки сучасну англійську і забувши про її минуле, що англійська – це індоєвропейська мова...» (Антуан Мейє, «Основні особливості германської групи мов», <http://urss.ru/cgi-bin/db.pl?lang=Ru&blang=ru&page=Book&id=213932>);

«Найбільшого поширення набула теорія субстрату... Це теорія підшарку, яку висунув А. Мейє. 1-й перебіг приголосних і зміна наголосу викликані подіями в суспільному житті племен, які говорили на цих мовах. Германські мови утворилися в результаті підкорення племенами, що говорили індоєвропейськими (переважно балтсько-слов'янськими, – П.Д.) мовами, майбутніх прагерманців, які говорили неіндоєвропейськими мовами. Підкорені племена прагерманців-неіндоєвропейців засвоюють мову переможців-індоєвропейців, але, засвоюючи її, вносять до неї деякі вимовні звички і навички, притаманні тій неіндоєвропейській мові, на якій вони раніше говорили. Ці вимовні звички, зокрема, запізнювання дії голосових зв'язок, відображаються в германських мовах. При такому розумінні особливості фонетичного ладу германських мов є результатом впливу підкореного субстрату, або підшарку. Інакше кажучи, не мова переможців впливає на подальший розвиток [об'єднаної] мови переможених народів і народів переможців, а мова переможених, тобто вихідна, початкова мова поволі консервує ті норми, які в ній завжди існували. Противники теорії субстрату, вказуючи на те, що вона не може отримати безперечного підтвердження і залишається дискусійною, прагнуть знайти пояснення усіх розглянутих фонетичних явищ у внутрішньому розвитку самих германських мов. Що ж стосується системи наголосу, то природно припустити, що вже в первісній мові підкорених племен прагерманців існувала система фіксованого наголосу на першому складі, яка і була засвоєна пізніше германськими мовами. Згідно з однією з точок зору, система германського наголосу змінюється в результаті прагнення германців виділяти за допомогою наголосу той склад слова, який є носієм речового значення, тобто кореневий склад» (доктор філологічних наук Наталія Дрожащих, «Лекції з германської філології», <https://www.twirpx.com/file/508021/>);

«Частина ознак, типологічно рідкісних, таких як, наприклад, преаспірація (придихання, що йде попереду проривного, – П.Д.) і преоклюзивні сонорні, дійсно, можуть вказувати на субстрат, однак це далеко не єдине можливе пояснення. Оскільки ці ознаки пов'язані в саамській з функціонуванням чергування ступенів, і оскільки преаспірацію відзначали і в одному з діалектів ненецької, і в мансійській мові, а сліди її є і в інших фінсько-угорських мовах (див. Kusmenko 2008), можна припустити не загальний північно-західно-європейський субстрат в частині кельтських, частині скандинавських і саамських мов, а саамський субстрат в скандинавських мовах з поширенням ряду рис цього субстрату в кельтські мови, які зазнали сильного скандинавського впливу в епоху вікінгів.

Саме Шотландія і острів Мен були центрами поширення західно-скандинавської експансії. Поряд з гіпотезами про доіндоєвропейські мови, які повністю зникли, але залишили сліди в германській і ряді сусідніх мов, є гіпотези і про те, що субстратами ряду індоєвропейських мов північної і північно-західної Європи були неіндоєвропейські мови, нащадки яких зберігаються в сучасній Європі. Найбільш поширеними останнім часом є гіпотези про васконський (баскський) субстрат для ряду індоєвропейських мов західної Європи, в тому числі і для германської, і гіпотеза про фіно-угорський субстрат германської... Припущення про те, що ряд германських ознак може бути пояснено фіно-угорським субстратом, висловлювалося і в XIX столітті і має прихильників і зараз. Одним з найбільш активних проповідників цієї гіпотези є фінський фіно-угрознавець Калеві Віїк, який в своїх роботах наполягає на тому, що всі найважливіші зміни фонологічної системи протогерманської (початковий наголос, перше пересування приголосних, зміни / o / > / a /, / ō / > / ā / і ряд інших змін) пояснюються уральським субстратом (Wiik 1997; 1999; 2002a; 2002b)... Германську зміну приголосних за так званим законом Вернера (становлення дзвінкшими споконвічних ph th kh і s, якщо наголос не падав на попередню голосну) також пов'язували з процесами в саамсько-надбалтійських мовах, які викликали чергування ступенів. Чергування ступенів пов'язують, однак, не з наголосом, а з відкритістю другого складу... Всі вищеназвані германські інновації, які можуть бути пояснені фінсько-угорським субстратом, відносяться до галузі просодики (інтонаційно-виразного забарвлення мови, – П.Д.), яка в першу чергу піддається субстратному впливу, проте, можливо, що до цієї групи належать і особливі германські чергування приголосних, на які звернув увагу Куйпер. Куйпер розглядає чергування простих проривних гемінованих, преназалізованих і щілинних в германських мовах як слід невідомого субстрату... Однак чергування проривних щілинних і коротких і довгих приголосних, типова риса чергування ступенів в фінсько-угорських мовах. У саамській в корені після ударної гласної чергуються довгі і короткі преаспіровані (ht – htt), довгі дзвінки непреаспіровані і довгі глухі (tt – dd), прості преаспіровані і щілинні (ht – ð) (див. Таблиці чергування ступенів в різних саамських мовах Wiklund 1896), що повністю відповідає зазначеним Куйпером чередуванням у германських мовах. У західносаамських мовах є і зміна (nd > dd, ng > gg, mb > bb). Отже, в період проходження цієї зміни можна уявити собі і факультативне чергування типу nD – DD, тобто саме те чергування, що реконструюють для передбачуваного невідомого догерманського субстрату» (доктор філологічних наук Юрій Кузьменко, «До питання щодо неіндоєвропейських субстратів у германській», <http://www.philology.ru/linguistics3/kuzmenko-13.htm>);

«Андерсон зібрав безліч прикладів того, що угорсько-фінські мови схильні змінювати гортанну в шиплячу. Треба зауважити, що така ж зміна зустрічається і в слов'янсько-литовських мовах, якими говорять раси, що більше всіх інших арійських рас наближаються до угорсько-фінського типу... Тому здається ймовірним, що багато з фонетичних та граматичних відмінностей, якими розрізняються арійські мови, зобов'язані своїм походженням тому факту, з яким нас вже ознайомили дослідження антропологів, саме, що народи арійської мови належать не до однієї раси, а до багатьох рас, які у віддалені часи проміняли свою первісну мову на мову арійських завойовників» (Ісаак Тейлор, «Походження арійців // Слов'яни і арійський світ», http://www.razlib.ru/psihologija/slavjane_i_ariiskii_mir/p2.php);

«...«З точки зору компаративістів завдяки редукції (у сформованих в темні століття середньовічних германських говірках, – П.Д.) було зруйновано початкове багатство флективних форм європейської «прамови»; складна і диференційована різноманітність закінчень змінилася блідістю і одноманітністю; щоб частково відновити втрачене, вводяться до вживання слова-префікси, характерні для аналітичного ладу. Основна парадоксальність цієї концепції, що є до сих пір панівною в західній лінгвістиці, полягає в тому, що прогрес мислення (змісту) в загальному ході історичного процесу супроводжує регрес і деградація прийомів мовного вираження (форми)» [Жирмунський]... Розглянувши

як 6 фонетичних, так і 2 граматичних моментів, можна відзначити, що сходжень між германськими і тюркськими мовами набагато більше, ніж можна було б очікувати від випадкових збігів. При цьому на відміну від лексикології, граматичні сходження неможливо пояснити запозиченнями, бо граматичні явища не запозичуються. Вони можуть розвинути лише на загальному мовному субстраті, коли мови виявляються тотожними в своїй основі, але далеко розійшлися в силу різних історичних причин. Тюркські мови з точки зору сучасного мовознавства не належать до числа індоевропейських. Їх типологія на сьогодні до кінця не побудована, існує кілька типологічних схем (В.А. Богородицького, В.В. Радлова, Ф.Е. Корша, А.Н. Самойловича, С.Є. Малова, Н.А. Баскакова)... Слабка розробленість тюркського мовознавства стала причиною рідкісного залучення його даних для порівняння з германськими мовами» (Валерій Чудінов, «Вагрія. Варяги Русі Яру: нарис деполітизованої історіографії // Свідоства фонетики та граматики», <https://history.wikireading.ru/363231>);

«...г. Шапе стверджує, що розумова перевага належить іншій (короткоголовій, – П.Д.) расі. «Подивіться, – каже він, – на відмінно сформовану голову іранців і індусів, настільки інтелігентну і настільки добре розвинену. Подивіться на досконалість цих дивовижних мов – санскриту і зенду. Германці лише спотворили і зіпсували прекрасну будову початкової арійської мови». Уйфальві каже, що «якщо перевага полягає лише у фізичній енергії, у схильності до підприємливості, нашестя, завоювань, то білява довгоголова раса може вимагати собі титул керівної раси світом (зважаючи на свою стабільність і агресивну слухняність паханам, – П.Д.); але, якщо ми звернемося до духовних якостей, до артистичних і розумових здібностей, тоді першість переходить до короткоголової раси». Де Мортільє настільки ж сильно виражається в цьому сенсі. Європа, стверджує він, зобов'язана своєю цивілізацією короткоголовій расі...» (Ісаак Тейлор, «Слов'яни і арійський світ», http://www.razlib.ru/psihologija/slavjane_i_ariiskii_mir/p2.php);

«У германських мовах граматична категорія часу має свої особливості. В історичну епоху в германських мовах існували дві синтетичні форми часу – теперішнє і минуле, або претерітум. Спеціальної – регулярної, закріпленої за значенням форми вираження майбутнього часу не було, і значення майбутнього часу виражалося різними засобами. Ця особливість успадкована від індоевропейської прамови і загальногерманської мови-основи (вочевидь, все ж таки від більш примітивних неіндоевропейських субстратів, – П.Д.). У (літературній, – П.Д.) готській мові система дієслова відрізняється бідністю словозмінних форм: існують форми теперішнього часу, минулого часу дійсного стану, одна форма теперішнього часу медіопасиву. Одна і та ж форма одного і того ж дієслова може вживатися в різних значеннях. Наприклад, форма теперішнього часу використовується для вираження теперішнього, майбутнього і минулого часу... У готській (як і в російській, – П.Д.) мові форми теперішнього часу іноді використовувалися для вираження минулого часу: «ganimiþ ... galaiþ inn» – «бере ... і увійшов» (пор. рос. «Иду я, иду и увидел...»). Форма теперішнього часу в германських мовах є немаркованою – широкою, вона може висловлювати різні значення» (доктор філологічних наук Наталія Дрожащих, «Лекції з германської філології», <https://www.twirpx.com/file/508021/>);

«Г-н Кінгтон Оліфант показав, яким чином датське завоювання мало результатом знищення старовинних (слов'янських, – П.Д.) флексійних змін в мові англів. Він показав, як, за винятком декількох форм множини, таких, як «ofen», родовий відмінок і множина на «es» замінили колишній родовий і множинне на «an» і відокремили прийменник від дієслова. Граматика була спрощена і стала легшою для вивчення. Г. Оліфант вказав також на вплив норманського завоювання, яке додало до англійських слів деякі французькі префікси і суфікси. Тевтонське завоювання Галлії призвело до подібного результату. ...коли якась раса залишає свою мову і засвоює собі іншу, то знову придбана мова примушена зазнавати деяких змін, фонетичних і граматичних, що відбувається внаслідок труднощів вимовляти незвичні звуки і розуміти складні правила граматики вже усталеної. Звідси випливає, що мова, яка втратила багато зі своїх первісних флексій і представляє

багато фонетичних варіацій, найімовірніше буде мовою, придбаною внаслідок стикання, ніж мова, яка зазнала мало змін цього роду. Розглянута з цієї точки зору, литовська мова серед мов європейських має найбільш прав бути представником початкової мови. Вона зберегла набагато досконаліше, ніж мова готська і навіть ніж грецька, первісні флексії і співзвуччя. З іншого боку, тевтонські (середньовічні і сучасні германські, – П.Д.) мови зазнали великих спотворень. Вони втратили багато з колишніх флексій, що збереглися в мовах слов'янсько-литовських і особливо в литовській. Готська (псевдоготська літературна, – П.Д.) мова втратила двоїсте число, старовинний орудний відмінок і майже всі старовинні давальні. У відмінюванні вона втратила аористи, минуле недоконане, майбутнє і зберегла лише теперішнє і дуже слабкі сліди подвоєного минулого доконаного. Литовська мова зберегла двоїсте число і всі старовинні відмінки, так само, як і теперішнє і майбутнє; тим часом як південнослов'янські мови зберегли аорист і минуле недоконане. У всіх цих пунктах мови слов'янсько-литовські стоять ближче до первісної арійської мови. Литовська фонологія є також самою первісною, як це видно з порівняння литовського «dalptan» з тевтонським «delfan» – копати; «gibanti» з «giban» – давати; «woazis» з «ask»; «lomiti» з «lam»; «pulkas» з «folc»; «klente» з «hrind»; «kiausze» з «haus»; «kaistu» з «heito», «heiz» з «hot»; «gladuku» з «glat»; «tukstantis» з «thusandi» і «thousand» (тисяча)... Якщо ми перенесемося в епоху, набагато ближчу до нас, то ми побачимо, що до кінця неолітичного століття тевтонська раса була найбільш відсталою, так як тевтонські слова, що відносяться до цивілізації, здебільшого запозичені зі слов'янсько-литовських і кельтських мов сусідніх народів. Навіть такі суттєві слова, що відносяться до землеробського і пастушачого життя» (Ісаак Тейлор, «Слов'яни і арійський світ», http://www.razlib.ru/psihologija/slavjane_i_ariiskii_mir/p2.php);

«За зауваженням А. Гуревича: «Археологія змусила по-новому підійти і до проблеми етногенезу германців. Germani – не самоназва, бо різні племена іменували себе по-різному. Античні автори застосовували термін «германці» для позначення групи (темночервоношкірих, – П.Д.) народів, що мешкали на північ від Альп і на схід від Рейну. З погляду грецьких та римських письменників, це племена, які розташовані між кельтами на заході та сарматами на сході. Слабке знання їхнього побуту та культури, майже повне незнайомство з їхньою мовою та звичаями робили неможливим для сусідів германців дати їм етнічну характеристику, яка мала б якісь позитивні відмітні ознаки. Перші певні археологічні свідчення про германців – не раніше середини I тисячоліття до н.е. і тоді «германці» стають археологічно відчутні, але й у цей час не можна всю територію пізнішого розселення германців розглядати як якусь археологічну єдність (Монгайт, 1974; порівн.: Die Germanen, 1978). Мало того, ряд племен, яких давні відносили до германців, мабуть, такими або зовсім не були, або ж являли собою змішане кельтсько-німецьке (точніше, кельтсько-нормансько-балтсько-слов'янське, – П.Д.) населення. В якості своєрідної реакції на колишню націоналістичну тенденцію зводити походження германців до давнини і простежувати їх безперервний автохтонний розвиток, починаючи з мезоліту, нині лунають голоси науковців про невизначеність етнічних кордонів, які відокремлювали (сучасних, – П.Д.) германців від інших народів. Резюмуючи пов'язані з проблемою германського етногенезу труднощі, видатний західнонімецький археолог запитує: «Чи існували взагалі германці?» (Nachmann, 1971; порівн.: Döbler, 1975)» (Олександр Рогожин, «Від Зіґфрида до Рюрика. Епічна історія «варварської» Європи», <https://aloslum.livejournal.com/>; <https://aloslum.livejournal.com/profile>);

«Германська фонетика – це фонетика індоєвропейська, перенесена в систему чужих навичок і тенденцій... Германська мова, що настільки різко порвала з індоєвропейськими навичками, є індоєвропейською мовою, якою розмовляє нова народність, що прийняла індоєвропейську, але вимовляє її частково на новий лад; завойовники (нащадки савроматів і сарматів балтсько-слов'янськомовні античні германці, – П.Д), що принесли з собою індоєвропейські мови, не були ні досить численні, ні досить могутні, щоб нав'язати свій спосіб вимови; населення, що підкорене ними і прийняло їхню мову, сприяло поширенню

типу вимови, відмінного від старого, і нових тенденцій» (Антуан Мейє, «Основні особливості германської групи мов», <http://ugi.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/NAUKOVI-STUDIYI-VIPUSK-4-6.pdf>, стор. 311; <http://urss.ru/cgi-bin/db.pl?lang=Ru&blang=ru&page=Book&id=213932>);

«Боуткан зазначає, що для багатьох германських слів, які не мають індоєвропейської етимології, характерна однакова структура. Багато з них є двоскладовими і мають чергування голосних у другому складі (пор., напр., *aþal, aþil – 'майно'; *durpul, durpil – 'поріг'; *gadul, gadil – 'родич'; *magap, magip – 'дівчина'; *hebon, hebun, *himin – 'небо' і т.д. (Boutkan 1998). В деяких випадках германські слова такого типу мають відповідності в італійських мовах, див. *ha(u)bud, haubid 'head' (lat. caput). А в деяких випадках, як, зокрема, у випадку зі словами, що позначають яблуко і яблуню, що також не вважаються споконвічними індоєвропейськими, вони характерні для ряду мов Північної Європи (Hamp 1979). Подібність у структурі наведених вище слів може свідчити про те, що вони запозичені з однієї мови. Таким чином, в загальногерманській лексиці можна виявити групу слів схожої структури, які можуть бути інтерпретовані як слід невідомого «північного» субстрату. Навіть найактивніші критики германського субстратного списку, відзначають наявність у германській неіндоєвропейських термінів, характерних для деяких семантичних полів (напр., назви представників флори і фауни), помічаючи, однак, що багато ще належить зробити для остаточного з'ясування цього списку (Mees 2001: 28), з чим можна погодитися. Наявність неетимологізованих слів схожої структури свідчить все ж про наявність у германській пласта субстратних запозичень з невідомої мови (див., напр., Sausverde 1996: 142). Причому в ряді випадків ця лексика могла бути запозичена з субстратної мови і в саамсько-надбалтійськофінську (як це могло статися зі словом для позначення «моря»), а можливо і в деяких випадках і у балтські мови (ibid.: 139-140) і в італійські мови (Boutkan 1998)... Нарешті, четвертим компонентом у формуванні протогерманської могла бути субстратна мова (чи мови), від якої збереглися тільки запозичені слова. Можна було б приписати цій мові і ті виняткові германські інновації, які не мають відповідності в сусідніх індоєвропейських і фінно-угорських мовах, такі, наприклад, як один з етапів пересування приголосних (ptk > fþh), проте, якщо є справедливим прийняте датування цієї зміни (середина першого тисячоліття до н.е.), припущення про зв'язок невідомого субстрату з пересуванням приголосних є мало ймовірним. Таким чином, ще до формування виняткових германських інновацій у людей, які говорили протогерманською мовою, були підстави визначати її як особливу (неіндоєвропейську, – П.Д.) мову, якщо до цього часу склався особливий германський етнос» (доктор філологічних наук Юрій Кузьменко, «Формування протогерманської мови. Генетика і лінгвістика», <http://www.philology.ru/linguistics3/kuzmenko-11.htm>);

«Тейлор з особливим задоволенням відзначає, що стародавні (точніше, середньовічні, – П.Д.) германці спотворили індоєвропейські мови, свідченням чого є зміни у вимові приголосних... Теза про те, що прагерманська мова є прямим нащадком праіндоєвропейської мови, вельми ненадійна; досить згадати про знамениті звукові зміни, на які вже вказували Фік, Тейлор і Бендер. Такі фонетичні зміни мають на увазі, що давні (балтсько-слов'янськомовні, – П.Д.) германці в дуже значній мірі були змішані з неіндоєвропейськими народами. Але щоб уникнути цього протиріччя, можна слідом за де Мішелі відокремити індоєвропейців від мешканців Північної Європи і згадати про те, що одною з найбільш чистих індоєвропейських мов є та, на якій все ще розмовляють литовці. Але мало того що прагерманська мова явно деградувала з фонетичної точки зору, культура найбільш ранніх мешканців Скандинавії не відповідає повною мірою тим відомостям, які за допомогою порівняльного мовознавства ми можемо отримати про прабатьківщину і примітивну цивілізацію індоєвропейців» (Гордон Чайлд, «Арійці. Засновники європейської цивілізації // Теорія про північноєвропейську колицу індоєвропейців», http://historylib.org/historybooks/Gordon-CHayld_Ariytsy--Osnovateli-evropeyskoy-tsivilizatsii/9).

Фінська ж мова на відміну від сучасних германських мов, що деградували, навпаки вдосконалилася під впливом слов'янської мови русів-торків, що мешкали у давнину в окрузі сучасного міста Турку:

«...урало-алтайські мови перебувають у періоді аглютинації; але фінська, найпередовіша із цього класу, майже досягла флексійного періоду. Мови арійські флексійні, але у перській, французькій та англійській мовах зміни закінчень майже зникли, і ці мови майже досягли аналітичного періоду. Чим далі повертаємося назад в історію арійської мови, тим більше характер граматики виявляється аглютинативним і тим менш флексійним. Найбільш архаїчні з арійських мов, як, наприклад, литовська, найбільше наближаються до угорсько-фінської граматики, ясної, простої та логічної; тоді як в інших арійських мовах граматичні форми невизначені та темні. З іншого боку, найбільш розвинені з фінських мов стали менш аглютинативними та флексійнішими. Професор Макс Мюллер визнає, що фінська граматика має ближчу схожість з арійськими мовами, ніж будь-яка інша. Він каже навіть, що «можна майже запитати себе, чи не вийшла граматика цієї мови (фінської) з періоду аглютинації і чи не увійшла у флексійну течію разом із грецькою та санскритською мовами». Д-р Шрадер визнає незаперечним, що арійські мови носять на собі сліди, які доводять, що вони піднялися з нижчого ступеня розвитку, ближчого до ступеня розвитку мов урало-алтайських. Фінська мова, найбільш передова з фінсько-угорських мов, наближається до арійських мов за погодженням у числі і відмінку прикметника з іменником. Крім того, у мовах фінських та арійських кінцеве дієслівне коріння дуже подібне за звуком і значенням; займенники та інші утворювальні елементи часто схожі; вони вживаються однаковим способом і мають однаково важливе значення...» (Ісаак Тейлор, «Слов'яни та арійський світ», http://www.razlib.ru/psihologija/slavjane_i_ariiskii_mir/p2.php).

Так як сучасні германські мови сформувалися лише в «темні століття» на різних стародавніх європейських і азійських субстратах завдяки сприйняттю ними суперстрата слов'янськомовних античних германців, то більшість лексики, яку відносять умовно до давньогерманської, слід розглядати як давньослов'янську. Так, наприклад, слова «князь» (япон. «kensei» – «князювання, царювання, правління, панування»), сформованому в результаті третьої (прогресивної) палаталізації, на думку Ш. Ондруша може відповідати прасл. *kun-ingo- – «стирчить, видатний», від «кьпъ», як і в пол. устар. «kien» – «пень, колода», словінс. «kno» – «рукоять весла». Та й східний титул «хан / кхан / коган» може мати в зв'язку з цим теж праслов'янське походження. Хоча, звичайно ж, його походження може бути пов'язано і з походженням титулу «каган» (від прасл. *коханъ – «шановний, улюблений»; середньовічне япон. «kōhi», укр. «кохання» – любов, снскр. «kam» – любити). Або ж титул *коунігъ / князь (ранньопрасл. *kūningŭ > *кьнегъ > *кьнедзь), що має далекосхідне ранньопраслов'янське походження, може навіть означати лише правитель країни або округи – князівства (япон. «kuni / gun», англ. «country», лат. «gentem» – країна; кор. «gun», гінді «kentan», бенг. «kuāntana», марагхі «kaṅṭī», англ. «county», ірл. «gcantún» – «кантон, округа») і походить при цьому від прасл. *кьнедзо – гніздо [місце сидіння керманіча / правителя землі – князя / *конинга]. Адже і землі як Середньої Азії і України, так і Чехії, і Палестини називалися раніше відповідно Кангхою / Кангюем / Кангом / Каном (Київ – Кянугардом / Кенугардом – князівством / округою *гардів / гарудів / гардінгів = гревтунгів / грутуннів = хорутан / хоротів) і Ханааном / Кенааном – князівством. Суфікси ж «-ing, -ung, -ang» є притаманними як маньчжурській, так і ранньопраслов'янській мовам:

«Маньчжурський афікс «unga / anga» перетворює іменник на прикметник (Рустам Набієв, «Булгар та Північна Європа», <http://www.libed.ru/knigi-nauka/718269-1-istoricheskaya-sensaciya-bulgar-severnaya-evropa-drevnie-svyazi-bulgar-and-north-europe-bbk-633-2-ros-tat-udk.php>);

«Суфікс «анг», як відомо, характерний для надбалтійських слов'ян...» (Аполлон Кузьмін, «Щодо етнічної природи варягів», <http://ec-dejavu.ru/v/Varag.html>).

Опісля перетворення носових голосних в звичайні в українській мові збереглося багато слів з корінням і суфіксом «-іг(х, к), -уг(х, к), -аг(х, к), -яг(х, к), -ог(х, к)»: «батіг», «беріг», «біг», «обіг», «поріг», «ріг», «сніг», «стіг», «горіх», «сміх», «Буг», «луг», «друг», «плуг», «терпуг», «пастух», «лантух». Разом із тим у більшості суфіксів «-ing, -ung, -ang» зберігся носової звук «н» і втрапився крайовий звук «г» (-ін, -ин, -инн, -ан, -ань, -ун) або ж замінився звуком «к» (-інк, -инк, -енк(о), -еньк, єнк(о), -єньк, -оньк, -онк).

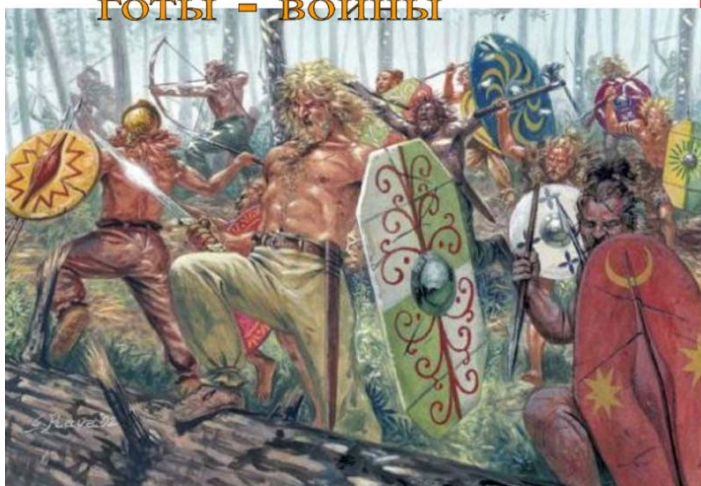
5. Слов'янськомовність більшості античних германців

Найбільша слов'янськомовна спільнота у античні часи називалася свебами / свавами / *славами:

«Сліди етноніма «свебів» збереглися в різній формі і з різним значенням у всіх германських мовах, пор. д.-в.-н. sw;ba, суч. нім. Schwaben. Вважається, що перша частина данського топоніма Svogerslev (Зеландія) також виходить з власного імені типу SwabaharjaR. У латинських джерелах свеби вперше з'являються у Цезаря в «Нотатках про галльську війну» (Suevi). У Тацита цей етнонім пишеться з «b» (Suebi). Рукописи Страбона і Птолемея не дають можливості визначити, який саме губний приголосний передавався літерою «;», смичний або щілинний, оскільки зміна «b>v» в грецькому сталася ще до н.е. ... Тацит відносить до свебів (*славів = *слевів / *сліабів; ірл. «Sliabh» – «гора, гірський», – П.Д.) семнонів, лонгобардів, ревідгнів, авіонів, англів, варинів, евдоссів, свардонів, нуітонів, гермундурів, наристів (норисків; нім. Norisken, – П.Д.), марсингів, квадів, бурів, лугіїв, що складаються з безлічі більш дрібних племен: готонів, ругіїв, лемовіїв, свіонів і сітонів» (Лариса Миронова, «Ці гарячі германські хлопці. Зразкові варвари?», <https://www.proza.ru/2015/03/30/1241>);

«38. А тепер слід розповісти про свебів, які не являють собою однорідного племені, як хати або тенктери, але, займаючи більшу частину Германії, і зараз ще розчленовуються на багато окремих народностей, які мають свої найменування, хоча всі разом вони і називаються свебами. Своєрідна особливість цього племені – підбирати волосся нагору і стягувати його вузлом; цим свеби відрізняються від інших германців, а вільнонароджені свеби – від своїх рабів. Або внаслідок родинних зв'язків з свебами, або з наслідування їм, що має досить широке поширення, така зачіска зустрічається і в інших племен, але зрідка і тільки в молоді, тоді як свеби аж до сивини не припиняють стежити за тим, щоб їхнє волосся, що стояло торчком, було зібране заду, і часто пов'язують його на самій маківці (як це робили стародавні китайці, серед яких мешкали праслов'яни, – П.Д.); а у керманичів вони прибрані ще ретельніше і майстерніше. У цьому турбота свебів щодо своєї зовнішності, але цілком безневинна: адже вони чепуряться не з любовощів і бажання подобатися, але намагаючись надати собі цим убором більш величний і грізний вигляд, щоб, вирушивши на війну, вселяти страх у ворогів» (Корнелій Тацит, Про походження германців та місце розташування Германії», <http://www.hist.msu.ru/ER/Etext/tacit.htm>).

ГОТЫ - ВОИНЫ

Праворуч на передньому плані зображено чорноволосого готського воїна зі свебською (праслов'янською / стародавньокитайською) зачіскою:

«Готська військова шляхта могла носити особливі зачіски, що нагадують «свебський вузол», у зв'язку з цим гребені мали і певну соціальну значимість» (Ірина Зіньківська, «Готланд Ерманаріха: гостроготи у Східній Європі на рубежі Стародавності та Середньовіччя», <https://coollib.com/b/516221/read>);

«У стародавньому Китаї волосся служило не просто прикрасою зовнішності, а ще вказувало на статус людини. Найчастіше чоловіки носили зачіски з довгого волосся, яке збиралося в тугі пучки на темені «цзи». Над лобом, на скронях і потилиці, волосся дуже ретельно пригладжувалося, а пучок волосся закріплювався шпилькою» («Зачіски стародавнього Китаю», <https://greecehist.ru/drevnij/drevnij-kitaj-pricheski.html>);

«Чоловіки в стародавньому Китаї воліли носити довге волосся, яке укладали в пучки на маківці або на тімені. При цьому волосся потрібно було ретельно пригладити, щоб зачіска виглядала просто бездоганно» («Історія та традиції зачіски в Китаї», <https://usachi.ru/stil/istoriya-i-traditsii-pricheski-v-kitae/>);

«Ультрасучасно та спортивно виглядає звичайний «кінський хвіст», покладений у традиційний пучок чонмагу» («Чонмаге – модна зачіска, що прийшла від давніх самураїв [стародавніх китайців і прашурів більшості слов'ян – свебів / свавів / *славів, – П.Д.]», <https://yaki.me/chonmage-prichyoska-samuraev/>):

Так як сучасні германські мови сформувалися лише в темні століття Середньовіччя, то звичайно ж темно-червоношкірі античні германці розмовляли тоді переважно протослов'янськими говірками своїх сарматських пращурів. І тому-то етнонімам більшості античних германських племен і відповідають етноніми середньовічних слов'янських племен, на що вказували такі дослідники як Йосип Первольф, Сергій Толстов, Борис Рибаків, Веніамін Кобичев, Андрій Пауль, Лют Лютов та інші:

адугути [лат. Aduatuci], адогіт [лат. Adogit], атаул [лат. Athaul], хаттуарії [грец. Χαττουάριοι] / аттавари [лат. Attauari], отінгіс [лат. Otingis], ютунгі [лат. Jutungi / Iuthungi, грец. Ίουθουγγοι] / вітунгі [лат. Vitungi] / ютиунгі [лат. Iuthiungi] / тутункри [лат. Tutuncri], юти [лат. Iutia / Jutae, нім. Juten], убії [лат. Ubii, грец. Ουβιοι, нім. Ubier], гьоти / гаути [швед. Götar / Göter, д.-ісл. Gautar] — юечжі / отер [за Сімокаттою] / гутії / *утії [за Зуєвим] / ятії / яду / атії, аттасії, тохари / атагори / атагури [лат. Athaguræ] / отер = гутії, утургури / утригури / утигури = яси, тухуріні [лат. Tuchorini], руси-торки / аттороси [лат. Attorozi], *тіурки = тиверці = атурезани [лат. Aturezane], *ютичі / *л'утичі / лютичі = вільці, в'ятичі, ятвяги = судава / дайнава [лат. «atra / ater», прасл. *[o]тсермь – «темний, чорний»; жемайт. «juods», лит. «juodas» – чорний; ісп. «atezado» – смаглявий, «adustus» – «обпалений, смаглявий»; алб. «terr», перс. «tār», пушту «tog», курманджі «taṛī», тадж. «торік», осет. «tar, talyng», ст.-англ. «deorc», англ. «dark», ірл. «dorcha» – «темний, черемий»; д.-грец. «ἰώδης» – «фіалковий, фіолетовий»; бенг. «Bādāmī» – «коричневий, карий, бурий»; іврит «едом / адом», д.-євр. «adamah», у клиноп. текстах «udûmu», в Септ. «Ἐδῶμ, Ἰδομαία, Ἰδομοῖος» – «червоний, рудий»; лтс. «odze», англ. «adder», чes., слвц., в.-луж. «had» – «вуж, гад, гадюка»; англ. «asp» – «гадюка, змія»; пол. «wąż» – «аспид, вуж»; франц. «haut» – «високий, вищий»; снскр. «ādīś» – початок; гінді «ādara» – «честь, гідність»; тадж. «одамон» – люди; адаміти = кадім = адабі = ядави – пращури; Jotunheim – «країна велетнів»; «вітингі» – назва хрестоносцями прусської шляхти; ст.-київ. «витязь» – богатир; швед. «jätte» – велетень; «йєті / енжей / хунгуресу» – «гігант, сніжна людина»; кит. «Jù / Jùdà», угор. «hatalmas / *hantalmas» – величезний; сер.-чes. «l'udie» – люди; лит. «jótī» – «іхати верхи»; нім. «hüten» – охорона; латгал. «uoda», лтс. «āda», лит. «oda» – шкіра; кит. «jītī» – «тіло, організм»];

аламанні [лат. Alamanni, грец. Ἀλαμαννοί] / алеманні [лат. Alemanni, грец. Ἀλεμαννοί] / аламанні [грец. Ἀλαμβαννοί] / албани [грец. Ἀλβανοί] / галомани [лат. Halamanni] / галміони [грец. Γαλμίονοι / Γαλμίονες], гломми [лат. Glommas] – галомачі / гломачі, галмати = далемінці [нім. Daleminzier] / долемінці [річка Гломма в Норвегії; Голіяти – високі, великі або ж ті, що мешкають на височинах – пагорбах чи островах; тадж. «калон», блг. «голям», срб.-хрв. «голем», чes. «holemý» – великий; кельт. «alp / alb» – «гора, високий», «Albainn» – «Альбїон, гірський острів»; вал. «allt», лат. «collis», лит. «kalva», ісп. «loma», угор. «halom», д.-сакс., англосакс. «holm» – пагорб; норв. «holme», дан. «holmen» – острівок];

ангріварії [лат. Angrivarii, грец. Ἀγγριουάριοι] / ангри [лат. Angri], англіи [грец. Ἀγγίλοι] / англі / англії [лат. Anglii, англ. Angles, нім. Angeln], ігілліони / інгільони, інгліни [д.-сканд. Ynglingatal, д.-ісл. Yngling], інгевони / інгвеони [лат. Ingaevones / Ingävonen / Ingväonen, д.-псевдогерм. Ingwīaiwen] — слов'янськомовні чорні болгари авнагури / оногури, ванзлі [грец. Ὀνόγουροι / Ὀνογούρων, лат. Huniguri / Unaghur] / унпугури, анклії [сер.-грец. «όγγλος / онглос», лат. «angulus», італ. «angolo», блг. «бъгъл», чes. «úhel», блрс. «вугал» – кут; ст.-англ. «angle» – «кут, край»; швед. «enkel» – «простий, нескладний, скромний, окремиий, особливий», лат. «anguis», лит. «angis» – змія];

анси [лат. Ansi; готське плем'я велетнів, пращурів роду Амалів] — кит. «яньцай» / *антсай = анти, ванзлі [ст.-нім. «Enz / Anzi» – велетень; грец. Ἄνται; кит. «an, andan» – «темний, похмурий, тьмянний», «hóngsè» – червоний; гінді «andhera», гуджар. «Andhakāra» – «темрява, пітьма»; снскр. «antas» – край; гінді «ant», маратхі «anta», тадж. «анчомі», пол. «końca» – «кінець, край»; швед. «ensam», норв. «ensom» – самотній; англ. «ān / one», гот. «ains», ст.-сл. «ѡдънъ / ѡдинъ», слвн. «édan / éna / éno» – один; вірм. «anjat» – окремиий];

байбари [лат. Baibari] / баовери [лат. Baoveri] — боборани [лат. Boboranen] / бобричі / бобжани [і.-є. *bhe-bhr̥u-, снскр. «babhṛ̥ṣ / бабро» – темно-коричневий; д.-в.-н. «bībar», дан. «bæver», швед. «bäver» – бобер];

байми [грец. Βαῖμοι] / байнохуми [грец. Βαινοχόμοι] — ваюніти, баяндури / берендеї [можливо нащадки північнокитайського слов'янськомовного племені баянь; англ. «baundarī» – «межа, кордон, прикордонний»];

*ба[н]тави / батави [лат. Batavi, грец. Βατάβοι] / батіни [грец. Βατίνοι] / *ба[н]тали / батали [грец. Βατάλοι], *бандали / вандалі [лат. Vandali / Wandali, грец. Οὐάναολοι] / віндели [лат. Vitideli] / гунандали [лат. Gunaudali], бангіони [лат. Bangiones] / вангіони [лат. Vangiones, грец. Οὐαγγίονες], вондобарди [лат. Vondobardi] / ломбарди / лонгобарди = вініли, *вани / *жуани = жуни / гуни [англосак. Hunum] — вінули, вінди / вінеди / вініти / венди [нім. Wenden] / венеди [лат. Venedi / Venethae / Venethi, грец. Οὐενέδοι, англосакс. Winedas], венендери, фінеди [лат. Finnedi], (слов'янізовані античними германцями і сарматами кельто-іллірійські та балтські племена, а також і нащадки слов'янськомовних античних германців, шкіра яких поступово посвітлішала) [великі, смагляві, багрянні, зовнішні, що мешкають окремо – самотньо: праіндоевроп. *[v]an[o] – наверх; ст.-сл. «венті» – великий; блрс. «венджаны» – «закопчені, в сенсі смагляві»; грец. «φοινῶς» – багрянний; норв. «end», дан., нім. «ende» – «кінець, край»; жем. «vėins», лит. «vienas», лтс. «viens», латгал. «vins» – один; лтс. «vientuļš» – самотній; англ. «unit», франц. «unité», лат. «unio», ісп. «uno», кит. «уї» – одиниця; нідерл. «van» – «із, від»; словн. «ven», хрв. «van» – «із, зовні»; чес. «vnější, venkovní», хрв. «vanjski», блрс. «вонкі» – зовнішній; русск. «вон» – наружу; вінець – «зовнішній обід», англ. baundarī – «межа, кордон, прикордонний»];

белги [лат. Belgae], бергио [лат. Bergio], бризігави [лат. Brisigavi] / бризігани [лат. Brysigani] — бринсінги [лат. Brisingowenia], брежани, берзити / верзити, велегезити [нім. «Berg» – «гора, грудя»; ст.-сл. «брег», блг. «бряг» – беріг; укр. «верзило» – «дуже висока та нескладної статури людина»];

бердилії [лат. Berdili] — берзити / верзити, берсили / барсили / басли [горці-дракони; бсн. «brdo», срб. «брдо» – «пагорб, гора»; грец. «βασίλισκος» – дракон];

болани / борани, булони / булани [грец. Βούλανες], валанди [лат. Valandi] / вандалі, алани [д.-грец. Ἀλανοί, лат. Alani / Halani] — алани, *[п]алани / поляни, *[в]алани / валлони, велюнзани [лат. Velunzani] = валинана / волиняни [блрс. вальняне], велиняни [ст.-сл. «ісполъ, поленикъ, сполінь», укр. «волот» – велетень; снскр. «валата / балата» – «носій, проявник великої сили, потужності»; ест. «väline» – зовнішні; англ. «alone», нідерл. «alleen», швед. «allena» – «один, самотній, єдиний»; грец. «ἄλικος», блг. «алено», рос. «алый» – яскраво-червоний; ст.-сл. «пол» – беріг, «планина» – гора, «полонина» – «плоскогір'я, слабо горбиста гірська поверхня»];

боруски (грец. Βορουσκοί, лат. Borusci, лит. Boruskai), борани [лат. Boranoi, грец. Βορανοί] / воради [грец. Βοραδεῖς] / *барангіони — пруси, барангури / баранджари / баланджари = беленджери / берендеї = баянь / баяндури = ваюніти, гопляни [лат. Gloreani], ополяни, поляни = алани [р. Бористен – Дніпро; англ. «worm» – «пробиратися повзком»; ест. «varisema», осет. «xelun» – повзти; англ. «worm», вірм. «vord / vort» – черв; нідерл. «varen», лит. «plaukti», ст.-сл. «плуті» – «плити, повзти по воді верхом на човні»; англ. «border» – «межа, кордон, прикордонний»; перс. «farr» – «блиск, розкіш, пишність»; согд. «frn», «frn», сакск. «pharra» – «становище, ранг, гідність, звання»; д.-перс. «farna», ср.-перс. «xvarrah» – «царська слава», «царська величність»; угор. «borús» – чорний; англ. «brūn / brown, bera / bear, beofer / beaver», нім. «brūn / braun», д.-норв. «brúnn» – «бурий, коричневий»; порт. «bronzeado», франц. «bruni» – засмаглий; д.-англ. «brand, brond», англ. «brand», д.-сканд. «brandr», д.-в.-нім. «brant», д.-фриз. «brond» сходиться до праіндоевроп. *gwher- – «гріті, спалювати»];

бургіони [грец. Βουργίῶνες / Βοοργίονες], бардули [грец. Βαρδουλοί], бурії [лат. Burgii, грец. Βούροι / Βοδριοί] / *бодріої — булгари [лат. Pulgara], бодричі / *бо[р]дричі [д.-грец. «пергам», снскр. «пург / пур», нім. «бург» – «укріплена частина міста, фортеця»];

бургунди / бургундії [лат. Burgundii, грец. Βοόργουνδοί] / бургундіони [лат. Burgundiones, грец. Βοοργουνδίωνες] — уругунди [грец. Ουρουγοωνδοί] / вуругунди, барканії [грец. Βαρκάνιοι] = баргали / булгари [лат. Pulgara] / болгары [укр. «беріг» — «височина, край»; нім. «Berg» — «гора, гряда», «Balg» — шкура];

бутони [грец. Βοότωνες, Βούτονες] / бутунти [грец. Βουτοδντες] — бутинці [пол. Butynca], бетенчі, ветничі;

варіни [лат. Varini] / варни [лат. Varni, Warni, грец. Οἰαρνοί] / вари [грец. Ουαροι] — вари / вагри, варни / варнаби [нім. Warnabi / Warnalii / Warnahi / Varnahi], веріни / *варінги / верінги / варанги = варяги [сер.-грец. «βάραγγος», сер.-лат. «Varangus», ст.-сл. Варязі / Варезі, д.-київ. Варагъ, Вараги, Варагы, д.-сканд. *Váringr, Væringr, д.-ісл. Væringjar, лат. Varangi, грец. Βάραγγοι, араб. Warank] = фрязи = фризи = хроси / хуриси / руси; чуваш. «вирас» — «руси, росіяни» [лтс. «varonis» — герой; протоіндоєвроп. *wrdhos, д.-перс. *wrdā-, угор. «vögös» — червоний, грец. «βερτζω» — рожевий, перс. «ward» — роза, укр. «варзія» — «червона фарба»; нідерл. «berijder», лтс. «braucējs», осет. «барæг», д.-слов. *барѣгъ / *варагъ — вершник];

вельти [грец. Ουέλται] / вільтини — велети, волохи = *волоти, мільчани / мілокси [лат. Miloxi], альтцигіри / ультинзури / ультизури [лат. Ultinzures, грец. Ουλτιζουροι] = ультини / уютичі / угличі [євр.-козар. Uglisnus] / уличі [лат. Unlizi, вірм. Улахи = Влахи / Волохи], велетове [зах.-слов. *Veletove] / велатаби / велетаби [лат. Weletabi, нім. Uueletabi / Uuelletabi / Uelatabi / Uuelezabi] / веліти / вількини / вільці [нім. Wilte] = лютичі / лутичі, велесичі, веричани, верв'яни / вервіани [грец. Βερβιανοι] = древляни, вермілани [лат. Vermilani], віркани / гіркани [лат., порт. «alta» — високий; лат. «ultimum» — край, «valēge» — «бути сильним»; укр. «волот», лит. «milžinas» — велетень; вірм. «вірк», «верк» — «верх, верхній»; вульг.-лат. *vermill, каталан. «vermell», галіс. «vermello», порт. «vermelho» — червоний; пост.-пра-і.є. *wīmis, протогерм. *wurmiz — «черв, змія»];

вондобарди [лат. Vondobardi] / ломбарди / лонгобарди / лангобарди, вангіони [лат. Vangiones] / *ва[р]нгіони / воради = борани [грец. Βορανοί] — ванзли, ваюнити, барангури = берендеї / баяндури [смагляві або високі горці чи велетні; блрс. «венджаны» — «закопчені, в сенсі смагляві»; хрв., бсн. «brdo», срб. «брдо» — «пагорб, гора»; лат. «longus» — високий, гот. «bards» — велетень];

гарії [лат. Harii], харини [лат. Charinni], карини [лат. Carini], арії — гери, карни [лат. Carendran] / країнці [лат. Carni / Carniolani / Crainer, італ. Charsi, грец. Καρνίοι], каринти / карантанці [лат. Carentani / Carinthii / Khaerner] / країнці [англ. «arris» — «гребінь, кромка, ребро, гострий кут»; венет. «saranto» — гора; кельтсько-іллір. «carn» — скала; лат. «corium» — шкіра; ісп. «carne» — тулуб; англ. «carnal» — тілесний; снскр. «kālī», гінді «kaala», бенг. «kālō», хрв. «сна», пол. «szarnu», укр. «карий» — «чорний, темний»; лит. «geri» — «гарний, красивий»; лат., англ. «agea», чес. «kraj», укр. «край» — «ареал, регіон, зона»; ест. «eri», фін. «erillinen», турец. «ауг», узб. «айрім», татар. «аерим» — окремиї];

гаруди [лат. Charudes / Harudes / Arudes / Arachi; прасл. *Нъгудъ — «горид, горець»] / *хорути / харуди (грец. Χαροδδες), асдинги [лат. Asdingi, грец. Ασοιγγοί] / ардинги [лат. Ardingi] / гардинги [лат. Gardiugi / Gardingi], хартунги / гартунги, *грайдунги [лат. *Hraiding згідно Єгорову] / ревдинги [лат. Reudigni / Reudignii за Тацитом], хредготи [англосакс. Hredgotan] = гревтунги / грейтунги [лат. Greutungī / Greuthungi, англосакс. Hrádas, ісл. Hraǫð] / готуди [лат. Gotudi] / гротинги [грец. Γροθίγγοι] / грутунги / грутунни [лат. Grutunni / Gruthunni] / гротуни [лат. Grotuni / Grotoni, гот. *Hrōthuns] / грутунці [лат. Grutunci] — поступово слов'янізовані балти *гревіти / крєвінги / крєви / кривичі [сер.-грец. Κριβιτζοί / Κριβιτσηνο], *крєвіскани / кривіскани Мореї [грец. Κρίβησκαν, нім. Krivitzen], хоригти [лат. Horigti], хоршці / хориці, *хрутунни / хороти / хорутани / коротани / рузари = рутени / русини [Ruzzi за баварським географом], хрьоси / хроси = руси, хуриси [хорезмійські «доблесні руси»] = хоразмії / хорезмійці / хваліси [Гардаріки / Гарди {д.-сканд. Gardaríki, норв. Gardaríke, швед. Gårdaríke} — «країна гардингів = грутуннів (високих гунів) = хорутан = *хорутенів / хурусів / хросів / русів»; фін. «Ruotsi», ест.

«Rootsi» – Швеція; фін. «Ruotsimaa», ест. «Rootsima» – «країна скал / горців = ґрунтунів / гревтунгів = кривичів»; лтс. «Krievs», лит. «Kriėvai» – росіяни; англосакс. «Hreðgotum / Hrádas» гот. *Hrôthigutans – [славні] готи = «слав'яни / слов'яни»; фін. «rok», ест. «rokk» – камінь; фін. «rosoinen» – зазубрений [камінь]; ст.-укр. «груд» – «височина, пагорб»; чес. «hrot» – «вершина, верхівка, кінчик», «hořejší» – «верхній, горній»; англосакс. *hrádas, англ. «ridge» – «хребет, гірський хребет, коник, ребро, край, гірський кряж»; нім. «Grat» – «гребінь, хребет»; лтс. «grėda», фін. «harju, roots», ест. «hari, crest, roots» – «гряда, гребінь, хребет»; слвн. «grúda», чес. «hrouda» – «груда, глиба»; грец. «σωρός», чес. «halda / hromada» – «груда, куча»; гот. *hrôth / *hrotps, ісл. «Frægð», англосакс. «hreid», англ. «kudos», лит. «šlovė» – слава; снскр. «śrávas» – «слава, хвала, повага»; авест. «Xardnah» – «слава, велич, блиск, сяйво, харизма»; ст.-сл. «грьдъ», блг. «грьд», чес. «hrdý», слвц. «hrdy», пол. діал. «gardy», в.-луж. «hordy», н.-луж. «gjardy» – гордий; д.-англ. *hride = «pride» – «гордість, гординя»; ісл. «hrósa» – хвастоці; д.-сканд. «hrosa», англ. діал. «goose / руз» – хвалити; шумер. «гуруш», грец. «курос», франц. «гарсон», д.-київ. «гридь» – «отрок, молодець, герой, безбородий воїн»; перс. «гурд», лат. «heros», вірм. «herosy», франц. «le héros» – герой; англ. «guards», гінді «gaard», турец. «gard», чес. «garda», ірл. «gardaí», угор. «gárdisták», фін. «kaarti», алб. «goje» – «гвардія, охорона»; д.-сканд. «grīði, grīðmaðr» – «товариш, охоронець»; пол. «kres» – «кордон, кінець, край»; кельт. «ger, gear» – «територіально близькі, сусідні»; лит. «greta» – «навколо, біля, рядом»; нім. «kriechen», англ., італ. «crawl», бенг. «krala», блг. «кроул» – повзти; укр. «хробак», пенджабі «Kīṛā», курманджі «сûг», кирг., турец. «kurt», каз. «кұрт» – черв; прасл. *grozdъ, укр. «гурт», «град» – «багато, велика кількість»; лат. «cardinalis» – «головний, основний»; алб. «kreu» – «голова, керівник», снскр. «gugú» – «великий, тяжкий, грузний»; англ. «gross», нім. «groß», фриз. «grut» – «високий, великий»; англ. «great» – «великий, величезний, відмінний, прекрасний, сильний»; укр. «кремезний» – «високий, величезний, кріпкий, сильний»;

праіндоєвроп. *g^wrandh- «великий, високий», франц. «grand» – «високий, рослий, сильний, величезний, чудовий»; гот. *hrotps / «hrôth», англ. «greatness», нідерл. «grootte», нім. «Größe» – величність; лат. «fortis», гот. «hardus» – сильний, англ. «hard» – «сильний, жорсткий, твердий, високий, крайній»; нім. «hart», фриз. «hurde» – «жорсткий, твердий», лтс. «grūts» – «жорсткий, грубий»; срб.-хрв. «крут» – «товстий, твердий, грубий, тугий», слвн. «krôť» – лютий, чес., слвц. «krutý» – «суворий, лютий, сильний, грубий», пол. «krety» – «кручений, звивистий, сильний», в.-луж. «kruty» – «кріпкий, твердий, заціпенілий, суворий»; япон. «karada», нім. «href», рос. «круп» – тулуб; кит. «rouiti» – «тулуб, тілесний»; лит. «krauj», слвн. «krvi», чес. «krev», лтс. «russys» – кроваво-червоний; д.-грец. «εὐ-χρως», нім. «rosig» – рум'яний; д.-грец. «χρῦσός / χρσός», іврит «charutz» – «червоне золото»; грец. «ρούσιος», лит. «gusvas», срб. «руйан» – «темно-червоний, бурий»; лат. «russeus / russy», італ. «rosso», рум. «roșu» – червоний; англ. «russet», лтс. «rūsgans», лит. «gusvas» – червоно-коричневий; фін. «ruskea», лтс. «rusls» – коричневий; курманджі «reş» – чорний];

гелізії [лат. Helisii] — геленсичі;

гельвеони [грец. Αἰλουαίωνες] / гелвекони [лат. Helveconae] / гелвети [лат. Helvetii] = гелпиди [лат. Gelpidae] / гепіди [лат. Gepidae, грец. Γήπαιος] / гебіди [лат. Gebidae] — хорвати / *хробати [лат. Chrabaten] / кроати [можливо, слов'янізовані нащадки гелветів; англ. «helminths», лит. «kirminai», укр. «хробак» – черв];

германці [лат. Germani, грец. Γερμανοί] / гербани [лат. Gerbani] / гармани [лат. Garmani] / *каурубаны = серменди [лат. Sermende] / сармати, герміони [лат. Hermioni / Hermiones] / гермінони [лат. Herminones] / герімони [лат. Herimones] = вермілани [лат. Vermilani] — гери, серменти, *каурубати / хорвати / хробати [лат. Chrabaten] / кроати = черв'яни, хорщці, хоригті (лат. Horigti / Horoti) [гермні / кермні / сермні – чермні; снскр. «kr̥ṣṇa», ірл. «gorm», кельт. *germ – темний; швед. «grumlig», дан. «grumset» – «мутний, темний»; устар. «чермний», гуджар. «kiramaṭi» – «багровий, темно-червоний, малиновий»; снскр. «gaugā» – «червонуватий, каурий»; англ. «crimson», франц. «cramoisi» – «темно-

червоний, малиновий, багровий»; тагал. «*kayumanggi*» – «бурий, коричневий»; ісп. «*carmesí*», угор. «*karmazsin*» – малиновий; ісп. «*carmín*» – кармінний; вірм. «*karmir*», азерб. «*kırmızı*» – червоний; пост.-пра-і.е. **w̥r̥mis*, протогерм. **wurmiz* – «черв, змія»; фін. «*käärtme*», гот. «*waurms*», норв. «*orm*», італ. «*serpe*», ломбард., неаполітано-калабр. «*serpone / serpe / scurzone*», окситан. «*sèrp*», англ. «*serpent*» – змія; снскр. «*śr̥avas*» – «слава, хвала, повага»; гінді «*garva*», бенг. «*gauraba*» – слава; гуджар. «*gaurava*» – «високий, піднесений, величний»; лит. «*galva*» – «глава, голова»];

герміони [лат. *Hermioni / Hermiones*] / гермінони [лат. *Herminones*] / геримони [лат. *Herimones*] = вермілани [лат. *Vermilani*] — гери, вервіани = древляни, черв'яни / зеруяни / церивани [лат. *Zeriuani / Zuireani*] / серівани [снскр. «*kr̥ṣṇa*», швед. «*grumlig*», дан. «*grumset*» – «каламутний, темний»; ісп. «*carmín*» – «кармінний, світло-вишневий»; вірм. «*karmir*», азерб. «*kırmızı*» – «чермний, червоний»; галіс. «*vermello*», португ. «*vermelho*», каталан. «*vermell*» – червоний; англ. «*heart*», угор. «*kőr*» – черви; пра-і.е. *k^wr̥-mi-*, снскр. «*kr̥mi*», циган. «*кэрмо*», перс. «*kirm*», д.-прус. «*kīrmis / girmis*», лит. «*kirminas*», укр. «*хробак*», д.-грец. «*ἔλμινς / ἔλμινθος*», лат. «*vermis*», англ. «*worm*», дан. «*orm*», прасл. **сьгвь*, срб. «*црв*» – «черв, змія»; фін. «*käärtme*», гот. «*waurms*», норв. «*orm*» – змія];

гермундури / гермондори [лат. *Hermunduri*, грец. *Ἑρμοῦνδουροι*] / гермунди [лат. *Hermundi*] = серменди [лат. *Sermende*] / сармати — зеримунти / жирмунти [пол. *Żyrmunty / Żermunty / Żyrmuntowie*], зеруяни [лат. *Zeriuani*] / церівани [лат. *Zerivani*] / черв'яни = слов'яни, серменти = сармати, *сермендери / семендери / самандар = забендер [гермні / кермні / сермні / чермні – кольору стиглої вишні чи малини, тобто темношкірі з яскравим червонуватим та синюватим відливами; снскр. «*kr̥ṣṇa*», ірл. «*gorm*» – темний; швед. «*grumlig*», дан. «*grumset*» – «мутний, темний»; англ. «*grimy*» – «закопчений, засмаглий»; твер. «*черемый*» – смаглявий; снскр. «*gaugá*», півн.-тюрк. «*kovur*» – «каурий, карий, червонувато-темний»; вірм. «*karmir*», гуджар. «*kiramaḷ*», азерб. «*kırmızı*» – «чермний, червоний»; грец. «*ελμινθες*» – «гельмінти, черви», снскр. «*kr̥mi*», циган. «*кермо*», перс. «*kirm*», лит. «*kirminas*», дан., норв. «*orm*» / **gorm*, д.-прус. «*girmis*» – черв; фін. «*käärtme*», гот. «*waurms*», норв. «*orm*», італ. «*serpe*» – змія; лат. «*cerasus*», грец. «*κεράσι*», гінді «*cheree*», таміл. «*jeṅgi*», бенг. «*cēgi*», пенджабі «*caīḡi*», курманджі «*qeresī*», тадж. «*гелос*», азерб. «*gilas*», лтс. «*ķirsis*», нім. «*kirsche*», мкд. «*цреша*», англ. «*cherry*» – вишневий; грец. «*κορμός*» – тулуб; срб.-хрв. «*цријéво*», словн. «*črevô*» – «череве, кишка, низ живота»; д.-грец. «*ἄνθος*», сер.-в.-н. «*gruose*», лат. «*germen*» – «росток, пагін»];

герули [лат. *Heruli*, грец. *Ἡεροῦλοι*] / елури [лат. *Eluri / Eilourioi*] / верли / *ярли — гевели / гавеляни [лат. *Haefeldan*] / гаволяни = стодоряни [укр. «*горлиця*» – горянка; грец. «*κορίτσι*», англ. «*girl*» – дівчина {горянка, смуглянка}; хрв. «*garav*» – «засмаглий, бурий»; Ярл (д.-сканд. *Jarl*) – вищий титул в ієрархії в середньовічній Скандинавії і стан шляхти];

гостроготи [лат. *Gostrogoti*] / остготи — востроги [лат. *Wostroze*];

готи [лат. *Gothi / Gotthi / Guise*, грец. *Γότθοι / Γόθοι*, гот. *Gutans / Gytos*, англосак. *Hrædas*] / гунти [лат. *Gunthi*] / гонти [лат. *Gonthi*] / коти [лат. *Coti*], йоти / гьоти / гаути / геати [швед. *Götar / Göter*, д.-ісл. *Gautar*, д.-англ. *Geatas*], гаутиготи [лат. *Gautigoth*] — слов'янськомовні гутії = тохари / *отхер / отер, хутталани в Азії; балтськомовні гуди [лит. *Gudai* – ятвяги, литвини = білоруси] = язиги і *ганти / анти = яньцай; слов'янськомовні гуди = гути / готи / гузи, гачани / гадчани / гедчани / гудускани / гудуски, худичі / хутичі [пол. *Chutyсу / Chutyzi*] / хуттичі / *гуттичі, житичі / шиттиці [лат. *Sittici*], ходи [франц. «*haut*» – «високий, вищий, верхній, верх, вершина»; англ. «*head*», норв. «*hode*» – «голова, верхівка»; курд. «*hût*» – велетень; азерб. «*hündür*» – високий; велетень»; баск. «*handi*» – великий; шотл. «*Gàidheil*» – горці; кит. «*gūdai*» – стародавність; кор. «*godae*» – стародавній; осет. «*кад*», англ. «*kudos*», лит. «*guõdas*», лтс. «*gùods*», гот. «*hrôth*» – «честь, слава»; гінді «*ādara*», лтс. «*godu*» – «честь, гідність»; чес. «*hodný*» – «гідний, придатний, здатний»; англ. «*good*», нім. «*Gut*» – «благо, добро, користь»; тадж. «*хазідан*» – повзати; чес., словц., в.-луж. «*had*» – «уж, гад, гадюка»; хрв. «*guja*» – змія; угор. «*göte*» – саламандра; пенджабі «*gōī*», лат. «*gens*» – плем'я; сорані «*hoz*» – «плем'я, народ»; япон. «*Hito*» – народ;

евенк. «хутэ» – нащадок; нідерл. «gezin», англ. «house» – родина; і.-є. «хот, хат, кот, кат» – «житло, дім, селище»; нім. «hüten», нідерл. «hoede», япон. «gādo», кор. «gadeu» – охорона; кит. «gudan» – самотній, «gudu» – «самотній, відокремлений»; угор. «huszár» – «вершник, гусар»; каннада «Kattale» – «темрява, п'ятьма»; індонез. «hitam» – «смагливий, чорний»; лит. «kūnas», пол. «kadłub», кит. «quti» – «тіло, тулуб, корпус»; лат., ісп., португ. «cutis», нідерл. «huid», швед. «hud», лит. «oda», хрв. «koža» – шкіра; нім. «Haut» – шкура; ст.-укр. «хотар / готар» – «всі землі, що належать селищу, межа, кордон»; кит. «qū, qūyù», срб.-хрв. «хатар» – «край, регіон, округа»; словн. «határ» – «кордон, місцевість»; д.-в.-н. «huntari», д.-швед. «hundari» – «частина округи»; угор. «határ» – «кордон, рубіж»; д.-грец. «καθάρως» – «вільний, чистий, ясний, яскравий»; гінді «kaṭṭara» – «материй, затятий»; праіндоєвроп. *kant-, лат. «cantus», швед. «knut», япон. «kado, hazi», ц.-слов. «кѣтъ», блг. «кѣтъ», срб.-хрв. «куѣтъ», словн. «кѣтъ», чes. «kout», словц. «kút», пол. «kał», в.-луж., н.-луж. «kut», турец., кр.тат. «köşe» – кут];

дідуни [грец. Διδουνοι], тетель [лат. Taetel] — дідошани / дзядошани, дечани [груз. «діді», лит. «didelis» – «великий, відмінний»];

дули [лат. Duli], дулгумни [лат. Dulgumni] / дулгибіни [лат. Dulgibini], тулінгви [лат. Tulingui] / толінгви [лат. Tolingui], тенктери [лат. Tencteri, грец. Τένκτηροι] / тенкери [лат. Tenceri, грец. Τένκεροι / Τέυκεροι], дани [лат. Dani, грец. Δανοί], лакринги / *данскриги / данскриги [грец. Δάκκριγοί], *дунгури / тунгри [лат. Tungri, грец. Τοῦγγροι] — дулоба / дулеби / *du[n]-lebi (темно-коричневошкірі; вочевидь, нащадки слов'янськомовних тунгрів = *танів / данів / дунців / дончан [д.-дан. tanmarkaR / tanmaurk, ст.-англ. Dene, нім. Dänen, дан. Danskere, пол. Duńszуsu, ст.-укр. Дуни / Дунці], дулів, дулгибінів і вестготів тервінгів = червян), данці (германізовані кельти); дайнава = ятвяги [алітерація до Dene англосакс. «dom» – слава (етнонім скандинавів у «Битві при Мелдоні»); курманджі «denet» – повзати; ст.-англ. «dun, duning» – «темно-коричневий, чорний»; лат. «tenebris», нім., швед. «dunkel», нідерл. «donker» – темний; кор. «dunhan», турец. «donuk», карач.-балк. «тунаки», англ. «dingy», лит. «dulvas», фриз. «dull» – тьмянний; норв. «tungsindig» – похмурий; кит. «тун-гань» – «всі з Ганьсу», «дуньхуан» – блискучий; ісл. «ledur», нім. «Leder», англ. «leather» – шкіра; лит. «luobas», франц., каталан. «liber» – «луб, кора, лико»; лат. «truncus», англ. «trunk» / *turunk – «тулуб, тіло»; і все це добре відповідає первісному прізвиську тунгрів «германці» – гермні / дермні / te[r]мні / ce[r]мні / чермні – «темно-червоні, темні, тілесні»; ст.-укр. «дунай» – «розлив води, і взагалі велике скопище води»; Танаїс = Дон];

ебурони [лат. Eburones] / еборони [лат. Eborones], бурії / *бодрії [лат. Burgii, грец. Βούριοι / Βοδριοί], фародіни [грец. Φαροδίνοι], афреди [лат. Afrede], варини [лат. Varini], аварини [грец. Αύαρινοί] / аварни [лат. Avarni] / абарини [грец. Αβαρινοί], бардули [грец. Βαρδουλοί], убії [лат. Ubii, грец. Ουβιοί, нім. Ubier] / обії [грец. Οβιοί] — обри / авари / вархоніти, ободрити [лат. Afrede, нім. Abtrezi] / бодричі, барангури = берендеї / баяндури, варяги [д.-сканд. Верінги / Væringjar, ст.-київ. Варагъ / Varengъ, ср.-грец. βάραγος, сер.-лат. Varangus, араб. Varank] = верини [франк. Werini], варни, вари, вагри [нідерл. «berijder», лтс. «braucējs», осет. «барæг», д.-слов. *баръгъ / *варагъ – вершник; кельт. «obar» – марнославство; лат. «suprema» – «самий високий», лат. «super», англ. «over», нім. «über» – вище, нім. «ober», дан. «øvre» – «верхній, вищий, головний»; укр. «обрій» – «видимий край землі»; чes. «obří», перс. «baḷa» – верх; ірл. «barr» – «верхній, вершина»; д.-київ. *баръгъ / «поль», пол. «brzeg», блг. «брыгъ» – «беріг, край», блг. «планина» – гора, укр. «полонина» – «слабо горбиста вершинна поверхня»; словц. «obrie» – «гігант, велетень»; гот. «bards», укр. «вергела» – «велетень»; авест. «barəzah-», нім. «berg» – «гора, висота»; угор. «bérc» – «верх, вершина»; хрв., бсн. «brdo», срб. «брдо» – «пагорб, гора»; лат. «faber», грец. «κόβαλος», чes. «ковář» – коваль; англ. «apart» – «окремий, особливий»; бенг. «Ālādā», кирг. «bölüngön» – окремий];

евдуси [лат. Euduses] / едуси [лат. Eduses] / едури [лат. Edures] = хадобарди [англ. Headobards, ст.-англ. Headubeardan, ст.-в.нім. Headubarden] / *хизобарди — худичі / хутичі

/ хуттичі [пол. Chutycy / Chutyzi], хижани [мешканці гірських вершин; англ., норв. «head» – «голова, ватажок»; лтс. «vadītājs», лит. «vadovas» – «керманіч, лідер, голова»];

земнони / семнони [лат. Sementones, грец. Σέμνονες] / семони [лат. Semones] — земчичі [велетні; д.-грец. «σεμνόν» – велич, «σεμνός» – священний];

*кауби / хавби [грец. Χαῦβοί] — кашуби [кашуб. Kaszēbi, сер.-лат. Cassubitae / Cassubia], кабатки, гавеляни / гаволяни / гевелли = стодоряни [пол. «kadłub» – «тулуб, тіло»; лит. «kauburgys», нідерл. «heuveel», лит. «kalva», блг. «хълм» – пагорб];

квади [лат. Quadi] / квадри [лат. Quadri / Cuadri, грец. Κουαδροί], кондурси [лат. Coudurses], *асу-арії / хасуарії [лат. Chasuarii] / тасуарії [лат. Thasuarii] / касуари [лат. Casuarii, грец. Κασουάροι] — *куадри / *коударі / кідарити = козари / хазари / *аз-ари, касоги = казаки / козаки [венендери = венеди; угор. «koszogú» – «вінець, корона, діадема»; казах., башк. «кизил» – червоний; лат. «hazel» – «карий, горіховий»; лит. «oda», лтс. «āda», нідерл. «huid», вірм. «kashi / kaši», хрв. «koža», – «шкіра, шкура»; снскр. «ahi-», авест. «aži-», грец. «ἔχις», н.-луж. «huž» – «змія, черв»; слвн. «kača», англ. «asp» – «гадюка, змія», грец. «ἀσπίς, -ίδος», укр. «гаспид / аспид» – «змій; злий дух, диявол»; прасл. *Qzъ / *qzъ, пол. «wąż» – вуж; тадж. «хазідан» – повзати; снскр. «kaścid» – «один, хтось, якийсь»; курманджі «cuda» – «інший, що відрізняється»];

*колдурси / кондурси [лат. Coudurses], коадуї / колдуї / колди [лат. Coldas / Goldas] – коледичі [в Бертинських анналах – Colodici, у листах Оттона II – Coledizi, Cholidici і Colidiki, у Титмара Мерзебургського – Colidici; англ. «gold», ест. «kuld» – «червоне» золото; снскр. «калитва», гінді «kaala» – чорний], чалдони / паджо = баджанакі / печеніги [устар. «челядь» – «населення, що залежить від вотчинника»; англ. «child», устар. «чадо» – «дитя, нащадок»];

ландути [грец. Λανδοῦτοι], лангіони [лат. Langiones] / лантіони [лат. Lantiones], лентіенси [лат. Lentienses] — лендзяне [Лудзана, – Масуді] / лендзичі, лендичі / лендиці [лат. Lendizi] = поляни, ленчани / лензаніни [поляни / країни / українці; укр. «лан» – «поле, нива, наділ землі»; «лен» – спадкова земельна власність в епоху феодалізму, для якої треба було нести військові та інші обов'язки; пол. «ład», англ., нім. «land / rand», – «край, країна, земля»];

лемовії [лат. Lemovii] — лемузи [лат. Lemuzi];

легії [лат. Legii] — *лехії / лехи / ляхи;

лугії [лат. Lugii, грец. Λούγιοι] — лугії, лужичани;

марсігні [лат. Marsigni], морини [лат. Моріноі] — моричани / марачани, мархарії [лат. Marharii] / моровани, морави [чес. «moře», укр. «морок» – «пітьма, темрява»; ісп. «moreno» – коричневий; зенд. «мара», перс. «mâr», пушту «māg», тадж. «мор» – «змія»];

мугилони [грец. Μουγίλωνοι] — могиляни [І. Первольф];

нервії / нервяни [лат. Neruii, грец. Νέρβιοι], нертереани [грец. Νερτερεανοί] — нерив'яни [лат. Neruiani], неретвляни, нурияни;

норики [лат. Norici, грец. Νορικοί / Νορίκι], наристи [лат. Naristi, грец. Ναριστοί] / варисти [лат. Varistae, грец. Οβάριστοί], нардини [грец. Ναρδινοί] / аламанни [лат. Alamanni, грец. Ἀλαμαννοί] — нарти, нарці / норичі [снскр. «nârâs» – води, новогрец. «vëro» – вода, лит. «parsas» – «лють, мужність, хоробро, сміливо», «parsus» – «завзятий, сміливий, палкий»; каннада «pareta» – «сидий, стародавній»; япон. «norita» – вершник; снскр. «нарата», укр. «нарид» – людство];

оси / оссії [грец. Ὀσίοι] / оссеї [грец. Ὀσοαίοι], Оскії [лат. Oscii], узіпéти / усіпéти / усіпії [лат. Usipetes / Usipii, грец. Ούσιπέται] — балтськомовні язиги = гуди / ятв'яги / ятв'яги, слов'янськомовні яси = утигури, гачани / гадчани / гедчани / гудускани / гудуски, хуттичі [пол. Chutycy, Chutyzi] / худичі / *гадичі [грец. «ἀσπίς, -ίδος», лит. «gyvatė, žaltys», хрв. «guja», пол. «wąż» – «гаспид, вуж»; лат. «vīpera», слвн. «kača», англ. «asp» – «гадюка, змія»; лтс. «odze», англ. «adder», чес., слвц., в.-луж. «had» – «вуж, гад, гадюка»; латгал. «čyuška / čyuska» – змія];

ракаути, рохоуаски — ракоуси [І. Первольф], рокаси, роксолани;

руги [лат. Rugi; Rogaland у Норвегії] / ротги [лат. Rotgi], рутиклії [грец. Ρουτίκλειοί / Ρουτίκλιοι] — руги / ругиани / ругіяни [лат. Rugini], руяни, [лат. Ruiani / Ruyani] / рани [нім. «Ruht» – слава; срб. «руйан» – «темно-червоний, бурий»];

сві / сваи / *слави / свеви / свеби [лат. Sui / Suevi / Suebi / Suavi / Suabi, грец. Σουηβοί / Σουαβοί] / свери [лат. Sueri], *хвали / свари / сварини / свардони [лат. Suardones], савари [грец. Σαύαροι] — словени / слов'яни, *севери / северці, сіверці / сіверяни, савіри, сувари, *циверці = *тсиверці / тиверці, *сорти / сорби / серби, слов'янськомовні пращури як швабів і західних шведів (Suetus, – Саксон Грамматик), так і данів (svart-dones – чорних дончан) [д.-київ., ст.-сл. «глагол», блг. «глагул», мкд. «збор, зборот», слвн. «beseda», срб. «реч», хрв. «гїеѣ» – «слово, мовлення»; бсн., хрв. «гїеѣник», блг., срб., мкд. «речник» – словник; д.-київ., ст.-сл. «нарочит», пол. «chwalebny», лит. «šlovingas», лтс. «slavens», рум. «slăvit» – славний від прабалт., лтс. «sluv, sluvėja, sluvė» – славитися; укр. «сваволя, свавілля», «звабити», «сварити»; свеби, шваби – «свої, що тягнуться один до одного»; д.-прус. «swirins», лит. «žvėris», пол. «zwierz, zwierzę», в.-луж. «zwěгjo», н.-луж. «zwěfe» – звіри; свари / сварини – «розлучені, звіри»; нім. «Schwerin» – з.-слов. «Звірин»; Світюдод (Suidiod) – «земля чорношкірих (темно-червоношкірих) сарматів – готоаланів»; праїндоевроп. *swordó-, перс. «siyâh», вірм. «sew / sev», осет. «saw / сау», нідерл. «zwart», гот. «swarts», д.-норв. «svartr», норв. «svart», дан. «sort», удм. «сьод», лит. «juodas» – чорний; англ. «swart», япон. «suwaruto» – смаглявий; індонез. «sabur» – тьмянний; пол. «ciemnej», блрс. «цёмны» – темний; евенк. «сувэрэ» – вершина, гінді «savāra», тадж. «савора», узб. «suvoги», франц. «cavalier» – вершник];

*седлузії / седузії / едуси [лат. Sedusii / Eduses], сидени / сидіни [грец. Σιδηοί / Σιδειοί / Σιδυοί] – седличани;

силінги [лат. Silingi / Sylingi, грец. Σιλίγγαι], силленди [лат. Sillende, франк. Sinlendi] = вендели / віндела / вандалі — слензяни, зияни, зличани;

скири [лат. Sciri, Scyri, грец. Σκίροι, Σχόροι] / скери [лат. Scoeri] / сокер [лат. Soceri] / сири [лат. Syri], скордиски [лат. Scordisci] — балтськомовні скалови / скальви і балто-тракійці склавини [грец. Σκλάβηνοι / Σκλαύηνοι / Σκλάβηνοι, лат. Sclaveny / Sclaviniae] / сакаліба, сери = сяньбі [маньчжур. Sirbi / Sirvi / Sarbi] = серби / сорби [лат. Surfe / Surpe, нім. Surbi] = сорти / сарти, сірмати / серменди [лат. Sermende] / сарбати / сармати, серменти [власне те саме, що і венеди – зовнішні: д.-прус. «skārdā», пол. «skóra», укр. «шкіра» – зовнішній шар тіла, але, можливо, і просто темні: грец. «σκούρος», італ. «scuro» – темний; кор. «sukure» – «гнідий, каштановий»; нан. «сахаріла» – «темний, смаглявий, засмаглий»; тайс. «sākura», індонез. «sakura» – вишневий; англ. «scarlet» – «багровий, багрянний»; ос. «Sawærmata» – чорнорукі; узб. «zulmat» – «морок, п'ятьма»; снскр. «śāgīra», англ. «trunk, torso» – «тулуб, торс, тіло»];

скререфени [лат. Scerefennae] — склавини / скути феноскандії [зовнішні чи багрові фіни або ж просто темно-багрянні; чес. «skořarka» – «шкаралупа, зовнішня оболонка»; англ. «scarlet» – «багровий, багрянний»; грец. «σκοτεινός», італ. «scuro» – темний; грец. «φοινῶς» – багрянний, «σκουλήκι» – черв; неаполітано-калабр. «scurzone» – змія];

*сугдини / судини [грец. Σουδινοί] / судени [грец. Σουσηνοί / Σουδεινοί] — согди / сугуди, сагудати, *сульди / сусельці [лат. Sysyle, пол. Susłowie / Susowie] / сіусли / сусли, балтськомовні судади лит. [Sūduviai, лтс. Sūduvi]; [вірм. «soghal» – повзати];

тавлантії [лат. Taulantii, грец. Τουλάντιο], тулінгви [лат. Tulingui] / толінгви [лат. Tolingui], толозці [лат. Tolosates] — доленчани [нім. Tollenser], делемичі / далеминці / долеминці / галомачі / гломачі [бав. географ Talaminzi, лат. Dalamentsan, нім. Daleminzier; пол. Głomacze]; [д.-грец. «θαλάμη» – ущелина, «θαλάμευμα» – «обитель, житло»; кит. «túlīng», евенк. «діл», каннада «tale» – «глава, голова»];

тайфали [лат. Taifali / Thaifali, грец. Ταϊφάλοι / Ταίφαλοι] / тафали [лат. Tafali] — тафнечі / тафнеці;

тевриохеми [грец. Τεῦριοχαίμα], тубанты [лат. Tubantes, грец. Τοῦβαντοί] / тубаттіі [грец. Τοῦβάττιοί] / туванти [лат. Tuvantes] — тибарени [грец. Τιβαρηνοί / Τιβαρανοί], тиверці [лат. Aturezane] / тивер / тиврульці [грец. «δημιουργοί / dimiourgoí» – творці];

*тервір / фервір [лат. Fervir] = тервінги [лат. Tervingi / Thervingi, гот. *taírwiggōs] / *тіарвінги / *црвінги — тарпети, дірбеї / дербії / дербіки [грец. Δέρβικες], требинці / тервуніоти = *црв'яни / черв'яни / зеруяни / серівани / церивани [лат. Zeriuani / Zuireani] = серпи / серби / сорби [лат. Surpe] = серменди [лат. Sermende] / сарбаты / сармати / *таримати [латгал. «tuorps», лтс. «tārps», прасл. *šьгвь, срб. «црв» – «черв, змії»; італ. «serpe», ломбард., неаполітано-калабр. «cervone / serpe / scurzone», оксітан. «sèrp», англ. «serpent» – змія; лтс. «sargi» – гвардія, «sargs» – охорона; грец. «τίρα», лат. «tīra» – «вінець, корона, діадема»; венеціан. «травуни» – зовнішні];

тетель [лат. Taetel] — бетенчі;

трибоки [лат. Triboci, грец. Τρίβοκοί] / трибунки [лат. Tribunci] — требовляни, требинці / тервуніоти, тревуняни [тюрк. р. Тарим – Чорна; срб. «црвен», бсн. «чрвен», чес. «červená» – червоний];

тривери [грец. Τριβέροι] / тревіри [лат. Treviri] / тревери [лат. Treveri, грец. Τρήουηροι] – тревуняни / травуняни, древани, древляни [англ. «dreary» – «дрімучий, похмурий»];

*троксандри / токсандри [лат. Toxandri], тюринги / тюрінги [лат. Thuringi / T(h)ueringi] / торінги [лат. Thoringi / Toringi / Duren / Duringen] / ториги [лат. Thorigi] / торинки [лат. Thorinci] / таринги [грец. Ταρίγγοί], торкилинги [лат. Torcilingi / Thorcilingi], торекади [грец. Τορρεχάδα] — тарпети, торети / тореати [грец. Τορεῖται], *троксолани / роксолани / токсолани, алани-торки (руси-тюрк за Кузьмінім), доксани / дассія, торки / таркаси [лат. Tarcazi] / черкаси, драгубіти / драгубіти / драговіти [алб. «terg», перс. «tār», пушту «tog», курманджі «tarī», тадж. «торік», осет. «tar, talyng», ст.-англ. «deorc», англ. «dark», ірл. «dorcha» – «темний, черемий»; лтс. *[t]sarkans / sarkans – червоний; укр. «дрімучий» – «темний, густий, непроникливий»; грец. «δέρμα», англ. «derm», узб. «терн», курманджі «serm», тадж. «чарм» – шкіра; пол. «tarnina», блг. «трънка» – терен; лат. «terra» – земля; вірм. «tarr» – елемент];

*тсуми / цуми / зуми [грец. Ζοῦμοί] = бурії [лат. Burgii, грец. Βούροι / Βοῦριοί] — замчичи, земчичи, турки / торки = свеби / *суеби = суомі / сумь [темні, похмурі, бурі; «бурій» – «кавовий, коричневий, горіховий, похмурий, червонувато-чорнуватий, чермний»; н.-луж. «śamny», пол. «ciemnej», блрс. «цёмны», англ., франц. «sombre», лит. «tamsus», лтс. «tumšs», ест. «tume», фін. «tumma» – темний; грец. «σῶμα» – «тулуб, тіло»; можливе і переосмислення грецької кальки «σῶμα» з етноніму «гуди / готи»: пол. «kadłub», кит. «quti» – тіло, або ж з етноніму «гуни / куни»: кельт. «gunna» – шкіра, лит. «kūnas» – тіло];

хавки [лат. Chauci / Hauci] / чауси / хавсі [лат. Chauci] / кавхи [лат. Cauchi, грец. Καῦχοί] / каїки [лат. Cauci] / кадуки [лат. Caduci] – кадусії [грец. Καδοῦσιοί], чиги / чики, касоги / казаки [мешканці пагорбів і островів; норв. «haug», алб. «kodër» – пагорб; вірм. «kuz» – горб; лат. «caecus» – темний; казах., башк. «кизил» – червоний; лат. «hazel» – «карий, горіховий»];

хамави [лат. Chamavi, грец. Χάμαβοί], кавмаї [лат. Gaumai, грец. Καομαοί] / камани [грец. Καμανοί] / камари [лат. Samari] — кавари / кабари, гбани [лат. Hbané / Hbanové], кубанці, ковуї, куяви = гопляни [фінік. «kamar» – темний; чечен. «комарійн» – малиновий; грец. «кафэ», блг. «кафьяв», бсн. «kafena», мкд. «кафена» – коричневий; чес. «kouřil» – «копчений, опалений <сонцем>»; япон. «kawa» – шкіра; абаз. «Къвбина», ног. «Кобан», д.-грец. «Υλανίς / Гипаніс», лат. «Hyranis» – р. Кубань];

хатти [лат. Chatti, грец. Χάττοι] / кайти [лат. Caiti] / каззи [лат. Gazzii] = гесси, хаттуарії [грец. Χαττουάριοι], кадусії [грец. Καδοῦσιοί] — худичі / хутичі / хуттичі [пол. Chutycy / Chutyzi], козари / хазари [ватажка хаттів за повідомленням Страбона звали Укрмиром];

хизобарди / хеадобарди [д.-англ. Headubarden] — хижани / кисини [гот. «bards» – велетень];

*хриди / фрисци [лат. Frisii / Phiresii, грец. Φρίοοι] / фрузіони [лат. Frusiones] = гуни / жуни, хред-готи / Hreidhgotar [англосакс. Hreðgotan] — пруси, сучасні доліхокранні фризи (нащадки прототюрксько-германськомовних саків = саксів і балтськомовних усуней = язигів – фрисів / прусів), брахікранні фризи / руси раннього середньовіччя (германізовані нащадки балтськомовних фрисів та слов'янськомовних велетів / велетабів / вільців), слов'янськомовні хроси / хрьоси / руси [грец. εὔ-χρως, / χρῦσός / Χρυσή]; [гот. *Hrōthigutans – «славні готи», *Hrōthuns / гротуни – «славні уни / гуни / жуни»; англосакс. «hreid» – слава; д.-англ. *hride = «pride» – «гордість, гординя»; гот. *hrotps / «hrōth», англ. «greatness», нідерл. «grootte», нім. «Größe» – велич; нім. «groß» – «високий, сильний, крупний, великий, класний»; кит. «jun» – «високий, красивий, чарівний»; азерб. «hündür» – високий; нім. «Hüne» – «гігант, богатир»; лакск. «гунн / хун / кхун» – «високий, велетень»; баск. «handi» – великий; акад. «hurāsu», фінік. «hrs», мікен. «ku-gu-so», грец. «χρῦσος» (chrysos) – золото; перс. «рухс» – «сяючий, вогняний»; санскр. «rakt'a» – червоний; марійс. «ракш»: 1. русе (про волосся) 2. гнідий, краснувато-рудий (про масть коня); пенджабі «hanērē» – темний; кор. «hunje», кит. «xūn» – «засмаглий, опалений <сонцем>»; лит. «kūnas» – «тулуб, тіло, корпус»];

*черуськи / херуськи [лат. Cherusci, грец. Χαρουσκοί / Χεροοαχοί / Χηρούσκοί / Χηροδσχοί] — гери, *херуси, хуруси / хроси / хрьоси / руси (адже Ганс Кун не дарма вважав, що суфікс ськ- [-sk-] не є германським) [вишневі; тадж. «гелос», азерб. «gilas», грец. «κερόσι», лтс. «ķirsis», таміл. «jerrī», бенг. «сєті», гінді «сєті кā», пенджабі «cairī», лат. «cerasi», англ. «cherry» – «вишня, вишневий»; блг. «черупка» – шкаралупка] (П. Данильченко, «Сумні одкровення про Великого Лицеміра та Могутнього Душогуба», <https://elibrary.com.ua/m/articles/view/Язык-мой-Враг-мой-10-я-ред-Печальные-Откровения-о-Великом-Лицеме-ре-и-Могучем-Душегу-бе-Ч.-3>, <https://elibrary.com.ua/m/articles/download/11234/3792>).

Але ж слов'янськомовність більшості античних германців зовсім не означає, що всі вони були нащадками чорноволосих і брахікранних сермендів (сарматів та аланів). Навіть брахікранні, але не чорноволосі германці могли бути слов'янізованими сарматами західними балтами (нащадками савроматів). Доліхокранні ж, блідолиці і синьоокі (за Тацитом) античні германці тим паче були лише слов'янізованими сарматами кельто-іллїрійцями чи балтськомовними венедями, пращури яких були фінськомовними або розмовляли на невідомих неіндоєвропейських мовах. До них відносяться, наприклад, вандала та інші слов'янізовані доліхокранні племена, саме через яких західні європейці стали називати і слов'ян віндами / вендами:

«Отже, вимальовується така картина: на схід від Норвегії лежать Швеція, Вендланд, Гардаріки (Русь); на південь – Данія, Саксонія і знову ж таки Вендланд; на захід – Оркнейські острови, Ірландія, Англія. Подвійне становище Вендланда (землі вендів – надбалтійських балто-слов'ян), мабуть, тому, що він лежить на південь від Скандинавського півострова, поруч із «південною» Данією, але при цьому венди традиційно входять до числа «Austrvegmenn» («людей, які живуть вздовж Східного шляху»)...)» (Т.Н. Джексон, «Орієнтаційні принципи організації простору у картині світу середньовічного скандинава», <http://norse.ulver.com/articles/jackson/space.html>).

Прабатьківщину ж самих темно-червоношкірих нащадків сарматів і гото-аланів – слов'ян, що помилково ототожнюються зі склавинами, археологи та археолінгвісти все ще намагаються знайти в Європі:

«Навіть головний апологет «пражан» (носіїв Празько-корчаківської культури, – П.Д.) Ігор Гаврітухін не наважується оголосити про масові міграції цього (слов'янськомовного, – П.Д.) населення на протилежну сторону Дунаю. Скаржачись на «археологічну невловимість» слов'ян на більшій частині Балканського півострова, дослідник заявляє буквально наступне: «Хоча в заселенні Балкан значну роль, судячи з усього, грали носії

іпотештинської спільноти (нащадки кельто-тракійців склавини, – П.Д.), напевно, були і більш північні прибульці, які залишили порівняно «чисті пам'ятки» празької культури. У світлі сказаного питання про південні межі «Праги» розсудливіше залишити відкритим». Виходить парадоксальна ситуація: «чистих» (в термінології Гаврітухіна) «пражан» на північних берегах Дунаю було дуже мало, а ще південніше їх присутність взагалі практично не відчувалася. Тим часом, візантіїці називали склавинами (грец. «Sklaboi, Sklabhnoi», схід. «сакаліба» – «темними, темно-червоними», – П.Д.) саме тих людей, хто ще в першій половині VI століття оселився в низов'ях великої ріки, а в наступному столітті хлинув нестримним потоком на землі Імперії. Якщо це були не «пражани», то хто ж тоді турбував цивілізованих греків?.. Як можна засумніватися в тому, що у всіх слов'янських племен був один витік? Адже в ранньому Середньовіччі слов'яни виявилися розсіяними на такій величезній площі, що мешканці околиць цієї неосяжної зони жодним чином не могли підтримувати один з одним відносини. Мешканці південної частини Балканського півострова, напевно, ніколи навіть не чули про своїх побратимів з берегів Ельби або з Ільмень-озера. Проте, всі ці люди говорили спорідненими мовами. Виходить, що був загадковий етнос (слов'янськомовні сармати / алани-торки і їх нащадки античні германці, – П.Д.), який примудрився цю унікальну мову поширити настільки гігантськими просторами. А головний парадокс полягав у тому, що ще в попередню гето-гунську епоху ні про яких слов'ян в Європі ніхто не чув. Носій загальної мови рівно нічим себе не проявив. І раптом цей безвісний народ майже миттєво повсюдно розселився. Тільки що його ніде не було – і ось він уже всюди. Нічого подібного історія людства не знала... Багато дослідників обґрунтовано вважають гунську (жунську, – П.Д.) мову індоєвропейською. Відомо, що східнонімецькі племена, що побували в залежності від степовиків – готи, гепіди, вандала, герули – активно запозичували лексику своїх володарів. Якщо б грізні кочівники за мовою були побратимами тюрків (яких на той час навіть в Азії ще не було, – П.Д.) або монголів, сліди алтайського впливу проявилися б у мові багатьох європейців. Але цього немає і в спомині (насправді ж подібні сако-масагетські сліди все ж таки присутні в сучасних германських мовах, – П.Д.). Отже, гуни, найімовірніше, говорили на якійсь невідомій індоєвропейській говірці, віддалено родинній індоіранським мовам (насправді на цілком відомому – давньослов'янському лінгва франка, а також і на тунгузько-маньчжурській говірці, сліди якої присутні у мові нащадків гунів чувашів / суварів; евенк. «сувере» – вершина, – П.Д.)...» (Ігор Коломійцев, «Слов'яни: вихід з тіні», гл. 15 «Прокрустове ложе пражан», http://historylib.org/historybooks/Igor-Kolomiitsev_Slavyane-vykhod-iz-teni/15);

«Коли візантіїці в 5 столітті після довгої перерви знову наблизилися до берегів Істра (Нижнього Дунаю), вони виявили на північ від великої річки деякі банди брудних обірванців, що норovali за будь-якої нагоди обнести їх балканські провінції. Вони назвали цих людей склавини. Археологічний слід цього населення –багатокомпонентна Іпотешті-Кіндештська культура (або обрїй Іпотешті-Кіндешті-Чурел). Вона займала Валахію (Південна Румунія) та Молдову (Північно-східна частина Румунії). Ким були ці люди, виходячи з археологічних матеріалів? Найрізноманітнішими місцевими аборигенами: нащадками даків, гетів, візиготів, кельтів, сарматів та викрадених гунами на Північ ромеїв. Жодних свідчень приходу сюди нового населення для п'ятого – першої половини шостого століття немає. Значить, склавини – це різноманітне співтовариство, переважно тракійське, що склалося у цих місцях після втечі гунів на Схід. Вочевидь, що ці люди говорили на цілій низці говірок, але основною серед них були гето-дакійська (тракійська) мова та груба варварська латина дакійського штибу. Безперечно, володіли вони й гунською мовою, яка, мабуть, дозволяла їм спілкуватися з сусідами – тими ж пеньківцями (антами) та празько-корчаківцями (хорватами та дулебами). Зрозуміло, ні ромеями, ні румунами ці люди тоді не називали себе. Самоназва румуни – в оригіналі романі – пізніше. У середні століття цих людей звали волохами. Хоча це також екзоетнонім. Романі – швидше за все вигадка румунської інтелігенції вже в новий час,

коли було виявлено схожість румунської мови з латиною та її похідними. Це такий самий новороб, як і термін слов'яни, якого не існувало в минулому... У нащадків придунайських аборигенів іпотештської культури в мові не могло не бути пластів латини та гето-дакійської мови. І ми таку мову знаємо. Вона називається румунською. А ось мова слов'ян ніяк не могла виникнути в пониззі Дунаю. Тому що в слов'янській мові немає дако-гетського пласту, та й романська лексика, за всієї поваги до вас, хоч і проглядається, але не є одним з основних початків... Вітчизняні археологи та історики ще довго прикидатимуться, що не розуміють, що таке Зимно. Бо визнати його аварським центром деспотії на території празько-корчаківської культури означає визнати, що авари до 630 року контролювали практично всю Східну Європу – до центральної частини Білорусії та Західної Росії включно. А робити цього їм вочевидь не хочеться...» (Ігор Коломійцев, «Про румунів і склавинів», ком. до публ. Сергія Назіна «Хто такі слов'яни?», http://генофонд.рф/?page_id=31105&cpage=25);

«На користь того, що тюркські (насправді жунські / гунські тунгузько-маньчжурськомовні, – П.Д.) племена, які проникли на територію Чувашії (разом зі слов'янськомовними гунами або ж з такими ж слов'янськомовними аварами, – П.Д.), колись перебували в районі Байкальського озера, свідчать деякі лексичні паралелі чуваської і тунгузько-маньчжурських мов. Звертає на себе увагу, наприклад, таке слово, як «кил» – «будинок», що ймовірно, існувало також в мові козар; пор. назву міста Саркел, або Біла Вежа, пор. евенкійське «gule» – «хатина», слово «кар», що означає давньочуваською мовою населений пункт або місто, наприклад, Шупашкар – Чебоксари. Це слово проникло також і в пермські мови, наприклад, Сиктивкар, Кудимкар і т.д. Марузо як паралелі до цього слова наводить гольдське «kotte» – «стіна...» (Б. Серебренніков, «Походження чуваш за даними мови», в зб.: «Про походження чуваського народу», http://suvar.org/books/o_proiskhozhdynii_chuvashskogo_naroda.pdf; http://www.bulgari-istoria-2010.com/booksRu/o_proiskhozhdynii_chuvashskogo_naroda.pdf).

На те, що більшість готів була слов'янськомовними германцями вказує і слов'янське походження одного з їхніх ватажків Радагайса (Родогайса, лат. Radagaisus, грец. Ροδογαῖσος), що вторгся на чолі величезного війська в північну Італію в 405 році. Сучасники навали Радагайса (Орозій, Олімпіодор, Августин, Проспер, Галльська хронічка 452 року) не називають його етнічну приналежність, але відзначають, що під його керівництвом перебували готи:

«Історик XVIII століття Е. Гібон у своїй популярній «Історії занепаду і падіння Римської імперії» пов'язує ім'я Радагайса з ім'ям одного з слов'янських богів Радегаста, відомого за свідченнями XI століття. На підтримку своєї гіпотези Гібон приводить тільки фонетичну близькість імен. Імена із закінченням на «-гаст» були добре відомі в IV – VI ст. і адекватно відображалися в джерелах. Історик першої половини XX століття Джон Багнелл Бьюрі вважає, що Радагайс привів одноплемінників остготів з берегів Дністра» («Цікаві історії про відомих особистостей...», http://www.people.su/91150_2).

На це ж вказує і хибність ототожнення слов'янських культур початку Середньовіччя зі значно більш примітивною культурою дніпровських балтів (антів і інших східно-європейських пращурів венедів, що були поступово слов'янізовані гревтунгами / грутуннами = русами і спорідненими їм аланами-торками):

«Невелика група дослідників (І. Вернер, К. Годловський, М. Щукін та інші) вважає, що римська цивілізація не торкнулася (насправді тоді ще балтськомовного, – П.Д.) слов'янського світу, і у зв'язку з цим заперечує проживання слов'ян (тобто їх головних пращурів слов'янськомовних грутуннів і аланів-торків, – П.Д.) в ареалі провінційно-римських культур: пшеворської та черняхівської. На думку Казімежа Годловського, модель слов'янських (насправді, дніпровсько-балтських, – П.Д.) культур початку Середньовіччя за рівнем суспільно-економічного розвитку значно нижча за ту, що спостерігається в провінційно-римських культурах. Вона близька культурам населення лісової частини Верхнього Подніпров'я першої половини I тисячоліття нашої ери, і саме

тут слід локалізувати слов'ян римського часу (насправді лише тих слов'янськомовних германців і алан, що мешкали черезсмужно з дніпровськими балтами, – П.Д.). Така думка явно суперечить даним археології та гідроніміки, що виразно демонструють належність цих земель балтської етномовної спільності...» (Валентин Седов, доповідь на засіданні президії РАН, 2002 рік, «Слов'яни Верхньої Наддніпряни та Подвиння», <https://www.archaeolog.ru/ru/el-bib/el-cat/el-series/mia/mia-163>);

«Милоградська культура (за назвою села Милоград у Речицькому районі Гомельщини) – культура племен, що жили у басейні Дніпра між середньою течією Березини на півночі та річкою Рось на півдні, Західним Бугом на заході та річкою Іпуть на сході (ЕГБ, том 5). Це територія південної Білорусі та українського Полісся. Тимчасовий інтервал милоградської культури – близько тисячі років: з IX століття до н.е. за I століття н.е. Що ж до етнічної приналежності «милоградців», більшість дослідників відносить їх до балтів (Е.М. Загорульський, А.Г. Митрофанов, В.В. Седов, П.М. Третьяков та інші). Отже, ми можемо прийняти за основу тезу, що балти (балтизовані савроматами фінськомовні скити – П.Д.) жили на землях майбутньої Білорусі з найдавніших часів і як мінімум до VIII століття н.е. Коли тут з'явилися слов'яни (слов'янськомовні сармати та їхні нащадки слов'янськомовні готи, – П.Д.), вони – за однією версією – підкорили собі та асимілювали балтів, за іншою версією – лише передали їм свою мову та елементи культури. Ті племена, які жили на території сучасної Білорусі з VIII століття нової ери, прийнято називати не балтськими, а «балто-слов'янськими». Дещо пізніше (у IX – X століттях) на їх основі виникли племінні спілки кривичів, дреговичів, радимичів, частково волинян, древлян та сіверян. Ці племена одні дослідники за традицією вважають «слов'янськими», інші – «слов'янізованими балтами»... Термін «слов'яни» вперше зустрічається лише на початку VI століття нашої ери у візантійського автора Псевдо-Кесарія Назіанського. Втім, якщо бути точним, він писав про «склавинів» або «скловенів» (насамперед про насельників іпотешті-кіндештської АК – можливо кельтськомовних скордисків та інші кельто-тракійські племена, що слов'янізувалися, – П.Д.). У 50 – 60-ті роки цього століття це найменування використовували Прокопій Кесарійський (бл. 498 – бл. 564), Йордан та інші автори. У зв'язку з цим хочу наголосити, що ці теорії та концепції, які називають «слов'янами» племена і народи, що жили до нової ери, є спекулятивними. Справа в тому, що етноніми (самоназви) цих племен невідомі, писемності вони не мали. А стародавні автори (грецькі, римські, візантійські) до другої половини I століття н.е. не згадували у своїх географіях і хроніках нікого, хоча б віддалено схожого на «слов'ян» (звісно ж, за винятком слов'янськомовних сарматів, яких помилково вважають і досі іранськомовними, та їхніх нащадків античних германців, – П.Д.). Наприклад, «батько історії» Геродот (бл. 485 – бл. 427 до н.е.) писав лише про неврів та скитів, що мешкали на теренах нинішньої України та південної Росії. Тим часом сучасні дослідники багато разів переконувалися в тому, що античні вчені ніколи не брехали. До того ж, точність наведених ними відомостей просто разюча. Тому, якщо довіряти їхнім повідомленням, виходить, що до середини I століття нової ери жодних слов'ян ніде не було. Тобто питання про час і місце появи слов'ян, як і раніше, залишається відкритим. ...ні про який «масовий прихід і розселення» слов'ян не може бути мови. Максимум, про що можна говорити, так це про «слов'янізацію» мови, матеріальної та духовної культури. Перша хвиля носіїв слов'янської мови припала на другу половину VI та на VII століття. Вона, поступово згасаючи, рухалася у загальному напрямку із південного заходу на північний схід. Умовно – до лінії Брест – Пінськ – Турів та далі у бік лінії Вітебськ – Орша – Могильов. Найбільш виразні її матеріальні сліди залишилися на Поліссі. Це були ті слов'янізовані племена (можливо, анти), які тікали з Дніпро-Дністровського регіону, рятуючись від жорстоких завойовників-кочівників – аварів. Друга хвиля датується IX – X століттями. Вона була спрямована з регіону Новгород – Пскова у напрямку Полоцька – Вітебська і далі вниз по Дніпру. Ці люди слов'янської мови прибули морем із Полаб'я. Одна з перших груп (під проводом Рюрика)

влаштувалася в регіоні Ладоги – Пскова – Новгород, де підпорядкувала собі місцеві фінські племена... Третя хвиля – це завойовницькі походи князів Галицько-Волинської та Київської Русі у X – XII століттях. Вторгаючись у межі майбутньої Білорусі, вони будували фортеці, де розміщували свої дружини і обслуговуючий персонал, що їх супроводжував. Так було засновано Берестя (Брест), Вевереск, Волковиськ, Городня (Гродно), Здітов, Кам'янець, Кобрин, Новгородок (Новогрудок), Острея, Слонім, Турейськ (Турів) та інші опорні пункти. Для всіх трьох хвиль (але особливо для другої та третьої) характерна військово-технічна та політична перевага прибульців над місцевим населенням. Якщо місцеві балти «застрягли» на етапі родоплемінного ладу, то зайшли люди (нащадки, як готів та інших слов'янськомовних античних германців, так і слов'янськомовних аланів-торків, – П.Д.) являли собою суспільства військової демократії, що переходили до феодалізму. Саме військово-політична та господарсько-технічна перевага нових поселенців (слов'янськомовних готів тетракситів / готів-русів, аланів-торків / аланів-русів, хорасміїв / хорезмійців-хурусів та інших пращурів полян-русів, – П.Д.) зумовила запозичення у них місцевим балтським населенням форм політичної організації, прийомів військової справи, ремесел, а головне – мови... Наприклад, прийнято вважати, що під термінами «склавені», «венеди» та «анти» ховаються предки нинішніх слов'ян. Ось саме, що «прийнято», а не доведено. Прийнято здебільшого з ідеологічних і політичних міркувань, а зовсім на тому, що таким є висновок науки. Довести це неможливо у принципі. Етноніми стародавніх народів нам невідомі; мови, якими вони говорили, давним-давно зникли; писемності в них не було. Тому всі міркування на тему «були вони слов'янами чи ні» нагадують ворожіння на кавовій гущі» (Ред. Анатолій Тарас, «Передісторія білорусів з найдавніших часів до XIII століття», <https://profilib.net/chtenie/75664/anatoliy-taras-predystoriya-belarusov-s-drevneyshikh-vremendo-xi-i-veka-2.php>, <https://www.litmir.me/br/?b=575111&p=1>);

«...витоки білоруської та української мов дуже близькі один до одного. І тиснув на них загальний церковнослов'янський прес. Неважливо, що Київ на 200 років менше був «відокремленим» від Росії, ніж Мінськ та Полоцьк. Церковно-слов'янська мова «обробляла» білоруську та українську мови протягом одного і того ж проміжку часу, від прийняття хрещення до часу остаточного розділу культури на церковну і світську. Звідси виняткова близькість братів. Іншим був історичний шлях російської мови. Російська мова насправді є логічним результатом свого багатовікового церковнослов'янського розвитку. А білоруська та українська – це результат боротьби місцевих західних слов'янських говірок з церковнослов'янською мовою» (Іван Лашков, «Звідки з'явилася білоруська мова», в зб. під ред. Анатолія Тараса «Передісторія білорусів з найдавніших часів до XIII століття», <https://www.litmir.me/br/?b=575111&p=21>).

На двомовність же (слов'янськомовність та шведськомоність) варягів гаутського походження, тобто майже асимільованих свєями слов'янськомовних геатів / гьотів, вказує дуже багато фактів, що доводять як спорідненість їх українськомовним південним готам-русам, так і поступову повну еміграцію їхніх нащадків з території сучасної Швеції:

«На Біле озеро і Верхню Волгу, згідно з новими уявленнями, варяги-нормани проникають приблизно на століття раніше за слов'ян... Але новий матеріал неминує породжує старі питання. Знову виникає потреба пояснити, чому на території, де стикаються варяги та угро-фіни, поширюється слов'янська мова, чому немає помітних проявів германських вірувань, чому так швидко зникають варязькі імена, причому в князівській династії раніше, ніж у рядових дружинників. На всі ці «чому» норманізм, вочевидь, не в змозі відповісти. А це означає, що необхідне більш ретельніше з'ясування природи тих етнічних елементів, які багато лінгвістів визнають північно-германськими» (Аполлон Кузьмін, «Початок Русі: Таємниці народження руського народу», https://statehistory.ru/books/Apollon--Kuzmin_Nachalo-Rusi-Tayny-rozhdeniya-russkogo-naroda/22).

Балтськомовними ж германцями були античні руги (можливо нащадки роксолан руяни), античні фризи та франки (нащадки царських усунів – язаматів, що мешкали раніше в Подонні). Бо не тільки наявність ізоглос, а саме і їх археологічна культура (АК), і звичаї майже не відрізняються від АК і звичаїв балтськомовних прусів та античних пращурів кувявів:

«Як на ще один аргумент О.М. Трубачов звертає увагу, що балтські топоніми на -sedja виявляють близькість саме до західногерманських на -setja. Причому «схожість герм. -setja та балт. -sedja, вочевидь, є з першого погляду, а при більш уважній перевірці виявляється повною [тотожністю]» (Трубачов 2004: 18). Додамо сюди і пруське «вітінг» (йотунг / ютунг – «велетень, витязь», – П.Д.) – висхідне саме до давньофризської (балтської давньопруссько-фризської, – П.Д.) форми (Фасмер 1986: 323). Археологічно вловлюються зв'язки прусів і з землями за середньою течією Рейну, району сучасного Майнца та Франкфурта-на-Майні: «Особливу увагу слід звернути на кінські поховання, які супроводжують останки меровінгської еліти франків та знатних воїнів ранньої фази пруської культури. Вражаючими є аналогії між обрядами цих соціальних груп...» (Кулаков 2003 – 2004: 365)» (Олексій Романчук, «Варяго-руське питання у сучасній дискусії: погляд із боку», <http://pereformat.ru/wp-content/uploads/2015/01/romanchuk.pdf>);

Меровінг Дагоберт I, король франків (629 – 639),

(http://img1.liveinternet.ru/images/attach/c/7/98/804/98804355_9c8341424605.jpg).

Вочевидь не тільки нащадки усунів / асіїв (язамати і язиги), а і роксолани разом з верхніми аорсами асимілізували і балтизували більшість племен на теренах Поволжя, Південної Надбалтики, Білорусі та України:

«Питання етно-політичної історії сарматів Північного Причорномор'я порушені в статтях Д.О. Мачинського (1971, с. 30–54; 1974, с. 122–132). Перша з них присвячена встановленню часу та характеру першої появи сарматів у причорноморському степу. Аналізуючи тільки письмові джерела, автор дійшов висновку, що ця подія має датуватися IV ст. до н.е. в іншій статті автор, співставляючи дані письмових джерел і археології, спробував простежити шлях аорсів на захід і обґрунтувати несарматську етнічну належність роксолан (вочевидь, савроматську етнічну належність, через їх спорідненість балтськомовним пращурам синьооких гуцулів язигам / гудам = *гудсулам / гуцулам, – П.Д.)» (О.В. Симоненко, «Нарис українського сарматознавства», <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/163070/19-Symonenko.pdf?sequence=1>);

«Найбільш повно, з використанням китайських писемних джерел, версію про роль кочового світу центрально- та середньоазіатського регіонів у процесі формування аланів було викладено у книзі Т.А. Габуєва [1999]. Зроблені ним висновки значно зміцнюють позицію прихильників формування аланів серед іраномовних (насправді балтсько- і слов'янськомовних, – П.Д.) кочовиків Азіатської Скитії. Т.А. Габуєв акцентує увагу на подіях, що мали місце до, під час та після завоювання на початку другої половини II ст. до н.е. кочовиками Греко-Бактрії, відображених як у китайській, так і в античній літературі. Головний висновок, якого приходиться автор, полягає в наступному. У становленні аланів брали участь два первісні компоненти – (слов'янськомовні, – П.Д.) юечжі-тохари (гутії = готи, – П.Д.) та (балтськомовні, – П.Д.) усуні-асії. Окрім цього, приєднує до них і докорінне кангюйське населення. Усуні і Юечжі тривалий час пліч-о-пліч проживали біля кордонів Китаю, але остаточне формування аланів відбувається вже в Кангюї, який Т.А. Габуєв називає їх колискою [1999, с. 128]. Значну роль цьому процесі, на його думку, відіграла «національна ідея», яка об'єднала різні кочівницькі угруповання. Витоки цієї ідеї він бачить загалом у їхньому арійському походженні, що відбилося у їх назві, оскільки, за В.І. Абасвим, етнонім «алани» є еквівалентом терміну «агуа» – стародавнього найменування іранських та арійських (тобто прабалтських і праслов'янських, – П.Д.) народів [Там само, с. 119, 129]. Крім вищевикладеного, у поховальній обрядовості та матеріальному комплексі всіх трьох етапів сарматської культури вбачається зв'язок із центрально-азіатськими старожитностями. Ряд ознак, на думку вчених, є етнічними визначниками, а не культурними запозиченнями: це збільшення числа поховань II – I ст. до н.е. з північним орієнтуванням голови померлого та розміщення його в колоді з двома паралельними виступами в головній частині; наявність у трунах отвору, що іноді затикається пробкою, і т.д. [Скрипкін, 2000, с. 25–27; Симоненко, 2003, с. 54–56; 2010, с. 394; та ін.]. Таким чином, аналогії, що простежуються в матеріальній культурі та поховальному обряді сарматів починаючи з II – I ст. до н.е., вказують на тісні зв'язки з центрально-азійським і південно-сибірським кочовим світом і є відображенням етнополітичних подій, що торкнулися цього регіону ще в III – II ст. до н.е. Мабуть, перегрупування та переміщення великих масивів кочовиків на захід призвели до культурних та морфологічних змін у сарматському середовищі» (М.О. Балабанова, «Про Центрально-Аійські зв'язки у антропології населення пізньосарматського часу Східної Європи», <https://hi.booksc.org/book/33477807/f99d9f>, <https://cyberleninka.ru/article/n/o-tsentralno-aziatskih-svyazyah-v-antropologii-naseleniya-pozdnesarmatskogo-vremeni-vostochnoy-evropy>);

«У 1990-х роках український археолог О.В. Симоненко, вивчаючи ранньо-сарматські пам'ятки Степової України, також звернув увагу на те, що на цій території з II ст. до н.е. спостерігається домінування північноорієнтованих поховань. На підставі картографування поховань з такою ознакою український дослідник запропонував ідентифікувати їх із похованнями роксолан античних авторів, насамперед Страбона. Отже, саме О.В. Симоненком було запропоновано досить плідну гіпотезу про роксоланську етнічну приналежність цілком певної групи ранньосарматських пам'яток Степового

Причорномор'я, що відрізняються північною орієнтацією похованих. При цьому дослідник не ставив собі за мету дати їм цілісну характеристику окремо від інших сарматських поховань Північного Надчорномор'я. На наш погляд, саме така робота необхідна для подальшої розробки роксоланської проблеми шляхом вивчення особливостей похоронного обряду та матеріальної культури виділеної етнічної групи» (Дерев'яно Олексій Вікторович, автореф. дис. «Роксоланська проблема у російській та українській археології» <https://www.dissercat.com/content/roksolanskaya-problema-v-rossiiskoi-i-ukrainskoi-arkheologii>).

Балтськокомовними нащадками усунів, вочевидь, могли бути навіть і червоношкірі доліхокранні вандали і венеди (веньоуто / венендери), бо на відміну від слов'янськокомовних да-юечжі царські усуні привели до Західної Європи не тільки сако-масагетів, а і балтизованих ними інших як азійських, так і східноєвропейських доліхоцефалів. Слов'янізували ж у Ранньому Середньовіччі ругів, куявів, прашурів білорусів і інших венедів нащадки сарматів, аланів-торків і античних германців.

Кельтськокомовними ж германцями зараз вважаються деякими дослідниками лише тевтони і кимври, хоча ними могли бути і інші невідомі племена, у яких середньовічні германці запозичили кельтську мітологію. Прототюрксько-германськокомовними, вочевидь, були сако-масагети, що мігрували з Азії до Північної Європи і Скандинавії, а, отже, і їх нащадки сакси і саксонці. І всі ці народи чи племена, на відміну від балтсько- і слов'янськокомовних германців, насправді не були германцями, бо у той час їх шкіра не була не тільки темно-червоною, а навіть і яскраво червоною, як у прусів.

Сучасні ж германські мови є такими ж новомовами, як і російська, хоча ж і виникли вони в темні віка Середньовіччя на дуже стародавніх прототюркських сако-масагетських, кельтськокомовних кельто-тракійських та кельто-іллірійських і фінськокомовних скито-іллірійських та скито-тракійських субстратах під впливом слов'янського і балтського суперстратів. Вони себе раніше називали зовсім не германцями, а тевтонами і їх мови лінгвісти помилково назвали германськими лише у вісімнадцятому столітті.

В багатоетнічних міських селищах засобом спілкування була так звана «міська лінгва франка» – міське койне, на якому спілкувалися як з тубільцями, так і між собою різні інородці:

«У міських торговельних селищах різні мови виконували різні функції. Місцева розмовна мова була засобом спілкування у сім'ї і роді, система, щонайменше, двох або більшого числа *linguae francae* (можливо, спочатку східноіранської хотаносакської або согдійської і лише значно пізніше старослов'янської, слов'янсько-германської і новогерманської мов, – П.Д.) була призначена для зовнішнього вживання» (Омелян Прицак, «Звідки є, пішла Руська земля», <http://politiko.ua/blogpost97690>).

Таким чином античні германці були двомовними, а то і багатомовними. Вони володіли родинними мовами: балтською (нащадки савроматів – франки, фризи, руги, куяви та інші) чи слов'янською (нащадки сарматів – гутії = готи: йоти / гаути / геати, юти / ютунги, гаруди / гардінги = хороти / хорутани, гревтунги / грутунни = хроси / руси, кангли / анклії = англи та інші). А з тубільцями вони спілкувалися різними піджинами, з яких і розвинулися спочатку (в античні часи) псевдогерманські літературні мови (франкська і готська), а потім (у темні віка Середньовіччя) – сучасні псевдогерманські мови, в яких лише більшість лексики є індоевропейською, а граматики є туранською (тобто не флективною).

Отже, і так звана готська літературна мова була лише кодифікованим суржигом – піджином, яким слов'янська шляхта можливо спілкувалася зі шляхтою інших народів. І тому звичайно ж вона не може повністю відповідати як народним говіркам того часу, так і сучасній українській мові, що значно вдосконалилася на протязі майже двох тисяч років:

«Оригінал, використаний Вульффілою для перекладу, відображав життєві реалії народу Палестини доби Христа або ще раніше. Але спосіб і форма, за допомогою яких готська мова передавала біблійний текст і таким чином адаптувала чужу реальність до

своєї, дає багато цінного для розуміння культури готського часу Вульфїли. При цьому він переклав Біблію не на готську простонародну (протоукраїнську, – П.Д.), а на поетичну (пісенну) мову, якою користувалася готська шляхта, придворні поети, жрецтво, тобто в Біблії Вульфїли знайшов відображення менталітет і спосіб життя певної соціальної верстви, що необхідно враховувати під час роботи з цим джерелом. ...за словами Йордану, «в цей час обидва племені, гостроготи і візиготи, становили ще одне (протослов'янське, – П.Д.) ціле» (Get., 245). Тому ми вважаємо цілком допустимим залучення лексичних даних Готської Біблії задля встановлення рівня соціокультурного розвитку обох гілок готів у IV ст.» (Ірина Зінківська, «Готланд Ерманаріха: гостроготи у Східній Європі на рубежі Стародавності та Середньовіччя», <https://coollib.com/b/516221/read>);

«Мова готських літературних пам'яток відрізняється одноманітністю, відсутністю синонімічних діалектних форм. У готських текстах спостерігаються незначні коливання орфографії і фонетики. Можна припустити, що і в розмовній мові (слов'янськомовної шляхти, – П.Д.) готів не тільки спочатку не існувало помітних відмінностей, але і пізніше, в епоху виникнення вестготського і остготського королівств, розбіжності були незначні. Разом з тим, письмова готська мова не була простою фіксацією усних норм (слов'янських, балтських, кельтських і фінських діалектів, – П.Д.), бо виразно відчувається книжковий характер готських текстів – залежність готських перекладів від грецьких і латинських зразків накладала свій відбиток на синтаксис і на лексику письмової готської мови... Готська морфологія в найбільш чистому вигляді являє типи відмінювання іменників і прикметників; в парадигмі займенників є чіткі подвійні форми. В системі сильних дієслів зберігся клас редуплікаційних дієслів, ступені граматичного чергування ще не затемнені наступними фонетичними змінами. Найбільш повно дані синтетичні форми медіопасиву, відсутні аналітичні форми минулого. У фонетиці не пройшли різного роду переголосовки кореневих голосних, не було подвоєння приголосних, випадання носових перед щілинними і т.д.» («Пересування германських племен і утворення варварських держав. Готська мова», <http://po-teme.com.ua/filologiya/romano-germanskoe-yazykoznanie/968-peredvizheniya-germanskix-plemen-i-obrazovanie-varvarskix-gosudarstv-gotskij-yazyk.html>).

До того ж належність церковних текстів літературної готської мови до античних часів ставиться під сумнів більшістю дослідників. Фрідріх Кауфман в 1920 році припустив, що готська версія Вульфїли була латинізована пізнішими переписувачами, аргументуючи це тим, що всі збережені готські рукописи походять з Ломбардії. Отже до нас дійшли лише латинізовані середньовічні тексти готських рукописів. Та і як самі шляхетні роди держави Остготів Теодоріха Великого, так і їх прислуга могли бути на той час вже переважно латинізованими. І тому-то наявність літери «л» і відповідного їй звуку в слові «сонце» аріанських релігійних текстів готів (укр. «сонце» – гот. «sauil», д.-ісл. «sol», але д.-в.-н. «sunna», д.-англ. «sunne») може бути пов'язана з латинським впливом або з переважанням давніх балтів як в готському багатоетнічному об'єднанні племен, очолюваному слов'янськомовними родами античних германців, так і у військових дружинах цього об'єднання. І можливо вже тоді остготи розмовляли латино-варварським суржилом (до якого входили не тільки слов'янсько-балтські, а і кельтсько-тракійські, фінсько-іллїрійські та прототюрксько-германські лексичні запозичення), а також і запозичували для себе імена у іногородців. Бо завдяки саме цьому вони і дистанціювалися від слов'янськомовного (протоукраїнськомовного і словенськомовного) простонароддя, як це мало місце і в Київській Русі:

«...ось вам дві спільноти людей: в одному є брати Валамір, Візимир, Тіудімір та дівчина на ім'я Вадамерка, в іншому люди носять такі імена – Мусок, Пейрогаст, Келагаст, Ідариз, Ардагаст та Хільбудій. Запитання: хто з них слов'яни? – Відчуваю якісь каверзи, однак, змушений визнати, що перша група імен звучить цілком слов'янськи, а друга – ні. – Тим часом, Валамір, Візимир, Тіудімір та Вадамерка – це готські імена, а ось другий список – це достовірно відомі науці антські вожді та знатні воїни. Крім них історія знає

також наступних антів та склавів: Дабрагеца, Сваруна, Лаврита, Мезамира, Дабрагаста, ну і, зрозуміло, Боза... Науковці вважають, що з цього переліку слов'янським корінням може похвалитися лише одна людина – Сваруна, чиє прізвище походить від «сварги» – сварки. Решта – під великим сумнівом. ...характерний у майбутньому для слов'янських імен корінь «мир» зустрівся у цьому списку лише раз, тоді як у готів він трапляється набагато частіше. Мабуть, його слід визнати східногерманським. Дуже часті, особливо у антів, закінчення на гаст. Хотіли прив'язати дані імена до слов'янського слова «гість», що означало, ймовірно, «купець» або «чужинець», але дана версія повністю спростовується лінгвістами. Крім того, ще в попередню епоху зафіксовано ім'я Анагаста. І воно належало готу, сину Арнегіскла, ватажку візантійського загону, що розбив гунського царевича Динцика і відправив його голову в цирк міста Константинополя. Навіть корінь «дабра», який історики сподівалися вивести зі слова «добро» (чи зі слова «добірний», що походить від дієслова «брати» і може означати, як і слово «доблий», не тільки «міцний», а і «мужній, відважний, доблесний», – П.Д.), як роз'яснили лінгвісти, походить, швидше, від готського «дарга», що означає «міцний»...» (Ігор Коломійцев, «Народ-невидимка. Оновлена версія», http://kdet.ucoz.ru/index/glava_sorok_chetvertaja_v_teni_krepostej/0-196);

«...готський історик Йордан визнавав, що готи майже не мали власних (балтсько-слов'янських, – П.Д.) імен. У випадку ж з русами мова навіть не йде про відсутність слов'янських імен як таких. Просто якась частина русів, вочевидь, що належала до вищого прошарку, використовувала неслов'янські імена. Може бути з міркування моди, а може бути, підкоряючись якимось стародавнім звичаям. Яким? Можна припустити наступне. Як відомо, багато традицій практикували приховування свого істинного імені від сторонніх, особливо від ворогів. Ім'я людини вважалося енергійним виразом його сутності і могло бути використано окультистами противниками для поневолення його «я» або наведення псування. Підписуючи договір з греками слов'яни могли називати не свої справжні імена, а імена, що належать іншим, сусіднім народам... В особі русів ми маємо справу не з аристократією, як такою, а з особливою військовою кастою, менш привілейованою, але все таки, що підноситься над основною масою населення і навіть мешкає на власних теренах. Вона дуже нагадує козацтво – військовий, а не аристократичний прошарок, що має свої землі. Цікаво, що вигляд руса (в описі візантійця Льва Диякона) дуже схожий на вигляд козака – воїна Запорізької Січі: «Голова в нього була зовсім гола, але з одного боку її звисало пасмо волосся ...» Цілком можливо, що нащадки касти русів брали активну участь в створенні козацтва...» (Олександр Єлісєєв, «Руси – люди меча», http://boyan.narod.ru/books/a_eliseev_ludi_mecha.html).

До того ж:

«Подані на графіку дані з аналізом за 10 краніологічними ознаками демонструють спільність слов'янського (насправді слов'янізованого фінського, – П.Д.) і германського населення Європи. Причому, східні слов'яни (російські нащадки фінів, – П.Д.) мають явну спорідненість з (сучасними, – П.Д.) германцями через перехідні ознаки західних і південних слов'ян. А ось балтські групи явно містяться на периферії слов'янсько-германської спільності. Лише деякі групи балтів (вочевидь, балтизовані нащадки фінськомовних лівів – аукштайти, – П.Д.) мають схожість зі слов'янсько-германським (насправді, фінським, – П.Д.) антропологічним типом... Германська мова виявилася відмінною від слов'янської тільки тому, що це була мова царів, яка стала загальною у мігруючому війську. Слов'янська мова, навпаки, залишилася мовою осілого населення» (Андрій Савельєв, «Образ ворога. Расология і політична антропология», http://www.nnre.ru/istorija/obraz_vraga_rasologija_i_politicheskaja_antropologija/p2.php);

«Великий кластер, який об'єднує германські, фінсько-угорські та інші популяції Європи, підрозділяється наступним чином: спочатку відділяється гілка іспанців – цей етнос, крім зазначених вище етнічних компонентів, несе в собі генетичний матеріал вестготів. Після цього відокремлюються два субкластери, один з яких містить гілки шведів, фінів, естонців, талишів і білорусів (і не містить гілок як українців, так і західних,

і південних слов'ян, – П.Д.). Більшість з цих популяцій мешкають нині в Надбалтійському регіоні або поблизу нього. Близькість талишів Закавказзя до даних популяцій може вказувати на можливий шлях міграції цієї частини європеїдів з їх азіатської прабатьківщини» (Аріадна Назарова, «Генетика і антропологія народів Кавказу, і проблема походження європеїдів», <http://srn.su/?p=1083>);

«Згідно з відомостями антропологів, серед (не античних, а середньовічних, – П.Д.) германців в основному були поширені два фізичних типи людей: одні – світловолосі, світлолиці, блакитноокі і сіроокі, а інші – рудоволосі, світлолиці і блакитноокі. Обидва типи мали високий зріст з доліхоцефалією черепів. Другий тип був ближче до племен (фінськомовної – П.Д.) скитської групи. Тому найперші германські, племена могли представляти собою спочатку змішання якихось двох етносів, один з яких міг мати певне відношення до племен скитської групи (вочевидь, до кельтизованих раніше фінськомовних тракійців, – П.Д.). ...на думку німецьких мовознавців Зеусса, Я. Грімма, Шлейхера і інших, давньогерманська мова мала значні збіги з старослов'янською мовою (вочевидь, сформувалася на етнічних субстратах неіндоєвропейців під впливом етнічного суперстрату слов'янськомовних античних германців готів, пращурами яких були сармати – північно-східні китайські жуни, юечжі і алани, а також і за участю етнічних адстратів частково кельтизованих чи балтизованих фінськомовних скитів, тракійців і іллірійців, – П.Д.). Причому, на їхню думку, ці збіги були настільки значні, що можна зробити висновок про існування в минулому єдиного слов'янсько-германського народу (точніше єдиної праслов'янсько-германської мовної спільноти з наявністю діалектів, на підставі яких поступово і сформувалися сучасні спрощені слов'янські і дуже спрощені германські мови, – П.Д.)...» (Борис Попов, «Хто ми?», <http://www.proza.ru/2008/03/24/550>).

Звісно, що перси довго офіційно користувалися арамейською писемною мовою для офіційних і ділових записів та листування:

«Насправді майбутнє було за фінікійським алфавітом, адаптованим арамеями, і за самою арамейською мовою. Починаючи з часу правління Кіра офіційні укази перської канцелярії та дипломатична кореспонденція писалися зазвичай арамейською мовою. Сотні табличок із Персеполя, списані чорнилом, є свідками його використання в архівах у серці імперії. Цю мову можна знайти у вигляді текстів, написаних ручкою на глиняних табличках вавилонськими літерами; він виступає в ролі легкочитаного ярлика для більш важкого клинопису. Написи арамейською мовою часто зустрічаються в Північній Сирії та Кілікії, рідше – у Каппадокії, Пафлагонії, Мізії, Лідії та Памфілії...» (Альберт Олмстед, «Історія Персидської імперії // Перемога арамейської мови», <https://history.wikireading.ru/171642>).

І якби ж не були виявлені написи архаїчною перською мовою на Бехістунській скелі (<https://tdmix.ru/uk/tomatoes/darii-i-behistunskaya-nadpis-prerevod-m-a-dandamaeva-behistunskaya-nadpis.html>) та інших пам'ятках, то можна було б вважати, що перси у давнину були семітами.

І більше того приблизно третина сучасних загальногерманських коренів не виявляє індоєвропейських відповідників:

«Леманн, наприклад, вважав, що немає фонологічних і граматичних інновацій, спільних для германської, італійської, кельтської, балтійської і слов'янської, і що германська була незалежною від інших індоєвропейських мов на самій ранній стадії свого розвитку, а риси, що об'єднують германську з цими мовами, – головним чином лексичні і до того ж пізні (Lehmann 2005 – 2007). Щодо майже повної відсутності морфологічних інновацій, спільних для німецької та італійської, писав раніше Полومه, який відкидав на цій підставі гіпотезу про тривале сусідстві італійців і германців (Polomé 1966). Порциг, який наводить найбільш повний перелік загальних індоєвропейських інновацій, відзначає тільки одну загальну германсько-балтсько-слов'янську інновацію (закінчення давального мн. на -m) і чотири загальних фонологічних і граматичних інновації у італійській та германській, три з яких є фонологічними (подібне зміна дзвінких придихальних, частково

подібна доля складових сонантів і зміна $t + t > ss$) і тільки одна морфологічна (схожість в морфологічному оформленні дієслів стану, – Порциг 1964)» (доктор філологічних наук Юрій Кузьменко, «Ранні германці і їхні сусіди», https://iling.spb.ru/pdf/kuzmenko/kuzmenko_2011.pdf).

Але ж в українській мові, як і в інших сучасних слов'янських мовах, ця неіндоевропейська лексика не виявлена, не зважаючи на те, що нащадки готів грутуннів руси були привілейованою верствою в давньоукраїнському суспільстві. І навіть ті варяги-руси, що володіли і шведською мовою, не насадили цю неіндоевропейську лексику не тільки українцям, а і раніше балтськокомовним мешканцям сучасної Білорусі, насадивши їм лише слов'янську лексику. Так чому ж тоді науковці досі не здатні зрозуміти, що готи грутунни = руси, як і більшість інших античних германців та споріднених їм кавказьких аланів, були слов'янськокомовними?

Таким чином переважно світловолосі і блідолиці сучасні германські народи не є нащадками лише індоевропейців а, отже, і чорноволосих, темно-червоношкірих і брахікранних античних германців / сермендів. Цікаво, що навіть пращури марійців прадавні греки ахейці, що «згноїли» Трою (Ілліон), теж не були індоевропейцями, бо були фінськокомовними, як і більшість скитів, іллірійців і тракійців:

«Чорноморські степи Росії (тобто України, – П.Д.) колись були зайняті, як відомо, скитами. Питання щодо племінної приналежності цього народу вирішувалося по-різному. То бачили в них монголів, то аріїв; але лунали голоси і на користь їх фінізму. Нам здається, можна визнати лише одне, що, судячи за наявними історичними і лінгвістичними даними, скити, як і приймається тепер, є термін географічний, а не етнографічний, і що в числі народів, які є прихованими під цим ім'ям, були і фінського походження. Таким чином, доводиться допустити поширення угро-фінського племені далеко на південь... Визнавалося і раніше, що центральна Росія була колись зайнята угро-фінськими селищами, але виявляється, що сліди цього племені збереглися в топографічній номенклатурі і набагато південніше. Так, деякі річки південної Росії носять назви, співзвучні з номенклатурою північно-східних регіонів. У топографічних назвах далі Курської губернії можна знайти деякі, що пояснюються з угорсько-фінських мов, не кажучи вже про губернію Чернігівську. Якщо ми тепер звернемося до заходу, то побачимо факти, що вказують на ще більш широке поширення угро-фінського племені. Так, в мовах датській, франкській, іберійській і баскській виявляють запозичення з мов фінських... В топографічній номенклатурі Німеччини, Італії і Франції (а також і Ілліріку, Тракії і Паннонії, – П.Д.) виявляють сліди перебування там фінів в доісторичну епоху. Якщо ми звернемо тепер увагу на географічне положення кривецького регіону, то виявиться, що він лежить у середині цього великого простору, на якому, як ми бачили, є підстави припустити розселення угро-фінського племені в доісторичні часи, а тому не можна допустити, щоб територія, що лежить на найважливішому колонізаційній шляху, на з'єднанні Волзької і Дніпровської систем, залишилася чомусь обійденою і, отже, не захопленою цим первісним населенням. І дійсно, ми маємо дані, що дають можливість відповідати на це питання ствердно» (Петро Голубовський, «Історія Смоленської землі до початку XV століття», <http://lifeinbooks.net/read-online/istoriya-smolenskoy-zemli-donachala-xv-stoletiya-petr-golubovskiy/>);

«У німецьких філологів склалося уявлення, що «загальногерманська мова сильно вплинула на лексику фінської і лапландської мов». Стверджуючи це, А. Бах дає ряд прикладів. Однак більшість наведених ним слів має латинське коріння (що, вочевидь, пов'язано з безпосереднім контактом з римлянами фінськокомовних іллірійців і тракійців, – П.Д.). Аналіз показує, що можна виявити достатню кількість відповідностей, наявних тільки в романських і фінсько-угорських мовах, і, зокрема – в фінській (див. приклади нижче). Тому цілком можна очікувати, що через деякий час твердження А. Баха буде здаватися просто мітом... Заслуговеє на увагу такий приклад, що наочно демонструє ідентичність процесів словозміни в романських і фінсько-волзьких мовах. Звернемося до

етимології марійських, карельських і фінських слів, що означають «ворон / ворона» і «каркати»:

а) (грец.) «κόραξ, ακοξ» = ворон > (перенесення наголосу на другий склад) > (лат.) «corāx, acis» = тж, ~ (мар.) «корак» = тж. > (сінкопа: випадіння передударної, а також к(с) > g) > (іт.) «gracchio» = каркання > (випадіння початкової G) > (фін.) «gaakua» = каркати;

б) (лат.) «corvus, ī» = ворон > (rv > rb) > (іт.) «corbaccio» = тж. (примітка: -accio – зневажливий суфікс); (лат.) «corvus: corvī cantus» = каркання; «corvi» > (rv > rp) > (фін.) «kogrri» = ворон;

в) (лат.) «cornix, īcis» = ворона > (іт.) «cornice» = тж. > (еволюція o > u) > (мар.) «курниж» = ворон ~ (карел.) «kuarn'is» = тж...

Наскільки відомо, ніхто поки не пояснив етимологію назви Італія (Italia). Але, судячи за історичними документами, спочатку так іменувалася тільки південно-західна частина Апеннінського півострова (нині – Reggio di Calabria, що була заселена в далекій давнині фінськокомовними греками – ахейцями, – П.Д.), потім – південна частина півострова до Рубікону і Макри, і тільки з часів імператора Августа (I ст. н.е.) – весь півострів до Альп. Тому тільки в історичну епоху і з'явилася назва: італійські племена, що об'єднала тих, хто говорив латинською, оськською, умбрійською та іншими мовами. З іншого боку, у фінській мові, поряд зі словом Italia є прикметник «etelä» – «південний», що співзвучно марійському «it тілі» – «немає зими», якої дійсно не буває на південному краю Апеннін, на відміну від їх північної частини. Тому не виключено, що слово «Italia» має фінсько-угорське коріння» (В.Г. Громов, «Марійська мова – старший брат латини», <https://www.mari-el.name/library/gromov.pdf>).

Тому-то до прибуття в Європу брахікранних кельтів, балтськокомовних савроматів і слов'янськокомовних сарматів а, отже і їх нащадків античних германців, переважно блідолице і доліхокранне населення Європи не було нащадками індоєвропейців. І, вочевидь, до асиміляції його італіками і кельтами воно було переважно фінськокомовним. Адже праіндоєвропейці, що мешкали в високогірних долинах Південної, а пізніше і Центральної Азії були не тільки темно-червоношкірими (через високий рівень ультрафіолетового випромінювання у високогір'ї), а і вже брахікранними навіть в сиву давнину:

«Серія VI – IV ст. до н.е. характеризується вже брахікранією з широким обличчям, горизонтальне профільювання якого трохи ослаблено на рівні очних ямок, а ніс сильно виступає на високому переніссі. Надалі дослідження антропологічного матеріалу підкріпили гіпотезу надуральського походження ранньосарматської (прохорівської) культури Нижнього Поволжя. Серії савроматського VI – IV ст. до н.е. та ранньосарматського IV – III ст. до н.е. часу за багатьма морфологічними критеріями подібні між собою. Значні відмінності лише за двома-чотирма краніологічними ознаками мають значні відмінності (Балабанова, 2000а: табл. 14, с. 58-59; 2013). Специфіка локальних груп IV – III ст. до н.е. така, що дозволяє говорити по-перше про збільшення частки брахікранних черепів і, по-друге, про те, що разом з пізнішою групою II – I ст. до н.е. її мінливість відбивається в клінальному характері – широкоголові низькосклепінчасті і широколиці краніотипи (індо-європейців, – П.Д.) локалізовані на Південному Уралі, а довгоголові, високосклепінчасті і відносно вузьколиці (угро-фінськокомовних туранців, – П.Д.) на заході ареалу, у Волго-Донському міжріччі та на Нижньому Дону. Такий напрямок мінливості дозволяє говорити про формування ранньої групи прохорівців на Південному Уралі з наступною міграцією їх на захід, у Заволжя, Волго-Донське міжріччя і Нижній Дон (Балабанова, 2000а, с. 55, 62). Порівняння ранньосарматських груп (біженців з високогірних улоговин Північного Китаю та Південної Монголії, в яких вони довготривало мешкали осіло, – П.Д.) показало велику подібність їх між собою та з групами населення савроматського часу... Останні, мабуть, були головним морфологічним компонентом, на основі якого формувалося ранньосарматське населення (ще на теренах Північного Китаю та Південної Монголії, – П.Д.)» (М.О. Балабанова, «Центрально-

Азійські зв'язки у стародавнього і середньовічного населення Нижнього Поволжя», <https://volsu.ru/struct/institutes/iimost/archeolog/employees/publication.php?id=000015947>).

Саме головні пращури українців грут-унни (темно-червоношкірі і високі унни / гуни / жуни; туркм. «goňur», казах. «қоңыр» – коричневий) та споріднені їм скири (грец. «σκοῦρος», італ. «scuro» – темний) слов'янізували в Україні кельтськокомовних бастарнів і балтів Київщини та яскраво-червоних балтськокомовних склавинів (пізньолат. «scarlatinum», італ. «scarlato», англ. «scarlet» – яскраво-червоний) і кельтів Карпат, а також і балтськокомовних венедів (можливо, не тільки кельтів-венетів, а і нащадків веньоуто / венендерів, що прийшли з Веньсу до Європи разом з усунями = язаматами – савроматами) та антів (*антсай / яньцай китайських часописів). Українське слово «тин» (огорожа), вочевидь, має кельтське походження (бо кельтське «таун» – місто [Борис Казанський, «Слов'янські розкопки», http://rulibs.com/ru_zar/sci_linguistic/kazanskiy/0/j74.html]).

Тому-то давньоукраїнські міста Гайсин (*Гайтин / *Гейтон / *Гейтаун), Гусятин, Делятин / Ділятин, Дорогочин (*Дороготин), Жукотин, Козятин, Коснятин, Коростен(ь) / Коростин, Ладижин / Лодяжин (*Лодятин), Люботин / Любатин, Ніжин / Ніжатин, Обертин, Пирятин, Рогатин, Рожнятин, Славу́та / Славу́тин, Снятин, Тульчин (*Тульчин), Хотин, Яготин та інші, можливо, були засновані ще бастарнами Зарубинецької і Київської АК або ж їх назви були утворені пізніше за кельтським формантом (тин / таун – огорожа). Теж саме стосується також як стародавніх, так і сучасних сіл, селищ та хуторів: Авратин / Гаврятин(ь) (XVI ст.), Бажатин(ь) (1787), Бакутин, Бастин(ь), Батин(ь) (1764), Батютин(ь) (1911), Бахтин (I пол. XV ст., 1690), Баштин(е), Білотин, Білятин, Блистин, Боб'ятин (1448), Богутин (1476), Боратин, Бородятин(е), Борятин, Бору́тин(е), Борятин, Будятин(е), Букати / Бука́тин (1946), Буртин, Бутин, Буштин(о/а) (1405), Ватин (1545), Велетин, Велятино / Велятин(ь) (1946) / Вилятин(ь) (1581), Вербачин (*Вербатин), Верб'ятин, Водотин(ь) (1471), Волотин, Вороблячин (*Вороблятин), Ворчин (*Ворчин), Воштин(ь) (1904), Воцатин (1545), Воютин, Врятин(ь) (1571), Гарасю́тин(ь) (1904), Глиня́тин, Гню́тин(ь), Голов'ятин(е), Голуб'ятин, Голя́тин, Гоня́тин, Грузя́тин, Гуля́тин, Гуня́тин, Гуптин (1946), Гу́тин(ь) (1911), Гу́то-Мар'ятин, Гуштин, Дати́н(ь), Деня́тин / Диня́тин(ь) (1538), Депеня́тин(ь) (1911), Дидя́тин, Дитя́тин, Добратин, Добря́тин, Душати́н, Жаботин, Жереб'ятин, Жидя́тин, Жили́тин, Жиря́тин, Житин, Жня́тин, Жовтин, Жогатин, Журатин, Загу́тин(ь), Заплатин, Збитин (1593), Звеня́чин (*Звеня́тин), Звіря́тин, Зду́тин (1424), Злотин (1646, нині Вербівка), Зубля́тин, Иваню́тин(ь) (1904), Караня́тин(ь) (1904), Квита́тин(ь) (1778), Кі́рсти́н(ь) (1799), Кирпотине / Кирпотин(ь) (1904), Клим'ятин(ь) (1511), Клопотин, Кня́тин(ь) (1565) / Сні́тин (1096), Коня́тин, Копистин, Коп'ятин (1946), Коростя́тин (1454, нині Кри́ниця), Коротин(е), Кривотин, Кротин(ь) (1723), Кубитин(а) (1904), Кузя́тин (1555), Кусти́н(е) / Ку́стин, Ку́тин, Ланчин (*Лантин), Лев'ятин, Лі́тин, Лі́тятин, Лип'ятин, Литин(ь) (1911), Лопатин, Лося́тин, Любля́тин, Малотин, Маля́тин, Мантин, Маня́тин, Мар'ятин / Марья́тин(ь), Милотин, Миля́тин, Миня́тин, Миротин, Миру́тин, Мисля́тин, Миту́лин, Мишля́тин, Мокротин, Молодя́тин, Моратин / Моря́тин (1578), Моротин, Мохнатин, Муко́шин (*Мукотин), Мура́тин, Му́тин, Муштин(ь) (1904), М'я́тин, Навря́тин, Не́щети́н(ь) (1904), Новому́тин, Ну́тин, Овло́чин (*Овлотин), Опля́тин(ь) (1904), Охотин, Паню́тин(е), Пере́нятин, Пере́чин (*Перетин), Пили́пчати́н(е), Пи́лятин, Пира́тин, Пи́щитин(ы) (1904), Пня́тин (1441), Поетин, Поку́тин(е), Праву́тин (Великий та Малий), При́стин(е), Проня́тин, Пустотин(е), Пута́тин(ь), Пу́тятин(е), Радо́шин (*Радотин), Риботин (XIV ст.), Роботин(е), Рожати́н(ь) (1778), Розтя́жин (*Розятин), Рокитин, Ростя́тин (1778), Роя́тин, Рукши́н (*Руктин), Ру́тин(ь) (1904), Рухотин, Рябо́тин (1765), Сабсати́н(ь) (1787), Селя́тин, Семеню́тин(ь) (1904), Серго́тин(ь) (1545), Сестря́тин, Синю́тин, Синя́тин, Скиня́тин (1946), Сков'я́тин, Скру́тин(ь) (Верхній, 1667), Слатин(а/е), Слов'ятин (1441), Собатин, Соб'ятин, Солотине / Солотин, Сроня́тин (1946), Старостра́тин, Стеня́тин / Стоня́тин(ь) (1536), Стерчин (*Стертин), Страти́н (1464), Строня́тин, Стру́тин(ь) / Стру́тин, Сухотин(е/о), Тагачин (*Тагатин), Тарату́тин(е), Теля́тин, Тера́тин, Тимоти́н(е/о), Тихотин, Три́стен(ь) / Три́стин(ь) (1778), Турко́тин, Туру́тине / Туру́тин, Ужачин (*Ужатин), Улі́тин (1618),

Фельштин (1421), Хаврятин (1628), Хлопотин, Хлоп'ятин, Хроботин (1583), Чернетин (1517), Чернятин, Четин (1946), Шкулетин, Шлятин, Шляхтин(е), Шокотинь (1904), Шпотин(е), Щенятин, Щетинь (1911), Щиглятин, Щикутинь (1904), Щитин(ь), Щучатинь, Юхти / Юхтинь (1904), Ягнятин, Якотин (1620), Ядутин (1654):

«Незважаючи на те, що з'явилися нові назви, насиченість ареалу ойконімів на *-inь (а, отже, і «тин», – П.Д.) різко зменшилася. Це пов'язано насамперед з тим, що з ХХ ст. понад 900 одиниць не „дожили“ до ХХІ ст. через суспільно-історичні умови. Друга причина – занепад ойконімів і з інших хронологічних етапів, адже на кожному з них лише деякий відсоток „доходить“ до сьогодні (так, напр., із 367 новозасвідчених назв у ХVІ ст. лише 163 збереглося до ХХІ ст.)» (Зоряна Купчинська, «Стратиграфія архаїчної ойконімії України», https://chtyvo.org.ua/authors/Kupchynska_Zoriana/, https://www.academia.edu/47021530/Зоряна_Купчинська_Стратиграфія_архаїчної_ойконімії_України_Львів_2016_1278_c);

«Археологи фіксують латенський вплив на пам'ятки Східної Європи рубежу нашої ери (латенізацію культур). На Сході Європи латенізованими вважаються культури – зарубинецька, пшеворська, Поянешти-Лукашівка. Серед носіїв культури Поянешти-Лукашівка окремі дослідники називають бастарнів. Можливо, в складі бастарнських племен були і кельти. У всякому разі, Тит Лівій називав бастарнів галатами і згадував про схожість їх мови і звичаїв з кельтським плем'ям скордисків. У складі поліетнічної зарубинецької культури окремі археологи також бачать бастарнів і кельто-іллрійців... Нащадки центральноєвропейського населення (кельтів) могли потрапити в Україну, як захоплені міграційними потоками, викликаними рухом готів. Взаємини між кельтами і германцями мають дуже довгу історію, а зона германсько-кельтських контактів була значною. Про культурний вплив кельтів на (середньовічні, – П.Д.) германські племена писалося досить багато. Палеолінгвісти стверджують, що частина німецької військової, адміністративної та сакральної лексики сформувалася на кельтській основі. Для нас цікаво те, що кельтське коріння бачать і в окремих готських словах, що може свідчити на користь прямих контактів [Казакевич 2007]» (Тетяна Рудич, «Населення черняхівської культури Дунайсько-Дністровського межиріччя за матеріалами антропології», <https://cyberleninka.ru/article/n/naselenie-chernyahovskoy-kultury-dunaysko-dnestrovskogo-mezhdurechya-po-materialam-antropologii>);

«Найбільше значення для європейського іменослову мали імена континентальних кельтів, іллрійців, венетів, тракійців, іранців, а також особливої етнічної групи, яка визначається як «північні іллрійці», і яка включала більш-менш значний уральський мовний компонент (фінськокомовних скитів Іллірії, Тракії і Паннонії: бєссів – пращурів вєпсів [vєpsä / bєpsä] = вєсі [vас / vєsū], морісенів / марісенів [р. Маріс / Муреш = р. Марат] – нащадків ахейців і пращурів марійців, агафірсів – пращурів мерян і муроми, коралів – пращурів карелів і інших, – П.Д.)» (Аполлон Кузьмін, «Початок Русі», http://www.telenir.net/istorija/nachalo_rusi/p7.php#metkadoc4);

«Придунайська Паннонія (лат. Pannonia – нинішня Угорщина) – місце, де здавна обґрунтовувалися алани (аси / яси; швед. «åsl», маньчж. «alin», чєс. «hřbet, hřeben» – «гірський хребет / гребінь»; англ. «arris» – «гребінь, кромка, ребро»; грец. «ορεινό» – «гора, гірський», – П.Д.) часто упереміж з іншими варварськими народами (Jord. Get. 161). Алано-готські зв'язки зміцніли в ході розпочатого в 70-і роки IV ст. масового переселення готів і інших варварів в межі Римської імперії. – Йордан (Get. 140) вказує, що готські кєрманичі Алатей і Сатрак після перемоги при Адріанополі (378 р.) прибули для поселення в Паннонію, а за повідомленням Марцєлліна (XXXI. 12.12-17) в битві вони командували готсько-аланською кіннотою. Об'єднання Алафея і Сатрака трактується в сучасній літературі як «змішане готсько-алано-гунське формування». Поблизу Дунаю поміщає «гєтів» (готів) і спілкових їм аланів Авсоній в своїй консульській молитві напередодні 379 р. (Prec. Cons. 1.32). Панєгірик Паката близько 391 р. називає серед насельників Паннонії готів, гунів і аланів (Paneg. Ras. 32). Сам Атаульф був, можливо,

змішаного «готсько-сарматського» походження. Не дивно, що готський керманіч міг знайти наречену серед аланок (адже не тільки жуни = гуни-савіри, але і готи і алани-торки були споконвіку слов'янськомовними, як і багато інших брахікранних нащадків сарматів, – П.Д.)... В війську Атаульфа джерела називають гунів і готів, але ми з легким серцем можемо припустити, що в ньому були і алани, які не завжди розрізнялися давніми авторами серед гунів або тих же готів. Є свідчення Павліна Ноланського (Carm. XXVI. 11.22-27), що в загонах Аларіха, які грабували Італію в 409 – 410 рр., були як готи, так і алани. Ступінь близькості аланів і готів (гутіїв = юечжів, – П.Д.) була така, що відбилася і в термінології: Прокопій Кесарійський називає аланів «готським плем'ям» (Proc., Bell. Vand. I. 3.1)» (С.М. Перевалов, «Вазат, 414 р.: розрив алано-готської спілки», <http://annales.info/evrope/vazat414.rar.htm>).

6. Скандинавія – прабатьківщина українців і більшості інших слов'ян

В Україні ж майже немає гідронімів і топонімів давньоукраїнського походження. Всі вони zostалися в Скандинавії, Ютландії і Німеччині, бо велетенські горяни сармати і алани з гірських улоговин Кавказу спочатку перебралися до Дону і далі до гірських масивів Скандинавії, а коли клімат у ній погіршився повернулися до теренів України, через які вони пройшли раніше, майже не затримуючись:

«...нормани в II ст. на чолі з Роллоном приходять з Дону (до Скандинавії і Бельгії, – П.Д.). Анналіст Саксон дає навіть точну дату: 166 р. На початку н.е. з Дону в Західну Європу проходили окремі іранськомовні (насправді, балтсько-слов'янськомовні, – П.Д.) групи, зокрема роксолани і алани. Про деякі аспекти історії (темно-червоношкірих, – П.Д.) алан – «русів-тюрк» буде сказано нижче в зв'язку зі згадуванням східними джерелами «двох видів» русів. Тут відзначимо, що на півночі Франції і сусідньої Бельгії були великі могильники похованих аланів (аланів-торків, – П.Д.). А керманіч норманів з Норвегії Роллон, який захопив на початку X ст. цю частину французької території, вважав себе нащадком Роллона II ст. Майже напевно норманський вікінг виправдовував свою операцію пам'яттю великого пращура. Про це прямо сказано в «Хроніці герцогів нормандських, складеної в XII ст. на замовлення нащадка герцогів – Генріха II Бенуа де Сент-Мор. Роллон вважав завойовану територію своєю прабатьківщиною і в 911 р. погодився визнати себе васалом французької корони. А відвойована (або повернена) ним територія стала практично самостійним «Герцогством Нормандським...» (Аполлон Кузьмін, «Початок Русі: Таємниці народження руського народу», <http://www.rulit.me/books/nachalo-rusi-tajny-rozhdeniya-russkogo-naroda-read-195465-56.html>).

Вочевидь, в «нормани» було переосмислено західноєвропейський екзоетнонім аланів-торків «лордмани» (*вордмани / *урдмани = ал-урдуманія), що відображав, як велетенську [волотську] статуру, так і володарювання над покореними народами їх лордів аланів-русів / русів-торків (ворадів / боранів = *барангурів / баланджарів / беленджерів = баяндурів / берендеїв = варягів / вершників; д.-укр. *барѣгъ, осет. «барæг», д.-ісл. *warg, адиг. *уерк – вершник, тобто той, що переміщується верхи на коні або ж на човні; прабалтсько-слов'янське та праіранське *bāg – «їздити верхи», – Грантовський; укр. «бараліжній» – «бездіяльний, що рухається не самостійно», «баробайтися» – рухатися [верхи на будь-чому]; монг. «бааран» – темний) і споріднених ним ломбардів (волохів = волотів – велетнів), лютичів (вільців = вількінів) і вагрів = верінгів / варанк / аль-варангабін / варягів):

«Адам Бременський в «Діяннях архієпископів Гамбурзької церкви» пише про вагрів і русів, зараховуючи їх до «слов'янських народів». Адам розміщував варягів-вагрів у Гольштейні, який входив до складу регіону, населеного вандалами... Цікаве зауваження араба аль-Масуді, який згадує серед слов'янських народів Середньої Європи «аль-варангабін». А Дімашкі, кажучи про «варанк» – варягів, називає їх не просто слов'янами, а

«саклаб ас-сакаліба» – «найслов'яніші слов'яни або слов'яни з слов'ян» (точніше, найтемніші з темно-червоних, – П.Д.). Ад-Дімашкі (1256 – 1327), розповідаючи про «море Варенгське» (Балтійське), пояснює, що варяги «є народ, який незрозуміло говорить і не розуміє ні слова, якщо їм говорять інші. <...> Вони суть слов'яни слов'ян...». Велике значення має розповідь Адама про маршрут вздовж південного узбережжя Балтійського моря. Так, від Гамбурга і Ельби за сім днів шляху сушею можна було досягти міста Волин. А від нього за два тижні під вітрилом можна було доплисти до Новгороду. До цього варто додати, що історики фіксують «Вагірську билину» про володіння вагірських князів землею далекого народу» (С.С. Алексашин, «Хронічка Роріка Фрисландського і Рюрика Новгородського», http://www.kunstkamera.ru/files/lib/987-5-88431-196-1/987-5-88431-196-1_04.pdf);

«Розповідаючи про народ ар-рус, ал-Мас'уді, крім того, писав, що це «численні народи, що мають, окремі види. Серед них є вид (джинс), званий Луда'ана. Вони – найчисленніші, відвідують для торгівлі країну ал-Андалусію, Румію (Італію чи Рим), ал-Кустантинію (Візантію чи Константинополь) і ал-Козар». В іншому творі ал-Мас'уді згадує той же термін, але ще більш спотворений, розповідаючи про одну з переправ через Босфор: «Там розташовано місто, яке належить візантійцям і називається Мусанна, воно перегороджує [шлях] кораблям, що приходять в те море, ал-Куд.кана (Кударів = Козарів, – П.Д.) та інших видів ар-рус». Ще також Хвольсон, а потім Й. Маркварт і В.Ф. Мінорський припускали, що ці назви виду (джин) русів, що породили стільки різноманітних точок зору (литовці, ладожани, лютичи та ін.), є передачею одного з найменувань норманів – ал-урдуманіа, співзвучного західноєвропейській назві норманів – Lordomani, Lotmanes – або навіть ближчого до руського урмани – ал-урмана. Як було показано вище, іспансько-арабські джерела пов'язували походи на Севілью з ім'ям Маджусі-урдуманіа. Побувавши в Іспанії ал-Мас'уді цілком міг застосувати його. Хоча місцеперебування русів для нього – східноєвропейська територія, а його розповідь про набіг русів на Каспій пов'язується з політикою молодого Давньоруської держави, ал-Мас'уді точно міг ототожнювати один з видів народу під назвою ар-рус і ал-урдуманіа» (Т.М. Калініна, «Арабські вчені про нашествя норманів на Севілью в 844 р.», <http://ulfdalir.narod.ru/literature/articles/seville.htm>).

Отже цілком можливо, що і європейський титул «лорд» є похідною формою від відповідного йому за змістом аланського терміну «алдар / *валдар» – володар (лит. «valdovas» – «пан, повелитель, господар») і виник він в результаті переосмислення екзотоніма «Lordomani» норманських (аланських) завойовників Англії:

«Сказання, що повідомляється польським хроністом Кадлубеком, свідчить, що, на думку поляків, скандинавів примусили носити «жіночі» зачіски слов'яни, які підкорили їх, (тобто слов'янськомовні античні германці – алани-торки, йоти / гаути = грутунни, вількіни / вільтіни = вільці / лютичі і герули / верли = гаволяни, – П.Д.), в знак підпорядкування і ганьби...» (Лев Прозоров, «Кавказький рубіж. На кордоні з Тмутараканню», http://litrus.net/book/read/110082/Kavkazskij_rubezh_Na_granice_s_Tmutarakanju?p=47);

«Майже всі алани (д.-грец. Ἀλανοί, лат. Alani, Halani, – П.Д.) – пише римський історик IV століття Амміан Марцеллін, – високі на зріст і красиві... Вони страшні стримано-грізним поглядом своїх очей, дуже рухливі внаслідок легкості озброєння... У них вважається щасливим той, хто випускає дух в битві» (цит. за «Сармати», <http://rostov-region.ru/books/item/f00/s00/z0000013/st009.shtml>);

«За ними – мікси, евагрії, отінгіс. Всі вони живуть звіряче в посічених скелях, мов би у фортецях. Із зовнішнього боку від них містяться гостроготи (велетенські гьоти / геати / гаути = грутунни, – П.Д.), раумаріції, ерагнаріції, найлагідніші фіни – найбільш низькорослі з усіх мешканців Скандзи, а також схожі на них віновілот; светіди, відомі в цьому племені як переважаючі інших [величиною] тіла, хоча і дани, що вийшли з того ж роду, – вони витіснили герулів з їх власних місць, – користуються серед усіх племен Скандії славою через свій винятково великий зріст. Однак за статністю схожі з ними також гранії, аугандзи, євнікси, тетель, руги, арохі, ранії... Всі ці племена, що

перевершують германців (тут, саме племена Германії, а не Скандзи, – П.Д.) як тілом, так і духом, билися завжди зі звірячою лютістю...» (Йордан, «Про походження і діяння гетів», <http://www.vostlit.info/Texts/rus/Iordan/text1.phtml?id=576>);

«Називаючи (нащадків високорослих верхніх аорсів – балтськомовних яньцай = антів, – П.Д.) ругів і раніїв в числі вихідців з того ж «острова Скандзи», Йордан зауважує, що це були «племена, що перевершують германців як тілом, так і духом». Іншими словами, племена з «острова» відрізнялися навіть «тілом». Ця відмінність проглядається і за антропологічними даними, на що досить ґрунтовно вказала Т.І. Алексеева: «Якщо вважати готів носіями так званого германського (доліхокранного, – П.Д.) комплексу рис, то ні в одному місці, де можна було б очікувати наявності готів, цей комплекс не проглядається» (виявляються рештки лише слов'янськомовних брахікранних готів і балтськомовних мезобрахікранних антів, – П.Д.)...» (Аполлон Кузьмін, «Початок Русі: Таємниці народження руського народу», <http://www.rulit.me/books/nachalo-rusi-tajny-rozhdeniya-russkogo-naroda-read-195465-89.html>);

«Дуже своєрідне поєднання антропологічних рис у середньовічного населення Швеції (тільки Сконе, – П.Д.) і Данії – східноскандинавській ареал. Обидві ці групи не мають прямих аналогій серед германців, хоча за характером вигляду вони включаються в межі цього етносу. Відмінною рисою їх є дуже невеликі розміри обличчя та голови, особливо у середньовічних данців (нащадків також і слов'янськомовних вестготів, що оселилися в Ютландії після захоплення Іспанії арабами, – П.Д.)... Як вже зазначалося вище, відмінною рисою середньовічних данців (данів [лат. Dani, грец. Δανοί], данкригів [грец. Δάκρυγοί] – германізованих слов'янськомовних тунгрів [лат. Tungri, грец. Τοῦγγροι] = *Тани / Дани / Дунці [д.-дан. TanmarkaR / Tanmaurk, ст.-англ. Dene, нім. Dänen, дан. Danskere, пол. Duńczusy, ст.-укр. Дуни / Дунці – донці / дончани]; алітерація до Dene англосакс. «dom» – слава, що є етнонімом скандинавів у «Битві при Мелдоні»; ірл. «dopp», ст.-англ. «dun, duning» – «темно-коричневий, чорний», – П.Д.) була граційність мозкового і лицевого відділу черепа (як і у нащадків ґрутуннів полян-русів, – П.Д.). Відомо, що топоніміка південноданських островів – слов'янського походження. Тут ще в XI – XII ст. були селища надбалтійських слов'ян. В антропологічному відношенні слов'яни характеризуються меншими розмірами черепа, ніж германці. До речі сказати, у середньовічного населення Данії відносно нижчі (як і у полян і у древлян, – П.Д.), ніж у (середньовічних умовних, – П.Д.) германців, очниці, що також властиво слов'янам. Таким чином, висновок про те, що «данська держава склалася частково на слов'янських землях», зроблений на підставі даних мовознавства, підтверджується антропологічними матеріалами» (Тетяна Алексеева, «Слов'яни і германці в світлі антропологічних даних», <https://rossica-antiqua.livejournal.com/173154.html>; <https://elibrary.com.ua/m/articles/view/СЛАВЯНЕ-И-ГЕРМАНЦЫ-В-СВЕТЕ-АНТРОПОЛОГИЧЕСКИХ-ДАНЫХ>);

«...«Прусська хронічка», складена на початку XVI ст. ченцем Симоном Грунау і яка спиралася на незбереженні рукописи першого пруського єпископа Християна (початок XIII ст.), що записав, в свою чергу, пруські історичні перекази, повідомляє нам наступне. На початку VI ст. н.е. (слов'янськомовні брахікранні, – П.Д.) готи, що прийшли з Іспанії в північну Італію і зазнали поразки в Ломбардії від військ імперії, перебравися звідти в Вестфалію і потім в Данію. Данський король запропонував їм для мешкання острів, який перебував «в його країні» і називався Кімбрія (Ютландія, – П.Д.). Готи змусили (пруський, – П.Д.) рід, що мешкав у Кімбрії, на чолі з королями Брутеном і Відевотом покинути свої землі...» (С.А. Колтирін, «Пруси: походження і взаємозв'язки», <https://cyberleninka.ru/article/n/prussy-proishozhdenie-i-vzaimosvyazi>; <https://elibrary.ru/item.asp?id=24253309>; <https://religionpeace.ru/drevnij/drevnie-prussy.html>; <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0211/002a/1168-3.pdf>);

«Не дивлячись на те, що питанню слов'янської мови і присутності на південно-данських островах приділялася чимала увага дослідників, питання це є дуже далеким від

вирішення. Вочевидь, що перед нами – цілий пласт дансько-слов'янських відносин, що не увійшов до письмових джерел, але від того аж ніяк не менш реальний. Примітно і те, що запозичення з слов'янської в данську всі пов'язані або з торгівлею і розкішшю (торг, безмін, шовк), або з рибальством і водою (рей, купатися), через що можна припустити колонізацію данських островів тими ж групами слов'янського населення, що займалися торгівлею, у тому числі і зі Східною Європою. Самі слов'яни на південно-данських островах, цілком можливо, могли зберігатися аж до XVII століття, коли вперше були зафіксовані деякі з топонімів та імен. Цікаво, що в деяких випадках помітний і прямий зв'язок між іменами з грамот і збереженням традицій. Носій слов'янського імені Казимир на острові Фальстер в XVII столітті, наприклад, відомий з того ж місця, де в XIV столітті також був відомий носій слов'янського імені Гнемір. В інших випадках проглядається зв'язок між слов'янськими назвами населених пунктів і слов'янськими іменами їх мешканців ... Здається цікавим і зауваження данського археолога Вандрупа Мартенса про те, що виявлена на цих південно-данських островах «балтійська кераміка», взагалі відрізняється від такої з північно-західного данського регіону Сконе тим, що своїми формами вона є ще ближчою до власне слов'янської з південного берега Балтики, в чому, вочевидь, проявляється вплив набагато ширшого слов'янського компонента і, як наслідок, краще збереження слов'янських традицій, як і більш тісні зв'язки з південнобалтійською батьківщиною» (Андрій Пауль, «Слов'янський слід в Скандинавії і подвійні стандарти інтерпретацій», <http://pereformat.ru/2014/03/slavyanskij-sled-v-skandinavii/>; http://loveread.ec/read_book.php?id=54222&p=95);

«Так, у місткому дослідженні Г. Йоханссона наводиться матеріал щодо кельтської (і кельтсько-скитської) підоснови скандинавської топоніміки. Судячи з новітніх антропологічних даних, германці взагалі не «нордична» раса. Вони просувалися з півдня. Разом з тим на значних територіях наступні германці практично не відрізняються від попереднього кельтсько-романського населення. Вочевидь, германізації (спочатку слов'яно-тюркізації, – П.Д.) піддавалося, перш за все, саме кельтське (або кельтизоване) населення. Зрозуміло, германці сприймали при цьому чимало елементів кельтської культури. Тому дуже важко в багатьох випадках навіть розмежувати германців і кельтів, незважаючи на значні розбіжності їхніх мов. Методично ж, вочевидь, при аналізі ономастики території Германії, за справедливим зауваженням Г. Балова, кельтським елементам як, безсумнівно більш давнім, повинен бути наданий певний пріоритет» (Аполлон Кузьмін, «Щодо етнічної природі варягів», <http://ec-dejavu.ru/v/Varag.html>);

«Найбільше, що можна припустити, це те, що якщо венеди були кельтського походження, то їх слов'янізація відбулася задовго до I століття н.е. Що ж до моєї точки зору, то я не сумніваюся в тому, що венеди Плінія, Тацита і Птолемея, як і венеди Йордану, Прокопія і пізніших істориків, завжди були слов'янами (вочевидь, балтськокомовними і слов'янськомовними темно-червоношкірими метисними нащадками савроматів, сарматів і кельто-іллрійців, – П.Д.). Їх найменування – венд, венеди – не було власне слов'янським, а було, вочевидь, назвою чужого походження, яке дали слов'янам їхні сусіди. Значна поширеність назв із основою «vind» або «vend» на землях, заселених колись кельтами, дає підстави припустити, що ці назви кельтського походження» (Любор Нідерле, «Слов'янські старожитності», https://historylib.org/historybooks/Lyubor--Niderle_Slavyanskije-drevnosti/3);

«До сих пір прийнято локалізувати Сарматію в степових регіонах, що рішуче суперечить даним джерел. Для всіх античних авторів, починаючи з Тацита і Птолемея (I – II ст.), країна сарматів починалася за Віслою і простягалася від Східної Балтики до Волги. Птолемей на своїй карті називає Балтійське море Сарматським океаном, а на Певтингеровій карті (дорожня карта, що належить до перших століть н.е., названа так ім'ям її власника) сармати займають все узбережжя Балтики. Китайські літописці зафіксували, що аси (алани) «володіли нескінченним простором землі, обмеженим з Півночі великим морем» (Льодовитим океаном), а «з заходу – великими болотами і

Блатом Вендським» (Азовське, Чорне і Балтійське моря). Таким чином, у нас є всі підстави говорити, що сармати з берегів Дону (темно-червоношкірі донські алани-торки, – П.Д.) поширили свій вплив аж до Надбалтики і Скандинавії. Але чому вчені вперто не сприймають цього?» (Анатолій Абрашкін, «Звідки пішла Руська Земля // Сарматські коріння росів», <https://unotices.com/book.php?id=138531&page=46>; <https://history.wikireading.ru/254966>);

«Нарешті, двійників демонструють карти Птолемея (Птолемей, що працював у 2 ст. н.е.). Біля Балтійського моря, поряд з Готією – островом готів – він зобразив сарматів-аорсів (Aorsi; балтськокомовних антів і слов'янськокомовних аланів-торків = готів, – П.Д.), які раніше, в 1 ст. до н.е., були найбільш впливовим плем'ям серед східних сарматів на схід від Азовського моря (у давніх авторів – Меотиди) і на північ від Каспійського моря. До 3 ст. н.е. згадки про задонських аорсів з літописів зникають повністю, а їх територія в римських джерелах починає називатися Аланією. Алани в письмових джерелах згадуються з 1 ст. н.е. Це узгоджується з даними Птолемея щодо появи аорсів на півночі на початку нашої ери і, з міркувань безперервності, говорить на користь тотожності аорсів, зниклих на півдні в 1 ст. до н.е., і аорсів, виявлених на півночі після зникнення перших – в 1 ст. н.е.» (Георгій Тележко, «Про двійників давніх германців», <http://www.neizvestniy-geniy.ru/cat/literature/istor/788615.html>);

«Країна, що простирається звідси, називається Евлісія; прибережну її частину, як і внутрішню, займають варвари аж до так званого «Меотийського Болота» і до річки Танаїсу (Дону), який впадає в «Болото». Саме це «Болото» вливається в Евксинський Понт. Народи, які тут мешкають, в давнину називалися киммерійцями, тепер же зуться утигурами (караболгарами ясами, – П.Д.). Далі, на північ від них, займають землі незліченні племена антів (нащадків верхніх аорсів)» (Прокопій Кесарійський, «Війна з готами», кн. VIII, <http://www.vostlit.info/Texts/rus/Prokop/framegot41.htm>);

«Як зауважив В.П. Шилов, (балтськокомовні, – П.Д.) аорси за своїм місцем розташування були включені до траси міжнародного «Великого шовкового шляху», що простягалася від ханьського Китаю на сході до Римської імперії на заході. В результаті «в Нижньому Поволжі, Прикам'ї, Прикубанні і в Боспорському царстві з'являються вироби ханьського Китаю: шовкові тканини, нефритові скоби від піхов мечів, дзеркала та інші вироби далекосхідного походження». З середини I тис. до н.е. функціонував так званий «степової шлях», описаний Геродотом: починаючись в Танаїсі, він йшов вгору вздовж Дону, повертав до Оренбурга і на південь від Уральських гір йшов до Алтаю і верхів'їв Іртиша. Пізніше, з II ст. до н.е. «Степової шлях» з Китаю через Середню Азію прямував до регіону Яньцай і далі до античних портів Північного Надчорномор'я. Неважко бачити, що північний степовий шлях перетинав територію аорсів із заходу на схід. Стосовно до II ст. н.е. і посилаючись на Птолемея, Є.І. Лубо-Лесніченко пише: «Детальний опис надкаспійських і закаспійських країн у Птолемея передбачає наявність активної діяльності на північному шляху в перші століття н.е.». Таким чином, «благородна» верхівка аорського суспільства (що походила з юечжійського Дому Джаову, – П.Д.) мала всі можливості вважати себе такою не тільки політично, а й економічно. Осідання багатств, що надходили зі «степового шляху», доповнювалося надходженням цінних товарів з країн Близького Сходу, про що вже говорилося вище... На думку німецького сходознавця Ф. Хірта, термін Яньцай представляє китайську транскрипцію назви аорсів (спочатку балтськокомовних антів, а пізніше і арків-хурусів / русів, – П.Д.)... Завершуючи наш виклад про аорсів і регіон Яньцай, слід відзначити цікаве свідчення акад. В.В. Бартольда, засноване на китайських джерелах: в епоху Аттілі, – в V ст. – алани підтримували торговельні зв'язки зі своїми одноплемінниками, що потрапили в Китай (насправді споконвіку в ньому мешкали, бо були нащадками сарматів = жунів, – П.Д.). Купці з країни алан приходили до китайського міста Ланьчжоу. «У китайському оповіданні про ці відносини, – пише В.В. Бартольд, – країна (слов'янськокомовних, – П.Д.) алан, раніше називалася Яньцай і Аланья, згадується під третьою назвою – Суде; як

показує це слово, до землі або народу аланів було застосовано як назву або епітет той же самий іранський прикметник Сугда (Согд, – П.Д.), більш відомий як назва басейну Зеравшану». Аланська назва «Согду» збереглася в назві кримського міста Судака. З іншого боку, безумовну цікавість представляє повідомлення про купців з країни алан, що вели далеку торгівлю з Китаєм. Якщо це не професійні купці-согдійці, то ми повинні згадати повідомлення Страбона про караванну торгівлю, яку вели аорси з Мідією і Вірменією вздовж західного берега Каспійського моря через Дербент або Дар'ял. Історичне існування таких купців чи торговців цілком можливо – в руках аорсів-яньцайців перебував, як говорилося вище, не тільки цей, а й інший стародавній шлях, що вів з Північного Надчорномор'я – Танаїсу через Поволжя на схід – в Середню Азію і Китай. Як бачимо, купці аорси-алани могли здійснювати досить далекі і нелегкі подорожі на схід і південь, до країн Близького і Далекого Сходу» (В.А. Кузнецов, «Нариси історії алан // Плем'я аорсів і регіон Яньцай», <http://fandag.ru/load/3-1-0-30>; http://iratta.com/alans/971-01_plemja_aorsov_i_oblast_jancajj.html);

«Так, у «Вей шу» (Історія Вей, 384 – 534 рр.) є згадка, що власник Винь (Вень) походить з Дому Юечжі і що після розгрому юечжів хунну він утвердився в стародавньому царстві Кан, яке територіально збігалось із давньою кангюйською землею. Таким чином, династійна назва Веньнаша юечжійського походження, в той же час Яньцай сприймає і етнічну назву Аланья. Усе це дозволило Т.А. Габуєву порушити питання зв'язку аланів з юечжійським об'єднанням [Габуєв, 1999]. Вдалося йому, на мій погляд, і досить переконливо довести ідентичність володіння Кан, згадуваного в ранньосередньовічних китайських династичних хронічках, і Кангюя, відомого за письмовими джерелами ханського часу, а відповідно і зв'язку правлячого юечжійського Дому Вень з Кангюєм, який, у свою чергу, мав, пряме відношення до аланів. Саме з кансько-кангюйською державою пов'язана низка назв аланського кола: міста Алань, Аланьмі, а також князь Аланьмі «з Дому канського государя» [Габуєв, 1999]. Основний висновок, до якого приходить Т.А. Габуєв, ось у чому. У становленні аланів виділяються два початкові компоненти – юечжі-тохари та усуні-асії. До них слід приєднати і корінне кангюйське населення. Усуні і Юечжі тривалий час пліч-о-пліч проживали біля кордонів Китаю, але остаточне формування аланів відбувається вже в Кангюї, який Т.А. Габуєв називає їх колискою [Габуєв, 1999]» (А.С. Скрипкін, «Про час появи аланів у Східній Європі та про їх походження» / «Сармати і Схід», 2010, <https://volsu.ru/download.php?id=8e188c76%2034f0%2011e4%20d583%200025909acda2-1.pdf>);

«Під абзоями і арзоями, що включали, за вказівкою Плінія, численні племена, мабуть, слід мати на увазі тих «верхніх», тобто «передгірних» аорсів, які, за свідченням Страбона, «володіли великою країною і панували, можна сказати, над найбільшою частиною Каспійського узбережжя, так що навіть торгували індійськими і вавилонськими товарами» (Л.А. Мацулевич, 1947); «Панування (балтськомовних, – П.Д.) аорсів в степовому поясі Азії і Європи закінчилося до середини I століття н.е. Китайські хронічки династії Пізньої Хань (26 – 211 рр.) повідомляють, що антсай (аорси) взяли собі нове ім'я «ал-лан-ай» (алани), і це змушує припустити, що вони втратили своє панівне становище серед східних сарматів, поступившись ним (слов'янськомовним, – П.Д.) аланам ... Алани (нащадки серів / сермендів – жунів / гунів / унів; індонез. «serikat»), кит. «gōnghuì»), чес. «unie»), англ., нім. «union», «alliance» – «альянс, унія, спілка»; кор. «gong-gi»), англ., нім. «ally» – спільник, – П.Д.), що прийшли в степи низин Волги, були ар'єргардом ірано-сарматських (балтськомовних, – П.Д.) народів, що поступово уходили з азіатських степів під тиском гунів (слов'янсько- і тунгузькомовних жунів, – П.Д.). Вочевидь, вони були змішаного походження (слов'янського = жунського і прототюрксько-германського = сако-масагетського, а також і тунгузько-маньчжурського і угорського, – П.Д.). Амміан Марцеллін зауважує, що алани були раніше відомі як масагети (насправді, переважно як сармати і юечжі, – П.Д.). «Безліч їх перемог призвело до того, що вони поступово

поглинули всі народи, які їм зустрічалися, і їх ім'я поширилося на них на всіх». Ці племена або народи, «хоча і мешкають далеко один від одного і кочують уздовж великих просторів», «носять загальну назву «аланів» внаслідок подібності їх звичаїв, дикого способу життя та їх зброї (євенк. «алаґа» – лук / *лучник, – П.Д.)... Не існує письмових джерел, з яких ми могли б дізнатися про те, що трапилося після того, як алани прийшли на зміну аорсам, але нам відомо, що кілька племен аорського походження (балтськомовні анти і арсії = арізанти – можливі пращури нині фінськомовних ерзян, – П.Д.) відійшли на захід, щоб не потрапити під панування нових правителів» (Тадеуш Сулімірський, «Сармати. Стародавній народ Півдня Росії», <https://history.wikireading.ru/106501>; <https://unotices.com/book.php?id=87274&page=22>; <http://lib.rus.ec/b/290590/read>);

«Вочевидь, саме з (раніше балтськомовними, – П.Д.) рутенами-венетами пов'язаний поширений у Надбалтиці обряд поховання з конем, обряд, який часто вважають литовським (савроматським роксоланським, – П.Д.), хоча він відсутній у багатьох литовських племен і, навпаки, є за межами Литви, зокрема на узбережжі Естонії, де розташовувалася «Русія-тюрк», тобто «Русія» алан чи роксалан... Коментатор (Адама Бременського, – П.Д.) мав більше знань про норманів та русів. Вище згадувалося його роз'яснювальне позначення однієї з Русій – «Русія-тюрк». Це, вочевидь, частина донських «русів-тюрк» (темно-червоношкірих русів-торків – нащадків слов'янськомовних аланів-торків та караболгар і каракозар, – П.Д.), про які писав у XII ст. Ідрісі. Коментатор є єдиним західноєвропейським автором, який прямо вказує на різні за мовою та культурою «Русії» на Балтиці...» (Аполлон Кузьмін, «Початок Русі: Таємниці народження руського народу», <http://www.rulit.me/books/nachalo-rusi-tajny-rozhdeniya-russkogo-naroda-read-195465-155.html>);

«Так, в 20-ті роки XX ст. Аксель Ольрік звернув увагу на те, що в осетинської усній традиції існують спогади про боротьбу пращурів осетин з племенем «Gut». Це дало йому підставу вважати, що Йордан, оповідаючи про боротьбу антів Божа з готами Вінитарія, мав на увазі не антів-слов'ян, а північнокавказьких аланів, які, на його думку, називали себе «антами». У цій думці А. Ольріка підтримав Людвіг Шмідт, який вважав взагалі весь епізод війни Вінитарія з Божем мітом. Георгій Володимирович Вернадський також вважав антів аланами і вважав, що повідомлення Йордана про боротьбу антів з гостроготами і дані Амміана Марцелліна про війну гостроготів з аланами відображають одні і ті ж події. Підставою для таких припущень стала висунута самим Г.В. Вернадським гіпотеза, згідно з якою одне з позначень північнокавказьких аланів – ас походить від «ант» (адже провідний рід ґруннів Амалі походив від роду Ансів / Антів = Асів, – П.Д.). Однак особливого пояснення вимагає те, що народ «анти» широко представлений у фольклорі адигів. Так, ще в першій половині XIX ст. Шора Бекмурзович Ногмов зазначив, що в його час у Кабарді старці замість самоназви всіх адигів «адиг» «вимовляють це слово схоже з колишнім його вимовою – антїхо». Крім того, історик зафіксував в поезії адизьких народів (тобто у їхньої аланської шляхти, – П.Д.) терміни, що містять етнонім ант... Але найбільший інтерес викликають збіги в сюжетах фольклору адигів і у творі Йордана (VI ст.) «Про походження і діяння гетів». За даними Ш.Б. Ногмова, адизька билина оповідає: «... На річці Баксан мешкав князь Дауо, що мав восьмеро синів і одну доньку. Старший син його, Баксан, був знаменитий Нарт своєї батьківщини. Кажуть, що він був убитий Готфським царем з усіма своїми братами і вісімдесятьма найшляхетнішими нартами... Однак чим же можна пояснити, що фольклор сучасних адизькомовних народів повторює в багатьох деталях сюжет Йордана, але при цьому володіння антів (яньцай = аорсів – пращурів аланської шляхти адигів, – П.Д.) локалізуються в районі Північно-Східного Надчорномор'я?» О.Б. Бубенок, «Адиги в Північному Надчорномор'ї», https://www.academia.edu/40260809/АДЫГИ_В_СЕВЕРНОМ_ПРИЧЕРНОМОРЬЕ).

Таким чином, саме нащадки балтсько-слов'янськомовних аланів, що вийшли зі Скандинавії, змушені були розтрощити Римську імперію через вторгнення на терени

України споріднених їм переважно слов'янськомовних жунів = гунів і спільних з ними тунгузьких племен:

«Оскільки майже всі автори, блаженне перо яких донесло до нащадків історію слов'янського племені, стверджують і роблять висновок, що слов'яни вийшли зі Скандинавії, я вирішив на початку своєї праці коротко описати її розташування, щоб ті, хто є сьогодні з цього племені, особливо мешканці Далмації і Іллірику, знали, з якої частини світу вийшли їхні пращури... Отже, коли нащадки Яфета розмножилися настільки сильно, що велика Скандинавія вже не могла їх вмістити, вони пішли з неї (як повідомляють Мефодій Мученик, абат Прюмський у своїй «Хроніці», Йордан Алан в «Гетиці» (I), Павло Диякон і Франциск Іренікус (I, 46), і, покинувши в великому числі батьківські гнізда, підкорили всю Європейську Сарматію... Перший вихід слов'ян зі Скандинавії стався, як пише Альберт Кранц у 2-му розділі «Швеції», за часів Отніїла, іудейського судді, до епохи царів... У зазначений час вийшли зі Скандинавії готи і слов'яни, згідно з тим, що можна прочитати у Відукінда Вагрійського в I книзі «Германії» і у Іренікуса (I, 8), оскільки (як ми надалі покажемо) слов'яни і готи були одного племені» (Мавро Орбіні, 1601 р., Слов'янське царство (історіографія). «Опис Скандинавії, яка була батьківщиною слов'ян», <https://rodovich.org/blog/mavro-orbini-slavyanskoe-tsarstvo-istoriografiya-opisanie-skandinavii-kotoraya-byla-drevney-rodinoy-slavyan/>);

«Готи, що мешкали на південному березі Балтики, на думку віденського професора, мали не так багато спільного з їхніми «тезками», що утвердилися в Північному Надчорномор'ї, і ще менше – з втікачами, які вдерлися до Апеннін та Піренеїв. Рухаючись весь час на Південь, готи втягували у свою орбіту величезні маси населення, яке раніше з ними не зналося, вони нав'язували йому власну програму (verfassung). Зрозуміло, при цьому завжди зберігалось ядро традиції, представлене князями та елітою, головними носіями культурної своєрідності. На думку Вольфрама, для будь-якого успішного етногенезу в принципі необхідні три обов'язкові умови: військова перемога керманічазасновника; міт про загальне походження (нащадків сарматів і аланів – балтськомовних і слов'янськомовних германців, – П.Д.); і вже згадуване traditionskern – «ядро традиції» – роль механізму, що підтримує даний міт, що передає його новим поколінням і тим самим забезпечує його життєстійкість» (Ігор Коломійцев, «У пазурах грифону // Ромул і склавини», http://kdet.ucoz.ru/index/glava_dvadcat_tretja_romul_i_sklaviny/0-327/);

«Перша хвиля, що розтрощила Західну Римську імперію, була не германською, а алано-слов'янською (тобто не псевдогерманською, а слов'янською = германською і слов'янською = аланською, – П.Д.)! Західні слов'яни-вандали і (такі ж слов'янськомовні, – П.Д.) сармати-алани заснували державу в Південній Франції, Іспанії і потім в Африці... Одоакр, що спирався на слов'янські племена герулів і ругів (плюс, безсумнівно, сарматів-аланів, оскільки герули тривалий час мешкали на Дону, в районі м. Танаїсу), позбавив деспотії останнього римського імператора в 475 р... Починаючи з 568 р. в Італії домінували західні слов'яни-вініли (лонгобарди)... Нарешті, знамениті готи, які довго панували в Італії та Іспанії, готи, саме ім'я яких перетворилося на символ «германства», насправді являли собою порівняно невеликий елітарний (балтсько-слов'янськомовний, – П.Д.) прошарок скандинавського походження в ранньоалано-слов'янському освіті. Річ у тім, що археологічний слід готської імперії у Надчорномор'ї – Черняхівська культура 3 – 4 ст. дає підставу вважати, що основну масу населення, яке залишило її, становили (слов'янськомовні, – П.Д.) алани-сармати, а також і слов'яни (тобто алани та їх нащадки готи, що, звичайно, теж були переважно слов'янськомовними, бо сучасні германські мови на той час ще не утворилися, – П.Д.). Ні археологічно, ні антропологічно власне «готська» компонента не простежується. З цього деякі дослідники роблять висновок, що готи – це взагалі міт (насправді ті ж самі слов'янськомовні алани, – П.Д.)... Але не можуть бути досконалим мітом повідомлення античних авторів про прибуття готів на трьох кораблях з «острова Скандзи», про підпорядкування на південному березі Балтики ругів та венедів, про рух на південь, до Надчорномор'я у «родючу країну Ойюм» тощо; сучасним джерелам

також слід довіряти. Ні, готи в Надчорномор'ї все ж таки були, але саме труднощі виявлення їх слідів показують, що виділити компоненту матеріальної культури, яка підтверджує іноземне походження тільки правлячої еліти, династії, практично неможливо. Адже саме таким шляхом хочуть довести «буття» норманів у 9 – 10 ст.» (Ніна Васильєва, «Русь і варяги», <http://www.kladina.narod.ru/vasilyeva4/vasilyeva4-7.htm>);

«Аларіху (королю вестготів, – П.Д.) вдалося організувати сильне (переважно слов'янськомовне і балтськомовне, – П.Д.) військо готів і аланів, з яким Аларіх виступив з Паннонії до Італії. У 410 р. вони захопили Рим... Норик та Реція були також втрачені римлянами. Ці провінції спустошували герули, аламанни, тюринги, ругії. Прикордонні міста зазнавали нападів племен з-за Дунаю. Життя міст проходило у сталій тривозі, у нестачі продовольства, у набігах варварських племен, які вели за Дунай безліч полонених. Походи Одоакра проти ругіїв за Дунай у 487 та 488 рр. призвели до того, що (балтськомовні, – П.Д.) ругії були розбиті. Частина населення Норіку було виведено Одоакром до Італії. Римське володарювання на Дунаї було втрачено...» (Ю. Колосовська, М. Штаєрман, «Криза та загибель античного суспільства // Пересування племен і падіння Західної Римської імперії», http://sno.pro1.ru/lib/istoriya_evropy/25.htm#a3; Ю.К. Колосовська, «Пересування племен і падіння Західної Римської імперії», http://kirsoft.com.ru/mir/KSNews_351.htm);

«Гостроготи (остготи, грейтунги) (лат. ostrogothae, східні готи), одне з готських племен, що завоювало Італію і утворило на її території своє королівство в 493 – 552 роках. У III столітті вони населяли Північне Надчорномор'я та Крим. У другій половині IV століття створили племінне об'єднання на чолі з королем Ерманаріхом, до якого входили інші германські племена (переважно слов'янськомовні, як і самі гостроготи, та балтськомовні гуди, що частково були вже слов'янізовані, – П.Д.), а також слов'яни (тобто слов'янськомовні алани-торки, – П.Д.) з Наддніпрянщини (зокрема, з околиць Києва) та скито-сарматські племена (точніше, балтизовані скити і балтськомовні сармати, – П.Д.). У 375 році, коли гуни вторглися в їхнє королівство, король Ерманаріх наклав на себе руки, а гостроти мігрували на захід. Значна частина гостроготів оселилася в Паннонії, де вони користувалися заступництвом Римської імперії. У IV столітті гостроготи, будучи римськими федератами, просунулися у Тракію і Мезію, а потім, після голодних повстань проти Риму – в Паннонію. У 80-ті роки V століття серед гостроготів назріло нове невдоволення. Тоді візантійський імператор Зенон запропонував Теодоріху очолити похід в Італію і усунути узурпатора Одоакра, який скинув ще в 476 році останнього римського імператора Ромула Августула... Гостроготи набагато м'якше, порівняно з іншими варварами, поставилися до землевласників, задовольнившись однією третиною земель або лише третиною доходів із них.. Розселення гостроготів проводилося римськими чиновниками. Римляни Боецій і особливо Кассіодор зайняли чільне становище в управлінні королівством. Навіть знаменитий едикт Теодоріха Великого являв собою не запис звичайного права, але традиційний римський закон» («Енциклопедія мітології // Гостроготи», <http://godsby.ru/civilizations/ostrogoty.html>).

На перебування пращурів як грутуннів / українців, так і вільців / лютичів в Ютландії та Скандинавії вказує і подібність стародавніх технологій вироблення керамічних виробів як на південному, так і на північному узбережжях Балтійського моря:

«Слов'янську або «балтійську кераміку» виявляють у Сконі (в Південно-Західній Швеції, де раніше мешкали пращури українців гаути грутунни, – П.Д.) повсюдно і у величезних кількостях, так що вона з великим відривом переважає інші типи, у тому числі й місцеві скандинавські, яких, чим далі на північ, зустрічається все більше. Як зауважує В. Мартенс: «Балтійська кераміка відома практично з усіх археологічно досліджених місць у Сконі: з міст, сіл та інших місць знахідок усієї «вікінгської епохи» та раннього середньовіччя. У розташованих подалі від моря поселеннях також зустрічається і грубіший тип кераміки дуже поганої якості – так звана місцева традиція кераміки вікінгської епохи». У ще одному важливому датському місті, Лунді, слов'янська кераміка

становить понад 90% знахідок у найдавніших (можливо, навіть, довікінгських готських часів, – П.Д.) і до 70% у пізніх шарах, а місцева «вікінгська» не зустрічається зовсім. Дослідники, проте, не пов'язують її з імпортом зі слов'янських земель, а припускають виготовлення їх у Сконі за слов'янським зразком. Вочевидь, що навички виготовлення якісної кераміки слов'янського типу були занесені сюди слов'янськими поселенцями з півдня Балтики, оскільки саме в Мекленбурзі зустрічаються прототипи форм, що виявляються у Сконі. Як таку слов'янську колонію в Сконі можна назвати острівне поселення в Меллехольмені, поряд сусіднім поселенням Хекен, які поки що є єдиними, що безпосередньо пов'язуються зі слов'янськими колоніями у Сконі. На користь цього свідчить як характерне для слов'ян південної Балтики острівне розташування поселення, так і сам спектр знахідок. Вся виявлена тут кераміка належала до слов'янських типів: Віпперів (41,9%), Тетерів (14,1%), Вардер (14,1%), Бобцин (15,9%), Менкендорф (11%), Гарц (2,6%) та Фрезендорф (0,4%). Безпосередній імпорт археологи пов'язують лише з однією слов'янською судиною з Меллехольмена, що відрізнялася обробкою та складом глини, а для інших передбачається місцеве виготовлення (традиції якого були започатковані у Сконі ще пращурами як українців гаутами-грутуннами, так і вільців вількінами / вільтінами – велетнями, – П.Д.). Однак судини з Мелленхольмену в той же час дещо відрізняються формою країв від інших сконських імітацій слов'янської кераміки і ближче до південнобалтійських прототипів, на підставі чого приймається, що перші слов'янські поселенці привезли з батьківщини слов'янські судини, за прикладом яких і стали виготовляти. Окрім «балтійської» кераміки у Швеції нерідкі і знахідки кераміки з Київської Русі, за аналогами із північно-західних регіонів, з яких у Швеції згодом почали виготовляти дублікати. Пізній рубіж датування балтійсько-слов'янської кераміки зазвичай приймається кінцем 12 століття, хоча у деяких регіонах Мекленбургу і на острові Рюген її виготовляли ще й у 13 столітті. Знахідки кераміки з Київської Русі датують періодом 1000 – 1300 рр.» (Андрій Пауль, «Слов'янський слід у Скандинавії та подвійні стандарти інтерпретацій», <http://pereformat.ru/2014/03/slavyanskij-sled-v-skandinavii/>).

7. Українці – нащадки горян праїндоевропейців

І зовсім небезпідставно середньовічні європейські автори називали Україну Гардарікою (рейхом ютландських Гардів / Гарудів / Хоротів – горидів, горян) і країною скандинавів гаутів / гьотів = гревтунгів – Гревтією (Грецією). Візантійці ж пращурів українців гревтунгів / грутуннів = хорутан називали хросами / росами (нім. «groß» – високий, великий; фриз. «grut» – «великий, крупний»; англ. «great» – «великий, відмінний, величезний, прекрасний, сильний»; д.-укр., блрс. «груд» – височина; чес. «hrot» – «вершина, верхівка, кінчик», «hořejší» – «верхній, горній»):

«У загальноїндоевропейській лексиці виділяється особлива група слів в значенні «гора», «скеля», «височина». Це, в першу чергу, основа *pher(kho)u- «гора», «гірський дубовий ліс», «скеля», яка виступає в поєднаннях з іншими назвами «гори», «скелі» в атрибутивній функції зі значенням «високий», «потужний»; далі – це основа *Hk'o(e/o)r-, що дає рефлексі за всіма головними стародавніми індоевропейськими діалектами, і похідні від *khel-, що збереглися в «давньоєвропейських» діалектах, анатолійському і грецькому; а також форми *(o)nt'- *mnoth-, що збереглися в крайніх периферійних індоевропейських діалектах. При цьому «гора» мислиться як «кам'яна громада, що досягає неба», вершина якої ховається в «хмарах». Природно допустити, що така розгалужена гірська лексика і пов'язані з нею уявлення могли виникнути лише в умовах мешкання у гірських регіонах...» (Т. Гамкрелідзе, В.В. Іванов, «Індоевропейська мова та індоевропейці. Реконструкція та історико-типологічний аналіз прамови і протокультури», Тбілісі, 1984, Т. 2, <http://ielang.narod.ru/>);

«Перше, що можна стверджувати з достатньою впевненістю щодо індоевропейської прабатьківщини, це те, що вона представляла собою регіон з гірським ландшафтом. Про це свідчить, перш за все, численність індоевропейських слів, що позначають високі гори і

височини (та й сам їх етнонім орії / арії = *горії / *сарії = сармати – горці; вірм. «sar / сар» – гора, – П.Д.). Крім того, реконструюючи ландшафт, який оточував давнього індоєвропейця і який він зафіксував у мові, можна зробити ще один висновок. Це – ландшафт з широким розповсюдженням гірського дуба і ряду інших дерев і рослин, що ростуть у високогірних місцевостях. З такою картиною високогірного ландшафту узгоджуються і дані щодо «гірських озер» (пор. *Or-un – «велике озеро», «море», пор. також і.-е. *sal – «море або озеро, яке солоне») і «швидких, стрімких річок» (*Нар – «річка», «потік», *tek – «швидко текти»), а також дані про високогірний характер клімату з похмурим небом і частими грозами: *neles – «хмара», «небо», *Huent – «вітер», *Hkor – «гірський, північний вітер», *seu / *su – «дощ», *sneig – «сніг», *geim – «зима», *eis – «холод», «лід»)...) (Академік РАН В'ячеслав Іванов, «Міграції індоєвропейців», <http://gordon0030.narod.ru/archive/17767/index.html?opr=1>).

Високорослі й довгоногі праіндоєвропейці, що мешкали в гірських улоговинах, вважали землю не пласкою, як кремезні мешканці рівнин, а вигнутою вниз подібно поверхні котла або ж чаші. В їх уявленнях краї ойкумени, аналогічно верхній кромці чаші, були піднесеними, а завдяки цьому і зливалися на обрії з небом. Вочевидь, укр. «обрій» сходиться до праіндоєвроп. *ureg – зверху > *b^her ġ^h – «височінь, гора» (грец. «ὕπεράνω» – вище, лат. «superus» – верхній). І не дарма ж у більшості й інших індоєвропейських мов слова «край» і «кінець» походять від коренів слів «верхній» або «високий». Так, наприклад, якщо в германських мовах від праіндоєвроп. основи *b^h(e)rġ^h в значенні «високий» утворилася лексема «berg» – гора (угор. «bérc» – «верх, вершина»), то в слов'янських мовах від неї утворилася лексема «brzeg» (укр. «беріг»), що означає, як в польській, так і в українській мовах не тільки беріг, а й край. Утворилася від неї ж і англійська лексема «marge», що теж означає не тільки беріг, а й край, а лексеми гінді «barhata», ісл. «barmur» і лит. «briauna» – теж край. Азербайджанською мовою колишніх сарматів «уса» означає вищий, а «ус» – «кінець, вершина». Грецьке ж слово «άκρο» (*оукра) означає, як високий, так і кінець (край). Тоді, як грец. «ἄνωθος» означає паросток і верх, то снскр. «antas» і англ. «end» означають край і кінець.

У жаркому кліматі Центральної Азії багато річечок і струмків влітку пересихали і не несли свої води далеко від передгір'їв. До того ж в передгір'ях і осідав гумус альпійських луків, що завжди змивається талими водами. Так що відроги гір і передгір'я були вельми благодатними як для терасового, так і для звичайного землеробства. Для ведення ж землеробства в більш віддалених від гір місцевостях було потрібним спорудження там підземних водогонів і кярізних колодязів. Тому-то селища прабалто-слов'ян у Центральній Азії і оперізували гори подібно вінцям, а самі прабалто-слов'яни називалися жунами / гунами, веньоуто / венендерами / венедрами, кідарітами / *кударами / козарами, *тіарвінгами / тервінгами, *лімбардами / ломбардами, галіндами, утіями / утигурами, мерсійцями / українцями (кит. «huángrǎo» – «оперізувати, оточувати, навколо», кит. «guān, wángguàn», лит. «vainikas», угор. «koszorú», грец. «тіара», лат. «tiāra» – «вінець, корона, діадема»; англ. «limb», лит. «galūnė», слов. «уд», грец. «άκρο» – «лімб, край, кінцівка, гілка»; чамалін. «гъун», лезг. «кӀунтӀ», яван., індонез. «gunung» – гора; евенк. «гуңука̄вэ» – «горний хребет»; афг. «γund.эу» – «височина, пагорб»). І, отже:

«Ландшафт ранньоіндоєвропейської (РІЄ) прабатьківщини реконструюється на підставі РІЄ лексики, з якої випливає, що ранньоіндоєвропейське суспільство мешкало в горбистих місцевостях, можливо в передгір'ях, в яких не було великих річок, але річечки, протоки, джерела; ріки, незважаючи на швидку течію, не були перешкодою; переправлялися через них на човнах. Взимку ці річки замерзали, а навесні розливалися. Були й болота. Про це свідчать РІЄ корнеслова зі значенням: «гора, височіти, що нависає»; «здійматися, курган, піднятий, що означає пагорб, нерівну місцевість»; «болотниця, отруйний, гірчити на купині»; «болото, що повзе на палях»; «текти, що випливає, протоки, джерело, струмувати, сильно протікати»; «іхати на волокуші,

вершником, на човні»... «Гірський ландшафт пізньоіндоєвропейської прабатьківщини підкреслювався рядом авторів, а після представлених Т.В. Гамкрелідзе та Вяч.Вс. Івановим доказів не викликає сумнівів. Складений ними список загальноіндоєвропейських слів переконує, що індоєвропейці були мешканцями гірських або передгірних регіонів: «вершина гори», «гора, скеля, камінь», «гора, височина», «високий» (про гору), «дуб, скеля», «гірський дуб», «гірський північний вітер»...» (В.А. Сафронов, «Індоєвропейські прабатьківщини», <http://histline.narod.ru/safron1-5.htm>);

«Стародавні слов'яни (і такі ж брахікранні балти, – П.Д.) були добре знайомі з горами. «Ці варвари, – пише про антів Прокопій Кесарійський, – краще за всіх інших вміли битися в гористих і важких місцях»... В іншому місці, розповідаючи про один з перших великих нападів слов'ян на Візантійську імперію, цей же автор зауважує, що «раніше слов'яни ніколи не наважувалися підходити до стін [міст] або спускатися на рівнину». І трохи нижче знову: «Боячись його (римського полководця, – В.К.), ...вони [слов'яни] негайно припинили свій похід до Солуні і не наважувалися більше спускатися на рівнину, але, повернувши назад і пройшовши по горах всю Імперію, вони з'явилися в Далмації». Щось подібне повідомляє про слов'ян і Маврикій Стратег: «Битися зі своїми ворогами вони люблять в місцях, порослих густим лісом, в тіснинах і на обривах, з вигодою для себе користуються [засадами], раптовими атаками, хитрощами і вдень, і вночі винаходячи [до того] багато способів. Досвідчені вони також і в переправі через річки, перевершуючи в цьому відношенні всіх людей». І ще: «...Серед тіснин вони вміють відмінно битися». Рекомендуючи своїм полководцям вести зі слов'янами не тільки оборонну, а й наступальну війну, Маврикій далі пише, що «необхідно і під час літа не зупинятися від нанесення їм (тобто слов'янам, – В.К.) шкоди і займатися в цей час пограбуванням більш рівнинних і безлісих місцевостей...» (Веніамін Кобичев, «У пошуках прабатьківщини слов'ян», <http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000115/st006.shtml>);

«Дослідники давно звернули увагу на те, що слов'янські топоніми на Балканах і в Греції найбільше поширені в гірських районах (Georgacas). Це свідчить про те, що слов'яни (можливо, від кельт., ірл. «sliabh» – «гора, гірський», – П.Д.) спочатку заселяли гірські райони» (Андрій Алексаха, «Походження слов'ян. Поступологічна реконструкція», https://alexakha.ucoz.com/aleksakha-proiskhozhdenie_slavjan.pdf);

«Топонімічні матеріали свідчать, що в північній частині Балканського півострова пересування слов'ян проходили по річках і долинах, а в південній, де протидії візантійських гарнізонів і місцевого грецького населення були більш сильними, слов'яни переміщалися гористою місцевістю. Дослідники неодноразово звертали увагу на велику кількість слов'янської географічної номенклатури в гірських регіонах півдня Балканського півострова і Греції...» (Валентин Седов, «Слов'яни в ранньому середньовіччі // Розселення слов'ян на Балканському півострові і Пелопоннесі», <http://www.libed.ru/knigi-nauka/547637-6-predislovie-eta-kniga-yavlyaetsya-prodolzheniem-moego-issledovaniya-slavyane-drevnosti-izdannogo-1994-kotorom-rass.php>; http://www.archaeology.ru/Download/Sedov/Sedov_1995_Slaviane_v_rannem_srednevek.pdf).

Отже, слов'яни дійсно були нащадками горців сарматів і аланів:

«Сарматські племена, які досягли Кавказу в IV столітті до н.е., і пізніше трималися виключно в передгір'ях та прилеглих степах. Після гунського вторгнення великі групи аланів, що прийшли в цей регіон зі степів низовин Волги, розділилися на дві частини: одні осіли в передгір'ях і злилися з племенами сарматів, що з'явилися тут раніше, але більшість заглибилася далі в гори. Вони проникли у високогірні регіони Центрального Кавказу та заселили регіони, які до цього належали народам кобанської культури залізного віку» (Тадеуш Сулімірський, «Сармати. Стародавній народ півдня Росії», http://historylib.org/historybooks/Tadeush-Sulimirskiy_Sarmaty--Drevniy-narod-yuga-Rossii/56; <https://history.wikireading.ru/106502>);

«Підставу для такого твердження бачили у відомому повідомленні Амміана Марцелліна про аланів: «Алани, які отримали своє ім'я від гір (евенк. «эллэннэ») – круча, –

П.Д.) частими перемогами помалу підкорили під своє володарювання сусідні народи і дали їм своє ім'я, подібно до персів». І далі: «Колись вони прийняли всі одне ім'я і називаються тепер аланами, тому що у всіх їх однакові звичаї, дикий спосіб життя та однакове озброєння». З цього повідомлення Амміана Марцелліна виникла думка, що назва алани означає взагалі горян і, зокрема, кавказьких горян. У зв'язку з цим дехто намагався пояснити походження самого терміну «алан». Так, Сестренцевіч-Богуш під ім'ям «Алан» приймає Алтайський хребет. Нейман утворює слово алани з маньчжурського «alin» – «гірський хребет». За твердженням Cahun Leon, давньотюркською мовою алани означають горців... А що алани (*валани = валлони / волиняни та *палани = поляни, – П.Д.) не втратили своїх етнічних рис, про це свідчить сам Амміан Марцеллін, описуючи їх зовнішній вигляд (високий зріст, красу, темно-русяве волосся і т.д.) і цим як би підкреслюючи їх етнічну індивідуальність...» (З.І. Ванєєв, «Середньовічна Аланія», Р. 1. «Алано-Оська проблема і середньовічна Аланія»,

<http://osetins.com/2008/02/09/print:page,1,srednekovaja-alanija.-glava-1.-alano.html>);

«...евенк. ala- 1, alakīt, alan 3; евен. алън- 1, алън 3; негідал. alan- 1, alaxīt 3; маньчж. alin 2; чжурчж. ali-in 2; нан. ala 3; удэг. ala 4, де: 1 – «перевалювати гору», 2 – гора, 3 – «гірський перевал», 4 – лощина, – «Порівняльний словник тунгузько-маньчжурських мов», відпов. ред. В.І. Цинціус, <http://altaica.ru/LIBRARY/TMS/tms1.pdf>; <http://www.altai.ca.ru/tms.htm>).

Зі слов'янськими ж лексемами «пол» – беріг, «планина» – гора і «полонина» – «пласкогір'я, слабко горбиста гірська поверхня», можливо, пов'язані, як індонез. «ralung» – улоговина, так і найменування деяких стародавніх держав: «Полона» у Ферганській долині, «Полунік» у Стародавній Вірменії і «Полонія» – Польща.

Слов'янськомовні горяни не відразу стали селитися в наданих їм містах на землях Русі. В ті часи, коли їх усіх називали полянами-русами і чорними клобуками, вони вважали за краще мешкати за межами князівських вотчин і, перш за все, там, де були присутні гірські ландшафти. Для цього то, як можна краще, і підходили околиці Росі і Тясмину:

«Видно Ведмідівку, Тясмин та узбережжя Дніпра... Місцевість – маленький Кавказ: гори, яри, все вкрите лісом... Вся місцевість дійсно нагадує Кавказ у зменшеному розмірі. Гори, вкриті лісами, роблять на обрії чудові візерунки, перерізані глибокими ярами. На хвилястих полях, куди не глянь – високі кургани-могили. Видно, що тут колись «бували справи» – було кого і ховати...» (Юрій Горліс-Горський, «Холодний Яр», https://www.e-reading.club/bookreader.php/1005025/Gorlis-Gorskiy_Yuriy_-_Holodniy_Yar.html).

Тому-то пращури українців горяни гостроготи грутунни і алани-торки і оселилися після навали гунів переважно на Середньоруській, Донецькій і Надазовській височинах (Салтівсько-Маяцька АК). І отже, так званий Руський Каганат пращурів українців грутуннів = хросів / русів-торків існував (задовго до виникнення об'єднання суверенних українських князівств у Наддніпрянщині) і саме у Подонні та Північному Надазов'ї (Салтівсько-Маяцька АК), а також і у Тамані (майбутнє Тматораканське князівство), і в Криму (князівство Доро / Мангуп):

«...народ ерос (чорношкірі в античності жуни / гуни / уни: хорасмії = хуруси / руси, гревтунги / грутунни = хорутани / хороти / рузари [баварський географ: Ruzzi], хрьоси / хроси / роси / руси, – П.Д.), чоловіки з величезними кінцівками (такими ж як і у їхніх далекосхідних діських, ганьсуйських і таримських пращурів, а також і в їхніх середньовічних нащадків горидів русинів-українців і динаридів чорногорців та словенців, – П.Д.), у яких немає зброї і яких не можуть носити коні через їх [довгі нижні] кінцівки. Далі на схід, у північних краях, є ще три чорні народи (можливо, каракозари, караболгари і волзькі булгари, – П.Д.)...» (Захарія Мітиленський [Zacharias Scholasticus], «Історія», <http://www.vostlit.info/Texts/rus7/Zacharia/text1.phtml?id=526>);

Чорногорка, Василь Поленов, 1874 <https://ru.wikipedia.org/wiki/Чорногорцы>

Велетенські довгоногі та кароокі нащадки грутуннів / рузарів / русів чорногорці (Історія Чорногорії, https://ru.wikipedia.org/wiki/История_Черногории);

«Чорногорці – напрочуд висока нація. Вони ділять перше місце у світі за зростом з голландцями. Середній чоловічий зріст у Чорногорії становить 185 см. Чорногорці не лише високі, а й міцні. У них добре розвинена м'язова маса, вони відрізняються бездоганним здоров'ям. Майже у всіх чорногорців темні очі, чорне волосся, правильні, але трохи жорсткі риси обличчя» (Чорногорці, <https://mymontenegro.org/info/chernogorcy>).

І саме мешканці Салтово-Маяцької АК алани-торки / руси-торки опісля угорської навали перебралися з Подоння у Наддніпрянщину і стали відомими як поляни-руси. Існує також припущення, що після окупації Норика (Південно-східної Австрії) військами Карла Великого шляхетні роди грутуннів-хорутан не забажали йому підкоритися і теж повернулися на батьківщину своїх прашурів та влилися в спільноту полян (зовнішніх племен для переважно балтськомовних на той час племен Північної України):

«У 8 столітті король франків Карл Великий завоював ці землі (Норик / Хорутанію, – П.Д.) назад, і включив до складу своєї держави. Після цього земля Нижньої Австрії у низці західноєвропейських письмових документів 8 – 11 століть називалася Рузарамарка (земля Русів). Археологи встановили, що цими Рузарами – Русами були люди Аварської археологічної культури, що ховали своїх померлих за сарматським обрядом, і надалі їх

прямі нащадки в якості Дунайської дружинної культури. Характерно, що після того, як Карл Великий завоював Нижню Австрію і вигнав звідти людей Аварської культури, то одночасно на землі нинішньої Чехії та Польщі прибувають Хорвати (насправді хорутани = грутунни = хроси / руси, – П.Д.) зі своєю правлячою династією Крока (засновника Кракова, – П.Д.), і називають себе вихідцями з Хорутанії. (А на землі колишнього Рейдготаланда у Наддніпрянщині прибувають поляни-руси, – П.Д.). Державність Польщі та Чехії, як і державність Іллірійських слов'ян, була тісно пов'язана з людьми Аварської Культури, а значить із (слов'янізованими, – П.Д.) нащадками Роксолан (та нащадками слов'янськомовних гостроготів і аланів держави Германаріха, – П.Д.). У цьому сенсі середньовічні польські історики мали рацію, коли називали свою державність продовженням державності Європейської Сарматії – Роксоланії (тобто держави Германаріха, – П.Д.). Одна з історичних земель Польщі називалася стародавнім ім'ям Куявія, за назвою (в античності балтськомовного, – П.Д.) племені сарматського. Куяви, безумовно, були складовою сармат Роксолан. Столиця Русі місто Київ одного кореня та походження з назвою цього сарматського племені. Легендарний Кий мав типово сарматське ім'я, отже, належав до Роксоланів і входив до військової знаті східних слов'ян (слов'янізованих грутуннами балтськомовних нащадків Яньцай, – П.Д.) під назвою Анти. Деякі дослідники припускають, що руський літописний Кий є реальним князем Антським, відомим у Візантійській імперії як Хільбудій, що як військовий найманець дослужився до військового правителя провінції Тракія. Анти мали своє досить потужне державне утворення зі спадковою політичною деспотією, і вели організовані війни зі своїми сусідами на річці Дунай зі східними германцями Гепідами та Лонгобардами. У середньовічних хроніках (Лонгобардські аннали) державність Антів названа Антаїбом» (Олександр Чуприна, «Передісторія Стародавньої Русі // Про переселення та справи слов'янські» Глава V. Частина 2, <http://predistoriya-drevney-rusi.ru/o-pereseleniyax-slavyanskix/o-pereseleniyax-i-delax-slavyanskix-glava-v-chast-2/>);

«Київський митрополит Петро Могила називає Київську православну церкву «Церква Роксоланська». Митрополит Петро Могила у своєму літописі каже: «Православні Роксолани». То й же самий вираз застосовували і у державних висловлюваннях світських верств. Богдан Хмельницький у переговорах зі Швецією через посла Веллінга відстоював перед Шведським королем для державних козаків «права на всю Україну, або Роксоланію, де була грецька віра та мова (їх), що існує до Вісли». Гетьман Виговський у 1657 році, продовжуючи ті ж переговори, вимагав визнання права «на всю Україну, або Роксоланію». У Бендерській конституції гетьмана Пилипа Орлика (1711 року) Роксолани згадуються як (слов'янізовані гревтунгами / грутуннами, – П.Д.) пращури українців. Поляк Я. Смолінський описує посольство Хмельницького у 1648 році під Замостям і говорить про «шляхетного Роксоланина». Севастьян Сакович (1543 – 1602 рр.) написав поему «Роксоланія», тощо. Отже, ясно, що «Роксоланами» називали південних Русів. Звичайно, їх так би не називали, якби не було для цього жодної підстави. Однак у науці ідентичність Русів та Роксолан «не доведена»? Вона «не доведена» і тому ще, що тоді треба відкинути «норманізм», а цього ніхто не міг зробити. Проте Роксолани боролися проти Германаріха (350 – 375 роки) під керівництвом свого князя Болеміра. Ім'я це, як і ім'я Божа, слов'янське (чи балтське або ж кельто-іллірійське, – П.Д.)» (Юрій Миролюбов, «Преісторія слов'яно-русів», т. 14, <https://www.rulit.me/books/preistoriya-slavyano-rusov-read-169308-22.html>; https://www.e-reading.club/chapter.php/131824/0/Miroljubov_14_Preistoriya_Slavyano-Rusov.html);

«Згодом із героїчного персонажа король Ерманаріх перероджується на антигероя. Це стає очевидним вже в «Сазі про Дітріха Бернського», але особливо в пізній німецькій баладі XVI ст. про смерть короля Ерменріха ("Ermenrichs Tod"). Сам факт, що в ранньосередньовічному епосі і, можливо, у зображенні на камені з Ардрі VIII, протягом півтисячоліття зберігалася пам'ять про трагічну загибель Великого короля, може розцінюватися як свідчення неординарних масштабів історичної особи Ерманаріха.

Оскільки найбільший вплив на історичні долі народів надавали племінні вожді та королі, то їх діяння відкладалися в колективній пам'яті й надалі ставали об'єктом меморіалізації. З відходом вождя, наділеного успіхом, здатністю забезпечувати багатство і благополуччя одноплемінників, із загибеллю короля-воина, хоробрість і сила якого гарантувала безпеку соціуму, виникала загроза зовнішнього завоювання, що ставила під питання саме існування. Вочевидь, саме ці глибинні історичні причини і породили феномен Ерманаріха /Хейдрека / Ермунрека, епічний образ якого більш ніж півтисячоліття пережив наймогутнішого гострогогоського короля. На думку дослідників, у цьому важливу роль відіграло і останнє його діяння – незвичайна для (античних, – П.Д.) германців смерть Ерманаріха. Але, пішовши з історії, він надовго став персонажем середньовічних героїчних легенд» (Ірина Зінківська, «Готланд Ерманаріха: гостроготи у Східній Європі на рубежі Стародавності та Середньовіччя», <https://coollib.com/b/516221/read>).

Отже цілком можливо, що не тільки Амали, а і більшість шляхетних родів гострогогів була антського (анського) і роксоланського походження. Але не виключено і те, що самі ці шляхетні роди янцдай (антів) і роксолан, як і шляхетні роди царських усунів язаматів, походили зі слов'янськомовного Дома Джаову, що контролював торгівлю вздовж Шовкового Шляху. Те ж, що у літописах поляни величалися не лише русами, а і нарцями / норцями (тобто прибульцями з Норіку), можливо і відображено в легендах народів Північного Кавказу про велетнів Нартів:

«Ж. Дюмезиль звертає увагу на три функціональні роди в нартівському епосі осетин (а також черкесів, кабардинців та адигів і подібно до того, як це було у індоаріїв і у прабалто-слов'ян, – П.Д.). Кожен рід відрізнявся своїми якостями: одні були багаті хоробрістю, інші худобою, а треті – розумом. У генеалогічних переказах сучасних осетин також популярний сюжет про три роди. Ці факти можуть пояснити виникнення розповіді про три види і три місця русів в арабо-перській географії IX ст. – Арсанії, Славії і Куйабі (відповідно – в Хорезмі, в Подонні-Кубані, де мешкали ас-сакаліба караболгари та каракозари, і в Наддніпрянщині, – П.Д.)» (Олена Галкіна, «Таємниці Руського каганату», [https://www.e-reading.club/chapter.php/13162/132/Galkina - Taiiny Russkogo kaganata.html](https://www.e-reading.club/chapter.php/13162/132/Galkina_-_Tainny_Russkogo_kaganata.html); <https://www.litmir.me/br/?b=9373&p=62>; <https://unotices.com/book.php?id=6326&page=62>);

«Про несхожість козарської (південнослов'янської, – П.Д.) мови з тюркською, перською або з якоюсь іншою відомою мовою говорять також Бакрі, Якут... Козари не схожі на тюрк, – пише Істахрі, – вони чорноволосі, поділяються на два розряди, один (темно-червонолиці слов'янськомовні ас-сакаліба – черкаси та інші, – П.Д.) називається каракозар; вони смагляві так сильно, що їх смаглявість віддає в чорноту, вони ніби якийсь розряд з Індії (казах., башк. «кызил» – червоний; лат. «hazel» – «карий, горіховий», в індійській мітології красивими вважалися не білий і не червоний, а темні – карий і чорний кольори, – П.Д.). Інший розряд (кавказьці, – П.Д.) – білі, красиві і досконалі на вигляд. Перська редакція Істахрі дає дещо відмінний від арабського варіанта початок: «Козарські люди (вочевидь, блідолиці, рудоволосі та блакитноокі нащадки усуней і сако-масагетів, а також і кавказці, – П.Д.) схожі на тюрк (нащадків динлінов, – П.Д.), але вони не тюрки», далі йде скорочений виклад розповіді про поділ козар на два розряди. Ібн Хаукал у виданні де Гуге і Крамерса слідує за повною редакцією Істахрі. Якут, відносячи, вочевидь, це повідомлення до Ібн Фадлана, також повторює майже слово в слово Істахрі. Закаріа Казвіні при описі двох розрядів козар на перше місце ставить білий розряд, що відрізняється красою зовнішнього вигляду, а на друге місце – смаглявий (червоний) розряд, який і носить найменування каракозар (вочевидь, слов'янськомовні темнопігментовані нащадки сираків, роксолан, верхніх аорсів, да-юечжі, готів і навіть утигурів, та інших кидаритів = кударів = козар, – П.Д.). Ібн Ййас стисло поділяє козар на білих за кольором і смаглявих за кольором» (Б.Н. Заходер, «Каспійське зведення відомостей про Східну Європу», ч. II, «Козари», http://hazaria.ucoz.ru/publ/khazarija/khazarija/khazarija_i_khazary_b_n_zakhoder_chast_2/2-1-0-4; <http://gumilevica.kulichki.net/Rest/rest0103.htm>);

Кіннота темно-червоношкірих пращурів караболгар і каракозар (Аттіла на Каталаунському полі. Реконструкція М. Гореліка).

І саме у часи панування у Східній Європі слов'янськомовних козар більш цивілізовані прибульці з Норіку хорутани = грутунни = хроси / руси, що стали головними пращурами українців, і вийшли на історичну арену:

«У вступній частині «Повісті минулих літ», намагаючись визначити місце слов'ян у світі, автор її наводить відому біблійну легенду про Вавилонську тисняву та поділ мов, серед яких, за його словами, і «були мовою словенськ, від племені Афетова, нарці (різночитання: норці, нориці. – В.К.) що суть словене»... Прийнято вважати, що, незважаючи на введений літописцем легендарний сюжет, у уривку зберігся якийсь невиразний спогад про ім'я слов'ян – нарці (норці), що дійсно мало колись місце і походило від назви відомої придунайської провінції Норик. «Нарці, – пише Д.С. Ліхачов, – чи норіки – мешканці Норіку... У VI ст. тут уже мешкали слов'яни (слов'янськомовні

гостроготи гревтунги / грутунни = хорутани, – П.Д.). Тому, вочевидь, а може бути і внаслідок якогось переказу, норики і були ототожені в Русі зі слов'янами» (Д.С. Ліхачов, коментар у кн. «Повість минулих літ», т. 2. М., 1950, стор. 213). Друга згадка про нарців міститься в «Тлумачній Палей», в якій проти найменування окремих народів стоять пояснення: «авер – чи суть обізи», «румі, що звуться греці». Також і «нориці, або суть словінці» (там же; порівн. також стор. 341)...» (Веніамін Кобичев, «У пошуках прабатьківщини слов'ян // Оборотні тікають від змії», <http://historic.ru/books/item /f00/s00/z0000115/st004.shtml>).

Отже, пращурами українців були саме темно-червоношкірі горяни сармати та їх переважно чорняві та кароокі нащадки алани-торки, готи, караболгари та каракозари, а зовсім не фінськомовні блідолиці степовики скити.

8. Переважна фінськомовність більшості скитських, іллірійських і тракійських племен

«Ні стародавні елліни, ні стародавні перси і словом не обмовилися про те, що мова скитів нагадувала їм мову дійсно іранськомовних мідян і персів. Адже в той час відмінності гіпотетичної північноіранської говірки від власне іранської повинні були б бути настільки невеликими, що сприймалися б у давнину як єдина мова. Але цього-то і не було... Дуже важливо тут відзначити, що індоарійських паралелей у мові слов'ян значно більше, ніж іранських. Іранські ж можна вважати вкрай незначними. А якби скити були іранцями (а не фінами, – П.Д.), при настільки довгому сусідстві зі слов'янами ми спостерігали б прямо протилежну картину мовних впливів на слов'ян Наддніпрянщини. Крім того, навіть в іменослові богів скитів, який доніс до нас Геродот, сучасна дослідниця Н.І. Васильєва не без підстави бачить реліктові форми саме індоарійських мовних форм, але ніяк не іранських. За свідченням Геродота, скитський цар Іданфірс визнавав своїми володарями тільки верховних скитських богів: Папая і Табіті. Аналогій в іранському пантеоні іменам цих богів немає. Зате індійський матеріал надає нам можливість порівнювати скитську богиню вогню Табіті з дочкою індоарійського божества Савітара, Тапаті, що була у шлюбі з мітичним царем Самвараньєю. Говорячи про спроби визначити мову стародавніх скитів, потрібно враховувати, що мовознавці виділили пласт слов'янсько-іранських сходжень (ізоглос). Це – слова зі сфери моралі, права, медицини, побуту: Сварог, Хорс, Вій, Рарог, Симаргл, бог, див, ящір, віра, ірій, рай, небо, святий, ватра (вогонь), волати, ворожити, гадати, гатати (заклинати – близько до іранського «гата»), жертва, могила, писати, слово, чари, чаша, благо, зло, мудрий, сором, честь, – вет («ізвет», «віщати»), вина, рота (клятва), гой (здоровий), хворий, мир. Польські терміни «szatrzyc» (чаклувати) і «roszwaга» (чудовисько) також споріднені іранським ізоглотам (лексичним сходженням, – П.Д.). Важливо, що всі ці ізоглоси загальнослов'янські. Деякі з цих слів відомі (в дещо інших формах) і в інших індоєвропейських народів. Все це говорить тільки про те, що й мови не може йти про запозичення цих «сходжень» у скитів. В іншому випадку паралелі могли бути тільки у східних та південних слов'ян. Ми ж спостерігаємо, що всі ці ізоглоси з'явилися явно за часів загальнослов'янської єдності, задовго до VIII століття до Р.Х., коли скити стали заселяти і обживати Південне Надчорномор'я (тобто ще в Північно-Східному Китаї, а скоріше все ж таки, коли праслов'яни перебували на околицях Північного Ірану, прямуючи з Китаю до Європи, – П.Д.)...» (Володимир Ларіонов, «Скитська Русь. Таємничий витік слов'янської раси», http://thelib.ru/books/larionov_vladimir/skifskaya_rus_tainstvennyy_istok_slavyanskoy_rasy-read-6.html);

«Наступний крок у висвітленні проблем, пов'язаних з походженням скитського звіриного стилю, зробив російський археолог Г.І. Боровка. Він стверджував, що мистецтво скитів не пов'язане скільки-небудь відчутно ні з грецьким (іонійським, VII – VI ст. до н.е.), ні з іранським мистецтвом, а має суто місцеве коріння. Зіставляючи скитські вироби з зооморфними речами з Сибіру і Надуралля, він прийшов до висновку, що їх спільні

витоки лежать в культурах епохи неоліту і бронзи півночі Євразії, насамперед – племен мисливців і рибалок (тобто фіно-угрів і самодійців, – П.Д.). Словом, знову ми бачимо тут «сибірський слід» (Валерій Гуляєв, «Скити: розквіт і падіння великого царства», <http://iknigi.net/avtor-valeriy-gulyaev/54931-skify-rascvet-i-padenie-velikogo-carstva-valeriy-gulyaev/read/page-20.html>);

«Проблема генези пермського звіриного стилю далека від розв'язання, але навряд чи варто сумніватися в тому, що одним з його витоків був звіриний стиль у мистецтві іранськомовних (вочевидь, все ж таки прафініськомовних, – П.Д.) степових племен Євразії, з мови яких і потрапило в пермське слово, що розглядається тут зі споконвічним значенням «дракон». Давність образу дракона в пермській традиції, таким чином, не підлягає сумніву, але при цьому немає жодної необхідності в умоглядних побудовах про самостійне складання цього образу у фольклорі комі на базі «тотема-ведмедя» (Володимир Напольських, «Кентавр ~ гандхарва ~ дракон ~ ведмідь»: до еволюції одного мітологічного образу в Північній Євразії», http://dragons-nest.ru/dragons/books-and-articles/articles/napolskikh_v_v_kentavr_gandkharva_drakon_medved_k_evolyutsii_odnogo_mi_fologicheskogo_obraza_v_severn.php);

«Поки прогресивні реформи Петра Великого не змінили хід розвитку країни, російське декоративне мистецтво зберігало багато рис скитського стилю. Хоча зооморфічні зрощування та оленячі мотиви були забуті, збереглося багато візерунків із птахів. Вони з'являлися як прикраси на різних виробах з металу та кераміки, вишивках та вогнепальній зброї. Деякі предмети домашнього посуду, найчастіше ложки та келихи для вина, зберегли скитські форми. На них, як і раніше, зображалися олені та візерунки у вигляді накінечників стріл, настільки характерні для скитської орнаменталістики» (Тамара Т. Райс, «Скити: будівельники степових пірамід // Народ. Релігія», <http://www.bibliotekar.ru/skify/11.htm>);

«Змінюється характер зовнішнього оформлення рукописів. У київську епоху панує (у Залішанщині фініський, – П.Д.) «звірячий (тератологічний)» орнамент, з кінця XIV ст. він зникає і на його місці з'являється (там мусульманський, – П.Д.) орнамент рослинний або геометричний» (Микита Мещерський, «Історія російської літературної мови», р. 8 «Літературно-писемна мова московського періоду – мова великоросійської народності», <https://ksana-k.ru/Book>; http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Linguist/meshch/08.php);

«Вирішальне значення для етнічної ідентифікації скитів набуває вивчення їх похоронного обряду. Він сильно відрізняється від того обряду, який був притаманний іранцям або індіям, як, втім, і будь-якому іншому індоевропейському народу. У гробницю правителя містилися вбиті дружини і слуги, а навколо похоронної камери встановлювалися насаджені на палі опудала коней. Ці звичаї описані Геродотом, їхні сліди знайдено під час розкопок багатьох курганів, але вони абсолютно неарійські. Вони мають точні відповідності у кочівників Монголії (а можливо і в уралоїдів самодійців, – П.Д.), яких ніяк не можна віднести до аріїв, причому вони існують у них на протязі багатьох століть, як було показано Міннзом. Він вважає скитів монголоїдними попередниками гунів, татар і печенігів, і це не викликає сумніву. Професор Ростовцев, який був останнім прихильником іранської гіпотези походження скитів, сам же і породив сумніви в цьому. Він переконливо довів відміну сарматів, які, поза всяким сумнівом, були іранцями (насправді, балто-слов'янами, – П.Д.), від їх попередників скитів. У могилах сарматів не зустрічається ні масових поховань коней, ні убитих жінок і слуг, їх похоронний обряд був більш простим, хоча похоронний інвентар при цьому був значно багатшим. Їх похоронний обряд має аналоги і в інших індоевропейських народів. Притаманні їм гробниці нового типу раніше всього з'являються в східній частині Росії, в Оренбурзькому краї, в V столітті до н.е. і звідти поступово поширюються на захід, в глиб території скитів – до Криму в II столітті н.е. і в Подунав'я приблизно до 50 року н.е. Після того, як стала ясною відмінність сарматів від скитів, зникли реальні підстави вважати останніх іранцями. Стало зрозумілим, звідки у них з'явилися іранські імена в римський

час, а також іранські слова в мові сучасних осетин... Точно так само і спроба Хьюзінга довести європейське походження скитів виглядає абсолютно недоречною. Найбільш ранні скитські поховання спочатку з'являються в степах між Кубанню і Дніпром. Матеріали VIII – V століть до н.е., що виявляються на захід від Дніпра, вельми відрізняються від скитських і виявляють безсумнівні риси подібності з гальштатською культурою, що набула поширення в Центральній Європі. Тільки з VI століття до н.е. похоронні обряди і окремі предмети, більш характерні для східних регіонів, починають проникати в західну частину Росії і стають звичайними там тільки два століття тому. Насправді є археологічні свідчення проникнення скитів в Болгарію, Угорщину і східну частину Німеччину, але там вони були тільки загарбниками, які прийшли зі сходу» (Гордон Чайлд, «Арійці. Засновники європейської цивілізації // Перша поява аріїв на сторінках історії», <https://pda.litres.ru/gordon-chayld/ariycy-osnovateli-evropeyskoy-civilizacii/chitat-onlayn/page-3/>, «Іранці в 1-му тисячолітті до н.е.», <http://www.istorya.ru/book/arii/08.php>);

«Власне кажучи, відомо всього два поховання, що належали скитським царям і відносяться до часу, наступному негайно за поверненням скитів з Азії. Це так званий Мельгуновський скарб – комплекс речей, випадково виявлених в Литому кургані біля Кіровограду [Кропивницького, – П.Д.], і жалюгідні залишки поховання у слободи Криворіжжя на річці Калитві в басейні Сіверського Дінця... В обох курганах подібна картина – поховання за допомогою трупоспалення (що є взагалі несумісним з властивим іранцям поклонінням вогню, – П.Д.) з підпохованням речей, уцілілих від вогню. Обидва поховання знайдені далеко одне від іншого: одне в межиріччі верховій Інгулу і Інгульця, а інше на одній з лівих приток нижньої течії Сіверського Дінця, обидва в прикордонні степу з лісостеповою смугою і обидва, – ймовірно, залишені скитами, що ще не влаштувалися на певному місці і забезпечували своє існування за рахунок населення лісостепової смуги. Скити, які повернулися з Азії отримали назву «царських» – «саї», ймовірно, тому, що були об'єднані під деспотією царя, одного з уцілілих членів династії, яка очолювала їх в Азії... Скитам, що повернулись, тобто. скитам-царським, вдалося підкорити їх (нащадків своїх фінськокомовних рабів, – П.Д.) тільки після того, як вони вийшли проти них не зі зброєю, а з батогами. Адже не скорені зброєю діти рабів не могли встояти перед батогами, в чому і позначилася їх рабська природа (Геродот, IV, 1-4). Звичайно, це тільки легенда, і до того ж створена в рабовласницькому середовищі, але в ній отримали відображення цілком реальні відносини між завойовниками і переможеними, якими в даному випадку були скити різної історичної долі. Скити-царські відтіснили скитів-кочівників до степового Криму (і далі на захід, – П.Д.), і зайняли степи Нижньої Наддніпрянщини» (Михайло Артамонов, «Кіммерійці і скити [від появи на історичній арені до кінця IV ст. до н.е.]», http://annales.info/skif/small/art_kis.htm);

«Не заперечуючи можливості окремих вторгнень скитів за Карпати, слід зазначити, що закарпатські пам'ятки зі скитськими елементами, як показала О.І. Мілюкова, залишені місцевим населенням, що було у зв'язках зі скитами. Появу цих речей, швидше за все, треба віднести на рахунок переселенців з північного боку Карпат (фінськокомовних скитів та інших нащадків карасукців, – П.Д.), витіснених звідти скитами-царськими, оскільки ці речі, що відтворюють ранні скитські форми, датуються в загалом, V ст. до н.е., коли північно-східна Румунія з Молдовою та Поділля були очищені від свого населення. Приєднавшись до спорідненого населення на південь від Карпат, ці переселенці, мабуть, злилися з тубільцями і, принаймні, швидко втратили й без того нечисленні ознаки своєї особливої культури... Його (Страбона, – П.Д.) дані не суперечать відомостям Геродота та інших про іранські (точніше індійські, – П.Д.) звичаї, одяг та походження сігінів (індоарійських пращурів циган, – П.Д.), дають підстави пов'язувати їх зі скитами, що археологічно підкріплюється поширенням скитських речей у Середній Європі, переважно на території Угорщини. Таким чином, є всі підстави вважати, що агафірси (пращури російських мерян, – П.Д.), сигіни та невідоме на ім'я населення Поділля були близько спорідненими зі скитами (фінськокомовними нащадками доліхокранних андроновців та

карасукців, – П.Д.)... У Середній Європі розрізняються три регіони поширення пам'яток скитського типу: трансільванський, північноугорський та болгарський (нижньодунайський). Речі скитських типів раннього часу (кінець VI – V ст.) є характерними для двох перших з цих регіонів, в болгарському (тракійському, – П.Д.) же подібні зі скитськими форми з'являються в пізніший час... Про роль скитського мистецтва в розвитку тракійського мистецтва можна судити за поширенням в останньому в IV ст. прикрас кінської вуздечки у вигляді ажурних орнаменталізованих фігур тварин та їх частин, зокрема ніг з копитами або пазурами, відомих у Скитії з V ст. до н.е. Безперечної відповідності їм є на Алтаї у складі ритуальних масок, які одягалися на голови коней, з лопатями, що звисали з боків голови, у вигляді задніх ніг будь-якої тварини, інша частина якої розміщувалася на лобі або на морді самого коня. Скитські та тракійські вуздечні прикраси є скороченими відтвореннями таких масок і могли проникнути у Тракію (до гетів) лише через скитів, оскільки в Передній Азії нічого подібного досі не виявлено» (Михайло Артамонов, «Кіммерійці та скити [від появи на історичній арені до кінця IV ст. до н.е.]», http://annales.info/skif/small/art_kis.htm);

«Вказуючи на зв'язок селищ та могильників стародавніх фінно-угрів з широкими річковими заплавами – базою їхнього скотарства, П.П. Єфименко звернув увагу на інвентар чоловічих поховань, що характеризує мордву та мурому I тис. н.е. як кінних пастухів, які трохи нагадують за своїм вбранням і озброєнням, а отже, і способом життя кочівників південноруських степів (тобто скитів, – П.Д.). Не можна сумніватися, – писав П.П. Єфименко, – що пастухівство, для якого використовувалися прекрасні луки за течією Оки, в епоху виникнення могильників набуває значення одного з дуже важливих видів господарської діяльності населення краю (П.П. Єфименко, «До історії Західного Поволжя у першому тис. н.е.», СА, 1937). Так само характеризували господарство поволзьких фінно-угрів і інші дослідники, зокрема О.І. Горюнова. На підставі матеріалів Дурасівського городища, дослідженого в Костромському регіоні і, що відноситься до кінця I тис. н.е., та інших археологічних пам'яток вона встановила, що аж до цього часу поволзькі фінно-угри – мерянські племена – були переважно скотарями. Вони розводили головним чином коней і свиней, у меншій кількості велику і дрібну рогату худобу. Землеробство займало у господарстві другорядне місце поряд з полюванням і рибальством. Така картина й у дослідженого О.І. Горюною Тумівського селища IX – XI ст., розташованого біля Мурому (О.І. Горюнова, «Етнічна історія Волго-Окського міжріччя», МІА, 1961). Скотарський вигляд господарства тією чи іншою мірою зберігався у фінно-угорського населення Поволжя і в період Стародавньої Русі. У Літописці Переяславця Суздальського після перерахування фінно-угорських племен – інших язицей (мов, – П.Д.) – сказано: Іспр'ва споконвічні данники та конокормці. – Термін «конокормці» не викликає жодних сумнівів. «Інші мови» вирощували коней для Русі, для її війська. Це була одна з основних їхніх повинностей. У 1183 р. князь Всеволод Юрійович, повертаючись до Володимира з походу на Волзьку Булгарію, коні пусти на мордву, що було, мабуть, звичайним явищем. Вочевидь, мордовське господарство, як і господарство інших поволзьких фінно-угрів – конокормців, суттєво відрізнялося від сільського господарства слов'янсько-руського населення. Серед годівель, згадуваних у документах XV – XVI ст., значиться міщерська кінська пляма – мито, що стягується з продавців і покупців коней (С.Б. Веселовський, «Феодальне землеволодіння в Північно-Східній Русі», М., 1947). На такій своєрідній економічній основі, при переважанні скотарства, особливо конярства, у поволзьких фінно-угрів наприкінці I тис. н.е. могли скластися класові відносини лише примітивного, дофеодального вигляду, хоча і зі значною суспільною диференціацією, схожі на суспільні відносини кочівників I тис. н.е.» (П.Н. Третьяков, «На фінно-угорських околицях Стародавньої Русі», <https://www.rulit.me/books/u-istokov-drevnerusskoj-narodnosti-read-426553-57.html>; <https://history.wikireading.ru/383113>).

«...основою для складання прафінсько-угорських культур в Європейській частині (Надбалтика, Білорусь, західна частина Волго-Окського межиріччя, Україна), можна вважати синтез свідерської і аренсбургської культур, особливо помітний в басейні р. Німану. Зближення культур епохи мезоліту призвело до появи ряду постсвідерських культур – німанської, кундської і бутівської (Жилін, 1998; Сидоров, 1998; Кольцов, 1998)... В епоху бронзи, через заняття більшості територій індоіранськими племенами, (насправді, теж фінськомовними алтайськими племенами, і тому-то, – П.Д.) важко виділити фіно-угорський пласт. Однак досить чітко фіксується домішка значної уралоїдності на черепках зрубної культури, що може говорити якщо не про значний вплив, то про тривале співіснування даних груп населення. Необхідно відзначити, що черепки зрубної культури південних регіонів Східної Європи і Волго-Уралля відрізняються між собою, в бік переважання в останніх серіях помітної монголоїдної домішки. Думка ряду археологів щодо фактично безперешкодного просування індо-іранців по території лісостепового і лісового Волго-Уралля, не завжди виправдана» (Микола Щербаков, автореф. дис. «Формування фінно-угорських народів: епоха каменю – раннє залізо: Проблеми вивчення», <http://www.dissercat.com/content/formirovaniya-finno-ugorskikh-narodov-epokha-kamnya-ranee-zhelezo-problemy-izucheniya>).

На неіранськомовність більшості скитських племен вказує як наявність фінського форманта «ва» (вода) у назвах не тільки східноєвропейських, а і багатьох західноєвропейських річок (Дунава = Дунай, Драва, Сава, Недава, Орлява, Ілова, Неретва, Млава, Нішава, Ресава, Сучава, Тирнава, Тутова, Прахова, Бирзава, Молдова, Ондава, Житава, Рімава, Міява, Орава, Сазава, Їглава, Отава, Опава, Одрава, Бечва, Углава, Ослава, Влтава, Морава, Острава, Житава, Шумава, Плянєва, Плуґава, Свежава, Мурафа, Лядова, Боржава, Тересва, Іква, Льва, Унава, Росава) в місцях осідання скитів або ж їх фінськомовних попередників чи нащадків (іллірійців, тракійців, даків та інших), так і поява форманта «дон» (вода) в назвах деяких з них лише в сарматську епоху:

«Вважається безперечним, що більшість річок з закінченнями на «ва, га, ма, ра, са, ша» і «за» носить імена угро-фінські, які змінилися в устах пізніших слов'янських колоністів і втратили будь-який сенс, або перероблені для осмислення на слов'янський лад... Крім вищевказаних найменувань: Обша, Сопша, Емшан, на просторі між Західною Двіною, Торопою і Ловаттю ми виявляємо: Дапша, Переґва, Комша, Ока, Олію, Алью, Насва. Навіть новгородська річка Шелонь носила колись іншу назву – Сухона. Якщо ми попрямуємо тепер вздовж течії Двіни, вздовж її північного берега, то зустрінемо імена: Іжма, Оша, Спастерей, Лосма, Перевза, Олола, Каруза, Іса, Орша. Нам залишається перейти на лівий беріг Західної Двіни і на правий беріг Дніпра. Здавалося б, що тут ми повинні потрапити на територію, чужу за своєю топографічною номенклатурою всякому фінізму. Дійсно, рідко, у вигляді поодиноких випадків, але, тим не менше, і тут трапляються аналогічні імена. Зустрічаються Цна, Волма, Олса, Жіжма і Віжна...» (Петро Голубовський, «Історія Смоленської землі до початку XV століття», <http://lifeinbooks.net/read-online/istoriya-smolenskoy-zemli-do-nachala-xv-stoletiya-petr-golubovskiy/>);

«Наприклад, В.Н. Топоров і О.М. Трубачов відзначали у А.І. Соболевського упереджену з точки зору іранської мови інтерпретацію гідронімів Верхньої Наддніпряни та суміжних регіонів. Розглядаючи аналіз А.І. Соболевським назв річок, озер і гір, не можна не відзначити, з одного боку, виняткову важливість виявлених ним закономірностей, до яких ми пізніше ще повернемося, але, з іншого боку, і значної кількості натяжок і припущень при спробі іранськомовного пояснення ним різних слів і назв...» (Юрій Яхонтов «Літопис слов'ян-русів з найдавніших часів до Рюрика / Іранськомовними чи були скити?», <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0211/008a/02111148.htm>);

«Осармачення боспорських територій зі сходу вторинне і відносно пізніше явище, тому ми можемо сказати, що і історичні, і етнографічні матеріали свідчать, в свою чергу, проти скитської мовної приналежності місцевих назв Temaunda – «Азовське море» і Sinu-

(s) – «Дон» (ест. «sinise», фін. «sinisen», морд. м. «šeń», е. «seń», мар. «šinžiš» / «сімсе», удм. «зангари» – синій; отже і річка Сан теж синя, – П.Д.)... Відлунням такої назви Дону аж до відносно пізніх часів можна вважати позначення Синя Вода (1363 р.)» (Олег Трубачов, «INDOARICA в Північному Надчорномор'ї», <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0211/008a/02111147.htm>).

Вочевидь, фінськокомвні скити, іллірійці і тракійці тривалий час контактували в Західній Європі з потісненими ними далі на захід кельтами (кіммерійцями – кімврами, тевтонами і іншими):

«Наприклад, в кельтських мовах уральські елементи, що ясно простежуються, можуть відображати дуже давні контакти індоєвропейців з гілкою уральської групи мов, пов'язаної в свою чергу з мовами основної зони утворення монголоїдної раси» (Аполлон Кузьмін, «З передісторії народів Європи», http://www.zlev.ru/59_45.htm).

До того ж і багато фахівців досить обґрунтовано заперечують іранськокомвність скитів:

«Є і такі лінгвісти, які загалом заперечують іранськокомвність скитів. Вже згаданий Віктор Петров наполягав на тому, що іранські слова прийшли до слов'ян за посередництва якогось народу, який трохи спотворив їхнє звучання. Таким ретранслятором він уважав скитів. Отже, на думку дослідника, вони говорили не іранською. Подібний різнобій думок викликаний насамперед тим, що науці насправді мало що відомо про мови цих впливових кочівників. Завдяки Геродоту та іншим античним письменникам до нас дійшло лише кілька десятків скитських імен, а також назв племен, зброї чи місцевостей. Російський іраніст Василь Абаєв, додавши до цього мізерного списку деякі написи, що не еллінські звучать з могильних каменів Ольвії та інших грецьких колоній Північного Надчорномор'я, спробував відновити скитський словник. При цьому він виходив з двох припущень. Перше: скити та сармати говорили двома діалектами однієї мови. Друге: осетинська мова близька до скитської. Але останнім часом обидва ці припущення викликають у лінгвістів обґрунтовані заперечення. «Скитський» словник Абаєва затріщав усіма швами» (Ігор Коломійцев, «Народ-невидимка. Оновлена версія», http://kdet.ucoz.ru/index/glava_odinnadcataja_jazyk_i_baltija/0-163);

«Нижче, в додатку «Скитська лексика за даними письмових джерел» наведено перелік, що містить близько двох сотень слів, походження яких античними авторами однозначно приписувалося скитам. Основу цього переліку становить лексика Припонтійської Скитії, що почерпнута зі скитської розповіді Геродота. До цього переліку, однак, не включалися слова, сарматського або аланського походження. Перелік цей анітрохи не претендує на повноту і, безсумнівно, легко може бути розширений при більш поглибленому вивченні творів античних авторів. Абаєв використовував трохи більше 30% від загального числа слів, що містяться в цьому переліку (ці слова підкреслені). Як уже згадувалося вище, Абаєв для своєї реконструкції відбирав тільки такий словниковий матеріал, який мав очевидне «іранське» походження. Ми бачимо, що такий підхід залишає за бортом близько 70% лексики, яка не має «іранських» коренів, але яка, безсумнівно, є скитською. Так з семи імен скитського пантеону богів, Абаєв посилається тільки на імена бога Папая і богині Табіті. З 60 імен скитських царів і шляхетних скитів, наведених в переліку, він згадує тільки 18 імен. Таким чином, намагаючись відтворити скитську лексику виключно на «іранській» основі, Абаєв, з одного боку, проігнорував значну частину дійсно скитських слів, а з іншого боку, інтенсивно використовував іншомовний ономастичний матеріал сарматського і аланського походження. Які ж висновки можна зробити в результаті критичного осмислення матеріалу, викладеного в нарисі В.І. Абаєва? Вочевидь, що скитська лексика, навіть в тому вигляді, в якому вона збереглася до наших днів, не вкладається цілком в прокрустове ложе уявлень про її виключно «іранське» походження. Ситуація зі скитською мовою виявляється більш складною, ніж це передбачають прихильники «іранськокомвності» скитів. Оперуючи «іранськими» іменами з епіграфічних пам'яток Північного Надчорномор'я, Абаєву вдалося відтворити частину

сарматської або аланської (тобто запозиченої осетинами праслов'янської, – П.Д.) лексики. Однак немає жодних підстав називати словник, складений з отриманих таким чином лексем, «Словником скитських слів» (Георгій Дремін, «Скито-сарматські говірки і «скитський» словник В.І. Абаєва», <http://kladina.narod.ru/dremin/dremin.htm>);

«Таким чином, навряд чи серйозно можна говорити про будь-яку етнічну (навіть, якщо не йти у визначенні етносу далі мовної спільності) однорідність скитів, хоча на цьому час від часу намагаються наполягати деякі вчені... Хотілося б думати, крім того, що про іранізм кіммерійців і скитів (західних саків, – П.Д.) можна говорити лише стосовно до якоїсь частини племен, що носили ці збірні імена. Втім, зі сказаного в відповідних розділах випливає, що політична (а також, ймовірно, соціальна та військова) термінологія, як і деякі політичні встановлення і порядки, подібно значному загальнокультурному впливу, виходили переважно з Ірану (насправді з фінськомовного Турану і балтсько-слов'янськомовних, як Таримської улоговини, так і гірських масивів Північного Китаю, – П.Д.)...» (скитолог Лев Єльніцький, «Скитія Євразійських степів. Історико-археологічний нарис», Новосибірськ, 1977, <http://kronk.spb.ru/library/el nizky-la -1977.htm>);

«Не можна ж серйозно сприймати факт перетворення одного з найчисленніших і могутніх народів землі (скитів, – П.Д.), за даними стародавніх письменників, в невеликий осетинський народ, який, за відомостями одного з основоположників іранськомовної теорії В. Міллера, на 1881 рік становив 111 тис. чоловік, займаючи територію всього близько 205 – 210 квадратних миль. Та й зовні між осетинами і скитами (як і зі слов'янськомовними аланами-торками, – П.Д.), судячи з зображень, що дійшли до нас, нічого спільного немає. Однак думка щодо загальної іранськомовності скитів підтримується далеко не всіма дослідниками і сьогодні. Наприклад, в більш пізніх публікаціях О.Н. Трубачов зазначає, що не всі матеріали укладаються в концепцію скитське = іранське. Там же щодо іранськомовності кіммерійців він справедливо робить висновок, що династи з іранськими іменами у кіммерійців – недостатній аргумент щодо приналежності всього етносу. Л.А. Лелеков пише, що належність скитів до іранськомовних народів поки ще не стільки аксіома, скільки гіпотеза, яка не пояснює задовільним чином цілого ряду фактів, таких, як імена Папай, Апі, Аргімаса в пантеоні, Анахарсіс, Іданфірс, Савл, Гнура, Скіл в ономастиці, назва намету і кочового возу в апелятивній лексиці, початкові s- і sk – в етнонімах «сінд», «скит», «сколот», «савромат», «сармат» і тощо... Проаналізуємо хронологію і територію поширення знайдених слів. Це знахідки на місці надчорноморських міст Танаїду, Ольвії, Горгіпії, Пантікапею, Фанагорії та інших, імен міщан, які жили в проміжку 700 – 800 років. Написи на каменях, знайдених в містах Південної Росії, крім зазначених вище досліджень, є також в роботах В.В. Латишева. Якщо подивитися на карту території, зайнятої скитами і сарматами, то орієнтовні розрахунки показують, що територія надчорноморських міст, де були знайдені написи, становила менше сотої частки відсотка (0,01%) від загальної території Скитії і Сарматії. Причому територія специфічна, в цілому не скитського або сарматського населення. Математично оцінюючи результати лінгвістичного аналізу, зробленого за цією частиною, що становить менше 0,01% від усієї території і віднесена до всієї Скитії і Сарматії, можна сказати, що достовірність висновків прагне до нуля. Схожу думку мав і І.Є. Забелін, який писав, що імена на каменях абсолютно не вказують на мешканців всієї країни...» (Юрій Яхонтов, «Літопис слов'ян-русів з найдавніших часів до Рюрика // Іранськомовними чи були скити?», <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0211/008a/02111148.htm>).

З Поділля, Бессарабії, Буковини, Трансільванії, Мезії, Тракії та Малої Скитії (Добруджі) хвилями міграцій на Північ і в Поволжя (вздовж Прип'яті і верхів'їв Дніпра), вочевидь, були захоплені як нащадки споріднених арізантам алазонів або ж ареатів / арсіетів (можливо тоді ще балтськомовних брахікранних пращурів ерзян = арісу), фінськомовні корали (пращури корели = карелів) і черемошські племена (пращури волзьких черемісів), так і морісени (пращури марійців), мурешські агафірси (пращури мерян і муровлян = муроми), беси (пращури весі / вепсів) та фени / фіни, ім'я яких лише

поширили на брахікранне населення Суомі / Фінляндії. На мешкання фінськомовних народів Півночі і Поволжя раніше в Іллірику і Тракії вказує і багато наступних відповідностей:

«В окремий субкластер об'єднані популяції греків і марійців (волго-карпатська гілка **R1a-Y2902**). Це на перший погляд незрозуміле об'єднання можна пояснити тим, що марійці, які вже є справжніми європеїдами, можуть бути близькими до стародавніх європеїдів, які ще за кілька тисяч років до н.е. мігрували до Європи, швидше за все, з Азії (з високогірних улоговин Паміру та його передгір'їв, – П.Д.), – ахейцям, представникам Крито-Мікенської цивілізації, нащадками якої є греки (і марійці, – П.Д.)...» (А.Ф. Назарова, В.О. Асланішвілі, С.М. Алхутов, «Генетика та антропологія народів Кавказу, та проблема походження Європеїдів», <http://www.trinitas.ru/ukr/doc/0016/001c/00161441.pdf>; <http://srn.su/?p=108>);

«Російські грамоти XV століття називають п'ять родів карельських дітей, тобто окремі роди карел. Один із п'яти родів – Тиврульці, тобто Тивер, тиверці (вочевидь, корали, що входили раніше в тиверську спілку племен, але ж не встигли під впливом тиверців слов'янізуватися, – П.Д.). Пояснення зайві. Така згадка ні про що не говорила, якби не відомості про Тракію – їхню давню батьківщину. Повернемося до Йордана та його твору, який, як стає зрозумілим, є найважливішим джерелом з історії племен Черняхівської культури – слов'ян та фінно-балтів. Гольтескити. Це останнє зі скитських племен. Після доби великого переселення скитів на Дніпрі просто не залишилося. Гольтескити – це голядь (вочевидь, пращури голяді галінди, – П.Д.), плем'я, що мешкало південніше прусів. З наступного буде ясно, що скити справді дали початок деяким племенам і народностям півночі, а їх боги були не забуті до прийняття християнства» (Володимир Щербаков, «Століття троянови», <http://shard1.narod.ru/knigi/rosom>, <http://libes.ru/mobile/79231.read?page=16>; «Зустрічі з Богоматір'ю», <http://www.litmir.me/br/?b=38389&p=111>);

«ПШерм. (прапермська, – П.Д.) ж *гуз- відбиває форму мови-джерела з африкатом і, таким чином, невиводима ні з російської, ні з давньоруської, що було показано ще Х. Паасоненом, який пов'язував мордовську та пермську назви «жита» з трак. «βρίζα» – «вид злаку, жито», припускаючи, що пермсько-мордовський корінь сходиться до слова якоїсь іранської мови [Paasonen 1906: 2-5] (не виключено, що саме до фінсько-тракійської, зважаючи на колишнє мешкання фінськомовних скитів у тракійській Добруджі – Малій Скитії, а пращурів фінів Поволжя у Тракії та Іллірії, – П.Д.). Тракійське слово має надійні паралелі в арійських мовах: санскр. «vr̥hi-» – «рис, Getreide», перс. «birinj» – рис, каті «wriç» – ячмінь і т.д., які сходять до праформ типу ар. *цг̃(n)jhi- і є культурним терміном неясного походження [Mayrhofer III: 282]...» (Володимир Напольських, «Балтсько-слов'янський мовний компонент у Нижньому Прикам'ї в сер. I тис. н.е.», http://www.archaeology.ru/Download/Napolskich/Napolskich_2006_BS_component.pdf; <http://archtat.ru/content/uploads/2017/12/Napolskyh2.pdf>);

«Так само можна знайти грецькі запозичення у фінно-угорських мовах. Наприклад, безперечно грецького походження, всупереч Серебрянікову, мокш. «ватракш» – жаба (грец. «βατραχος» те саме). Є ще кілька інших переконливих відповідностей: ерз. «віськс», мокш. «візькс» – сором (грец. «αισχος» – «сором, ганьба»), ерз. «нартемкс» – полин (грец. «ναρθηξ» – фенхель; обидві рослини мають гострий запах), мокш. «клек» – хороший (грец. «γλυκος» – солодкий), мокш. «стирь» – дівчина (грец. «στειρα» – ялова). Покорни відносить грец. «Πινδος» до і.-е. *kuei – світити («leuchten»). Це слово має паралель у мові мокша «піндельф» – «блиск», ізольоване слово серед фінно-угорських мов. Марійському «каля» – «миша» добре відповідає грец. «γαλη» – «куниця, ласка, тхір», мар. «лаку» – «яма» тотожно грец. «λαχη» від «λαχάινω» – копати. У надбалтійсько-фінських мовах є слова, походження яких є загадкою для фахівців. Наприклад, у етимологічному словнику сучасної фінської мови передбачається можливість стародавнього запозичення з німецьких мов фін. «hero» (зменшення від нього «hevonen»), ест. «hobu, hobune», вепс.,

карел. «hebo» – все «кінь». Однак при цьому зазначається, що навіть віддаленої подібності цим словам серед німецької лексики немає (Häkkinen Kaisa. 2007). Фінському лінгвісту не спало на думку привести у відповідність надбалтійсько-фінським словам грец. «ιππος» – кінь, фонетично адекватне фін. «hero». Далі, фін. та вепс. «raimen» – пастух, ідентично грецькому «ποιμήν» (те саме), але К. Хяккінен пов'язує ці слова з лит. «rietuо» – пастух (там же) при тому, що фонетично грецьке слово відповідає їм набагато краще. Ще однією загадкою для фахівців є походження у надбалтійсько-фінських мовах назви кажана: фін. «lerakko», карел. «Yölerakko», вепс. «ölärakkoine». Фонетична різноманітність говорить про запозичення, але з якої мови? Вочевидь з давньогрецької, в якій слово «ἰέρῳξ, -ἄκος» означало «яструб, сокіл» і Фріск його пояснював як «високо літаючий». Можна також відзначити, що ест. «aug» – «пар» нагадує грец. «αἴρ» – «повітря» (Валентин Стецюк, «Давні греки та італіки на території України та Росії», <https://www.v-stetsyuk.name/ru/Alterling/Greeks.html>).

Перські племена, як і всі прадавні індоевропейці, були горцями, а не степовиками. Тому не тільки європейські скити, а і споріднені їм азійські степові племена саків і масагетів (маскутів) принципово не могли бути індоевропейцями а, отже, і іранцями. На теренах як Центральної так і Середньої Азії взагалі не має іранських гідронімів і топонімів, бо перські племена були нечисленними. А малочисленна індійськомовна фрігійська шляхта мітанійської і мідійської держав тим паче була не в силах швидко індоевропеїзувати тубільців Ірану і Середньої Азії. Іранізування курдів і лише шляхти племен Середньої Азії могло відбутися лише на рубежі ер, коли населення Середньої Азії (Яньцяю і Кангюю) було вже переважно балтськомовним савроматським. В сиву ж давнину гідроніми і топоніми Середньої Азії могли бути лише фінськими. Але з приходом з Індії до гірських масивів Центральної і Середньої Азії прабалтсько-слов'янськомовних племен в цих регіонах з'явилися саме праслов'янські і прабалтські, в зовсім не іранські гідроніми і топоніми:

оз. Балхаш (лит. «bala» – болото; пол. діал. «bałka» – «маленьке озеро»; укр. «балище» – «місто, де раніше була низина», – Фасмер);

оз. Челкар – тюрк. «Шалкар» – простір (в.-луж. «šěŕ», н.-луж. «šyŕ», полаб. «sar» – «шир, широчінь, широке, простір»);

р. Зеравшан (шугн. «ziraw» – «гірський потік»; в.-луж. «žorŕo» – джерело; слвн. «žleb», д.-чес. «žleb», слвц. «žl'ab», «žleb», пол. «złób» – жолоб; пол. «zóraw», в.-луж. «žeraw», «žoraw», н.-луж. «žorawa» – журавель);

р. Матча – верхня течія р. Зеравшан (матиця, matka – «джерело будь-чого, місто народження», – Даль);

р. Язгулем – «дуже (крайне) сильний», «більш великий», «велике мілководдя» (лит. «ežė», діал. «ažià», прасл. *jěзь – «межа, край, кордон, грядка, мілководдя в затоці у берега»; лтс. «eža» – «грядка, межа», д.-прус. «asy» – межа; сrb.-хрв. «joш», слвц. «vias» – більш; сrb.-хрв. «jako» – дуже; «аж» – «підсилююча частинка»; блг. «голям», сrb.-хрв. «голем», чес. «holemý» – великий; лит. «galià» – «сила, потужність»);

р. Гунт – шумлива (лит. «gandai» – «гудіння, шум»; прасл. *gound- – «гунути, гукнути»; ст.-укр. «гунати» – «лунати, відкликатися луною»);

р. Теджен (д.-перс. «Таґані») – річна система стариць і каналів (лит. «tekėjimas», лтс. «tesėjums» – течія; укр. «дідуган» – «старий дід, старик»);

р. Нура (пол. «nurt» – течія, ст.-укр. «нурт» – вир; ст.-укр. «нурити» – пірнати; укр. «занурити» «опустити, помістити кого-, що-небудь у воду або в якусь іншу рідину»; лит. «pogas» – «прагнення, бажання»; прасл. *nogъ – норв);

рр. Ілі, Іргіз, Іртиш (іл – «мул, багно», іловата; ст.-укр. «іловай» – «низина, драговина»; слвц. «il», пол. «ił» – «іл, глина»; лтс. «īls» – «дуже темний»);

р. Ішим (лтс. «zems» – «низький, низовинний»);

р. Об, укр. р. Соб (лтс. «ure», лит. «urė», д.-прус. «are» – ріка; перс. «аб» – вода);

р. Сват – священна (свята);

р. Мургаб (Маргав), як і європ. рр. Муреш (Маріс), Мулянка, Самур та Самара – «мутна, брудна» (ст.-сл., укр. «мул» – багно; укр. «мурий» – «темно-сірий, сіро-бурий»; прасл. «смурь», ст.-укр. «смурий» – «мутний, хмурий, похмурий, темний»; «марати» – бруднити; «маркий» – «який легко забруднюється»; заморашка – бруднуля; розм.-зниж. «замурзаний» – «брудний, неохайний»);

р. Харнаб / *Горнаб – гірська або лісова ріка (вода) (д.-прус. «garian» – дерево, лит. «girià», діал. «girè» – ліс; пол. «górski» – гірський);

рр. Калгути, Кальджир, укр. рр. Калка / Кала, Кальміус (гінді «kālā» – чорний; укр. «каламутна» – непрозора);

рр. Курчум, Куршаб / *Курт-апе; укр. р. Корсак – «коротка річка» (лит. «kartùs» – гіркий; лат. «cirtus», англ. «cirt», нім. «kurz», цсл. «кратькъ» – «короткий, куций»; д.-прус. «аре / апе» – ріка; ріка курдів чи куршів?);

Пенджаб – «п'ять річок» (д.-прус. «аре / *аб» – ріка);

р. Атрек / *Отрог / *Отрок – «ріка, що тече вздовж відрогу, або ж віддалилася від моря, до якого добігає лише у період повені, і, отже, зріклася його» (рос. «отрог» – «відріг, тобто відгалуження основного гірського ланцюга»; отрок – «підліток, здатний вже зрестися опіки батьків»; абрек – «людина, яка прирекла себе на вигнання»; обрій – «максимально віддалений»; опрічний – «сторонній, окремий»);

р. Сумбар – бурхлива притока р. Атрек (сумбур – «хаос, безлад, змішання»; литовський бог урожая и пива Самбаріс);

рр. Узбой, Супой (укр.) – «заболочена заплава чи висохле узбіччя струмка або ж ланцюга озерець» (лит. «uz» – «поза, замість» [струмка]);

рр. Окс (Амудар'я), Вахш – «які течуть з вершин / золотисті» (лтс. «augšā» – верх / лит. «áuksas» – золото; Дар'я / Дарина – подарована [Всевишнім]);

р. Яксарт (Сирдар'я) – «дуже золотиста» (срб.-хрв. «јаско» – дуже; укр. «як зол[о]т[о]» – «як золото» чи «як сард[онікс] – сердолік помаранчево-червона вода);

рр. Бартанг, Прут (укр.) – «борза, швидка» (срб.-хрв. «брздица» – «гірський потік, стремнина»; пол. «bardzo» – дуже; лит. «burzdùs» – «рухливий, живий»; блрс. «борздо» – швидко; ст.-сл. «прждьнь» – прудкий; пол. «brudny» – брудний);

р. Кудара – правий виток Бартангу (мов звисла кудря);

р. Памір (помірний – не самий високий);

р. Горган – верховинна або довга ріка (горган – «верховина, вершина, хребет»; горголя – «дуже висока [довгонога] людина, верховина»; блрс. «гаргара» – «велика громіздка річ»; лтс. «garš» – довгий, лит., лтс. «garkājains» – довгоногий);

Гірканиа (Горган) – верховина (гірська місцевість) на півночі Ірану (лит. діал. «guras», снскр. «giris» – гора; лит. «gerklè», прасл. «къкъ», срб. «гркљан» – горло, гирло);

Бадахшан – Верхів'я Вахшу / *Воксу (грец. «Оксу») (бадилля – «вершки рослин»; пол. «biodro» – «стегно, верхня частина ноги»; ісп. «padre», укр. «батько, голова родини»; бадьорий, діал. «бодрий» – «той, що відчуває підйом сил і піднесений настрої»);

Копетдаг – «скопище вершин чи гір» (лит. «kāra», «kāre» – «дюна; довга, піднесена гряда», – Фасмер; лит. «kaupiti» – «накопичувати, копити»; укр. «копа», «копиця» – копна; словц. «кора» – «купа, куча»; нім. «dach» – «дах, верх»; евенк. «дугтэ» – вершина; турец. «dağ» – «гора, обитель духів»; ст.-сл. «дохъ» – дух);

Паркана (Фергана) – «верховина, огорожена [горами]» (пра-і.е. *b^herǵ^h – високий; беріг – «піднесення над водою»; нім. «berg» – «вершина, гора»; снскр. Parjfnya-, хет. Pıruna-, лит. Perkunas, слов. Перунъ – «верховне божество»; баркан / паркан – «високе огороження»);

Лона (Полона) – «давня держава в Ферганській долині» (лоно; полонина – «гірська долина»; Полонія = Польща; блг. «планина» – гора);

Самарканд (Мараканда) – «похмурий, що має сутінковий вигляд» (укр. р. Самара; укр. «морок» – темрява; «мряка» – туман; словн. «somrak», мкд. «самрак» – сутінки; мара, марево – «густий туман, серпанок»);

Бухара – «західна, багрова» (лит. «vakaṛṇ» – захід, «vakaṛinis» – вечір; ст.-сл. «багъръ» – «бурий, багрянний, багровий, темно-червоний»; слвн. «bakra», срб. «бакар» – мідний; бугор).

До того ж академік РАН О.М. Трубачов показав, що майже всі виявлені у Європі прадавні написи, гідроніми і топоніми відповідають зовсім не іранській, а індоарійській мові, тобто санскриту. І, отже, враховуючи те, що найбільш близькими до санскриту з сучасних мов є балтські (більше 80% санскритських коренів саме у литовській мові), то можна вважати, що після кельтських племен до Східної Європи прибули саме балтськомовні савромати, яких на теренах Росії частково асимілювали прийшли з заходу фінськомовні скити:

«З огляду на етнічну строкатість скитського світу, логічно припустити, що й мова скитів вироблялася у ході послідовних відносно різномірних лексичних напластувань. Швидше за все, скитська мова стала результатом асиміляції місцевим скотарським та землеробським населенням елементів культури зайвих кочових племен при впливі з боку периферійних осілих цивілізацій. Тут доречно згадати роботи акад. О.М. Трубачова, в яких він переконливо показав, що мова найближчих сусідів скитів: синдів, меотів, таврів була близька до індоарійської або прадавньоіндійської мови» (Георгій Дремін, «Скито-сарматські прислівники та «скитський» словник В.І. Абаєва», <http://kladina.narod.ru/dremin/dremin.htm>);

«Говорячи коротко, відкриття полягає в тому, що на території південної частини Східноєвропейської рівнини виявлено присутність однієї з ранніх форм індоарійської мови і, відповідно, відповідного етносу. Кордони ареалу, в якому зазначені сліди цієї мови, – від Північного Кавказу на сході до Закарпаття, Дакії та Трансільванії на заході. Досі індоарійська мова в її архаїчній формі була відома за текстами, створеними в Індії та на підступах до неї із заходу, з одного боку, і за реліктами мови індоаріїв, виявленими на Близькому Сході в мітанійському локусі, з іншого. Тепер же відновлено третій, «західний», локус індоарійської мови, і тим самим намічено в загальному вигляді той ланцюжок індоарійських локусів, який запрошує до роздумів та реконструкції подальших пересувань індоаріїв. Мова «надчорноморських» індоаріїв дозволяє поглибити ведійсько-санскритську перспективу і поставити на порядок денний питання про решту невидимої частини «надчорноморської» індоарійської, точкою відліку та контролю якої є все-таки виключно ведійсько-санскритські (істотно рідше – пракритські) дані». (В.Н. Топоров у кн.: О.Н. Трубачов, «INDOARICA у Північному Надчорномор'ї», <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0211/008a/02111147.htm>);

«...дуже нечисленними, але й сьогодні переконливими в наших очах є докази Кречмера, хоча ми не можемо не відзначити, що не згаданий ним Ріттер за сто двадцять років до нього вже звернув увагу на індійську природу синдів, близькість назв Нураніс – «Південний Буг», Нураніс – «Кубань» та Нураніс – Нуpphasis в Індії (Діодор Сицилійський XVII. 93). Більше того – Ріттер звернув увагу на те, повз що пройшли мимо і Кречмер, і всі інші дослідники, – це стародавнє будівництво штучних каналів у так званій Синдській Скитії (Scythia Sindica) – у низов'ях П. Буга та на північ від Криму, а також на нижній Кубані (за даними Плінія та Страбона), що передбачає давню осілість та високий рівень розвитку землеробства. Це вказує ще на одну ймовірну серйозну відмінність синдів від скитів і дає синдам характеристику, набагато більш опуклу та відмінну від тієї, яку дав їм Кречмер, який побачив у них лише індійських коноводів північнопонтійських степів» (Олег Трубачов, «INDOARICA у Північному Надчорномор'ї», <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0211/008a/02111147.htm>);

«Слов'яни рано стали користуватися відомою кельтсько-германською назвою dunaj / dunavъ, що належала до Середнього і Верхнього Дунаю, проте цікаво, що вони не знали стародавніх назв Нижнього Дунаю, наприклад «Istros». З поля зору стародавніх слов'ян випав таким чином фракійський сектор річки. Це відповідає переважним стародавнім зв'язкам між фракійською, данською і балтійською... Цікаво, що деякі індоарійські

(праіндійські) ізоглоси (лексичні сходження, – П.Д.), можливо, виступають ще в Карпатському регіоні. Так, уже Соболевський зв'язав назву притоки Тиси Hornad з снскр. «nadi» – річка; ми можемо додати ряд місцевих назв з елементом «-nad», відомих виключно в Трансільванії та Банаті: «Panade, Tasnad, Tusnad, Cenad». Відома Nitra у Словаччині знаходить тепер пояснення як пов'язана з давньою формою (neitra), снскр. «netra-» – прохід» (О.Н. Трубачов, «Етногенез слов'ян та індоєвропейська проблема», Етимологія, 1988 – 1990, – М., 1992, С. 12-28, <http://www.philology.ru/linguistics3/trubachev-92.htm>).

9. Причетність українців до дружинної культури сарматів і їх нащадків аланів, античних германців і аварів

Вочевидь, дружинну культуру до Європи принесли з Центральної Азії слов'янськомовні алани і розповсюдили її їх нащадки германці готи:

«Мені імпонує думка О.О. Наглера та Л.А. Чіпірової у тому, що алани являли собою якусь воєнізовану групу кочівників, що не складала етнічної єдності [Наглер А.О., Чіпірова Л.А., 1985]. Цю ідею підтримав та розвинув М.Б. Щукін, а нещодавно до неї приєднався і О.В. Симоненко, внісши свої уточнення [Щукін М.Б., 1992; 1994; Симоненко А.В., 2003]. Вважаю, що ранні алани були невеликим, але потужним етнополітичним об'єднанням, яке прийшло з глибин Азії, з'ясувати точно, звідки зараз неможливо. Встановивши панування над частиною колишнього населення, яке раніше входило до складу аорсів, вони склали верхівку нового кочового об'єднання, що згодом отримало ім'я алан. При цьому вони мали свою власну елітарну субкультуру, відмінними рисами якої були перераховані раніше новації в речовому матеріалі, і власною ідеологією, яка частково знайшла вираз у новому похоронному обряді. Така картина не є унікальною для давнини та середньовіччя» (І.В. Сергачков, «Проблема становлення середньосарматської культури», <http://www.archeologia.ru/Library/Book/807fc56bdc96/page9>; http://www.bulgari-istoria-2010.com/booksRu/I_Sergackov_Pr_Sr_sarmat_Kultur.pdf);

«І справді, той самий Тацит, який розповідає про незначність князівського господарювання в Германії, говорить зовсім протилежне про тих (слов'янськомовних античних, – П.Д.) германських племен, які жили на Балтійському помор'ї; саме, він свідчить, що «готи суворіше, ніж інші германці, підпорядковані були князям», і що «ругії і лемовії і всі тамтешні германські народи відрізнялися своєю покiрністю королям». Таке переважання міцного підпорядкування у надбалтійських германців тоді, коли вся (балтсько-слов'янськомовна, – П.Д.) Германія ще жила незалежними сім'ями, показує, здається, прямо на панування у них дружинного устрою. За всіх цих свідоцтв імен, способу життя і побуту, ми можемо з майже повною впевненістю визнати, що германськими племенами на Балтійському помор'ї були зайшли дружини, що підкорили там давніх мешканців, вендів, тобто (тоді ще кельтськомовних і балтськомовних, – П.Д.) слов'ян» (Олександр Гільфердінг, «Історія балтійських слов'ян», <http://flibusta.site/b/333527/read>);

«Про германців розповідали ще Юлій Цезар, який зустрічався з ними в середині I ст. до н. е., та історик Тацит, який вивчав їх побут і звичаї наприкінці II ст. н. е. За часів Цезаря це були переважно скотарі, мисливці й рибалки, без розвинутого землеробства. Земля оброблялася спільно великими родовими групами, а продукти згодом розподілялися між собою. Ще через 150 років землеробство стало основним заняттям. Землю почали ділити між так званими великими сім'ями, які містили три покоління родичів. Землі було багато, і довгий час її браку не відчувалося. Виникає ремесло і ринки збуту. Незначні справи роду і племені вирішуються старійшинами. Для найважливіших справ скликаються народні збори. У германців такі збори припадали на «щасливі дні» - при повному чи новому місяці. Проходили озброєними, згоду чи незгоду висловлювали, потрясаючи зброєю. Усі дорослі общинники були одночасно воїнами, наявність зброї була ознакою вільного, повноправного члена племені. Знатні й багаті часто збирали навколо

себе дружину і, за висловом Тацита, «віддавали перевагу здобути собі кров'ю те, що іншим діставалося потом». Звісно, така дружина добиралася без огляду на належність дружинників до того чи іншого роду» («Держава франків» <https://studentu.info/gosudarstvo-i-pravo/istoriya-gosudarstva-i-prava-zarubezhnyh-stran/derzhava-frankiv>);

«Письменник С.В. Алексеев в книзі «Слов'янська Європа 7 – 8 століть» пише, що до складу Пеньківської культури Антів (нащадків балтськокомовних Яньцай і Роксолан, а також і слов'янськокомовних Грутуннів і Алан Черняхівської АК, – П.Д.) входила локальна Мартинівська археологічна культура, яка була археологічним двійником військової і соціальної шляхти Антів у вигляді прямих нащадків сарматів Роксолан (і античних германців Гарудів = Грутуннів, – П.Д.). Авари розгромили військовий потенціал Антів і насильно включили переможених Дружинної Мартинівської культури до складу своєї дружинної культури, яка в науці отримала назву – Аварська археологічна культура. Авари (обри = ободріти, – П.Д.) з 7 по 9 століття створили в Східній Європі від річки Дунай до Південної Балтики свою імперію під назвою Аварський каганат. Російські (і українські, – П.Д.) археологи встановили, що Дунайська дружинна культура є прямим етнокультурним продовженням Аварської археологічної культури, як археологічного двійника Аварського каганату. Коли Аварський каганат зник з політичної карти Європи, то на його місці відразу ж вкоренилася Дунайська дружинна культура. Більшість істориків і археологів називають людей Дунайської дружинної культури слов'янами, які дотримувалися сарматських похоронних обрядів, щоб підкреслити свій високий дружинний статус. В руських (давньоукраїнських, – П.Д.) літописах говориться, що слов'яни Київської землі Поляни прозвалися Руссю, а від них всі інші східні слов'яни. Самі Поляни є переселенцями «Норцями» (інша назва слов'янської держави Хорутанія у складі Аварського каганату). Ми вже знаємо, що російські (і українські, – П.Д.) історики і археологи встановили, що в Київську землю в 9 – 10 столітті переселилася слов'янська військово-дружинна культура під назвою Дунайська культура. Літописні Поляни – Норці (нащадки українськокомовних остготів гарудів / гардінгів = гревтунгів / грутуннів = хорутан і українізованих балтів роксолан = антів – *хоруті / хуруси / хроси / руси, – П.Д.), що прозвалися Руссю, в археологічному плані були Дунайською дружиною культурою, яка дійсно зародилася на основі аварської культури на землі слов'янської держави Хорутанія на Середньому Дунаї» (Олександр Чуприна, «Передісторія Стародавньої Русі // Історія дружинної етнічної групи східних слов'ян» Розділ 3.1. Частина 3, <http://predistoriya-drevney-rusi.ru/istoriya-drevnej-rusi-2/istoriya-druzhinnoj-etnicheskoj-gruppy-vostochnyx-slavyan-razdel-3-1-chast-3/>);

«Ободритські городища (нащадків жуань-жуанів / жунів-обрів, – П.Д.) мають зовсім інший вигляд: невеликі, з потужними укріпленнями, вони розраховані на вузьке коло людей, племінну шляхту і дружини, в той час як основна частина одноплемінників мешкала поблизу на укріплених передградях або відкритих селищах. Поряд з балтійськими в IX ст. відомі ободріти (нащадки слов'янськокомовних аварів / обрив, – П.Д.) на Дунаї, поблизу від Белграда: мабуть, саме тут була основна, вихідна територія цього племені, звідки частина ободритів (ймовірно, після аварського вторгнення 568 р. [а, можливо, і розгрому аварського каганату франками і лонгобардами, – П.Д.]) переселилася на північ, до Балтійського моря...» (Йоахім Херрман, «Ободріти, лютичі, руяни», <http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000056/st056.shtml>);

«Зробив каган (жуань-жуанів / жужанів = авар / обрив, – П.Д.) і інше підприємство і підпорядкував собі людей племені отер (слов'янськокомовних *утіів / гутіів = тохарів = даюечжі, споріднених ютам / йотам / гаутам = готам; лат.«atra», прасл. *[o]тсерм' – «темний, чермний, чорний», – П.Д.). Це одне з найсильніших племен в силу своєї численності і завдяки військовим вправам у повному озброєнні. Вони мешкають на сході, там, де тече річка Тип (Тарим, – П.Д.), яку тюрки, звичайно, називають Чорною. ...кажуть, серед скитських народів плем'я аварів є найбільш діяльним і здатним» (Теофілакт Сімокатта, «Історія», <http://xwap.me/books/8201/Istoriya.html?p=62>);

«Авари (точніше псевдоавари, – П.Д.) – нащадки хіонітів (слов'янськомовних керміхонів – «червоних жунів = чи-ді» та юечжів / отер, споріднених справжнім аварам – сарматам жуань-жуаням, – П.Д.), що мешкали у пониззі Сирдар'ї, де ними були залишені «болотні городища», виявлені С.П. Толстовим. Хіоніти – нащадки сакського (насправді жунського, – П.Д.) племені хіаона. Вони не підкорилися тюркютам і тікали від них на захід. Усього пішло 20 тисяч людей, до яких пізніше приєдналися ще 10 тис. угрів, розбитих тюркютами. Угорськими дослідниками зафіксовано, що 80% аварських черепів є європеїдними, а 20% належать до західносибірського (насправді до східносибірського тунгузько-маньчжурського) слабкомонголоїдного типу. Візантійські історики називали аварів (обрів) «вархонітами». Слово «вар» («бар») або «уар» – «річка» – «було епітетом до етноніму – хіоніти; мабуть, «вархоніти» означало «річкові хіоніти» (в сенсі «прибережні, що мешкають на берегах річки»), що дійсно мешкали на берегах великої ріки...» (Ігор Антонов, «Р.Г. Кузєєв про проблему ранніх тюрків у Волго-Уральському регіоні», <http://vatandash.ru/index.php?article=2200>);

«Термін керміхон дволексемий: кермі / хермі / єрмі + хіон, він тотожний поєднанням «harmęga haun» пазендського і «karmir huon» зороастрійсько-пехлевійських текстів. Слово «karmir» (і його варіанти) означає «червоний» (точніше, карміновий або темно-вишневий – П.Д.)...» (Ю.А. Зуєв, «Найсильніше плем'я», http://www.bulgari-istoria-2010.com/booksRu/Zuev_Samoe-solnoe-plemya_turklib.ru.pdf; <http://s155239215.onlinehome.us/turkic/29Huns/Zuev/ZuevStrongTribeRu.htm>);

«Тюрки називали псевдоаварів племенем отер (єдиний раз у листі кагану) і завжди – вархонітами. Вони ж повідомили, що у племені отер (юечжі, – П.Д.) два стародавні керманічі «були Уар і Хунні. Тому деякі з цих племен отримали назву уар і хунні». Отже, два племені або два роди – уар та хунні. З іншого боку, це були, мабуть, не племена в нашому розумінні, а великі спілки племен, бо трохи пізніше візантієць Сімокатта повідомляє, що втекло з тюркського полону ще три племені, числом 10 тисяч, і кожне мало своє ім'я, але «було родом з народу уар і хунні»... Самі псевдоавари називали себе уар, не інакше. Назву хунні практично не вживали. Чи маємо ми припустити, що уар – панівне (слов'янськомовне європеїдне, – П.Д.) плем'я, а хунні – підлегла (слабкомонголоїдна, – П.Д.) меншість? Братське, дружнє, але все ж таки не рівне. Мабуть, так воно й було» (Ігор Коломійцев, «Таємниці Великої Скитії. Нотатки історичного слідопита», <https://history.wikireading.ru/111052>).

Отже слов'янськомовні авари (кит. «жуань-жуані» – «ті, що повзають, як змії»; «жуань» – «повільно повзти, плазати»; пінїн «Ruǎnguan / Rúyú» – «звиваючись, корчучись»), до складу яких входила і решта племен юечжі, були майже останньою частиною «змійного» етносу сарматів, що перебрався до Європи та частково до Бохаю і далі до Японії (так званий японцями народ-вершник). Ті ж нащадки слов'янськомовних сарматів, що залишилися в Північно-Східному Китаї були асимільовані спочатку тюркютами, а потім і монголами, що відносять до головних своїх пращурів нірутів також і жужанів, нащадками яких вважаються тохурагуди (тохари-гуди / гуттії) і дулати. Отже, серед монголів Чингізхана були і європеїди, що стали шляхетними родами в Московії і запровадили в ній слов'янську мову своїх пращурів разом з нащадками слов'янськомовної шляхти волзьких болгарів:

«Не заперечуючи наявності монголоїдного (злегка монголоїдного тунгузько-маньчжурського, – П.Д.) елемента в складі населення аварського каганату, слід зауважити, що ці локальні групи вельми нечисленні і губляться в загальній масі європеїдного населення аварського каганату» (Тібор Той, Берта Фірштейн, «Антропологічні дані до питання про велике переселення народів. Авари і сармати», Л., 1970, http://lvb.lt/primo_library/libweb/action/dlDisplay.do?vid=LABT_VU1&docId=VUB01000444749&fromSitemap=1&afterPDS=true);

«Візантійські і західноєвропейські джерела (наприклад, Менандр, Павло Диякон) пов'язують аварів з гунами (фактично з тими ж самими жуань-жуанями – нащадками

юечжі і інших слов'янсько- і тунгузько-маньчжурськомовних аланів-жунів / гунів, – П.Д.), вказуючи (Менандр) на схожість аварів з гунами, в звичаях і мові, або на генеалогічний зв'язок аварів з гунами (Павло Диякон). Вражав візантійських істориків явно східний звичай носіння аварами кіс (кіс – тунгузькомовними, а оселедців і кіс – слов'янськомовними аварами, – П.Д.)... Їх стан, що ділився на дев'ять великих кіл обведених ровом і насипами (і подібних січам українських козаків, – П.Д.), «займає обидва боки Дунаю, звідки вони з лишком 250 років жахливим чином громили і тіснили навколишні народи»... Вся історія аварів – історія торгового або військового зв'язку їх з візантійськими провінціями, племенами і народами на околицях Дунаю, де вони в значній мірі асимілювалися місцевим населенням...» (А. Бернштам, «Нарис історії гунів», р. XII «Аварський каганат», <http://kronk.spb.ru/library/bernshtam-an-1951-12.htm>).

Отже, все ж таки носії «дружинної культури» руси-українці походять не від споріднених їм авар, що розчинилися в різних як слов'янських, так і германських народах, а від аланів і їх нащадків готів:

«О. Кунік ...запропонував у 1875 р. інше пояснення: він вказав на можливість зв'язку імені Русі з епічним прізвиськом готів «Hreidhgotar», для якого він відновлює більш давню форму «Hrôthigutans» («славні готи»)... Думку Куніка розвинув у новому напрямі Будилович, у доповіді, читаній на московському археологічному з'їзді. Він і історично, і етнологічно ставить Русь у зв'язку з готами, а її ім'я – з готською основою «hrôth» («слава»; давньоукр., блрс. «груд» – «височина, пагорб»; чес. «hrot» – «вершина, верхівка, кінчик»; фриз. «grut» – «великий, крупний»; нім. «groß» – «високий, великий», – П.Д), намагаючись, таким чином, замінити «норманську» теорію «готською»...» (Ф.А. Брокгауз, І.А. Ефрон, «Енциклопедичний словник // Русь, походження імені», <http://www.bibliotekar.ru/ber/286.htm>).

В «Етимологічному словнику української мови» (гол. ред. О.С. Мельничук, http://litopys.org.ua/djvu/etymolog_slovnyk.htm) спорідненому етноніму «гревтуни» слову «гридь» (праукр. *Гъридинъ – горець, бо ст.-укр. «гриди» – гряда), що означає нижню верхівку княжої дружини (молодшу князівську дружину, Ушаков, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/782970>), зіставляється, як близьке до нього за змістом, грец. слово "χαρίς", що означає: 1) краса, витонченість, привабливість; 2) слава; 3) прихильність, люб'язність, доброзичливість, добровільність, милість; 4) благодіяння, милість, послуга; 5) радість, насолода, блаженство; 6) шанування, честь, повага; 7) подяка, вдячність; 8) нагорода, винагорода; 9) благодать (Давньогрецько-російський словник Дворецького // χαρίς, https://wiki.lingvoforum.net/wiki/index.php/Книги/Древнегреческо-русский_словарь_Дворецкого/137).

І це слово є дуже близьким не тільки до лат. «gratia» та до авест. «xardnah» – «слава, велич, блиск, сяйво, харизма», але і до етнонімів: хорезмійці, хуруси / руси, кроати / хорвати та грейтунги / гревтунги / грутунни = хорутани. У грецькій мітології «харити», а в римській «грації» – «прекрасні за виглядом благодійні богині, що втілюють добрий, радісний і вічно юний початок життя».

Однак можливо, що спотворений етнонім прашурів українців «русь» (як і їх візантійський екзоетнонім «хроси» і східний екзоетнонім «хуруси / уруси») теж є зовнішнім етнонімом, а саме балтсько-фінським екзоетнонімом (подібно до етнонімів жмудь, ямь, корсь, сумь, весь, водь, пермь і чудь):

«Це (Київська держава, – П.Д.) було досить ефемерне і аморфне утворення. Але керувалося воно з Києва через намісників, і всі вони були синами київського князя. Доріг не було, всі переміщення здійснювалися річками, взимку на санях, влітку на човнах. Від Києва до Новгороду шлях займав не менше двох місяців. Керувати такою державою було неможливо. Тому коли спочатку зникла печенізька небезпека, а потім поступово припинився шлях «з варяг до греків», це утворення почало розповзатися... І Київська Русь, і Давньоруська держава – це однаково коректні і однаково умовні назви для цього аморфного об'єднання. З'явилися ці найменування досить пізно. Різниця ніякої немає... Те,

що центром держави був Київ, це безумовно. Київ був не тільки політичним, а й ідейним центром. Там була резиденція київського митрополита...» (Ігор Данилевський, з інтерв'ю Андрія Мозжухіна «Рюрик – це легенда», http://rusplt.ru/society/ryurik--eto-legenda-13348.html?utm_campaign=transit&utm_source=mirtesen&utm_medium=pad).

І, вочевидь, екзоетнонім українців русини / рутени був переосмислений сусідніми народами вже в кінці темних віків Середньовіччя і став пов'язуватися з темно-червоним чи навіть коричневим кольором шкіри височенних хросів = русів-українців (лтс. «gussys» – кроваво-червоний; д.-грец. «εὔ-χρος», нім. «gosig» – рум'яний; аккад. «hurāsu», фінік. «hrs», мікен. «ku-ru-so», д.-грец. «χρῖός / χρσός», іврит «charutz» – «червоне золото»; грец. «ρούσιος», лит. «gusvas», срб. «руйан» – «темно-червоний, бурий»; лат. «gusseus / gussys», італ. «gosso», рум. «goșu» – червоний; англ. «russet», лтс. «rūsgans», лит. «gusvas» – червонно-коричневий; фін. «guskea», лтс. «gusls» – коричневий; курманджі «reş» – чорний):

«На відміну від східних готів (хорватів = гельбідів / гепідів і хорутан = грутуннів / гревтунгів; хр'вт → [hrouθ] → [hrö:θ]; праіндоєвроп. *h'reudh-o-, *h'reudh-o- – червоний; снскр. «gauṛā» – червонуватий, – П.Д.), що промовляли свій етнонім «червоніти(ся)» готською як [hrö:ðun], західні готи (тервінги / *цервінги / церівани / черв'яни = серменди = *сербати / серби; сьрб → [serv] → [θerv], – П.Д.) поступово перейшли на мову антів і стали вимовляти цей загальноготський (західнослов'янський, – П.Д.) етнонім на антській (південнослов'янській), тобто «черв'ящі(ся)» (срб. «црвена» – чермний = *червовий =

червоний; праіндоєвроп. k^wṛ-mi-, срб. «црв», латгал. «tuorps», лтс. «tārps» – «черв, черв'як», англ. «heart» – черви, – П.Д.). Готською (західнослов'янською, – П.Д.) мовою цей варіант етноніма звучав як [θervin] (ðervin)], оскільки в давньогерманській (тобто в західнослов'янській, – П.Д.) мові африкати «ц» не було і вона замінювалася міжзубною, яка в силу особливості давньогерманської мови вимовлялася напівдзвінко, десь між [θ] і [ð]... Отже, чи не легендарна, а історична держава Рейдготаланд (Reiðgotaland, Reidgotaland, Reidgothland, Reidgotland, Hreiðgotaland або Hreiðgotaland / *Грейдготаланд, – П.Д.) була створена в III столітті н.е. надчорноморськими готами, що називали себе [hrö:θ] (і були прозвані слов'янізованими ними балтами «горіховими, коричневими, гнідими» або ж криваво-червоними / чермними; прасл. *хрьода / *хруда, ст.-укр. «руда» – кров; прасл. *хрьода, праукр. *гр'їда – «бруд, червона глина»; укр. «крейда», нім. «Kreide» – «біла глина, крейда», – П.Д.) і відомі нам в іншомовній передачі як: hros / hrus, рос / рус, руді, 'рως (англ. «russet», лит. «gusvas», фін. «guskea» – коричневі, – П.Д.). На східнослов'янському (пізньому слов'янсько-балтському, – П.Д.) ґрунті у [hrö:θ] неминуче повинен був відпасти відсутній в давньоруській мові (міському койне, – П.Д.) придих [h], а [θ] – перейти аналогічно грецькій мові в [s]: [hrö:θ] → [rö:s] → рос / рус. Тому можна з повною підставою стверджувати, що лінгвістичне перетворення в давньоруській мові етноніма грейтунгів [hrö:θ] (чи грутуннів [hru:θ], – П.Д.) в рос / рус є цілком закономірним» (Володимир Єгоров, «Русь і знову Русь»,

<http://www.lants.tellur.ru/~vegorov/hraith.htm>, <http://www.ipiran.ru/egorov/hraith.htm>);

«Тому можна з повною підставою стверджувати, що перетворення давньоруською (праукраїнською, – П.Д.) мовою етноніма грейтунгів [hroe:th] на «рос / рус» лінгвістично цілком закономірно. Державу грейтунгів, реальний Рейдготаланд Германаріха, можна назвати Руссю – Руссю Першою [В. Єгоров. «Русь і знову Русь»]...» (Вольфганг Акунов, «Оповідь про наших готських пращурів», <https://www.litmir.me/br/?b=667828&p=13>);

«...я бачив русів, коли вони прибули у своїх торгових справах і розташувалися на річці Атіль. І я не бачив (людей) з більш досконаліми тілами, ніж вони. Вони подібні до пальм, рум'яні, червоні. Вони не носять ні курток, ні жупанів, але носить будь-який чоловік з їх числа кису, якою він покриває один свій бік, причому одна з його рук виходить з неї... Потім прийшла стара жінка, яку називають ангелом смерті, і вистелила на лаву все вищезазначене; вона ж керує шиттям і приготуванням його, вона також бере дівчину і я бачив її чорною (темно-червоною), товстою, з лютим виглядом...» (Авраам Гаркаві, «Сказання мусульманських письменників про слов'ян і русів», р. X «З записів

Ахмеда ібн-Фадлана ібн-Аббаса ібн-Рашида ібн-Хаммада (що писав в 20-х роках X століття)», http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Russ/X/Garkavi_mus_pis/10.htm).

Звичайно ж, не тільки вари, варіни, ободріти, лютичі, вільтіни, ломбарди і авари / обри, а й англї, і юти, і йоти / гаути, і фризи-руси, як і всі інші нащадки прабалтсько-слов'янськомовних жунів, дісьців, сарматів, юечжів / согдійців, аланів-торків і жуань-жуанів (див.: http://dic.academic.ru/pictures/wiki/files/52/4_Gift_Bringers_of_Otto_III.jpg, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/71361>), мали аналогічно паміро-ферганцям, індоаріям і давнім персам дуже смаглявий (темно-червоний, темно-вишневий, малиновий, коричневий) колір шкіри:

«...візантійці називають їх русїя, сенс цього [слова] – темно-червоні, руді» (ал-Мас'уді, середина X ст., «Арабські вчені про нашестя норманів на Севілью в 844 р.», http://www.vostlit.info/Texts/rus15/Ibn_al_Kutyja/text2.phtml?id=12427);

«XV. У північних краях є якийсь народ, який греки за його зовнішнім виглядом називають Ρουσίος (русїос), ми ж за їхнім місцем мешкання кличемо «норманами», так як тевтонською мовою це означає «північні люди» (проте в оригіналі тексту «aquilenages homines» – дослівно «водні люди», а зовсім не «північні люди»; лат. «aqua» – вода; каталан. «Aquil • les» – Ахіллес; Ахілл перед проникненням в Троянський епос був річковим або ж морським богом, – П.Д.)...» (Посол італійського короля Беренгарія до Візантії в 949 році Ліутпранд Кремонський, «Книга відплати», http://www.vostlit.info/Texts/rus/Liut_Kr/frametext8.htm).

Тут явне переосмислення перекладачем «водних людей», якими були пращури варинів, велетів = вільців / лютичів, фризів-русів, донських аланів-русів, азово-чорноморських готів-русів та інших полян-українців, що мандрували переважно верхи на човнах, – варягів (укр. «вершників») = нарців / нартів (япон. «норіта» – вершник) = русів, в «північних людей» (д.-київ. *нарвани = нормани від індоєвроп. слова «нар» – води, що збереглося і в вепській мові у вигляді слова «narvaine / нарва» – «струмїнь, бурхлива течія, водограй, поріг»):

«...д.-ісл. «Njordr» [Ньорд] – морський бог, грец. «Νηρέυς» [Нерей] – морський цар, ім'я осетинських мітологічних героїв – нартів, ... санскр. «nârâs» – води, новогрец. «νερο» – вода, ... лит. «parsas» – «лють, мужність»...» (Вяч.Вс. Іванов, В.Н. Топоров, «Індоєвропейська мітологія», у кн.: «Міти народів світу: Енциклопедія». М., 1980. – Т. 1. – С. 527-533, <http://philologos.narod.ru/myth/indeurmyth.htm>).

Тому-то горянам українцям більш личить саме сучасний їх етнонім, що не пов'язаний з кольором шкіри їх пращурів і означає вищі та верховні.

10. Волелюбство українців і їх пращурів

Добре відомо, що добровільний раб держави (холоп) не здатен як до творчості, так і до інновацій:

«Я вважаю, що лише ті країни, що здатні до інновацій, будуть лідерами у майбутньому. Тільки ті, які здатні винаходити. Але інновація – це продукт культури. Більше того, певної культури, що не тільки заохочує освіту, а й заохочує підприємців до попиту на інновації – щоб перемогти в конкуренції. І це вимагає свободи. Невільні люди можуть лише запозичувати [інновації]... Так, існує дослідження, яке проводилося в шести країнах, у тому числі в Росії, в Україні та в ряді європейських країн, і прийшли до висновку, що скрізь приватизація привела до збільшення ефективності, за винятком Росії...» (Інтерв'ю з Євгеном Ясіним: «Авторитаризм ми ще не видихнули», <http://www.liberal.ru/articles/4265>);

«Тут (в Україні, – П.Д.) є той дух свободи та надії, яким і не пахне на моїх рідних російських теренах та в душах моїх рідних співвітчизників. Тут нема рабства. Люди піднімають голови і тепер уже без страху. Це і є велике досягнення українського народу, до якого ми поки що навіть не наблизилися. І хоч би як сьогодні чи завтра не було важко, українці точно знають, що можуть викинути будь-якого чиновника з його місця,

включаючи президента, якщо він діятиме не на користь людей. Вони довго терплять, а потім зносять все гівно до чортової матері...» (відомий російський музикант Олексій Лебединський, https://www.dialog.ua/news/130785_1505314248);

«В Україні точно немає такого жорсткого протиставлення, наприклад, інтелігенції та людей від землі. Там останні, найшановніші, бо земля завжди тебе прогодує, за будь-якого режиму. І це – ґрунт для особистої гідності. Там ціннісний ресурс більший, ніж у нас. Є російське прислів'я: «Кохання за гроші не купиш». Але немає розуміння, що за гроші не купиш взагалі жодну цінність – свободу, життя, талант, дружбу...» (Психолог, письменник Ольга Маховська, з інтерв'ю Галині Мурсалієвій «Стан умів за вітряної погоди», <http://www.novayagazeta.ru/society/65495.html>).

І це все, як і більш значне збільшення ефективності виробництва в Україні, ніж у Росії, звичайно, викликано набагато більшою свободою та підприємливістю українців ніж психічно інфантильних російськомовних мешканців Росії:

«Щодо психічних функцій української і російської душі, ще варто сказати про так зване «найбільш вразливе місце» – психічну функцію, за якою особа найменше впевнена, схильна до спрощеного розуміння світу, діє прямолінійно, нетворчо. Для української душі це так звана чорна сенсорика – психічна функція, яка «спеціалізується» на таких аспектах, як вольовий тиск, деспотія, примус, підкорення, агресивність тощо. В результаті українці відчувають відразу до будь-якої грубої деспотії, будь-який зовнішній вольовий тиск вони сприймають дуже хворобливо, і ця їхня риса простежується принаймні з часів Київської Русі. Тому й не дивно, що в українській мові відсутнє слово «пытка» – для цього вживається латинське «тортури». Зате є слово «поступ», якого немає в російській мові, тому росіяни користуються латинським – «прогрес». На відміну від українців, у росіян «чорна сенсорика» є «цінністю», бо виражається у «сугестивній» психічній функції, за якою інформація сприймається некритично, справляє ефект навіювання, гіпнозу. Як наслідок, росіяни найкраще сприймають тверду, рішучу деспотію, без якої їм загрожують анархія і хаос» (І.С. Білик, «Соціально-психологічні основи спілкування: «етика відносин» та «інтуїція здібностей» (мовне вираження)», <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/33635/141-Bilyk.pdf?sequence=1>, <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/33635>);

Немає в українській мові і споконвічного еквіваленту чужорідному українцям слову «влада» – деспотія (грец. «δеспотία»; ст.-київ. «деспот» – «володар, господар [ст.-укр. господарь, гдрь]). У українців, що ніколи не були схильними до холопського способу життя, взагалі не було такого поняття, як «влада», доки опікуни російських холопів не нав'язали і їм слов'янське «влада» з переосмисленим російськомовними холопами його значенням:

«Слід мати на увазі, що слово «володіння» під пером літописця означало щось інше, ніж пізніше феодальне або княже володіння. У слов'янській мові, не випадково (так само, як і у кельтській) одним словом були позначені і земля, і керування на ній: володіння (волесть). «Володіння» в цьому сенсі не означало ні панування, ні власності. Це була форма почесних та вигідних, але все ж таки обов'язків. На практиці, звичайно, володарі прагнули стати панамі та власниками. Тим не менш, княжа волесть ніколи не зливалася з державним володінням. Та, і в рамках домену власність князя була обмежена» (Аполлон Кузьмін, «Звідки відбулася Руська земля», ст. VI – X Кн. 2, <https://www.litmir.me/br/?b=61381&p=7>).

Адже, українці споконвіку самі були власниками, а зовсім і не чиеюсь власністю а, отже, і не холопами, і не «бидлом», щоб ними хтось володів:

«У Великому Князівстві Литовському, особливо на українських землях, наявність селянина-власника було явищем дуже поширеним. Нахабне позбавлення селян своєї землі магнатами, що розпочалося в середині XVI століття, викликало лютий протест і спротив. Протягом багатьох століть, у притул до XX століття український селянин буде боротися за свою землю. Незважаючи на те, що перед Люблінською унією, норми права на

українських землях були приведені до стандартів усієї Речі Посполитої, неможливо було негайно змінити менталітет. Селяни українських земель нарівні з іншими соціальними верствами століттями мали право звернутися до суду та розпоряджатися своєю землею. Та, і місцева шляхта бачила у своїх селянах, якщо і не таких, що дорівнюють їй, то все ж таки і не «бидло»... Зростання експлуатації з боку польської шляхти призводило до масової втечі селян з західних та центральних регіонів України... Існування величезних незаселених територій на південному сході України створило унікальну можливість для появи слобідок вільних поселенців та початку процесу колонізації цих земель. Південна Київщина та Брацлавщина, а також територія так званого дикого поля, стали основними регіонами цієї колонізації. У актових книгах польської адміністрації існують сотні справ про «втікачів», яких їх колишнім господарям майже ніколи не вдавалося повернути. Якщо у середині XVI століття на лінії Київ-Брацлав взагалі не існували села, то в першій половині XVII століття були вже сотні сіл і десятки міст. Особливо розростається Брацлавське староство, заселяється раніше спорожніла Умань, з'являється Чигиринське староство. Активізація козацтва, і в результаті зменшення татарської загрози, ще більше сприяє цьому процесу. В результаті колонізації кількість людей у східній Україні зросла майже в 20 разів. Це вже були абсолютно інші люди, не забиті кріпаки, а вільні поселенці, які звикли заробляти своїми руками та зі зброєю в своїх руках захищати себе та свої родини від татарських набігів... Формування менталітету мешканців прикордоння має стати однією з найважливіших передумов для майбутнього нового соціального утворення – козацтва. Багато поселенців мали наділи, які дорівнювали наділам шляхти або перевершували їх... Національна, духовна та релігійна криза, в якій опинилися українські землі у другій половині XVI століття, закінчилася так званим українським відродженням – незвичайним піднесенням, яке, з одного боку, було підтримане та захищене новою політичною елітою у вигляді козацтва, а з іншого боку – само надихнуло і посилює цю українську еліту, що народжувалася. Українське козацтво зовсім не відразу після свого виникнення виділилося в окрему соціальну верству з власними інтересами та менталітетом. Формування його розтягується понад сто років. Бажання втекти від гніту, придбати волю та незалежність породжує типологічно подібні явища в багатьох інших регіонах Європи: можна згадати донських козаків у Московській державі, граничар у Хорватії, гайдуків у Угорщині, тощо. Однак тільки українському козацтву було характерним прагнення не відокремитися у вільних краях, а керувати своєю країною. Тому їм вдалося очолити релігійну та духовну боротьбу України, щоб стати носіями національної ідентичності, і, зрештою, створити свою форму державності. Цьому сприяв цілий ряд економічних, політичних, військово-стратегічних та соціальних причин та передумов. Однією з причин, що пояснювала швидкий розвиток козацтва, була найширша соціальна база, що завжди оновлювалася та розвивалася. Школу козацтва пройшли за різні роки сотні тисяч представників різних соціальних верств українського суспільства, включаючи шляхту, селян та міщан. Що стосується козаків-землеробів, то їх дуже прогресивна форма вільної економіки вважається багатьма істориками як елемент буржуазного методу виробництва» (Ігор Данилевський, «Передісторія України», <https://www.litmir.me/br/?b=268900&p=27>);

«Що впадає у вічі, коли зіставляються два світи – латинсько-германський, до якого відносяться західні слов'яни разом з українцями, та російсько-московитський? Багатство фарб, величність протягом всієї історії, рухливість народних мас, напруга у конфліктах, вільна гра сил, сильна роль великих особистостей, примат права та логіки – на Заході; монотонність, пригнічений стан особистості, безбарвність історичних подій, недиференційованість елементарних сил народу, надміру велика роль держави – в Росії» (Дмитро Донцов, «Дух Росії», <http://dogend.ru/docs/index-404056.html?page=3>).

І тому, на відміну від росіян, у українців як ніколи не було, так ніколи і не буде сакрального ставлення до чиновників (урядовців) і до будь-яких інших посадових осіб, включаючи і самих високопоставлених:

«Українці не поважають власну деспотію (точніше «високопосадовців», бо будь-яка «влада» є неприйнятною для них деспотією, – П.Д.) так, як поважаємо її ми, вони не мають сакрального ставлення до верховної інстанції деспотії, а в нас воно ще й досі є... Я – громадянин великої країни, Російської Федерації і якимось чином не бачу, щоб я зміг чогось зробити для забезпечення захисту своїх прав та свобод на власній території, де я народився...» (політолог Станіслав Белковський, з інтерв'ю Марині Корольовій, <http://echo.msk.ru/programs/personalno/1262874-echo/>);

«В Україні ніколи не було царського двору чи сакральної шляхти. Лідера завжди вибирав народ, а не Бог. Причому ставлення до лідера завжди було скептичним. Щороку він мав доводити свою сміливість та лідерські якості. Існувала традиція: гетьман, якого обирали, має бути втоптаний у багнюку для того, щоб не забував, звідки вийшов, щоб пам'ятав, де опиниться, якщо не виконуватиме своїх функцій. І часто опинявся у бруді у прямому значенні цього слова. Те саме ми бачимо і зараз. Хоч би яким і не було господарювання в Україні, воно завжди буде непопулярним. Що б президент не робив, одразу «зрада» та «геть». Будь-який розсудливий українець знає, що якщо лідер не робитиме те, що має [робити], без проблем чи перевиберемо, чи змістимо, поставивши на його місце іншого...» (Олександр Стражний, «Мудрий, хитрий, толерантний. Хто такі українці – уроки самоідентифікації», <https://focus.ua/society/358317/>);

«Невід'ємним елементом українського менталітету є свобода. У прислів'ях це спостерігається на таких прикладах: «життя не має ціни, а свобода дорожча за життя», «вільному свобода не потрібна», «воля дає силу слабким». Більшість сприймає владу (деспотію, – П.Д.) як групу тих, хто переміг у громадській боротьбі, як тих – у кого воля сильніша. На рівні несвідомого всередині люди почуваються «вільними» (вільному свобода не потрібна) від держави. Саме тому в українців держава завжди сприймалася як щось обмежене, що не може зазіхати на їхню свободу. Звідти і походить феномен українського анархізму – об'єднання вільних людей, які не терпітимуть якихось громадських системних обмежень, навіть якщо ця держава – своя. Також це допомагає зрозуміти, чому українці не надто шанобливі щодо своєї держави. Україну – шанують! А українську державу – ні! Держава обмежує їхню свободу. Вона – видобуток багатих і сильних, вона – не заслуговує на особливу повагу. Прив'язка українців саме до країни, а не до держави, і дозволила зберегти їм для себе, як для нації, територію України та утримати її під своїм культурно-цивілізаційним впливом. Щодо демократії українці не мають особливих внутрішніх заперечень доти, доки вона не втручається безпосередньо в життя людей, не порушує їхню свободу. Тому, до участі у референдумах населення, загалом, ставитиметься позитивно. Оптимальною демократією для українців є та, яка допоможе їм звузати функції держави, мінімізувати їх лише до найнеобхідніших та забезпечити максимально вільний режим діяльності як у суспільно-політичній, так і в економічній та в інших сферах. Ймовірно, демократія по-українськи – це мінімізація врядування з його максимальною децентралізацією на користь регіонів. За такої формули, обов'язково підкріпленої рівністю законів для всіх та їх спільним виконанням, українці швидко усвоюють демократію та перетворюються на законослухняних громадян. Саме тому, з огляду на ментальні особливості українців, для них оптимальною є саме інтеграція з Європейським союзом, де Україна матиме максимальний суверенітет та децентралізацію врядування, де не буде жорсткого центру прийняття рішень та вертикалі деспотії як у Росії. Саме тому участь України в Євразійській Спільноті навряд чи буде природною, щирою та максимально комфортною для її громадян. Українці змогли вберегти свою свободу протягом останніх 5 сотень років, збережуть її і зараз, навіть якщо нинішнє українське керівництво має іншу думку» (Політичний аналітик Українського Фонду Демократії «Спочатку Люди» Роман Рукомеда, «Портрет українця», <http://www.euractiv.com/europes-east/portrait-ukrainian-analysis-509883>; <https://peoplefirst.org.ua/ru/articles/portrait-of-the-ukrainian>).

Як бачимо, українцям не потрібна жодна «влада» = деспотія, і тому-то нав'язаний їм імперцями слов'янізм «влада», звичайно ж, доцільно замінити грецизмом «деспотія». Адже будь-яка «влада» є деспотичною. Дійсно слово «влада» заворожує чиновників і прищеплює їм всездозволеність. Поки ми не усунемо це слово з українського лексикону, чиновники і не стануть слугами народу, а так і продовжуватимуть гнобити нас. Замість «радянських» і російських органів «влади» в Україні мають бути лише органи врядування та самоврядування. Дуже знаменним є те, що у російській мові взагалі відсутні точні еквіваленти українських слів «врядування» та «самоврядування». Тому вони й перекладаються російською мовою лише суто умовно як органи «управления» (тобто керування) та «самоуправления» відповідно. Слово «влада» слід виключити насамперед із конституції України та з усіх інших державних документів, а російському слову «влада» у російсько-українських словниках зіставити еллінізм «деспотія». Усі державні та регіональні (крайові) органи керування мають стати органами «врядування» або «самоврядування», а не органами «влади». Відповідно до цього з лексикону української мови повинні бути вилученими і слов'янізми «можновладець / можновладник / владоможець» та «самовладник». Замість них відповідно до контексту можуть вживатися такі їх синоніми як вельможа, сановник, плутократ, олігарх, володар, господар та навіть самодержець, государ. Церковнослов'янізм «владика», що передбачає володіння тільки релігійною свідомістю і то лише своїх парафіян, а не всіх українців, можна ж залишити.

Регіони ж України слід називати не «областями», а краями (слвц., чес. «крај» – регіон): Київщина – Київський край, Черкащина – Черкаський край, Донеччина – Донецький край (подібно до Приморського, Хабаровського, Камчатського, Забайкальського, Красноярського, Алтайського, Краснодарського та Ставропольського країв Росії, заселених переважно брахікранними нащадками українців). Адже слов'янізм «область» для підсвідомості тотожний лексемам «волость» та «володіння»:

«...«область» – (об-власть) велика «влада», широка сила, право і міч. Якою «областю» це твориш, ким дана тобі «влада / деспотія», звідки вона? «Область» бісів виганяти» (Володимир Даль, «Словник живої мови»); «область» – запозич. з ц.-слов., ст.-сл. «область»... Споконвічно д.-київ. «оболость» (Нестор, Житіє. Феодосія; див. Срезн. II, 533). З об- і *volstv (див. волость)» (Етимологічний словник Фасмера).

І, отже, лексема «область» провокує керівників регіональних органів самоврядування несвідомо ставати володарями регіонів (місцевими князьками). Було б доцільним і термін «державна» замінити в конституції та в усіх інших офіційних документах на термін «країна», адже українці споконвіку поважають лише свою країну, а не «державу», і їм абсолютно чужі як імперське мислення, так і імперська культура росіян:

«Деспотія в Росії має сакральний характер, і це – досить вочевидь. Деспотія є найвищим вираженням ідеї ієрархії. Вона не підконтрольна суспільству, лежить над законом, не пізнавана і т.д. ...Російська культура за своєю природою – імперська. Ідея імперії лежить у ядрі культури. Ми можемо спостерігати, як легко, і просто реставруються імперські сенси, як піднімаються імперські настрої, з яким ентузіазмом підхоплює ці настрої молодь. Ті, хто в нашій країні [Росії] називають себе націоналістами, насправді не є націоналістами. Це – імперські реставратори. Дане розрізнення важливе і суттєве. Сьогодні найнадійніший спосіб закопати російський народ і зруйнувати російську державність – реставрація імперії...» (Ігор Яковенко, «Культурні витоки тоталітаризму в Росії», <http://www.varvar.ru/arhiv/texts/yakovenko3.html>);

«Я вважаю, що росіяни та українці не один народ, бо вони сформовані у абсолютно різних політичних культурах. Російський народ у монархічній культурі, де є ідея царя та монархічний ритуал як основа легітимності існуючої деспотії. Український народ цього не має. ...мешканці України, особливо за «пострадянський» час, і що корениться ще за старих часів, звикли, взагалі, до досить скептичного та світського ставлення до деспотії [високопосадовців]. Тоді як у російського народу ставлення до деспотії сакральне. Саме тому в Україні за останні 10 років відбулися дві революції, які Путін не зміг не лише

ухвалити, а й зрозуміти. Просто банально зрозуміти, як людина...» (Політолог Станіслав Белковський, з інтерв'ю на «Ехо Москви», <http://echo.msk.ru/programs/personalno/1534116-echo/>).

Чиновники повинні служити не державі, а народу. І тому їх слід називати не державними службовцями, а народними службовцями і це має бути чітко відображено в Конституції України. І в першій же статті Конституції, перш за все, має бути проголошено призначення всього, що вміщує у себе поняття Україна, саме на благо Людини:

«У першій статті польської Конституції зазначено: «Республіка Польща є загальним благом всіх її громадян». У першій статті Конституції України йдеться зовсім інше: «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава». Тут Людини немає! І це ж і у першій статті Конституції Росії: «Російська Федерація – Росія є демократична федеративна правова держава з республіканської формою правління». Тут її теж нема! Зараз на наших просторах, за влучним висловом мого майже однофамільця економіста Олександра Йосиповича Пасхавера, відбувається важливий історичний процес: Україна залишає російський світ (вічного дитинства, – П.Д.). Добре б вирушити у бік Людини...» (Олександр Пасховер, «Україна покидає Російський світ. Куди далі?», https://enovosty.com/news_politics/full/634-ukraina-pokidaet-russkij-mir-kuda-dvigatsya-dalshe <https://nv.ua/rus/opinion/ukraina-pokidaet-russkiy-mir-kuda-dalshe-17019.html>).

Волелюбні пращури українців, як і чорноволові пращури споріднених їм північних італійців (ломбардів), валлонів Бельгії, південних норвежців і німців (швабів, сорбів, вільців та інших) ніколи не прагнули до утворення не лише імперій, а і великих держав. Їх завжди влаштовувала співдружність князівств і, як і античних греків, – співдружність містечок (полісів) чи навіть хуторів:

«Пригадуючи тепер ці сільські сцени, я знову цілком переношуся в той далекий час, коли і на мою долю випадали хвилини повного, безтурботного щастя. Читаючи тепер, на відстані багатьох років, «Одіссею», я подумки живу з моїми милими хуторянами. У них є, принаймні, за часів мого дитинства були, риси, тотожні з первісною простотою і незіпсованістю героїв Гомера. Мені зрозуміліше, ближче стають образи Євмена, старого Лаерта, Телемаха, бабусі няні, коли я дивлюся на них крізь звичаї і звички моїх рідних малоросіян. Це слов'янське плем'я, як і більшість одноплемінників його, не змогло або не зуміло віддати себе незалежному існуванню, хоча і прагнуло до того сильно, принаймні, за часів Хмельницького. Але в них більше, ніж в північних слов'ян, збереглися корінні слов'янські властивості – любов до природи і мирні звичаї сімейно-землеробського побуту. Вони саме ті поляни, яких так привабливо описує Нестор» (Олександр Никитенко, «Моя повість про самого себе», ЗТ у З т., Т. 1, http://belousenko.imwerden.de/books/memoirs/nikitenko_dnevnik_1.htm).

Вочевидь, саме через це українці і не надають особливого значення античній державі своїх пращурів, завдяки нетривалому існуванню якої фактично і зародився сам етнос майбутніх українців. Бо українці досі так і не створили навіть належний їй меморіал і, отже, не увіковічили у своїй пам'яті події тої сивої давнини.

Можливо саме через волелюбність українців всі їх державні утворення і були не авторитарними і, отже, на той час і недостатньо стійкими:

«У цій первісній республіці не було і сліду аристократії; будь-яка повнолітня людина була діяльним громадянином; всі посади, від десятника до гетьмана, були виборними. Зауважте, республіка ця проіснувала з XIII століття до XVIII, безперестанку обороняючись від великоросів, поляків, литовців, турків і кримських татар...» (Олександр Герцен, «Старий світ і Росія. Листи до В. Лінтона, лист перший, 1858», у кн.: «О.І. Герцен про соціалізм», <http://gertsen.lit-info.ru/gertsen/public/russie-vieux-monde/russie-vieux-monde-staryj-mir-i-rossiya.htm>; http://az.lib.ru/g/gercen_a_i/text_1854_stary_mir.shtml; https://imwerden.de/pdf/herzen_ss_v_30_tt_tom_12_1957_text.pdf);

«...керманичів (запорізьких козаків, – П.Д.), яким доля не сприяє, позбавляють почесей і, якщо на них падає підозра у якомусь злочині, натовп їх вбиває...» (Історична

дисертація про козаків, представлена в приміщенні філософського факультету на публічний розгляд під головуванням месіра Готфріда Вейса з Торуні в Пруссії Автор Йоганн-Іоахім Мюллер // Київська старовина, – 1996 № 4-5. – С. 76; середина XVII століття», http://www.br.com.ua/kurs/History_of_Ukraine/105194-14.html);

«Гетьмани взагалі дуже суворі; але вони нічого не роблять без військової ради... Щоб уникнути опали, гетьманові необхідно мати надзвичайну обережність у своїй поведінці, особливо коли він веде козаків на війну, щоб не зазнати будь-якої невдачі: у разі несприятливої зустрічі він повинен виявити винахідливість і відвагу, бо, якщо він виявить найменше боягузтво, його вбивають як зрадника, потім негайно вибирають іншого ватажка звичайним у них порядком, як я вже розповів вище. Посада ватажка і командира – обов'язок важкий і є справжнім нещастям тому, кому вона випаде. Протягом сімнадцяти років, які я провів на службі в цій країні, всі ті, хто обіймав цю посаду, нещасливо закінчили життя...» (Гільом Левассер-де-Боплан, «Опис України», <http://www.vostlit.info/Texts/rus12/Boplan/text2.phtml?id=190>);

«Неперевершений знавець як історії Запорізької Січі, так і її внутрішнього ладу Д.І. Яворницький, наголошуючи на демократизмі устрою Січі, писав: «В основі порядків запорізького устрою лежала громада, мир, товариство... Зовнішнім проявом цієї громади була рада..., народне віче. На цій раді могли бути присутніми всі без винятку січові козаки, починаючи від військової старшини і кінчаючи простою «біднотою», або простолюдом, «голою». Тут панувала повна рівність між усіма членами громади; кожен міг відкинути пропозицію іншого і запропонувати власні плани і міркування; проте коли рішення було прийнято більшістю голосів на раді, воно ставало необхідним і обов'язковим для всіх» (Дмитро Яворницький, «Історія запорізьких козаків», Т.1. – с. 149-150)... Відмовляючись визнати авторитет будь-якого правителя, запорожці здійснювали самоврядування згідно з тими звичаями та традиціями, які формувалися протягом поколінь. Всі мали рівні права і могли брати участь у досить бурхливих нарадах, у яких найчастіше перемагала сторона, що голосніше кричала. На цих стихійних зборах вибирали і з такою ж легкістю скидали козацьких ватажків – гетьмана, отамана, осавулів, писаря, обозного, суддю... Взагалі принцип одноосібної деспотії, військової диктатури, що виникав в умовах виняткової небезпеки, завжди боровся з принципом козацького народоврядування, згідно з яким здійснювалась виборність та колегіальність козацьких чинів. Звичайною була участь козацьких мас у їхній діяльності; козацька громада мала право будь-якої миті вимагати звіту, могла замінити нещодавно обрану особу іншою і вимагала від кожного суворої відповідальності. Ці республіканські принципи були вироблені в козацьких колах тривалим існуванням козацької республіки. Важливо, що гетьман обирався козацькою радою, яка, як і її прототип – давньоруське віче, жодних норм представництва не знала. У раді брали участь всі козаки, голосуючи кожен за себе... Всі установи, і духовні, і світські, займали виборні люди, і всі справи вирішувалися волею віча – козацької ради, чи сільської громади...» (Н. Матвєєва, «Традиції Запорізької Січі та становлення сучасної української демократії», <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/pidruchnuku/21/9.pdf>).

Українці, як і інші спадкові слов'яни, хоробрість і волелюбність успадкували від своїх пращурів північнокитайських серів (дісьців, жунів, юечжів та інших). Тому-то українці, як і їхні пращури баньшунські мані – ба-ді (пращури європеодів жуань-жуанів / жужанів = аварів / обрів та їх нащадків волинян і польської шляхти; кит. «жуань» – «повільно повзти, плазувати»; «жуань-жуань», пін'їнь «Ruǎnguan / Rúgú» – «звиваючись, корчучись») та інші сармати-дісьці (чи-ді – червоні ді, бей-ді – білі ді, жун-ді – велетні ді, шаньжуни – горці-велетні, юечжі – гутії) за думкою стародавніх китайців є «божественним військом»:

«Хань-чжунський полководець Шан-цзі зробив одного разу наступну промову на захист ба-ді: «Ба-ді семи родів мають заслугу в тому, що вбили білого тигра. Ці люди – хоробрі, войовничі та добре вміють битися. Колись цяни, вступивши до округів та повітів

Хань-чуань, зруйнували їх. Тоді нам на допомогу з'явилися ба-ді, і цяни були розбиті на голову і винищені. Тому-то баньшунських манів (пра-і.е. *moung / *манд / *манж = ман – «горець, мужня людина», – П.Д.) і прозвали «божественним військом». Цяни відчули страх і передали іншим родам, щоб вони не рухалися на південь. Коли ж згодом цяни знову вторглися з більшими силами, то ми тільки за допомогою тих же ба-ді кілька разів завдавали їм поразки... Що «ді» не були схильні до підкорення, найвище ставлячи особисту свободу, видно з того, що вони без вагання кидали свою поневолену батьківщину і розходилися – одні на північ, інші на південь, туди, де ще був простір, куди не добиралися китайці зі своїм державним устроєм, чиновниками та правилами гуртожитку. Так вони, з плином століть, дісталися з одного боку до басейну Брахмапутри, Іраваді та Салуїну, з іншого до Алтаю та південного Сибіру (і далі до Скандинавії [алани-торки, готи: гаути, грутунни = хроси / руси та інші] і навіть до туманного Альбіону [англи, юти, фризи та данці], – П.Д.). ...як північні, так і південні діські (пращури чорноволосих і смаглявих слов'ян, германців, французів, іспанців і італійців, – П.Д.) відрізнялися одними й тими ж рисами свого племінного характеру: гарячим темпераментом, зневагою до смерті, рішучістю і надзвичайною відвагою; це були воїни за натурою, за покликанням: вони вступали у боротьбу заради самої боротьби і, дорожачи своєю особистою свободою, не виносили підпорядкування, в якій би формі останнє не виявлялося. Будучи рухливими, енергійними, діяльними і в той же час, не відрізняючись великою прихильністю до батьківщини, вони залишали останню, коли умови життя в ній змінювалися, і розходилися все далі у пошуках країн, де їхнє соціальне життя, у формі дрібної громади, керованої виборними старшинами, могло мати ще місце. Де б, проте, (пращури українців, – П.Д.) діські не мешкали, їх головними і улюбленими промислами завжди були полювання і риболовля, які цілком задовольняли їх бродячі схильності, їх заповзятливу натуру, найвищою мірою самостійну та лицарську... Наскільки можна судити тепер за уривчастими звітками про релігію діських, що дійшли до нас, ми повинні вважати, що у них одночасно існували всі три стадії релігійного мислення, а саме – поклоніння природі (тотемізм), шаманізм і, нарешті, поклоніння пращурам, яке не розвинулося до антропоморфізму, можливо, завдяки саме тій обставині, що діській громаді були тоді чужі монархічні принципи» (Г.Ю. Грумм-Гржимайло, «Чому китайці малюють демонів рудоволосими?», <http://www.velesova-sloboda.org/antrop/grumm-grshimaylo01.html>, http://www.uhlib.ru/nauchnaja_literatura_prochee/russkaja_rasovaja_teoriya_do_1917_goda_tom_2/p30.php, <http://www.litmir.net/br/?b=128057&p=176>, <http://archive.li/TPE47>;
Павло Данильченко, «Божественне військо або Як українцям зламати хребет підступній варварській недоімперії», <https://pershyj.com/p-bozhestvenne-viisko-abo-yak-ukrayintsyam-zlamati-hrebet-pidstupnij-varvarskii-nedoimperiyi->).

А волелюбство як західних балтів (нащадків брахікранних язигів і західних роксолан), так і слов'ян (нащадків теж брахікранних античних германців, аланів-торків і слов'янізованих східних роксолан), звичайно ж, не дозволяла їм підкорятися будь-якому авторитарному керманічу:

«16. ...Слов'яни суть з нащадків Мадая сина Нуха; до нього відносяться всі племена слов'ян і до нього примикають у своїх родовідах. Це думка багатьох людей обізнаних, які займалися цим предметом. Мешкають вони на півночі (буквально під Козерогом, – А.Г.), звідки простягаються на захід. Вони становлять різні племена, між якими бувають війни, і вони мають царів. Деякі з них сповідують християнську віру за Якобитським чином (за Несторіанським чином, – А.Г.), деякі ж не мають писання, не коряться законам; вони язичники і нічого не знають про закони (відвертої книги, – А.Г.). З цих племен одне мало раніше в давнину панування над ними, його царя називали Маджак (варіанти: Махак, Махал, Бабак (?)) – А.Г.), а саме плем'я називалося Валінана... Згадане нами плем'я на ім'я Сарбін спалюють себе на багаттях, коли вмирає в них цар або голова: вони спалюють також його в'ючну худобу. Вони мають звичаї, подібні звичаям Гінду (Індії, – П.Д.); ми вже про це частково згадали вище в цьому творі, при описі гори Кабха і країни козарської,

коли ми говорили, що в козарській країні знаходяться Слов'яни і Русь і що вони спалюють себе на багаттях...» (Масуді, «Мурудж аз-Захаб ва Ма'адін ал-Джаухар», цит. за: А.Я. Гаркаві, «Сказання мусульманських письменників про слов'ян і русів [з половини VII століття до кінця X століття по Р.Х.]», СПб, 1870, С. 129 – 138, http://idrisi.narod.ru/masudi_sch.htm);

«Перший перекладач ал-Масуді А. Гаркаві вважав, що арабський історик передав відомості VI ст. щодо панування племені волинян у дулібському об'єднанні, що закінчилося приблизно 560 р. у період аваро-дулібської війни, під час якої загинув король волинян Мезамір (Маджак). Цю думку підтримали М.Ю. Брайчевський та Б.А. Рибаків, а також (не приймаючи тотожності Мезамира та Маджака) В.О. Ключевський та Й. Маркварт. Л. Нідерле дійшов висновку, що ал-Масуді передав події 593 р., а король Маджак був керманічем антського (дулібського, – П.Д.) об'єднання, в якому панівним було плем'я волинян, і тотожним Мусокію, про якого писав візантійський історик Теофілакт Сімокатта» (Леонтій Войтович, «Східне Прикарпаття у другій половині I тис. н.е. Початкові етапи формування державності», <http://cyberleninka.ru/article/n/vostochnoe-prikarpatie-vo-vto-roy-polovine-i-tys-n-e-nachalnye-etapy-formirovaniya-gosudarstvennosti>);

«Панування «Валінана» (вірніше, пращурів волинян – бужан) ґрунтувалося на «шануванні» і «перевазі» і мало переважно культовий, а не політичний характер. «Маджак» (*Магадук – Магараджа = Шахін-шах – Верховний Дук / Дух = Духовник, подібно до того як араб. «аль-маджус» – бібл. «магог», – П.Д.) найімовірніше, періодично здійснював ритуальний об'їзд «підпорядкованих» земель і був чимось подібним до верховного жерця племінного культу (Перуна-Сварога?). На деяку умовність об'єднання дулібів у пору його складання вказує на повну відсутність даних про будь-яку слов'янську «монархію» в письмових джерелах того часу. Не виключено, що дуліби не мали загальноспільного віча, а єдність їх забезпечувалася лише ритуальним лідерством бужанського «царя»...» (Сергій Алексєєв, «Слов'янська Європа V – VIII століть // Анти та дуліби», http://historylib.org/historybooks/Sergey-Alekseev_Slavyanskaya-Evropa-V-VIII-vekov/19).

У балто-слов'яноаріїв, як і в індоаріїв, була станова (варнова) структура суспільства. Поляни-руси, будучи аналогічно польській шляхті та царським сарматам (снскр. «шарман» – «покров, благополуччя, захист»; «шаурі», «шура» – витязь; хет. «šagu» – «здобич, полон») військовою верствою, не мали морального права займатися не тільки ремеслами, а й землеробством. Вони були незалежними ні від кого воїнами-здобувачами і мисливцями-полювачами («поля» – щось вільне за межами чогось; ест. «rõline» – «закоренілий, застарілий, стародавній»; цсл. «пол» – «беріг [верх], тобто ближня смужка землі за межами водної гладі річки»; д.-київ. «полон» – здобич) і, отже, у мирний час промишляли, аналогічно половцям, полюванням і скотарством, використовуючи працю полонених. Найбільш підприємливі з них займалися також торгівлею і, подібно до їхніх нащадків козаків, запобігливими набігами на потенційних ворогів. Однак пізніше цей етнонім, вочевидь, поширився і на землеробів, і на ремісників, що проживали на їхніх землях (можливо, вільновідпущеників або ж тих, що потребували захисту від прибульців). У літописах же сенс етноніму «поляни» було викривлено. І їх назву стали помилково виводити не від слова «поля» (не підконтрольні нікому зовнішні землі – оукраїни), а від слова «поле». І це стали робити, незважаючи навіть на те, що поляни насправді мешкали не в полях, а в лісах на горах:

«Отож опісля смерті братів цих поляни (споріднені хорутанам = ґрутуннам-русам колишні мешканці Подоння, – П.Д.) утискалися древліями та іншими навколишніми людьми. І знайшли їх козари осілими на цих горах у лісах, і сказали: «Платіть нам данину». Поляни, порадившись, дали від диму по мечу. І віднесли їх козари до свого князя та до своїх старійшин, і сказали їм: «От нову данину захопили ми». Ті ж запитали у них: «Звідки?». Вони ж відповіли: «У лісі на горах над річкою Дніпром...» («Лаврентіївський літопис», 1377 р., http://expositions.nlr.ru/LaurentianCodex/Project/page_Show.php).

Вочевидь, перекинутою була в літописах і легенда про те, що поляни раніше були лише федератами, а зовсім не підданими Козарії. «Дань мечами», звичайно ж, означала лише готовність полян захищати своїми мечами рубежі Козарського каганату та брати участь у його військових заходах за відповідну винагороду. Це аналогічно тому, що, прибивши свій щит на воротах Царгорода, Ігор фактично погодився взяти його під захист від варварів, а зовсім не захопив його, як цю легенду стали інтерпретувати літописці.

Неполітичною була влада як у слов'янськомовних вестготів (і, у тому числі, і у тервінгів = черв'ян = сербів), так і у більшості інших слов'янськомовних античних германців:

«Слабкості класової диференціації вестготів відповідає відсутність у них очної політичної організації на початок V століття. Керманічі вестготів від Атанаріха до Теодоріха I були, по суті, військовими ватажками, які не мали постійного політичного панування. Основою політичного ладу вестготів був значною мірою їх військовий лад, що відображав той самий перехідний період від родових відносин до класового суспільства. Вестготи ділилися у військовому строю (як пізніше і українське козацтво, – П.Д.) на тисячі, п'ятисотки, сотні та десятки. Цей же поділ зберігався й у мирні періоди життя вестготів цієї епохи, аж ніяк не знищуючи, однак, родових угруповань. З іншого боку вирішальною силою навіть у військових питаннях виступала старовинна сходка воїнів, що була осередком суспільно-політичного життя племені, починаючи з найдавнішої епохи родового ладу» (А. Бергер, «Держава вестготів і падіння Західної Римської імперії», libmonster.ru/m/articles/view/);

«Після Амаларіха королем в Іспанії було проголошено Теода. Опісля того, як його вбили, на королівський престол звели Теодегізила. Одного разу, коли він бенкетував зі своїми друзями і від душі веселився, раптово згасли світильники, і він загинув, лежачи за столом, від меча своїх ворогів. Після нього королівську владу отримав Агіла. Адже готи (як пізніше і нащадки слов'янськомовних готів, юечжів, аланів-торків, а також і антів, що слов'янізувалися, – запорізькі козаки, – П.Д.) засвоїли жахливий звичай, що якщо хто-небудь з королів їм не подобався, вони піддавали його мечу і ставили королем того, хто їм був до вподоби» (Григорій Турський, «Історія франків», III.30. Пер. В.Д. Савукової, <https://www.rulit.me/books/istoriya-frankov-read-9406-41.html>).

Суто представницьким, тобто подібним до обмеженої монархії, було і каганське правління у козарських слов'ян (каган урядував, але не панував) і князівське врядування у всіх інших пращурів українців, а також і у новгородських словен:

«З кінця VII ст. козари поширюють своє підпорядкування у всьому просторі від Волги до Дніпра. Слов'янське населення підпорядковується їм і знаходить під їхнім урядуванням безпеку. У державі козар ми зустрічаємо повну релігійну та національну терпимість. Це відомо. Під час своєї могутності вони вміли утримувати підпорядковані їм племена від ворожих сутичок. Кочівники угорці були залежними від козар, як це видно з розповіді Костянтина Багрянорідного. Ворожий рух у степах починається тільки в той час, коли Козарія послабшала у боротьбі з арабами, коли внаслідок цього їй довелося взятися за ту саму політику, якою користувалася у своєму безсиллі Візантія, – сварити сусідів, щоб утриматися самій. Початок цьому надала спілка козар із узми для приборкання печенігів у IX ст. Печеніги обрушилися на угорців, змусили їх піти до Паннонії. Козарія у відсутності сил була неспроможною впоратися з узми, що тіснилися половцями. Походи русів X століття підірвали її могутність остаточно і знищили цей оплот слов'янства на Сході. Але в період VII – IX ст. сила козар була ще міцна, і слов'яни під її охороною зберігали своє місцеперебування» (Петро Голубовський, «Печеніги, торки і половці до нашестя татар. Історія південноросійських степів IX – XIII ст.», <https://profilib.net/chtenie/97626/petr-golubovskiy-pechenegi-torki-i-polovtsy.php>; http://history.org.ua/LiberUA/PTPIst_1884/PTPIst_1884.pdf);

«Козари, самі собою, через свою нечисленність не могли створити могутню імперію від Ками, Оки, Волги до Дніпра. Головною основою – фундаментом її будови були народи

«Касарії»: Касоги, Черкаси та горці Північного Кавказу, які мешкаючи в Боспорському царстві /столиця Пандекопія – нинішня Керч/, у містах: Фанагорія, Беланджер, Таматарха тисячу років, вже мали великий державний досвід будівництва осілої держави. І на неписаній Конституції Федерації якраз і відчувалася воля місцевого населення, бо залежність племен від урядового володарювання виражалася лише невеликою даниною і військовою допомогою; у внутрішні ж справи народів уряд не втручався і вони користувалися повним самоврядуванням. Англійський етнолог Хаверт каже, у статті: «Черкаси та білі Кхазари», що Козарія зародилася на Північному Кавказі, тобто там, де керманичами місцевих народів були Черкаси, в особі Касогів, Кабардинців, Кабарів і ніхто інший не міг бути першим організатором Козарського царства, бо їхнє ім'я: Кассаки, Касоги, Касари співзвучне з ім'ям Козар (курманджі «kesek» – людина; сорані «hoz» – «плем'я, народ»; нідерл. «gezin», англ. «house», япон. «kazoku» – родина, – П.Д.). Ім'я «Черкаси» в історії настільки злилося з поняттям Касогів, Казахів, Козаків, що часто в хроніках, без пояснень, не можна зрозуміти про які саме черкаси йдеться мова. Таким чином ім'я «Черкаси» для Північного Кавказу та Надазов'я (та України, – П.Д.), начебто було територіальним. Навіть літописець Нестор каже, що Козаки мають багато спільного і подібного до Черкас» (Генерал І.М. Коноводов, «Історико-географічний нарис буття козачого народу в епоху монголо-татарського володарювання», у кн.: «Козача старовина в картах», <http://kaz-volnoe.narod.ru/page421.html>);

«У домосковській Русі князі «чоловіки» і «отроки» дуже схожі на західне лицарство, а удільні князі – на герцогів, графів та маркізів. Руські дружинники у «Слові про Ігорів похід» «нишпорять полем як сірі вовки, шукаючи собі честі, а своєму князю – слави». Саме особиста військова слава є найвищим стимулом до дії як у давньоруських, так і у західноєвропейських феодалів. Самі князівські імена – всі ці Ярослави, Святослави, Мстислави, В'ячеслави, дуже близькі до польських Болеславів, Владиславів, Мечиславів, – разом із прізвиськами на зразок Удалого, Сміливого чи Хороброго досить ясно говорили про найдорожчий для їхнього власника помисел. Подібно до західного знатного барона, що очолює своїх васалів і стурбований тим, як би хто інший не випередив його в атаці на супротивника, руський князь завжди попереду своєї дружини під прапором, у яскравому плащі, позолоченому шоломі, блискучих латах. Він, подаючи приклад особистої хоробрості, першим кидається до бою, відшукуючи серед ворогів рівного собі за становищем і за вдачею. У давньоруських князів меч сам вискакує з піхов, вони вкрай педантичні у питаннях честі, уразливі, самолюбні, але після доброї бійки легко миряться, виявляють великодушність до переможеного і нерідко разом з ним тут же, на полі бою, справляють тризну за вбитими. Угорський полководець XIII століття каже, що вони «охочі до бою, стрімкі на перший удар, але довго не витримують». Історія Західної Європи знає чимало прикладів того, як воїни, взявши нападом місто, грабують його і влаштовують при цьому страшну різанину, але їй невідомі «подвиги» Чингізхана та Тамерлана, які вже після перемоги холоднокрівно винищували все полонене населення і споруджували собі пам'ятники у вигляді пагорбів з черепів. Справа в тому, що європейський государ навіть у хвилини найсильнішого гніву проти курки, що несе йому золоті яйця, пам'ятав про те, що, зарізавши її, завдасть непоправної шкоди. Феодал же кочівник, вихований у традиціях степової війни за пасовища, традиціях, що передбачали повне – до немовляти в колісці, щоб не залишилося месника, – винищення племені чи народу-суперника...» (Хведір Нестеров, «Зв'язок часів», <https://www.rulit.me/books/svyaz-remen-bez-kartinok-read-178273-7.html>);

«Якщо ми візьмемо найосновнішу лінію розвитку Новгород і Києва, Галича та Вільні, з одного боку, і Москви – з іншого, то нам стане досить вочевидь: і Новгород, і Київ, і Галич та Вільня створили у себе суто аристократичний устрій. І в Новгороді, частково і в Києві князі, тобто представники монархічного зачину країни, були просто найманцями, яких віче то запрошувало, то виганяло на власний розсуд. У Галичі князівську владу боярство взагалі з'їло. У Литовсько-Руській державі, аристократія тільки

й чекала моменту, щоб утвердити свої вільності перед єдиноподержавним володарюванням. Це їй і вдалося – ціною існування держави. У Києві «у XI столітті управління містом та регіоном зосереджувалося в руках воєнної старшини» (Ключевський). «Віча волосних міст, у Києві та Новгороді, що з'являються за літописом, ще на початку XI століття, з часів боротьби Ярослава зі Святополком у 1015 році, все гучніше починають шуміти з кінця цього століття, роблячись повсюдним явищем, втручаючись у князівські відносини. Князі мали зважати на цю силу, приходити з нею до угоди, укладати «ряди» з містами, політичні договори. «Князь, сідаючи у Києві, мав зміцнювати старший стіл під собою домовленням із київським віче. Князі не були авторитарними государями землі, а лише військово-поліцейськими їх керівниками» (Іван Солоневич, «Народна монархія», <http://rus-sky.com/history/library/narmon3.htm>).

І все це мало місце навіть ще за часів, коли пращури слов'ян а, отже, і українців мешкали у високогірних улоговинах Північно-Східного Китаю разом з тунгузько-маньчжурськими племенами. Бо така ж форма народоправства збереглася і у мохеських племен (мукрі = *вукрі / букрін), і у споріднених їм інших сушеньських (сугдин = суксин / сушень / чосон), а пізніше – і чжурчженьських (чжушень = чоґду = чоґн / чусін / чосон) гірських племен, що запозичили світосприйняття у слов'янськомовних сугдів = юечжів і перейняли у них більшість своїх звичаїв:

«Суворо дотримувалося правило, за яким будь-який з членів роду міг без будь-яких побоювань висловити думку з питань, що обговорюються. Такі наради були свого роду народні збори рівноправних чоловіків-воїнів. У них керманічі та ватажки спілки племен питали поради, а у відповідь вислуховували найрізноманітніші думки. Навіть якийсь час після утворення імперії такий порядок залишався непорушним. Коли чжурчжені вирішували питання про якусь важливу справу, то учасники наради виходили в поле, влаштовували належне в таких випадках частування, окреслювали вугіллям коло і, посідавши, починали висловлювати думки. Першими говорили не начальники, а нижчі. Государ вислуховував «проекти» і вибирав той, який йому подобався більше за інших. Цікаво, що виконавцем обраного проекту призначався зазвичай той, хто його висунув. Коло після закінчення наради знищувалося, щоб, як вважалося, ніхто не чув людського голосу, а ворог не дізнався про прийняте рішення, і відомості про нього не вийшли за межі кола, де йшли розмови» («Аньчунь Гурунь: літописи про великих чжурчженів 10 – 12 століття», <http://black-dragon.clan.su/publ/3-1-0-74>).

Це все те ж саме козацьке (сарматське) коло. Від нащадків слов'янськомовних сарматів да-юечжі (гутіїв кідаритів = *каракудар / *каракузар / каракозар) та кавказьких аланів-торків (русів-торків) – горців готів-тетракситів і таркасів / черкасів перейняли цей же звичай і горці адиги:

«Черкесів (адизькі народи, – П.Д.) зазвичай уявляють як якість збіговисько розбійників, дикунів, що не мають ні віри, ні закону: ця думка помилкова. Нинішній (1839 р.) стан Черкесії викликає в пам'яті уявлення про цивілізацію часів перших королів у Німеччині та Франції. Це зразок феодальної, лицарської, середньовічної аристократії в античній Греції. Племена Кавказу представляють зазвичай рідкісний приклад тої сталості, з якою деякі народи зберігають свої давні звичаї: що робилося за тисячу років до нашої ери, те й зараз. Жодне з первісних племен не залишилося більш вірним своїм античним звичаям, ніж черкеське... Усі князі, і навіть шляхта рівні між собою. Серед цього великого населення, здатного, як я вже казав, виставити до 100 тисяч воїнів, немає жодної впливової людини, яка могла б утворити коаліцію або виробити генеральний план наступу чи оборони; кожен князь, кожен шляхтич, навіть кожен відпущеник – сам собі господар і підпорядковується тільки самому собі... Цей дух незалежності... позначається на їх звичаях, їхньому законодавстві, їхніх оселях...» (Фредерік Дюбуа де Монпере, «Історія черкеської нації», http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Kavkaz/XIX/1820-1840/Dubois_Monpere/text4.htm);

«...найнезвичнішим явищем у житті адизьких народів була демократична форма правління у вигляді «народних законодавчих зборів». Саме цей момент виділяв адигів із навколишніх народів. Такі збори у них носять назву «хасе» або «хаса»...» (Михайло Крайсвітний, «Козаки та адиги – охоронці демократії», http://passion-don.org/kazak/kraisv_4.html).

Така ж сама форма народоправства була притаманна і багатьом слов'янськомовним нащадкам сарматів, включаючи і готів і кангюців (канглів = печенігів / баджанаків, що були пращурами паджо = чалдонів):

«В екстраординарних випадках Печеніги, як відомо з пізніших (XI ст.) джерел, збирали «сходку», що була, по суті, народними зборами – характерним органом військової демократії. Про неї згадують у своїх творах єпископ Бруно та Візантійська царівна Ганна Комніна» (Світлана Плетньова, «Половці», <http://Annales.info/step/pletneva/index.htm>).

Сармати фактично заклали і засади європейського лицарства. Лицарі Круглого Столу разом із королем Артуром стали найпопулярнішими персонажами у літературі Середньовічної Європи. Козацькому колу відповідає і сарматське (праслов'янське) слово «курінь» (д.-грец. «κоруνίς» – вигнутий, перен. – «закінчення, кінець, вершина»; кит. «quānzī», д.-монг. «kureyen», нідерл. «kring», угор. «korong», казах. «ауқым» – коло, ісл. «hring», англ. «сogona», кит. «quānzī», ісп. «аго», вірм. «ōgh / ōg» – кільце):

«Значення слова «курінь» перський історик XIV ст. Рашид-ад-Дін визначає, як «кільце». У старовинні часи, коли якийсь плем'я зупинилося на якомусь місці, на кшталт кільця, а найстаріший з них був подібний до точки в середині кола, це називали курінь» (О. Данкір, Г. Кочієв, С. Ходов, В. Юрив, «Козачий Порядник», <http://sites.google.com/site/olegdankir/Poriadnik/vse-formirovania/kuren>).

Отже, саме сарматські традиції своїх пращурів продовжили і українські козаки, які були справжніми лицарями. Лицарський дух фактично був властивий і всьому волелюбному народу України, що покозачився. Адже ці традиції були властиві і всім слов'янським племенам, нащадки яких і сформували український етнос:

«Письмова історія застає слов'ян з чітко діючою організацією управління. Б.А. Рибаків звернув увагу на те, що до IX століття слов'янські «племена», «землі», «князювання» займали величезні території, що перевищували землі більшості європейських королівств. По суті, це були держави атенського типу. У всіх них існувало вже відокремлене від суспільства, але ще не відірване від нього остаточно княже врядування. Повість минулих літ зберегла деякі дані про організацію врядування в древлянській землі. На чолі стоїть князь, і князівське врядування є тут давнім, традиційним. У всякому разі, древлянські послы, які прийшли до Ольги, протиставляють «добрих» древлянських князів «руському» князю Ігорю, як правителів, стурбованих не просто збиранням данини, а й процвітанням землі. Древляни обробляють ниви, пасуть стада, а «тримають землю», тобто керують нею, «кращі люди», які, проте, за підтвердженням прав повинні звертатися до «землі». В кінцевому рахунку саме «земля» і направляє їх в якості послів до Ольги... Відомості про Київ кінця X століття уточнюють типову картину. Населення міста і, мабуть, також і сільської округи поділялося на десятки, сотні, іноді також півсотні і півтисячі. У місті вершиною такої адміністрації був тисяцький. Але існувала тут і рада старійшин – «старців градських», які здійснювали керівництво народними зборами – вічем, а також стежили за виконанням прийнятих рішень... В літописі, як було сказано, з'єднані різні уявлення про початок Русі. Один з найдавніших літописців поставив на початку своєї праці три питання: «Звідки пішла Руська земля», «хто в Києві начав вперше княжити» і «звідки Руська земля стала бути». Відповідь насамперед на ці питання і треба шукати в тексті. Він і справді є в літописі: русь – це поляни, колись вони, як і інші слов'яни, вийшли з Норіку – римської провінції на Правобережжі Дунаю. Першими князями в Києві були Кий і його брати, після чого «рід їх» княжив у полян-русів. Літописець не знав точно, коли все це було, хоча до нього дійшли перекази про дунайські походи Кия, про приймання його якимсь візантійським

«царем». Чи не знав він і про те, чому полян стали називати Руссю. Але він наполегливо підкреслював, що «поляни, яже нині зовомая русь» – плем'я слов'янське, що разом з іншими слов'янськими племенами воно отримало початок християнства ще в Норику від апостола Павла (або навіть раніше на Північному Кавказі, де полян пізніше називали нарцями = нартами, – П.Д.)» (Аполлон Кузьмін, «Звідки пішла Руська земля», Століття VI – X, кн. 2, <https://www.litmir.me/br/?b=61381&p=5>).

Самі ж поляни-руси можливо вже тоді величали себе українцями (високими, верховними). Адже від і.-є. *ek^oг – «вершина, височина» з переходом *ек в *ук-, *ус-, *уіс-, *оук-, *аук-, *ауг-, *ак- в багатьох мовах утворюються слова, що означають вищий, найвищий, верховний, старший – тох. (б) «аукі», «аукс», тох. (а) «ок», «уук» – «зростання, розвиток, старшинство, сильний, переможець»; таміл. «исса» і турец. «уісе» – «вищий, верховний»; турец. «уіселік», узб. «буюклік» – величність; азерб. «уса» – вищий; япон. «saikō» – найвищий; норв. «juker» – «юкер / *джокер» [головний, вищий, верховний]; гінді «уусаа», турец. «jükar, jühar», кар.-балк. «ogaar», татар. «jugar*» – високий; кр.-тат. «ууqarı» – верховний; араб. «akbar» – «дуже піднесений, великий»; нім. «Hügel» – «бугор, пагорб»; япон. «ōkina» – великий, «ōkii» – «великий, крупний»; азерб. «уекә», тюрк. «бакур», «пакор» – великий; гот. «aukan», лит. «áugu», «áugti», лтс. «auġu», «auġt», швед. «ōka» – рости; нідерл. «kruin», англ. «асме», япон. «сокі», кар.-бал. «чокъ», «чукуй» – вершина; гінді «исса», азерб. «уіksäk», снскр. «агра» – «вершина, вістря»; каннада «агра» – верх; новогрец. «áкро, áкрη» – «край, кінець, високий»; лат. «augustus», лит. «aukščiau», бенг. «иссатā», лит. «ugis, aukštis» – висота; татар. «югарі» – старший; англ. «huge» – величезний; япон. «shūgi» – «вершина, кінчик»; евенк. «угі» – верх, «угу» – верхній, «укурі» – «височина, пагорб» (і.-є. терміни, запозичені у сарматів); прасл. *uklēja, лит. «aukšlė» – «уклейка, верховодка»). Так звані *вукри / букрі / мукрі» чи «вакарай» (снскр. «вакра» – викривлений, кривий) можливо були спорідненими українцям пізньосарматськими мешканцями далекосхідної держави Бохай жужанями (кит. «жуань-жуані» – ті, що повзають, як змії), відомими у Європі як авари:

«...теленбінські оленячі тунгуси українського роду...». У зв'язку з цим досить цікавим видається існування серед Олекмінських тунгусів роду Вакарай, що одержав назву Українського. Передбачається, що початок роду Вакарай дали Меркити, які вступили в контакт з евенками: «Тому цікаво, що рід увакасіль або вокарай (нащадок слов'янськомовних юечжських племен вокіл / уокіл / укіл = гревтунгів / кревтунгів / крєвів = кривичів, – П.Д.) у складі забайкальських евенків Г.М. Василевич та В.А. Туголуков пов'язували з мекрітами або меркитами. Серед тунгусів східного узбережжя Байкалу зустрічається Вакарайський рід, що включав як конярів, так і оленярів [Туголуков, 1980]. У евенків можна зустріти перекази про боротьбу з народом залізних богатирів «Бекрі» у яких і коні були закуті в залізо. Вони зазнали поразки і були асимільовані тунгусами-евенками [Туголуков, 1985]» (Василь Ушніцький, «Зникле плем'я меркитів (мекритів): до питання їх походження та історії»,

http://tyrk.ucoz.ru/publ/ischeznuvshee_plemja_merkitov_mekritov_k_voprosu_ikh_proiskhozhdeniya_i_istorii/1-1-0-11, <http://tyrk.ucoz.ru/publ/>).

Вочевидь, меркити, як і варяги, це вершники (мерк = берг = верх) або торговці (англ. «merchant», «marketeer», «bargainer» – «торговець, купець»). Але на відміну від варягів, що переміщалися верхи на човнах (кит. «zhōu»), вони переміщалися верхи на мерилах (давньоісл. «merg» – кобила, монг. «mörin, morin», калм. «mörŋ» – кінь). На мерилах і верблюдах вони перевозили і товар (лат. «mercatura, mercatus») – переважно нефарбований (темний) шовк-сирець. Тому грец. «Σῆρες», лат. «sēres», а, отже, і англ. «silk» можливо утворилися не від назви Китаю, а від праслов'янського слова «сирий» чи «сірий» (подібно до слова «сірка»), бо саме нащадки індійських сураштрів праслов'янськомовні сармати запровадили в Китаї шовкопрядіння і торгували шовком. Не виключено, що шовк-сирець чи шовкова нитка називалися праслов'янською мовою і словом *меркь, що походило від «меркнути» – темніти. Бо монг. «торго» – шовк теж значить «темний» (пушту «tor»,

курманджі «tarī», тадж. «торик», ст.-англ. «deorc», англ. «dark», ірл. «dorcha»). Від *меркъ, вочевидь, походить слово «мережа», що спочатку значило «сплетена з шовкових ниток». І отже, саме від слів *меркъ і «торго» походить слово торговець (англ. «merchant»).

Можливо, вакараями (верховними) у чжурчженських племен, як і вукрами (хунгарами = хунно-аварами) у паннонських і польських слов'ян, був військовий прошарок вершників, нащадки якого пізніше стали шляхтою у підкорених ними племен:

«У Великому Князівстві Литовському за Окольським (Simon Okolski. Orbis Polonus. Krakow, 1642. Т. 3 стор. 306-310) герб Вукри, (пол. Wukry) належав роду, що об'єднав кілька прізвищ: Mokosiej-Denisko, Mokosiej, Mokosiej-Bakowieckie, Mokosiej-Gorajskie, Mokosiej-Nowosielskie, Mokosiej-Szybińskie. Там же у Окольського опис гербу і легенда, що зводить цей рід до нащадків молодшого сина Атілли, наскільки їй можна довіряти судити не беруся. Хоча за твердженням польських істориків старовинний рід Мокосіїв-Денисько, що мешкав на Волині, згадується в польських хронічках у 1068 році; в цьому році Болеслав II Сміливий пожалував грамоту власникові фортеці Кременець «Мокосію з роду Денисько» (документального свідоцтва ні в хронічках, ні літописах знайти не вдалося). В літературі згадується, що дарча грамота зберігалася до початку XVI століття на Волині в маєтку нащадків Мокосіїв-Денисько Бережи біля Кременця» (Ігор Шибєко, http://redbow.ru/gostevaya_kniga?p=1);

«Не можна не звернути уваги на глибоку плутанину в джерелах і ранньої історіографічної традиції у зв'язку з визначенням етнічної природи гунів (жунів китайських хронічок, – П.Д.). Так, в «Норманській хроніці» (837 – 891 pp.) є свідчення, що розміщує «гунів» серед населення острова Сканзи (тобто Скандинавії). Відстоюючи традиційне норманістське положення про етнічну однорідність скандинавського населення, А. Стендер-Петерсен зауважив, що «анналіст, вочевидь, хотів блиснути своїми поверхневими знаннями і додав відсебеньки самої поганой якості». Пояснення явно також не кращої якості, тим більше що ще один автор говорить приблизно про те ж: Відукінд (X ст.) зазначає, що «гуни вийшли з готів, а готи, як оповідає Йордан, вийшли з острова за назвою Сульце... Є група джерел, яка зближує гунів зі слов'янами. Відомо, що назва «Хунгарія» – Угорщина стала результатом осмислення династії угорських королів в якості наступників Аттіли. У слов'янській же історіографії було поширене переконання, що «Хунгарія» – це слов'яни, які прийшли з Помор'я, від річки Вкра або Укра. Звідси в деяких випадках змішання «укран» з «унгарами». Сам Аттіла в середньовічній слов'янській традиції сприймався нерідко в якості першого короля Померанії або в якості першого правителя вандалів, яких зазвичай розглядали як пращурів слов'ян на території між Ельбою і Віслою. У цій іпостасі Аттіла розглядається в «Хроніці Великопольській», де також ставиться знак рівності між хунгарами і вандалами. У сазі про Тідрека Бернського «Гуналанд» розташовується на захід від Польщі і прямо ототожнюється з Фрисландією (на східні землі якої переселилася частина вільців / лютичів, – П.Д.). П. Шафарик привів велику кількість відомостей про пізніше змішуванні слов'ян з гунами (зі спорідненими їм слов'янськомовними жунами, – П.Д.), причому навіть в XIX ст. німці іменували «гунами» групу слов'ян, що мешкали в Швейцарії. «Містом гунів» в деяких сагах іменується балто-слов'янський Волін, а етнічна назва «гунів» поширюється на вендів-венедів. З іншого боку, Адам Бременський (XI ст.) знав, що Русь, яка називалася варварами Данії Гострогардом, мала ще й іншу назву: Хунгард, оскільки тут спочатку мешкали гуни. Цей сюжет повторює і Гельмольд, схильний і передбачуваних нащадків гунів – угорців віднести до слов'ян (можливо через те, що угорська шляхта у його часи була слов'янськомовною, бо переважно мешкала у слов'янськомовній Братиславі, – П.Д.)...» (Аполлон Кузьмін, «Початок Русі: Таємниці народження руського народу», <http://www.rulit.me/books/nachalo-rusi-tajny-rozhdeniya-russkogo-naroda-read-195465-79.html>);

«Гуни, без перебільшення, найзагадковіший народ, що пронісся над Європою в тому смерчі, який називають «Великим переселенням народів». У нас є два докладних описи

гунів – праця римського історика Амміана Марцелліна (на ньому, власне, і базується нинішнє уявлення про гунів взагалі, про їх зовнішність і спосіб життя), і мемуари дипломата Пріска Паннійського, який їздив до столиці Аттіли з візантійським посольством. Так от якщо викреслити з обох описів слово «гуни», то ніхто не здогадається за ними, що мова йде про один й той же народ. Гуни Амміана потворні, подібні «двоногим звірям». Пріск зазначає красу гунських жінок, а зустрівши елліна, що мешкав серед гунів, не впізнав в ньому земляка, поки той не заговорив. Гуни Амміана (вочевидь, лише тунгуси, що входили разом зі слов'янськомовними сарматами до орди Аттіли, – П.Д.) проводять життя у сідлі і в кибитці, боячись будівель, ніби гробниць, і все життя проводять в кочовищах, так що ніхто з них не знає, де народився. Пріск описує столицю Аттіли, як справжнє дерев'яне місто, описує і палац керманича. Амміан стверджує, що гуни ніколи не доторкуються до сохи. Згідно Пріску, гунське простолюддя п'є напій з ячменю, а шляхта любить вино – і те, і інше без землеробства немислимо. Гуни Амміана одягаються в шкури і носять їх, поки ті не розваляться. Гуни Пріска одягаються добре, а шляхта – навіть розкішно. Цікаво – особливо для нашої теми – те, що Пріск величає Аттілу «повелителем віддалених островів океану». Мова, швидше за все, йде про Балтійське море – до іншого «океану» володіння Аттіли не могли бути поширеними в принципі. Але ... яким чином їх «повелителем» міг би стати ватажок кінної орди кочівників, які, як це живописно змальовано у Амміана, спустившись з сідла, ледь можуть ходити? Ніяка кіннота і в більш пізні часи не доходила до балтійських берегів з Середньої Наддніпряниці або Подунав'я. Тим паче неможливо було це повтори тисячоліття назад» (Лев Прозоров, «Балтійська Русь. Слов'янська Атлантида», <https://unotices.com/book.php?id=108806&page=7>);

«М. Аліханов-Аварський, коментатор «Дербенд-наме», вважав: гун / хун / кхун мовою лаків або кумухів має те ж значення, що і hun і hune давньопівнічними говірками німецької мови, тобто «високий», «велетень». Авари (обри), цілком ймовірно, становили одне з гунських (сарматських, – П.Д.) племен...» (А. Салмін, «Савіри на Кавказі», http://www.kunstkamera.ru/files/lib/978-5-88431-239-5/978-5-88431-239-5_05.pdf).

Вельми знаменна давньогрецька лексема «ἄκρος», що є концептом (багатозначним поняттям): 1) вищий, верхній; 2) зовнішній, поверхневий; 3) крайній; 4) найкращий, чудовий, відмінний (давньогрецько-російський словник Дворецького // https://wiki.lingvoforum.net/wiki/index.php/Книги/Древнегреческо-русский_словарь_Дворецкого/4).

І отже етнонім «оукри / укри» подібно етнонімам «угри», «югури» і «уйгури» не тільки означає крайні (грец. «ἄκρο» – кінець), але ще й верховні (д.-грец. «ἄκρος» – «крайній, зовнішній, вищий, верхній, верховний», кр.-тат. «ууqаrı» – верховний), а також високі (гінді «uusaа», лит. «aukštas», турец. «jükar, jühar, yüksek», кар.-балк. «ogaar», татар. «jugar* / югарі», узб. «ууqоrı» – «високий, вищий») і навіть – чудові, успішні (грец. «ἄκρος» – чудовий, азерб. «uğur» – «успіх, удача, фарт»). І він фактично є всього лише калькою з етнонімів «арії» (укр. «орії / горії» = «горнії» – «небесні, горяни, верховинці, верховні»; сарматськ. «орії / арії» – «крайні, зовнішні», – Татищев) та «анти» (грец. «ἀνώτερος» – вищий; валл. «anterth» – «пік, висотка»; монг. «өндөр» – високий). І, тому-то, українці, звичайно ж, є громадянами «Верховної й Успішної країни» – України. Адже як нинішні, так і колишні форми її назви: «Uc-rania», «Uk-rania» і «*Ouck-rand / Оук-Райна» (новогрец. «Ouk-ravía») є складними (двокореневими) словами подібно до англійського топоніму Окленд (ст.-англ. «Auck-land» – «верховна / висока земля»). Слова ж «край» і «крайній» (нідерл. «Kruin» – вершина; лат. «cogona, coronam» – «крона, корона, вінець») утворилися, вочевидь, від праіндоєвропейської основи *ek'og – «вершина, піднесеність» або ж безпосередньо від української основи *оукрай в результаті втрати початкового голосного *e або ж пізніше дифтонгу «оу» (переосмислення його в префікс) подібно до того, як від праіндоєвроп. *ureg – зверху (нім. «ober», англ. «upper», «over» – верхній)

утворилися ірл. «bar», лит. «viršus» і вірм. «verev» – верхній і, звичайно, також і українське слово «верх».

І навіть прізвисько українців «хохол» означає теж саме – «високий, вищий», бо походить від німецького слова «höher» – «високий, вищий»:

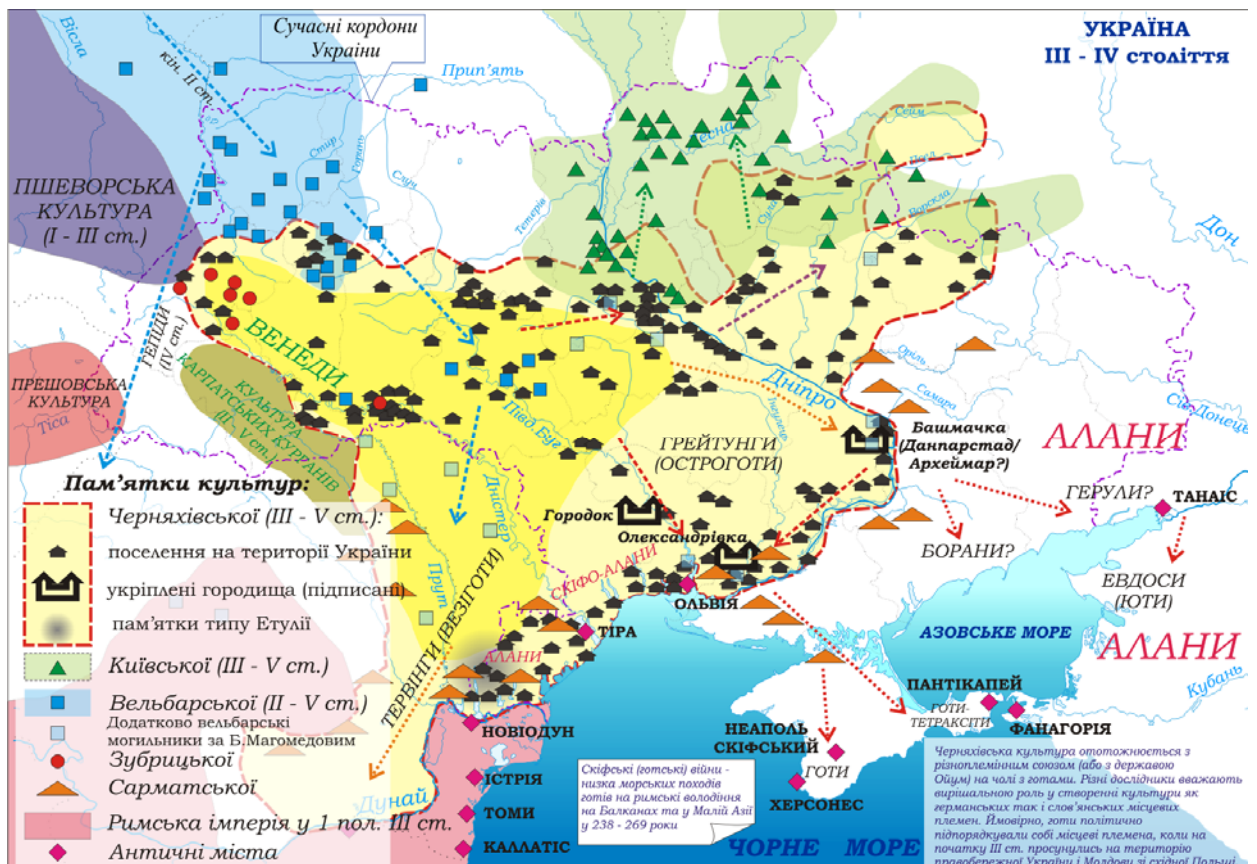
«Згідно з даними соматології, сучасній українській людині взагалі властиві відносно високий зріст, брахіцефалія, досить темний колір очей і волосся, середня ширина обличчя, пряма форма носа, середній розвиток третинного волосяного покриву. Відхилення від цього комплексу ознак спостерігаються у поліській зоні, в Карпатах, Буковині, Нижній Наддніпрянщині, що дозволяє виділити тут локальні антропологічні варіанти. Певні регіональні відмінності зафіксовані і за підсумками одонтологічних, дерматогліфічних і гематологічних досліджень. Одночасно можна констатувати, що українці більш однорідні в антропологічному плані, ніж, скажімо, італійці чи французи. Фізичні особливості сучасного населення України сформувалися на основі морфологічних рис літописних слов'янських племен, що мешкали на її території в епоху середньовіччя: полян, древлян, тиверців, уличів, сіверян і, вочевидь, білих хорватів, які в свою чергу успадкували риси своїх попередників (гревтунгів / грутуннів і їх прашурів сарматів та аланів-торків Черняхівської, Пеньківської, Лука-Райковецької, Волинцевської і Салтівсько-Маяцької АК, – П.Д.)» (Сергій Сегада, «Антропологічний склад українського народу», <http://litopys.org.ua/segeda/se03.htm>).

Першою ж державою прашурів українців грейтунгів / грутуннів = хросів / русів і аланів-торків була держава Ерманаріха (лат. Hermanrich / Hermanaricus / Ermanrich) Грейдготаланд (Hreidgotaland / Hreiðgotaland / Reidgotaland / Reidgotaland / Reidgothland / Reidgotland), якій відповідають ім'я-приставка hreið- (що означає «красива, велика, відома, славетна, благородна) і Черняхівська АК:

«Найважчою проблемою для Північного Надчорномор'я є питання перебування тут готів. Ф. Браун вважав його «одним з найважливіших в історії дорюриківського періоду руського життя та життя слов'янського світу взагалі». Історична доля готів у Північному Надчорномор'ї надзвичайно складна. Основний факт, що впадає у вічі кожному, – це відсутність конкретності в джерелах. Труднощі вивчення історії готів ускладнюється і тим, що з моменту становлення готської проблеми в дослідженнях утвердилося вкрай невизначене поняття «держава Ерманаріха». Воно має на увазі існування в IV ст. такого об'єднання племен, панування в якому було зосереджено в руках готських керманічів. Біля витоків найвищого піднесення цієї спільноти – regnum Йордану – стояв Ерманаріх. Могутність його тяглася від Волги до Карпат, від Чорного до Балтійського моря. Висловлювалася думка про те, що готи були своєрідним організуючим зачином суспільно-політичного та економічного життя ранніх слов'ян і що «держава Ерманаріха» була прямою попередницею Київської Русі (бо не тільки поляни-руси, а і більшість інших українських племен були нащадками черняхівців – слов'янськомовних готів грутуннів і аланів-торків, – П.Д.). До цього часу серед дослідників все ще немає єдності у питанні щодо реальності не тільки існування у Північному Надчорномор'ї якогось об'єднання готів з певним рівнем політичної організації та етнічної консолідації, а й перебування у цьому районі готів взагалі» (історик Віра Буданова, «Готи в епоху Великого переселення народів», <https://coollib.com/b/419898/read>, <http://testlib.meta.ua/book/326804/read/>);

«Отже, міць Гостроготського королівства ґрунтувалася, перш за все, на авторитеті та досягненнях короля Ерманаріха, що спирався на дружину. Наступну експансію його королівства зараз пояснюють різними геополітичними, економічними та соціальними факторами: контролем найважливіших торгових річкових шляхів Східної Європи, службою в Римській імперії тисяч молодих варварів як федератів, що приносили «додому» досягнення провінційно-римської культури, іншими впливами пізньоантичної цивілізації. За своїм геополітичним становищем, поліетнічною структурою та роллю в ньому річкових магістралей держава Ерманаріха IV ст. певною мірою була предтечею Київської Русі IX ст., що також виникла на головних торгових шляхах Східної Європи, які

пов'язували північ і південь. Цей висновок, вперше зроблений М.І. Ростовцевим майже сто років тому, незважаючи на деякий наліт модернізації, знаходить нові підтвердження не тільки в письмових, а й археологічних джерелах. Відомо, що одна з очевидних характеристик початку державності – це «ефект снігового кому»: якщо він почав рухатися, то рухається дедалі швидше. У сучасній культурній антропології це описується з допомогою поняття соціального ароморфоза. Справді, за мірками на той час утворення «держави» Ерманаріха відбувалося дуже стрімко, на очах одного-двох поколінь. Внаслідок вражаючих військових успіхів влада короля ставала дедалі сильнішою і незаперечною... У результаті на півдні Східної Європи складалася нова етнополітична спільність, куди входили гостроготи, візиготи та інші племена, і щодо якої Йордан одного разу вжив термін «societas» (Get., 130)» (Ірина Зінківська, «Готланд Ерманаріха: гостроготи у Східній Європі на рубежі Стародавності та Середньовіччя», <https://coollib.com/b/516221/read>);

Археологічні культури 3 – 4 століть нашої ери Східної Європи (Археологія Української РСР, 1986);

«...історичні свідчення фіксують етнічний росів (грец. «хросів», – П.Д.) як мінімум з VI століття, причому саме етнічний, оскільки майже у всіх наведених повідомленнях йдеться не про країну або державу, а лише про народ, який називається hros (hrus), роси (руси), роди (гаруди [лат. Harudes / Arudes / Arachi], гардинги [лат. Gardiugi / Gardingi], хредготи [англосакс. Hreðgotum / Hreðgotan], гревтунги / грейтунги [лат. Greutungi / Greuthungi, англосакс. Hræðas] Γροθίγγοι / Hrō:θίγγοι / грутунги / грутунни [лат. Grutunni / Gruthunni] / гротунни [лат. Grotuni / Grotoni, гот. *Hrōthuns] / грутунці [лат. Grutunzi] арабські ал-урдуман'я, східне хуриси / урусси, візант. хрьоси / хроси = руси; англ. «gárdisták», фін. «kaartti», алб. «goje» – «гвардія, охорона»; д.-сканд. «gríði, gríðmaðr» – «товариш, охоронець», – П.Д.). Народ цей, що мешкає на «острові росів», але водночас десь біля Криму (Кавказу), а також у Північному Надчорномор'ї, нагороджується такими характеристиками: варварський, жорстокий та кочівний; відважний і звитяжний, що робить свої набіги тільки на кораблях; купецький, що не гребує работоргівлею; не

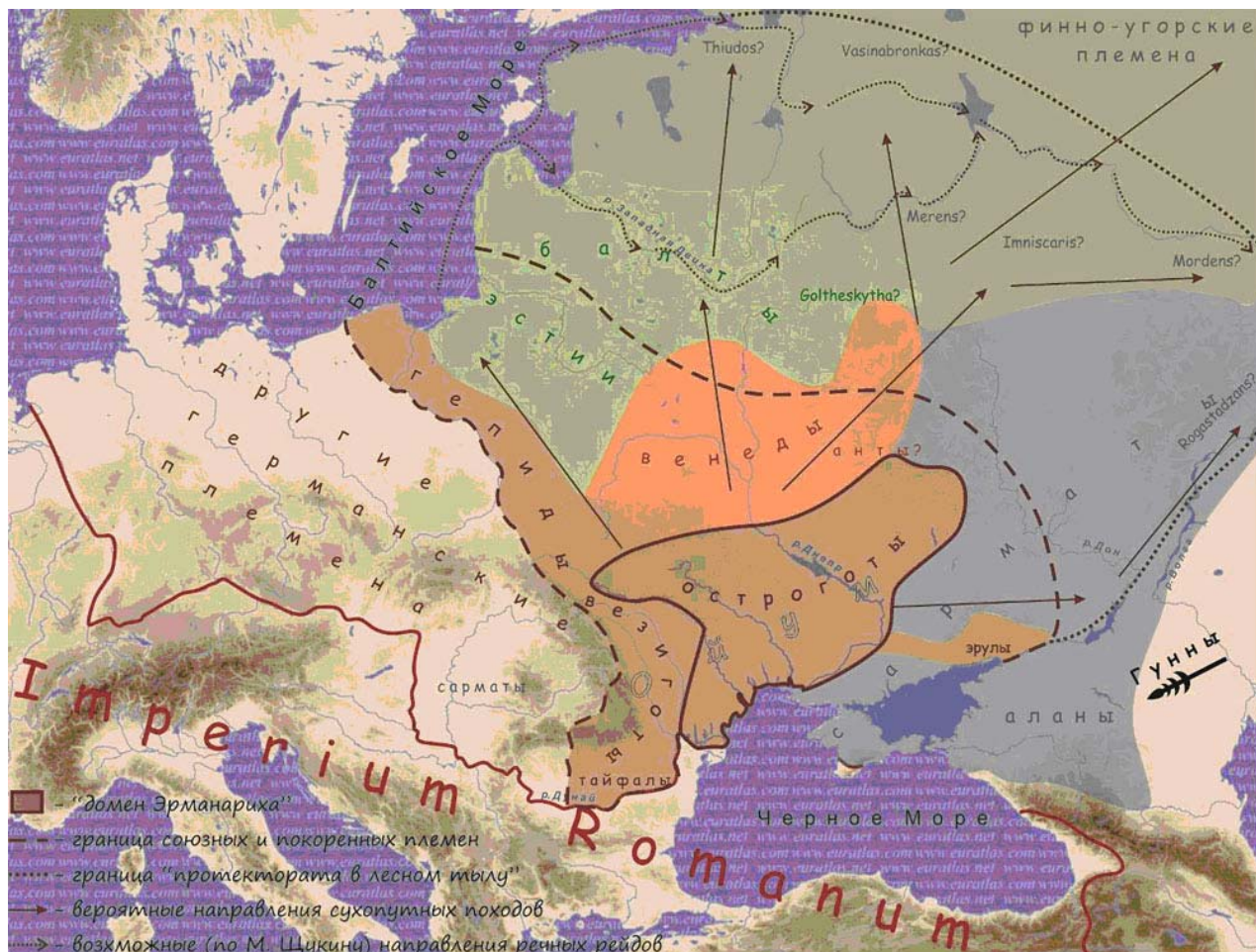
іменитий, принижений і бідний, але досяг блискучої висоти і незліченного багатства. Іноді характеристики виглядають суперечливо, наприклад, роси не мають селищ і нерухомого майна, але при цьому є багато міст. І ніде, можливо, крім «Перського аноніма» з його «народом країни», ні слова про країну, державу росів! Невже цей народ, нагороджений такими яскравими, хоч і суперечливими характеристиками, не мав своєї держави? Виявляється, мав, але в далекому минулому. Більш того, держава цього незвичайного (українського, – П.Д.) народу могла в період розквіту вважатися великою державою, з якою був вимушений вважатися сам зарозумілий Рим. Але ніхто з процитованих вище свідків, включаючи раннього з них, Псевдо-Захарію, цієї держави вже не застав... Існування держави росів або, точніше, їхніх прашурів (грутуннів, – П.Д.) у першій половині першого тисячоліття нашої ери не сумнівні домисли, не фантазії, а факт широко відомий, засвідчений безліччю документів, надійно доведений археологічно, але чомусь завзято ігнорований у контексті походження Русі. Йдеться про готську надчорноморську державу III – IV століть, а також черняхівську археологічну культуру, яка нині пов'язана з готами більшістю археологів. Непросто окреслити межі цієї держави. Єдиний готський історик Йордан, праці якого сягнули нашого часу, стверджував, що імператору готів Германаріху підпорядковувалися племена, як відомі з наших літописих, так і інші невідомі. Загалом, за Йорданом, імперія Германаріха простягалася від Балтійського до Чорного моря з півночі на південь і від Вісли і Дунаю до Дону із заходу на схід...» Відновлення у правах оригінального етноніму /hr̥ō:θ/ утворює форму метаморфозу: невиразні «корчувачі лісу» Тацита перетворюються на відомих грейтунгів, епічне Рейд-море виявляється реальним Чорним, а мітичний Рейдготаланд (що займав «весь материк») – цілком історичною імперією Германаріха, державою (прашурів українців, – П.Д.) надчорноморських готів, народу вершників і мореплавців» (Володимир Єгоров, «Русь і знову Русь», <http://www.ipiran.ru/egorov/hraith.htm>);

«Під тиском надійних фактів, що з'являються чи не щорічно, серед більшості російських та українських археологів до кінця ХХ ст. стверджується думка про належність Черняхівської культури загальноєвропейському горизонту культур пізньоримського часу ступенів С та D1 (приблизно 230 – 400 рр.). Хронологічно та територіально її розквіт відповідає культурі поліетнічного утворення, відомого у письмових джерелах як “regnum” Ерманаріха. Сьогодні вже не можна дорікнути археологів у тій строкатості думок щодо проблеми етнічного змісту Черняхівської культури, як це можна було зробити кілька десятиліть тому. Звичайно, деякі розбіжності залишилися, але тепер навіть археологи-слов'яни в оцінці Черняхівської етнополітичної спільноти тією чи іншою мірою визнають особливу роль у ній готів... У цьому сенсі дуже показово, що останнім часом деякі дослідники навіть пропонують відмовитися від традиційної археологічної назви «Черняхівська культура» та замінити її на «Черняхівську цивілізацію чи протоцивілізацію» («предцивілізацію») як на поняття, що більше відповідає рівню складності та стадії історичного розвитку що залишив її соціум. Так, М.Ю. Брайчевський в одній з останніх робіт вважав за можливе назвати Черняхівську культуру як одну з цивілізацій-сателітів Римської імперії. За рядом базових археологічних показників черняхівська культура справді не вкладається у рамки традиційних уявлень вітчизняних учених про культури первісності» (Ірина Зіньківська, «Готланд Ерманаріха: гостроти у Східній Європі на рубежі Стародавності та Середньовіччя», <https://coollib.com/b/516221/read>);

«...період приблизно від 280 до 350/380-х років, з піком у 330 – 360 роки, був епохою найбільшого розквіту Черняхівської культури. Саме до цього часу велика територія від східної Трансильванії до верхів'їв річок Псла і Сейму в Курській області Росії, на площі, яка трохи поступається всій Західній та Центральній Європі, виявилася покрита густою мережею поселень і могильників, напрочуд одноманітних за своїм культурним виглядом. Ці пам'ятники займають і всю територію Молдови та практично майже всю Україну. Кожен, кому доводилося проходити археологічною розвідкою бодай одну з ділянок цього

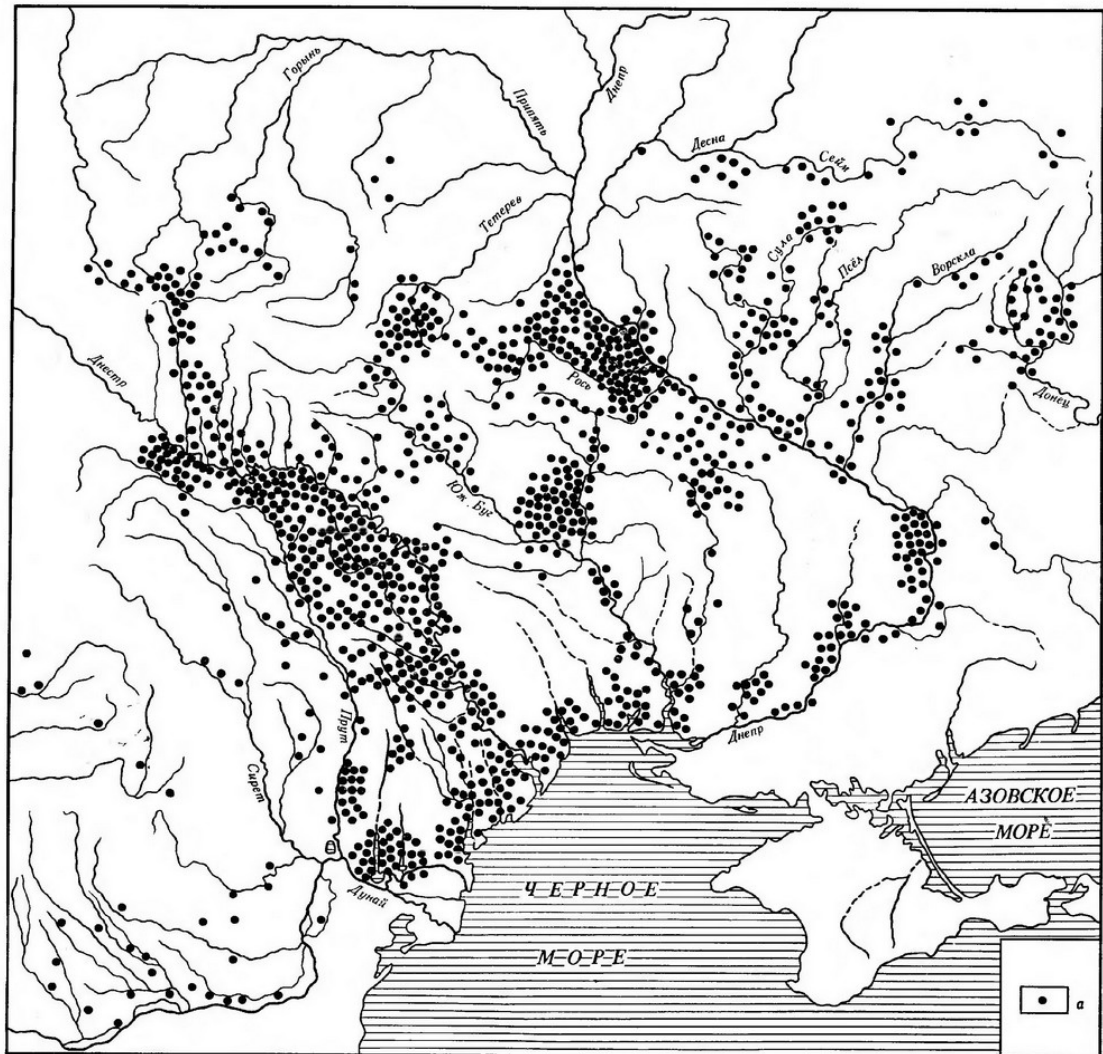
простору, знає, що черепки блискучої сірої Черняхівської кераміки, яку ні з якою іншою не сплутаєш, можна знайти чи не на кожному зораному полі українсько-молдовських чорноземів. Сліди Черняхівських поселень іноді тягнуться на кілька кілометрів. Схоже, ми маємо справу з якимось дуже численним населенням, і щільність заселеності в IV столітті лише трохи поступалася сучасній» (Марк Щукін, «Феномен черняхівської культури епохи Костянтина – Констанція, чи що таке черняхівська культура?»),

<https://cyberleninka.ru/article/n/fenomen-chernyahovskoy-kultury-epohi-konstantina-konstantsiya-ili-hto-takoe-chernyahovskaya-kultura>, <https://yaznaniye.ru/a/aw7TOPGV>);

Приблизне розповсюдження слов'янськомовних готів і аланів та балтськомовних венедів і антів на теренах держави Германаріха (за І. Коломійцевим, «Народ-невидимка. Оновлена версія», http://kdet.ucoz.ru/index/glava_odinnadcataja_jazyk_i_baltija/0-163);

«Однорідність більшості черняхівських пам'яток може пояснюватися однорідністю населення, що залишило їх і було переважно (протоукраїнськомовними, – П.Д.) готами – в минулому носіями вельбарської культури...» (Борис Магомедов, «Черняхівська культура. Проблема етносу», https://www.studmed.ru/magomedov-b-chernyahovskaya-kultura-problema-etnosa_3706de2733f.html);

Черняхівські пам'ятки за Галиною Нікітіною;

«...села відрізняються своєю величиною, деякі простягаються більш ніж на кілька кілометрів, розташовані на терасах річки і складаються не менше ніж із сімдесяти будинків. Житла, з яких складаються села у Волині та Молдові, являють собою житлові будинки зі службовими приміщеннями. Садиба налічує від двох-трьох до десяти або більше будівель, кожна з яких має конкретне сільськогосподарське призначення: комору, зерносховище, стайню, хлів та інші. Прямокутні у плані будинки розташовувалися над землею і мали міцні стіни з обмазаних глиною лозин. Вони були щільно утрамбовані глинобитні підлоги, посилені дерев'яними настилами. Багато будинків склалися з двох кімнат, в одній – житловій половині – розташовувалося вогнище, в другій половині розміщалися стайні і кліті для тварин. Подібне планування є характерним і для помешкань германців. Довжина будинку [черняхівців] могла перевищувати 12 метрів» (Марія Гімбутас, «Слов'яни», https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/gimb/02.php);

«Вражає уяву науковців навіть не сам по собі прогрес, що раптово нагрянув сюди, але й те, як швидко його досягнення розходяться всією територією Готської держави. Наприклад, для виробництва скла в ту епоху підходили виключно деякі райони Прикарпаття, де були поклади сировини і росли дерева особливо твердих порід, що дають деревне вугілля, здатне підтримувати необхідну для лиття скляної маси високу температуру. Тим часом виробни карпатських складувів трапляються у всій Скитії й далі, аж до берегів Південної Балтики, данських та скандинавських меж. Про те, як вони цінувалися в ту епоху, свідчать латки із золотих пластин, які ставили на скляні кубки, що тріснули. Так само всюди поширюється чудова черняхівська кераміка, однакова зброя та прикраси, предмети побуту та знаряддя праці. Це означає, що існувала єдина держава, яка

забезпечувала твердий порядок. Завдяки йому розцвіли товарно-грошові відносини і купці без страху могли перевозити навіть найтендітніший товар у найвіддаленіші частини Східногерманської (тобто античної української, – П.Д.) держави. При цьому на Сході Європи витончений посуд, виготовлений у спеціалізованих майстернях, практично витіснив з ужитку ліпні вироби. Тоді як у сусідній Німеччині, наприклад, значна частина посуду ще ліпилася вручну. А така велика кількість срібних римських монет, що виявляють у тутешніх скарбах і могильниках, не зустрічається археологам в жодному іншому європейському регіоні, навіть на території самої Імперії. Часом складається враження, що цей метал весь, без залишку, від римлян пішов до східних германців, яких античні автори часто дорікали за «сріблoloлюбство»...» (Ігор Коломійцев, «Народневидимка. Оновлена версія», http://kdet.ucoz.ru/index/glava_odinnadcataja_jazyk_i_baltija/0-163);

«Отже, що ж таке черняхівська культура. Це одне з найбільш дивних і археологічно строкатих утворень на землі майбутньої України, частково Білорусі та Росії. Це величезна територія, що простягається від низин Дунаю до низин Дніпра, від Карпат до дніпровського правобережжя, а місцями і до Сіверського Дінця, і від верхів'їв Дніпра до узбережжя Чорного моря. Але, не дивлячись на свою вражаючу археологічну, а отже, вихідну етнічну строкатість, це – єдина культура, в чому археологи переконалися, розкопавши на цій площі понад чотири тисячі пам'яток, що їй належать. Це величезна кількість відкритих, нічим не захищених сільських селищ, від маленьких, в 7-10 житлових будівель, до величезних, де більше сотні житлових і господарських будівель. У багатьох з них стоять упереміж і наземні будинки – зруби, і напівземлянки різних будівельних традицій, явно занесених сюди різними (слов'янізованими готами і аланами, – П.Д.) народами. ...все доморосле ремесло, принесене сюди різними народами, було витіснено продукцією великих ремісничих центрів: виготовлена на гончарному крузі і прекрасно обпалена кераміка, з формами, властивими римській провінції, чорна та кольорова металургія, ковальські і ювелірні вироби, зброя, тканини і т.д. Чому це важливо? Та тому, що говорить про наявність на цій величезній території регулярної системи зв'язків, яка перетворювала місцеве населення з дивного конгломерату чужих один одному людей різних культур, різних мов, в єдиний народ, пов'язаний як мінімум торгово-обмінними відносинами. Тут вже є чіткий поділ праці між сільськими господарями, ремісниками і воїнами. Безсумнівно, є і професійні торговці, що налагоджують обмін продукцією не тільки всередині цієї території, але і з Римською імперією: у селищах знайдені імпортні амфори і скарби римських монет (до речі, з датуванням матеріалів!). Військові дружини теж виділяються своїми похованнями зі зброєю, але мешкали вони ще в тих же селищах, що і всі інші» (Олексій Бичков, «Слов'яни, хто ви і звідки?» в зб. під ред. Анатолія Тараса «Передісторія білорусів з найдавніших часів до XIII століття», <http://www.litmir.me/br/?b=575111&p=12>);

«І пшеворська, і зарубинецька, і черняхівська культури справді подібні за своєю структурою: у всіх великі могильники, «поля поховань», поховання з різноманітним та численним інвентарем, багато фібул, велика кількість лощеної та лощено-хрупавої кераміки. Усі ці культури «фібульні», «мискові», вони й справді становлять єдиний «культурний світ» (Щукін 1994). Тільки Одер не є його західним кордоном. За ним міститься ясторфська культура Німеччини, що теж відноситься до цього «світу». І відмінності пам'яток пшеворської культури з розташованими західніше навіть менш помітні, ніж з (балтсько-кельтсько-іллїрійськими / венетськими, – П.Д.) зарубинецькими та (слов'янськими германо-аланськими, – П.Д.) черняхівськими. Виходячи лише з подібності культур, слов'ян (нащадків слов'янськомовних античних германців та кавказьких аланів-торків = таркасів / черкасів, – П.Д.) довелося б «розселити» аж до Рейну та Південної Скандинавії...» (М.Б. Щукін, «Народження слов'ян», http://www.archaeology.ru/Download/Shchukin/Shchukin_1997_Rozhdenie_slavyan.pdf);

«На даний час не викликає сумнівів факт участі (слов'янськокомовного, – П.Д.) сарматського населення II – III ст. н.е. в складенні південно-західного регіону Черняхівської культури. Цьому сприяв поступовий перехід сарматів до осілости, що привело до появи у них селищ, подібних черняхівським [Рікман, 1975], до посилення контактів і зв'язків сарматів і осілого землеробського населення, яке мешкало поруч з ними. Показовими є наявність схожих рис в поховальному обряді (слов'янськокомовних гостроготів грутуннів і споріднених з ними теж слов'янськокомовних аланів, – П.Д.) – існування однакових за формою і облаштуванням могильних ям з уступами (заплечиками і підкладкою – Переяслав-Хмельницький і ін.); поширення трун і колод та північне орієнтування похованих, характерні для пізніх сарматів і ранніх черняхівців; положення рук на тазі і грудях; наявність скорчених скелетів (Черняхів, Касанове і ін.). У селищі Леськи і в Маслівському Черняхівському могильнику виявлено сарматські дзеркала. До сарматських елементів поховального ритуалу в Черняхівських могилах слід також віднести червону фарбу, сліди баранячого м'яса, залишки кінської туші, ножі і т.д. Дані антропології, отримані при дослідженні південно-західних ареалів Черняхівської культури [Рікман, 1975, с. 321], свідчать, що поряд з готським антропологічним типом (мезодоліхокрани скитського походження, що увійшли в готську спільноту разом з брахікранними грутуннами, – П.Д.) зустрічається і сарматський (брахікранний) тип. Природно, що в інших Черняхівських ареалах відсоток сарматського етнічного типу серед матеріалів Черняхівських могильників міг бути менш відчутним або ж зовсім відсутнім [Кондукторова, 1979, с. 67], як, наприклад, на Нижньому Дніпрі. Але в інших Черняхівських регіонах він виступає цілком виразно, як і внесок сарматської культури в створення черняхівської культури в цілому [Баран, 1981]» (В.Д. Баран, Е.В. Максимов, А.Т. Сміленко і ін., «Етнокультурна карта на території Української РСР в I тис. н.е.», <http://www.istmira.ru/istros/etnokulturnaya-karta-na-territorii-ukrainskoy-ssr/page/4/>);

«...під Готією в IV ст. мався на увазі не Крим і не Північне Надчорномор'я, а якийсь район на Балканах на північ від Дунаю, можливо східна частина Великої Валахії і Молдова, тобто ті місцевості на північ від Істра, які межували з провінцією Скитією. Імператор Констанцій завжди упорядковував кордон саме в цьому регіоні. Напис з Троезма (нині Іглиця в Добруджі) свідчить про зміцнення «місцевості на ділянці кордону, де розташовувалися співвітчизники готів». Можливо gentiles Gothorum – це певна частина грейтунгів або тервінгів, не пов'язаних з імперією договором і які тому представляли для неї чималу небезпеку... Чим ближче підступали готи до кордонів Римської імперії, тим частіше вони потрапляли в зону значної щільності населення. Населення цієї зони, яка була названа римськими письменниками Barbaricum solum, складалося з дако-тракійських, іллірійських, кельтських, алано-сарматських і слов'янських племен. Саме тому, що готи були органічною частиною цього племінного світу, нічим вельми не виділялася, їх пересування на південь до Меотиди і на Балкани не викликали особливого занепокоєння. До появи готів автохтонне населення на відміну від імперії поставилося в цілому спокійно. Іноді сталі переміщення і рух призводили до зіткнень (наприклад, зі спалами, гепідами), однак вони носили локальний характер. В основі цих конфліктів лежало прагнення опанувати територією або тими благами, які племена отримували в різній формі від імперії. Твердження про те, що просування готів з півночі на південь супроводжувалося винищенням або підпорядкуванням племен, що зустрічалися на їхньому шляху, не знайшло в письмових джерелах ні прямого, ні непрямого підтвердження...» (Віра Буданова, «Готи в епоху Великого переселення народів», http://historylib.org/historybooks/V-P--Budanova_Goty-v-epokhu-Velikogo-pereseleniya-narodov/9, http://historylib.org/historybooks/V-P--Budanova_Goty-v-epokhu-Velikogo-pereseleniya-narodov/10);

«На час Прокопія Кесарійського соціальне, а в якійсь мірі, можливо, і етнічне відокремлення готської верхівки було вже настільки значним, що взаємини готів з іншими племенами, що населяли Північне Надчорномор'я, треба розглядати переважно в

класовому аспекті. Сармато-аланська шляхта охоче об'єднувалася з готською, хоча, можливо, і виявлялася в підлеглому положенні. Трудовий же шар (слов'янськомовних, – П.Д.) готів, природно, вступає у взаємини і з плином часу злився з таким же шаром решти населення Надчорномор'я... «Готи» Прокопія обробляли землю «своїми руками», тобто не мали ні рабів, ні тим більше якогось шару залежних землеробів в своєму середовищі. Соціальною нерозчленованістю «готів» можна пояснити і їх неприязнь до замкнених фортечних споруд; яких вони, по-перше, при їх способі життя не потребували, а по-друге, подібні будови були, як правило, одним з наслідків і атрибутів сильно розвиненої соціальної нерівності. Патріархальний же рівень південнобережної готської громади є яким з усього, що говорить про них Прокопій, аж до зауваження про їх безмежну гостинність. Переконає в тому і стала готовність «готів» змінити орала на мечі...» (О.І. Домбровський, «Фортеця в Горзувітах // Загадка країни кримських готів», <http://www.krimoved-library.ru/books/krepost-v-gurzuvitah4.html>);

«Власне київська культура (як балтизованих і пізніше слов'янізованих нащадків фінськомовних скитів – доліхокранних кривичів / кривунів, так і балтськомовних нащадків роксолан і верхніх аорсів – брахикранних спалів / спорів, бурсків, барсилів, янтсай / антів та інших венедей, – П.Д.) охоплює Середню Наддніпрянщину по обидва береги річки аж до гирла Березини, Середнє і Нижнє Подесіння, весь басейн Сейму, на півдні тягнеться аж до гирла Росі і середньої течії Псла і Сули (Терпиловський, Абашина 1992; Терпиловський 1994), а на сході досягає Курська, верхів'їв Сіверського Дінця і навіть Дону. Значна частина цієї ж території в той же самий час (III – IV ст.) зайнята і пам'ятками черняхівської культури (античних полян – слов'янськомовних алано-германців – П.Д.), яка охоплює більше широкий ареал приблизно від Клуза в Румунії до Курська, а на Правобережжі Дніпра від лінії Луцьк-Київ аж до узбережжя Чорного моря. У зоні перетину цих культур на Лівобережжі спостерігається, однак, вельми цікаве явище: вони співіснують, мають деякі контакти, на київських пам'ятках є іноді домішка черняхівської гончарної кераміки, а на черняхівських – ліпної київської, але злиття не відбувається, оскільки кожна з культур займає свою екологічну нішу. Черняхівські тяжіють до чорноземів, а більшість київських розташовується на піщаних дюнах в заплавах річок. Я мав можливість спостерігати це явище в спільних розвідках з Е.А. Горюновим у басейні Псла. Іноді селища розташовані практично сусідньо, але топографія різна. Способи ведення сільського господарства і використання угідь у носіїв цих культур були різні, і вони могли співіснувати, не надто заважаючи один одному. Є, втім, і виключення, відносини носіїв двох культур не завжди склалися однозначно. Наприклад, у селищі Глеваха під Києвом шар київської культури перекритий черняхівсько-вельбаркським, перші, ймовірно, були витіснені другими. Спостерігається і загальний процес деякого зсуву населення в північному напрямку (Терпиловський 1989). Відбувалося все десь в межах III – IV століть, для більш точного датування поки замало даних. Не виключено, що це пов'язано з описаними Йорданом діями (керманіча пращурів полян-русів і хорутан – гревтунів / грутунів, – П.Д.) Германаріха проти (балтськомовних, – П.Д.) венедей... Ще один елемент, який об'єднує київську культуру з пам'ятками глибинки лісової зони, – пряслиця з великим отвором, відсутні в черняхівській культурі і в старожитностях Центральної Європи. Можна було б згадати тут ще й залізні шпильки типу «пастушачої палиці», і деякі інші елементи. Здається, північний (фінський, – П.Д.) напрямок зв'язків київської культури просто ще недостатньо вивчено, ніхто поки не ставив перед собою мету зробити це цілеспрямовано. Більше приділялося уваги південним елементам на північних пам'ятках [Третьяков 1966; Митрофанов 1978; Фурас 1993]» (М.Б. Щукін, «Народження слов'ян»,

https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Article/schuk_rogdslav.php;

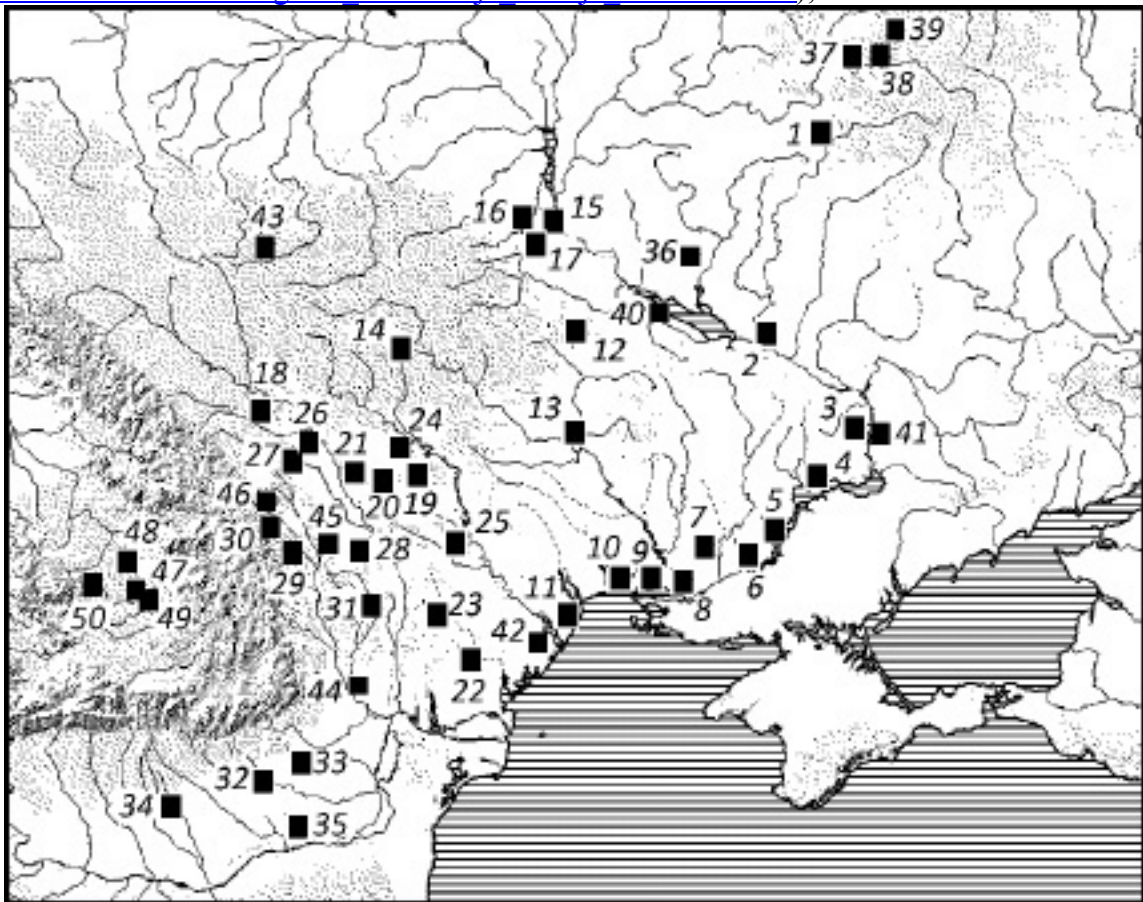
http://www.archaeology.ru/Download/Shchukin/Shchukin_1997_Rozhdenie_slavyan.pdf);

«А тепер ще про один вельми важливий надалі наслідок нашестя гунів. Після того як воно переросло в Велике переселення народів, археологічно відзначається цікава річ: мало

того, що загинули всі ремісничі центри черняхівської і пшеворської культур, загинули їхні великі селища. Зник також весь військово-дружинний компонент в обох культурах (можливо, окрім Мартинівського, – П.Д.). Хто ж залишився на території і черняхівської, і пшеворської культур? Схоже, тільки споконвічні хлібороби, орачі і скотарі, селяни, одним словом! І хоча ми говоримо зараз про криваві часи, про масову загибель людей різних мов, про загибель величезної держави – Західної Римської імперії, ми одночасно говоримо і про початок царювання слов'янської мови в Центральній і Східній Європі! Звісно ж, що тут ми стикаємося з головною слов'янською загадкою. До межі двох ер античні джерела – і грецькі, і ранньоримські – ніяких слов'ян взагалі не знали (не дивлячись на те, що слов'янськомовними були як готи і алани-торки, так і можливі пращури сіверян гуни-савіри, – П.Д.)» (Олексій Бичков, «Слов'яни, хто ви і звідки?», у зб. під ред. Анатолія Тараса «Передісторія білорусів з найдавніших часів до XIII століття», <https://www.litmir.me/br/?b=575111&p=14>);

«Тим не менш, певна частина остготських племен після першого потрясіння все ще перебуває в Україні: «Вивчення черняхівських пам'яток гуннського часу показує, що вони зберігають основні риси, які характеризують цю культуру в догунський час. При цьому деякі некрополі та поселення виникають у попередній час і продовжують функціонувати. Судячи з матеріалів могильників, що залишаються колишні поховальні обряди, не зазнає кардинальних змін і костюм». Водночас археолог Казанський зазначає певні зрушення на південь населення, яке раніше мешкало на просторах Польщі і навіть на берегах Балтики, в районі майбутньої Пруссії: «Можна припустити, що якась частина носіїв пшеворської культури мігрувала в черняхівську зону. У той же час у Подніпров'ї та у Підністров'ї з'являється серія балтських речей». Дослідник зауважує запусіння у володіннях сусідніх вандалів: «Цікаво відзначити, що на початку епохи переселення народів відбувається знелюднення Центральної та Північної Польщі, тобто зони пшеворської культури, хоча якесь населення там залишається». Ймовірно, частина вандалів, разом із везіготами, біжить від гунів за Дунай, на імперські землі, але інші племена чомусь зміщуються на південь і опиняються на території колишньої Готії, де відтепер панують грізні кочівники. Тут же волею долі виявляються деякі західні балти. Але переміщення з Півночі виявилися не єдиними міграціями в Скитію, як повідомляє Казанський: «інші речі, знайдені на пізньочерняхівських пам'ятках характерні для понто-кавказької зони. Це кераміка північнокавказького вигляду з Капулівки, металеві дзеркала з Борохтянської Вільшанки, Бизюка. Не виключено, що ці знахідки маркують появу якогось «південного» населення у зоні черняхівської культури». Що ж відбувається у цей час у Готії? Очевидними є дві головні тенденції: з одного боку – втеча населення від гунів на територію Імперії, з іншого – концентрація всіх, хто залишився, на півдні колишньої держави Германаріха. Причому на береги Дніпра і Дністра потрапляють люди, які раніше жили в різних і дуже віддалених місцях: від Північного Кавказу до Балтійського узмор'я... Про долю своїх поневолених предків Йордан повідомляє наступне: «Про них відомо, що після смерті короля їхнього Германаріха вони, відокремлені від везіготів і підпорядковані владі гунів, залишилися в тій же країні, причому Амал Вінитарій утримав усі знаки свого панування. Наслідуючи доблесті діда свого Вультульфа, він, хоч і був нижче Германаріха за щастям і успіхам, з гиркотою переносив підпорядкування гунам. Потроху звільняючись з-під їхньої влади і пробуваючи проявити свою силу, він рушив військо в межі антів і, коли вступив туди, в першій битві був переможений, але надалі став діяти рішучіше і розп'яв короля їхнього Боза з синами його та з сімдесятьма старійшинами для залякування, щоб трупи розп'ятих подвоїли страх підкорених... Вінитарій у Йордана – не безумець, не самодур, що не вижив з розуму деспот, а, навпаки, постать героїчна і водночас трагічна. Історик не засуджує його бунт, але сповнений співчуття до родича. Отже, письменник вважає дії керманіча розумними і цілком виправданими ситуацією, що складається. Готський ватажок не дитя мале, він чудово знав, що його вчинок не сподобаються гунам, проте напав на антів (кит. «яньцай», – П.Д.), бо думав – їхнє приєднання його посилить. І план Вінитарія майже

спрацював. Хоч і не з першої спроби, він зумів підкорити впертих (балтськомовних, – П.Д.) антів, і, як випливає з подальшого контексту, це додало потужності готської армії і дозволило двічі розбити степовиків, доки трагічна загибель ватажка не поклала край цьому доблесному заколоту. Враховуючи всі ці обставини, багато західних науковців і вважають антів епохи Боза не мешканцями дніпровських лісів, а якимсь аланським племенем з обоими гунів, що кочувало окремо від решти орди десь між Дніпром і Доном. Крім того, з'ясовується, що перші згадки про плем'я з назвою «анти» переносить нас на початок нашої ери і зовсім в інший регіон. Пліній Старший, а потім географ Помпоній Мела, спостерігають антів у I столітті серед народів далекого Кавказу. Щоправда, у різних списках праць Плінія це загадкове ім'я пишеться то окремо, то разом із сусідами. В одній редакції фігурують «кісії» та «анти», в іншій – «кісіанти». Географ Мела, тим не менш, поділяє два ці етноси. Втім, навіть якщо припустити, що Пліній писав назву народу разом, цей факт все одно нічого не змінює. Оскільки під «кісійськими горами» у його творах фігурують північно-східні відроги Кавказу. Значить, виходить «кісії» і поруч «анти», або просто «анти з кісійських гір». У будь-якому разі доводиться визнати, що спочатку ця назва спливла у світі кочівників Північного Кавказу. ...як пише білоруський історик Сергій Рассадін: «З одного боку, всі відомі зіставлення «Воз» зі слов'янськими мовними фактами вважають неправдоподібними, а з іншого – є дуже співзвучні імена германців: Voso, король Бургундії, Vosoс, франкський посол». Крім того, і у степових народів зустрічалися імена зі схожим корінням: Буз, Бузан... Мешканці Готії, всі без винятку, навіть нащадки скитів-землеробів і грецьких колоністів, вважали себе повноцінними германцями, дотримувалися загальних культурних традицій, займалися, переважно, землеробством і говорили, зрозуміло, східногерманськими (слов'янськими, – П.Д.) мовами» (Ігор Коломійцев, «Народ-невидимка. Оновлена версія», http://kdet.ucoz.ru/index/glava_sorokovaja_vremja_busovo/0-192);

Карта черняхівських пам'яток гунського часу за Мішелем Казанським (дис. «Готи у Східній Європі в гунський час за археологічними даними: фінальна фаза черняхівської культури»).

В українській мовній картині світу (МКС) будь-яка особистість є непересічною та особливою, проте при цьому не сакралізується та поважається лише за свої заслуги перед суспільством, а не за статус її у суспільстві та державі. Тому українці й стають неабиякими особами, які мають почуття власної гідності і віддають перевагу максимально можливій свободі від держави:

«Ставлення до землі українського селянина межувало з її обожнюванням. Землеробський спосіб життя разом з близькістю до природи, взагалі, народжував як ліричність чи провінційну сентиментальність, так і почуття власної гідності, впевненість у своїх силах, певною мірою – індивідуалізм. У почутті власної гідності, значущості корениться гостре, навіть болоче почуття справедливості, ненависті до утисків, що штовхають українця до перманентного пошуку правди... Починаючи від східнослов'янського віча та козацької ради, український народ завжди тяжів до більш демократичних та республіканських форм правління, на відміну від інших європейських країн з їхніми ідеями «цезарепапізму». Але той самий індивідуалізм, який виступає зворотним боком демократизму, був однією з головних причин відсутності протягом тривалого часу власної державності» (Сергій Беляєв, «Загадка української душі. Особливості менталітету українців»,

<http://www.navigator.lg.ua/arts.php?mode=r&art=r0073>).

Проте така поведінка була властива споконвіку, як давнім слов'янам, так і всім іншим індоєвропейцям – горцям:

«Афганські племена ворогують один з одним і між ними часто бувають криваві сутички. Коли Ельфінстон запитав про це афганців і порадив їм обзавестися королем, він отримав відповідь: «Нехай краще ворожнеча і кров, тільки не верховний правитель». Так міг би відповісти якийсь барон німецького походження у франкській Франції. Афганці – приклад індоєвропейського панівного шару. За часів Якоба Грима такими уявляли індоєвропейців взагалі: воїнами-кочівниками. Але цей стан не міг бути споконвічним, оскільки саме іранська група індоєвропейців спочатку мала характерні риси воїнів-селян, світогляд яких знайшов свій вираз у маздеїзмі» (Ганс Ф.К. Гюнтер, «Нордична раса серед індоєвропейців Азії та питання про прабатьківщину та расове походження індоєвропейців», www.jagannath.ru/users_files/books/PROROK_NORDI4ESKOI_RASY.doc; <https://velesova-sloboda.info/antrop/gyunter-nordicheskaya-rasa-sredi-indoevroyeytsev-azii.html>; <http://geum.ru/next/art-90585.leaf-15.php>; <http://textarchive.ru/c-1930427-pall.html>);

«...у хетів царське врядування ніколи не було настільки деспотичним, як у вавилонян, єгиптян і ассирійців. Семіти вважали царя божеством і поклонялися йому. Для персів і хетів цар – набагато скромніша постать. Не бог, навіть не син і не родич бога. Це дуже типова арійська межа. Не відомий жоден арійський народ, який би обожнював своїх керманів. І завжди арійці обмежували їхню деспотію радою старійшин, мудреців або членів правлячого роду. Ось і в хетів цар Телепін в 1525 р. до НХ заповідав: «Завжди і навіки при тому, хто буде царем після мене, повинні збиратися його брати, сини, свояки, кровні родичі і воїни... Адаже і в Парфянському царстві деспотія царів обмежувалася «радою родичів» та «радою мудрих і магів». І в Персії царя оточували родичі та маги. Зовсім не був священною істотою Дарій, обраний за жеребом. Зовсім не вважав царське врядування божественним Гобрій, котрий відмовився від корони... І хети, та інші арійці вважали, що цар та його наближені вводять закони, щоб самим їх теж виконувати. «Цар перший із тих, хто дотримується закону» – вважали хети» (Андрій Буровський, «Арійська Русь. Брехня і правда про «вищу расу»,

http://thelib.ru/books/andrey_burovskiy/ariyskaya_rus_lozh_i_pravda_o_vysshey_rase-read-4.html);

«Варяги привносили із собою зовсім не монархічну систему, а щось на зразок атенського полісу. Найдавніші міста півночі, включаючи Поволжя, керувалися приблизно так само, як міста балтійських слов'ян. Кончанська система Новгороду близька до аналогічного територіального поділу Штеттіна. Навіть надзвичайно важливу роль

архієпископа Новгороду ми зрозуміємо лише в порівнянні з тією роллю, яку грали жерці в житті балтійських слов'ян, принаймні деяких з них... Варязький тип соціально-політичного устрою – це, зрештою, той самий слов'янський (у всякому разі більш слов'янський, ніж власне російський), заснований повністю на територіальному принципі, на вікових традиціях і такий, що абсолютно не передбачає можливість централізації. Відмінною особливістю цього є велика роль міста взагалі і торгово-ремісничих верств зокрема. Саме високий рівень матеріальної культури та налагодженість громадського управління забезпечили переважання переселенців на великих просторах півночі Русі, а також швидку асиміляцію місцевого неслов'янського населення... Варяги та частково фризи (вочевидь, зовсім не давні балтськомовні фризи, а нащадки переважно велетів = лютичів, що лише були переселенцями на терени Давньої Фризії, – П.Д.), які включилися до колонізаційного потоку з кінця VIII століття, могли поповнити всі князівські дружини, але самостійної ролі таки не грали, а на півночі Русі саме вони вплинули на створення полісної системи, яка не сприймає централізації...» (Аполлон Кузьмін, «Звідки пішла Руська земля», Вік VI – X Кн. 2, <https://www.litmir.me/br/?b=61381&p=10>);

«Як правило, ніхто не сумнівається у європейському характері Києво-Новгородської, домонгольської Русі. Але існує поширена думка, що монгольське ярмо радикально змінило суспільний і політичний архетип російського народу (хоча тоді ніякого російського народу насправді ще й не було, а була тільки тартарська земля, населена в Залішанщині та в Поволжі переважно фінно-угорськими і тюркськими племенами і лише невеликою кількістю слов'янізованих нащадків цих же туранців, – П.Д.). Був народ європейський (насправді переважно лише слов'янофонний туранський – П.Д.), а став – зовсім інший. А далі починаються суперечки, який саме. Але чомусь іспанці залишилися іспанцями за 700 років арабського володарювання; греки, серби або болгари зберегли свою ідентичність після 400 років панування турецького, а росіяни (і лише росіяни!) перестали бути самими собою через те, що 250 років виплачували данину Золотій Орді! А тим часом, адже навіть окупації російської землі в ті часи не було, були лише епізодичні каральні набіги...» (історик російської церкви Лев Регельсон, «Самодержавію Івана Грозного передувало абсолютизм європейського типу», <http://www.liberal.ru/articles/4534>);

«З'ясувалося, що християнство проникало на Русь щонайменше п'ятьма (насправді шістьма, – П.Д.) різними шляхами: з Візантії на південь Русі, з Болгарії туди ж, з Північного Кавказу (від алан і абхазів, а також від слов'янськокомовних темно-червоношкірих готів-аланів = таркасів / черкасів та інших слов'янськокомовних каракозар, – П.Д.) теж на південь Русі, з Німеччини (Фризії та Вагрії, – П.Д.) на північ та на південь Русі та з Ірландії на північ Русі (і навіть з несторіанських громад Поволжя до Московії, – П.Д.). Пам'яттю про множинність витоків руського християнства служать як розбіжності у влаштуванні церкви і церковної термінології у різних частинах давньої Русі, і невізантійські, західні терміни «поп» (від латинського «папа») і «церква» (від латинського «циркус» – коло; порів. німецька Kirche, англійська Church і т.д.; грецькою ж церква – «еклезія», звідки її назви у романських країнах: італ. Chiesa, франц. Eglise і т.д.). Перша церква, збудована у Києві Володимиром I після «хрещення», була названа Десятинною, оскільки на її утримання йшла десята частина князівських доходів. Але звичай церковної десятини був властивий саме західній, католицькій церкві, і ніколи – візантійській (що була більш деспотичною ніж латинська, – П.Д.). Ще цікаво, що у Римі довгий час прославляли руського князя Ярополка – попередника Володимира «святого» – як «хрестителя» Русі...» (Ярослав Бутаков, «Справжнє є наслідком минулого», <http://ehorussia.com/new/node/10666>).

Зовсім інша поведінка була властива слов'янофонним блідолицим нащадкам фінно-угрів (вепсів, мері, мокшан та ін.) і тюркомовних половців, що асимілювали, врешті-решт, нечисленних прийшлих темно-червоношкірих слов'ян Залішанщини (майбутньої Московії) і привили їм холопську ментальність задовго до нашестя татаро-монголів – ще за часів князювання Андрія Боголюбського:

«Згодом, коли аморфне утворення, зване умовно Київською Руссю чи давньоруською державою, розпадається, з'являються самостійні державні утворення: землі та князівства, кожне з яких так чи інакше розвиває [свою] вихідну основу. У результаті формуються три базові типи державності, причому все залежить від того, яка з перелічених сил стоїть нагорі трикутника врядування. «Республіканський» Новгород, а потім Псков і певною мірою Полоцьк основою беруть вічові збори, які запрошують князя з дружиною до виконання цілком певних військових функцій. На півдні та південному заході утворюється те, що умовно можна назвати ранньофеодальною монархією. Там, здавалося б, є досить сильна деспотія князя. Але врядування старшої дружини (боярства) її переважає. Бояри контролюють дії князя, причому дуже впевнено та успішно. Це їм робити тим легше, що вони очолюють вічові збори (у таких містах, як Галич). Боярство тут може навіть змусити «вищого» представника органів врядування у особі князя чинити всупереч його власним бажанням і планам. І, нарешті, третій тип державності, що склався на північному сході – той самий, який – на жаль! – розвивається в нашій країні (Росії, – П.Д.) вже протягом багатьох сотень років. Це деспотична монархія. Основу її закладає в XII столітті Андрій Боголюбський, який виганяє старшу дружину і залишається з тією організацією, яку ми до певного часу не бачимо. Це «службова організація». Грубо кажучи, обслуговуючий персонал, що складається з холопів, які до того займалися лише господарськими питаннями. Нове оточення, набране князем Андрієм з холопів, – це вже не товариші, а милостники, підручники. Мало того, він і зі своїми родичами починає поступати як із підручниками. Що, ясна річ, їх дуже ображає. Василь Йосипович Ключевський одним із перших дуже чітко зафіксував цю «самодержавну революцію» Андрія Боголюбського. ...особливість деспотичної держави у тому, що змінити її природу неможливо, і можна лише усунути деспота, на місце якого неминуче прийде інший деспот. Отож, якраз Андрій Боголюбський був першим, хто це на собі й зазнав. Згодом, до речі, картинка буде приблизно такою ж. Фактично всі спадкоємці Боголюбського, так чи інакше, випробували цю лінію поведінки у більш менш жорсткій формі. Ординська навала та включення північно-східної та північно-західної Русі у сферу впливу Великої Монгольської імперії лише забезпечили цьому процесу сприятливіші умови. А Іван Грозний просто доводить цю систему державного управління до логічного кінця, ототожнивши себе зі Спасителем...» (Ігор Данилевський, «Деспотична держава виникла і почала відтворюватися на Русі з XII століття», <http://www.liberal.ru/articles/4534>);

«У мене вийшов третій том «Історії Російської держави». Називається «Від Івана III до Бориса Годунова». Перші два томи я писав у досконалій холонокровності, ніби про якусь іншу країну (від тієї Русі справді нічого чи майже нічого не залишилося), а тут не залишало відчуття, ніби розглядаєш дитячі знімки когось добре знайомого. Це вже наша держава – та сама, в якій ми животіємо понині. Вона поки що в дитинстві, але очі, ніс, вуха не сплутаєш, та й деякі риси характеру розпізнаються. Мені свого часу на моєму історичному відділенні чомусь не пояснили очевидну істину: що Російська держава виникла не в дев'ятому столітті за Рюрика і Віщого Олега, а в п'ятнадцятому, за великого князя Івана Васильовича III. Так ми з того часу в цьому будинку і мешкали, тільки шпалери міняли, меблі переставляли, та іноді керуючих будинком у вікно викидали» (Борис Акунін, «Зима! Селянин, тріумфуючи», <http://akunin.mirtesen.ru/blog/43471870287/Zima!-Krestyanin-torzhestvuya>);

«Використовуючи основну характеристику етнічної історії – рівень пасіонарної напруги, – легко узагальнити різницю між Київською та Московською Руссю, вказати на два різні потоки руської історії. Спробуємо уявити це як таблицю, де найбільш наочно видно, що етногенез Московської Русі – Росії лише у XX ст. підходить до тих фінальних фаз, до яких пройшла вся історія Київської Русі. Москва не продовжувала традицій Києва, як це робив Новгород. Навпаки, вона знищила традиції вічової вільності та князівських міжусобиць, замінивши їх іншими нормами поведінки, багато в чому запозиченими у

монголів, – системою суворої дисципліни, етнічної терпимості та глибокої релігійності» (Лев Гумільов, «Від Русі до Росії. Нариси етнічної історії», М.: Екопрос, 1992, <http://gumilevica.kulichki.net/R2R/r2r03f.htm#r2r03chapter7>);

«У бесідах з Москвитянами наші, вихваляючи свою вільність, радили їм з'єднатися з народом Польським і також здобути свободу. Але росіяни відповідали: «Вам дорога ваша воля, нам неволя... Якщо ж сам государ подіє неправосудно, його деспотичне право: як Бог, він карає та милує. Нам легше перенести образу від царя, ніж від свого брата: бо він володар всього світу» (Самуїл Маскевич, «Щоденник», 1594 – 1621 р., <http://www.vostlit.info/Texts/ukr12/Maskevic/frametext1.htm>);

«Російські публіцисти різних напрямів були згодні у цьому, що Бог – «цар небесний», а цар – «земний бог». Ця думка у XVI столітті мала широке, навіть повсюдне поширення, що підтверджується спостереженнями іноземних мандрівників. Німець П. Одерборн у памфлеті на Грозного (1585) помітив, що за життя цар – земний бог, одночасно імператор і тато для своїх підданих. Ще 1612 року, у розпал Смути, голландець Ісаак Масса писав, що московити вважають царя «майже земним богом». Щось подібне писав Грозному з кримського полону опричник Васюк Грязной: «Ти, пане, як Бог», ти робиш людину і малою, і великою. Це, звісно, слова порожнього бахвала та застільного блазня, діяча «історичного» у ноздрівському значенні. Але вони тим більше показові: значить, думка про «земного бога» стала розхожою, перейшла у спільне користування» (А. Панченко, у Діалозі: «Щоб свічка не згасла // Кумир їх – Брехня», <http://gumilevica.kulichki.net/TNEC/t nec03.htm>);

«Ісаак Масса вважав, що московити «вважають свого царя вищим божеством». З ним згоден Г. Седерберг: московити «вважають царя майже богом». І Йоган Георг Корб: «Московити корилися своєму государеві не стільки як піддані, скільки як раби, вважаючи його, швидше за бога, ніж за государя». У пізніший час, звичайно, і піддані Російської імперії усвідомлюють, що їхня офіційна релігія має цю дивну, не цілком християнську властивість. Павло Флоренський прямо заявляв, що «у свідомості російського народу самодержавство є не юридичне право, а виявлений самим Богом факт, – милість Божа; а не людська умовність... Цікаве судження висловив Всеросійський помісний собор 1917/18 року: для імператорського періоду «треба говорити не про православ'я, а царслав'я»... На Московській же Русі вважають, що у спілкуванні з Богом проявляється людська природа царя. У відносинах із підданими він – Бог...» (Олександр Бушков, Андрій Буровський, «Росія, якої не було – 2. Російська Атлантида // Обоженнювання царя», <https://mydocx.ru/8-26403.html>);

«Уже за часів правління Івана III у російській державі складається система авторитарного врядування (деспотії, – П.Д.), що мало значні елементи східних деспотій. «Государ всієї Русі» мав обсяг врядування і авторитет, незмірно більший, ніж у європейських монархів. Все населення країни – від найвищого боярства до останнього смерда – були підданими царя, його холопами. На думку багатьох істориків, відносини підданства ввела в закон Білозерська статутна грамота 1488 року. За цією грамотою всі верстви були зрівняні перед державною деспотією. Широке поширення в нашій історичній науці набула точка зору, що в цей час між князем і всіма верствами суспільства, включаючи і вищі, встановлювалися чіткі службово-підданські відносини. У їх основі лежали не договірні відносини, що були притаманними країнам Західної Європи і фіксували як обов'язки і права і, навіть, привілеї тих чи інших соціальних груп, а жорстке підпорядкування і покірність волі великого князя. Припиняються від'їзди бояр від князя. Стверджується форма звернення бояр і князів до государя: «Я є хлоп твій», – немислима для відносин між сюзереном і васалом. Посол Німецької імперії Сигізмунд Герберштейн на початку XVI ст. зазначав: «На Русі (у Московії, – П.Д.) вони називають себе холопами, тобто рабами государя... Цей народ виявляє більше задоволення в рабстві, ніж у свободі... Засновані на захисті і довірі взаємні відносини між володарем і васалом, у яких володар надавав захист, а васал обіцяв зберігати вірність, суперечили духу московського

самодержавства. Московські князь і цар, хоч і вимагали підпорядкування та клятви у вірності, але самі якщо і давали, то були вільні відмовитися від них. Принцип взаємності, що включав у собі на Заході також і право опору, не узгоджувався з московським самодержавством, за уявленнями якого панування виходило лише з одного центру, тому й могутні бояри залишалися «холопами»... Цікава думка одного голландця, що побував у Росії на початку правління Михайла Федоровича Романова, наведене істориком Костомаровим: «Сподіваюся, що Бог розплющить очі юному цареві, як це було з колишнім царем Іваном Васильовичем: бо такий цар потрібен Росії, інакше вона пропаде; народ цей благоденствує тільки під долонею свого володаря і тільки в рабстві він багатий і щасливий». Ця думка цікава і тим, що холопський стан як природний для російської людини відзначається вже тоді» (Георгій Кіреєв, «Зрозуміти Росію», http://samlib.ru/k/kireew_g_a/understandrussia-2doc.shtml);

«Згадаймо знаменитого публіциста тієї епохи Пересветова. Він казав, що Росію може врятувати лише «гроза». Приклади він наводив публіцистично-пристрасні: «Царські вельможі завдяки своїй підступності і диявольській спокусі додумувалися до того, що викопували щойно похованих покійників з могил, порожні могили засипали, а покійника, поколовши рогатиною або порубавши шаблею і вимазавши кров'ю, підкидали до будинку багача. Потім виставлять позивача-наклепника, що Бога не боїться, і, засудивши несправедним судом, розграбують двір його та все багатство. Нечисто багатіли вони диявольським спокусою, а царської грози на них не було». Тому й радив Пересветов малолітньому цареві, майбутньому Грозному, напустити на бояр «грозу». Заклики його звучали страшно: «Таких треба у вогні спалювати та іншим лютым смертям піддавати, щоб не множилися біди...» (Володимир Кантор, «У Росії не було жодної книги, присвяченої праву, яка прозвучала б так само сильно, як «Дух законів» Монтеск'є або «Філософія права» Гегеля», <http://www.liberal.ru/articles/4534>);

«Комунізм мав успіх у Росії в значній [мірі] завдяки національному характеру російського народу – завдяки його слабкій здатності до самоорганізації та самодисципліни, схильності до колективізму, холуйській покірності перед вищими верствами, здатності легко піддаватися впливу всякого роду демагогів та пройдисвітів, схильності дивитися на блага як на дар долі чи згори, а не як результат власних зусиль, творчості, ініціативи, ризику. Внаслідок свого національного характеру (психічної інфантильності, – П.Д.) російський народ не зміг скористатися плодами своєї великої революції та плодами перемоги у війні над Німеччиною, не зміг завоювати привілейоване становище у своїй країні, виявився неконкурентоспроможним у боротьбі з іншими народами за найкращі позиції та блага. Російський народ не надавав підтримку своїм найталановитішим одноплемінникам, а, навпаки, всіляко перешкоджав їх виявленню, просуванню та визнанню...» (Олександр Зінов'єв, «Російський експеримент», <https://litlife.club/br/?b=199472&p=11>; <https://unotices.com/book.php?id=126615&page=112>);

«Російський комунізм, – за вірним зауваженням г. Сиромятникова, – є споконвічний руйнівний зачин російського народу, є розтрата природних багатств його держави, розтрата природних багатств його природи. Вилікуватися від нього можна тільки вільною працею і твердим правом власності. Тоді, – каже він, – можливо, буде здійснення мрії про мир між Європою та Росією. До того ж миру не буде, як би ми його не бажали, тому що елементи Росії і Заходу суть елементи різних епох людського розвитку, і Захід може тільки боятися нас, як руйнівної сили, або зневажати нас, як силу, що руйнується...» Цілком правильне міркування. «Дивовижний цей народ російський, – зауважив зі свого боку покійний А. Рубінштейн у своїх «Афоризмах», – він лінивий як тварина, найгірший п'яниця, хитрий до обману, набожний до дитинства, монархічний до рабства. Природа так дивно його пристосувала, що він до всього придатний... але він має характерну особливість, яка його губить і багато в чому йому шкодить. Він або підкорений до приниження «що я?», «та чи можу я?», «та чи смію я?», або вже сам чорт йому не брат «не підвертайся», «все можу, що захочу!» – називають це «широкою натурою». Точніше

вважати це відсутністю виховання, витримки, залишками якогось кочового первісного стану. Скачуть же у нас стрімголов і інтелігенти Невським [проспектом], наче вони у себе в азіатському степу. Характерність цього скакання відзначив ще покійний історик Соловйов...» (Костянтин Скальковський, «Думки росіян про себе: Маленька хрестоматія для дорослих», С.-Петербург, 1905, <http://coollib.net/b/329712/read>);

«Марксистська опричнина – окремих випадок російської опричнини». – «Сталінське варварство – пряме продовження варварства Росії». – «Царизм і комунізм – той самий противник». – «Все перейшло до рук деспотизму не 1917, а 1689 р.» (інакше – в 1564 р.). – «Російський месіанізм під псевдонімом марксистизму». – «Поділ російської історії на дожовтневу та післяжовтневу – під сумнівом...» – «Комунізм – ідеологічна раціоналізація російської імперіалістичної політики, – більш універсальна, ніж слов'янофільство чи православ'я». – «Немає зміни в російській політиці з 1917 року». – «Перебільшене ставлення до жовтневого перевороту: ...знищення початкової моделі (революції), повернення російської історії на круги своя». – «Насіння соціалізму загинуло в російському ґрунті» (Тут погоджуся: ґрунт виявився для соціалізму міцний, довелося киркою додавати). – «Як до революції панувало зло і придушувалося добро, і після революції». – «Між царизмом і «радянщиною» пряма спадкоємність у гнобленні», «якісна подібність» (Олександр Солженіцин, «Наші Плюралісти» <http://www.rodon.org/sai/np.htm>);

«...більшовицька революція – це історичний зрив, свого роду контрреформа, що перервала суперечливу російську модернізацію 1861 – 1917 рр.; сталінський соціалізм – це традиційне російське державне кріпацтво, лише вбране в марксистський одяг. Спадкоємність московської політичної культури та її автократичний характер підкреслювали такі західні історики та політологи, як Річард Пайпс, Едвард Кінан, Збігнев Бжезінський, Стефан Уайт. Зрозуміло, що такий погляд зумовлює песимізм щодо чергової спроби російської реформації. Близька до зазначеної позиції концепція А. Янова, за якою історія російської модернізації має стійкий, укорінений у структурі та культурі російського суспільства циклічний алгоритм: від реформ до контрреформ. Наприкінці 80-х років до думки про традиційне коріння більшовизму звернулося багато російських учених і публіцистів (Ю.Н. Афанасьєв, Л.С. Васильєв, В.І. Селюнін та інші, які або розмірковували про традицію державного та революційного деспотизму у душі Н.А. Бердяєва, або розглядали «радянський» (совєтський, – П.Д.) соціум як варіант азіатського способу виробництва» (Михайло Афанасьєв, «Клієнтелізм і російська державність», <http://do.gendocs.ru/docs/index-114748.html?page=7>);

«Безпосередня мета революції у Росії полягала у знищенні буржуазії – «великої гниди земної кулі». Засобом був специфічний людський матеріал: «Лише декласовані, що виродилися зі свого класу, «ублюдки» історії і робили насамперед революції... Хай животноють безіменні «ублюдки» і всякі «покидьки» людства!». «Без мук не можна змінити суспільство: адже соціалізм отримав у спадок міщанство, сволоту («людей з вищою освітою – рахівників» і т.п.)... Страждання відітре з таких, розмеле їхній розум, від якого можна застрелитися в провінції». «Свідомість, не закріплена у почутті, це справді контрреволюція, тобто німецький стан». «Якщо не можна згуртувати людей на основі спорідненості, то можна їх поєднати на основі мучництва». Насправді «велика гнида» і «ублюдки» зіграли роль історичного гною: «У революцію виграє «бічна сила», бо головні знищують один одного, а бічна залишається у здоров'ї і забуває все». «Міщанин, а не герой вивезе історію». Інакше кажучи, реальна революція в Росії виявилася мукою мас заради перемоги міщан під виглядом революційних перетворень... «...«Радянська» деспотія спирається на пристосувальні елементи, які пристрасно чіпляються за життя і готові на все»...» (Андрій Платонов, «Дерев'яна рослина // Із записників», http://modernlib.ru/books/platonov_andrey_platonovich/derevyannoe_rastenie/read_1/, цит. за: Віктор Макаренко, «Російська деспотія і бюрократична держава», ч. 1, <http://os.x-pdf.ru/20ekonomika/506671-1-trudi-sovmestnoy-laboratorii-teoreticheskogo-rossievedeniya-vipusk.php>);

«Подібний етнос повинен мати деспотичне правління, він вимагає такого правління, як наркоман потребує наркотиків, таке деспотичне правління з природи подібного етносу, це по-перше, а по-друге, деспотичне правління автоматично спонукає подібний етнос перебувати в тому стані та вигляді, в якому він перебуває, органічно вимагаючи, знову ж таки, деспотичного правління» (Євген Гуцало, «Ментальність Орди // Раби рабів», або ж: «Яку Росію ми втратили?», <http://exlibris.org.ua/orda/r08.html>);

«Суспільство, відмовившись від поняття добра як такого, винесло собі цим смертний вирок. Але зовні, у словесній формі це все ще виглядало легковажно, умоглядно. Проте виявилось, що мова – це і є основа світу. Її спотворення породило потворні думки, а потворні думки – криваві вчинки. Набоков показав нам не вчинки-події, і навіть не хвору думку, а суть – мертва мова. Мова, що вирізує ножицями брехні картонну реальність...» (Дмитро Галковський, «Нескінченний глухий кут», http://duckling-abc.ru/bt_new.html#ch4);

«5. Інфантилізація народу. У більшості пропагандистських виступів, розрахованих на широку публіку, використовуються такі докази, персонажі, слова та інтонація, ніби йдеться про дітей шкільного віку із затримкою у розвитку або розумово неповноцінних індивідуумів. Чим сильніше хтось намагається ввести в оману слухача, тим більше він намагається використовувати інфантильні мовні звороти. Чому? Якщо хтось звертається до людини так, ніби їй 12 років, то через навіювання у відповіді або реакції цієї людини також буде відсутня критична оцінка, що характерно для дітей» (Професор мовознавства, лінгвіст, філософ Ноам Хомський: «10 жахливих трюків, за допомогою яких контролюють маси», http://www.zerkalo.cc/2019/02/10_4.html?fbclid=IwAR3hahi3vDtH-rci3dSZZm4KJH2GsQuls477aMIVuXz8e0JVF0W10EyDtA).

11. Найперші згадки про пращурів українців у Європі

Пращури українців і інших слов'ян меоти тарпети (від прабалт. *tarps, латгал. «tuorps», лтс. «tārps» – «черв / змій») згадуються в Надазов'ї разом з сарбатами / сербами (лат. «segra» – змія) ще до нашої ери. Коли Геродот вперше (близько 450 р. до н.е.) згадує сарбатів / сарматів, він виявляє їх на Дону [10, IV: 19]:

«Землі сарматів починалися на захід від Кангюю, в районі Аральського моря. Сармати – загальна назва великого масиву іранськомовних (насправді балтсько- і слов'янськомовних, – П.Д.) кочових племен, під якою вони були відомі грецьким та римським авторам. За походженням сармати були споріднені зі своїми східними сусідами – юечжі (праслов'янськомовні *уті / гуті = ютунги / юти = йотунги / йоти / геати / гаути = готи / гети, – П.Д.) та усунями (прабалтськомовні пращури франків язамати, язиги – П.Д.). Протягом II ст. до н.е. – V ст. н.е. сармати кочували на величезному просторі степів від Аральського моря до Дунаю. З праці Страбона відомі назви та терени кочовищ окремих сарматських племен у II – I ст. до н.е.: у басейнах Уралу і Волги жили верхні аорси, на Дону – аорси, на Кубані – сіраки, землі між Доном і Дніпром займали роксолани, а трохи на захід від них мешкали язиги. У I ст. н.е. до Східної Європи з Внутрішньої Азії перекочували алани – сильний у воєнному плані рід чи клан. Під тиском аланів язиги перейшли Карпати і осіли в межиріччя Тиси та Дунаю, на межі римської провінції Паннонії. Сармати панували в європейському степу до середини IV ст. н.е., коли у 375 р. вони та спільні їм готи опинилися на шляху нової хвилі східних кочовиків – гунів» (Олександр Симоненко, «Періодизація військової справи кочівників Євразії в епоху раннього заліза», https://www.ssc-ras.ru/files/files/Konf_Ar_voina2014.pdf);

«І Пліній (79 р.), і Птоломей (170 р.) згадують сербів (сарбатів та споріднених з ними тарпетів = тервінгів – церіван / черв'ян; латгал. «tuorps», лтс. «tārps» – черв, – П.Д.) біля Меотиди і адигів – зіхів (які тоді насправді мешкали значно південніше, – П.Д.). Виходить, що пращури українців і серболужичан сусідили 1800 років тому на Азові і за час Великого переселення народів пройшли звідти довгий шлях на захід до Сербії і Лужичанщини, зберігши мовні риси, спільні з мовою давніх сусідів – праукраїнською» (Костянтин Тищенко, «Правда про походження української мови»),

https://i.tyzhden.ua/content/photoalbum/2012/10_12/04/tyshenko/tyshenko.pdf

Про історію тарпетів свідчать кам'яні написи – титулари боспорського царя Перісада I (348 – 309 роки до н.е.), в якому перераховуються підпорядковані йому народи, в тому числі і тарпети. Можливо, їх нащадками були не тільки гаути і вермілани Скандинавії, а і античні герули (Αἰρούλοις) / еркули (геркулеси) / верли і борани / воради (лат. «vermis», нідерл. «worm», вірм. «vord» – черв). Припущення про праслов'янську приналежність боранів А.М. Ременнікова ґрунтується на фонетичній подібності (на його думку) імен готських керманічів Респа [Respa], Ведука [Veduco] і Тарвара [Thauarioque] з давньослов'янськими іменами. І саме від боспорських правителів пращури українців запозичили свій герб – тризуб:

«Пліній і Птоломей згадують про присутність народу, іменованого анти, поруч з Азовським морем, на захід від Дону. Вочевидь, це був той же народ, що і (балтськокомвні, – П.Д.) Яньцай китайських хронічок. Антів, які, швидше за все, були правлячим племенем, ототожнювали з аорсами. Назва «анти» також з'являється на пантікапейській стелі III століття, з чого випливає, що в цей час вони мешкали десь поруч з Боспорським царством... Іншим пізнішим аланським плем'ям були анти, яких Йордан вважає слов'янським (насправді, балтськокомвним склавінським, – П.Д.) народом, додаючи, що «венди (слов'яни) хоча і походять від одного кореня, але носять три різних імені: венди, анти і склавини». Однак це не суперечить ідентифікації антів як аланів (асів): сармати (сарбати = серби і алани-торки, – П.Д.), вочевидь, утворювали на даній території правлячий клас, який поступово слов'янізувався (точніше, слов'янізував разом з готами інші народи, – П.Д.). Цей процес, ймовірно, завершився не раніше VI століття н.е., хоча багато сарматських традицій збереглося. Серед них – тамги і пов'язані з ними вірування, які передалися скореному слов'янському (точніше, слов'янізованому, – П.Д.) населенню. Герб старої руської правлячої династії Рюриковичів, чиею столицею був Київ, утворився від тамги» (Тадеуш Сулімірський, «Сармати. Стародавній народ півдня Росії», <http://lib.rus.ec/b/290590/read>; <https://unotices.com/book.php?id=87274&page=22>).

Вочевидь, перша хвиля навали високорослих сарматів / сермендів = германців (слов'янськокомвних юечжів / *утіів / гутіів = ютів = йотів / гьотів / геатів / гаутів) відбулася задовго до початку нашої ери, можливо наприкінці IV ст. до н.е. чи в перші десятиліття III ст. до н.е. Інформація про це не зафіксована античними авторами з простої причини. Сармати, будучи горцями, лише ринули до гірських масивів Скандинавії (Скандзи), кліматичні умови мешкання в яких на той час були дуже сприятливими. І тому вони вернулися до осілого способу мешкання своїх пращурів, заселивши обидва береги сучасного Балтійського моря, яке саме через це і стало відомим в античності як Сарматське море. І, отже, Скитія загинула зовсім не через навалу сарматів, яким на той час була не цікавою рівнинна місцевість майбутньої Русі-України:

«Чи була тоді Скитія завойована новими прибульцями? Відомо, що степова Скитія після смерті царя Атея в 339 до н.е. занепадає і до початку III ст. до н.е. припиняє своє існування. Раніше це пояснювалося вторгненням до Скитії сарматів. Потім було з'ясовано, що сарматські пам'ятки біля колишньої Скитії, до середини II в. до н.е., практично відсутні. Це явно не вкладалося у рамки колишніх уявлень про раннє масове вторгнення сарматів. Наскільки вплинула поява нового угруповання кочівників у IV ст. до н.е. на східних кордонах Скитії на стан справ у самій Скитії визначити важко. Складається враження, що основна їхня маса затрималася на Нижньому Доні. Джерела не містять достатньо переконливої інформації про те, наскільки далеко на захід від Дону нове угруповання контролювало території. Можна припускати, що поява нового етнополітичного об'єднання була одним із факторів, що призвели до послаблення Скитії. Наступний прилив нового населення в донські та волзькі степи відноситься до II ст. до нашої ери. Поява нових груп кочівників простежується на археологічному матеріалі, як це зазначено і письмовими джерелами. У матеріальній культурі сарматів відчувається вплив традицій культур, розташованих далеко на схід... Межиріччя Волги і Дону та Нижне

Поволжя, за уявленнями дослідників, у III – II ст. до н.е. було зайнято численним сарматським населенням, а степи колишньої Скитії у цей час, принаймні до середини II ст. до н.е., були порожніми і сарматами чомусь не займалися. Складається враження, що степи Дону та Нижнього Поволжя у III ст. до н.е. були заселені відносно слабо. Принаймні цю проблему можна остаточно вирішити лише після виділення сарматських комплексів III ст. до н.е., що дуже складно, у зв'язку з відсутністю опорних пам'яток цього часу в колишній Скитії та на суміжних територіях...» (А.С. Скрипкін, «Роль міграцій у становленні сарматських культур Дону та Нижнього Поволжя» / «Сармати і Схід», 2010, <https://volsu.ru/download.php?id=8e188c76%2034f0%2011e4%20d583%200025909acda2-1.pdf>);

«Хто і коли розтрозив Скитію – одна з головних проблем в археології та історії скито-сарматського світу. У літературі існують чотири версії причин та подій, що спричинили розпад Скитії у III ст. до н.е.: «кельтська» (експансія кельтів з Балкан), «кліматична» (різке погіршення клімату з катастрофічними наслідками), «економічна» (занепад зернової торгівлі) та «сарматська» (навала сарматів зі сходу). У статті розглядається так звана «сарматська» гіпотеза з нової точки зору. Нечисленні, але виразні археологічні знахідки на території України, Молдови та Румунії (характерні бронзові налобники та пластини нагрудників, вудила з хрестоподібними «строгими» насадками, великі окучаті намистини-амулети) та їх аналоги на Північно-Західному Кавказі і в Надкубанні на початку III ст. до н.е. дозволяють припустити, що військова експансія сіраків та меотів (переважно тарпетів = тервінгів = черв'ян, що були відомими пізніше і як сарбати = серби, – П.Д.) призвела до витіснення скитів із надчорноморських степів у Придністров'я. Перелічені знахідки маркують просування їх носіїв зі сходу захід, до Дунаю. На Нижньому Дністрі досліджено скитські могильники другої половини III – середини II ст. до н.е., відсутні східніше і відомі у літературі як Тираспільські кургани. Зважаючи на археологічний матеріал, не виключено, що кавказькі завойовники були шляхтою скитської орди, представники якої поховані в Тираспольських курганах. Ритуальні депозити («скарби» чи «дивні комплекси») цього часу на Кавказі та у Північно-Західному Надчорномор'ї є пам'ятками військової еліти нового об'єднання. Можливо, її слід ототожнювати із сайями царя Сайтафарна з декрету на честь Протогена» (О.В. Симоненко, «Про сарматське завоювання Скитії», <https://elibrary.ru/item.asp?id=35250069>).

Отже:

«Тема причини загибелі Скитії, яка багато років обговорювалася, залишається дискусійною і в даний час. Автором в останні роки з цієї проблеми опубліковано кілька робіт, у яких на підставі письмових та археологічних джерел обґрунтовувалася причетність сарматів до падіння Скитії наприкінці IV – перші десятиліття III ст. до н.е. Ця концепція висувалась раніше та іншими дослідниками. В даний час з'явилися роботи, що відстоюють інші версії, в яких робиться спроба довести непричетність сарматів до подій, які призвели Скитію до загибелі. Основні положення, що викладаються у цих роботах, зводяться до твердження про відсутність сарматських пам'яток III ст. до н.е. не тільки на території Північного Причорномор'я, а й на схід від Дону. У зв'язку з цим стверджується, що поява сарматів у степах Східної Європи відноситься до часу не раніше II ст. до н.е. У пропонованій статті з урахуванням антропологічних та археологічних даних доводиться наявність у Волго-Уральському регіоні пам'яток сарматів з IV по I ст. до н.е. без будь-яких хронологічних розривів, обстоюється ідея поетапного освоєння східними кочівниками Волго-Донського та Північнонадчорноморського регіонів. На першому етапі відбувається дестабілізація політичної ситуації із середини IV ст. до н.е. у зв'язку з появою на Нижньому Доні сарматів. Другий етап пов'язаний з завданням ударів по Скитії у першій половині III ст. до н.е. сарматами. Протягом більшої частини III ст. до н.е. основною територією проживання сарматів є землі, що розташовувалися на схід від Дону, звідси вони здійснюють набіги в Північне Причорномор'я з метою пограбування чи збору данини. Ця концепція знаходить підтримку і у нових інтерпретаціях письмових джерел

лінгвістами» (А.С. Скрипник, «До дискусії про причину загибелі Скитії», <https://elibrary.ru/item.asp?id=42336285>);

«Так, він [хіатус] існував. На жаль, або не на жаль, це були не сармати (точніше, не савромати, – П.Д.) – це були інші загарбники, і вони дійсно посунули скитську людність, але не винищили, як писав Діодор Сицилійський, до ноги, перетворивши більшу частину України на пустелю. Вони посунули, зруйнували скитську державність і відтиснули решту населення на захід. Бо якраз на Дністрі є поховання III – початку II століття [до н.е.]. Це скитські поховання – відомі Тираспільські кургани. Їх почало досліджувати ще подружжя Стемпковських у XIX столітті... Наші колеги з Росії останні десять років досліджують на північно-західному Кавказі, в передгір'ях, специфічні пам'ятки біля станиць Тенгінської, Новолабінської – це меоти. Але не ті меоти, які нам завжди були відомі, до яких ми звикли з університетів, тобто добрі, мирні землероби, що землю копали і з греками вино пили, – а нова культура, дуже войовнича, з кінськими могилами, з великою кількістю зброї, войовничі серйозні люди. І ось ці, будемо казати, «меоти» (бо не всі їх визнають меотами), скоріш за все, в союзі з сіраками і зруйнували степову Скитію. Вони посунули скитів, і їм належать найбільш ранні (бо є й пізніші) «дивні комплекси». Отже, Скитія впала під тиском зовнішнім, але не сарматів (не савроматів, – П.Д.), а союзу меотів (тарпетів = тервінгів = черв'ян, – П.Д.) і сіраків, а останні і є сармати (савромати, – П.Д.). І археологічні докази цього – не тільки ранні «дивні комплекси» і відсутність скитських поховань, а й простежені руйнування на грецьких і варварських землеробських поселеннях, аж починаючи зі станиці Єлизаветівської і закінчуючи хорою Ольвії і Тіри, це північний Крим. Вони прокотилися такою хвилею. І всі ці пожежі на землеробських поселеннях синхронні й датуються, як довели пітерські вчені Юрій Виноградов і Костянтин Марченко, 70 – 60-ми роками III століття [до н.е.]. Якраз усе збігається: і скити зникають в цей час, і поселення хтось випалює, і «дивні комплекси» з'являються, і трошки згодом, в середині III століття [до н.е.], виникає Тираспільська скитська субкультура» (Олександр Симоненко про історію войовничих кочовиків: «Без сарматів не було б лицарства», https://zaxid.net/bez_sarmativ_ne_bulo_b_litsarstva_n1530415).

З цієї ж причини і наступна навала сарматів, що відбулася у I ст. н.е., лише тимчасово потіснила населення, що мешкало на Східноєвропейській рівнині і не змусила його в подальшому мешкати в укріплених селищах:

«У середині-кінці I ст. н.е. зарубинецькі райони Середньої Наддніпрянщини приходять в запустіння. На думку археологів, причиною цього є натиск сарматів. Дійсно, археологічними розкопками виявлені сліди того, що на рубежі нашої ери дерев'яні укріплення деяких городищ середньої Наддніпрянщини були спалені, а на зовнішній стороні городищ були виявлені сарматські наконечники стріл. Однак після передбачуваного сарматського розгрому на місці спалених укріплень практично на всьому просторі правобережних зарубинецьких племен на городищах були споруджені нові, більш потужні укріплення. Час спорудження цих укріплень – перше століття н.е. Отже, зарубинецьке населення Середньої Наддніпрянщини натиск сарматів витримало, а пішло з рідних місць пізніше. Міграції з Середньої Наддніпрянщини були спрямовані в басейн Десни і в лісостеповий район на Південному Бузі, про що свідчить подібність в кераміці, оселях, залізних виробах. Можна припустити, що зарубинецьке населення дійсно пішло в лісову зону на Десну, рятуючись від сарматів. Але тоді незрозуміло, чому частина зарубинців пішла на Південний Буг, причому виниклі тут селища не мали ні природних, ні штучних оборонних засобів. Чи не правда, факти говорять самі за себе – населення біжить від степовиків, переселяючись ближче до них, при цьому не намагається навіть оселитися в важкодоступному місці і ніяк не зміцнює свої селища! На своїй колишній території в Середній Наддніпрянщині населення, що залишилося, покидає укріплені городища і поселяється в маленьких незахищених селищах. Показово, що зарубинецьке населення, яке залишилося на середній Наддніпрянщині, продовжує жити не тільки на півночі від Росії, а й на сході (на лівобережжі) і навіть південніше в маленьких неукріплених селищах.

Це теж мало схоже на втечу від степовиків (насправді від звиклих до осілого способу життя біженців з високогірних долин Північно-Східного Китаю, – П.Д.)» (Андрій Алексаха, «Походження слов'ян. Поступологічна реконструкція», https://alexakha.ucoz.com/aleksakha-proiskhozhdenie_slavjan.pdf).

До того ж пращурів українців античні історики знали задовго до нашої ери і як германців ютів (готів), насправді тотожних сермендам юеджам (гутіям):

«Оскільки Юти, які оселилися в Англії, не були ні норвежцями, ні данцями, як відомо в пізній період, вони повинні були бути за своїм походженням, за свідченням рунічних написів, виявлених в Кенті, або англами (спорідненими анкліям = оногурам / утигурам; лат. «anguis» – змії, – П.Д.), або готами (спорідненими гаутам вільтінами / вількінами = ютунгами – нащадками велетнів хутталанів і пращурами лютичів / вільців; хрв. «guja» – «аспид, вуж»; лтс. «odze», англ.«adder», чес., слвц., ст.-луж. «had» – «вуж, гад, гадюка», – П.Д.). Під час Пітея, в 4 ст. до н.е., і Птоломея, у 2 ст. н.е., готи, як уже говорилося, займали регіон на сході Балтики. Це ім'я там втрачено, але збереглося на острові Готланд і в провінції Готланд в Швеції. Традиція відносить цей балтійський ареал, до їх батьківщини, але в будь-якому випадку в дуже давній період вони, мабуть, мешкали на берегах Балтики. Стародавня назва Ютланд (Uitland) для частини східного берега Балтики нагадує нам про ютів. Так юти (Uuit), ймовірно, видозмінена форма від Юті (Jute) або Jewit, і в ютській (Jutish) частини Англії, такій як Гемпшир, ми зустрічаємо назви Uuit або Wit, Wihthland для острова Вайт (Wight). Тотожність деяких ютів готам показана подобою їх назв, і їх стародавнім поширенням по обидві сторони Балтійського моря; подібністю звичаїв, як буде показано вище; і в історичних джерелах, таких як Ассер (Asser), який, стверджував, що мати короля Альфреда походила з готів і ютів, фактично ідентифікує їх як один (чорнявий, – П.Д.) народ. У збережених пам'ятках з давніми готичними рунами в Кенті ми отримуємо підтвердження цьому. Біда згадує про подібність топонімів у багатьох частинах Англії і каже: «Імена пращурів і інші топоніми в Кенті та інших частинах Англії не дозволяють нам припускати лише народ ютів (Jutish; можливих пращурів *ютичів = лютичів / вільців, – П.Д.)». Доведене мешкання готів і фризів у Кенті, і поселенців цих же народностей у багатьох інших частинах Англії, мабуть, дає можливість відповісти на питання, ким насправді були люди, звані в Кенті і Гемпширі ютами – тобто, готами або готського походження. Роль народів Балтики, які брали участь в завоюванні і колонізації Англії, недооцінена. З таким значним центром торгівлі і мореплавства, що існував у Вісбі, хоча і меншим, ніж він став згодом, не можна сумніватися у зв'язку готів з усіма цими морськими експедиціями, і не тільки в якості перевізників. Час заселення острова Готланд канув у далекій давнині...» (Томас Вільям Шор, «Походження англосаксонського народу», <http://universe-tss.su/main/litstr/16067-proishozhdenie-anglo-saksonskogo-naroda-obnovlyaetsya.html>).

Також відомо, що:

«Геродот серед народів Малої Азії називає поряд тибаренів і мосхів, ймовірно, все тих же Таба і Муск або Тувал та Мешех. Країна Таба, як вважають дослідники, розташовувалася в районі стародавнього металургійного комплексу Східної Анатолії: там розташовувалося відоме в I тисячолітті до н.е. місто Тебрікі, де добували залізну руду. Можна припустити, що найменування Тебрікі, Тибар, Тувал мають між собою певну спорідненість. Ще один напрямок далеких зв'язків: за переказами одне з важливих шумерських допотопних міст (заснованих переселенцями з Двараки / *Твараки в Ділмуні = Індії, – П.Д.) називалося Бад-Тібіра, що зазвичай перекладають як місто мідників (лит. *tvaris / «varis», англ. «brazen» – мідний, – П.Д.). Ну а тепер, зв'язки зовсім далекі, і на них теж звернули увагу дослідники: цікаво, що в індоарійських «Ведах» Твастр – бог ковальства. Слова Тувал, Тібіра, Твастр здаються пов'язаними зі слов'янськими «творець», «творити», «творіння» (снскр. «двар, двара» означає утворення – «отвір, пройму»; «двері, ворота, браму», – П.Д.)...» (Леонід Гомберг, «Дорога на Ханаан», [135](http://bookitut.ru/Doroga-</p></div><div data-bbox=)

[na-Khanaan.html](#); <https://www.profilib.net/chtenie/56850/leonid-gomberg-doroga-na-khanaan-20.php>; <http://www.universalinternetlibrary.ru/book/29550/ogl.shtml>);

«Тиварьони (Тибар) – стародавні племена, що мешкали на південному узбережжі Чорного моря, між рр. Котіорой і Керасунт. Згадуються античними авторами (6 – 1 ст. до н.е.), які відзначали у тибаренів наявність скотарства як основного заняття. Деякі вчені вважають, що одна з гілок тибаренів після падіння Хетської держави переселилася в гірському регіоні Східної Каппадокії. Ця частина тибаренів відома під назвою Тубала (інша ж з гілок тибаренів, що мігрувала до Північно-Західного Кавказу і була асимільована аланами, можливо, відома як майстровиті металурги тиверці, – П.Д.)» («Вел. Сов. Енци.», Т. 42, http://bse2.ru/book_view.jsp?idn=030307&page=405&format=html).

Тому не виключено, що пращурами тиверців а, отже, і українців можуть бути не тільки грутунни / хроси / руси і нащадки кавказьких аланів уличі / улахи та тиверці / *тиврульці, а також і тиварьони / тибарени:

«...на території Верхнього і Середнього Дністра (де мешкали алани тиверці, – П.Д.) і на прилеглий до неї території Прикарпаття, в середовищі культур римського часу (черняхівської і карпатських курганів) археологічно фіксується процес формування певного типу житла – прямокутної споруди з піччю-кам'янкою в кутку. Слід особливо підкреслити, що якщо заглиблені житла різного типу, як уже згадувалося, зустрічаються на великій території у селищах ряду різних культур римського часу, то така суттєва деталь внутрішнього устрою помешкань, як піч-кам'янка, в першій половині I-го тисячоліття нашої ери відома тільки в зазначеному регіоні. Як відомо, устрій житла є однією з найхарактерніших рис матеріальної слов'янської культури, а піч-кам'янка представляє собою, мабуть, саму істотну частину інтер'єру слов'янського житла, невідому за межами слов'янської території. Можна з упевненістю сказати, що наявність в поглибленому житлі печі-кам'янки виразно свідчить про слов'янську етнічність населення, яке залишило цю пам'ятку» (Л.В. Вакулєнко, О.М. Приходнюк, «Місце і співвідношення слов'янських старожитностей I тис. н.е.», <http://194.44.152.155/elib/local/sk475252.pdf>);

«Слід особливо підкреслити, що така суттєва деталь внутрішнього устрою житла, як піч-кам'янка, в першій половині I-го тисячоліття нашої ери відома тільки на території Верхнього і Середнього Дністра. Печі-кам'янки представляють собою істотну частину тільки слов'янського інтер'єру, і їх наявність свідчить про присутність праслов'янського етносу в середовищі населення, що залишив ці пам'ятки... Таким чином, осілі землеробські племена на території Дністровсько-карпатських земель в I – початку III ст. були представлені культурами типу Поянешти-Виртішської і Липицької, старожитностями Карпатських курганів. Всі племена, носії цих культур, в тій чи іншій мірі піддавалися впливу праслов'янських і сарматських народів» (Н.А. Чаплигіна, «Населення Дністровсько-карпатських земель і Рим в I – III ст. н.е.»,

http://opeake.ucoz.ru/news/n_a_chaplygina_naselenie_dnestrovsko_karpatskikh/2014-02-13-149 <http://archive.today/J5U5#selection-149.1-149.77>);

«Декілька сезонів пішло на те, аби у 50-і роки ХХ століття розкопати залишки невеликого селища поблизу села Жовтневе на Харківщині... Печі мешканці споруд складали з місцевого вапняку і розташовували в кутку, зазвичай північно-східному, топкою на південь. Ці споруди розміром в середньому 1x1 м нагадують печі-кам'янки празької культури. Часом печі споруджували на останці, вирізаному з глини, – тоді вони підносилися над земляною долівкою на 30–40 см... Гончарі працювали безпосередньо у селищах. Знайдено групи споруд, серед яких розкопано і відповідну майстерні, причому з двох'ярусним гончарним горном. Ще тут мешкали і працювали ковалі, які забезпечували сусідів всім необхідним інвентарем, – сапами, серпами, сокирами, не кажучи про дрібні вироби – ножі або цвяхи. Мешканці подібних селищ не кочували, а обробляли землю, розводили худобу на навколишніх пасовищах. Благо у лісостепу земельних угідь тоді вистачало. Знахідки залізних мотик відомі не лише з розкопок могильників, але і за знахідками у селищах. Зерна було багато, його зберігали у ямах і мололи на жорнах,

знайдених серед решток помешкань. Кожне селище забезпечувало себе усім необхідним, а те, що не могли виробити на місці (бронзове литво, прикраси) вимінювали у містах. Життя було досить заможним, бо місцеві мешканці дозволяли собі купувати амфори з привезеним за багато сотень кілометрів вином. Селище поблизу Жовтневого не мало укріплень, отже, покладалося на певний захист, наявність неподалік надійного та безпечного сховища. Але період існування селища припадає на VIII – IX століття, часи посилення позицій каганату в цьому регіоні. Слов'яни – поляни і мешканці півночі не влаштовували нищівних набігів, а справно платили козарам данину» (М. Відейко, «Україна від антив до Русі», розділ 20 «Про селища Козарії», <http://www.litopys.com.ua/encyclopedia/knyga-ukrayina-vid-antiv-do-rusi-m-videyko/rozdil-20/>);

«Не можна сумніватися, що уличі [лат. Unlizi] і тиверці [лат. Aturezane] під час зародження держави у полян стояли за культурою вище інших слов'янських руських племен. Більшому культурному розвитку їх сприяло географічне положення займаної ними території. Завдяки їй вони рано повинні були стати учасниками в чорноморській торгівлі (про що свідчить безліч знахідок східних дирхемів і римських денаріїв на Вінниччині, – П.Д.): вони не були тільки «надрічковими» мешканцями, а й приморськими, і вплив місцевості був для цих племен анітрохи не меншим, як і на будь-який інший народ. «Неповороткі» готи стали завдяки сусідству з морем поворотними і громили своїми морськими набігами регіони Візантійської імперії. Адріатичні слов'яни також є майстерними моряками. Ми не маємо ніякого права заперечувати силу цього впливу на уличів і тиверців. Пригадаймо, що човни для морських походів, за словами Костянтина Багрянорідного, будували слов'яни, підлеглі Києву. Отже, якщо вміли будувати, то і плавали... Ми маємо повне право припускати, як сказано вище, що уличі і тиверці по культурі стояли вище інших русько-слов'янських племен. Тому вони з великим успіхом чинили опір домаганням Києва. Ми виявляємо навіть в літописі цікавий факт, що змушує визнати їх єдино самостійними племенами, тоді як інші платили данину кому-небудь. Літопис кілька разів повторює, що поляни, сіверяни, радимичі і в'ятичі були обкладені даниною на користь козар, але немає в ній жодної згадки, жодного натяку, що тому ж піддавалися уличі і тиверці. Одне за іншим без особливого опору підкоряються племена Києву, і тільки уличі і тиверці надають протидію. «І бе обладая Олег деревляни, – говорить літопис, – полянами, радимичами, а з уличі і тиверці имеаше рать». Ми зустрічаємо тільки раз участь цих племен в походах руських князів, і то в якості спільників, а не підлеглих, саме в поході Олега 907 р., але і то тільки одних тиверців. Далі немає ніяких згадок ні про останні, ні про уличів. Вочевидь, вони не брали участі в загальноруському житті, своїми силами повинні були боротися з ворогами, що наринули» (Петро Голубовський, «Печеніги, торки і половці до навали татар. Історія південно-руських степів IX – XIII ст.», http://history.org.ua/LiberUA/PTPIst_1884/PTPIst_1884.pdf);

«Перший з слов'янських царів є цар Діра, він має великі міста і багато населену країну; мусульманські купці прибувають до столиці його держави з різного роду товарами. Біля цього царя зі слов'янських царів мешкає цар Аванджа (*Аландж / *Валандж = Валинана – держава паннонських і волинських аланів-дунглібів = дулібів; ст.-англ. «dun, duning» – «темно-коричневий, чорний»; лат. «tenebris», нім., швед. «dunkel», нідерл. «donker» – темний; кор. «dunhan», турец. «donuk», карач.-балк. «тунакы», англ. «dingy», лит. «dulsvas», фриз. «dull» – тьмянний, – П.Д.), що має міста і великі регіони, багато війська і військових припасів; він воює з Румом, Іфранджем, Нукабардом і з іншими народами, але війни ці нерішучі. Потім з цим слов'янським царем межує цар Турка (цар аланів-тіурків = тиверців [Aturezane] – творців [металургів і ковалів – нащадків аланів-тибаренів Північного Кавказу], – П.Д.). Це плем'я найкрасивіше зі слов'ян лицем, більше них числом і хоробріше серед них силою» (А.Я. Гаркаві, «Сказання мусульманських письменників про слов'ян і русів // з творів Абуль-Хасана Алі ібн-

Хуссейна, відомого під прізвиськом Аль-Масуді (писав від 20 або 30 до 50-х років X ст. за Н.Х.)», http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Russ/X/Garkavi_mus_pis/11.htm).

Переважно, саме, у аланів тиверців (з усіх слов'янських племен) і була повсюдно поширена металургія заліза:

«Проте те, що північнокавказькі алани були відомі як видатні ковалі аж до XIII ст., повідомляє Гільом Рубрук: «І коли ми дісталися до описаного переходу, то із 20 [провідників. – О. Б.] у двох виявилися лати. Я запитав, звідки вони до них потрапили. Вони сказали, що купили лати у вищезгаданих аланів, які вміють добре виготовляти їх і є чудовими ковалями...» (Олег Бубенок, «Мадяри і козари у Північному Надчорномор'ї», https://shron1.chtyvo.org.ua/Bubenok_Oleh/Madiary_i_khozary_u_Pivnichnomu_Prychornomor_i.pdf?);

«Розкопки показали, що в цитаделях мешкала не тільки шляхта, мешкали там і висококваліфіковані ремісники: зброярі, ювеліри, золотарі. Про це розповіли залишки їх майстерень, знаряддя праці, напівфабрикати і чудові вироби з срібла, бронзи, з сердоліку та інших каменів, із заліза та сталі, численні прикраси та зброя. А навколо цитаделей, в неукріпленій частини селищ, мешкали прості ремісники: ткачі, гончарі, ливарники, металурги – плавці заліза (можливо, нащадки тибаренів і аланів-торків тиверці – творці; д.-київ. *тъвар' / *тъвър', укр. «твір» – «виріб, створення, творіння»; праукр. *добро – «виріб = творіння, товар»; согд. «twrk / тіурк» – «творець, металург, коваль?»; кит. «tiejiang», вірм. «darbin», ісп. «herrador», лит. «kalvis» – коваль; шор. «тебір / темір» – метал, – П.Д.). На одному тільки Алчедарському селищі район металургів займав площу понад ста гектарів. Це був дивовижний для того часу розмах металургійного виробництва. Тут знайдені сотні кілограмів залізної руди, шлаки, вугілля, сотні повітродувних керамічних сопел, десятки домниць для виплавки заліза, печей для збагачувального випалу залізної руди... Житла розташовані не рядами і не по колу, як в попередні періоди, а гніздами, в кожному з яких від двох-трьох до п'яти-шести осель. Число людей, що мешкали в них, дивним чином збігається з кількістю похованих в одному кургані. Якщо припустити, що кожне гніздо осель – патронімічна сім'я, то зрозумілим буде гніздове планування селища – це і є територіальна близькість членів патроніму сім'ї. Усередині гнізда осель або біля них зазвичай розташована одна або кілька домниць. Це господарська близькість. І кожен курган – усипальниця членів патроніму сім'ї – теж прояв певної близькості між ними...» (доктор історичних наук Георгій Федоров, «Знайдено селище тиверців», Наука і життя, №9, 1963 р., <http://www.perunica.ru/arxeologia/1423-najdeny-poseleniya-tivercev.html>);

«У другій половині IX століття безвісний чернець одного з баварських католицьких монастирів склав опис європейських племен і народів. Його праця дивом збереглася до наших днів. Нині вона перебуває в Мюнхені. З келії свого монастиря, розташованого десь на лісистому гірському схилі, монах дивився пильно і бачив далеко. Згадуючи різні племена і народи, мюнхенський анонім давав їм коротку, але дуже виразну характеристику. Втім, йому, ревному католику, всі люди, що не визнають врядування Папи, представлялися ворогами і породженням пекла. Серед інших згадує монах і слов'янське плем'я тиверців. На своїй варварській латині він називає тиверців «популюс фероціссімус» – «лютий народ» (вочевидь: народ-металург, бо лат. «ferri», «ferrum» – залізо, – П.Д.) і каже, що у них було сто сорок і вісім міст... Ми мали в своїх руках всі знаряддя праці, від важких молотів до волочила – складного інструменту для виготовлення дроту з срібла і бронзи, всі види зброї і побутових предметів, всі типи прикрас – від витончених набірних срібних сережок у вигляді виноградного грона до різного виду бронзових кілець, браслетів і скляних намистин. Ми могли на власні очі побачити і той загальноруський характер, який мала культура слов'ян Подністров'я, і ті її риси, які були характерні саме для тиверців... Це місто чорної металургії лежить біля притоки Дністра – річки Черн (як бачимо, дан., норв. «jern» – залізо має цілком прозоре походження, – П.Д.). Багато назв, наприклад назви сіл, часто змінюються. Але назви річок

дуже стійкі – вони зберігаються століттями. Давньоруське місто, що лежить в Подністров'ї між Білгородом і Хотиним на річці Черн, і є літописний Черн» (Георгій Федоров, «Денна поверхня», <http://www.sgtnd.narod.ru/wts/rus/Fedorov1.htm>).

12. Етногенез українців

До етносу ж українців увійшли не тільки горяни поляни-руси (алани-торки і споріднені з ними гостроготи грутунни / хорутани), а і як черв'яни (церівани = тервінги), уличі (вірм. «улахи» = влахи / волохи / волоти – велетні) та тіверці (*тіурки – творці) так і нащадки слов'янськокомовних караболгар, каракозар (включно з кавказькими аланами) та інших гузів / *гудів (жунів = гунів – велетнів), а саме чорні клобуки (ковуї, берендеї / барангури = борани / воради, яси / аси / *хази, торки, таркаси [лат. Tarcazi] / черкаси – темні аси, що були нащадками темно-червоношкірих *троксолан / роксолан, аланів-торків / русів-торків, готів-тетракситів і гузів-торків; санскр. «yasa» – слава; тадж. «торік», пушту «tor», протогерм. *derkaz, ст.-англ. «deorc», англ. «dark» – темний; серб.-хрв. «црн», азерб. «чірклі» – чорний; прасл. *qzъ / *qzъ, пол. «wąż» – вуж; лат. «aspis», англ. «asp», філіп. «ahas» – «гаспід, вуж, змія»; тадж. «хазідан» – повзати) та інші нащадки слов'янськокомовних сарматів, юечжів і аланів:

«Таким чином, можна прийти до висновку, що тамги групи «юечжі Дому Чжаову» (ще раз зазначимо, що ми умовно зберігаємо за ними цю назву), зустрінуті в Південно-Західній Монголії, Середній Азії, Центральному Казахстані і Північному Надчорномор'ї, показують шлях просування групи кочових (насправді напівкочових прабалтсько-слов'янськокомовних, – П.Д.) племен від Монгольського Алтаю і Джунгарії через Казахстан і Середню Азію в Східну Європу. Було б дуже заманливо зв'язати це просування племен з широким розповсюдженням в останні століття до н.е. і особливо перші століття н.е. в Середній Азії і сарматських районах курганних поховань в підбоях з південним орієнтуванням похованого (це райони Західної Фергани, Согду, Хорезму, Північного Надкаспію і далі на захід). Належність сарматів, як і давніх правителів Хорезму, Бухари і Согду, до іранської (насправді прабалтсько-слов'янської, – П.Д.) групи племен не залишає сумніву в тому, що племена групи «юечжів Дому Чжаову» були іранськими (насправді праслов'янськими пращурами аланів, – П.Д.). Цагангольський комплекс тамг, як уже зазначалося, виділяється серед відомих матеріалів з Монголії. Він дозволяє висунути дуже цікаве для історії не тільки західних районів, а й самої Монголії припущення про наявність в її південно-західних районах у другій половині I тисячоліття до н.е. групи іранських (насправді, прабалтсько-слов'янських, – П.Д.) племен. Факт цей не повинен викликати подиву, оскільки аналіз мов тохарської і саксько-хотанської, писемні пам'ятки яких знайдені в Східному Туркестані, привів дослідників до висновку, що вони пов'язані за своїм походженням зі східноєвропейським ареалом індоєвропейських мов (згідно Іванову 1958; Георгієву 1958; Порцигу 1964 саме прабалтськокомовні савромати, а також і слов'янськокомовні сармати, юечжі і алани, вочевидь, і залишили свій суперстрат в тохарських мовах, – П.Д.), від яких відокремилися до V ст. до н.е.» (Б.І. Вайнберг, Е.А. Новгородова, «Нотатки про знаки і тамги Монголії», <http://kronk.spb.ru/library/vainberg-novgorodova-1976.htm>);

«...«Алани, які отримали своє ім'я від гір, частими перемогами мало-помалу підкорили собі сусідні народи і дали їм своє ім'я, подібно персам... Колись вони прийняли всі одне ім'я і називаються тепер аланами, тому що у всіх їх однакові звичаї, дикий спосіб життя і однакове озброєння». З цього повідомлення Амміана Марцелліна виникла думка, що назва алани означає взагалі горян і зокрема, кавказьких горян. У зв'язку з цим деякі намагалися пояснити походження самого терміну «алан». Так, Сестренцевич-Богуш під ім'ям «Алан» приймає Алтайський хребет. Нейман виробляє слово алани з маньчжурського «alin» – «гірський хребет». За твердженням Cahun Leon, давньотюркською мовою (насправді ж тунгузько-маньчжурською, бо тюркська мова на той час ще не утворилася, – П.Д.) алани означають горян... А що алани не втратили своїх

етнічних рис, про це свідчить сам же Амміан Марцеллін, описуючи їх зовнішній вигляд (високий зріст, красу, темно-русяве волосся і т.д.) І тим самим як би підкреслюючи їхню етнічну індивідуальність...» (З. Ванєєв, «Середньовічна Аланія», р. 1. «Алано-Осська проблема і середньовічна Аланія», <http://osetins.com/2008/02/09/print:page.1,srednevekovaja-alanija.-glava-1.-alano.html>);

«...евенк. ala- 1, alakīt, alan 3; евен. алън- 1, алън 3; негідал. alan- 1, alaxīt 3; маньчж. alin 2; чжурчж. ali-in 2; нан. ala 3; удег. ala 4, де: 1 – «перевалювати гору», 2 – гора, 3 – «гірський перевал», 4 – лощина, – «Порівняльний словник тунгузько-маньчжурських мов», відповід. ред. В.І. Цінціус, <http://altaica.ru/LIBRARY/TMS/tms1.pdf>; <http://www.altaica.ru/tms.htm>);

«К. Мюлленхофф, праці якого заклали основу (хибних, – П.Д.) уявлень про іранськомовність скито-сакських і сармато-аланських племен, вивчаючи етимологію слова «алан» прийшов до висновку, що воно походить від маньчжурського «alin» – гірський хребет... У Нижньому Поволжі на основі етнічного ядра савроматів складається ранньосарматська культура, представлена потужними племінними об'єднаннями аорсів і сіраків, а в Південному Надураллі на основі іседонського етнічного масиву формується Прохорівська культура ранніх алан... (нащадки темно-червоношкірих горців, шкіра яких в низинах поступово збідлила; грец. «άλκος», блг. «алено», рос. «алый» – яскраво-червоний, – П.Д.) ...простежується певна закономірність в поширенні подібних явищ в матеріальній культурі від Монголії через Середню Азію в степи Східної Європи. Причому хронологічно ця культурологічна хвиля збігається з просуванням зі сходу в Середню Азію юечжів, а потім з появою аланів в Північному Надчорномор'ї [Скрипкін, 1990, С. 200-207]... Палеоантропологічні матеріали з Туви, Гірського Алтаю і Західної Монголії дозволили з максимальною об'єктивністю підтвердити етнологічну достовірність стародавніх китайських історичних хронічок щодо європеїдного населення Центральної Азії – жунів, юечжів, усунів і дінлінів... до середини II ст. до н.е. асо-юечжські військові кліщі зімкнулися над Середньою Азією: була підкорена територія держави Кангюй (з якою, ймовірно, була утворена військова спілка), були завойовані Согд, Бухара і Хорезм. В ході цієї глобальної військової операції сформувалася єдина арійська ідеологія іранськомовних степовиків (насправді балтизованих степовиків і нащадків балтськомовних усунів = асіан: язаматів, язигів і роксолан, а також і нащадків слов'янськомовних горян жун-ді і юечжі: античних германців, караболгар і каракозар, – П.Д.), що гордо іменували себе, незалежно від приналежності до конкретного степового (або ж до гірського, – П.Д.) племені – «аруана». У скитському (сакському) лексичному морі, яке оточувало асів, це слово незабаром стало звучати як «alana» – «alan», що дозволило асським полководцям згуртувати різноплемінний, але пасіонарний людський конгломерат в жорстку і міцну військово-етнічну спілку, яка зі славою просувалася через століття і народи під грізним ім'ям великих аланів» (Микола Лисенко, автореф. дис. «Аси-Алани в Центральній Азії: Центральноазіатський аспект раннього етногенезу аланів», <http://www.dissercat.com/content/asy-alany-v-tsentralnoi-azii-tsentralnoaziatskii-aspekt-rannego-etnogeneza-allan>);

«Салтово-маяцька культура (друга половина VIII – початок X ст.) є однією з найяскравіших культур Східної Європи періоду середньовіччя. Як було зазначено, населення, що залишило пам'ятки цієї культури, входило до складу Козарського каганату – держави, що займала великі території Східної Європи і проіснувала понад три століття – з середини VII ст. до другої половини X ст. Без звернення до матеріалів салтово-маяцької культури (слов'янськомовних гото-аланів, караболгарів і каракозарів, – П.Д.) неможливе вирішення багатьох проблем у вивченні історії східноєвропейських народів» (С.І. Владіміров, автореф. дис. «Озброєння та військова справа населення Доно-Донецького лісостепу у другій половині VIII – початку X ст.: салтово-маяцька культура», <https://www.dissercat.com/content/vooruzhenie-i-voennoe-delo-naseleniya-dono-donetskoi-lesostepi-vo-vtoroi-polovine-viii-nacha>);

«Загалом, фактів, які свідчать про належність салтівських селищ аланам і в період козарського панування, і пізніше, так само як і про збереження ними своєї (слов'янської, – П.Д.) мови, так багато, що можна лише дивуватися, чому козарознавці їх ігнорують. При цьому треба мати на увазі, що будівельниками міст і творцями високої культури, включаючи писемність, були саме алани (темно-червоношкірі і брахікранні алани-торки / алани-руси і споріднені їм караболгари утигури = яси, – П.Д.), а не козари (і не блідолиці і доліхокранні масагети = акацири, які мешкали з ними черезсмужно, – П.Д.). Інший етнічний компонент, представлений брахікранними (кулястоголовими) похованнями, згідно Турчанинову, виявився черкеським (насправді слов'янськомовним черкаським і касожським, відповідним таманським готам-русам і іншим кулястоголовим горидам українцям, а зовсім не мезокранним понтідам адигам / черкесам, – П.Д.). У літописі «яси і касоги» часто йдуть у парі. Так вони згадані і в звістці про похід Святослава, що привів до загибелі Козарського каганату: «Іде Святослав на козари; почувши ж козари, изидоша супроти з князем своїм Каганом, і соступишася битися, і бувши брані, здолавши Святослав Козар і град їх Білу Вежу взяв. І яси переможи і касоги»... Березовець припускав, що саме від салтовців ім'я «Русь» перейшло і на наддніпрянські слов'янські племена. За цим припущенням слідувати немає необхідності, оскільки за джерелами відомо багато «Русій» (більше десятка) і на півночі, і на півдні, і на заході, і на сході (зведення цих звісток див. у кн. «Звідки пішла Руська земля», 1986, кн. 1). Проблема полягає в іншому: чому аланів Подоння східні автори називали «русами»? І в зв'язку з цим постає питання щодо Надчорноморської Русі, яку також козарознавці ігнорують. Література про Надчорноморську Русь величезна, і в числі тих, що займалися цією темою науковців, було багато блискучих розумів (починаючи з Г. Еверса і В.Г. Василівського). По суті, і сперечалися лише тому, що шукали і не виявляли тут слов'янську Русь. А Русь спочатку всюди була неслов'янською (насправді саме слов'янською українською = гото-аланською, – П.Д.). Про те, що вона була такою в VIII – IX століттях в Криму, досить переконливо показав Д.Л. Таліс (стаття «Роси в Криму» http://historylib.org/historybooks/Fomin_Varyago-Russkiy-vopros-v-istoriografii/27 в журналі «Советська археологія», 1974, № 3). Таліс підтримав ідею Березовця і спробував знайти докази того, що і в Криму «росами» називали алан. Але археологічна і антропологічна близькість проглядається в могильниках південно-західного Криму і в брахікранних похованнях Подоння. Зазвичай вважається, що і тут, і там залишили слід болгари (тобто слов'янськомовні не монголоїдні горида – алани-торки, які були основним компонентом всіх караболгарських і каракозарських племен, – П.Д.), що мешкали тут раніше. Але ж захоронення в могильниках Криму практично не мали монголоїдної домішки (стаття Ю.Д. Беневоленський, «Антропологічні матеріали з середньовічних могильників південно-західного Криму» в «Матеріалах і дослідженнях з археології СРСР», вип. 168, Л., 1970)...» (Аполлон Кузьмін, «Козарські страждання», http://www.zlev.ru/39_12.htm);

«...Ступінна книга (офіційне історичне джерело Московського царства 16 – 17 ст.!) прямо заявляє, що: «За Іраклія царя ходиша Русь і на царя Хоздроя перського». Може йтися лише про візантійсько-перські війни середини 7 ст. н.е.; добре відомо, що спільником імператора Іраклія в цих війнах виступала Козарія, яка відправила свою армію в Закавказзя і Іран. Виходить, що Ступінна книга, оповідаючи про ці події, стверджує, що козарська армія – це руська армія!.. Ще в 16 – 17 ст. ніхто не сумнівався, що Козарія і є Русь; саме тому в історичних джерелах, що зазнали тотальної правки вже в пост-петрівські часи, в 18-му столітті, майже ніяких згадок про козарів немає. Всі повідомлення про Козарію виявилися настільки «незручними», що їх просто усунули...» (Ніна Васильєва, «Руська Козарія», <http://kladina.narod.ru/vasilyeva2/vasilyeva2.htm>);

«Не випадково араби знали тільки одних європейських купців, які плавали по Дону і Волзі, Чорному і Каспійському морях, а також відвідували Багдадський халіфат, – русів. Ці вихідці з «найвіддаленіших меж країни слов'ян» (тобто зі слов'янського Помор'я) везли на східні ринки рабів і хутро. До Багдаду руси (слов'янськомовні аси / алани = *утії /

юечжі, – П.Д.) добиралися на верблюдах. Перекладачами їм служили слов'янські слуги-євнухи. Цікаво, що на території халіфату руси видавали себе за християн і платили подушний податок (замість звичайної десятини), що, мабуть, сильно скорочувало торгові збитки від митних поборів... Етнічна приналежність русів була засвідчена арабськими письменниками з усією певністю: «Якщо говорити про купців ар-рус, то це один з різновидів слов'ян» (Ібн Хордадбех, друга половина IX ст.)... Руси («слов'яни від ругів», за визначенням митного статуту) з'являлися в Баварській марці головним чином в якості купців. Їх торговий шлях пролягав з берегів Балтики вздовж Ельбі і Одери до Праги, а з неї по Влтаві до дунайських міст Баварської марки – Раффельштеттена, Енса, Лінца, Пассау, Регенсбурга і ін. Наприклад, біля ободритського Веліграда (Мекленбурга) на Балтику виходила траса, яка вела на південь, у Подунав'я через Шверін-Магдебург-Галле-Прагу. Ця траса за всією своєю протяжністю з побудованими на ній греблями і мостами вперше описана у 965 р. Ібрагімом ібн Якубом... Кінцевою метою «руських» купців були візантійські ринки. За свідченням Ібн Хордадбеха, купці «ар-рус» «доставляють заячі шкурки, шкурки чорних лисиць і мечі з найвіддаленіших окраїн країни слов'ян до Румійського [Середземного] моря. Володар ар-Рума [Візантії] стягує з них десятину». Ці «окраїни» укупі з мечами («франкськими» мечами, як уточнюють інші арабські письменники, тобто перекупленими русами у франкських торговців зброєю з держави Каролінгів) досить ясно викривають в «купцях ар-рус» поморських (балтійських і чорноморських, – П.Д.) русів, що освоїли на той час центральноевропейський шлях «з варяг в греки». Через «країну слов'ян» (слов'янське Помор'я) вони піднімалися по Ельбі і Одери до Дунаю, де потрапляли під дію Раффельштеттенського митного статуту; рухаючись далі на південь, вони виходили до берега Адріатики і закінчували свою подорож в торгових центрах Греції або в самому Константинополі. Це і був справжній середньовічний шлях «з варяг у греки...» (Сергій Цветков, «Стародавні руси – воїни і торговці», http://zaist.ru/news/proiskhozhdenie_rusov/drevnie_rusy_voiny_i_torgovtsy/);

«Цікаво, що етнонім «ас» (снскр. «ahi-», авест. «aži-», грец. «ἄχις», н.-луж. «huž» – «змія, черв»; слвн. «kaša», англ. «asp» – «гадюка, змія», грец. «ἀσπίς, -ίδος», укр. «гаспід / аспід» – «змій; злий дух, диявол»; прасл. *qz' / *qžь, пол. «wąż» – вуж; тадж. «хазідан» – повзати; турец. «asil» – шляхетний; турец. «as», англ. «ase» – «ас, видатний, досвідчений», – П.Д.), вперше з'явившись в формі «асії» на сторінках античних джерел у I ст. до н.е. (Тобто задовго до першої згадки про аланів), проіснував паралельно з етнонімом «алан» (каз., кирг. «жилан», азерб. «ilan», турец. «ulan» – змії, – П.Д.) протягом усього історичного буття аланського народу, часом навіть заміщаючи це найменування в текстах історичних документів. Уже Страбон знає «асіїв», які в числі інших племен «відняли у греків Бактрію» [Strabo. XI. 8,2], це ж плем'я в формі «асаїв» ('Αδατοι; Яду, – П.Д.) відомо і Птоломею [Ptol. Geog. 5,9,16]. Помпею Трогу відомі «асіани», що стали царями тохарів [Pomp. Trog. Prol. 42]. А. Алемань вказує, що грузинські Oset'i і osi, в давніших формах Ovset'i і ovsi, є нічим іншим, як варіантом споконвічного етноніму *as-, в достатку задокументованого у східних джерелах як As, у монгольській мові у формі Asud (у множині), в китайських хронічках як Asu, а також в середньолатинських формах As, Aas, Assi, Azzi. Цей же етнонім відомий на івриті в формі Asia, а в давньоруських літописах багаторазово відбитий як етнічне найменування Яси [Алемань. 2003. С.33-34] (Микола Лисенко, автореф. дис. «Етногенез і військова історія іранських кочівників Євразії в період II ст. до н.е. – II ст. н.е.», <http://dis.podelise.ru/text/index-33244.html?page=8>);

«Гуни (жуни, – П.Д.) ж зі своїм ватажком попрямували до себе додому, щоб там надалі жити одні. Коли вони опинилися поблизу Меотійського озера, то зустрілися там з так званими готами-тетракситами. Готи, відгородившись спочатку щитами, стали проти наступаючих з метою захищатися, сподіваючись на свою силу і на укріпленість місцевості. З усіх тамтешніх варварів вони є самими мужніми. Початок Меотійської протоки, де тоді мешкали готи-тетракситами, утворюючи місяцеподібну затоку і найкращим чином захищаючи їх, залишало для нападників тільки один не дуже широкий вхід до них.

Пізніше ж, так як ні гуни не хотіли втрачати тут свого часу, ні готи не сподівалися протягом довгого часу протистояти безлічі ворогів, вони вступили один з одним в угоду, щоб з'єднавшись зробити спільно перехід і щоб готам оселиться на протилежному материка на самому березі протоки, де вони і тепер сидять, і щоб ставши на майбутній час друзями і союзниками утигурів, жити там з ними на вічні часи на одних і тих же правах. Таким чином ці готи влаштувалися тут (на «острові русів», – П.Д.)» (Прокопій Кесарійський, цит. за А.Л. Єрмолін, «Гуни-утигури і готи-тетраксити у творі Прокопія Кесарійського (локалізація місця протистояння гунів і готів, а також шлях їх руху через Керченський півострів у 3-й чверті V ст. н.е.)», <http://annales.info/step/hunny/ermolin.htm>).

Гуцули (*гудсули) і лемки, як і серби це нащадки вестготів тервінгів (античних германців черв'ян / церіван / зеруян; праіндоевроп. *тцерв / черв – змії; лат. «serpa», неаполітано-калабр. «servone», фін. «käärme» – змія; лит. «kirminas», тадж. «кірм» – черв). Можливо до субетносу гуцулів і лемків увійшли й нащадки гепідів / гелпідів (гельветів = хорватів; італ. «Хробатія» – Хорватія; укр. «хробак» – черв). Античні історики пращурів українців сарматів називали зміями (змії витіснили зі скитії кельтів неврів):

«Геродот також повідомляє, що неври за одне покоління до походу Дарія (тобто в середині VI століття до н.е.) змушені були переселитися зі своєї батьківщини в землю будинів через «змій». Змія була тотемом у фракійських та балтських (савроматських, а також і у слов'янських сарматських, – П.Д.) племен. Тому, можливо, у цьому повідомленні передано розповідь про витіснення неврів народами, у яких тотемом була змія» («Ньоври», <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/427491>).

Уличів вірмени називали улахами (влахами / волохами) через високий їх зріст. Д.-укр. слово «волот» – велетень. Пращурами ж уличів були альтцигіри / ультінзури / ультізури / ультіни (лат. «altum» – високий). Нащадками ж роксолан і інших аланів-торків були також і слов'янськомовні гузи-торки (*гуди-торки), що увійшли в етнос українців разом з іншими слов'янськомовними сармато-аланськими племенами:

«Ібн Місхвейх (1030 р.) пише, що тюрки (гузи) напали на Козарію в 965 р. Збіг дати цього нападу з розгромом Козарії Святославом давно вже давав привід вважати, що або тюрки (насправді темно-червоношкірі слов'янськомовні алани-торки і слов'янізовані нащадки балтськомовних гудів *троксолан / роксолан – гузи-торки = таркаси / черкаси, – П.Д.) у цьому повідомленні поставлені помилково замість Русі, або, що напади тих і інших були узгоджені між собою. Досить імовірно, що прав Вестберг, вважаючи, що Святослав підбив гузів (слов'янськомовних узів-торків, а аж ніяк не тюрків; кит. «chuse» – «чудовий, неперевершений»; ірл. «uasal», вірм. «azniv», осет. «уæздан», кавк. «уздень» – «благородний, шляхтич»; осет. «кад», англ. «kudos», лит. «guõdas», лтс. «gũods» – «честь, слава»; гінді «āḍara», лтс. «godu», укр. «гідність» – честь, – П.Д.) на війну з козарами, обіцяючи їм частину видобутку... Цілком ймовірно, з відходом Святослава саме язичницькі гузи господарювали в завойованих з їх допомогою козарських володіннях. Тому-то деякі арабські автори і виставляють тільки гузів як ворогів козар, зовсім не згадуючи Русь. Саме тому козари і просили у Хорезма допомоги не проти Русі, а проти гузів... «Іде Володимир на Болгари з Добринею уєм своїм в лодях, а торки берегом приведе на конях; і переможи Болгари» [Повість минулих літ, I, с. 59]. Особливо слід відзначити, що Володимир діяв за прикладом свого батька у спілці з гузами, що, цілком ймовірно, продовжувала існувати з часу Святослава» (Михайло Артамонов, «Історія козар», <http://gumilevica.kulichki.net/AMI/ami124.htm>);

«Що (слов'янськомовне, – П.Д.) плем'я торків дійсно мешкало біля Дону, доводиться тою обставиною, що його залишки в першій чверті XII століття ведуть на берегах цієї річки відчайдушну боротьбу з половцями. Потім Костянтин Багрянорідний в одному місці робить дуже важливе повідомлення. «Повинно знати, – виявляємо у нього, – що в той час, коли печеніги (слов'янськомовні баджанаки – пращури паджо / чалдонів, – П.Д.) були вигнані зі своєї землі, деякі з них за своєю волею і за взаємною згодою залишилися там і стали жити разом з так званими узами і до сих пір перебувають між ними»... Ця звістка

вказує на дружнє спільне співжиття, а ніяк не на кочування тільки в одних і тих же місцевостях. Ця невелика кількість печенігів, що залишилися, могла бути розпізнана від (таких же темно-червоношкірих, – П.Д.) узів тільки завдяки збереженню свого національного одягу, як повчає сина наш імператор-письменник. Перечитайте тепер всі наші літописи і переконайтеся, що печенігів серед половців не було...» (Петро Голубовський, «Печеніги, торки і половці до навали татар. Історія південноросійських степів IX – XIII ст.», <https://profilib.net/chtenie/97626/petr-golubovskiy-pechenegi-torki-i-polovtsy.php>; http://history.org.ua/LiberUA/PTPIst_1884/PTPIst_1884.pdf);

«Отже, печеніги (нащадки слов'янськомовних сарматів – баджо / баджанаки, – П.Д.) і гузи (торки), що залишилися в степах після численних погромів, увійшли в половецьку етнічну спільність. Однак частина з них, намагаючись зберегти (слов'янське, – П.Д.) етнічне обличчя, підкочувала до самих кордонів Русі – на р. Рось і пішла на службу до руських (київських) князів, утворивши прекрасний військовий заслон від половців. Землі Поросся були віддані їм під пасовища. Територія була невеликою, кожна орда мала власний наділ. Численні могильники, розкопані в Пороссі в кінці XIX – початку XX ст. Н.Є. Бранденбургом, є свідченнями повного освоєння цієї ділянки степу кочівниками (точніше, змушеними кочувати горянами, – П.Д.). Картографування могильників з різною обрядовістю дозволило, як нам представляється, намітити ділянки, зайняті ордами, що належали печенігам і торкам. Крім них, в якості васалів Русі в літописах згадуються берендеї. Рід баяндур (берендеї в руській вимові; тунг. / евенк. «баян» – багатий; і.е. *bherg'hos, загальнослов. «bergъ», укр. «беріг», тадж. «баланд» – високий; осет. «барæг» – вершник; темно-червоношкірі беленджери / *барангури = воради / борани = варанги / варяги, етнонім яких, можливо, походить і від і.-є. *wrdhos, д.-перс. *wrda-, угор. «vörös» – червоний, грец. «βερτζω» – рожевий, д.-укр. «варзія» – «назва червоної фарби»; перс. «ward» – троянда; перс. «birinj», лит. «varinis» – мідний; тадж. «бірінчй» – бронзовий, – П.Д.) відомий і у кипчаків, і у гузів. Вочевидь, баяндури (слов'янізовані бронзоволиці нащадки балтськомовних баянь = веньсу / веньоуто = вхндур / ванандур / венендерів = венедів [грец. Οβενέδοι], – П.Д.) входили в гузьку спільноту, а після розгрому торків відокремилися від них і в великій кількості перейшли на службу до руського князя. Їх було навіть більше, ніж торків і печенігів (баджанаків – пращурів паджо / чалдонів, – П.Д.) разом узятих. У всякому разі згадуються вони частіше, а значить політично були багато активніше. До середини XII ст. всі ці васальні орди об'єдналися в єдину спільноту Чорних Клобуків (відомих як слов'янськомовні таркаси / черкаси – «чорні аси», – П.Д.)» (С.О. Плетньова, «Кочівники Середньовіччя. Пошуки історичних закономірностей», <https://www.rulit.me/books/kochevniki-srednevekoviya-read-155710-26.html>);

«Цікаво, що селькупи називають російських чалдонів «паджо». Так само називали росіян-самарців Каялових їх сусіди, коли вони мешкали на берегах теплого моря «за Доном». Європейська зустрічальність слова «паджо» відносно до росіян (паджо-рус) відзначається також В.П. Кобяковим. Разом з тим, поширення цього слова в центрі Азії у Хакасії (аджоа, ажо) відзначає Л.Р. Кизласов. Стародавні хакаси в 6 – 7 століттях титулом аджоа або ажо наділяли правителя, законодавця і верховного суддю в одній особі» (Микола Новгородов, «Томське Лукомор'я // Російський слід на Обі», <http://www.sibogni.ru/content/tomskoe-lukomore>);

Отже «паджо» (баджо / баджанаками) називалися і нащадки слов'янськомовних сарматів кангли (кангюйці), більш відомі нам як печеніги (пацінаки):

«Як і всі кочові імперії – держава печенігів не була етнічно однорідною. Правлячі верстви розмовляли іранською мовою (а, можливо навіть і південнослов'янською мовою, так як алани / яси були нащадками як слов'янськомовних античних аланів, так і споріднених їм утигурів, а іранські осетинські говірки були лише нав'язані персами, що охороняли ущелину Дар'ял, зовсім не спорідненим аланам кавказцям овсам / осетинам значно пізніше, – П.Д.); це з'ясувалося недавно, коли в 1958 р. Н. Мещерський видав давньоруський переклад «Історії Іудейської війни» Йосипа Флавія. Там є порівняно давня

давньоруська глоса «язик же Ясескыш відомо є, яко від печенеженська роду народився, мешкаючи біля Тана [= Донець-Дон] і Меотського [= Азовського] моря» (М. Л. 1958). Іранцями (вочевидь, все ж таки слов'янами, – П.Д.) були також спільники печенігів (кангарів): «верхні Аси» (хваліси) і волзькі «річкові Аси» (Фурдаси / Буртаси). Зате за мовою тюрками були Ічгілі (пізні секлери в Угорщині). Крім них, значну роль грали ще гуно-болгарські мовні елементи. Це видно, хоча б з того, що печенізька верхівка вживала протоболгарську мову і абетку (на грецькій основі), як про це свідчить відомий напис печенізького вельможі Бойіли Жупана з кін. 9 – поч. 10 ст. (т. зван. скарб з Nagy-Szent-Miklos). Тому Кашгарі (11 ст.) і арабські географи 10 ст. пов'язують печенізьку мову з болгарською (вочевидь, зі слов'янською болгарською, – П.Д.). На всій території, де колись мешкали печеніги, тобто від Середньої Азії до Балкан, знайдено багато написів рунічним письмом, яке вчені, мабуть, справедливо – приписують печенігам. Але спроби його розшифровки з тюркської (остання А. Щербака від 1959 р.) не дали задовільних результатів, головним чином тому, що написи дуже короткі» (Омелян Прицак, «Печеніги», http://shron.chtyvo.org.ua/Pritsak_Omelian/Pechenihy.pdf);

«Повинно знати, що пачінакіти називаються також Кангар, але не всі, а народ трьох фем: Іавдірті (Явдіертім, – П.Д.), Куарціцур і Хавуксінгіла, як більш мужні і благородні, ніж інші, бо це і означає прізвисько Кангар» (Костянтин Багрянорідний, «Про управління імперією // Про народ пачінакітів», http://www.vostlit.info/Texts/rus11/Konst_Bagr_2/text37.phtml?id=6396);

«У статті А.Н. Карсанова «Тюрксько-аланські зв'язки» Р.Г. Кузеєв виділив цілий абзац: «Біруні (973 – 1048) писав про надаральських і надкаспійських аланів, що «вони – рід аланів і асів, і мова їх тепер складена з хорезмійської і печенізької». У «Іудейській війні» Йосипа Флавія є звітка про напад у 72 р. аланів (темно-вишневих аланів-русів, – П.Д.), що мешкали біля Танаїсу і Меотійського озера, на Мідію (Персію) і Вірменію. У давньоруському перекладі праці Флавія, зробленому, ймовірно, в XI ст., написано: «Мова ж ясеська (так на Русі називали алан, – А.К.) відомо є, яко від печеніженська роду родися, живуще біля Тану та Меотського моря. У той самий час совещаша ввійти на Мідську землю на воеваніє...» Свідощтва Біруні і давньоруського перекладача говорять про близькі, етнічні зв'язки між (слов'янськомовними, – П.Д.) аланами і печенігами». З цього приводу Р.Г. Кузеєв зробив приписку: «Добре доведено, що башкири – отуречені іранці (може бути аси, алани). А що таке хорезмійська мова? Алани і печеніги були тісно пов'язані» (і ті й інші були нащадками балтсько-слов'янськомовних кангюйців / кангарів / канглів, – П.Д.)...» (Ігор Антонов, «Р.Г. Кузеєв про проблему ранніх тюрків в Волго-Уральському регіоні», <http://vatandash.ru/index.php?article=2200>);

«До того ж виглядає дивною ситуація, при якій в сучасній слов'янській болгарській мові так мало пізніх (середньовічних) іранізмів. Скажімо, в українській і російській мовах їх значно більше, що має цілком прийнятні пояснення. Виходить, що поки рано говорити про збереження іранськомовного прошарку усередині болгарських племен у період козаро-болгарського конфлікту, що відбувся за розпадом Великої Болгарії Кубрата. Стало бути, неможливо припускати мовну ситуацію серед салтівського населення степового Подоння – Подонців'я в VIII – X ст... Тому поки неможливо сказати, якою мовою говорили донецькі яси на початку XII ст., коли вони опинилися в епіцентрі подій, пов'язаних з походами Володимира Мономаха і Ярополка проти половців (якщо це були не пращури осетинів – псевдоаланів, то вони, як і печеніги-кангари, вочевидь, були слов'янськомовними, а не іранськомовними, – П.Д.)» (О.Б. Бубенок, «Нащадки сарматів в степах Східної Європи (VI – XIV ст.)», http://www.bulgari-istoria-2010.com/booksRu/Potomky_sarmatov_v_stepiakh_Vostochnoi_Evrop_VIXIV_vv.pdf);

«Літописним підтвердженням європейності надчорноморських печенігів є розповідь з «Повісті минулих літ» про облогу Києва печенігами в 968 р., коли якийсь киянин зумів вийти з Києва і викликати підмогу, прикинувшись печенігом. Цей випадок описується наступним чином: «він же вийшов з міста, тримаючи вуздечку, і побіг через

стоянку печенігів, запитуючи їх: «Чи не бачив хто-небудь коня?». Бо знав він печенізьку мову, і його приймали за свого» [ПСРЛ. Т.1. Ленінград, 1926]. Безумовно дана розповідь передбачає, що зовнішнім виглядом киянин цілком міг зійти за печеніга. В 970 р. згідно з повідомленнями візантійських істориків Іоанна Скілиці і Льва Диякона печеніги беруть участь у військовому поході Русі на Візантію. Скілиця пише, що військо Святослава складалася з трьох етнічних елементів: руси + болгари, угорці й печеніги. Для печенігів цей похід закінчився невдачею – в одному з боїв під Аркадіополем візантійці заманили їх у засідку і практично повністю знищили [Лев Диякон. Історія, Москва. 1988]... Крім цього, Багрянорідний повідомляє, що кримські піддані Візантії наймають печенігів для виконання доручень в Русі (можливо, завдяки їх слов'янськомовності, – П.Д.) [Костянтин Багрянорідний, «Про управління імперією». Наука, Москва. 1991]. У другій половині X ст. арабський мандрівник Ібн-Хаукаль, характеризуючи взаємини Русі та печенігів, пише, що печеніги є бойовим «вістряем» русів і їх силою [В.В. Каргалов, «Зовнішньополітичні фактори розвитку феодальної Русі. Феодальна Русь і кочівники». Москва, 1967]» (Володимир Луценко, «Печеніги», <http://v1alut.livejournal.com/>, <http://archive.li/UqL1X>);

«Китайські спостерігачі завжди помічали, що звичаї і одяг кангюйців (кангарів, – П.Д.) не відрізняються від сарматів і аланів. У джерелах кангюйці розглядаються як кочовий народ, але разом з тим згадується наявність в їх країні міст. Говорячи про Яньцай, китайська історія епохи молодших Хань повідомляє, що «народ мешкає всередині глиняних стін». Це служить непрямим свідченням того, що і на території Кангюя, спосіб життя мешканців якого був схожий на Яньцай, так само були осілі селища. М.І. Філанович зазначила можливу правоту Б.А. Литвинського, що ототожнює Яньцай (в майбутньому Аланья) з Надараллям, припустивши, що йому може відповідати район Джетиасарів з його «глиняними стінами», тобто, потужним фортечним будівництвом. Аналізуючи китайські джерела, Л.А. Боровкова привела відомості, що свідчать про падіння колишньої могутності держави Кангюй до III – IV ст. н.е. Особливо цікаво, з її точки зору, вказівка на те, що в цей час кангюйці за виглядом, звичаями і одягом були подібні даваньцям, мешканцям держави Давань (срб.-хрв. «Даван», слвн. «Dávæn» – «давній, дуже старий», – П.Д.), яка обіймала центральну і східну частину Ферганської долини. Даванці за повідомленням в «Ши цзи», повтореному в «Хань шу», були європеоїдами, вели осілий спосіб життя і займалися землеробством. Отже, і канцзюйці були європеоїдами. У II – I ст. до н.е. вони були кочівникам, а до IV ст. н.е. перейшли на осілий спосіб життя, але, судячи з опису, займалися відгінним тваринництвом. Племена, що споконвічно мешкали на території Кангюю, брали участь в етногенезі і формуванні алан. З точки зору деяких дослідників, саме Кангюй з'явився колискою народу, що більше сторіччя існував під ім'ям «алани». Утворення в низинах Сирдар'ї (балтсько-слов'янськомовної, – П.Д.) сармато-аланської етнокультурної спільності поклато початок поширенню її в Закаспі, Північному Кавказі та осідання сарматських груп на окраїнних територіях Хорезму, у Надараллі, північних районах бухарського і самаркандського Согду, про що свідчать матеріали вивчення могильників на кордонах Хорезма, Заузбойського плато, Бухарського і Самаркандського оазисів» (Г.А. Тернова, «До історії сармато-аланських племен Жетису і Південного Казахстану в кінці III – IV ст. (за матеріалами археології)», <http://www.iie.kz/wp-content/uploads/2014/02/2013262.pdf>).

Доліхокранні ж середньовічні германці Скандинавії, як і споріднені їм такі ж доліхокранні блондини Росії, взагалі, не увійшли до українського етносу:

«Оскільки мезокранія і відносна широколицість в середні століття виявляються тільки у слов'ян (луличани, деякі групи словаків і мораван, древляни, тиверці і уличі), назвемо цю комбінацію власне слов'янською, хоча б відносно цієї конкретної епохи... Київський некрополь дає значний краніологічний матеріал, але так як він надходить з розкопок, проведених у минулому столітті, диференціювати його за обрядом поховання (в дерев'яних трунах, в ґрунтових могилах або в зрубних гробницях) зараз неможливо. Тому я була змушена зіставити сумарну серію з Київського некрополя з (середньовічними, –

П.Д.) германцями. Це зіставлення дало вражаючі результати – жодна зі слов'янських груп не відрізняється в такій мірі від германських, як міське населення Києва. Таким чином, слід визнати, що в складі дружини київського князя норманів (не гаутського типу, – П.Д.) було надзвичайно мало, якщо ніяких слідів їх в антропологічному вигляді населення міста не виявлено. Що стосується сільського населення Київської Русі, то воно також не виказує рис зв'язку зі скандинавами, відносячись до того ж антропологічного типу, що й міське» (Тетяна Алексеева, «Етногенез східних слов'ян за даними антропології», р. VIII «Деякі питання походження слов'ян», <http://metodich.ru/download/18870.docx>; https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/etnogenes_vost_slavyan/08.php);

«Ми простежили логіку основних подій етнічної історії Русі та Росії. Неважко побачити, що виклад цієї логіки зовсім не схожий на розповідь про соціальну історію. Етнічну історію будь-якої країни, тобто історію народів, що її населяють, не можна розглядати так, як ми розглядаємо економічні відносини, політичні колізії, історію культури і думки. Не є винятком і історія Росії, викладена в етнічному аспекті: її неможливо уявити у вигляді лінійного процесу, що йде від Рюрика до Горбачова. Події етногенезів народів нашої Вітчизни становлять історичну канву життя принаймні двох різних суперетносів (більш розвиненого і волелюбного брахіокранного українського та переважно архаїчного холопського доліхокранного російського, – П.Д.). Тому необхідно розрізняти історію Стародавньої Київської Русі (з IX до XIII ст., включаючи і історію Новгороду до його падіння в XV ст.) та історію Московської Русі (з XIII століття до наших днів)... Дійсно, якщо ми маємо на увазі культуру, тобто все, що є створеним людьми, то з тезою про спадкоємність із гріхом навпіл можна погодитись (хоча ж вона може бути створеною переважно іноземцями, – П.Д.). Але якщо йдеться про етногенез, то до нього ця теза взагалі не застосовується. На відміну від культурної традиції, етнічна традиція – це не спадкоємність мертвих форм, створених людиною, а єдність поведінки живих людей, що підтримується їхньою пасіонарністю. Що ж до стереотипів поведінки людей у Київській Русі та в Московській державі, то вони, як ми переконалися, відрізнялися дуже суттєво» (Лев Гумільов, «Від Русі до Росії. Нариси етнічної історії», М.: Екопрос, 1992, с. 292-296, <http://gumilevica.kulichki.net/R2R/r2r03f.htm#r2r03chapter7>).

Шведський антрополог Лундман відніс українців, разом з черв'янами південно-східної Польщі до малої раси горидів (східних альпінідів):

«Церівани (zerivani) / зеруяни (zeriuani) / черв'яни (слвн. «čřv»), срб. «црв» – черв, – П.Д.) – це королівство (regnum) настільки велике, що з нього походять всі слов'янські народи (нащадки *славів / свавів / свебів, – П.Д.) і ведуть, за їхніми словами, початок» («Баварський географ», http://www.vostlit.info/Texts/rus12/Bav_geogr/text.phtml?id=61);

«...«lingua seruiana» – сербська мова (в писемності Дубровнику XV – XVIII ст.)» (Олег Трубаčov, «Мінливий світ і вічні слова», <https://app.box.com/s/sfqocgfy7ki24o89b010ivt9aec6qhf>).

13. Нетотожність малих юечжі, псевдотохарські літературні пам'ятки яких збереглися, пращурам справжніх тохарів слов'янськомовних да-юечжі і інших сарматів

Значний вплив праслов'янськомовних пращурів аланів великих юечжів (кит. «да-юечжі») на літературну мову малих юечжів (можливо індоєвропеїзованих жунами і юечжами нащадків далекосхідних нівхів) відслідковується в Джатакамалі і інших буддиських пам'ятках на псевдотохарських мовах:

«До досить раннього періоду (частково можливо після відділення анатолійського) можуть бути віднесені численні тохаро-слов'янські загальні риси. Наприклад, якщо є дійсним припущення Адамса [Adams 1999: 661] про те, що тох. Б «äerška» несе у собі слід і.-е. *swesorkikeН, то зв'язок з типом слов'янських зменшувальних, таких, як російська «сестричка», не викликає сумнівів. Давно помічено, що тох. Б «teki» 'слово, наказ' (A take) тотожно прототипу ст.-сл. «рѣчь», але з таких ототожнень прямують безперечні висновки

про стародавні зв'язки діалектів. У світлі цих відкриттів нового часу здається потрібним переглянути звичні уявлення щодо ступеня архаїчності слов'янських мов. У деяких відносинах архаїзм прямо їх пов'язує з найбільш давніми станами індоєвропейської прамови (і, вочевидь, вказує на присутність до нашої ери праслов'янськомовних племен в Центральній Азії, – П.Д.)» (В'яч.Вс. Іванов, Про співвідношення успадкованого («генетичного» в лінгвістичному сенсі) і ареального в структурі слов'янських мов», <https://inslav.ru/images/stories/pdf/ArealGeneticBook-fv.pdf>);

«В.В. Іванов сформулював гіпотезу про етнічну неоднорідність юечжської племінної спільноти, в якій «на певному етапі поряд з тохарами входили і східно-іранські племена (насправді прашури слов'янськомовних ютів = йотів / гаутів, утигурів і бугаритів / бугурів / пугурів – да-юечжі, – П.Д.)». З огляду на те, що в II ст. до н.е. аж ніяк не всі юечжі покинули Внутрішню Азію (згідно з китайськими джерелами, в Ганьсу і Східному Туркестані залишилися «малі юечжі»), В.В. Іванов допускає «факт відкочування на захід, в Середню Азію, саме східно-іранського (слов'янськомовного, – П.Д.) компонента цього (юечжського, – С.К.) племінного об'єднання, що користувалося, поряд з іншими, також етнонімом тохарів (слов'янськомовних тугурів = бугурів / пугурів – пагеритів = бугаритів = болгар, – П.Д.)». Теза про етнополітичну неоднорідність юечжської племінної спільноти отримала несподіване підтвердження в результаті петрогліфічних знахідок в Південно-Західній Монголії, де на скелях ущелини Цагангол (Гобіалтайський аймак), серед наскальних малюнків, містився комплекс тамгових знаків. Б.І. Вайнберг досліджувала можливі зв'язки цагангольських тамг і показала їх єдність за зображеннями і походженням з вельми специфічною групою тамг Середньої Азії і Надчорномор'я – з тамгами на монетах царів Хорезму, Согду і Бухари, а також з сарматськими тамгами. Ще раніше нею було встановлено, що родинні династії Согду, Бухари і Хорезму II – I ст. до н.е. вийшли з середовища кочових племен, які брали участь в розгромі Греко-Бактрії, але разом з тим вони ніяк не були пов'язані з кушанською династією. Б.І. Вайнберг іменує їх «юечжами Дому Чжаову». Саме з цим «Домом», згідно з китайськими джерелами, пов'язані всі правлячі «Доми», що створені юечжами на північ від Бактрії. Вочевидь, що та частина юечжського племені, тамги якої зафіксовані в Гобійському Алтаї, а пізніше – в Согді, Бухарі і Хорезмі, не була ідентична південній кушанській групі юечжів. За своїми генетичними зв'язками північні юечжі тяжіли до сарматських племен Казахстану і Надуралля, аналогічні цагангольським тамги яких зафіксовані для III – I ст. до н.е. Цагангольський комплекс тамг свідчить про розселення в Південно-Західній Монголії, принаймні, в межах Монгольського і Гобійського Алтаю, «у другій половині I тис. до н.е. групи іранських (насправді, прабалтсько-слов'янських, – П.Д.) племен». Тим самим саме цагангольські тамги надійно підтверджують гіпотезу щодо юечжської приналежності «пазирикців», висунуту С.І. Руденко, і, більш того, щодо їх сарматських (східноіранських; насправді, прабалтсько-слов'янських, – П.Д.) зв'язків. Етнополітичний поділ юечжських племен і їх «вельможних Домів» у II – I ст. до н.е. на північну і південну групи відображає розпад, після важких військових поразок кінця III ст. до н.е., юечжського (тохарського) багатоплемінного об'єднання, яке створило до того у Внутрішній Монголії архаїчну кочівницьку імперію, на чолі якої стояв єдиний правитель і яка мала у своєму розпорядженні військо до ста тисяч кінних воїнів. Про цей період юечжської історії Сима Цянь пише: «У колишні часи (юечжі) були могутніми і з презирством ставилися до сюнну» (С.Г. Кляшторний, «Юечжі і гуни», <http://lib.icr.su/node/2230>);

«Археол. к-ра С. (сарматів / сермендів = да-юечжі / великих *утіів / гутіів, – П.Д.) на теренах від Уралу до Дону поділяється на 3 періоди: ранньосарматський (2 – 1 ст. до н.е.), середньосарматський (1 – серед. 2 ст.) та пізньосарматський (2-га пол. 2 – 4 ст.). Сарматська к-ра сучасної України має дещо ін. періодизацію: 1-й період (2 ст. до н.е. – серед. 2 ст.) з фазами А1 (2 – 1 ст. до н.е.), А2 (1-ша пол. 1 ст.) та В (2-га пол. 1 – серед. 2 ст.) і 2-й період (2-га пол. 2 – 4 ст.) з фазами С1 (2-га пол. 2 – серед. 3 ст.) та С2 (2-га пол. 3 – 3-тя чв. 4 ст.). Єдиними археол. пам'ятками сарматської к-ри є курганні поховання. С.

ховали померлих у переважно впускних похованнях у більш ранні кургани. Поховальне начиння яскраво демонструє розвинуте соціально-майнове розшарування сусп-ва. Найбагатші гробниці з численними золотими та срібними прикрасами належали "царям" та "царицям" (за термінологією антич. авторів): Чугуно-Крепінка серед. 2 ст. (розкопки С.Санжарова), Соколова Могила серед. 1 ст. (розкопки Г. Ковпаненко), Весняне кінця 1 ст. (розкопки О. Симоненка), Ногайчикський курган 2-ї пол. 1 ст. (розкопки А. Щепинського), Пороги кінця 1 ст. (розкопки Б. Лобая та О. Симоненка), Михайлівка кінця 1 ст. (розкопки А.Добролюбського), Мокра серед. 2 ст. (розкопки Т.Щербакової). С. були кочовими скотарями з рухливим типом кочування. Склад череди – насамперед вівці та коні. У сарматських могилах як напутню їжу застосовували тільки баранину, а про розвиток конярства свідчать знахідки спорядження для їзди верхи, зброї воїна-вершника й слава С. у стародавньому світі насамперед як непереможних кіннотників. С. являли собою т. зв. народ-військо, де все чоловіче і частина жіночого (незаміжні дівчата) населення були воїнами. Гол. родом військ була легка кіннота, заможні кочовики складали панцирну кінноту. У С. існували традиційні для кочовиків ремесла: обробка металів (зокрема вир-во зброї і прикрас, у т. ч. із золота), обробка шкіри і виготовлення виробів із неї тощо. Знахідки прясел у жін. похованнях свідчать про наявність ткацтва. Безумовно, сарматські жінки виробляли повсті, обробляли шкіру та ін. продукти тваринництва...» (О.В. Симоненко, «Сармати», <http://www.history.org.ua/?termin=Sarmaty>);

«Грум-Гржимайло пропонує гіпотезу, згідно з якою гілка юечжів, що потрапила на Алтай, об'єдналася з тамтешніми дінлінами і в V ст., зруйнувавши Юебань, через Середню Азію пробралася в Тохарістан. Однак розкопки Пазирика показали, що алтайські європеїди не світловолосі дінліни, а чорняві арійці (слов'янськомовні темно-червоношкірі гяньгуні, – П.Д.)...» (Лев Гумільов, «Ефталіти і їх сусіди в IV ст.», <http://gumilevica.kulichki.net/articles/Article30.htm>);

«Спочатку тохарські мови були віднесені до мов centum і поставлені поруч із західними індоєвропейськими. Нині в них відкрито більше ознак групи satem, ніж групи centum... За своїм становищем в розпаді індоєвропейської спільноти, який визначається граматичними і лексичними ізоглосами (van Windekens 1976; Adams 1984), тохари близькі до балтсько-слов'янських і германських мов (Іванов 1958; Георгієв 1958; Порциг 1964)... Георгієв навіть об'єднує їх з балтсько-слов'янсько-германською підгрупою в одну північну (в минулому північнонокайську, – П.Д.) групу індоєвропейських мов (Георгієв 1958б: 277 – 282)...» (Лев Клейн, «Стародавні міграції і походження індоєвропейських народів», <http://www.libed.ru/knigi-nauka/799709-9-1-kleyn-drevnie-migracii-proishozhdenie-indoeuropeyskih-narodov-sankt-peterburg-2007-oglavlenie-predislovie-vv.php>; http://www.archaeology.ru/Download/Klejn/Klejn_2007_Drevnie_migratsii.pdf);

«Про досить стародавні паралелі до таких фольклорних (за витоками) побудов в слов'янських традиціях свідчить тохарський Б поетичного тексту Джатакамали 352а 2-3202, де в 2 рядках з'єднуються 4 подібні зменшувальні форми: «kokalyiškam yākwaskam» – «возички (і) конячки», «sāsūškam rjaiuyiškam» – «синків ніженки» (всі 4 форми утворені від слів індоєвропейського походження і могли б бути давніми, хоча це не обов'язково; підкреслені мною зменшувальні тохарські суфікси типологічно, а можливо і генетично, подібні до слов'янських». Таким чином, можна цілком обґрунтовано стверджувати, що тохарська мова в ІЕ сім'ї є найбільш близькою слов'янським і балтським мовам, а швидше за все, якщо говорить прямо, вона має спільні з ними коріння» (Костянтин Пензев, «Арійська теорема / Цікава лінгвістика», http://www.uhlib.ru/istorija/ariiskaja_teorema/p6.php);

«У 2000 р. вийшла книга «Історична фонетика тохарських мов» (Бурлак 2000). У ній за збереженими словами обох мов реконструюється пращурова для них прототохарська, а вже вона зіставляється з праіндоєвропейською. З зіставлення її з праіндоєвропейською з'ясовується, що виділення прототохарської з праіндоєвропейської супроводжувалося низкою суттєвих перетворень (Бурлак, 2000: 180 – 181). Вся система приголосних

перебудована, ларінгальні і гуттуральні відмінності зникли, у більшість сполучень приголосних вставлені голосні, що їх розділяють, (дія закону відкритих складів, як і в праслов'янській мові, – П.Д.) і т.д. Це приводить до висновку про величезну роль субстрату, більш того – до ідеї, що прототохарська мова – це стороння індоєвропейська (вочевидь, слов'янська, – П.Д.) мова, засвоєна місцевим неіндоєвропейським населенням, яке говорило на мові, що не мала ні скупчень приголосних, ні різноманітності гуттуральних і ларінгальних. Аналіз прототохарської фонетики не дозволив автору зближувати цей субстрат з угорським мовою. Неясно, де проходило засвоєння індоєвропейської мови іншим населенням – вже в місцях виявлення тохарських мов або десь ближче до праіндоєвропейської. Можливо, є надія ідентифікувати субстрат за неіндоєвропейським займенником першої особи в тох. А nāṣ (ч. р.) і ṅuk (ж. р.), тох. В ṅaś (ч. р.) і ṅiś (ж. р.). За люб'язною підказкою В. Кулешова, єдина територіально близька мова, в якій є схожий займенник, це нівхська – з її займенником першої особи нуі. У нівхській також є термін для колеса kukuṣ, який можна пов'язати з тохарським kukāle «колесо» (пор. грец. κικλός). Судячи з топоніміки, нівхи в минулому населяли велику територію на Далекому Сході – Приамур'я (де мешкали раніше черезсмужно з тунгусо-маньчжурами та слов'янськомовними горцями дісьцями [чи-ді – «червоними ді» і бейді – «білими ді»], ба-ді, ді-жунами, шаньжунами і сербами [кит. «Xiānbēi / Сяньбі», маньчж. «Sirbi / Sirvi / Sarbi»]; бенг. «sarbōssa», гінді «sarvōssa» – найвищий, – П.Д.) та Сахалін і, отже, цілком могли бути тим етносом, який послужив субстратом для тохарської» (Лев Клейн, «Стародавні міграції і походження індоєвропейських народів», <http://www.libed.ru/knigi-nauka/799709-9-1-kleyn-drevnie-migracii-proishozhdenie-indoeuropeyskih-narodov-sankt-peterburg-2007-oglavlenie-predislovie-vv.php>; http://www.archaeology.ru/Download/Klejn/Klejn_2007_Drevnie_migratsii.pdf).

14. Українськомовність донських і північнокавказьких аланів і їх нащадків полян-русів та п'ятигірських черкасів (жанінців)

Звичайно ж об'єднання аланських племен, як пізніше і об'єднання переважно слов'янськомовних аварських племен, до якого входили і монголоїдні тунгусо-маньчжури, не було моноетнічним. Окрім брахікефальних балто-слов'ян в нього входили і доліхокефальні прототюрко-германці сако-масагети (саки / сакси, мазкути, талиші і інші частково іранізовані туранці), що були не темно-червоношкірими на відміну від слов'янськомовних нащадків сарматів і юечжів – асів, готів і інших слов'янськомовних античних германців, а лише яскраво-червоними, бо довго мешкали не в високогірних долинах, а на рівнинах. Вочевидь, саме через них європейці і називали аланами також і слов'янськомовних асів і інших брахікранних і темно-червоношкірих слов'ян і поступово слов'янізованих балтів. І можливо, саме через цих доліхокефальних алан, що поступово германізувалися або ж отуречилися, зараз і вважають хибно, що сармати, да-юечжі і алани-аси були не слов'янськомовними, а іранськомовними.

Вочевидь, саме в Кангюї, в якій мігрували да-юечжі слідом за балтськомовними усунями а, отже, і в Хорезмі (кит. Юєгянь / Юєцзянь – країна юєцзи = да-юечжі / великих *утіів / ютів / йотів, – П.Д.), що входив до його складу, остаточно і утворилася на балтському субстраті переважно слов'янськомовна аланська спільнота:

«Поява у II ст. до н.е. на території стародавньої авестійської «Кангхи, високої і священної» царства Канг, швидше за все, пов'язано з переселенням сюди частини юечжських (тохарських) і сакараукських племен, які поділили з усунями колишні землі заякскартських і семирічанських саків. Однак справжня зміна етнічної, расової і культурної обстановки пов'язана з воістину епохальною подією – великим переселенням зі Сходу» (Сергій Кляшторний, «Держави і народи Євразійських степів: від давнини до Нового часу», <https://history.wikireading.ru/226778>);

«Держава кангарів (Канг / Кангюї = Гунія / Жунія, – П.Д.) виникла в III ст. до н.е. в середній течії Сирдар'ї, в районі Кангхи. На чолі цієї держави стояв рід Уин, що походив з

східносакського (насправді з сарматського слов'янськомовного жунського, – П.Д.) народу юечжів» (Т.М. Амінов, «Ранні державні утворення на території Казахстану», <http://mirznanii.com/a/342339-3/rannie-gosudarstvennye-obrazovaniya-na-territorii-kazahstana-3>; <http://samzan.ru/35373>; <http://library.psu.kz/fulltext/buuk/a58.pdf>);

«Археологічний матеріал, таким чином, не дає підстав вважати, що (слов'янськомовні, – П.Д.) юечжі асимілювалися в середовищі хорезмійців (це найменування можна застосовувати до двох більш ранніх груп місцевого населення, які спільно мешкали в оазисі низин Амудар'ї до появи тут племен юечжів). За довгий час перебування в лівобережному Хорезмі (з рубежу IV – III ст. до н.е. до V ст. н.е.) вони теж «отримали право» називатися хорезмійцями (хорасміями = хурусами / русами, – П.Д.), хоча і зберегли свою самобутність (стали лише федератами Хорезма – полянами / українцями, тобто зовнішніми, – П.Д.). З цією юечжською групою населення ми можемо пов'язувати і походження правлячої династії Хорезма, що карбувала монету з кінця I тис. до н.е. [Вайнберг, 1977]. У монографії по нумізматиці Хорезма я детально проаналізувала всі доступні в той час джерела (нумізматики, тамги, письмові свідчення), тому тут я не буду повторювати аргументацію, а викладу лише основні висновки дослідження. Династія Хорезму, що карбувала монету, походила з кочового племені, яке брало участь у розгромі Греко-Бактрійського царства. Зіставлення тамг на монетах дозволило імовірно виділити особливу юечжську групу (умовна її назва «юечжі Дому Чжаову»), яка залишилася в Середній Азії після відходу основної маси кочівників за Амудар'ю і з якою, ймовірно, пов'язані і деякі місцеві династії більш пізнього часу (Согд, Бухара, Хорезм і ін.). Зіставлення тамг на монетах з широким колом подібних знаків, відомих на території від Західної Монголії до Надчорномор'я [Вайнберг, Новгородова, 1976], дозволило зробити висновок про те, що тамги поширювалися зі сходу з (аланськими, – П.Д.) племенами, які в широкому сенсі слова можна назвати «сарматами» (пор. ідею про східних сарматів у А.М. Мандельштама [Мандельштам, 1978])...» (Б. Вайнберг, «Етнографія Турана в давнину», <http://booksshare.net/index.php?id1=4&category=history&author=vaynberg-bi&book=1999&page=124>);

«З кінця I тис. до н.е. в Середній Азії з'являється велика кількість підбійних і катакомбних поховань, які, ймовірно, пов'язуються з племенами юечжі та усуней. Пов'язані з цим похоронним обрядом могильники відомі більш ніж у 140 пунктах, кількість вивчених курганів з підбоями та катакомбами досягає 1500, причому хронологічно ці могильники сягають V ст. – епохи «великого переселення народів». Визнано, що підбійно-катакомбний обряд поховання в Середню Азію привнесений ззовні і, швидше за все, є генетично пов'язаним з сарматами (нащадками да-юечжі аланами, – П.Д.). Середньоазіатські зв'язки аланів та їх перебування у глибинах Середньої Азії фіксуються не тільки у античну епоху, а й у середньовіччі. Так, С.П. Толстов описує в пісках Середньої Азії середньовічну фортецю Алан-кала, яка стоїть на великому караванному шляху з Хорезма до Східної Європи, що йде через безводне плато Устюрт. Назву фортеці він пов'язує з назвою народу алан. Там же С.П. Толстов пише і про роль аланів (нащадків да-юечжі юецзи, – П.Д.) в етногенезі хорезмійців» (В.А. Кузнецов, «Нариси історії аланів», http://iratta.com/alans/972-02_massagety_i_asii.html);

«Г.Ф. Дебец, зв'язавши антропологічні дані Д.К. Третякова з певними типами поховань, прийшов до висновку, що, незважаючи на велику схожість всіх черепів (типові європеїди: похилий лоб і розвинені надбрівні дуги), можна пов'язати брахі- і мезокранні (сармато-аланські, – П.Д.) черепи з похованнями катакомбної культури, а доліхокранні (скитські, – П.Д.) – з похованнями ямного типу. Таким чином, відмінність давньоаміанських і катакомбних антропологічних ознак зводиться тільки до збільшення черепного показника у людей катакомбної культури. Г.Ф. Дебец вважає, що подібне явище треба пов'язувати з переселенням: «є дуже ймовірним припущення про те, що катакомбна культура, принаймні певна її частина, є не просто етапом розвитку суспільства, а пов'язана з розселенням якоїсь етнічної групи, яка включала в собі брахікранний елемент».

Досліджені в невеликій кількості черепи з поховань на Північному Кавказі звертають на себе увагу порівняно високим черепним покажчиком. Цілком ймовірно, на Північному Кавказі і був той центр відносної брахікранії, звідки могло проникати населення на територію північнопричорноморських степів...» (Тетяна Попова, «До питання про походження катакомбної культури», <https://secrethistory.su/950-k-voprosu-o-proishozhdenii-katakombnoy-kultury.html>);

«У середньовічному Пороссі, можливо, була присутність інших етнічних груп. Так, наприклад, на могильнику Яблунівка археологами фіксуються зв'язки з Північним Кавказом (Моця О.П., Покас П.М., 1998). Автори припускають, що це пов'язано з переселенням ясів, полонених у 1029 синами Володимира Святославовича (Ніконівський літопис). Якщо яси були аланами у широкому сенсі цього етноніма, то антропологічним виглядом населення Чигирина можливо зобов'язане і їм. Важливим у цьому плані є зафіксовані паралелі в топоніміці Черкащини та Кавказу (Коков Д.Н., 1966)» (Тетяна Рудич, «До питання щодо антропологічного складу населення України XVI – XVII ст.», <http://www.kaz-volnoe.narod.ru/page357.html>);

«У середні віки в Південно-Західній Тавриді переважало населення з брахікранним широколицим антропологічним типом, що поширився тут після того, як за часів козарського панування на півострів прийшли ранні болгари. Але разом з тим, як про те можна судити за письмовими джерелами і даними лінгвістики, в середньовічному Криму були присутні і готоалани. ... К.Ф. Соколова відзначає, що брахікранні вузьколиці черепи, які походять головним чином зі склепів Інкерманського і Чорноріченського могильників, мають аналогії на Північному Кавказі, що ще раз підтверджує аланське походження цих склепів» (І.С. Піоро, «Кримська Готія» (Нариси етнічної історії населення Криму в пізньоримський період і раннє середньовіччя), <http://qrim.org/?p=33554>);

«Про величезний ареал аланів, що тягнувся «від Істра до Гангу» писав Амміан Марцеллін (XXXI, 2, 16). Тип розселення аланів був черезсмужний: «між багатолюдними та великими племенами». Як видно з цього пасажу, у Амміана Марцелліна алани явно не етнонім. Він же спеціально відзначає і багатоплемінний склад аланів (XXXI, 2, 13). Отже, до III – IV ст. н.е. формується аланська спілка, яка спочатку була організована за типом чоловічих спілок з різко мілітаризованою спрямованістю, включаючи іноплемянний склад. А назва «алани» («алани / аси» – змії / вужі, – П.Д.) у цей ранній період їхньої історії означав назву чоловічої військової спілки, військових дружин, а згодом трансформувався в етнонім» (Марія Балабанова, «Реконструкція соціальної організації пізніх сарматів за антропологічними даними», <http://Annales.info/sarmat/small/nav6b.htm>);

«Про походження аланів написав Петро Крусбер в своїй праці про північні народи, де він зазначає, що вони були венедекським, або слов'янським, плем'ям. Те ж саме стверджує і Матвій Меховський в 13-й главі I книги, де пише, що алани, вандалі, свеві і бургунди були з польських земель і говорили одною і тою ж польською, або слов'янською мовою. Про це ж пише і Веремій Руський в своїх літописах. П'єрфранческо Джамбуларі і Іренікус (I) стверджують, що чехи (Воєті) походять від згаданих аланів, яких Карл Вагрійскій (II) називає слов'янським плем'ям. Крусбер (I) і Альберт Кранц (I, 22) зараховують до слов'ян також і верлів. Карл Вагрійскій (III) пише, що знайшов у Франкфурті рукописну книгу одного автора, який, викладаючи історію Німеччини, переконливо доводив, що верлі були слов'янами; і автор цей жив в настільки давні часи, що, як було видно зі згаданої праці, міг застати онуків і правнуків верлів. Альберт Кранц в I книзі «Вандалі» наводить кілька аргументів на доказ того, що верлі, або герулі, були слов'янами. Однак Гельмольд Пресвітер усуває всі сумніви, згадуючи в числі слов'ян, що мешкають на Венедському морі, і цих верлів, які, згідно за Рейнекцієм, мешкали біля річки Гаволи. Деякі письменники називають їх герулами, але це неправильно, оскільки справжнім їх ім'ям було верлі, що на слов'янській означає «неприборканий, жорстокий і гордовитий народ». Про те, що саме ці якості історики приписували верлам, піде мова в

належному місці...» (Мавро Орбіні, «Слов'янське царство // Походження слов'ян та поширення їх панування», <https://unotices.com/book.php?id=96427&page=18>);

«Як відомо, Київ заснований Києм, першим князем київським. Що ж нам відомо про нього? Виявляється, Кий був вихідцем з Хорезму (справжнє його ім'я – Куйя; коваль? – П.Д.), після переселення частини хорезмійців-мусульман (хоча можливо, що більшість з слов'янськомовних хорасміїв = хурусів / русів так і не встигли стати мусульманами, – П.Д.) в Козарію, де вони були розселені в межах держави, Куйя став вазіром Козарії, ця посада після його смерті дісталася його синові – Ахмаду бен Куйя. Історик X століття ал-Масуді пише: «У цій козарській країні мусульмани є переважаючою силою, тому що вони становлять царську армію. Вони відомі в цій країні як Арсії (яси-аорси), і вони прибульці з країни Хорезм. У стародавні часи, слідом за появою ісламу, почалися в їх країні посуха і мор, і тому вони прийшли до козарського царя. Вони були людьми сильними і сміливими, і козарський цар покладався на них в своїх військах... Крім того, їм належить посада вазирів. В даний час вазір один з них – Ахмад бен Куйя... Мешканці Арсії мають також мусульманських суддів». Арсанія (*Хварсанія = Хварезм / Хорезм, – П.Д.) – адже це одна зі «слов'янських» країн, нарівні зі Славією і Куявією...» (Олексій Бичков, «Льодове побоїще та інші «міти» російської історії» / «Київська Русь. Країна, якої ніколи не було?: легенди і міти», <http://fibusta.site/b/389092/read>; <https://coollib.com/b/294764/read>; http://www.universalinternetlibrary.ru/book/69815/chitat_knigu.shtml);

«Наприклад, О. Прицак прямо пов'язує літописного Кия з батьком козарського вазіра (глави збройних сил Козарського каганату) Ахмеда бен Куйя, згаданого ал-Масуді в оповіданні про сталу найману армію козарських правителів. Що стосується «неминучості» висновку щодо ідентифікації літописного Кия і козарського (точніше, хорезмійського) Куйя, то тут, мабуть, правильніше буде прислухатися до згадуваної думки В.Я. Петрухіна. Однак саме визнання можливості іранського (точніше слов'янського юечжського, – П.Д.) походження імені засновника Києва досить цікаво...» (Ігор Данилевський, «Передісторія України», <https://www.litmir.me/br/?b=268900&p=4>);

«У Шумерському царському списку перші вісім царів, тобто всі царі, що жили до потопу, розподілені по п'яти містах. Про місто перших двох царів різні варіанти списку дають різні відомості. З трьох основних копій, що дійшли до нас, дві стверджують, що першим містом було Ерідун, а третя копія, на думку найавторитетнішого експерта Т. Якобсона, першим містом називає місто Куара. Він же наводить аргументи на користь того, що варіантами вимови для Куара були також Кувар і Кубара (Коубара = Кавара – кавовий / коричневий, – П.Д.). «Куара – кувар» виразно здається словом, пов'язаним з граматичним коренем «ков – куй», асоційованим з ковалями. «Куара» вельми схоже на «Куар» – вірменський варіант для імені «Кий – Каїн...» (Борис Мойшезон, «Вірменоїди – аристократія давнини», <http://novarm.narod.ru/arch052006/armeno.htm>);

«Слід зазначити, що середньосарматський культурний комплекс поєднує нові риси, які мають східне походження, з (балтськомовними, – П.Д.) ранньосарматськими. Становлення цього періоду традиційно пов'язують з появою нової політичної сили на історичній арені аланів (нащадків да-юечжі – слов'янськомовних хорезмійців юецзи, – П.Д.), які прийшли зі сходу. Ця концепція не суперечить «відродженню» старих рис, які були характерні для пам'яток скито-савроматського періоду. В першу чергу до них можна віднести такі яскраві ознаки, як діагональний тип поховання, звіриний стиль і інші... Виділення пам'яток середини III – IV ст. н.е. в Волго-Донському межиріччі, на Нижньому Дону і в Північному Надчорномор'ї, головною відмінною особливістю яких є поховання в Т-видній катакомбі, характерній північнокавказьким аланам, ставить перед вченими нові дослідницькі завдання. Крім того, в цих комплексах були зафіксовані і відмінності як у поховальному обряді, так і в елементах матеріальної культури, що дозволило деяким дослідникам виділити окрему культуру, пов'язану з переселеннями частини північнокавказьких алан на північ і північний захід і формування алан-танаїтів письмових джерел...» (Олександр Пилипенко, Степан Черданцев, Ростислав Трапезов, Матвій

Томілін, Марія Балабанова, «До питання про генетичний склад сарматського населення Нижнього Поволжя (дані палеогенетики), <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-geneticheskom-sostave-sarmatskogo-naseleniya-nizhnego-povolzhya-dannye-paleogenetiki>, <https://readera.org/hfrir-jvolsu/2020-4-25>);

«...тільки в слов'янсько-румунсько-грецькому обряді, як і в хорезмійському, слово «коляда» (colinda, qalandas) міцно зв'язується з назвою новорічної обрядової пісні і стає приспівом цієї пісні. Між Хорезмом і слов'янсько-румунсько-грецьким світом можна відзначити ще один, дуже важливий для нашого дослідження регіон, Західний і Північний Кавказ з народами, що населяють його і належать до православної церкви (грузини, абхази, осетини). У всіх цих народів поширені і обряд і термін. В Абхазії «Каланда» або «Калинди» – назва новорічного обряду і обрядового хліба. У гурійців Васильєв день називається «каландоба...» (Сергій Толстов, «В зв'язку з історією хорезмійсько-козарських відносин», http://nomadica.ru/biblioteka/se_46_2_tolstov.html; <http://kungrad.com/history/etno/kalandas/>; <http://groznijat.tripod.com/kalandas/>);

«Поряд з представленою інформацією, є і додаткова: «рус і козар були однієї матері і батька. Рус шукав і знайшов місце собі, острів не великий і не маленький, з болотистим ґрунтом і гнилим повітрям. Місце те лісисте і важкодоступне, і ніколи жодна людина не досягав того місця». Наведена характеристика місця розташування руса цікава не тільки тим, що відображає етнічну спорідненість руса і козара (таких же темно-червоношкірих каракозарів, – П.Д.), єдність південно-уральського (насправді східно-туркестанського, – П.Д.) походження, але і те, що місце розташування «острова» – «смердюча» земля, яка перебуває в басейні р. Емби (Арсія / Арсанія / Артанія / *Гартанія / *Харутанія, в якій перебували військові дружини хорасміїв = хурусів = гарудів / хоротів, або ж в гирлі / гортані р. Кубань, де перебували військові дружини готів-русів / гревтунгів / грутуннів = хорутан, – П.Д.). З іншого боку, цей опис наводить на думку щодо правоти Байера і Шафарика, які вперше звернули увагу на те, що в стародавній мові індоєвропейців слово «рос» означає також озеро, багно, сире багнисте місце, яке пізніше в Надазов'ї назвуть «келем». «Острів» русів міг бути алегоричним позначенням їх ареалу в середовищі інших, оточуючих цей етнос народів» (Володимир Кожухар, «Русь, яка була: витоки, генезис, міграція», <http://www.kaliningrad.wie.su/WiE-en/soderzhanie.pdf>);

«Селища наддніпрянських слов'ян навіть в X ст. не покривали Поросся (багнистого місця, що дало назву річці Рось, – П.Д.), а тим часом багато елементів Пороської культури ясно простежуються в слов'янських старожитностях цього часу. Природно припустити, що ця обставина є результатом масового проникнення носіїв (слов'янської сарматської / аланської, – П.Д.) культури Поросся в слов'янське (насправді в кельтське і балтське, – П.Д.) середовище. Антропологічні ж дослідження говорять, що «скито-сарматські» (тобто аланські / аські) риси, в фізичному вигляді київського населення стародавньої Русі, як міського, так і сільського, виражені настільки яскраво, що «ця подібність може бути витлумачена в плані неслов'янської (насправді, некельтської і небалтської, – П.Д.) приналежності (споконовічно слов'янськомовних, – П.Д.) полян» [Алексєєва Т.І., «Етногенез східних слов'ян за даними антропології». М., 1973. В кн.: «Слов'яни і Русь: Проблеми і ідеї: Концепції, народжені трьохсотлітньою полемікою, в хрестоматійному викладі»]. Про присутність в «руських» (гревтунгських / грутунгських = хорутанських і хорезмійських / хвалиських = хуруських, – П.Д.) дружинах київських князів численного іранськомовного (насправді, слов'янськомовного, – П.Д.) контингенту досить ясно свідчать іранські (насправді, слов'янські сарматські, – П.Д.) божества Хорс і Симаргл в язичницькому Пантеоні князя Володимира. Хочу звернути увагу на те, що легенда про полянську данину, виплачену козарам мечами, належить саме ясьському населенню Наддніпрянщини. Згадка меча, як характерного предмета озброєння скито-сарматських народів, простежується в писемних пам'ятках з часів Геродота. Тим часом археологічні дослідження в Середній Наддніпрянщині говорять про те, що меч «не має місцевих коренів в культурі попередньої доби» [Цеглярів А.Н., Медведєв А.Ф. «Озброєння // Давня

Русь: Місто, замок, село». М., 1985. (Археологія СРСР). С. 320], а масове озброєння мечами східнослов'янських ополчень відбулося не раніше X ст., тобто тоді, коли Київське князівство вже позбулося данинної залежності від козар. Отже, легенда про данину мечами виникла у народі, що оселився в Середній Наддніпрянщині в VII – VIII ст. і з давніх пір сповідував культ меча. Цим народом могли бути тільки (слов'янськомовні, – П.Д.) аси. У світлі наведених вище антропологічних даних щодо фізичного вигляду «полянів», ця гіпотеза має твердий ґрунт. Виникнення Наддніпрянської Русі стало тією справжньою зустріччю (кельтськомовного і балтськомовного, – П.Д.) слов'янського і іранського (насправді, слов'янськомовного сарматського, – П.Д.) світів, прелюдією до якої був тисячолітній період скито-сарматського панування в Північному Надчорномор'ї. З цього часу давньоруська культура відчуває сильний іранський (насправді слов'янський сарматський, – П.Д.) вплив. Давньоруський словник рясніє словами іранського (насправді, давньослов'янського сарматського, – П.Д.) походження – «сокира», «хата», «шаровари» та ін. Через посередництво асів давня Русь ознайомила з вавилонськими і пергамськими мірами довжини і ваги, загальноприйнятими в сарматський період на всьому Передньому Сході, на Кавказі і у Північному Надчорномор'ї. Так, давньоруська «велика гривенка» або «руський фунт» відповідає вавилонській міні, а «пуд» – вавилонському таланту; пергамський «палець» дорівнює руському «вершку», а «крок» – «аршину» [Вернадський Г.В., «Стародавня Русь»]. Руське (українське, – П.Д.) народне мистецтво сприйняло багато іранських (насправді слов'янських сарматських, – П.Д.) мотивів. Найбільш яскравий з них – улюблений сюжет давньоруської вишивки: жінка на коні або між двома кіньми, під копитами яких, а також нагорі зображені по два знака свастики, – ймовірно, сонце в «верхній» і «нижній» півсфері небес. Шанування скитами Великої Матері відзначено ще Геродотом; цей культ був характерний і для алан. Давньоруські билини знають чимало випадків одруження київських витязів на богатиршах-«Поляницях», які виїжджають «в чисте поле полякувати, та шукати ж собі супротивничка». Причому, як правило, вони перевершують чоловіків-«супротивничків» силою, відвагою і бойовим мистецтвом. Ось Добриня тричі наїжджає на випадково зустрінуту в степу Поляницю Настасю, намагаючись збити її з коня ударами палиці по голові. На третій раз Настася, нарешті, звертає на нього увагу: «Думала ж, що руські комарики покусують, ажно руські богатирі поклацують!» А свою пропозицію одружитися з нею вона втілює в наступну форму: «Зроби зі мною заповідь велику, а не зробиш ти заповіді та великої – на долоню покладу, іншою зверху притисну, зроблю тебе я так з вівсяний млинець»...» (Сергій Цветков, «Сармати і слов'яни», http://zaist.ru/news/slavyane_v_antichnosti/sarmaty_i_slavyane/).

Споріднені полянам-русам слов'янськомовні північнокавказькі алани-торки (таркаси / черкаси – темні аси) неодноразово частково переселялися на землі України:

«Йдеться про одну з люстрацій (перепису, ревізії) Канівського та Черкаського замків, датовану 1552 р., де сказано: «Початок Черкасів і Канева. Від початку Черкасів і Канева відходи по всіх тих річках вільні були... ..бо князь великий Литовський Гедимін, завоювавши над морем Кафу і весь Перекоп і Черкаси П'ятигірські, і привівши Черкасів частину з княгинею їх, посадив їх там, де тепер Черкаси сидять, а Сніпородців посадив на Дніпрі у Каневі і сидячи Сніпородці на Дніпрі у Каневі, передбачивши батьківщини свої по річках іншим Севірським уходити не стали» [Архів Південно-Західної Росії, 1886, с. 103]. Якщо врахувати, що Гедимін – великий князь литовський одноосібно правив з 1316 по 1341 рр., то виходить, що місто Черкаси було засноване у першій половині XIV ст. і своєю назвою завдячувало народу кавказького походження... До цього слід додати, що у лютому 1560 р. князя Д. Вишневецького було призначено Іваном IV воєводою у черкасів, куди московський цар відправив православних місіонерів. Д. Вишневецький успішно впорався з цією місією – черкаси прийняли православ'я (насправді ж, вони православними були і раніше, – П.Д.), а на дочці одного з князів Черкаських – Марії (до хрещення – Кученії) Темрюківні був одружений другим шлюбом сам цар [Запорізька січ]. Відомо також, що після 1560 р. Д. Вишневецький, невдоволений ставленням до нього Івана IV,

повертається на Запоріжжя із відданими йому українськими та донськими козаками, а також черкасами з племені Жане [Дмитро Байда-Вишневецький]. ...академік Ф.І. Шміт зазначив, що церковне мистецтво Стародавньої Русі мало свої витoki не в Константинополі, а в Північно-Західному Кавказі [Шміт, 1919]. Крім того, Л.І. Лавров підкреслив, що існують «загальні риси в архітектурі найстаріших храмів Києва та Чернігова, з одного боку, і синхронних храмів Абхазії (особливо Моквінського) – з іншого» [Лавров, 1961]. ...Л.І. Лавров більш детально зупинився на багатьох аспектах цієї проблеми. Він, зокрема, наголосив: «Окремі риси побуту населення Київської Русі мали місце у побуті кавказьких народів. Наприклад, адиги (насправді, лише їх аланська шляхта – князі [ад. «пщи»] і уздені [ад. «уерк»], – П.Д.), подібно до Святослава та запорожців, носили на голові оселедці, про що свідчили Юліан у XIII ст., Інтеріано у XV ст. і російський мандрівник 1890 р.» [Лавров, 1961]. Дослідник також наголосив на спільних рисах у будівельній техніці українців та адигів Північно-Західного Кавказу [Лавров, 1961]. Він також звернув увагу на одяг: «Відомо, що ряд елементів старовинного одягу українського козацтва (жупан, кунтуш, шапка «кабардинка» тощо), а також селянського (наприклад, постолі) має аналогії у старовинному одязі кавказьких горців, грузинів та вірмен» [Лавров, 1961]. Л.І. Лавров також наголосив, що важкий український плуг має аналогії з адигейським [Лавров, 1961]. Дослідник пояснював дані збіги різними чинниками, не виключаючи при цьому можливості міграції окремих груп кавказького населення на територію України в минулому» (О.Б. Бубенок «Деякі паралелі у матеріальній культурі населення української Наддніпрянщини і Північно-західного Кавказу», <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/171978/09-Bubenok.pdf?sequence=1>).

Вочевидь, слов'янськомовних північнокавказьких аланів витіснили зі своїх земель козарські кавказці разом зі східними курдськими племенами, що були переселені козарами з Вірменії безпосередньо до території Аланії або ж персами до сучасної території Південної Осетії (в останньому випадку з метою підтримки ними перського військового гарнізону, що охороняв «Дар'яльські ворота» до Закавказзя):

«Середньовічний грузинський історик Леонтій Мровелі, що жив, як вважає більшість дослідників, у XI ст. і користувався давньою історичною письмовою традицією, називає пращурів осетин «козарами». Як було показано ще в минулому столітті, під «козарами» давньогрузинських хронічок насправді ховаються скити (чого насправді не може бути, бо царські скити паралати були індійцями [можливо, бригами / фрігійцями] чи навіть кельтами [можливо, бригантами / лат. Brigantes], а зовсім не іранцями, а скитське простонароддя взагалі було переважно фінськомовним, – П.Д.), а ім'я «козар» в даному випадку є лише анахронізмом... Як пише Мровелі, в перший же свій похід цар скитів («козар») перевалив через Кавказькі гори і підпорядкував собі народи Закавказзя. Синові своєму Уобосу він виділив землю від р. Ломекі (Тереку) на сході до західних меж Кавказу, разом з бранцями з Вірменії (Сомхиті) і Східної Грузії (Картлі). «І оселився тут Уобос (разом також і з курдськими бранцями, – П.Д.). Нащадками його і є овси. Це і є Осетія (Овсеті), яка (територія) була частиною спадку Кавказу». Отже, згідно з Мровелі, осетини є прямими нащадками скитів (насправді козарських кавказців і бранців курдів, – П.Д.), що включили в свій склад також бранців з Вірменії та Східної Грузії. Непрямим доказом справжності цього генетичної зв'язку може служити, зокрема, позначення давньогрузинськими літописами етнонімом овси (осетини) як скитів, сарматів і аланів, так і сучасних осетин» (Ю.С. Гаглоїті, «Алано-Георгіка», <http://www.iriston.com/nogbon/news.php?newsid=1236>);

«Під 515 р. коміт Марцеллін говорить про напад гунів-сабірів на регіони Вірменії і Малої Азії. Ромеї намагалися змовитися з гунами, залучити їх на свою сторону, так як нанесений ними збиток важко відчувався провінціями... Таким чином, з відносною впевненістю можна говорити про те, що в епоху Анастасія (до 518 р.) Каваду довелося вести боротьбу на північних кордонах своєї імперії і не тільки на схід від Каспію, але і на

західному його березі, на Кавказі. Боротьба ця велася і дипломатичним шляхом і з залученням військової сили. Прокопій Кесарійський стверджує, що саме Кавад опанував «Каспійськими воротами» після смерті Амвазука, «родом гуна». Останній пропонував передати охорону воріт ромеям, але Анастасій, нібито, не сподіваючись на військову силу, відмовився від цього, а Кавад прогнав дітей Амвазука і захопив ворота. Факт цей можна віднести до 507 або 508 рр., бо Прокопій повідомляє про нього до того, як була закінчена споруда фортеці Дари. Погоджуються з цим свідченням дані сирійської хронічки, яка повідомляє, що Кавад наполегливо вимагав від ромеїв суму в п'ять кентенаріїв золота, яке він отримував в якості оплати утримання перських військ, що оберігали ворота від гунів» (Н. Пігулевська, «Сирійські джерела з історії народів СРСР», http://www.orientalstudies.ru/rus/images/pdf/add1/TIVAN_41_1941_pigulevskaya.pdf).

І це добре узгоджується як з тим, що антропологічно неоднорідні курди вважають також і осетинів нащадками своїх пращурів, так і зі значною подібністю між чоловічими і жіночими черепами середньовічних пращурів осетинів, а також і наявністю у осетинів і у курдів талишів як іранського, так і кавказького компонента в матрилійній частині їх генофонду:

«Краніологічна характеристика. При описі черепної коробки як в чоловічій, так і в жіночій серіях, слід в першу чергу відзначити значну величину поперечних розмірів. В обох групах значення поперечного діаметра потрапляють в категорію великих величин (146,3 і 143,2 мм), тоді як для інших двох діаметрів характерні середні значення величин. Таким чином, ми можемо характеризувати черепи як помірно брахікранні за черепним вказівником, ортокранні за висотно-подовжньому, тапейокранні в жіночій і метріокранні в чоловічій серіях за висотно-поперечному вказівниками. Лоб в чоловічій і у жіночій серіях широкий за абсолютною величиною (100,3 і 98,1 мм) і середньоширокий щодо поперечного діаметра (за лобно-поперечним вказівником). Довжина основи черепа в чоловічій серії середня (102,5 мм), в жіночій – велика (99,3 мм). Детальні показники форми зводу (хорди і дуги) – середні. Форма черепної коробки за вертикальною нормою характеризується переважанням овоїдної форми і її брахікранного варіанту сфероїдної: 81,5% в чоловічій серії, 70,9% в жіночій. Для жіночих черепів характерно також значне поширення сфероїдних форм (20,8%), не властивих для чоловічих черепів... В цілому черепи серії з Верхньої Кобані представляються нам типово європеїдними. Звертає на себе увагу значний розвиток поперечних розмірів, особливо поперечного і скулового діаметрів, а також розмірів фізіологічно корельованих з ними. Слід зазначити, що подібність між чоловічими і жіночими черепами досить велика. У зв'язку з цим статеві діагностика за черепами дуже ускладнена... Керуючись принципом найбільшої інформативності та достатньої потужності, нами були відібрані для порівняння такі серії: серія з могильника у станиці Змієвська (Північна Осетія), серії з аланських могильників Дуба-Юрт (Чечня) і Чир-Юрт (Дагестан) – дані могильники характеризуються катакомбним обрядом поховання і аланським виглядом інвентарю, зокрема кераміки, серії з могильників Верхньосалтівський і Зливкинський – ці могильники, хоча і відносяться до іншого регіону (Подоння), в культурному відношенні мають аланський вигляд, а також серії з могильників Харх (Північна Осетія) і Сіоні, які вважають належними місцевому гірському населенню. Для порівняння бралися тільки чоловічі черепи, бо жіночі серії чисельно недостатні. При порівнянні можна бачити істотну відмінність матеріалів з Верхньої Кобані від черепів з могильників Дуба-Юрт і Верхньосалтівський, причому особливо сильно розрізняються серії за черепним вказівником (80,6 на черепах з Верхньої Кобані і 72,4 і 75,3 – на дуба-юртських і верхньосалтівських черепах) і скуловим діаметром (137,1 на верхньокобанських і 132,8 і 131,3 – на дуба-юртських і верхньосалтівських черепах). Найбільшу близькість верхньокобанська серія виявляє з матеріалами з могильників, приписуваних місцевому населенню: Сіоні і Харху... Серія з Мощової Балки відрізняється більшою відносною масивністю діафізів, а осетинська – більшою довгоногістю, на що вказують індекси пропорцій. Нерозробленість питання про

фактори та характер мінливості довгих кісток утримує нас від будь-яких остаточних висновків. Можна лише з твердою впевненістю сказати, що висока довжина і масивність кісток всіх трьох серій передбачає близькість до сучасних представників кавказької типу, для яких характерні високий зріст і масивність скелета» (Олексій Тихонов, «Середньовічного населення Північної Осетії [за матеріалами могильника Верхня Кобан]», https://journal.iea.ras.ru/archive/1990s/1994/no3/1994_3_062_Tikhonov.pdf);

«Патрилійна частина генофонду талишів представлена 9 гаплогрупами Y-хромосоми – **R-M45, R1-M173, R1a1a7-M458, R2-M124, F-M89, G-M201, J2-M172, I-M170**. Частоти гаплогруп Y-хромосоми у талишів виявляються в межах частот, зазначених у порівнюваних народів Кавказу, Передньої і Середньої Азії, за винятком гаплогрупи **R1-M173**, частота якої у талишів є вищою. Велика частина батьківських ліній (80%) у талишів представлена трьома гаплогрупами – **R1-M173, J2-M124 і F-M89**... За оцінками генетичних відстаней, розрахованих на основі даних про поліморфізм мтДНК, найближчими до популяції талишів виявилися іранськомовні етноси – курди, перси і осетини, тобто матрилійна частина генофонду талишів несе яскраво виражений «іранський» компонент. Проте, «кавказький» компонент в матрилійній частині генофонду талишів виражений досить чітко, бо в просторі генетичних відстаней кавказькі народи розташовані компактною групою в безпосередній близькості від талишів. Положення талишів в просторі генетичних відстаней по маркерами Y-хромосоми демонструє їх близькість до деяких народів як Кавказу, так і Передньої і Середньої Азії. Так, талиші близькі до вірмен, кумиків, туркмен, мазандаранців, гілянців, турків, тобто до народів різної лінгвістичної і географічної приналежності. Це дозволяє зробити припущення про змішаний склад патрилійного генома талишів. За матрилійною і патрилійною частинами генофонду талиші зближуються з гілянцею і мазандаранцями, з якими їх об'єднує спільне походження» (Асадова Первін Шамсаддін кизи, автореф. дис. «Генетична характеристика талишів Азербайджану за даними про поліморфізм мітохондріальної ДНК, Y-хромосоми і імунно-біохімічних маркерів», <https://www.dissercat.com/content/geneticheskaya-kharakteristika-talyshei-azerbaidzhana-po-dannym-o-polimorfizme-mitokhondrial>; <http://www.dslib.net/genetika/geneticheskaja-harakteristika-talyshei-azerbajdzhana-po-dannym-o-polimorfizme.html>);

«Субклад **R1a1a7-M458** був виявлений лише серед черкесів та шапсугів. Ця гаплогрупа має середню частоту на Кавказі всього 5%, але була виявлена у 20% черкесів (тобто лише у тих адигів, що є генетичними нащадками аланів і яких осетини тому-то і називають асами; у самих же осетинів цей аланський субклад взагалі не виявлено, – П.Д.) та у 22% даргинців (тобто у тих даргинців, що є нащадками слов'янськомовних каракозар, – П.Д.), двох груп із протилежних частин Кавказу» (Генетика народів. Адиги (черкеси), <https://blog.genotek.ru/adyghes>).

На пізніє іранізування населення Північної Осетії вказує і відсутність на її території стародавніх іранських топонімів:

«Цікавим є той факт, що значна кількість географічних назв на території Осетії легко тлумачиться сусідніми кавказькими мовами. Це є свідченням та результатом тривалих та інтенсивних зв'язків у галузі господарства, побуту, матеріального та культурного життя осетинського народу з навколишніми кавказькими народами. Наприклад, на території Північної Осетії понад 120 географічних назв пояснюються адизькими, вайнахськими та картвельськими мовами» (Є.Б. Бесолова, Про «Словник лексичних спільностей етнокультурного ареалу Анатолія-Кавказ-Іран», <https://cyberleninka.ru/article/n/o-slovar-leksicheskikh-obschnostey-etnokulturnogo-areala-anatoliya-kavkaz-iran>).

Царі у алан називалися давньоукраїнською мовою «алдар / *валдар» – володар:

«У розділі 10-му своєї праці Костянтин (Багрянорідний, – П.Д.) говорить про народи, яких можна було б використати проти козарів у випадку війни між останніми й Візантійською імперією. «...Також і правитель Аланії, оскільки дев'ять регіонів Козарії перебувають поруч із Аланією, ...може, якщо захоче, розорити їх, завдавши тим самим

чимало шкоди й руйнувань козарам, оскільки саме із цих дев'яти регіонів Козарія черпає свій добробут і процвітання». У наступному, 11-му розділі, Костянтин говорить, що правитель Аланії може також напасти на козарів, коли ті перебувають на шляху до Саркелу. Оскільки Саркел був побудований у 833 р., розділ 11-й, мабуть, описує ситуацію пізніше цієї дати, тоді як розділ 10-й відбиває ситуацію до 833 р. Згадування Саркелу є знаменним, оскільки він був побудований, щоб перешкоджати нападам русів на Козарію. Таким чином уявляється цілком ймовірним, що в розділі 11-му руси розглядаються як можливі противники козарів, і розгляд цього розділу додає аргументів на користь припущення, що правитель Аланії може бути ідентифікований як руський каган. У ті часи, коли писав Костянтин, Київ уже став більш значимим руським центром, аніж Тматоракань, а оскільки Костянтин приділяв чимало уваги Русі, у ряді інших розділів своєї праці він, можливо, зволів упустити назву «Русь» у розділах 10-му та 11-му, у яких йдеться про азовську територію, щоб уникнути плутанини. Назва Аланія використовувалася в цих розділах скоріше як географічний, а не етнографічний термін. Отже, якщо колись Козарський каганат мав потужні міста-фортеці переважно на південному сході, там, де його потенційним противником був Арабський халіфат, то в 30-х рр. IX ст. Козарія змушена була створити ціною територіальних поступок за допомогою візантійських військових інженерів і будівельників на північно-західних кордонах досить потужну для свого часу систему оборони, здатну стримувати натиск потужного сусіда – носіїв волинцівської культури. Ареал цієї культури поширювався на все Дніпровське лівобережжя. У районі Києва волинцівські пам'ятки відомі й на Правобережжі (між нижніми течіями рік Росі й Тетерева). На північному сході племена волинцівської культури поступово розселилися також у басейні Середнього Дону й на Верхній Оці. Коріння волинцівської культури виявляються і в Середньому Поволжі, де в IV – VII ст. існувала іменьківська культура, формування якої було обумовлено міграцією великої групи населення із Черняхівського ареалу у зв'язку з гунською навалою. Наприкінці VII ст. у результаті розселення в Середньому Поволжі кочових орд булгар основна маса слов'ян іменьківської культури змушена була залишити ці землі й повернутися в Наддніпров'я, де й склалася волинцівська культура» (Віталій Чечило, «Київський каганат чи Київська Русь?», <https://maidan.org.ua/arch/hist/1112777771.html>);

«Степанос Тароне в своїй історії повідомляє про: «князя Апхазів, який вийшов з землі Сарматів», на жаль без запису християнського імені, але можливо язичницького – Бер / Бар (верховний – від алано-української лексеми «беріг / берг» – верх; укр. «бараліжний» – «той, що рухається не самостійно, тобто верхи на чомусь», – П.Д.)...» (Аланія, <https://ru.wikipedia.org/wiki/Аланія>).

Цікаво, що Абу Хамід ал-Гарнаті (1130 р.) відрізняє дві самостійні мови аланську (вочевидь, алано-українську мову черкасів-жанінців і черкаських узденів адигів, – П.Д.) і аську (можливо, кавказько-слов'янсько-перський піджин, на ґрунті якого врешті-решт і утворилася осетинська креольська мова, – П.Д.) як від тюркської, так і від перської мов:

«Цей емір читав під моїм керівництвом «Задовільну книгу» ал-махам з фікху; а він – хай помилує його Аллах! – говорив на різних мовах, таких, як: лакзанська, і табаланська, і філанська, і закаланська, і хайдакська, і гумікська, і сарірська, і аланська, і аська, і заріжкаранська, і тюркська, і арабська та перська. У мене на заняттях були присутні люди з цих народностей, і він пояснював [зміст цієї книги] кожної народності на її мові...» (Абу Хамід ал-Гарнаті, «Ясний виклад деяких чудес Магрибу», <http://www.vostlit.info/Texts/rus4/Garnati/frametext1.htm>).

Але ж сильний аланський вплив відбувся не лише на раніше не слов'янське населення України, Скандинавії і взагалі всієї Європи, а і на народи Козарії та Північного Кавказу і у тому числі і на лезгин, вірмен, чеченців (нахче / нохчій), осетин та народи Грузії, у яких дуже багато прадавніх лексичних запозичень зі слов'янської (алано-української) мови кавказьких аланів:

«Так, є вказівка перського автора XIII в. Фахр ад-Діна Мубаракшаха про запозичення козарами писемності у русів (у хросів / грутуннів чи навіть у споріднених їм хурусів / хорасміїв з Хорезму, – П.Д.). Однак насправді деякі написи на речах, знайдених в козарських селищах, зроблені аланською мовою (північнокавказькою словінською мовою, якою спілкувалися алани і каракозарські племена, – П.Д.), інші – аланським письмом тюркською мовою (Турчанинов Г.Ф. Пам'ятки писемності і мови народів Кавказу і Східної Європи. Л., 1971). Отже, аланську і «руську» мови в Північному Надчорномор'ї часто сприймалися як синоніми... У поемі Нізамі Гянджеві «Шах-Наме» (XII ст.) згадуються «руські бійці з аланів і арків (аорсів – іншого аланського племені, що мешкало в провінції Хорезма Арсанії; вочевидь, це хуруси / хорасмії – нащадки слов'янськомовних гутіїв / юєци / да-юєчжі, – П.Д.)». Нарешті, сирійський письменник XIII в. Бар Гебра розшифрував термін «ар-рус» наступним чином: слов'яни, алани, лезгини...» (Сергій Цветков, «Таврійська Русь», http://zaist.ru/news/tavrisheskaya_rus/tavrisheskaya_rus/);

«Можна без коливань констатувати близькість географічного середовища пращурів слов'ян і вірмен з відповідною екологічною зоною (зокрема, збіги назв тварин і в ботанічних позначеннях). Даний висновок, заснований на лінгвістичному матеріалі, підкріплюється і екстралінгвістичними (зокрема, етнографічними) даними. Генетична спадкоємність проявляється в цілому ряді спільних рис культової ролі рослин, що відображаються у вірменській та слов'янській мовних традиціях і що має велике значення як для етно- і палеолінгвістики, так і для етногенезу та ранньої передісторії вірмен і слов'ян» (Людвіга Сараджева, «Порівняльно-типологічне дослідження індоєвропейської ботанічної термінології у давньовірменській і слов'янських мовах», http://www.ruslang.ru/etymology_1979, <http://www.ruslang.ru/doc/etymology/1979/18-saradzheva.pdf>);

«Досліджуваний в нашій роботі матеріал дозволяє вважати, що основна маса найбільш ранніх запозичень, що міцно увійшли в словниковий склад нахських мов, зобов'язана своїм походженням індоєвропейським мовам, зокрема, слов'янським. Вплив індоєвропейської лексики на нахську був, мабуть, не тільки найбільш раннім за часом, але і найбільш сильним за дією в процесі формування словникового складу нахської мови... За геофізичними ознаками до території контактування слід відносити в основному гористу місцевість (Північний Кавказ, Крим, Карпати, Балкани)... Деякі слов'янські лексеми, які традиційно відносять до запозичень зі «скитської», ймовірно, є запозиченнями з нахських мов... Багато класичних іранізмів, на яких ґрунтується висновок щодо іранськомовності скитів, при найближчому розгляді їх такими не є... Лінгвістика, топоніміка та етнографія свідчать про те, що між Східним Прикарпаттям, Дніпровсько-Дністровським басейном і Північно-Західним Кавказом з давніх-давен існували найтісніші і широкі зв'язки (Кобичев, 1973). Про широкі зв'язки карпато-дунайського світу з Північним Кавказом пише В.І. Козенкова. За її словами, між культурами двох цих регіонів так багато спільного, що цю спільність «навіть чи можливо задовільно пояснити тільки регулярними контактами мінового характеру. Слід вести мову і про якісь етнічні включення» (Козенкова, 1980)... В лексико-граматичному відношенні в слов'янсько-нахських ізоглосах (сходженнях, – П.Д.) представлено 35 іменників, 18 прикметників і 26 дієслів... Встановлено значну схожість фонетичних систем... Незважаючи на те, що дієслова в загальнотеоретичному плані – одна з найменш проникних галузей лексики, в слов'янських і нахських мовах нами виявлено близько тридцяти дієслівних ізоглос. Серед них 8 дієслів звучання, 7 дієслів трудової діяльності, 4 дієслова з семантикою горіння і 7 «різних» дієслів, що головним чином позначають рух. Для порівняння можна вказати на те, що серед 500 перських запозичень в лезгинській мові немає жодного дієслова (Ефендієв, 1997)... Кількість і якість ізоглос свідчить про тривалі і інтенсивні слов'янсько-нахські зв'язки з найдавніших часів. Неспроможна точка зору, яка вважає, що контакти чеченської мови з російською представляють пізніший етап в історії чеченської лексики дожовтневого періоду і що всі контакти вайнахів із зовнішнім світом відбувалися неодмінно за посередництвом тюрків

або алано-осетин... Отримані результати, безумовно, дають додаткову аргументацію гіпотези Вацлава Поляка щодо слов'янсько-кавказької мовної спілки. Серйозним аргументом на її користь є, на наш погляд, не стільки загальна кількість слов'янсько-нахських словникових подібностей, на цілий порядок переважаючих розглянуті В. Поляком зближення, скільки власне дієслівні ізоглоси, які з'являються зазвичай при змішуванні мов. Важливою обставиною в плані сказаного є також збіг у досліджуваних мовах деяких граматичних явищ, таких, як класні визначники..., спосіб вираження дієслівної дії..., чергування голосних кореня... серед розглянутої лексики розділу переважають характеристики гористого ландшафту. Це означає, що зона взаємодії слов'янських мов з нахськими, скоріше, представляла гірську або передгірську місцевість, ніж рівнинну. З регіонів, що відповідають таким геофізичними характеристиками, можна назвати Північний Кавказ, Крим, Карпати і Балкани. Однак найбільш вірогідною з усіх зазначених територій в якості регіону ймовірної взаємодії слов'янських і нахських мов, насамперед, слід виділити зі зрозумілих причин Північний Кавказ (на якому мешкали слов'янськомовні алани / аси, – П.Д.). Такий висновок, на наш погляд, підкріплюється і окремими слов'янсько-дагестанськими ізоглосами (наприклад, лезг. «кака» / укр. «коко» – яйце, – П.Д.)...» (Арбі Вагапов, дис. «Нахсько-слов'янські лексичні ізоглоси», http://planetadisser.com/see/dis_222373.html; <dl1.lib.ua-ru.net/files/dfd/256/060104043.doc>);

«На думку В.І. Абаєва, «особливо численні і значні ізоглоси (лексичні сходження / збіги, – П.Д.), що зв'язують осетинську зі слов'янськими мовами. Тут ми маємо не тільки лексичні, а й деякі важливі граматичні зв'язки, що вказує на особливу тривалість і інтимність контактів». Наприклад, ос. «таjan» примикає до ст.-сл. «tajo», укр. «танути», і на індоіранському ґрунті корінь *ta- не розпізнається. Інший приклад: ос. «tarxon» – «обговорення, судилище» невіддільне від ст.-сл. «'lk'», укр. «толк, тлумачити». Має паралелі в литовській, германських, давньоіндійській, хетській, можливо – етрусській, але іранських відповідників не відзначено. Інше слово, ос. «kur», зіставляється з елементом «kug» в українській: кирпатий, куций, краяти («обрізати»). Слово в ос. «kurd» – коваль В.І. Абаєв зближує з давньоруським «к'рчіі» (пор. укр. «криця» – сталь; криця – свіжа брила вивареного з чавуну заліза, що йде під величезний водяний молот, для віджимання, проковки і обробки в смугове і інше залізо, – Даль)» (Надія Ніколаєва, «Індоевропеїзування Кавказу за даними лінгвістики, археології», <https://cyberleninka.ru/article/n/indoeuropeizatsiya-kavkaza-po-dannym-lingvistiki-arheologii>; <http://sun.tsu.ru/mminfo/000063105/his/16/image/16-119.pdf>);

«Важливі дані про мовні контакти племен «скитського світу» з пращурами слов'ян зафіксовані в осетинській мові – спадкоємниці скито-сарматських діалектів (насправді іранських діалектів, бо скити і сармати були не іранськомовними, а переважно відповідно фінськомовними і слов'янськомовними, – П.Д.). В осетинській виявлені характерні подібності з рядом індоєвропейських мов Європи – балтійськими, німецькими і деякими іншими. Збіги зі слов'янською, як зазначає В.І. Абаєв, який досліджував ці подібності, значно перевершують сепаратні зв'язки осетинського з будь-якою іншою індоєвропейською мовою» (Г.М. Бонгард-Левін, Е.А. Грантовський, «Скити і слов'яни: мітологічні паралелі», <http://historylib.org/historybooks/B--A--Timoshchuk-Drevnosti-slavyan-i-Rusi/21>);

«Виявилось, що в осетинській мові містяться ізоглоси (мовні відповідності), зовсім чужі «іранськомовному» світу. Зв'язків з такими південними індоєвропейськими мовами, як грецька і вірменська (територіально близьких іранському ареалу!) взагалі не виявлено. Зате виявилися зв'язки осетинської з мовами народів Північної Європи і Сибіру – з германськими, латинською, балтійськими (литовською), давньосибірською мовою тохарів і головне, зі слов'янськими! Більш того, виявилось, що зв'язки осетинської (передбачуваного релікта скитської мови) зі слов'янською мовою набагато значніші, ніж з мовами інших європейських народів (вочевидь, через мешкання пращурів осетинів поряд зі слов'янськомовними аланами і їх нащадками черкасами, – П.Д.)... Отже, осетинська

мова виявляє сліди глибоких зв'язків, перш за все, зі слов'янськими мовами! Власне, глянувши на сучасну географічну карту, дивуватися цьому не варто: найближчими сусідами осетин є якраз слов'яни-росіяни; але з цього випливає дуже важливий висновок: те ж саме було і раніше, в самий період формування осетинської мови... (тільки раніше це були, все ж, не слов'янізовані росіяни, а сарматські і аланські племена, що принесли слов'янську мову з Північно-Східного Китаю, – П.Д.)» (Юрій Петухов, Ніна Васильєва, «Велика Скитія», http://admw.ru/books/_N--I--Vasileva--YU--D--Petukhov-Velikaya-Skifiya-protorossiyskaya-imperiya-/13; <http://www.kladina.narod.ru/vasilyeva/chast1.htm>);

«Грамматичні осетино-слов'янські ізоглоси (сходження, – П.Д.) виражаються в утворенні перфекта за допомогою превербів, як в осетинській, так і в слов'янських мовах... Із загальних осетино-слов'янських мітологом дослідниками згадані аналогії сюжетів про велетня Мукара з «нартського епосу» і Святогора зі слов'янських билин. Число аналогій може зрости за рахунок залучення паралелей з українсько-російських чарівних казок. Перш за все, це повне відтворення початку першої легенди про Нартів в казці про Жар-Птицю, Івана-царевича і Сірого Вовка. В саду Нартів, розповідають осетинські (і адигейські, – П.Д.) билини, росла яблуня, на якій дозрівало яблуко, від якого залежало життя Нартів, але птах із золотим оперенням повадився красти це яблуко. Два брата стали вартувати сад і підстрелили птицю. За її слідом вони доходять до моря, де мешкає Володар вод Донбеттир. Птах виявляється його дочкою. Один з братів спускається в царство Донбеттира і рятує царівну, віддавши їй її оперення. Ця частина легенди становить кілька змінений зміст другої російської (первинно алансько-української, – П.Д.) народної казки про Морського царя і Василю Премудру, в якій говориться, що Іван-царевич викрадає оперення Василіси Премудрої, щоб заручитися її підтримкою. Третій сюжет пов'язаний з наказом Дзерасси, дочки Донбеттира, своїм синам вартувати її могилу три дні. Через невиконання наказу відбулося народження Сатани, чарівного пса і народження чарівного коня. У російській (насправді алано-українській: – Юрій Вінничук, «Як у України Колобка поцупили», <http://tsn.ua/analitika/yak-v-ukrayini-kolobka-ropcupili.html>, – П.Д.) казці «Сивко-Бурко» чарівний кінь є нагородою Івану, молодшому синові, який виконує наказ батька і сторожить могилу три дні. Четвертий сюжет в «нартському епосі» пов'язаний з Сосланом, Великим нартом, який доскакує на своєму чарівному коні до літаючої вежі, де мешкає Дочка Сонця, і одружується з нею. У казці «Сивко-Бурко» Іван виконує аналогічну задачу і одружується на царівні з вежі. П'ятий сюжет пов'язаний з одруженням іншого Великого нарта, Хамиця, на дочці Донбеттира, яка змушена переховуватися в жаб'ячій шкірі, або в черепащачому панцирі. Глузування Сирдона (заздрість, злі підступи) змушують її покинути чоловіка. У українсько-російській народній казці «Царівна-жаба» заздрісники спляють жаб'ячу шкіру царівни, що призводить до подальших лихих пригод Івана-царевича і царівни-жаби. Шостий сюжет «нартського епосу» про чарівне військо, яке виходить або з Чорної гори, або з морських глибин, мають відображення в російській (насправді алано-українській, – П.Д.), казці, обробленій нашим великим поетом А.С. Пушкіним, про військо, що «з вод чередою виходить ясных, і разом з ними дядько їх морський»... Дані археології, лінгвістики (дані картвельських і осетинської мов), мітології показують, що в Центральній Європі і на Північному Кавказі в давнину мешкали племена, що є спорідненими за матеріальною культурою, за мовою, і які мають схожі релігійно-мітологічні системи» (Надія Ніколаєва, «Етнокультурні процеси на Північному Кавказі в III – II тис. до н.е. в контексті давньої історії Європи і Близького Сходу», <http://saunje.ge/index.php?id=1856&lang=ru>; <http://www.academia.edu/7022074/> - III - II);

«І, подібно до того як Тапаті, всупереч з прямим змістом свого імені, більше світить, ніж гріє, сліпуче блищить, але не пече, можна думати, що і Табіті – якщо не в її функціях Гестії, то в її відносинах з людьми – був притаманний не тільки жар, але і блиск; цю рису виявляє епітет (w) асугухс, стає власним ім'ям Табіті на останньому етапі її існування, коли вона перетворилася в художній образ. Такі скитські та осетинські дані, які, не маючи

відношення до маздеїстського Ірану, примикають до індійського (і давньоалано-українського, – П.Д.) фольклору про Сурью і його дочку і підтверджують старовину цього фольклору; кольчуга, подарована Сонцем своєму зятю Сибалцю, нагадує панцирі – вроджену приналежність Сурьї і його сина Карни; дочка Сонця Ацирухс, яку шукає і отримує в дружини Сослан, відповідає Тапаті, що випромінює світло і яку шукає і отримує дружиною Самварана» (Жорж Дюмезіль, «Скити і нарти // Тапаті, Табіті, Ацирухс», http://ethnographia.ru/publ/skify_i_narty/tapati_tabiti_acyrukhs_37/7-1-0-1877; <http://ebook.yap.az/pdf/oDBszcR3xG>; http://apsnyteka.org/452-Dumezil_skify_i_narty.html);

«Однак насторожує те, що кабардинський сюжет про Дракона нагадує більше не слов'янського Змія Горинича, а далекосхідного Дракона. Не варто забувати, що до адигів на Кавказ він міг потрапити не від слов'ян, а від тюркськомовних кочівників, які могли принести його з глибин Азії (але ж з глибин Азії цей сюжет до кабардинців і адигів принесла все ж таки їхня слов'янськомовна аланська шляхта – уорки / уздені, – П.Д.). Як бачимо, багато сюжетів із героїчного циклу Стародавньої Русі мають чимало спільного серед зразків нартського епосу народів Північного Кавказу, насамперед осетин та черкесів: боротьба витязів із велетнями; спроба героїв досягти неба; добровільне одруження жінки з героєм; лікування хворої жінки за допомогою кинджалу; боротьба витязя із драконом; пожвавлення померлої за допомогою чудодійного зілля тощо. Дослідники вже давно намагалися пояснити існуючі фольклорні паралелі. ...великі збіги між давньоруським та осетинським фольклором можна пояснити тим, що, відповідно до широко відомого факту, у VIII – X ст. по сусідству з сіверянами на берегах Сіверського Дінця вздовж північно-західного кордону Козарського каганату мешкали алани, які мали північнокавказьке (а раніше і «черняхівське» українське, – П.Д.) походження. Відомо також, що після середини X ст. частина цих аланів переселилися в середовище мешканців півночі. Про це можуть свідчити спостереження антропологів, згідно з якими в післякозарський час серед слов'ян-сіверян з'явилися носії особливого доліхокранного (скитського і мезодоліхокранного аланського, – П.Д.) антропологічного типу, поширеного раніше в лісостеповому Подонні. Що ж до великих збігів у фольклорі східних слов'ян і адигів, то це можна пояснити тим, що у XI ст. на Північно-Західному Кавказі поруч із землями адигів-касогів (точніше їх пращурів – слов'янськомовних готів-касогів, – П.Д.) існувало Тмутараканське князівство. Як зазначалося, дані давньоруських літописів свідчать, що у 1022 р. разом із тмутараканським князем Мстиславом на землі Південної Русі переселилися касоги. Проте досі залишається проблематичним визначення напряму запозичень багатьох сюжетів» (О.Б. Бубенок, «Адиги в Північному Надчорномор'ї», ekmair.ukma.edu.ua > [Bubenok_Adyhy_v_Severnom_Prychernomore](#));

«Ось що пишуть з цього приводу антропологи В.П. Алексеев і Ю.В. Бромлей: «Середньовічні алани відрізнялися від осетин настільки сильно, що різниця між ними відповідає різниці між крайніми варіантами європеїдної раси»... «З факту давнини і автохтонного формування кавказького типу вже був зроблений висновок, що осетини є нащадків місцевих етнічних груп, що населяли центральний Кавказ з глибокої давнини. Та обставина, що тип цей представлений у народів в основному картвельської, нахських і аваро-андо-дідойських мовних сімей, свідчить про те, що місцеві етнічні групи говорили на одній з місцевих кавказьких мов. Серйозні морфологічні відмінності між аланами і сучасними корінними мешканцями Осетії, відсутність специфічної подібності між ними і сарматами не дають можливості прийняти гіпотезу, згідно з якою пращурами осетин були іранськомовні народи. Як примирити ці факти, що твердо встановлені антропологією і не викликають сумнівів, з іранськомовністю осетинського народу? Єдине задовільне пояснення полягає в тому, що ми допускаємо перехід пращурів осетин з місцевої кавказької на іранську мову на якомусь відрізку їх історії. Всі інші пояснення не витримують критики з точки зору антропологічних фактів. Перехід пращурів осетин – місцевих племен, які говорили на кавказьких мовах, на іншу мову – мову прийшлого населення – не поодинокі події в історії народів Північного Кавказу. З аналогічним

процесом ми стикаємося при розгляді походження балкарців і карачаївців – теж типових представників кавказької типу...» (В.П. Алексєєв, «Історична антропологія та етногенез // Антропологічні дані і походження осетинського народу»)... До аналогічного висновку на основі аналізу об'єктивних генетичних даних прийшов і генетик І. Насідзе...» (Хусейн Чокан, «Популяційна генетика про проблему походження осетинського етносу», <http://vchechne.ru/archive/index.php/t-3008.html>, <http://galgai.com/forum/archive/index.php/t-790.html>);

«Черепи, вивчені В.В. Бунаком, дозволили йому зробити висновок про те, що переважаючим антропологічним типом населення ущелин Північної Осетії XVI – XVII ст. був понтийський, тобто відмінний від того, що властивий сучасним осетинам. Серія же з розкопок Б.А. Куфтїна, на думку її дослідника М.Г. Абдушелішвілі, «явно не відповідає нашому уявленню про кавказькі типи взагалі і про осетинів зокрема». Хоча автор і не заперечує її подібності з іншими сучасними кавказькими групами. До цієї точки зору, що вважалася переконливою, схиляється і А.В. Шевченко. Він вважає, що дігорців і іронців за ознаками, що характеризують форму мозкової коробки, і шириною обличчя можна порівняти з адигами, тобто представниками іншого, ніж осетини, антропологічного типу. Особливості цих черепів такі, що змушують або засумніватися в приналежності склепів, звідки походять черепи, пращурам осетин, або визнати значне збільшення ширини обличчя і голови у сучасних осетин протягом двох останніх століть в результаті розширення кола шлюбних зв'язків через зворотне переселення на рівнину. Висловлені іншими авторами сумніви в можливості співвіднесення особливостей склепових черепів з Осетії з особливостями будови голови і обличчя сучасних осетин В.П. Алексєєвим не беруться до уваги... Таким чином, обличчя у середньовічних осетин (точніше у слов'янськомовних аланів-торків = таркасів / черкасів, – П.Д.) було значно вужчим, ніж обличчя у сучасних і середньовічних балкарців і хевсурів. Не відзначаються склепові черепи «дігорців» і «іронців» і значним рельєфом. У всякому разі, за даними В.П. Алексєєва, черепи натухайців, шапсугів і абхазів за ступенем розвитку надбрів'я перевершують черепи «іронців» і «дігорців» (тобто, насправді не осетин, а пращурів черкас, що мігрували до степів України, – П.Д.). Ще одна характерна риса склепових черепів – це їх відносно невелика висота від базіону, що не типово для горян Кавказького хребта. Однак ця особливість залишається поза увагою дослідників. До недавнього часу єдиним матеріалом, який підтверджував гіпотезу щодо брахікранії і широколищості місцевого населення і мав аналоги з брахікранним матурізованим варіантом, що виділяється у складі сучасних осетин, була невелика серія (4 чоловічих і 3 жіночих черепа) з кам'яних ящиків Херха в Дар'яльській ущелині. Більшість же відомих середньовічних серій з території Північного Кавказу походить з могильників, що належать (слов'янськомовним, – П.Д.) аланам, які широко розселилися на теренах нинішніх Кабардино-Балкарії, Черкесії та Північної Осетії... Зіставлення досліджуваної серії з сумарними серіями з пізньосередньовічних склепів Осетії, які, як уже було сказано, вважаються безпосередніми пращурами осетин, іронців, дігорців і туалъців, показує її суттєву відмінність від них, а також від того краніологічного комплексу, який властивий кавказькому типу. Дзівгїські черепи відрізняються меншими розмірами мозкової коробки і лицьового скелету, а також пропорціями його, особливо значні відмінності від осетин-туалъців. У цьому ж напрямку йдуть відмінності і від черепів зі Змїйського могильника: дзівгїські черепи дещо менші, з більш вузьким і низьким обличчям і, що особливо важливо, з низьким черепом. Найбільшою мірою ці черепи близькі до черепів з аланських могильників Західної Аланії, зокрема з-під скельних навісів на річках Уруп і Велика Лаба, а з більш пізніх – зі склепів Гізельдонської ущелини і дещо менше – Куртатинської... Проблема формування антропологічних особливостей сучасних осетин аж ніяк не зводиться до проблеми походження кавказького антропологічного типу. З великою часткою ймовірності можна сказати, що переважаючим антропологічним типом населення Аланії і Північної Осетії до моменту утворення алано-осської народності був

понтійський. Антропологічні особливості похованих в дзівгійських і осетинських склепах, що датуються не пізніше XVIII ст., свідчать про значний вплив аланського компонента на формування фізіономічних особливостей осетин, які жили два століття назад» (М.М. Герасимова, «Палеоантропология Північної Осетії в зв'язку з проблемою походження осетин», https://journal.iea.ras.ru/archive/1990s/1994/no3/Gerasimova_1994_3.pdf);

«В IV – VIII століттях н.е. у центральному Передкавказзі мешкали і активно розвивалися кілька різних племінних об'єднань алан, що відрізнялися один від одного елементами культури і, зокрема, деталями похоронного обряду та інвентарем (і більшість з яких мігрувала в різні часи до Північного Надчорномор'я [алани-тибарени = тиверці], у Наддніпрянщину [алани-улахи = уличі / волохи] та в Подоння [алани-торки = поляни-руси], – П.Д.). Ці племінні об'єднання співвідносяться з місцями мешкання народів, відомих за літературними даними як «алани», «аш-тігори», «дігори» та «авсурки» [Коробов, 2009]. «Алани» асоціюються з археологічними пам'ятками верхів'їв Кубані, «аш-тігори» – з пам'ятками Кисловодської улоговини, «авсурки» локалізуються на території сучасної Інгушетії та центральної частини Чечні, «дігори» – співвідносяться з археологічними пам'ятками Кабардино-Балкарії і Північної Осетії. Тільки на околицях Кисловодська – Кисловодської улоговини відкрито та вивчено 146 ранньосередньовічних аланських укріплень [Коробов, 2012]. До середини VIII століття в Кисловодській улоговині фіксується згасання функціонування аланських катакомбних могильників. Цей процес асоціюється з міграцією частини північнокавказьких алан у лісостепову зону Донецько-Донського міжріччя та подальшим формуванням Салтово-Маяцької культури [Афанасьєв зі співавт., 2015]... Європеоїдний компонент чоловічої вибірки виявляє подібність із мезобрахікранними серіями з міських могильників салтово-маяцької культури та сарматами Поволжя та Подоння [Батисєва, 2002]... Вивчення палеоантропологічних матеріалів аланських могильників дає уявлення різноманітності морфологічних типів серед представників носіїв однієї культури на початкових етапах її розвитку. Наприклад, поодинокі добре збережені чоловічі черепи, поховані в ранньосередньовічному (кінець II – перша третина VII ст. н.е.) аланському могильнику Брут 2, розташованому на території правобережного району республіки Північна Осетія-Аланія, є 2 різних морфологічних типа. Перший – масивний, з великими розмірами мозкової коробки та широким обличчям, а другий – з довгою та вузькою черепною коробкою, вузьким та дуже низьким обличчям, коротким та середньошироким носом [Герасимова у співавт., 2009]. Неподалік від могильника Брут 2 розташована ще одна пам'ятка – Бесланський могильник ранньоаланського часу, датований кінцем II – початком IV ст. н.е. Чоловіча вибірка з цього могильника представлена тринадцятьма черепами різної збереженості та характеризується великим розмахом значень більшості основних розмірів. Середні значення групи характеризують вибірку як таку, що володіє середнім поздовжнім, малим поперечним і великим висотним діаметрами. ...до VII століття н.е. за палеоантропологічними матеріалами, що походять з могильників з території Кавказу, спостерігається морфологічна різноманітність місцевих груп населення, на які накладаються морфологічно неоднорідні ранньоаланські серії» (Н.Я. Березіна, автореф. дис. «Ранньосередньовічне населення Центрального Кавказу за даними антропології (на прикладі вивчення могильника Мамісондон)», <https://istina.msu.ru/dissertations/146764735/>);

«Певна близькість кераміки Пастирського городища із салтівською відзначалася багатьма фахівцями. У літературі висловлювалася думка також про антропологічну близькість салтівців та полян. Сам собою цей факт значний, передусім, оскільки салтівці (що буде сказано нижче) у багатьох джерелах називалися «русами», і це явно був один із видів «русів», згадуваних східними джерелами. Але ці спостереження викликали сумніви і заперечення: салтівці ближче до аланського населення Північного Кавказу. Проте й культурні та етнічні контакти між Наддніпрянщиною та салтівцями були, мабуть, досить значними. У цьому плані має певний інтерес уточнення: з якими саме групами салтівців

контактувало населення Наддніпрянщини? Справа в тому, що до периферії салтівської культури примикав і регіон Надазовської Русі. Виділяючи специфічний регіон «давніх русів», Б.А. Рибаків підкреслював їх південні, надчорноморські зв'язки і не оминав західноєвропейських аналогів. «Старожитності русів, – зазначав він, – це особисті убори воїнів та їхніх дружин, що мешкали на кордоні степу і пов'язані сталими та міцними зв'язками з боспорськими містами, з південними різноплеменними військовими спілками, полем діяльності для яких були степові простори Надчорномор'я, Північного Кавказу Дунаю, рівнини Ломбардії, Середньої Франції та Іспанії. Стародавності русів (хурусів = хоросан = когошко = хорутан = грутуннів / гревтунгів, – П.Д.) за своїм характером дуже близькі до речей передмеровінгського стилю Західної Європи, що пояснюється, зрозуміло, не готським чи лонгобардським походженням наддніпрянських фібул та поясных наборів, а давно доведеним формуванням цього стилю в Наддніпрянщині... Розквіт Надчорноморської Русі має місце у VIII – IX ст., десь на початку X ст. порівняно висока осіла культура Криму та Надазов'я гине, мабуть, під натиском печенігів. Багато поселень запустіють, хоча на деяких життя продовжиться до XI ст. (насамперед уздовж східного узбережжя Криму та у прилеглому узбережжі Азовського моря). Мабуть, тоді ж руси опиняються на службі у різних володарів Кавказу та у Візантії. Ймовірно, брали участь вони й у походах на Каспій, хоча «найджений» шлях туди був у салтівських аланів-русів. Притиснутим до моря росам нічого не залишалось, як підкоритися кочівникам, або шукати нових місць для поселень. Якась частина їх виявляється і в Наддніпрянщині. Принаймні, в Наддніпрянщині є і археологічні, і антропологічні ознаки, що ведуть до Надчорномор'я і Подоння. У літературі висувалася думка і про прямий зв'язок салтівців та полян в антропологічному відношенні. Але може йтися лише про змішування різних за походженням груп. Прибульці, певне, були тут лише втікачами. Але вони приносили з собою культурні традиції, для яких тут був певний ґрунт...» (Аполлон Кузьмін, «Початок Русі: Таємниці народження руського народу», http://statehistory.ru/books/Apollon--Kuzmin_Nachalo-Rusi-Tayny-rozhdeniya-russkogo-naroda/13, https://statehistory.ru/books/Apollon--Kuzmin_Nachalo-Rusi-Tayny-rozhdeniya-russkogo-naroda/22);

«Цей погляд базується, насамперед, на вивченні поховальних старожитностей, представлених похованнями в катакомбах, що співвідноситься з поховальною практикою середньовічних алан. Виходячи з цього вважається, що аланські племена, мабуть, масово заселяють Кисловодську улоговину в середині V ст. н.е. і зникають (мігрують до Надчорномор'я в нижню Наддніпрянщину і Подоння, – П.Д.) із неї в середині VIII ст. н.е., коли їх змінює населення (вочевидь, пращури осетин, – П.Д.), що практикує обряд поховань під скельними навісами [Кузнецов, 1962; Ковалевська, 1984; Афанасьєв, Рунич, 2001]» (Д.С. Коробов, «ГІС-моделювання сільськогосподарських угідь епохи раннього середньовіччя у Кисловодській улоговині», <https://www.archaeolog.ru/media/periodicals/agis/AGIS-6/Korobov/page1.html>);

«Особливо показовими у цьому плані можуть бути артефакти матеріальної культури, пов'язані з побутовими особливостями народів регіону у минулому. Дослідники вже давно звернули увагу на те, що матеріальна культура населення української Наддніпрянщини та черкесів Північного Кавказу має чимало спільних рис, але пояснювали цей факт по-різному. Так, ще у першій половині XIX ст. на подібність одягу, житла та антропологічного типу українців Наддніпрянщини та черкесів вказав О.І. Ригельман. У XIX ст. А.Ф. Шафонський звернув увагу на схожість стародавньої монументальної архітектури південних українців та черкесів. Він також відзначив в обох народів однакові елементи одягу – шапки, черкески тощо. На початку XX ст. Федір Кіндратович Волков наголосив на спільних рисах у будівельній техніці українців та адигів. Зазначені дослідники бачили у цих паралелях результати міграції кавказьких народів на територію України в минулому, але не могли визначити час таких міграцій» (О.Б. Бубенок, «Адиги в Північному Надчорномор'ї»),

«...У 14 столітті, коли черкаси до тутешніх місць з Кабарди прийшли, в князівстві Курським, під врядуванням татар, зібравши безліч зброю, слободи населили та крадіжками промишляли, але через багацько на них скарг татарським баскаком на Дніпро переведені і місто Черкаси вони збудували, яке дотепер у тому ж місці й тією ж самою назвою називається, що перебуває на правому березі річки тої, нижче міста Канева, от чому все козацтво і вся Малоросія потім черкасами найменувалися, а зовсім не козарами... Що ж до козар, від яких запорожці думали бути, звідкіля і які люди були, і чи можуть козаки своє походження від них мати наступними з ними коловоротностями, оголошує нам ясно взяте з грецьких літописців, російська Четья-Мінея, оповіданням своїм в місяці травні в 11 день, що козари, яких греки козарами, римляни ж газарами називали, був народ скитський (точніше сарматський, – П.Д.), мови слов'янської. Країна їх була поблизу Меотичного озера, яке і Мертвим морем називалося (нині ж Азовським іменується)...» (О.І. Рігельман, «Літописна розповідь про Малу Росію та її народ і козаків взагалі // Різна думка козаків про походження своє», <http://litopys.org.ua/rigel/rig02.htm>);

«Ми помітили, що більша частина царських будинків (шинків) близько Воронежа заселена була черкасами (слов'янськомовними аланами-торками / таркасами – українцями північнокавказького походження, – П.Д.). Люди ці дуже охайні і так само охайно утримують і свої будинки, взагалі вдачі вони веселої і живуть досить приємно, бавлячись завжди грою на скрипці та інших струнних інструментах. Такі музиканти зустрічалися нам у всіх будинках його величності до самого маєтку, або замку, князя Олександра. Вони відразу ж починають свої музику, як тільки хто-небудь приїде до них, і продають тут же мед і горілку; між ними є і жінки, які надають проїжджим різні послуги. Одяг у них особливий, зовсім не схожий на російський, особливо одяг жінок. Звичайне плаття жінок становить сорочка, підв'язана поясом, навколо якого пришивається смугаста тканина, що висить до самих ступень ніг на кшталт спідниці. Навколо голови у них пов'язана біла хустка, і частина підборіддя у них також пов'язана. Один кінець вказаної хустки витончено якомось пов'язаний з одного боку голови, а інші кінці його бувають особливим чином розпущені...» (Корнелій де Бруін, «Подорожі до Московії», <http://www.vostlit.info/Texts/rus6/Bruin /frametext4.htm>);

«Чоловічий одяг черкасів такий самий, як у ногайців, тільки їхні шапки іноді ширші, і їхній верхній одяг, грубий плащ з овечої шкіри, зав'язується у ший шнурком, і оскільки він не настільки просторий, щоб закрити все тіло, вони повертають його навколо залежно від вітру та погоди. Чоловіки їх набагато приємніші, ніж ногайські, і жінки вкрай добре складені, з надзвичайно прекрасними рисами обличчя, привабливим чистим кольором шкіри, прекрасними чорними очима, які разом з їхнім чорним волоссям, що звисають двома локонами з кожного боку обличчя, надають їм дуже приємного вигляду. Вони носять чорний чепчик на голові, вкритий прекрасною білою накидкою, пов'язаною під підборіддям... Їхня мова спільна з сусідніми татарами, хоча їхні керманічі знають і російську мову» (Пітер Генрі Брус, Мемуари (1692-1757), «Кавказ. Європейські щоденники XIII – XVIII століть», http://apsnyteka.org/646-kavkaz_evropeiskie_dnevniki_xiii-xviii_vekov_108-201.html);

«Що за КУБАНСЬКІ КОЗАКИ в X ст.? Невже козаки (касак) = адигейці, як безсоромно пишуть деякі «коментатори»? Чому з такими зусиллями вони намагаються «поширити» малі народи Кавказу на північ, «заселити» ними російські степи? Етнічно ізольовані народи гір завжди утворюють спільноти, що є адаптованими до особливого природного середовища, і в інших умовах не живуть. Кавказькі народи не могли бути «маджусі», як араби іменували іранських зороастрійців, а також русів і слов'ян – носіїв арійської релігії. І чим могла вразити арабів зовнішність адигейців, що майже нічим не відрізняється від їх власної? Настільки сильне враження на них вироблялися не адигейки, а кубанські козачки (нащадками яких є саме довгоногі і чорноволосі українки, – П.Д.)...

Алани передкавказьких степів є не хто інші, як руси-алани, а кубанські «касаки» ... є просто кубанські козаки. Тобто два великих автономних регіони Козарського каганату, не рахуючи дніпро-донських полян і сіверян, були заселені русами (пращурами українців, – П.Д.). Але є всі підстави вважати, що слов'янсько-руське населення становило основу взагалі у всіх регіонах каганату» (Юрій Петухов, Ніна Васильєва, «Євразійська імперія скитів [сарматів / аланів, – П.Д.] // Руська Козарія», http://www.e-reading.club/chapter.php/1002353/29/Vasileva_Nina_-_Evraziyskaya_imperiya_skifov.html).

На відміну від східно-північнокавказьких мов у західно-північнокавказьких мовах дуже мало стародавніх індоєвропейських запозичень (див. С.А. Старостін, «Індоєвропейсько-північнокавказькі ізоглоси», http://apsnyteka.org/1476-starostin_s_trudy_po_jazykoznanju.html). Адигейська мова була вже самодостатньою, коли слов'янськомовні алани стали шляхтою у її носіїв. І тому аланам майже нічим було збагатити адигейську мову. До того ж вони приховували свою мову від пересічних адигів, щоб ті не розуміли про що говорить поміж собою їх нечисленна шляхта. Саме це і зберегло чистоту адигейської мови. Якщо в ній і є якісь слов'янські запозичення, то вони нечисленні і є переважно більш пізніми, бо проникли в неї не від алан, а від російських загарбників.

Наявність же в українській і в адиго-черкеських мовах слов'янської аланської лексики ще ніким не досліджена через хибне уявлення про іранськомовність кавказьких аланів. Наприклад, аланське походження може мати таке слово як «чагарь / чагарник», бо ад. «чъыг» – дерево. Адигейське слово «мытГыр» – «рослий, високий» можливо походить від слов'янського «матьорий».

Ад. «куаш» – куш, «маркЮ» – малина; «смородин» – смородина, «къамыл» – комиш, «бжьэ» – бджола, «ны» – «ненька, мати», «нэнэжь» – «ненька матері чи батька», «ты, ятэ» – «тато, батько», «тэтэжь» (каб. «дадэ») – «дід, дідусь», «делэ» – «телепень, дурень», «жьоркъ» – «жар, спека», «къарэ» – карий, «лъапэ» – «лапа, стопа, підніжжя [гори]», «мазэ» – місяць, «къуачІэ» – кут, «чылэ» – село, «пхъэІаш» (випадіння приголосної «л») – плуг (д.-київ. «плугъ»), «къужъы» – груша, «стэчан» – стакан (д.-київ. «достоканъ»), «піу, пів» – пиво, «ощхы» – дощ, «шичепшин / шикепшина / скрипкэ» – скрипка. Діалектне ад. «къартоп» – картопля. Ад. g^wəɾɕ [Абдоков 1973] / «гурыгъ» – шкворень (споріднене з алансько-укр. «голка»; псл. *jъbgъla). Убихське «хате» ('i/q'atc'3-y) – жито теж може мати аланське походження.

Ад. «цЫфы» (випадіння приголосної «л»), рос. «человек» – людина.

Ад. «шэ», каб. «пшэр» – жир.

Ад. «дагъэ» – жир (можливо споріднене з д.-чес. «dahněti» – «тліти, горіти» та слвн. діал. «dēgnem, dégniti» – «горіти, випускати духа» [Плетершник])

Ад. «куп» – «група, гурт», «купышху» – натовп, тоді як укр. «купа» – «велика кількість», пол. «кура» – «велика кількість, натовп», блг. «купът», срб.-хрв. «куп» «з'їзд, збори».

Ад. «отэр» – «зграя, гурт», тоді як укр. «отара» – «стадо овець».

Ад. «темен» – «болото, плавні», тоді як укр. «твань» – «в'язке болото, бруд, рідке bagno». «Надвір вийдеш – дощ та твань, та туман непроглядний» [Панас Мирний, III, 1954] (Академічний тлумачний словник [1970–1980], <http://sum.in.ua/s/tvanj>).

Ад. «чэрэз», блг. «череша» – вишня, тоді як укр. «черешня» – «світла вишня».

Ад. «зэндэлэ чъыг», каб. «хуэрэджэ е хуэрэджей» – «абрикосове дерево», тоді як укр. «жерделя» – дика (некультивована) абрикоса».

Ад. «роз», блрс. «ружа», бсн. «giža», чес. «gůže» – «роза, троянда».

Ад. «къэрабэ» – кульбаба, вочевидь, є вторинним утворенням «на основі початкового *кульбава з псл. *[kulъbava (kvěťka)] «схильна до загинання (округлості) (квітка)» (пор. укр. [кульба́стий] «горбатий, загнутий»), де *kulъbava – жін. р. прикметника *kulъbavъ, похідного від kuliti «гнути» (укр. [ку́лити])» (<https://goroh.pp.ua/Етимологія/кульбаба>).

«...В.Ф. Горленко, окрім уже зазначених збігів у матеріальній культурі українців та черкесів, наголосив і на інших рисах: «широке поширення в українців, як і у мешканців Кавказу, звичаїв побратимства»; «наявність у запорожців «черкеського» сідла» і т.п. Звернув увагу дослідник і на таку деталь: «Відоме на Лівобережжі слово «чукати» (дітей), тобто, граючи з ними, ритмічно качати їх уздовж вертикалі на кшталт руху вершника при верховій їзді в сідлі, має загальний корінь з адизьким словом «цикіу»...» (О.Б. Бубенок, «Адиги в Північному Надчорномор'ї», ekmair.ukma.edu.ua >; [Bubenok Adyhy v Severnom Prychernomore; https://www.academia.edu/40260809/АДЫГИ_В_СЕВЕРНОМ_ПРИЧЕРНОМОРЬЕ](http://www.academia.edu/40260809/АДЫГИ_В_СЕВЕРНОМ_ПРИЧЕРНОМОРЬЕ)).

Мають місце також і грузинсько-давньоукраїнські лексичні відповідності (див.: Г.А. Клімов, «Кілька картвельських індоєвропеїзмів», http://www.ruslang.ru/etymology_1979), що теж вказують як на тривале перебування стародавніх слов'ян на Північному Кавказі, так і на участь в етногенезі сванів (5% гаплогрупи **R1a**) слов'янськокомовних аланів.

Не виключено, звичайно ж, і те, що стародавні слов'яни забезпечили своїм суперстратом не тільки пратохарську, пратюркську і континентальну праяпонську (пуйоську) мови, а все ж таки й мову адигів:

«Збереглася легенда, записана В.А. Потто, що всю місцевість і всі розливи поблизу гирла Кубані займало колись хегатське плем'я, що було найближчим до володінь кримських татар, а на південний схід від них мешкали жанінці – сильний і страшний для сусідів народ, який виставляв до 10 тисяч чудових вершників. Жанінське плем'я було колись на Кавказі сильним і могутнім, різко відрізнялося від інших черкеських племен своєю сміливістю, гордістю, духом незалежності і полум'яним характером. Жанінці (жане, жаней – жуни / гуни, – П.Д.) сповідували майже не з перших століть нашої ери християнську віру і говорили слов'янською мовою. Власне це були не черкеси, а кубанські «черкаси» (темно-червоношкірі нащадки готів-тетракситів і аланів-торків таркаси, – П.Д.), давнє і сильне слов'янське плем'я, черкаське козацтво, про яке будемо говорити нижче. Хегатці і жанінці протягом декількох століть з відчайдушною завзятістю відстоювали свою віру і незалежність; частина їх раніше, в X, XI і XII ст., переселилася на Дніпро, а інші в кінці-кінців загинули в нерівній боротьбі з ворогами: залишки їх в сімдесятих роках XVIII ст. були винищені чумою. Запорожці на їх місці знайшли лише кілька бідних хатин, розкиданих на Кара-Кубанському острові. Про християнство давніх кубанських черкасів свідчать збережені до нині численні руїни храмів, шанованих, як святині, не тільки нинішніми черкесами-християнами, але навіть і мусульманами... Герберштейн на початку XVI ст. і досвідчений місіонер Крижанич, родом з Кرواتії, що об'їздив за часів Олексія Михайловича всю Росію і навіть перебував близько 15 років на засланні в Тобольську, позитивно стверджують, особливо останній, що Кубанські Черкаси – слов'яни і що богослужіння у них відбувається слов'янською ж мовою» (Євграф Савельєв, «Історія козацтва з найдавніших часів до кінця XVIII століття», <http://passion-don.org/history-1/chapter-9.html>; «Давня історія козацтва», http://kraeved.opck.org/biblioteka/kazachestvo/.../drevnyaya_istoriya_kazachestva.pdf);

«Коли збираються, при настанні осені, зі своїми співучасниками, в набіги князі і шляхта (уорки / уздені, – П.Д.), вони спілкуються, бажаючи приховати зміст своїх промов від інших, абсолютно своєрідною мовою, званою ними «такобза» (*даксоба – «східна, токсоланська / роксоланська»; снскр. «daksa», лтс. «dekstera», тадж. «дуруст» – «право, права, східна», – П.Д.) і не має ніякої схожості з черкеською, але народу не дозволяють говорити цією мовою. З усіх авторів тільки Рейнеггс (Reineggs, II, 248) наводить кілька прикладів цього жаргону, який, цілком можливо, являє яку-небудь оригінальну (вочевидь, аланську слов'янську, – П.Д.) мову і доводить, що в черкеському народі є різні елементи і що князі та шляхта – прибульці, що укорінилися тут силою і хитрістю (Jean Potocki. Voyage, etc., t. I, 168)...» (Фредерік Дюбуа де Монпере, «Історія черкеської нації», <http://adygi.ru/index.php?newsid=344>);

«Вони відразу визначають за зовнішнім виглядом стародавніх черкесів, прізвища яких ніколи не змішувалися з чужою кров'ю, і відрізняють їх від прізвищ, які з'явилися тут пізніше. Справжні, природні черкеси (черкаси, – П.Д.) добре складені, стрункі і красиві, мають виразне обличчя і гордий вигляд; нечистокровні ж, навпаки, зовсім схожі на татар і в них неможливо виявити і натяку на шляхетську гордість... Внаслідок того, що черкеську мову неможливо передати ніяким алфавітом і не може бути ясно і правильно переданою за допомогою якої-небудь іншої мови, кабардинці користуються татарською мовою, і користуються нею для листування. Але вони мають секретну або таємну мову (можливо, близьку до української каракозарську, – П.Д.), на якій між собою говорять тільки князі і шляхта, а простий народ не наважується говорити цією мовою, навіть якщо і розуміє її. ...черкеси, або кабардинці, якщо розглядати в цілому, добре складені і сильні, енергійні, невтомні, активні, горді, добре поводяться зі зброєю як верхом, так і пішки. Вони голять голову і бороду, відпускають довгі вуса і ретельно доглядають за ними. Острів Кизил-Таш, утворений двома рукавами Кубані, називається зараз Тамань; Страбон називав його Сіракене (островом сіраків = циркас, – П.Д.)» (Якоб Рейнеггс, «Загальний історично-топографічний опис Кавказу », <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Kavkaz/XVIII/1760-1780/Reineggs/text3.htm>);

«Черкеська шляхта, тобто уорки-лицарі, складає найбільше п'яту частину, а на думку деяких знаючих росіян, мабуть, тільки десяту частину численного народу адиге... Тільки ці уорки і ще більш шляхетні представники княжих домів (пщи) можуть претендувати з повним правом на далеко поширену чутку щодо черкеської краси» (Моріц Вагнер, <http://adygi.ru/index.php?newsid=456>);

«Герберштейн Сигізмунд – австрійський барон (1486 – 1566). У рр. 1517 та 1526, був послом Німецького імператора у Московії. Свої враження описав у трактаті «Regum Moscovitorum Commentarii», де згадує П'ятигірських Черкас, християн, які говорили слов'янською мовою і в його час мешкали на Кавказі: «Цей народ, сподіваючись на неприступність своїх гір, не чинить послух ні Туркам, ні Татарам. Росіяни стверджують, що це християни, що вони живуть незалежно за власними законами, а церковну службу виконують за грецьким обрядом слов'янською мовою, якою вони власне і користуються головним чином у житті...» (А.І. Скрилов, Г.В. Губарев, «Козачий історичний словник-довідник» // Герберштейн», <https://kazak.academic.ru/372/ГЕРБЕРШТЕЙН>);

«Наша давня історія поки що відновлена тільки в схемі і тому не раз видається у спотвореному вигляді, іноді через незнання, а частіше за національними міркуваннями чужих нам істориків. Разом з тим, непохитною залишається стара точка зору, викладена в етнографічній праці професора Московського університету Е.Ф. Зябловського (Загальна географія Російської імперії. М. 1807, ч. 3) і в підручнику російської географії К.І. Арсенєва, де козаки вказуються в якості особливого слов'янського народу, що займає частину Росії, поряд з пануючими росіянами і підкореними поляками» (А.І. Скрилов, Г.В. Губарев, «Козачий історичний словник-довідник» // «Козаки», <http://www.cossackdom.com/enciclopedic/k.htm>);

«На початку ХХ в. видатний російський лінгвіст-кавказознавець Л.Г. Лопатинський звернув увагу на ряд суфіксів російської мови, які збігаються з відповідними суфіксами адиго-черкеських мов, наприклад, «ко» в адизькій (і в японській, – П.Д.) «син» і ряд інших (пор. українські прізвища типу Лисенко, дослівно «син лисого», Ткаченко – «син ткача», Шевченко – «син шевця» і ін.; пор. також топоутворення: Київщина, Полтавщина та інші при адизькому «щи» – «місце, округа, стоянка»). Підводячи підсумок свого дослідження, Л.Г. Лопатинський писав: «На мою думку, між черкеським і російським, і особливо південноруським (читай українським, – В.К.) «ко» існує історичний зв'язок» (Л.Г. Лопатинський, «Суфікси російської мови. Вплив кавказьких мов на їх утворення». в кн.: «Збірник матеріалів для опису місцевостей і племен Кавказу», вип. 31. Тифліс, 1902). Наведені лексеми Л.Г. Лопатинський вважав запозиченнями з кавказьких мов, але, скоріше, це прояв впливу стародавньої загальноєвропейської (швидше за все,

стародавньоукраїнської черкаської, бо шляхетні роди адигів були аланського і черкаського, тобто українського походження, – П.Д.) мови на кавказькі, в даному випадку адизькі мови...» (Веніамін Кобичев, «У пошуках прабацьківщини слов'ян», <http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000115/st008.shtml>).

Отже чорноволосі і брахікранні українці, що мають чоловічу Y-ДНК гаплогрупу **R1a1a7 / R1a1a1g** (субклад **M458**, що присутній і у адигів) і прізвище з суфіксами -енко або -енко (ст.-англ. «ing», люксембург. «jong», грец. «γιο / γίος», адиг. «кьо», кабард. «кьюэ»), снскр. «sūnu», англ. «son», фриз. «soan», нідерл. «zoon», укр. «синку» [клич. відмінок] – «син, синок»; япон. 子 / -ко – «дитина, син, маленький», снскр. «kaṇa» – маленький) з великою достовірністю є нащадками саме північнокавказьких аланів-торків / таркасів / черкасів, що майже всі поступово мігрували до України чи асимілювалися іншими кавказцями. Бо присутність основних гаплогруп сучасного населення Північного Кавказу у українців є дуже незначною:

«В українських популяціях дуже рідкісні варіанти гаплогруп **G-M201** та **J-M304**, що характерні для народів Кавказу. Субгаплогрупи **G-P303**, **G-P16**, **J1-M267*** та **J2-M67***, що досягають високих частот у кавказькому регіоні (Rootsi et al., 2012; Balanovsky et al., 2011; Дибірова та ін., 2010), менше 4% чоловічих родоводів в Україні (табл. 1). До того ж, альтернативним джерелом для **G-P303** та **J2-M67*** може бути шлях «Близький Схід – Балкани – Північне Надчорномор'я», що ще більше знижує потенційний кавказький внесок та вказує на відсутність генетично ефективних міграцій із цього регіону. Це вступає в деяке протиріччя з археологічними даними (що вказують на найтісніші зв'язки населення Північного Кавказу та Північного Надчорномор'я) і даними антропології про роль понтийського (західно-кавказького) антропологічного типу у формуванні антропологічних особливостей українців та південних росіян» (О.М. Утевська, А.Т. Агджоян, О.В. Балановська, Л.О. Атраментова, О.П. Балановський, «Витоки формування українського генофонду за даними про Y-хромосому», [http://seriesbiology.univer.kharkov.ua/ukr/18\(2013\)/pdf/87.pdf](http://seriesbiology.univer.kharkov.ua/ukr/18(2013)/pdf/87.pdf)).

Але ж, якщо темношкірим кавказьким аланам-торкам (італ. «тарк-асам» / черкасам) дійсно була притаманна українська чоловіча Y-ДНК гаплогрупа **R1a1a7 / R1a1a1g**, то протиріччя не виникає, і тому принципово можливим було навіть і переселення їх на територію України:

«Таким чином, зникнення аланів із Надкавказької рівнини вже за часів хана Берке можна пояснити не винищенням і не вигнанням аланів на Захід, а чітко продуманою політикою монгольської верхівки поступового переселенню аланів з Північного Кавказу в надчорноморські степи. У результаті, на Північному Кавказі назавжди була ліквідована загроза аланського сепаратизму, а в степах Північного Надчорномор'я дуже швидко з'явилося нове економічно активне населення... На жаль, існує помилкова думка, що етнонім «черкас» походить від етнічної назви черкес. Але у творі П'єро Карпіні «Історія монгалів», написаному ще в 40-ті роки XIII ст., серед завойованих монголами народів Кавказу вже згаданий народ Чиркаси. Навіть ще в XV ст. італійські автори Йосафат Барбаро та Георгій Інтеріано використовували форму Черкаси» (О.Б. Бубенок, «Політика монголів по переселенню народів на півдні Східної Європи у часи Олександра Невського», <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/171978/09-Bubенок.pdf?sequence=1>).

Вочевидь, окрім жанінців, які перебували на Північному Кавказі ще в часи Герберштейна і були християнами, більшість решти північнокавказьких аланів, що вижила після епідемії 1346 р., була змушена оселити на своїх землях в якості тяглогового прошарку іногородців зихів, ставши у них шляхтою – уорками (ад. «уерк» – уздень) і поступово асимілювавшись їх нащадками адигами (черкесами), а також і змінивши разом з ними християнську віру своїх батьків на мусульманську:

«Відомо, що з XIV ст. місце аланів на Північнокавказькій рівнині зайняли адиги-черкаси (зиги / зихи / джихи, – П.Д.), що передбачало зміну їх довкілля та способу життя.

Це пояснює збереження в них тих елементів культури, яка мала поширення серед аланів на Передкавказькій рівнині в передмонгольський період, тобто йдеться про запозичення багатьох елементів культури черкасами (зихами, – П.Д.) від їхніх попередників-аланів (насправді від своєї нової шляхти – аланів-черкасів, – П.Д.). Виходить, що пращури українців могли запозичити ці пристосування для зберігання зерна від аланів або черкасів, що переселилися з Північного Кавказу, у дуже значний проміжок часу – з XIII по XVI ст.» (О.Б. Бубенок, «Деякі паралелі у матеріальній культурі населення української Наддніпряни і Північно-західного Кавказу», <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/171978/09-Bubenok.pdf?sequence=1>);

«Прокопій Кесарійський зазначає, що у 6 столітті зихи мешкали в оточенні аланських племен, гунів-савірів та абазгів. Регіон, що населяв цей народ, називали Зихією. Головними містами зихів були Нікопсія та Зихополь. У четвертому столітті нашої ери зихи згадуються у книзі Руфа Феста Авієна «Опис земного кола». Одна з останніх згадок даного етноніму належить до п'ятнадцятого століття. Генуезець Джорджіо Інтеріано, який мешкав у той час на Кавказі, у своїй праці «Життя зиків, іменованих черкасами» писав, що даний народ називається «зихами» латинською та грецькою мовами; «Черкасами» його називають турки і татари, а самі себе зихи називають «адигами». У 16 столітті габсбурзький посол, письменник, історик Сигізмунд фон Герберштейн у книзі «Нотатки про Московію» називав цей народ «чиками» та «черкасами п'ятигірськими» (Історія варварських племен. Зихи, <http://the-barbarians.ru/varvari-vremen-rima/zichi.html>).

До того ж цілком можливо, що етнонім адиги спочатку був ендоетнонімом саме нащадків юечжі / юе-джи / яду – кавказьких аланів-торків (тарк-асів / черкасів).

15. Споріднені українцям народи

Спорідненими українцям окрім південних австрійців (нащадків грутуннів = хорутан Норику), південно-східних поляків (польської Галичини – Краківщини, Сандомирщини, Люблінщини, Холмщини і Берестейщини) та словенців, словаків, чехів і чорногорців є такі ж височенні, брахікранні, чорноволосі і раніше слов'янськомовні англи, бельгійці (валлони), північні французи (нащадки бургундів і аланів-норманів; осет. «xelun» – повзати; яван. «ula», евенк. «кулін», узб. «ilon», азерб. «ilan», башкир. «йилан», татар. «елан», кирг. «жилан», турец. «улан» – змія), фламандці (нащадки велтинів / велетабів / вільців / [у]лютичів), ісландці, данці (славні; татар. «дан», кирг. «даңк», казах. «даңк» – слава; с.-в.-н. «dank» – «подяка, думка»; гінді «dhanyavaad», англ. «thank», нім. «danken», дан. «takke» – дякувати), смугляві норвежці, південно-західні шведи Сконе (нащадки гаутів / гьотів = вількинів), шваби (свеби / свави / *слави) і лонгобарди (лат. «longus» – високий, гот. «bards» – велетень; хрв., бсн. «brdo», срб. «брдо» – «пагорб, гора»):

«Ознайомившись із роботою цього англійського історика (Т. Шора, – П.Д.), я дійшов одного цікавого висновку, в якому немає нічого дивного. Всі ці англи, сакси, юти, гети, готи, дани, фризи, венди, лонгобарди, на початковому етапі своєї історії – суть, протослов'янсько-руські племена (точніше, слов'янськомовні античні германці – нащадки сарматів, аланів-торків та інших юечжів, – П.Д.). Сьогодні вважається само собою зрозумілим, що венди-венеди-венети-вентичі – це в'ятичі (насправді балтськомовні сармати і скити, що балтизувалися, ім'я яких пізніше лише перейшло і на фінськомовних доліхокранних в'ятичів, – П.Д.) російських літописів. Ті ж англи – це унгли, або угли і далі – угличі. Сакси – це саки, що прийшли з Азії, одне із скитських племен. Фризи – це врязи, варяги і т.п. Ні в кого не може бути сумнівів, що пращурами так званого англосаксонського народу була велика кількість племен, які згодом і отримали цю узагальнену назву. Серед цих племен і багато є представників слов'янсько-руських народностей, об'єднаних ім'ям венедів. Говорячи про лінгвістичну ситуацію Т. Шор, не приховуючи впливу венедських (слов'янських) діалектів на англійську, проте, без жодних обґрунтувань, підкреслює, що вплив їх був «тільки дуже обмеженою мірою». Наголос, який Т. Шор робить на темнішу пігментацію деяких представників пращурів англійців,

пов'язуючи її з венедами, а загалом зі слов'янами, не дивує...» (Б. Новицький, «Передмова перекладача» до кн. Томас Вільям Шор, «Походження англосаксонського народу», www.history-fiction.ru/get-book-file.php?id=2979, <http://www.klaipeda1945.org/istoriya/proishozhdenie-anglo-saksonskogo-naroda/>; <http://universe-tss.su/main/litstr/16067-proishozhdenie-anglo-saksonskogo-naroda-obnovlyaetsya.html>);

«Там, де кінчається Полонія, ми приходимо до великої країни тих слов'ян, які в давнину вандалами, тепер же вінітами, або вінулами, називаються (фін. «vanha», ест. «vana», сrb.-хрв. «даван», слвн. «dávən» – «давній, стародавній, дуже старий»; в'янути = старіти; блрс. «венджани» – «копчені, у сенсі смагляві, обпалені сонцем, засмагли, зів'ялі», – П.Д.)... Інша річка, тобто Одра, що прямує на північ, перетинає землю вінулів, відокремлюючи помор'ян від вільців... За Одрою, що повільно тече, та за різними племенами помор'ян, на заході ми зустрічаємо країну тих вінулів, які називаються доленчанами та ратарями... Такі то ці племена вінулів, що розсіяні по землях, регіонах і островах на морі. Весь цей народ, відданий ідолопоклонству, завжди мандрівний і рухливий, що промишляє розбоєм, вічно турбує, з одного боку, данів, з іншого – саксів» (Гельмольд, «Слов'янська хронічка», <http://www.vostlit.info/Texts/rus/Gelmold/framegell1.htm>);

І саме під впливом повноголосся стародавньої української мови пращурів вінулів-лонгобардів – гьотів / геотів / гаутів італійська мова і стала такою ж мелодичною, як і українська:

«Народи 3 – 7 ст.(епоха великого переселення): вінули-лонгобарди (середня течія Ельби, до Везера; в Італії у 6 ст.) – слов'янські народи 8 – 15 ст. (Середні століття): вінули, вініти (тотожність вендам-венедам підтверджена Гельмольдом)...» (Ніна Васильєва, «Русь і варяги», <http://www.kladina.narod.ru/vasilyeva4/vasilyeva4-7.htm>);

«Попереду інших розташувалися дикого виду високі люди (волохи / волоти – велетні, – П.Д.) з довгими списами і широкими мечами. Без сідел, вони міцно сиділи на своїх сильних конях. Їхній ватажок здалеку побачив Цетега, що під'їжджав, і стрілою кинувся до нього на своєму прекрасному коні... Цетег під'їхав до лав його воїнів. – Хто ви і хто ваш ватажок? – Запитав він. – Ми лонгобарди, – відповів один із них. – А наш ватажок – Альбоїн, син нашого короля. Він найнятий Нарзесом» (Фелікс Дан, «Боротьба за Рим», http://ruslib.do.am/publ/dan_feliks_borba_za_rim_stranica_17/1-1-0-3873);

«Коли чутка про численні перемоги лонгобардів поширилася всюди, Нарзес, імператорський секретар, який на той час керував Італією і тепер озброювався на війну проти Тотіли, короля готів, відправив посольство до Альбоїна і просив його, оскільки він уже й раніше був спільником лонгобардів, допомогти йому у боротьбі з готами. Альбоїн послав йому тоді добірне військо, щоб підтримати римлян проти готів. Лонгобарди, перепливши через Адріатичне море в Італію, з'єдналися з римлянами і розпочали війну з готами. Перемігши готів разом із їхнім королем Тотілою майже до повного їх винищення, вони повернулися додому переможцями, удостоєні багатих дарів. І весь час, поки лонгобарди володіли Паннонією (починаючи з 550 р., – П.Д.), вони допомагали римській державі проти її ворогів... Збираючись у похід на Італію з лонгобардами, Альбоїн послав за допомогою до своїх старих друзів, саксів, бажаючи, щоб завойовників такої великої країни, якою була Італія, було якнайбільше. Понад 20 тисяч саксів, разом із дружинами та дітьми, піднялися зі своїх місць, щоб, за його бажанням, вирушити до Італії. Клотар та Сігіберт, франкські королі, почувши про це, переселили швабів та інші народи на землі, залишені саксами...» (Павло Диякон, «Історія Лонгобардів», кн. II, http://www.vostlit.info/Texts/rus/Diakon_P/frametext2.htm);

«Лонгобарди, або ломбарди, на початку I століття мешкали на лівому березі нижньої течії Ельби. На початку V століття вони пересунулися в басейн середньої течії Дунаю. У 552 році, коли 5500 лонгобардів прибули до Італії як наймана кіннота у військо візантійського полководця Нарзеса, вони, вочевидь, помітили родючість місцевих земель

та їх поганій захист. Потіснені аварами, що прийшли до Середньої Європи зі сходу в 557 році, лонгобарди в 568 році разом з групами інших германських і слов'янських племен, що приєдналися до них, почали вторгнення до Італії. І незабаром рівнини Північної Італії отримали назву Ломбардія... Саме армію лонгобардів вели Пипін, син Карла Великого, і Ерік, герцог Фріуля в кампанії, яка призвела до повного розгрому військ Аварського каганату в Паннонії – військо аварів було переважно легкою кіннотою» (В. Норман, «Середньовічний воїн. Озброєння часів Карла Великого і Хрестових походів», http://www.xliby.ru/istorija/srednevekovyi_voin_vooruzhenie_vremen_karla_velikogo_i_krestovyh_pohodov/p3.php).

Про слов'янськокомовніть ломбардів свідчить не тільки наявність великої кількості слов'янсько-італійських ізоглю, виявлених переважно Віктором Мартиновим:

1) «bobъ» – біб (< д.-італ. «baba»); 2) «borsъno» – борошно (< д.-італ. *bharsina); 3) «detъ» – дитя (< д.-італ. «dhetos»); 4) «glъtъ» – «горло, глотка» (д.-італ. «glutos», італ. «gola»); 5) «golobъ» – голуб (< д.-італ. «galumbis»); 6) «goserъ» – гусак (< італ. «hanser», італ. «оса»); 7) «gъgnъ» – «горно, вогнище, піч, грубка» (< д.-італ. «ghurnos», італ. «forno»); 8) «jъgъla» – голка (< д.-італ. «jugula», італ. «ago»); 9) «kobyла» – кобила (< італ. «cavalla»); 10) «лѣто» – «літо, сприятлива пора» (< д.-італ. *laitos); 11) «matorъ» – «материй, старий, зрілий» (< д.-італ. «matoros»); 12) «moltъ» – молот (< д.-італ. «malteos», італ. «martello»); 13) «ny – vy» – «ми – ви» (< д.-італ. «nos – vos», італ. «noi – Voi»); 14) «огълъ» – кут (< д.-італ. «angulos», італ. «angolo»); 15) «pastyrъ» – пастух (італ. «pastor»); 16) «pгавъ» – правий (< д.-італ. «pravos»); 17) «sekyра» – сокира (< д.-італ. «sekura», італ. «scure»); 18) «kolaska» – коляска (< італ. «calesse, carrozza, corriera»); 19) *sedlo, *selo – «село, селище» (< італ. «sala» – «двір, дім»); 20) *червь – змія (< неаполітано-калабр. «servone» – змія). Цілоком можливо, що частина цих слів потрапила до італійської мови і від слов'янськокомовних гостроготів.

Про це свідчить і дія у протоіталійській мові закону відкритих складів, який був характерним слов'янським мовам сарматів і їх нащадків античних германців. Бо більшість італійських слів має відкритий останній склад (що закінчується голосною літерою), незважаючи на те, що відповідні їм латинські і французькі слова формально мають закриті останні склади:

лат. «concordia, concentus», франц. «accord», італ. «accordo» – акорд;
лат. «advocatus», франц. «avocat», італ. «avvocato» – адвокат;
лат. «obligatio», франц. «engagement», італ. «fidanzamento» – «зобов'язання, заручини»;
лат. «rod, baculum», італ. «baguette» – «багет, прут, палка»;
лат. «talarium», франц. «ballet», італ. «balletto» – балет;
лат. «convivium, epulum», франц. «banquet», італ. «banchetto» – банкет;
лат. «tessera», франц. «billet», італ. «biglietto» – білет;
лат. «armilla», франц. «bracelet», італ. «braccialeto» – браслет;
лат. «caesar», франц. «césar», італ. «cesare» / «чезаре» – кесар / цезар;
лат. «conceptum», франц. «concept», італ. «concetto» – концепт;
лат. «concentus», франц. «concert», італ. «concerto» – концерт;
лат. «contractus», франц. «contrat», італ. «contratto» – «контракт, договір»;
лат. «corset», франц. «corset», італ. «corsetto» – корсет;
лат. «libellum», франц. «livret», італ. «libretto» – «буклет, свідоцтво»;
лат. «fasciculus», франц. «paquet», італ. «pacchetto» – пакет;
англ. «quartet», франц. «quatuor», італ. «quartetto» – квартет;
лат. «effigies», франц. «portrait», італ. «ritratto» – портрет;
лат. «bassoon», франц. «basson», італ. «fagotto» – «фагот»;
лат. «glider», франц. «planeur», італ. «aliante» – «планер»;
дан. «silhuet», швед. «silhuett», італ. «silhouette» – силует;
лат. «legatus», франц. «ambassadeur», італ. «ambasciatore» – «посол»;

лат. «author», франц. «autor», італ. «autore» – автор;
лат. «amateur», франц. «amateur», італ. «amatoriale» – amator;
лат. «poacher», франц. «braconnier», італ. «bracconiere» – браконьєр;
лат. «director», франц. «directeur», італ. «direttore» – директор;
лат. «detector», франц. «détecteur», італ. «rivelatore» – детектор;
лат. «doctor», франц. «docteur», італ. «dottore» – доктор;
лат. «donatoris», франц. «donneur», італ. «donatore» – донор;
лат. «gladiator», франц. «gladiateur», італ. «gladiatore» – гладіатор;
лат. «major», франц. «majeur», італ. «maggiore» – «майор, більший»;
лат. «minor», франц. «mineur», італ. «minore» – «мінор, неповнолітній»;
лат. «piastres», франц. «piastres», італ. «piastre» – піастр;
лат. «inceptor», франц. «pionnier», італ. «pioniere» – піонер;
лат. «soror», франц. «sœur», італ. «sorella» – сестра;
лат. «lupanar», франц. «bordel», італ. «bordello» – бордель;
лат. «vitriolum», франц. «vitriol», італ. «vetriolo» – купорос;
лат. «uasculum», франц. «creuset», італ. «crogiolo» – тигель;
лат. «channel», франц. «canaliser», італ. «canale» – «канал»;
лат. «baron», франц. «baron», італ. «barone» – «барон»;
лат. «baculum», франц. «bâton», італ. «bastone» – «батон, прут, палка»;
лат. «pessulus, fulmen», франц. «boulon», італ. «bullone» – «болт, штир»;
лат. «pergon», франц. «pergon», італ. «pergone» – «перон»;
лат. «petram», франц. «gocher», італ. «pietra, goccia» – камінь;
лат. «vexillum», франц. «bannière», англ. «banner», італ. «bandiera» – прапор;
лат. «corridor», франц. «couloir», італ. «corridoio» – коридор;
лат. «barometer», франц. «barometer», італ. «barometro» – барометр;
лат. «magyar», франц. «magyar», італ. «magiaro» – мадьяр;
лат. «domini», англ. «master», італ. «maestro» – «власник, майстер»;
лат. «pistol», франц. «pistolet», італ. «pistola» – «пістолет, пищаль»;
лат. «populit», італ. «populista» – популіст.

Вочевидь, і довгоногі чорняві англи, як і українці, теж є нащадками гьотів:

«З населення Упланду (можливо, доліхокранних нащадків прототюркськомовних сако-масагетів, кельтськомовних бастарнів та кельто-тракійців, а також і фінськомовних «північних іллірійців» та скитів, – П.Д.), що було відокремленим від (слов'янськомовних і брахикранних пращурів українців, – П.Д.) гьотів і готського впливу горами і лісами, і потрапило в своєрідні життєві умови, виробилося особливе плем'я, більш відстале в торговій справі і в техніці, але зате більш войовниче. З причини частих зіткнень цього племені з аборигенами, лапландцями, воно звикло називатися «своїми» – «Suihones, Sviar, Svear», яке ім'я вперше зустрічається у Тацита. Взагалі, у цих свеїв сталося це звичаєм називати країну за мешканцями, в той час як в південній Швеції мешканці отримують свою назву від країни... До пори до часу гьоти не стикалися зі свеями. Це доводиться, між іншим, тим, що в Упланді, не знайдено слідів тваринної орнаментики, такої характерної для гото-гьотських зносин. Але, починаючи VI століттям, в Упланді відбуваються важливі зміни: Упсала стає центром країни... Археологічні знахідки, монети і рунічні написи вказують на найтісніший зв'язок Бірки з Готландом, тому ми в праві дивитися на Бірку як на крайній пункт гото-гьотської торгівлі. Це пояснило б перевагу культури Бірки над іншим Упландом того часу... Торгові експедиції гьотів в Меларн відкрили свеям очі на їх багатства і таким чином мирні зносини швидко змінилися ворожими. Ці війни гьотів (угор. «göte», бенг. «gōdhā» – тритон, – П.Д.) і свеїв знайшли свій відгук у пісні Інґлінґ-таль, яку Сноррі поклав в основу своєї Інґлінґ-саги, що відкриває його історичну працю. Yngvi, за визначенням Сноррі, синонім Фрея; звідси назва царського роду Ynglingar... На противагу гьотам, котрі вважають Одіна (Gautr) своїм родоначальником, свеї виводили династію своїх конунгів від цього Інґві, вважаючи його своїм богом – Sviagud. Іншим

джерелом для історії ворожнечі (слов'янськомовних родичів пращурів українців, – П.Д.) гьотів і свеїв є поема Beowulf. Шоломи й мечі, описані в англосаксонській поемі, мають ті ж характерні риси, як і шоломи і мечі, знайдені в курганах Упланду. Так як у «Беовульфi» і в оповіданні Сноррі паралельні епізоди освітлені однаково, то і Інґлінґ-таль походить з гьотської традиції. Виходить, що в даних епізодах чується відгомін пісенної творчості гьотів, від якої збереглася лише одна строфа – та, що вирізана на Рьокстені... Взагалі, антагонізм свеїв і гьотів вилився як би в боротьбу двох світоглядів (в якій свеї перемогли і могли б асимілювати слов'янськомовних гьотів / гаутів, якщо б ті поступово не емігрували на землі сусідніх слов'янських племен, – П.Д.), бо свеї міцно трималися за язичництво, в той час як (нащадки слов'янськомовних донських аланів-торків, – П.Д.) гьоти вже давно прийняли християнство» (Карл Тiандер, «Датсько-російські дослідження // Готи, гьоти, свеї», Петроград, 1915, http://www.bulgari-istoria-2010.com/booksRu/K_Tiander_Datsko-RU_issledovania.pdf, <http://norroen.info/articles/tiander/11.html>);

«...«Беовульф» – це підстава для гордості сучасних англійців! Про що там? Якийсь витязь (або князь?) Беовульф народу геотів (пращурів українців гьотів / гаутів, – П.Д.), що мешкав у південній Скандинавії, де правив король Хігелак, йде рятувати данського князя Хродгара від страшного дракона Гренделя (Кренделя?). Чим же доводиться пишатися сучасним англійцям? По-перше, саме епічний твір відношення ні до англів з саксами, ні до Британії в цілому не має. По-друге, написаний цей епос через як мінімум 5 століть після описуваних подій (X ст.) християнським монахом на латинській мові (текст піддався літературній обробці християнського книжника). По-третє, хто такий народ геотів з Беовульфа – невідомо. Деякі вчені припускають, що це гьоти, які мешкали на півдні Скандинавії. Але їх сьогодні, скоріше, відносять до протослов'янських племен, але ніяк не до горезвісних (сучасних, – П.Д.), «германців». По-четверте, ім'я Бео-вульф англійці перекладають як «Бджола-вовк», або «шершень». Хоча бджола по-англійськи – це «bee (бі)», а шершень – це «hornet». Натяжки просто дивовижні. По-п'яте, якщо сучасному англійцеві дати текст оригіналу, написаний, нібито, на давньоанглійській, то цей текст здасться йому більш тяжким для розуміння ніж навіть китайська грамота. Жодного знайомого слова. Ось такий гумор. Виходить, що «англосаксонська мова» (7 – 12 століття) це не англійська зовсім! Ось, що з цього приводу пише лінгвіст Сокіл-Кутиловській: «У будь-якому випадку видно, що на Британських островах немає ні культурної, ні мовної спадкоємності. Навіть мову, яку британці тепер називають «давньоанглійською», вони приписали до германських мов. Вкрасти чуже вкрали (а, можливо, і не вкрали, бо теж є нащадками прадавньо-українськомовних гьотів, – П.Д.), але не знають, що з цим краденим робити, – читати-то на ній вони не можуть!» А ось «Бео-вульф» легко перекладається як «білий вовк». Так в сербській мові Білград звучить в оригіналі як «Бео-град» (на давньокитайській мові «бей-ді» – білі, а «чи-ді» – червоні пращури / діди, – П.Д.). Але це вже слов'янська мова, значний давній пласт якої, як ми відзначали, присутній в сучасній англійській. На сторінці 71 є одне цікаве зауваження щодо рідкісності згадки імені шведів, що вказує на слабкість чи навіть нерозвиненість самої шведської держави. Бо держава геотів – це не держава шведів. А під ім'ям скандинави могли проходити і праслов'яни-руси (слов'янськомовні нащадки гаутів = вільтинів / вількінів – велетнів, – П.Д.), що швидше за все...» (Б. Новицький, «Передмова перекладача» до кн. Томас Вільям Шор, «Походження англосаксонського народу», <http://universe-tss.su/main/litstr/16067-proishozhdenie-anglo-saksonskogo-naroda-obnovlyaetsya.html>);

«Поховальні кораблі в Саттон-Ху та Снейпі тлумачилися як передбачуваний зв'язок між королівським будинком східних англів та вендельською (вількінською, – П.Д.) династією у Швеції [Bruce-Mitford]» (Барбара Йорк, «Королі та королівства ранньої англосаксонської Англії», http://britanniae.ru/reconstr/barbara/barbara_01.htm).

Отже під тиском свеїв гаути, як і раніше споріднені їм слов'янськомовні англї, змушені були переселитися на південний беріг Балтійського моря. Але ж ще довго вони намагалися повернути собі землі своїх батьків у Південній Швеції:

«З помор'янського узбережжя Балтики в цей час були організовані подібні експедиції проти Готланду, Еланду і в південну Швецію. У другій половині X ст. місцеве населення відновлювало такі старовинні оборонні споруди, як у Екеторпі на Еланді; і тут нерідкими були поселення слов'янських військових дружин (переважно нащадків вількінів-гаутів вільців, – П.Д.). Відомий шведський дослідник М. Стенбергер дійшов висновку, що численні слов'янські елементи в матеріалах пізніх шарів Екеторпа можуть вказувати не тільки на торговельні зв'язки, а й на те, що Еланд у цей час був зайнятий слов'янами з південного узбережжя Балтики, про що повідомляють Саксон. і датська «Сага про Кнютлінги...» (Йоахім Херрман, «Слов'яни та нормани в ранній історії балтійського регіону // Рік 793-й – походи вікінгів», у кн.: «Слов'яни та скандинави», <http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000056/st012.shtml>).

Наявність як англійській, так і в датській та в інших скандинавських мовах праукраїнської лексики з фонологією, що відображає перехід [o] в [i] у закритих складах, вказує на те, що чергування [i] – [o] відбулося у праукраїнській готоаланській мові ще до того, як слов'янськомовні англї перебралися з Ютландії до туманного Альбіону:

англ. «midge» – «мошка, комар, дуже маленька істота, дуже маленька річ», дан. «myg», норв. «mygg» – «комар» (попри нім. «Mücke», італ. «moscerino», порт. «mosquito», але подібно укр. «мілкота» – «маленькі, мілкі істоти чи предмети», «мілина» – «неглибоке місце у водоймищі»);

англ. «trifle», дан. «trifli» – «дрібниця, нікчемність, невеликий предмет», (попри гот. «gadran» – «видовбати, вирубувати», лтс. «drapsnas» – «крихти, шматочки, відходи» [Max Vasmer], але подібно укр. «дріб» – «дрібні металеві включення набоїв вогнепальної зброї»);

англ. «jingle», дан., норв., ісл. «jingle, jinglen» – «дзвін, брязкіт» (при лтс. «zvana», але попри блрс., рос. «звон»);

англ. «ridge» – «хребет, гірський хребет, коник, ребро, край, гірський кряж», дан. «ryg», ісл. «hryggur» (попри нім. «Grat» – «гребінець, хребет, ребро, кромка, грат, задирка», гот. «hrot» – дах, чес. «hrot» – «вершина, верхівка, кінчик», але при лит. «kraigas» – хребет подібно ст.-укр., русин. «хрибет» [Жит. 1583], блрс. «хрыбет» – хребет; слвн. «hrib», мкд. «рид, ридот» – пагорб; слвн. «grīb» – гриб);

англ. «hill» – «схил, пагорб, височина, гора, гірка, піднесення», норв. «hill» – пагорб (попри лтс. «kalns», рос. «холм» – пагорб, але подібно до укр. «схил», «гірка»);

англ. «spit» – «загострений стержень, шпага, меч»; англ. «spear», дан., норв. «spyd», нідерл. «spies», нім. «Spieß» – спис (при ср.-в.-н., ср.-англ. «spale» – «довга, пласка жердина» [Фасмер], попри нім. «Spucke» – шампур, швед. «spjut» – спис);

англ., норв. «stick» – «палка, палиця», ср.-в.-н. «stich» – «укол списом», рос. «стегать» – стібати, стег – «стібок (у шитті)» (при нім. «Stake» – «жердина, кіл, стовп», д.-ісл. «staki» – «жердина, спис» [Фасмер], рос. «стакан» – склянка, але попри д.-ісл. «stakkr» – «стіг сіна», рос. «стог» – стіг; дан. «stok», хрв. «štar» – палка);

англ. «stilt» – «стояк, опора, ходуля», дан., норв. «stilte», швед. «stylta» – «опора, ходуля» (попри нім. «Stand» – «стійка, положення, пост, стан, рівень, показання», але подібно укр.: стійка, стіл, стійло, стійма, стійкий);

англ. «wit», фриз. «witten», дан. «vide», нім. «wissen» – «відати, знати» (попри люксемб. «wëssen», від прасл. *vëditi);

англ. «witch», пол. «wiedźma» – відьма, англ. «witcher», пол. «wiedźmin» – відьмак (при Водин / Вотан = Відьмак – «знавець / провидець і провідний»; «веду́, вести» пов'язано чергуванням з «водити», – Фасмер);

англ. «wind» – «вітер, дихання, дух, виток, оборот, повітряний струмінь», дан., норв. «vinden, vind», ісл. «vindurinn» – вітер (при лат. «ventum, venti», але попри люксемб. «wand», блг. «вятьра» – вітер, рос. «вонь» – сморід);

англ. «rise» – «зріст, зростання, підйом, початок, збільшення, схід», ісл. «rísa», нідерл. «rijzing» – «зріст, зростання» (попри пол. «wzrost», чes. «růstu», рос. «рост» – зріст);

англ. «white», дан. «hvid», норв. «hvit», ісл. «hvítur», нідерл. «wit» – білий (попри лтс. «balts», лит. «baltas», нім. «weiß», гот. «hweits» – білий, пол. «światło» – світло, але подібно укр. світло, світлий);

англ., норв. «skin» – «шкіра, шкірка, оболонка, обшивка» (попри д.-прус. «skārdā» – шкіра при англ. «scale, squama» – луска, пол. «skóra» – кожа; укр. скорина, скоринка);

норв., дан. «dyg» – тварина, нім. «Werk» – робота, лит. «tvėrti» – «схватити», лтс. «tveĩt» – «схватити, держати» (попри швед. «djug» – тварина, англ. «work» – «робота, праця, твір, справа», лит. «tvārstyti» – перев'язувати, лтс. «tvaĩstĩt», – «схватити, ловити», але подібно укр.: «твір» при «тварина», «утворення», «творіння», «потвора» від ст.-сл. «творити»);

англ. «kitten, kitty, kit» – кошеня, ісл. «kettlingur» – кіт (попри лат. «cattus», нідерл., фриз. «kat», люкс. «katz», рос. «кот»);

англ. «till» – «до, доки», дан., норв. «til» – до (попри нідерл. «tot» – доки, рос. «только» при укр. «тільки»);

англ. «stream» – «потік, текти, струмок, струмінь, течія, річка», ісл. «streymi» – струмок (попри нім. «Strom», нідерл. «stroom» – струм, дан. «strøm» – «сила, потужність», але подібно укр. «стрімкий» при «струмок»);

англ. «pile» – «вістря, стояк, паля, купа», д.-англ. «fīl» – пилка (попри нім. «Pfahl» – «кіл, стовп, паля, жердина», але подібно укр. «опилки», «пилити»);

англ. «bliss» – «млість, блаженство, щастя» (попри д.-ірл. «mlāith» – «ніжний, гладкий, м'який», грец. «βλῆξ» – «млявий, відсталий, дурний» [Фасмер]);

англ. «night» – ніч (попри нім. «nacht», дан. «nat», норв. «natt», ісл. «nótt», рос. «ночь»);

англ. «by» – «біля, близько, поблизу, поруч» (попри чes. «podle», рос. «возле, подле»);

англ. «with» – «від, з, разом з, незважаючи на, навкруг» (попри блг., рос. «от»);

англ. «bigger», пол. «większy» – «більший» (попри блрс. «большы», рос. «больший»).

Як бачимо, процес падіння редукованих [ъ] і [ь] у слов'янських говірках античних англів і данів теж супроводжувався переходом у закритих складах [o] в [i], а [u] в [ə], причому таких переходів у мові англів сталося навіть більше, ніж у більш повноголосній українській мові, у більшості слів якої короткі гласні [ъ] і [ь] перейшли у гласні повного звучання:

англ. «mirk», д.-ісл. «myrk», швед. «mörker» – морок (попри англ. «murky» – темний, похмурий, сумнівний);

англ. «child» – «дитина, син, малюк, немовля, нащадок», англ. «children», нідерл. «kinderen» – «діти, хлопці», англ. «kiddie» – «діточки», нім. «Kind», люкс. «Kand», лит. «kūdikis» – «малюк, дитина», блг. «chedo», д.-пол. «czędo» – чадо (від ст.-сл. «чъдо» – дитя, «челядь» – «рід, родина, рідня, домочадці»; срб.-хрв. «чѐдо», ст.-чes. «čad, čád» – «хлопець, парубок», – Фасмер);

англ. «herd» – гурт, нім. «Herde», швед., дан. «hjerd», ісл. «hjörđ, hjarđar» – «гурт, стадо, паства, натовп» (від ст.-укр. «гуре» – багато, укр. «гура» – «куча, груда, скупчення, маса, натовп» при і.е. *оугръ-, д.-грец. «ὄχλος» – «охлос, натовп, велике скупчення людей»);

англ. «grid» – «грати, мережа, енергосистема, модулятор, рашпіль», д.-в.-н. «grintil» – «засув, балка, жердина», д.-ісл. «grind» – «корма, рама, остов, гратка, огорожа», ісл. «girding», норв. «gjerde» – «огорожа, тин», ісл. «rist» – «грати, мережа», дан., норв. «gitter» – грати (попри полаб. «gfoda» – «сідало, садова грядка», в.-луж. «hrjada» – «балка, грядка», чes. «hřada» – «балка, жердина; грядка», словц. «hrada», пол. «grzęda» – «жердина, сідало, грядка», – Фасмер);

англ. «chill» – «холод, озноб, кокіль, застуда, охолодження, прохолода» (попри англ. «cool»), норв. «kjølig» – прохолодний);

англ. «rib» – «ребро, рубець, гострий край» (попри лит. «grobas», блрс. «руб» – ребро, від хребет, гребінь);

англ. «wield» – «володіти, мати в руках» (від прасл. *voldētī, д.-київ. «володѣти»);

норв., дан. «kilde» – «джерело, колодязь» (попри швед. «källa» – джерело, гот. *kalding-, ст.-сл. «кладъсь», блг. «кладенец», срб.-хрв. «кладенац», словн. «kladénas» – колодязь від прасл.-гот. «kalds» – холодний, – Фасмер).

Можливо, від праслов'янських (сарматських, юечжських) та давньоукраїнських (готоаланських) лексем походять, наприклад, і такі германські слова:

швед. «konung», норв. «konge», нім. «König» – «король, князь, володар» від прасл. *кънѣздо – гніздо [місто сидіння керманіча / володаря землі – князя] (прасл. *кънѣдзь, як і протогерм. *kuninga-, походить від ранньопрасл. *kūningŭ > *кънѣгъ);

швед. «lodja», дан.-норв. «lodje», ср.-нж.-нім. «loddie, loddige» – «вантажне судно», англ. «boat» від д.-київ. «лодь / лодья» – лодка (прабалто-слов. *oldi-, ст.-лит. «aldija», лит. «valtis»), що походило від і.е. *aldh- – корито (укр. «лодва» – дошка, «лодя» – мощене місто під колесом водяного млина);

швед. «träsk» – «болото, трясина» від слов. «тряска, струс, трясіння, трясти»;

швед. «moln» – хмара від прасл. *mьlni, блг. «мълния» – блискавка;

англ., дан., швед., норв. «gnit / nit», казах., кирг. «нит» – гнида (від прасл. *gnida при лит. *gninda / «glinda»);

ст.-англ. «gob» – «рот, глотка, грудка» від прасл. *gouba; ст.-укр. «губа», блг. «гѣба» – рот; чес. «huba», стар. «húba», пол. «geba», в.-луж. «huba», н.-луж. «guba» – «рот, морда» [Фасмер];

швед., норв., дан. «hav» – море від д.-київ. «губа» – «бухта, невелика морська затока, гирло річки, схованка»;

норв., дан. «havn», нідерл., англ. «haven» – «притулок, гавань» (тиха гавань – схованка від шторму на морі) походить від прасл. *ховань, укр. «схованка, сховище» – «укриття, притулок» (д.-київ. «ховатиса» – «берегтися, триматися» [Фасмер], укр. «ховати», пол. «schować» – «ховати, приховувати» [спочатку в роті, за губу]);

ісл. «girðing», норв. «gjerde» – «огорожа, тин»;

д.-сканд. «tuna» – «огорожа, тин»; д.-англ. «tūn» – «огорожа, поле, двір, дім, житло, село, город»; суч. англ. «town» – місто від ст.-київ. «тупь», укр. «тин» – «густі зарості, тин, огорожа», що походить від прасл. «стьнь» [Семенов] – «стіна, тин, тін» або «tyti» – «густо рости» [Мартінов] (чи навіть має кельтське походження: вал. «dinas» – місто, ірл. «dun», гел. «daingneach» – фортеця, галл. «dun» – «пагорб, фортеця, місто» [Казанський]);

д.-сканд. «torg», швед. «torg», дан. «torv» – «ринок» від прасл. *търгъ [Фасмер], від якого походять укр. «відторгати» і монг. «торго» – шовк;

швед., норв. «gad», ісл. «göð» – «ряд, рядок, строчка, шеренга» від ст.-сл. «рядъ» – «ряд, рядок, порядок» (при і.е. *ord-, лат. «ordo» – «ряд, порядок»);

д.-ісл. «hamar» – «молот, скеля», фриз. «hammer», д.-в.-н. «hamar» – молот [камінний] від ст.-сл. «ками» – камінь (попри і.е. *akmen-, лит. «акмуо» – камінь [Фасмер]);

англ. «length» – «відстань, довгість, довгота, довжина, протяжність, тривалість», швед. «längd», дан. «længd», ісл. «lengd» – «довжина, тривалість», лат. «long» – «довгий, довго, давно», кит. «changdu» – «довжина, протяжність» від пра-і.е. *dluhgho-, санскр. «dīrgha», авест. «darəga», прасл. *дорога / *дълогъ, блг. «дълго» – довгий (блрс. «далечыня» – «далечинь, віддаленість, довжина»; лтс. «tālė», лит. «tolybė» – далечинь);

англ. «door» – «двері, дверцята, вхід, дім, заслінка, дорога»; бенг. «darajā», лит. «durys», лтс. «durvis», вірм. «durry» – двері від прасл. *дорога / *дълогъ;

д.-ісл. «myrk», д.-норв. «blakk», д.-англ. «blas» – «темний, мазкий»; гот. «maurgins», д.-в.-н. «morgan» – ранок; англ. «mirk», швед. «mörker», ст.-сл. «мъракъ» – морок; чес. «mrkat», пол. «mrugać» – «моргати, мерехтіти, меркнути»; нім. «welken», лит. «blukti»,

пол. «blaknąć» – «блякнути, вицвітати, марніти»; псл. «marati» – «мазати, бруднити, робити темним»; «хмара» від прасл. *хмурь < і.є. *smoug- відповідно до *смурь – темний; фінік. «kamar» – темний; чуваш. «хăмăр» – коричневий; чеч. «комарийн» – малиновий;
 д.-ісл. «kúla» – «куля, м'яч, шишка», норв. «kul» – глиба, «гуля» – шишка;
 ісл. «stynja», дан. «stønnen» – стогнати (від блг. «стон» – стогін);
 ісл. «sigti» – «сито, решето» від прасл. *sěkti – сікти (споріднено лат. «secūris» – сокира);
 швед. «halvö», дан. «halvø» – півострів від прасл. *хълмь – «пагорб, голова»;
 швед., норв. «hjulet», «hjólid» – колесо (пол. «koło», слвн. «kolo») від прасл. «коло, колода»;
 швед. «varog», норв., дан. «vareg», ісл. «vara, vögr» – «товар, витвір, виріб» від прасл. *tvoŕiti – «тримати, творити»;
 швед. «nöd» – «необхідно, потрібно» від д.-київ. «надобъ» – «надоба, нужда, потреба, необхідність»;
 англ. «need» – «надоба, потреба, нужда, необхідність» від прасл. *doba (початкове значення д.-київ. «на добъ» – «вчасно, в добрий час»; пол. «doba» – «доба, час»; блг. «дóба» – «час, пора»; чес. «období» – «сезон, час року, період»; слвн. «obdobje», хрв. «razdoblje» – «період, строк»);
 ісл., швед., фриз., англ. «coddle» – кутати від прасл. *котъ – «кут, укриття»;
 швед., норв., дан. «hav» – море від д.-київ. «губа» – «бухта, невеликої морської затоки, устя річки»;
 фриз. «holle», нідерл. «hoofd», англ., норв. «head» – «голова, керманіч, лідер» від слов. «голова»;
 фриз. «toer», англ. «tower» – «вежа, башта, твердиня, фортеця, підтримка, пілона» від ст.-сл. «тврѣдь», хрв. «tvrđava», срб. «тврђава», слвн. «trdnjava» – «твердь, твердиня, фортеця» і споріднено срб. «торањ», лат. «turris», лтс. «tornis» – «твердиня, башта»;
 фриз., нідерл., нім. «ei», срб. «jaje», слвн. «jajce», пол. «jajko» – «яєчко, яйце» від прасл. *isto – яйце при лит. «inkstai» – бруньки;
 фриз. «blife», англ. «blithe» – «веселий, життєрадісний, безтурботний», нідерл. «blif» – щасливий, англ. «bliss» – «щастя, гаразд, блаженство, безтурботність» від ст.-сл. «благъ» – «благий, блаженний» [Фасмер]; блрс. «балазе» – благо;
 англ. «mercy» – «милість, милосердя, співчуття, пощада, щастя, прощення» від ст.-сл. «милъ» чи лит. «mielas, mylas» – «милий, люб'язний»;
 англ. «top» – «верх, вершина, маківка», кирг. «дөбө», казах. «төбе», азерб. «təpə», турец. «tere» – «пагорб, височина, вершина» від ст.-сл. «тѣма» – «тім'я, маківка»;
 англо-сакс. *hrædas, англ. «ridge» – «хребет, гірський хребет, коник, ребро, край, гірський кряж» від чес. «hrot» – «вершина, верхівка, кінчик», д.-укр., блрс. «груд» – височина, чес. «hořejší», блг. «горен» – «верхній, горній» або ж від д.-київ.-цсл. «грьда», блг. «гредá» – «грядка, грядка, балка»;
 англ. «day», дан., нідерл. «dag», ісл. «dagur», нім. «Tag», лит. «dienà», лтс. «diena», д.-прус. «deinan», санскр. «dīnam», гінді «din», кит. «tiān», слвн. «dan», срб. «дан» – день (можливо, від прабалтсько-слов. *diāng);
 англ. «stand», фриз. «stean», нідерл. «staan», нім. «stehen», дан., норв., швед. «stå» – стояти; англ. «stone», швед. «sten», нім. «stein» – камінь; дан. «sten» – «камінь, скеля»; бсн. «stijena», срб. «стијена» – «скеля, стіна», нім. «Stand» – «стан, стійка, стенд» від прасл. *stojati – стояти [Фасмер] (праіндоєвроп. *sta- – «стояти, ставити»);
 англ. «state», ісл. «ástand», нім. «Zustand», срб. «станье» – «стан, держава», блг. «стане» – вставати від прасл. *stojati – стояти та «становитися»;
 англ. «scalp» – скеля, порів. д.-в.-нім. «scala» – «шкаралупа, лушпиння» від прасл. *skala, срб.-хрв. «скала», слвн. «skála» – «скеля, тріска» (колоти, сколювати); «Скеля – загальнослов'янське слово індоєвропейського походження. Сходить до тієї ж

основи, що й щілина, уламок. Вихідне значення – «прірва, ущелина» (Етимологічний словник Крилова);

англо-сакс. *druguð / «duguð» – «випробувана частина світи» (моральність, хоробрість, щедрість, багатство) від «друг, дружина»;

англо-сакс. «tergan», англ. «jerk», блг. «дзергаць», пол. «dziergać» – «дергати, сіпати, смикати» [Фасмер] від ст.-сл. «дръжж» – держати;

англ. «grumble» – грім (споріднено д.-прус. «grumins» – грім, лит. «grumėnti» – гриміти, грец. «ὑρόμος» – «шум, тріск, іржання», «ὑρόμαδος» – «скрегіт, шум» [Фасмер]);

англ. «root», дан., норв. «rotten», ісл. «róttin», лат. «radix» – корінь (можливо, від латини походить і прасл. *rod – род; слвн. «rōd», н.-луж., чес., слвц. «rod», в.-луж., пол. «ród»; пов'язано чергуванням голосних з цсл. «редь», слвн. «rediti, redim» – «кормити, ростити» [Фасмер]);

англ. «crony» – близький (з одного і того ж «кореня» – рода), д.-київ. «искрь» – близько, «искрьнь», ст.-сл. «искрь, искрьнь» – ближній, блг. «искрен», срб.-хрв. «искрьнь», слвн. «ískr̥, ískrn̥ji» – рядом, «iskrè» – близький (ймовірно, від «ís-» та основи «crony» [Фасмер]);

англ. «sheer» – «явний, істинний, чистий», гот. «skeirs» – «явний, ясний» (ймовірно, від «s-» та основи «keirs» – корінь): пол. «szczyry» – щирий (пол. «korzeń», мкд. «коренот» – корінь);

англ. «cheek», срб. «цхеек» – щока, пол. «szczeka, szczeka» – щелепа;

англ. «calash», «carriage» – «коляска, карета, каретка» від прасл. «коло, колесо»;

англ. «nest» – гніздо від прасл. *kъnędzo, пол. «gniazdo» – гніздо;

англ. «good», нім. «Gut» – «благо, добро, користь»; англ. «kudos», лит. «guodas», лтс. «gùods» – «честь, слава» від д.-київ. «годъ» – «час, строк», укр. «годі» – «досить, хватить», чес. «hodný» – «годний, достойний, здатний, спроможний», пол. «godność» – «гідність, честь»;

англ. «sword», фриз. «swurd», нідерл. «zwaard», ісл. «sverðið», дан. «sværdet», норв. «sverdet», швед. «svärdet», нім. «Schwert» від прасл. *tverǵь – «твердь, твердий»; пол. «twardy», в.-луж. «twjerdy», блр. «цвѣрды» – твердий;

д.-англ. «mése», д.-сакс. «maki», гот. «mēki», д.-ісл. «mækir», фін. «miekkä», ест. «mõõk» – меч від прасл. *mečь [Фасмер], що походить, як і «мітити», від прасл. аланоготського «maitan» – «рубати, різати»;

д.-англ. «streal» – стріла; д.-в.-н. «strāla», словін. «strāula» – промінь;

англ. «pale», д.-в.-н. «pfâl», лтс. «pālis», лат. «pālus» – паля (споріднені слова «палка», «палиця» [Фасмер]);

англ. «dream» – «снитися, бачити у сні, уявляти, мріяти» від д.-київ., цсл. «дрѣмати» – дрімати;

англ. «first», ісл. «fyrsta», дан., норв. «første», швед. «första», фриз. «earste», нідерл. «eerste», нім. «erste», блг. «първата», мкд. «првиот» – перший;

англ. «brink», пол. «brzeg» – «беріг, край» від прабалтсько-слов. *bʔringъ – «верх, верхівка, вершина, кінець, край, беріг»;

англ. «twice» – «двічі, вдвоє»;

англ. «friend» – «приятель, подруга, знайомий, товариш, друг» від ст.-сл. «prijetī» – «прияті / прийняти»;

англ. «wield», д.-англ. «wealdan», гот. «waldan», лит. «valdyti», ест. «valdama» – «володіти, мати в руках» від ст.-сл. «влодѣти», бсн. «vlastiti», чес. «vlastnit, ovládat», блрс. «валодаць» – «володіти, мати»;

англ. «bleach» – відбілювати (зробити вицвілим, збляклим, блідим) споріднено укр. «блекнути»;

англ. *blaec – темний, «black» – чорний; н.-нім. *blāk – «копіть, сажа»; укр. «блак» – «смола, дьоготь»; укр. «блякнути, блекнути», пол. «blaknąć» – «вицвітати, блекнути» від прасл. *blyk- або ст.-сл. «облакъ», дисимільованого з *ob-volkъ – волочу [Фасмер];

англ. «gadfly» – «гедзь, овід, сліпень»; англ. «gad», норв. «gand, gann» – «загострена палка»; гот. «gazds», полаб. «zōdlū» – жало [Тележко, Фасмер];

англ. «hit» – «бити, вражати, ударяти, ударитися, досягати, нападати» від прасл. *žedlo – жало, дисимільованого з *geldlo (укр. «годі» – «досить, хватить», «годзити, гудити» – «осуджувати, хулити»; пол. «godzić», срб. «погодити» – вражати; лтс. «gadīgs» – «здатний, поважний, тверезий», «gadīt» – «потрапляти, придбавати, знаходити»; прасл. *gadъ – «гадюка, змія» [Фасмер]);

англ. «hut», дан., норв. «hytte», нім. «Hütte», швед. «hydda», срб. «хут», гінді «kutiya» – «хата, хатина»;

д.-англ. «ōdel», «eadele», д.-псевдогерм. «ōdal», д.-в.-н. «uodal», «uodil» – «спадкове сімейне володіння» (як і ст.-сл. «удѣл», укр. «наділ» від дієслова «ділити»);

англ. «step» – «крок, щабель» (споріднено укр. «стопа, ступня, ступати»);

англ. «rag» – «гострий кут» (можливо, від д.-прус. «ragis» або від ст.-сл. «рогъ» – ріг);

англ. «while» – «проміжок часу», гот. «hweila», д.-в.-н. «hwila» – «час, година мить» (укр. «хвилина», «хвиля» [Фасмер]);

англ. «swish» – «свист, шелест, шарудіння, помах зі свистом, різка», «whistle» – «свист, свисток, глотка, горло, гортань», д.-ісл. «hvísla» – «шептати, свистіти, бушувати», ісл. «whistling» – свистячий, норв. «svísj» – «шелест, шуршание», слвн. «svíšk» – шипіння, пол. «swist» – свист (від прасл. *gveizd-; пол. «gwizdać», чес. «hvízdati», слвц. «hvízdat'», в.-луж. «hwizdać», н.-луж. «gwizdaś» – свистіти [Фасмер]);

англ. «apple» – яблуко від прасл. *ablъko; що утворено за допомогою суфікса -ъk – від пізньопраїндоевропейської основи *āblu – «яблуко» (до цієї ж основи сходять лит. «obuolys», лтс. «ābols», англ. «apple», нім. «Apfel», гал. «avallo», д.-ірл. «aball»);

англ. «whore» – повія, полаб. «chüōge» – «гидкий, брудний» (пов'язано з д.-в.-н. «swēřan» – хворіти, чес. «chřavý» – «хворобливий, кволий», укр. «хворий» [Фасмер]);

англ. «gray, grey» – сірий, укр. «грязний» – брудний, слвн. «grêz» – «тина, трясина» (пов'язано з «грузь, грязь», «грузнути / грязнути» [Фасмер]);

англ. «grab» – «захват, рейфер, самозахват, черпак, привласнення, ківш»; «row» – гребти – від прасл. *grebu – гребу (укр. «загарбник», «гребля», «гребувати», «граблі, грабіжник, гребінка, загробити, громити»);

англ. «flesh» – плоть від ст.-сл. «плѣть» – «шкіра, колір шкіри» (подібно слову «пліш» – пліщина);

англ. «glow» – «горіти, палати, сяяти, виблискувати» від ст.-сл. «горѣти, горю, грѣти, грѣю»;

англ. «fall», швед. «falla» – «падати, знижуватися» від прасл. *padlъ – «палий, низький»;

англ. «sword», швед. «svärd», нім. «Schwert» – «меч, шпага, шабля, палаш, шашка, рапіра» від багаторазового згортання (рос. «сворачивания») металеві заготовки у процесі кування (прасл. *vьrtjō, *vьrtētī; *vьrtō, *verstī; *verteno; *vortъ, д.-київ. «воротити», ст.-сл. «вратити» – крутити; санскр. «vartatē, vartati» – «крутитися, котитися»);

д.-англ. «slāw, slǣw», англ. «slow» – «повільний, неквапливий, поступовий, тихий, млявий», англ. «slack» – «млявий, слабкий, несильний, недбалый, повільний, розслаблюючий», нім. «schlapp» – «в'ялий, млявий, слабкий, знесилений», «schlaff» – «млявий, розслаблений, слабкий, провислий, ненапружений, слаботягнутий», д.-київ. «слободний», срб. «слободан» – «свобідний, ослаблений», блг. «хлѣбавъ» – слабкий від «хлябати» – «слабіти, ослаблювати, шататися, розхитуватися, розсихатися, стукати, брякати, від нещільної пригонки речі»;

англ. «all» – «все, весь, цілий, всякий, можливий»; швед. «hela» – «всі, весь, цілий, в цілому»; угор. «tele, teljes» – «цілий, повний» від ст.-сл. «цѣльъ» – цілий;

англ. «full», гот. «fulls» – повний від ст.-сл. «плъньъ» – повен;

англ. «same», дан. «samme» – «той же самий» від прасл. *sōmos – самотній;

англ. «that», фриз. «dat», ісл. «það» – той від д.-сл., д.-кив. «тъ» – так;

англ. «may», дан. «må», ісл. «má» – «може, майже», пол. «ma» – має;

англ. «must», нім. «müssen, muss», швед. «måste», блг. «мъст», чес. «mošt, by měl», бсн. «moga», слвн. «moraš, morajo», пол. «musi» – мусити, нім. «Muss» – «вимушеність, необхідність»;

англ. «love», гот. «lubo» – любов від ст.-сл. «люби», срб.-хрв. «љуби» – любий;

англ., дан. «folk» – люди від д.-київ., ст.-сл. «плъкъъ», блг. «пълкъ» – «народ, натовп»;

гот. «hlaifs», евенк. «колобо» – хліб (від прасл. «колобокъ», «коло»).

Не виключено, звісно ж, і формування протогермансько-тюркських говірок як аргочі піджинів, якими спочатку спілкувалися лише поліетнічні військові формування, що здійснювали охорону торгових караванів вздовж Шовкового Шляху. Як доліхокранним сако-масагетським племенам, так і таким же скандинавам та іншим блідолицим північноєвропейським племенам спочатку нередукована і флективна протогерманська лексика, вочевидь, була нав'язана саме цими військовими формуваннями червонолицих та брахикранних слов'янськомовних сарматів / сермендів = германців, що їх підкорили:

«В. Манчак зробив кількісне порівняння обраних слов'янських (давньоцерковнослов'янських та середньоболгарських), балтійських (литовських) та німецьких (готських) текстів із Біблії. Підрахунок збігів між лексичними одиницями індоєвропейського походження у цих текстах показав, що таких збігів між слов'янською та германською більше, ніж між балтійською та германськими; звідси Манчак робить висновок, що слов'янська прмова була також і географічно ближчою до германської, ніж балтійська...» (Х. Бірнбаум, «Слов'янська прабатьківщина: Нові гіпотези (з нотатками щодо походження індоєвропейців)», <http://www.philology.ru/linguistics3/birnbaum-88.htm>).

До того ж прагнення до нової аглютинації є риса саме германських мов, що зближує їх із тюркськими мовами як представниками старої аглютинації:

«Германські мови, поки були тюркськими (точніше фінсько-самодійськими прототюркськими, – П.Д.), були аглютинативними мовами. Однак, як буде показано в наступній частині даного дослідження, вони потрапили в слов'янське мовне середовище і поступово стали флексивними мовами, як це і було характерно для слов'янських мов. Однак разом зі зникненням слов'янського субстрату (вірніше етнічного суперстрату слов'янськомовних античних германців, – П.Д.), тобто разом з винищенням оточуючих слов'ян (насправді асиміляції слов'янськомовних античних германців прототюркським, фінським та іншими північноєвропейськими субстратами, – П.Д.) або в міру їх германізації, зовнішній слов'янський тиск на германські мови припинився, і вони стали прагнути до свого первісного ладу – до аглютинативного, що лінгвісти і зафіксували, назвавши це «тенденцією до аналітизму». Зрозуміло, що якби лінгвісти назвали це явище «тенденцією до аглютинізму», вони змушені були б побачити неминучу мету такого розвитку у тюркські мови як якийсь ідеал; але до цього ні західні, ні радянські лінгвісти готові не були. Що ж до германських мов, то, залишаючись у своїй основі тюркськими (і фінськими, – П.Д.), вони в силу мовної гнучкості (лабільності) на якийсь період могли стати тимчасово флексивними, однак, як тільки тиск на них зник, вони поступово знову повернулися у вихідний стан і стали такими, якими були – аглютинативними» (Валерій Чудінов, «Вагрія. Варяги Русі Яру: нарис деполітизованої історіографії // Свідоцтва фонетики та граматики», <https://history.wikireading.ru/363231>).

Гостроготи Теодоріха можливо вже були поліетнічним військом, хоча його особиста дружина і складалась переважно з родичів, що були балтського (анського) і слов'янського (амалського) походження:

«Гостроготи Теодоріха були поліетнічною (переважно слов'янськоюмовною, – П.Д.) армією, що складається з «готів», які в свою чергу включали групи амалів, ругіїв, вандалів, аланів, герулів, скирів, тюрингів, свевів, сарматів, тайфалів, гепідів і алемманів, – див.: Pohl W. Conceptions of Ethnicity in the Early Medieval Studies // Archaeologia polona. Vol. 29. 1991...» (цит. за Андрій Шпірт, «Віденська школа історичної етнографії та проблема етногенезу в епоху раннього середньовіччя», <http://www.imomi.unn.ru/wp-content/uploads/2017/docs/Almanac-on-the-history-of-the-Middle-Ages-and-the-Early-Modern-Times-Issue-3-4.pdf>);

«Цілком забезпечити фінанси від розладу Теодоріху (королю гостроготів грутуннів = хорутан, – П.Д.) не вдалося; але все-таки право обкладення державним податком всіх підданих, незалежно від походження, служило для Теодоріха важливою матеріальною основою врядування. Вищі і середні верстви населення півострова досягли при ньому помітного поліпшення свого добробуту. Мирна політика дозволила піднятися землеробству; торгівля, що зовсім впала з початку V століття, значно відродилася. Готські історики вихваляють процвітання Італії, де «навіть купці можуть вільно подорожувати, навіть золото і срібло можна покласти на дорозі і через довгий час по тому, знайти його недоторканим». В діях уряду помітно намагання встановити правосуддя і захистити населення від надмірних вимог фіску і від вимагань з боку чиновників. Захоплюючись роллю «батька своїх підданих» і не розраховуючи на сумлінність адміністрації, що вже звикла утискати керованих, король оголосив себе як би особистим опікуном і покровителем усіх слабких» («Теодоріх Великий / нім. Theoderich der Große», https://ru.wikipedia.org/wiki/Теодорих_Великий).

Нормани, що підкорили Англію, теж були споріднені як українцям, так і англам:

«У перші місяці свого правління Генріх I (що був, як і король гостроготів Теодоріх, нащадком славетних донських аланів-торків, – П.Д.) провів велику роботу з легітимізації свого врядування і завоювання довіри населення. Вперше в англійській історії король при коронації підписав хартію вольностей, в якій засудив методи управління свого попередника і пообіцяв керуватися виключно принципами справедливості і турботи про підданих. Він негайно звернувся до Ансельма, вигнаного архієпископа Кентерберійського, і запросив його повернутися в країну, обіцяючи задоволення його вимог... Генріх був вище людей низькорослих, але поступався високим; волосся чорне, поріділе від чола, очі з м'яким блиском, м'язисті груди, повне тіло... Якщо міг, здобував перемогу без кровопролиття, якщо не міг інакше – то малою кров'ю. В їжі не примхливий, він швидше задовольняв голод, ніж пересичувався різної їжею; ніколи не пив, але тільки тамував спрагу, осуджуючи найменше відхилення від стриманості як в собі самому, так і в інших»

(Генріх I, [https://ru.wikipedia.org/wiki/Генрих_I_\(король_Англии\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Генрих_I_(король_Англии))).

Чорнявими (чорноволосими) і кулястоголовими (брахікранними) як і алани-торки, нормани, данці, ломбарди, валлони, шваби і українці були також і англійці. І до того ж переважно чорнявими і кулястоголовими були і англійські аристократи, що мали сарматське (юечжське, аланське) походження. Дочка поета Байрона графиня Ада Лавлейс в ранньому дитинстві мала трохи сплющений (менш рельєфний) профіль обличчя і, отже, була схожа на північну китайку сарматського (жунського) походження. Але ж, тривало і тяжко перехворівши, вона подолала всі свої слабко монголоїдні риси і перетворилася на типову довгоногу сарматку.

(Довгонога дочка поета Байрона графиня Ада Лавлейс, <https://www.chayka.org/node/5356>; <http://naoblake.com/pervyj-programmistom-v-mire-by-la-doch-poeta-lorda-bajrona/>);

Та й сарматське походження завжди мала і має майже вся європейська аристократія, бо була і є переважно чорнявою і кулястоголовою:

Жан-Луи Безар – Лотарь I, король Середнього королівства (843 – 855), <http://www.liveinternet.ru/users/teanika/post257903662/>;

Карл Великий, Імператор Заходу (800 – 814 рр.),

<http://voprosy-pochemu.ru/wp-content/uploads/2014/09/karl-velikiy.jpeg>;

(Марія Софія Фредеріка Дагмар російська імператриця, дружина Олександра III (з 28 жовтня 1866), мати імператора Миколи II, <https://lenta.ru/articles/2006/09/26/funerailles/>, <http://www.lgsp.petrobrigada.ru/pic/MariyaF.jpg?from=http://www.lgsp.petrobrigada.ru/pic/MariyaF.jpg>; https://icdn.lenta.ru/images/0000/0095/000000959842/detail_1358527647.jpg);

(Петроспектива: весілля кронпринцеси Мері і данського кронпринца Фредеріка, https://ru.hellomagazine.com/thumb/755x550_0/images/2014/march/katia/wedding17032014-anons.jpg, <https://gubdaily.ru/blog/news/v-petrozavodske-poyavitsya-novaya-ploshhad-video/>, <https://ru.hellomagazine.com/monarkhi/svadby-monarkhov/1964-svadba-kronprintCESSy-meri-i-kronprintca-frederika.html>).

Сучасним же українцям найбільш спорідненими як антропологічно, так і мовно, звичайно, ж є чорняві словенці:

«З точки зору руського літописця початку XII ст., «хорвати білі і серби, і хорутани» входили в одне коло давніх слов'янських племен. Але в описуваний час хорвати ближче стояли до хорутан, ніж до сербів. При всьому тому хорутани ще підтримували більш тісні, ніж хорвати, зв'язки зі західними слов'янами (і з іншими нащадками донських аланів-торків, – П.Д.). Багато нових явищ в культурі і мові – загальні для східних, західних слов'ян і хорутан... З іншого боку, і в Хорутанії, і в Хорватії сильно відчувалася спадщина місцевого населення. І там, і тут таким місцевим населенням були іллірійці і кельти, що колись сприйняли від римлян романську мову і культуру. До початку VIII ст. ці стародавні мешканці повсюдно зливаються зі слов'янами, передаючи їм частину своєї культурної спадщини. Власна єдина культура Хорутанії (Карантанії) склалася до середини VIII ст. Це стало результатом тривалого змішування слов'ян, германців і місцевих романців в Східних Альпах. В результаті слов'янські племена хорутанської спільноти розселилися від Дунаю до Адріатичного моря. Основна їх частина мешкала в гігантському трикутнику між кордонами Баварії, Лонгобардського королівства і Аварського каганату. Однак на півдні вже в VIII ст. хорутани розселилися по Істрії і Фриулю, проникали по Саві в Хорватію. На заході окремі роди слов'ян осідали в землях Баварії, до околиць Зальцбурга і навіть західніше. Державні кордони не могли стати перешкодою для стихійного руху слов'ян, що страждали від малоземелля. Слов'яни-хорутани були нащадками як слов'янських переселенців (остготів гревтунгів / грутуннів, – П.Д.), так і тубільного населення. Часом вони і мешкали на місцях, освоєних уже здавна» (Сергій Алексєєв, «Слов'янська Європа V – VIII століть // Альпійські і паннонські слов'яни у VIII ст.», http://oldevrasia.ru/library/Sergey-Alekseev_Slavyanskaya-Evropa-V-VIII-vekov/72).

На те, що остготи гревтунги / грутунни = хорутани є загальними пращурами південних австрійців, словенців і українців, вказує лексична близькість гортанних словінських говірок не тільки до гортанної південнослов'янської мови аланів (якою вочевидь спілкувалися і пращури осетинів), а і до давньокиївської (давньоруської = української) мови України-Русі. Та й співучість мови словен подібна співучості мов українців і ломбардів:

«Але в цілому спілкуватися важко. По-перше, вимова. Як і у всіх південних слов'ян, вона гортанна (особливо звук «А»); «Ш» і «Ч» теж не наші (не російські, – П.Д.). Плюс тональні наголоси, що роблять мову «співучою». У підсумку: коли вперше чуєш здалеку словенську мову, здається, що говорять англійською... ні, італійською... ні, якісь знайомі слова чує: «hvala», «prosim», «dobro»... Якщо прислухатися (особливо коли словенець говорить повільно, що рідкість), то можна щось зрозуміти. Але не більше. А вже вони нашу російську і зовсім не розуміють – в основному через вимови, вже дуже вони у нас

різні, навіть для однакових або схожих слів... У підсумку, помучившись трохи в пошуках спільної мови, [росіяни], що спілкуються, повільно переходять на одну з іноземних – англійську, німецьку чи італійську, якими тут цілком пристойно володіє багато-хто. До речі, дивився по телевізору хорватські і чорногорські канали, спілкувався з сербськими колегами – розумів більше, ніж на-словенській (і на українській? – П.Д.)... Їхав я з великим жалем, не дивлячись на невеликі неприємності в аеропорту. Сидячи в залі очікування, я сумно оглядав навколишні «леталіщу» (укр. «летовищу», – П.Д.) гори. Я вже встиг полюбити Словенію. І сподіваюся ще туди повернутися – з сім'єю!» (Олексій Зуєв, «Словенія», <http://alexzuev.narod.ru/my/Slovenija/Slovenija.htm>).

І все це зовсім не випадково, судячи з численних сходжень ойконімів (топонімів та гідронімів) Словенії, включаючи і прилеглі до неї території, з ойконімами України, теж включаючи суміжні з нею території:

- Авгуштине / Avguštine (Костанєвиця-на-Кркі) — Августинівка (Запорожчина)
- Адамово / Adamovo (Велике Лаце) — Адамове (Житомирщина)
- Аксамс / Ahams (Австрія, Тіроль) — Оксамитне (Одещина)
- Андол / Andol (Рибниця) — Анадол (Донеччина)
- Андрейці / Andrejci (Моравське Топлице) — Андрійки (Полтавщина), Андрійківці (Хмельниччина)
- Ансфельден / *Антфельден / Ansfelden (Верхня Австрія) — Антопіль (Рівненщина, Вінниччина, Житомирщина)
- Армешко / Armeško (Кршко) — Армашівка (Одещина)
- Артиче / Artiče (Брежице) — Артищів (Львівщина)
- Артманя Вас / Artmanja vas (Требне) — Атманай / *A[r]тманай (Запорожчина)
- Астберг / Astberg (Австрія, Тіроль), Аштен / *Астен / Asten (Верхня Австрія) — Астей (Закарпаття)
- Бабичі / Babići (Копер) — Бабичі (Закарпаття, Львівщина, Черкащина, Полтавщина та ін.)
- Боденське озеро / Bodensee; Баден / Baden (Німеччина, Австрія), Батін (Герцоговина, Болгарія) — Батин (Івано-Франківщина)
- Баківці / Bakovci (Мурська Собота) — Баківці (Волинь, Львівщина)
- Балковці / Balkovci (Чрномель) — Балківці (Буковина)
- Бане / Bane (Велике Лаце), Баня Лока / Banja Loka (Костел) — Баня Лисовицька (Львівщина), Баня-Березів (Івано-Франківщина)
- Бар / Bar (Чорногорія), Барі (Італія) — Бар (Вінниччина, Львівщина)
- Барізони / Barizoni (Копер) — Березань / *Барізань (Київщина)
- Барісловці / Barislovci (Видем) — Борислав (Львівщина)
- Барка / Barka (Дівача) — Баркове (Дніровщина), Баркасово (Закарпаття)
- Бартула / Bartula (Чорногорія) — Бартуха (Житомирщина)
- Бахманнинг / Bachmanning (Верхня Австрія) — Бахмач, Бахани / *Бах[м]ани (Чернігівщина), Бахмут (Донеччина)
- Бач / Bač (Ілірська Бистриця) — Бачів (Львівщина)
- Башель / Bašelj (Преддвор) — Башине (Рівненщина), Башилівка (Харківщина)
- Бедень / Bedenj (Чрномель) — Бедевля (Закарпаття)
- Бека / Beka (Хрпеле-Козіна) — Бекарівка (Запорожчина)
- Бела Церкев / Bela Cerkev (Шмарешке Топлице) — Біла Церква (Київщина)
- Белиця / Belica (Осилниця), Белиші (Чорногорія) — Білицьке (Донеччина), Біличі (Волинь, Львівщина, Київщина)
- Белсько / Belsko (Постойна) — Більськ (Полтавщина)
- Белтници / Beltnici (Помурський регіон) — Белз (Львівщина), Білижінці (Хмельниччина)
- Белца / Belca (Кранська Гора) — Більці / Бельці / Bălți (Молдова)
- Белчий Врх / Belčji Vrh (Чрномель) — Більчін (Хмельниччина)

Бенете / Venete (Блоке) — Бене (Закарпаття)
 Беніця / Venica (Лендава) — Беніца (Білорусь, Мінщина), Бенівка (Київщина)
 Беране / Verane (Чорногорія) — Бирине (Чернігівщина)
 Беринек / Berinjek (Літія), Беріняк / Berinjak (Відем), — Бориня (Львівщина)
 Беричево / Beričevo (Дол-при-Любляні) — Бирине (Чернігівщина)
 Берндорф / Berndorf (Нижня Австрія), Бернштайн / Bernstein (Австрія, Бургенланд),
 Берн / Bern (Швейцарія) — Бернове (Буковина), Бернадівка (Тернопільщина), Бернашівка
 (Вінниччина)
 Бецау / Bezau (Австрія, Форарльберг) — Бецилове (Одещина)
 Беч / Več, Бечає / Večaje (Церкниця) — Бечева (Полтавщина)
 Бирна Вас / Birna vas (Севниця) — Бирине (Чернігівщина)
 р. Бистриця (права притока Дністра, Івано-Франківщина)
 Бистриця / Bistrica (Козе, Літія, Накло та ін.) — Бистриця (Закарпаття, Львівщина,
 Івано-Франківщина, Хмельниччина), Бистриця (Румунія)
 Битне / Bitnje (Бохінь), Битня Вас / Bitnja vas (Мокроног-Требелно) — Битень
 (Волинь)
 Битиче / Bitiče (Літія) — Битиця (Сумщина)
 Біхльбах / Bichlbach (Австрія, Тіроль) — Бихів (Волинь)
 Бич / Vič (Требне) — Бичаль (Волинь)
 Биче / Vičje (Гросупле) — Бичева (Житомирщина)
 Биш / Viš (Трновська Вас) — Бишів (Івано-Франківщина, Київщина, Львівщина),
 Бишки (Тернопільщина), Бишків (Львівщина), Бишкінь (Сумщина)
 Бишка Вас / Viška vas (Мирна Печ) — Бишляк (Рівненщина)
 Бібербах / Viberbach (Нижня Австрія) — Бібрка, Боберка (Львівщина), Бобрік
 (Чернігівщина, Полтавщина, Сумщина та ін.), Бобринець (Кропивниччина), Бобровиця
 (Чернігівщина)
 р. Біела / Bijela (Чорногорія) — р. Біла (Львівщина)
 Біело Поле / Bijelo Polje (Чорногорія), Біле / Bilje (Мірен-Костаневіца) — Біле
 (Львівщина, Рівненщина, Харківщина), Біла (Буковина, Тернопільщина, Вінниччина та
 ін.)
 Біще / Višče (Домжале) — Біще (Тернопільщина)
 Благовиця / Blagovica (Луковиця) — Благівка (Луганщина),
 Благуш / Blaguš (Святий Юрій-об-Щавниці) — Блажів
 Блед / Bled (Верхня Крайна) — Блешня (Чернігівщина), Блідні (Хмельниччина)
 Блуденц / Bludenz (Австрія, Форарльберг) — Блудень / Блудзен (Білорусь,
 Берестейщина), Блудше (Чернігівщина)
 Бобен / Voben (Храстник) — Бобине (Сумщина)
 Бобово / Bobovo pri Ronikvi (Шентюр) — Бобове (Закарпаття)
 Бовше / Bovše (Войник) — Бовшів (Івано-Франківщина)
 Богиня Вас / Boginja vas (Метлика) — Богинівка (Дніпровщина)
 Божакowo / Božakovo (Метлика) — Божкове (Черкащина)
 Боларка / Bolarka (Хорватія) — Боярка (Київщина, Черкащина, Одещина), Боярка-
 Будаївка (Київщина)
 Болехнециці / Bohleņečiči (Юрій-об-Щавниці) — Болехівці (Львівщина), Болехів
 (Івано-Франківщина)
 Болтія / Boltija (Літія) — Болотня (Львівщина, Київщина)
 Боричево / Boričevo (Ново Место) — Боричівка (Тернопільщина)
 Боровак / Borovak pri Podkumu (Загоре-об-Саві) — Борова (Харківщина)
 Боровніца / Borovnica (Осреднесловенський регіон) — Боровніця / Борівниця /
 Borownica (Польща, Люблінське і Підкарпатське воєвод.), Боровиця (Черкащина,
 Житомирщина), Боровеньки (Луганщина), Боровенька (Сумщина)
 Боровці / Borovci (Марковці) — Борівці (Буковина)

Боршт / Boršt (Брежице, Копер, Метлика) — Боршів (Львівщина), Боршна (Чернігівщина)
 Боряна / Borjana (Кобарід) — Борятин (Житомирщина, Львівщина)
 Ботричниця / Botričnica (Шентюр) — Ботар (Закарпаття)
 Бохинь оз. / Bohinj jezero, Бо́хинь / Bohinj (Північно-західна Словенія) — Бохня / Bochnia (Польща, Малопольське воєводство), Бохни (Хмельниччина), Боханів (Чернігівщина), Бохоники (Вінниччина)
 Бочаї / Vočaji (Копер) — Бочаниця (Рівненщина), Бочанівка (Полтавщина)
 Бочково / Vočkovo (Блоке) — Бочкове (Харківщина)
 Боянці / Vojanči (Чрномель) — Боянець, Бояничі (Львівщина), Бояни (Буковина)
 Браунау / Braunau-am-Inn (Верхня Австрія), Браник / Branik (Нова Горица) — Бранів / *Бра[у]нів (Рівненщина), Брани / *Бра[у]ни, Брунетівка / *Бр[a]унетівка (Волинь), Брунівка / *Бр[a]унівка (Полтавщина)
 Брасловче / Braslovče (Савинський регіон) — Берислав / Бериславль (Херсонщина), Брацлав (Вінниччина)
 Братнице / Bratnice (Іванчна Гориця) — Братениця (Сумщина, Харківщина)
 Брваце / Brvace (Гросупле) — Бервиця (Київщина)
 Брдине / Brdinja (Равне-на-Корошкем) — Бердинове (Одещина), Бердянка (Луганщина, Харківщина), Бердянськ (Запорожчина)
 Брдице / Brdice pri Kožbani, Brdice pri Neblem (Брда) — Бердихів (Львівщина), Бердичів (Житомирщина), Бердичі (Донеччина)
 Брдо / (Домжале, Назаре, Нова Горица, Тржич, Шентюр) — Бердо (Чортків, Тернопільщина)
 Брег / Breg (Жировниця, Межиця, Севниця та ін.) — Берг (Рівненщина), Береги (Закарпаття, Львівщина, Рівненщина та ін.)
 Брегана / Bregana (Хорватія) — Бережанка (Волинь, Тернопільщина, Хмельниччина та ін.), Бережани (Тернопільщина)
 Брегенц / Bregenz (Австрія, Форарльберг) — Бригинці (Чернігівщина)
 Брежице / Brežice (Споднепосавський регіон) — Бережинці (Хмельниччина)
 Брезник / Breznik (Загоре-об-Саві, Чрномель) — Березники (Волинь, Закарпаття, Харківщина та ін.)
 Брезово / Brezovo (Літія, Севниця) — Березово (Закарпаття), Березове (Полтавщина, Київщина та ін.)
 Брест / Brest (Іг) — Брест / Берестя (Білорусь, Берестейщина), Брестів (Закарпаття)
 Бресте / Brestje (Брда) — Берестя, Берестечко (Рівненщина)
 Бринє / Brinja (Дол-при-Любляні, Шентруперт) — Бринь (Івано-Франківщина), Бринів (Рівненщина), Бирине (Чернігівщина)
 Брич / Brič (Копер) — Бреч (Чернігівщина)
 Брише / Briše (Загоре-об-Саві, Камник) — Брище (Волинь), Брищі (Рівненщина)
 Брод / Brod (Бохинь) — Брід (Житомирщина, Закарпаття), Броди (Львівщина)
 Броднице / Brodnice (Лашко) — Бродниця (Рівненщина)
 Брунн / Brunn, Брунн-ам-Гебурге / Brunn am Gebirge (Нижня Австрія), Брунк / Brunk (Радече), Бруна Вас / Bruna vas (Мокроног-Требелно) — Брунівка (Полтавщина), Брунетівка (Волинь)
 Брукк / Bruck an der Leitha (Нижня Австрія) — Бруски (Сумщина), Бруховичі (Волинь), Броска (Одещина)
 Бруханя Вас / Bruhanja vas (Добреполе) — Бруховичі (Волинь)
 Буданє / Budanje (Айдовщина) — Буданів (Тернопільщина)
 Будва / Будва (Чорногорія) — Буда (Київщина, Чернігівщина, Житомирщина), Будилів (Тернопільщина, Івано-Франківщина)
 Будігост / Budihost' (ст.-слвн.) — Бидгощ / Bydgoszcz (Польща), Будагощ (Білорусь, Вітебщина), Будиголош (Львівщина)

Будинці / Budinci (Шаловці) — Буденець (Буковина), Будаївка (Київщина)
 Бузет / Buzet (Хорватія) — Бузаки (Волинь), Бузове (Харківщина), Бузівка (Черкащина, Дніпровщина)
 Буков Врх / Bukov Vrh (Гореня вас-Поляне) — Буків (Волинь)
 Буковець / Bukovec (Велике Лаше, Словенська Бистриця), Буковці / Bukovci (Марковці) — Буковець (Закарпаття, Івано-Франківщина)
 р. Буковиця (Чорногорія); Буковиця / Bukovica (Ренче-Воґрско) — Буковиця, Буковина (Львівщина)
 Бургау / Burgau (Австрія, Штирія) — Боржава (Закарпаття)
 Буртайші / Буртайши (Чорногорія) — Бурти (Київщина, Черкащина, Полтащина та ін.), Буртин (Хмельниччина)
 Буч / Виґ (Камник), Буче / Виґе (Козє) — р. Буча (ліва притока Ірпеня, Київщина); Буча (Київщина)
 Бучечовці / Виґеґовци (Крижевці) — Бучач (Тернопільщина)
 Бучка / Виґка (Шкоцян) — Бучки (Чернігівщина, Житомирщина)
 Бушиня Вас / Bušinja vas (Метлика) — Бушинка (Вінниччина)
 Вагна / Wagna (Австрія, Штирія) — Ваґа (Тернопільщина), Вахнівка, (Вінниччина), Вахнівці (Хмельниччина)
 Ваґрайн (Понгау) / Wagrain (Pongau) (Австрія, Зальцбург) — Баґлаї (Хмельниччина), Баґрин (Київщина)
 Вайден / Weiden an der March, Вайдгофен / Waidhofen an der Thaya-Land (Нижня Австрія) — Байдівка (Луганщина), Байдакове (Кропивниччина), Байдаківка (Дніпровщина)
 Вайкендорф / Weikendorf (Нижня Австрія) — Байківка (Вінниччина, Дніпровщина), Байківці (Волинь, Тернопільщина)
 Вайтра / Weitra (Нижня Австрія), Вайтерсфельден / Weitersfelden (Верхня Австрія) — Вітрянкa (Буковина), Ватра / Vatra (Румунія)
 Вале / Vale (Комен) — Вали (Буковина)
 Вальхзе / Walchsee (Австрія, Тіроль) — Валки (Харківщина, Житомирщина, Чернігівщина, Сумщина)
 Ванґ / Wang (Нижня Австрія) — Ванжулів (Тернопільщина), Ванжина Долина (Полтавщина)
 Варош / Varoš (Маколе) — Вараш (Рівненщина), Варюшине (Миколаївщина), Варяж (Львівщина)
 Варт / Warth (Нижня Австрія), Вартберг / Wartberg ob der Aist (Верхня Австрія) — Вартиківці (Буковина), Вараш (Рівненщина)
 Ваттенс / Wattens (Австрія, Тіроль) — Ватин, Ватинець (Волинь)
 Ваче / Vače (Літія) — Вачів (Хмельниччина)
 Вашца (словен. Vašca (Церкле-на-Горенськем) — Вашківці (Буковина)
 Веленье / Велене / Velenje (Веленье) — Велин (Львівщина); Волинь; Велинь / Волинь (Польща, давнє червенське / черв'янське місто)
 Велике Поляне / Velike Poljane (Велике Поляне) — Велика Поляна / Veľká Poľana (Словакія), Поляна (Закарпаття, Львівщина, Вінниччина та ін.)
 Величане / Veličane (Ормож) — Величкове (Полтавщина)
 Вельм / Фельм / Velm-Götzendorf (Нижня Австрія) — Велимче (Волинь), Велин (Львівщина), Велюнь (Рівненщина)
 Вельс / Wels (Верхня Австрія) — Велин (Львівщина), Веліцьк (Волинь), Велихів (Рівненщина)
 Вендлинг / Wendling (Нижня Австрія) — Вендичани (Вінниччина)
 Венс / Werns (Австрія, Тіроль) — Венслави (Полтавщина)
 Вєргль / Wörgl (Австрія, Тіроль) — Вергулівка (Луганщина), Вергуни (Полтавщина, Черкащина)

Верда / Werda (Австрія, Каринтія) — р. Берда (Запоріжжя)
 Вердич / Verditz (Австрія, Каринтія) — Бердичі (Донеччина), Бердичів (Житомирщина)
 Верфен / Werfen (Австрія, Зальцбург), Врхника / Vrhnika — Верхнів (Волинь), Верхня (Івано-Франківщина), Верхівня (Житомирщина)
 Відень [срб.-хрв. Беч / Веџ] — Беч / Biecz (Польща, Малопольське воєводство)
 Відень / Vienna {*Vi[н]день / Vindobona} (Австрія) — Видень (Житомирщина), Бідин (Чернігівщина, Львівщина), Видинів (Івано-Франківщина), Віднів, Відники (Львівщина)
 Візельбург / *Висельбург / Wieselburg-Land (Нижня Австрія) — Виселок (Хмельниччина), Виселка, Виселкове (Київщина), Визирка (Одещина), Визирівка (Сумщина)
 Вільдон / Wildon (Австрія, Штирія) — Вильчики / *Вільтин (Чернігівщина), Вельтин (Польща)
 Вінден / Winden am See (Австрія, Бургенланд), Віндігштайг / Windigsteig (Нижня Австрія), Віндішгарстен / Windischgarsten, Віндхаг / Windhaag bei Freistadt (Верхня Австрія) — Віднів / *Vi[н]днів, Відники / *Vi[н]дники (Львівщина), Вінтенці / *Вінденці (Полтавщина)
 Виниця / Вініца / Vinica (Чрномель), Вініца / Vinica pri Šmarjeti (Шмарешке Топлице), Вініца / Виница (Північна Македонія) — Вінниця, Винники (Львівщина)
 Винтарі / Vintarji (Рибниця), Винтареvecь / Vintarjevec (Шмартно-при-Літії), Винтаровці / Vintarovci (Дестрик) — Винторівка (Сумщина)
 Виня Вас / Vinja vas (Ново Место) — Винятинці (Тернопільщина)
 Вир / Vir (Домжале) — Вир (Чернігівщина), Вири (Сумщина, Рівненщина)
 Високо / Visoko (Іг, Шенчур) — Високе (Сумщина, Полтавщина, Запоріжчина та ін.)
 Витан / Vitan (Ормож), Витанє / Vitanje (Савинський регіон) — Витань (Івано-Франківщина), Витачів (Київщина), Витень (Волинь)
 Витовле / *Витоуле / Vitovlje (Нова Горіца) — Витуле (Волинь)
 Вихре / Vihre (Кршко) — Вихрівка (Хмельниччина)
 Вичанці / Vičanci (Ормож) — Вичавки, Вичівка (Рівненщина)
 Вишевца / Viševca (Церкле-на-Горенськем) — Вишевичі (Житомирщина)
 Вінцендорф / Winzendorf-Muthmannsdorf (Нижня Австрія), Вінічка вас / Vinička vas (Ленарт) — Вінниця; Вінницьке (Крим), Вінинці (Київщина)
 Водице / Vodice (Осереднесловенський регіон, Водице; Айдовщина, Добреполе) — Водиця (Закарпаття)
 Волча / Volča (Гореня вас-Поляне), Волчанські Рути / Volčanski Rutí (Толмин) — Вовчанськ (Харківщина)
 Ворхдорф / Форхдорф / Vorchdorf (Верхня Австрія) — Ворохівка (Чернігівщина), Ворохта (Львівщина), Ворчин (Волинь), Форголань (Закарпаття)
 Врх / Vrh (Велике Лаше, Загоре-об-Саві, Лошка долина та ін.) — Верхи (Волинь)
 Врхе / Vrhe (Ново Место, Загоре-об-Саві, Трбовле та ін.) — Верхове (Харківщина), Верхів (Рівненщина)
 Врхуле / Vrhulje (Кршко) — Верхоли (Полтавщина)
 Вршник / Vršnik (Кунгота) — Вершниця (Житомирщина)
 Гааден / Гаден / Gaaden (Нижня Австрія) — Гадинківці (Тернопільщина), Гадяч (Полтавщина, Харківщина)
 Гагенбрунн / Hagenbrunn (Нижня Австрія), Гагенберг / Hagenberg-im-Mühlkreis (Верхня Австрія) — Гогине (Харківщина)
 Гадрес / Gadres (Нижня Австрія) — Гадяч (Полтавщина, Харківщина)
 Гаєвці / Gajeveci (Горишниця) — Гаївці / Гаєвцы (Білорусь, Гродненщина, Мінщина), Гаївка (Волинь)

Гай / Gaj (Брежице, Словенська Бистриця, Шмаре-при-Єлшах та ін.) — Гай (Київщина, Житомирщина, Чернігівщина, Сумщина, Буковина та ін.), Гайки (Волинь, Полтавщина та ін.), Гайок (Львівщина), Гаївка (Волинь, Кропивниччина, Хмельниччина, Полтавщина, Одещина), Гаївці / Гаєвці (Білорусь, Гродненщина, Мінщина),

Гайнбург / *Хайнбург / Hainburg an der Donau (Нижня Австрія), Гайнберг / Geinberg (Верхня Австрія), Гайндл / *Хайндл / Hajndl (Ормож), Гайниче / Gajniče (Гросупле) — Хайнівка (Кропивниччина)

Гайшевці / Gajševci (Крижевці) — Гайшин (Київщина), Гайсин (Вінниччина)

Галліцін / Gallizien (Австрія, Каринтія), Галиція / Galicija (Жалець) — Галицинівка (Донеччина), Галицинове (Миколаївщина), Галицівка (Буковина), Галиця (Буковина, Чернігівщина), Галичина [Галиція / Galicja] (Україна, Польща), Галич (Івано-Франківщина, Тернопільщина)

Гальтур / Galtür (Австрія, Тіроль) — Гальчин (Чернігівщина), Гальчинці (Хмельниччина)

Бад-Галль / Bad Hall, Гальнойкірхен / Gallneukirchen (Верхня Австрія) — Гальчин (Житомирщина, Чернігівщина), Гальчинці (Хмельниччина)

Гамінг / Gaming (Нижня Австрія) — Камінь (Житомирщина, Чернігівщина, Сумщина, Івано-Франківщина), Камінне (Полтавщина, Івано-Франківщина), Гамівка (Запорожчина)

Ганденберг / Gandenberg (Верхня Австрія) — Гандеровиця (Закарпаття), Гандрабури (Одещина), Хандобоківка (Чернігівщина),

Гаранас / Gaganas (Австрія, Штирія), Гарс-ам-Камп / Gars am Kamp (Нижня Австрія), Горанець / Goranec (Хорватія), — Гориця (Чернігівщина, Хмельниччина), Горанці / Горанцы (Білорусь, Гродненщина), Гореничі (Київщина), Горянка (Миколаївщина), Горенка (Тернопільщина)

Гардег / Hardegg (Нижня Австрія) — Гардишівка (Житомирщина)

Гарт / Hart im Zillertal (Австрія, Тіроль), Гарц (Німеччина) — Гарт (Чернігівщина), Хартонівці (Тернопільщина)

Гаттендорф / Gattendorf (Австрія, Бургенланд) — Гатне (Київщина), Гатна (Хмельниччина)

Гарштен / Гарстен / Garsten (Верхня Австрія) — Гаршине (Крим)

Гатина / Gatina (Гросупле) — Гатна (Хмельниччина), Гатне (Київщина)

Герас / Geras, Герасдорф / Gerasdorf bei Wien (Нижня Австрія) — Гераськівка, Гераськівське (Луганщина), Геруси (Львівщина), Герусівка (Полтавщина)

Геретсберг (нем. Geretsberg) (Верхня Австрія) — Гертопи (Одещина), Гериня (Івано-Франківщина), Геронимівка (Черкащина)

Герлос / Gerlos (Австрія, Тіроль) — Горлівка (Донеччина), Гирло / Гърло (Болгарія)

Гербіх / Herbich (Верхня Австрія) — Гербине (Одещина)

Гермагор / Hermagor (Австрія, Каринтія) — Гермаківка (Тернопільщина), Германівка (Київщина, Харківщина)

Германці / Hermanci (Ормож) — Германівка (Київщина, Харківщина)

Гернштайн / Gernstein (Нижня Австрія) — Гериня (Івано-Франківщина), Гірне (Сумщина), Гірники (Волинь, Рівненщина)

Гершинг (Верхня Австрія) — Герсеванівка, Герсеванівське (Харківщина), Герца (Чернігівщина), Герцівці (Закарпаття), Гірсівка (Запорожчина)

Гётценс / Götzens (Австрія, Тіроль), Гётцис / Götzis (Австрія, Форарльберг) — Гетен, Гетиня (Закарпаття)

Гінцлінг / Ginzling (Австрія, Тіроль) — Гінці (Полтавщина), Гиньківці (Тернопільщина)

Гланегг / Glanegg (Австрія, Каринтія) — Гланишів (Київщина)

Гледніц / Гльдніц / Glödnitz (Австрія, Каринтія) — Глезне (Житомирщина), Глядин (Чернігівщина), Глядки (Тернопільщина, Хмельниччина)

Глинек / Glinek (Мирна, Шкофліця) — Глинець (Львівщина)
 Глине / Glinje (Брасловче) — Глинне (Львівщина, Рівненщина)
 Глобасніц / Globasnitz (Австрія, Каринтія), Глобел / Globel (Содражиця) — Глоби,
 Глобине, Глобівка (Полтавщина)
 Гмюнд / Гмінд / Gmünd (Нижня Австрія) — Гуменці, Гумнище (Волинь), Гумниська
 (Львівщина, Тернопільщина)
 Гнадендорф / Gnadendorf (Нижня Австрія) — Гнатенки (Полтавщина)
 Гнезау / Gnesau (Австрія, Каринтія) — Гнезно / Gniezno (Польща), Гніздичне
 (Тернопільщина), Гніздище (Чернігівщина)
 Гогенау / Хоенау / Hohenau an der March, Хое-Ванд / Hohe Wand, Гогенайх /
 Hoheneich (Нижня Австрія) — Гогине (Харківщина), Хохонів (Івано-Франківщина),
 Хохітва (Київщина)
 Гозау / Госсау / Gosau (Верхня Австрія) — Козьова (Львівщина), Гусавка
 (Чернігівщина), Гошів (Івано-Франківщина, Житомирщина)
 Голлентон / Hollenthon (Нижня Австрія) — Голендра (Тернопільщина), Голендри,
 Голинчинці (Вінниччина), Голинь (Івано-Франківщина)
 Голлинг-ан-дер-Зальцах / Golling an der Salzach (Австрія, Зальцбург) — Голинь
 (Івано-Франківщина), Голінка (Сумщина, Чернігівщина)
 Голиця / Golica (Железнікі), Голице / Golice (Камник) — Голиця (Одещина)
 Голубіч / Golubić (Хорватія), Голубічі / Golubici (Сербія), Голубовці / Golubovci
 (Чорногорія) — Голубічі (Чернігівщина), Голубече (Вінниччина)
 Гольс / Gols (Австрія, Бургенланд), Гольцгаузен / Holzhausen (Верхня Австрія) —
 Голиця (Одещина), Голики (Хмельниччина), Холосне (Житомирщина)
 Гомила / Gomila (Дестрник, Мирна), Гомилці / Gomilci (Дестрник) — Гоміль [Гомій]
 (Білорусь), Гомельське (Дніпровщина)
 Гоняче / Gonjače (Брда) — Гонятичі (Львівщина)
 Гореня Вас / Gorenja vas (Требне, Канал), Горене / Gorenje (Кочев'є, Луковиця,
 Постойна) — р. Горинь (права притока Прип'яті); Горинь (Житомирщина), Гориничі
 (Рівненщина)
 Горичах / Goritschach (Австрія, Каринтія) — Горичів (Волинь)
 Горіца / Gorica (Італія), Гориця / Goriča (Моравче, Пуцонці, Радовлиця, Чрномель та
 ін.) — Гориця (Хмельниччина, Чернігівщина)
 Горішніца / Gorišnica — Горішні Плавні (Полтавщина), Горішній (Львівщина)
 Горн / Horn (Нижня Австрія) — р. Горинь; Горинь (Житомирщина), Гореничі
 (Київщина)
 Горяне / Gorjane (Козе) — Горяне (Харківщина), Горяни (Львівщина, Вінниччина)
 Гостинца / Gostinca (Подчетртек) — Гостинцеве (Львівщина)
 Граберн / Grabern (Нижня Австрія), Грабен / Graben (Рибниця) — Грабарівка
 (Полтавщина, Вінниччина), Грабина, Грабник (Львівщина), Грабняк (Житомирщина),
 Грабунь (Рівненщина)
 Градець / Gradec (Кршко, Півка), Граденц / Gradenc (Жужемберк) — Градське
 (Сумщина), Градениці (Одещина), Граддя (Волинь)
 Градішка / Gradiška (Кунгота), Градишко / Gradiško (Блоке) — Градиськ (Волинь),
 Градизьк (Полтавщина), Городисько (Львівщина), Городиська (Івано-Франківщина,
 Хмельниччина)
 Градішче / Gradišče — Городище (Житомирщина)
 Градніц / Gradnitz (Австрія, Каринтія), Градник / Gradnik (Семич), Градишица /
 Gradišica (Хрпеле-Козіна) — Градениці (Одещина), Городниця (Івано-Франківщина,
 Тернопільщина, Волинь, Черкащина), Городок (Львівщина, Хмельниччина)
 Грахово / Grahovo (Церкниця) — Гракове (Харківщина), Рахів / *Грахів (Закарпаття)

Грац / Graz [слвн. Градец / Gradec] (Австрія, Штирія), Хардегг / Hardegg (Нижня Австрія) — Града (Тернопільщина), Граддя (Волинь), Городець (Житомирщина, Рівненщина)

Грачище / Gračišče (Копер) — Грачівка (Харківщина)

Гребенє / Grebenje (Рибниця) — Гребені (Київщина), Гребенів (Львівщина), Гребінка (Полтавщина)

Гредиг / Grödиг / Grädиг (Австрія, Зальцбург) — Гродзеве (Черкащина), Гродно (Білорусь), Груд (Житомирщина), Грудки (Волинь)

Грештен / Gresten-Land (Нижня Австрія) — Христинівка / *Хрестинівка (Черкащина), Хрестівка (Херсонщина), Хрестище (Харківщина, Донеччина), Гришки (Полтавщина, Сумщина, Хмельниччина), Гришкове (Харківщина)

Гросмугль / Großmugl (Нижня Австрія) [Висока чи велика могила] — Груд (Житомирщина), Грузьке (Сумщина, Дніпровщина, Запорожчина, Кропивниччина) / Могилів (Дніпровщина), Могилів подільський (Вінничина), Могилатів (Полтавщина)

Грудниця / Grudnica (Толмин) — Груд (Волинь)

Грушковец / Gruškovec (Циркулане) — Грушківці (Вінниччина, Хмельниччина)

Губно / Gubno (Козє) — Губин (Волинь, Київщина, Хмельниччина, Тернопільщина), Губник (Вінниччина)

Гуміш / Gumisch (Австрія, Каринтія) — Гумницька (Львівщина, Тернопільщина), Гуменці (Волинь, Хмельниччина)

Гумнице / Gumnišče (Шкофліца) — Гумнице (Волинь)

Гунскірхен / Gunkirchen (Верхня Австрія) — Гунча (Вінничина), Гуничі (Житомирщина), Гуньки (Полтавщина)

Гурк / Gurk / *Gurok (Австрія, Каринтія) — Огурцівка, Огірцеве (Харківщина), Гурівка / *Гурківка (Кропивниччина)

Гуртен / Gurten (Верхня Австрія) — Гуртове (Запорожчина), Гуртовівка (Харківщина)

Гутау / Gutau (Верхня Австрія), Гуттарінг / Guttaring (Австрія, Каринтія), Сан-Готард / San-Gotthard (Швейцарія) — Гут (Закарпаття), Гута (Київщина, Вінниччина, Хмельниччина), Хутори (Черкащина, Вінниччина) [готар – межа, кордон; хутір – виселок за межу селища]

Гюрм (Нижня Австрія) — Гурине (Харківщина)

Гюссинг / Güssing (Австрія, Бургенланд), Гусиньє / Gusinje (Чорногорія) — Гусинка, Гусина Поляна (Харківщина)

Далнє Ніве / Dalnje Njive (Чрномель) — Дальнє (Дніпровщина, Харківщина, Донеччина)

Данковці / Dankovci (Пуцонці) — Данківці (Буковина)

Дворяне / Dvorjane (Дуплек) — Дворянка (Миколаївщина)

Дебро / Debro (Лашко) — Дебрі (Львівщина), Дебреве (Чернігівщина)

Декани / Dekani (Копер), Дечани / Dečani (Косово / Чорногорія 1913) — Деконка (Дніпровщина), Диканька (Полтавщина), Дич (Сумщина)

Деллах / Dellach (Австрія, Каринтія), Делач / Delač (Костел) — Ділок (Закарпаття)

Десенці / Desenci (Дестрник), Десинець / Desines (Чрномель) — р. Десна (ліва притока Дніпра), Деснянка (Чернігівщина)

Дешен / Dešen (Моравче), Дешеча Вас / Dešeča vas (Жужемберк) — Дешки (Київщина, Чернігівщина), Дешичі (Львівщина)

Диліці / Dilici (Копер) — Диліївка (Донеччина)

Дрново / Drnovo (Кршко) — Дрнове (Сумщина), Дрно (Волинь)

Дімбах / *Димбах / Dimbach (Верхня Австрія) — Димине (Кропивниччина), Димівське (Миколаївщина), Димка (Буковина)

Дітах / Ditaх / Dietach (Верхня Австрія) — Дитятки (Київщина)

Добль / Dobl (Австрія, Штирія) — Дубляни / *Добляни (Львівщина, Рівненщина),
 Дублинки / *Доблинки (Житомирщина)
 Доберсберг / Dobersberg (Нижня Австрія) — Доброгірське (Дніпровщина), Добре
 (Миколаївщина, Волинь, Крим)
 Добовиця / Dobovica (Літія) — Добошівка (Львівщина)
 Добра / Dobra (Австрія, Каринтія) — Добра (Черкащина)
 Добрава / Dobrova (Австрія, Каринтія) — Добрівляни (Львівщина, Тернопільщина)
 Добровце / Dobrovce — Добровка, Добровець (Румунія), Добровці / Добровцы (Росія,
 Липецька), Добровляни (Івано-Франківщина)
 Довже / (Мислиня) — Довженки (Миколаївщина)
 Доліна / Dolina (Австрія, Каринтія), Долена / Dolena — Долина (Тернопільщина,
 Івано-Франківщина, Запоріжжя, Київщина, Полтавщина, Донеччина)
 Доленці / Dolenci (Шаловці), Доленьці / Dolenjci (Чрномель) — Долинка (Волинь,
 Вінниччина, Запоріжжя, Одещина), Долинівці (Хмельниччина)
 Доманьшевці / Domanjševci (Шаловці) — Доманівка (Миколаївщина, Київщина),
 Домантівка (Київщина), Домантове (Черкащина)
 Домжале / Domžale (Осреднесловенський регіон) — Домажир (Львівщина)
 Дорен / Doren (Австрія, Форарльберг), Дорнава / Dornava (Подравський регіон) —
 Добрин (Хмельниччина), Дерцен (Закарпаття), Деренівка (Тернопольщина)
 Дорнице / Dornice (Водице) — Дарниця (Київщина, Миколаївщина)
 Драга / Draga (Шторе, Шкофя Лока, Лошкий Поток та ін.), Драге / Drage (Метлика)
 — Драгівка (Дніпровщина), Драгово (Закарпаття)
 Драгомель / Dragomelj (Домжале), Драгомило / Dragomilo (Шмарє-при-Єлшах) —
 Дрогомишль (Львівщина)
 Драгонья / Драгоня / Dragonja (Піран) — Драгиня (Закарпаття), Дорогань
 (Житомирщина), Драганівка (Хмельниччина, Тернопільщина)
 Драженці / Draženci (Хайдина) — Велика Дражня (Житомирщина), Дражня
 (Білорусь, Гомільщина, Могилівщина), Деражня (Хмельниччина, Сумщина,
 Житомирщина), Деражне (Рівненщина), Дерезичи (Львівщина)
 Дрваня / Drvanja (Бенедикт) — Дерев'яна (Київщина)
 Дрново / Drnovo (Кршко) — Дернове (Сумщина)
 Дрос / Dros, Дрозендорф-Цісерсдорф / Drosendorf-Zissersdorf (Нижня Австрія) —
 Дорос [Мангуп] (Крим), Доросині, Дроздні (Волинь), Дроздів, Дроздинь (Рівненщина),
 Дротинці (Закарпаття)
 Дубровиця / Dubrovica (Хорватія) — Дубровиця (Львівщина, Рівненщина)
 Єловец / Jelovec (Марибор, Севниця та ін.) — Нижній Яловець (Буковина), Єловец
 (Білорусь, Могилівщина; Росія, Брянщина)
 Єнс / Enns (Верхня Австрія) — Єньки, Єнківці (Полтавщина), Єньків (Чернігівщина)
 Жабляк / Жабляк (Чорногорія) — Жабелівка (Вінниччина), Жабоч (Житомирщина)
 Жабче / Žabče (Толмин) — Жабче (Волинь, Хмельниччина, Житомирщина)
 Жалец / Žalec (Савинський регіон) — Жалин, Жалянка (Рівненщина), Жалківщина
 (Сумщина)
 Жерьяв / Жеряв / Žerjav (Чрна-на-Корошкем), Жерявка / Žerjavka (Шенчур) — р.
 Жерів; Жерів (Житомирщина), Жерева (Київщина)
 Жеровинці / Žerovinci (Ормож) — Жеревці (Житомирщина)
 Житенце / Žitence (Святий Юрій-в-Словенських Горицях), Житковці / Žitkovci
 (Добровник) — Житинці (Житомирщина), Житне (Сумщина), Житники (Черкащина,
 Вінниччина)
 Житомир / Жітомір / Žitomir (Хорватія) — Житомир
 Жихово Село / Žihovo selo (Ново Место) — Жихове (Сумщина)
 Жрнова / Žrnova (Раденці) — Жорнава (Закарпаття)
 Жужемберк / Žužemberk (Південно-Східна Словенія) — Жужеляни (Львівщина)

Жуково / Žukovo (Рибниця) — Жуково (Закарпаття), Жукове (Дніпровщина, Одещина)
 Жупанє Ніве / Županje Njive (Камник), Жупанчичі / Župančiči (Копер) — Жупани (Львівщина), Жупанівка (Житомирщина)
 Забава / Zabava (Загоре-об-Саві) — Забава (Львівщина)
 Забреж / Zbrež (Лашко), Забрежник / Zbrežnik (Жири) — Забереж (Закарпаття), Забережжя (Івано-Франківщина)
 Забрезниця / Zbreznica (Жировниця) — Заберізки (Тернопільщина)
 Загорье / Загоре / Zagorje (Козє, Півка, Светий Томаж) — Загір'я (Львівщина, Тернопільщина)
 Загреб / Zagreb (Хорватія), Загріб / Захриб / Zahrib (Церкниця) — Загребля (Рівненщина, Житомирщина, Полтавщина, Хмельниччина), Загребелля (Полтавщина, Сумщина, Чернігівщина)
 Залісець / Залісець / Zalisec (Жужемберк) — Залісиця (Волинь), Залісся (Київщина, Вінниччина, Волинь та ін.)
 Залужье / Zalužje (Хорватія), Залог / Zalog (Крань, Стража), Залоше / Zalošče (Нова Горіца) — Залужжя (Закарпаття, Львівщина, Рівненщина, Вінниччина, Сумщина)
 Зальбах-Хинтерглемм / Saalbach-Hinterglemm (Австрія, Зальцбург) — Залібівка (Рівненщина)
 Зальцбург / Salzburg (Австрія), Зільц / Silz (Австрія, Тіроль) — Соледа́р (Донеччина), Сіль (Закарпаття), Сільне / Сольне (Рівненщина), Сільце (Закарпаття, Тернопільщина), Селец (Житомирщина)
 Замостець / Zamostec (Содражиця) — Замостище (Полтавщина, Рівненщина)
 Замушани / Zamušani (Горишниця) — Замшани (Волинь)
 Зарече / Zarečje (Ілірська Бистриця), Заречиця / Zarečica (Ілірська Бистриця) — Заріччя (Закарпаття, Сумщина, Львівщина, Черкащина та ін.), Зарічне (Полтавщина, Сумщина, Одещина та ін.)
 Заттейнс / Satteins (Австрія, Форарльберг) — Затон (Полтавщина), Сатанів (Хмельниччина)
 Зіліан / Sillian (Австрія) — Жуляни / Желань / Желяне / Жіляни (Київщина), Зілове (Волинь), Зелене (Київщина, Житомирщина та ін.)
 Зірндорф / Sierndorf (Нижня Австрія), Зірнінг / Sierning (Верхня Австрія) — Зірне (Рівненщина), Зірниця (Запорожчина)
 Злато Поле / Zlato Polje (Луковиця) — Золота Поляна (Дніпровщина, Запорожчина)
 Златопілля (Кропивниччина), Златопіль (Запорожчина)
 Зобот [*Суобот] / Soboth (Австрія, Штирія) — Собич (Сумщина), Субіч (Хмельниччина), Собатин (Закарпаття), Суботів (Черкащина, Івано-Франківщина), Суботці (Кропивниччина), Забодаква (Полтавщина)
 Зоренці / Zorenci (Чрномель) — Зоринці (Вінниччина)
 Зубен / Suben (Верня Австрія) — Зубані (Полтавщина)
 Зульц / Sulz (Австрія, Форарльберг) — Жуличі (Львівщина), Шульське (Харківщина), Сульське (Сумщина)
 Золленау / Sollenau (Нижня Австрія) — Солоне (Закарпаття, Тернопільщина, Запорожчина, Дніпровщина та ін.), Солонів (Рівненщина), Солонівка (Чернігівщина)
 Зьолль / Söll (Австрія, Тіроль) — Зольня (Житомирщина)
 Зьольден / Sölden / Soelden (Австрія, Штирія) — Золоте (Рівнинщина, Крим), Злочів / Золочів (Львівщина)
 Есеніце / Єсеніце / Jesenice — Есень (Закарпаття)
 Івенца / Ivenca (Войник) — Івниця (Житомирщина)
 Іжаковці / Ižakovci (Белтинці) — Їжаківка (Полтавщина)
 Ізола / Izola (Обално-крашка), Ізвир / Izvir (Брежице) — Ізов (Волинь), Іза (Закарпаття)

Ілірська Бистриця / Pirska Bistrica (Нотрансько-крашка) — Іллі́рія (Луганщина)
 Ільміц / Illmitz (Австрія, Бургенланд) — Ільмі́вка (Чернігівщина), Іллі́мка (Житомирщина), Ілемня (Івано-Франківщина)
 Іловка / Povka (Крань) — Ілі́в (Львівщина)
 Іловці / Povci (Лютомер), Іловца / Povca (Войник) — Ілавче (Тернопільщина)
 Іляшевці / Pjaševci (Крижевці) — Ілляші́вка (Хмельниччина, Вінниччина, Рівненщина, Житомирщина), Ілля (Одещина)
 Імст / Imst (Австрія, Тіроль) — Імстичове (Закарпаття)
 Ішка / Iška (Іг) — Ішкі́в (Тернопільщина)
 Кавче / Kavče (Велене) — Кавське (Львівщина)
 Кайндорф / Kaindorf (Австрія, Штирія) — Кайнари (Київщина)
 Кал / Kal (Півка, Семич, Толмин та ін.) — Каллі́в (Закарпаття)
 Кальс-ам-Гросглоккнер / Kals am Großglockner (Австрія, Штирія) — Калуш (Івано-Франківщина), Калюсик (Хмельниччина)
 Калше / Kalše (Словенська Бистриця) — Калчева (Одещина), Калуш (Івано-Франківщина)
 Каменіца / Kamenica (Метлика, Севниця), Каменик / Kamenik (Шмарє-при-Єлшах), Камнік / Kamnik (Осреднесловенський регіон) — Камені (Житомирщина), Кам'яниця (Закарпаття, Рівненщина), Кам'янець-Подільський (Хмельниччина)
 Капланово / Kaplanovo (Велике Лаше) — Каплани (Донеччина), Каплунівка (Полтавщина, Харківщина)
 Каплъ / Kapl (Австрія, Тіроль), Капелльн / Kapelln (Нижня Австрія), Капла / Kapla (Табора), Капеле / Kapela (Брежице), Капля Вас / Kaplja vas (Преболд, Севниця) — Каплинці (Полтавщина), Каплівка (Буковина)
 Капрун / Kaprun (Австрія, Зальцбург) — Каплунівка (Полтавщина, Харківщина)
 Каштен / Kasten bei Böheimkirchen (Нижня Австрія) — Каштани (Крим), Каштаново (Крим, Закарпаття), Каштанівка (Крим, Запорожчина, Хмельниччина)
 Квасиця / Kvasica (Чрномель) — Квас[ов]иця, Квасів (Волинь), Кваси (Закарпаття)
 Кидричево / Kidričevo (Подравський регіон) — Кидрасівка (Вінниччина)
 Кисовець / Kisovec (Загоре-об-Саві) — Кисівка (Харківщина)
 Київ / Kijev (Хорватія), Кієво / Kijevo (Хорватія), Кіяні / Kijani (Хорватія) — Київ (столиця України); Київ (Миколаївщина), Київець (Львівщина), Київка (Херсонщина), Київське (Полтавщина, Миколаївщина, Дніпровщина, Запорожчина), Киїнка (Чернігівщина)
 Клагенфурт / Klagenfurt am Wörthersee (Австрія, Каринтія), Клада / Klada (Шкофліца), Кладє / Kladje (Лашко, Гореня вас-Поляне) — Кладнів (Волинь)
 Кленово / Klenovo (Лашко), Кленик / Klenik (Півка, Литія) — Кленове (Київщина, Харківщина, Чернігівщина, Вінниччина), Клен (Житомирщина)
 Клиня Вас / Klinja vas (Кочев'є) — Кли́н (Рівненщина, Сумщина, Дніпровщина)
 Клопце / Klopce (Жужемберк, Словенська Бистриця) — Клоп[отів]ці (Хмельниччина), Клопіт (Рівненщина)
 Ключев[и]ця / Ključevica (Трбовле) — Ключ[ин]івка (Сумщина), Ключівка (Хмельниччина)
 Кметі / Kmeti (Хорватія) — Кмитів (Житомирщина)
 Кнежа / Kneža (Толмин) — Княжа (Черкащина)
 Коблах / Koblach (Австрія, Форарльберг), Коболі / Kobili (Комен), Кoble / Koble (Словенське Коніце) — Кобло (Львівщина), Кobleво (Миколаївщина), Коблин (Рівненщина), Коблиця (Київщина), Кобеляки (Полтавщина)
 Ковчице / Kovčice (Хрпеле-Козіна) — Ковчин (Чернігівщина)
 Козарно / Kozarno (Брда), Козарище / Kozarišče (Лошка Долина) — Козари (Чернігівщина), Козарик (Луганщина), Козарівка (Черкащина, Вінниччина), Козаровичі (Київщина)

Козина / Козіна / Kozina (Хрпеле-Козина), Козяне / Kozjane (Дівача) — Козина (Івано-Франківщина, Тернопільщина), Козятин (Вінниччина, Волинь, Сумщина)
 Коколайншак / Kokolajnsčak (Святий Юрій-об-Щавниці), Кокоричі / Kokoriči (Крижевці), Кокаре / Kokaŕje (Назарє) — Коколове (Кропивниччина)
 Кокошне / Kokošnje (Домжале) — Кокошинці (Тернопільщина)
 Словенске-Конице / Slovenske Konjice (Нижня Штирія), Конушко / Konuško (Шмарє-при-Єлшах) — Конице (Волинь), Кониців (Вінниччина)
 Коленча Вас / Kolenča vas (Добреполе) — Коленці (Київщина), Колінці, Колінки (Івано-Франківщина), Колінківці (Буковина)
 Коловрат / Kolovrat (Загоре-об-Саві) — Коловерти (Рівненщина)
 Команія / Komanija (Доброва-Полхов Градец) — Комань (Чернігівщина)
 Комарниця / Komarnica (Церквеняк) — Комарицьке (Сумщина)
 Комен / Komen (Обално-крашка) — Комини (Хмельниччина)
 Копер / Koper (Західна Словенія, община Копер) — Копелянка (Житомирщина), Копи (Миколаївщина), Копилів (Київщина)
 Копивник / Koprivnik (Раче-Фрам) — Копи (Миколаївщина), Копилів (Київщина), Копилля (Волинь)
 Корачице / Koračice (Святий Томаж) — Кораки (Житомирщина)
 Кореняк / Korenjak (Заврч) — Кореньок, Кореневе (Сумщина), Корінне (Крим, Луганщина)
 Коритно / Koritno (Блед, Брежице, Оплотниця) — Коритне (Буковина, Рівненщина, Одещина)
 Коритниця / Koritnica (Кршко) — Коритниця (Волинь)
 Корнойбург / Korneuburg (Нижня Австрія) — Корніїв (Чернігівщина), Корнів, Корнич (Івано-Франківщина), Корничі (Львівщина)
 Корошка / Koroška (регіон Корошка), Корошка Бела / Koroška Bela (Єсеніце), Корошка Вас / Koroška vas (Ново Место) — Коросно, Коростів (Львівщина), Корост (Рівненщина), Коростки (Житомирщина), Коростень (Житомирщина, Чернігівщина), Коростівці (Вінниччина), Коростова (Тернопільщина), Коростовичі (Івано-Франківщина), Коростувата (Буковина)
 Косеч / Koseč (Кобарід) — Косенки (Сумщина)
 Косовеле / Kosovelje (Сежана) — Косованка (Буковина), Косів (Івано-Франківщина, Тернопільщина)
 Костревниця / Kostrevnica (Загоре-об-Саві, Шентюр) — Кострина (Закарпаття)
 Коти / Koti (Ново Место) — Коти (Львівщина, Рівненщина)
 Котор / Kotor (Чорногорія) — Которини (Львівщина)
 Кошаки / Košaki (Марибор) — Кошаковські (Львівщина)
 Крайна / Krajna (Тишина) — Крайне (Закарпаття, Крим), Крайня Деражня (Житомирщина)
 Кралєвці / Kraljevci (Святий Юрій-об-Щавниці) — Кролевець (Сумщина)
 Крамаровці / Kramarovci (Рогашовці) — Крамаренки (Полтавщина)
 Красинець / Krasinec (Метлика) — Красниця (Львівщина), Красенівка (Черкащина)
 Красна / Krasna (Польчане) — Красна (Закарпаття, Тернопільщина, Івано-Франківщина)
 Кремс / Krems (Нижня Австрія), Кремен / Kremen (Кршко), Кременик / Kremenik (Гореня вас-Поляне) — Кремеш (Волинь), Креמידів (Івано-Франківщина), Кремне (Житомирщина), Кременне (Вінниччина), Кременна (Луганщина)
 Кремениця / Kremenica (Іг), Кременца / Kremenca (Церкниця) — Кременець (Донеччина), Кременець (Волинь, Тернопільщина), Кременчук (Полтавщина)
 Кренгльбах / Krenglbach (Верхня Австрія) — Крені (Чернігівщина), Креничі (Київщина), Кренидівка (Сумщина)
 Крепле / Kreplje (Сежана) — Крепи (Луганщина)

Крестениця / Krestenica (Канал) — Крестянівка (Крим)
Кривиця / Krivica (Шентюр) — Кривиця (Рівненщина), Кривець (Київщина, Івано-Франківщина, Черкащина)
Кривчево / Krivčevo (Камник) — Кривичі (Львівщина, Рівненщина)
Крижанче / Križanče (Хорватія), Крижан Врх / Križan Vrh (Бистриця-об-Сотлі), Криж / Križ (Коменда, Сежана, Требне) — Крижанівка (Вінниччина, Одещина), Крижопіль (Вінниччина)
Криже / (Ново Место, Брежице, Тржич), Крижевець / Križevac (Зрече), Крижевці / Križevci (Горні Петровці, Крижевці) — Крижі (Тернопільщина), Крижик (Сумщина), Крижівка (Волинь), Крижовлин (Одещина)
Крим / Крим / Krim — Крим, Кримок (Житомирщина), Кримне (Волинь, Рівненщина)
Крниця / Krnica (Горє, Копер, Луче) — Криниця (Хмельниччина, Тернопільщина, Львівщина, Черкащина, Полтавщина)
Крнче / Krnče (Рибниця) — Креничі (Київщина)
Кропа / Kropa (Радовлиця) — Кропи (Львівщина)
Крупа / Krupa (Семич) — Крупа (Волинь)
Крчевина / Krčevina (Ормож) — Корчів'я (Рівненщина), Корчівка (Хмельниччина, Львівщина, Житомирщина), Корчівці (Буковина)
Кршич / Kršič (Камник) — Коршів (Івано-Франківщина, Рівненщина, Волинь)
Кршко / Krško [*Крско / Krsko] (Нижня Крайна) — Крсно / Коросно (Польща, Підкарпатське воєводство), Криски (Чернігівщина), Корсів (Львівщина), Корсунь (Черкащина)
Кундль / Kundl (Австрія, Тіроль), Згорня Кунгота / Zgornja Kungota (Подравський регіон, Кунгота) — Куна, Кунка (Вінниччина), Кунча (Хмельниччина)
Куншперк / Kunšperk (Бистриця-об-Сотлі), Кунова / Kupova (Горня Радгона) — Кунівка (Полтавщина), Кунашівка (Чернігівщина)
Купшинці / Kupšinci (Мурська Собота) — Купчинці (Тернопільщина, Вінниччина)
Кутинці (словен. Kutinціпоселення в общині Светий Юрій-об-Щавниці) — Кутин (Рівненщина)
Кютай / Kühtai (Австрія, Тіроль) — Кут (Буковина, Тернопільщина, Харківщина), Кути (Волинь, Львівщина, Чернігівщина, Черкащина), Кухче, Кухітська Воля (Рівненщина)
Лабан / Laban (Чорногорія) — Лабач (Львівщина), Лубни (Полтавщина)
Лавамюнд / Lavamünd (Австрія, Каринтія) — Лави (Чернігівщина)
Лавриця / Lavrica (Шкофліца) — Лаврівка (Кропивниччина, Вінниччина)
Лавровець / Lavrovac (Логатець) — Лаврове (Крим, Полтавщина), Лавриківці (Тернопільщина)
Ладендорф / Ladendorf (Нижня Австрія) — Ладинь (Волинь), Ладне (Харківщина)
Лаже / Laže (Дівача) — Лажева (Хмельниччина)
Лайбниц / Leibnitz (Австрія, Штирія), Лайбен / Leiben (Нижня Австрія), Лобніца / Lobnica (Руше) — р. Лобниця, Лобна (Волинь), Лубни (Полтавщина)
Лозенштайн / Losenstein (Верхня Австрія), Лазніца / Laznica (Марибор) — Лозниця (Житомирщина)
Лангау / Langau (Нижня Австрія) — Ланкове (Запоріжжя), Ланок (Хмельниччина)
Ландекк / Landeck (Австрія, Тіроль) — Ландарі (Полтавщина)
Ланише / Laniše (Камник, Гореня вас-Поляне), Ланище / Lanišče (Шкофліца) — Лани (Івано-Франківщина, Вінниччина, Львівщина, Кропивниччина, Полтавщина)
Ланц / Lanz (Австрія, Тіроль), Ланцендорф / Lanzendorf (Нижня Австрія), Ланцова Вас / Lancova vas (Видем), Ланцово / Lancovo (Радовлиця) — Ланцеве, Ланкове (Запорожчина)
Ласберг / Lasberg (Верхня Австрія) — Ласки (Житомирщина), Ласків (Волинь), Ласківці (Тернопільщина)

Латернс / Laterns (Австрія, Форарльберг) — Латірка (Закарпаття)
 Лаксенбург / Лахенбург / Laxenburg (Нижня Австрія), Лахонці / Lahonci (Ормож) —
 Лахни (Полтавщина), Лахнівщина, Локня (Сумщина)
 Мала Лахія / (Чрномель) — Лахни (Полтавщина), Лахнівщина (Сумщина)
 Лашко / Laško (Савинський регіон, община Лашко), Лашка Вас / Laška vas (Лашко)
 — Лашківка (Буковина), Лашуки (Чернігівщина)
 Леваньці / Levanjci (Дестрник) — Левантівка (Одещина), Левенцівка (Полтавщина,
 Дніпровщина)
 Ледина / Ledina (Севниця) — Ледне (Рівненщина)
 Лединиця / Ledinica (Жири) — Ледянка (Хмельниччина)
 Ленд / Lend (Австрія, Зальцбург), Лендава / Lendava (Помурський регіон, Лендава) —
 – Ленди (Київщина)
 Ленцинг / Lenzing (Верхня Австрія) — Ленків (Чернігівщина, Львівщина), Ленівка
 (Хмельниччина), Ленківці (Хмельниччина, Буковина)
 Лесковца / Leskovca (Лашко), Лесковец / Leskovec (Іванчна Гориця, Ново Место,
 Целе та ін.) — Лісковець (Закарпаття), Лесковец (Болгарія), Леськове (Черкащина),
 Леськівка (Харківщина)
 Леобен / Leoben (Австрія, Штирія), Леобендорф / Leobendorf (Нижня Австрія)
 Либенау / Liebenau (Верхня Австрія) — Любинь (Рівненщина), Великий Любінь, Любинці
 (Львівщина), Любине (Минолаївщина), Любині (Львівщина)
 Леондинг / Leonding (Верхня Австрія) — Леонідівка (Черкащина, Донеччина)
 Лех / Lech (Австрія, Форарльберг), Лехен-на-Похорю / Lehen na Pohorju (Подвелка) —
 – Лехнівка (Київщина, Хмельниччина), Лешнів (Львівщина)
 Лешниця / Lešnica (Ормож) — Лешнів (Львівщина)
 Лисець / Lisec (Толмин, Требне) — Лисець (Хмельниччина)
 Лінц / Linz (Верхня Австрія), Лієнц / Lienz (Австрія, Тіроль) — Лінці (Закарпаття,
 Вінниччина), Лінчин (Рівненщина)
 Ліпа / Lipa, Zlatna lipa (Хорватія), Ліпа / Lipa (Белтинці, Добреполе, Зрече та ін.) —
 р. Ліпа / Ліпа [*Золота ліпа], Ліпа (Волинь, Рівненщина, Івано-Франківщина), Липно,
 Липляни (Волинь), Липове (Чернігівщина, Полтавщина та ін.)
 Ліпіцах / Lipizach (Австрія, Каринтія), Липниця / Lipnica (Радовлиця) — Липняк
 (Сумщина), Липник (Львівщина), Липецьке (Одещина), Липецька Поляна (Закарпаття),
 Липецьк / Липецк (Росія)
 Липовець / Lipovec (Рибниця, Семич, Шмарє-при-Єлшах) — Липовець (Вінниччина,
 Київщина, Львівщина, Закарпаття)
 Літія / Litija (Осереднесловенський регіон, Літія) — Літиня (Львівщина), Літин
 (Вінниччина, Волинь), Літки (Київщина, Житомирщина, Хмельниччина), Лідин
 (Чернігівщина), Ліда (Білорусь, Гродненщина)
 Літчау / Litchau, Лічау / Litschau (Нижня Австрія), р. Літава / Litava (Чехія) —
 Літвиця (Рівненщина), Літинка (Вінниччина), Літин (Волинь, Вінниччина), Литичів
 (Хмельниччина)
 Ліцен / Liezen (Австрія, Штирія) — Ліщин (Житомирщина)
 Ловник / Lovnik (Польчане) — Ловинь (Чернігівщина)
 Лог / Log (Кранська Гора, Луковиця, Рогатець, Руше, Севниця) — Великий лог
 (Луганщина), Кам'яний лог (Білорусь, Гродненщина), Логвин (Київщина), Логвини
 (Полтавщина)
 Логатець / Logatec (Осереднесловенський регіон, Логатець) — Логачівка
 (Харківщина)
 Ложина / Ložina (Подлехник) — Лежино (Запоріжжя)
 р. Ложниця / Ložnica (Савіня); Ложниця / Ložnica (Велене, Маколе) — Лозниця
 (Житомирщина)
 Лозице / Lozice (Випава) — Лозичне (Хмельниччина)

Локавці / Lokavci (Горня Радгона), Локавець / Lokavec (Лашко, Айдовщина),
 Локовець / Lokovec (Нова Горіца), Локовиця / Lokovica (Превале, Шоштань) — Лукавці
 (Буковина), Лукашівка (Вінниччина, Чернігівщина, Сумщина, Харківщина)
 Локвиця / Lokvica (Мірен-Костанєвіца) — Локниця (Рівненщина)
 Лосдорф / Лоосдорф / Loosdorf (Нижня Австрія) — Лоска, Лустівка (Чернігівщина),
 Лосяч (Тернопільщина), Лустун (Буковина)
 Лохен / Lochen am See (Верхня Австрія), Лохача / Lohača (Постойна) — Лохня
 (Сумщина), Лохівка (Крим), Лохово (Закарпаття), Лохвиця (Полтавщина)
 Луковець / Lukovec (Комен, Літія, Севниця) — Луковець (Житомирський район,
 Чернігівщина, Івано-Франківщина)
 Луковиця-при-Домжалах / Lukovica pri Domžalah (Верхня Крайна, Луковиця) — р.
 Луквиця (права притока Лукви, Івано-Франківщина); Луковиця (Черкащина, Буковина),
 Лукавці (Буковина)
 Лунц / Lunz am See (Нижня Австрія) — Лунка (Буковина, Закарпаття), Лонівка
 (Львівщина), Ланцеве (Запоріжжя)
 Луція / Lucija (Піран) — Луці (Полтавщина), Луцьк (Волинь), Лучин (Житомирщина)
 Лучине / Lučine (Гореня вас-Поляне) — Лучин (Житомирщина), Лучинець
 (Вінниччина)
 Лютомер / Ljutomer (Лютомер) — оз. Людомер (Білорусь, Гомільщина)
 Любінь / Ljubinj (Толмин) — Любінь (Рівненщина)
 Любляна / Ljubljana (столиця Словенії) — Люблине, Любине (Минолаївщина),
 Люблинка (Херсонщина), Люблин (Польща), Любеля, Любині (Львівщина), Люботин
 (Харківщина, Волинь)
 Любниця / Ljubnica (Витанє) — Любинці (Львівщина)
 Майнинген / Meiningen (Австрія, Форарльберг) — Майнич (Львівщина), Майнівка
 (Чернігівщина)
 Малинище / Malinišče (Осилниця) — Малинище (Львівщина)
 Малин / Малін / Malin (Хорватія) — Малин (Житомирщина), Малиніці
 (Хмельниччина)
 Малні / Malni (Блоке) — Малнів (Львівщина)
 Мальніц / Mallnitz (Австрія, Каринтія) — Малинці (Буковина), Мальовниче
 (Вінниччина), Мальчиці (Львівщина), Мельниця (Волинь), Мельники (Черкащина)
 Манк / Mank (Нижня Австрія) — Маниківці, Моньки, Манівці (Хмельниччина),
 Мантин (Рівненщина)
 Манче / Manče (Віпава) — Манчичі (Сумщина)
 Марковці / Markovci — Марківці (Хмельниччина, Вінниччина, Чернігівщина)
 Марушичи / Marušići (Хорватія) — Марушівка (Житомирщина)
 Мархегг / Marchegg (Нижня Австрія), Мархтрєнк / Marchtrenk (Верхня Австрія) —
 Мархалівка (Київщина), Марухи (Сумщина), Марфопіль (Запорожчина)
 Марбах / Marbach an der Donau (Нижня Австрія), Marbach am Neckar (Німеччина,
 Баден-Вюртемберг) — Марухи / *Мар[б]ухи (Сумщина)
 Маринча Вас / Marinča vas (Іванчна Гориця), Маринчки / Marinčki (Велике Лаще) —
 Мариничі (Буковина), Маринка (Львівщина)
 Марібор / Maribor — Маріуполь (Донеччина, Кропивниччина), Маріямпіль (Івано-
 Франківщина)
 Марково / Markovo (Камник) — Маркове (Донеччина, Кропивниччина, Крим)
 Марковці / Markovci (Марковці, Шаловці) — Марковичі (Волинь)
 Мартинє / Martinje (Горні Петровці) — Мартини (Львівщина)
 Мартянці / Martjanci (Моравське Топлице) — Мартинці (Сумщина)
 Матцен / Matzen-Raggendorf (Нижня Австрія) — Матків (Львівщина), М'ятин
 (Рівненщина)

Матяшевці / Matjaševci (Кузма) — Матяші (Полтавщина, Львівщина), Матяшеве (Донеччина)
 Махничі / Mahniči (Сежана) — Махнівці (Львівщина)
 Маховник / Mahovnik (Кочев'є) — Маховик (Харківщина), Маховики (Чернігівщина)
 Мачки / Mački (Велике Лаще) — Мацьки (Житомирщина)
 Мачковці / Mačkovci (Пуцонці) — Мацьківці (Чернігівщина)
 Машель / Mašelj (Семич) — Машеве (Чернігівщина)
 Медведек / Medvedjek (Требне, Велике Лаще), Медводе / Medvode (Центральна Словенія, Медводе) — Медвідка (Вінниччина), Медведівка (Хмельниччина, Чернігівщина, Харківщина)
 Медер / Mäder (Австрія, Форарльберг) — Медерове / Мердерове (Кропивниччина)
 Медлінг / Mödling (Нижня Австрія) — Меделівка, Моделів (Житомирщина), Модричі (Львівщина)
 Медно / Medno (Любляна) — Медин (Тернопільщина)
 Меле / Mele (Горня Радгона) — Мелені (Житомирщина)
 Мелинці / Melinci (Белтинці) — Меленці (Житомирщина)
 Мельк / Melk (Нижня Австрія) — Мільки (Чернігівщина), Мельна (Івано-Франківщина)
 Менишка Вас / Meniška vas (Доленське Топлице) — Мена (Чернігівщина), Менчичі / *Меншичі (Волинь), Меньківка (Житомирщина)
 Мерече / Meregče (Ілірська Бистриця) — Мерещів (Львівщина)
 Метніц / Metnitz (Австрія, Каринтія), Метний Врх / Metni Vrh (Севниця) — Метенів (Тернопільщина)
 Мигер / Mieger (Австрія, Каринтія) — Мигія (Миколаївщина)
 Миголиця / Migolica (Мирна) — Мигалівці (Вінниччина)
 Мизенбах / Мизенбах / Miesenbach (Нижня Австрія), Мизний Дол / Mizni Dol (Врхника) — Мизинівка (Черкащина), Мизове (Волинь), Мізюринці (Тернорільщина)
 Микларі / Miklarji (Чрномель) — Миклаші (Хмельниччина)
 Миле / Milje (Шенчур), Милава / Milava (Церкниця) — Мила (Київщина), Милове (Херсонщина)
 Миличі / Miliči (Чрномель) — Мильці (Волинь, Полтавщина), Мильчиці (Львівщина)
 Мирен / Miren (Мирен-Костанєвиця) — Мирин (Волинь)
 Мирке / Mirke (Врхника) — Мирків (Волинь)
 Миртовичі / Mirtoviči (Осилниця) — Мировичі / *Мир[т]овичі (Волинь)
 р. Мислиня / Mislinja (Slovenj Gradec) — р. Мислин (Ліва притока Бучі, Київщина)
 Мислиня / Mislinja (регіон Корошка, община Мислиня), Мисличе / Misliče (Дівача) — Мислина, Мислині (Волинь), Мислятин (Хмельниччина)
 Михаловці / Mihalovci (Ормож) — Михалківці (Хмельниччина, Рівненщина)
 Михеля Вас / Mihelja vas (Чрномель) — Михля (Хмельниччина)
 Мірніг / Mirnig (Австрія, Каринтія), Мирна / Mirna (Південно-Східна Словенія, община Мирна) — Мирне (Київщина, Полтавщина, Харківщина, Тернопільщина та ін.)
 Млаке / Mlake (Метлика, Мута) — Млаки (Хмельниччина)
 Млаче / Mlače (Словенське Коніц) — Млачівка (Київщина)
 Млинсько / Mlinsko (Кобарід) — Млиниська (Львівщина, Тернопільщина)
 Млинше / Mlinše (Загоре-об-Саві) — Млинище (Волинь, Житомирщина)
 Модрич / Modrič (Лашко, Словенська Бистриця) — Модричі (Львівщина)
 Мозире / Мозирье / Mozirje (Мозире), Мозель / Mozelj (Кочев'є) — Мозир / Мозырь (Білорусь, Гомільщина), Мосир (Волинь)
 Мойковац / Mojkovaц (Чорногорія) — Мойка (Харківщина)
 Мокрець / Mokrec, Мокриць / Mokrič (Гросупльє) — Мокрець (Волинь, Київщина)
 Мольн / Molln (Верхня Австрія) — Молниця (Буковина)

р. Морава / Марх March; р. Мура / Mura; Мурау / Murgau (Австрія, Каринтія) — р. Мурава (Київщина), р. Мурафа (Вінниччина), Мурава (Білорусь, Берестейщина)

Мосбах / Moosbach / Mosbach (Верхня Австрія; Німеччина, Баден-Вюртемберг), Моосдорф / Moosdorf (Верхня Австрія) — Мосир (Волинь), Мосорівка (Буковина), Мошни, Мошурів, р. Мошурівка (Черкащина)

Мосте / Moste (Жировниця, Коменда), Мосте / Mostje (Лендава, Юршинці) — Мости (Львівщина, Рівненщина, Чернігівщина)

Мотовилці / Motovilci (Град) — Мотовилівка (Київщина, Житомирщина)

Мочиле / Močile (Чрномель) — Мочола (Закарпаття)

Мошне / Mošnje (Радовлиця) — Мошни (Черкащина)

Мошанці / Moščanci (Пуцонці) — Мошаниця (Волинь, Житомирщина, Рівненщина)

Мраморово-при-Лужарих / Mramorovo pri Lužarjih (Блоке) — Мраморне (Крим)

Мукендорф / Mukendorf (Нижня Австрія), Муггендорф / Muggendorf (Нижня Австрія) — Мукані (Львівщина), Мукошин (Волинь), Мукачево (Закарпаття)

Мута / Muta (регіон Корошка, община Мута) — Мутин (Сумщина)

р. Мура / Мур / Muhr (Австрія, Словенія, Хорватія) — р. Мурафа (ліва притока Дністра, Вінниччина)

Мьодлінг / Mödling (Нижня Австрія) — Меделівка (Житомирщина), Медівка (Вінниччина)

Мьонххоф / Mönchhof (Австрія, Бургенланд) — Моньки (Хмельниччина), Меньківка (Житомирщина), Минківка (Харківщина), Міньківка (Донеччина), Миньківці (Київщина, Хмельниччина, Рівненщина), Мінакове (Сумщина), Менчичі (Волинь)

Мюльдорф / Mühldorf (Нижня Австрія), Мулява / Muljava (Іванчна Гориця) — Мульчиці (Рівненщина)

Небло / Nablo (Брда) — Небилів (Івано-Франківщина)

Неделище / Nedelišće (Хорватія), Неделиця / Nedelica (Турнище) — Неділище (Житомирщина)

Немиле / Nemilje (Крань) — Немилів (Львівщина)

Нивице / Njivice (Радече), Нивиця / Njivica (Крань) — Нивиці (Львівщина)

Низка / Nizka (Речиця-об-Савиньї) — Низк[івк]а (Чернігівщина)

Ніверце / Njiverce (Кидричево) — Ніверка (Хмельниччина)

Нікшич / Nikšič (Чорногорія) — Нікішине (Донеччина)

Нова вас / Nova vas (Блоке, Іванчна Гориця, Преддвор) — Нова (Чернігівщина)

Новаке / Novake (Войник, Польчане, Тржич) — Новак[ов]е (Одещина)

Нусбах / Nußbach (Верхня Австрія), Нускова / Nuskova (Рогашовці) — Носи, Носівка (Чернігівщина, Полтавщина), Носенки (Полтавщина), Носів (Тернопільщина), Носівці (Тернопільщина, Вінниччина), Носківці, Носиківка (Вінниччина), Носовичі (Волинь)

Обрежье / Obrežje (Брежице, Радече), Обреж / Obrež (Средище-об-Драві) — Побережжя (Івано-Франківщина), Побережне (Вінниччина, Львівщина)

Обров / Obrov (Хрпелс-Козіна) — Обрив (Крим)

Обровац / Obrovac (Хорватія) — Обривка (Херсонщина)

Обрше / Obrše (Луковиця) — Оброшине (Львівщина)

Овсише / Ovsiše (Радовлиця) — Овсюки (Полтавщина)

Огониця / Ohonica (Боровниця) — Огоньки, Вогневе, Вогні (Крим)

Огулин / Ogulin (Чрномель) — Огульці (Харківщина), Огульчанськ (Луганщина)

Оконина / Okopina (Любно) — Оконськ (Волинь)

Олеще / Олеще / Olešče (Лашко) — Олещин (Івано-Франківщина), Олещенкове (Сумщина)

Олимс / Olimje (Подчетртек) — Олине (Сумщина)

Олшевек / Olševек (Шенчур) — Олішівка (Житомирщина)

Ольдсдорф / Ohlsdorf (Верхня Австрія) — Ольшана (Чернігівщина), Ольшани (Волинь), Ольшаниця (Київщина), Ольшанка (Житомирщина), Олешки (Херсонщина)

Онек / Onek (Кочев'є) — Онок (Закарпаття)
 Оплотниця / Oplotnica (Оплотниця) — Оплітна / *Оплотна (Львівщина)
 Ореховець / Orehovec (Костанєвиця-на-Кркі, Шмарє-при-Єлшах), Ореховиця / Orehovica (Випава) — Оріховець (Київщина, Тернопільщина), Оріховиця (Закарпаття), Оріхівка (Полтавщина, Сумщина, Луганщина, Запорожчина, Хмельниччина та ін.)
 Орле / Orle (Шкофліца) — Орли (Дніпровщина, Черкащина)
 Орлек / Orlek (Сежана) — Орлик (Полтавщина)
 Орт / Orth an der Donau (Нижня Австрія), Орт / Ort im Innkreis (Верхня Австрія), Ортнек / Ortnek (Рибниця), Ортнице / Ortнице (Козе) — Ортиничі (Львівщина), Орчик (Харківщина)
 Орова Вас / Orova Vas (Ползела) — Орява (Львівщина)
 Острог / Ostrog (Чорногорія) — Острог (Рівненщина)
 Павловці / Pavlovci (Ормож) — Павловичі (Волинь, Житомирщина)
 Пак / Pask (Австрія, Каринтія), Пако / Рако (Боровниця), Пака / Рака (Витанє, Добреполе, Мислиня) — Пакуль (Чернігівщина)
 Палче / Palčje (Пивка) — Пал[аги]чі (Івано-Франківщина)
 Пальтінг / Palting (Верхня Австрія), Пальтерндорф / Palterndorf-Dobermannsdorf (Нижня Австрія) — Балта (Одещина), Балтазарівка (Херсонщина), Бальківці (Хмельниччина), Пальче (Волинь), Пальчик (Черкащина), Пальчики (Чернігівщина), Пальчиківка (Полтавщина), Пальчинці (Тернопільщина, Хмельниччина)
 Панече / Ранеце(Лашко), Панце / Рансе (Любляна) — Панчеве (Кропивниччина)
 Папірниця / Papirnica (Шкофя Лока) — Папірня (Львівщина, Житомирщина, Чернігівщина, Сумщина, Хмельниччина)
 Парндорф / Parndorf (Австрія, Бургенланд) — Парне (Дніпровщина), Парневе (Луганщина), Парницьке (Полтавщина), Парнувате (Харківщина), Парня (Київщина)
 Паха / Paha (Ново Место) — Пахар (Дніпровщина)
 Пашинг / Pasching (Верхня Австрія) — Пашена Балка (Дніпровщина), Пашенівка (Полтавщина), Паш[к]ине (Сумщина), Пасинки (Вінниччина)
 Певно / Revno (Шкофя Лока) — Певна (Житомирщина)
 Пекре / Pekre (Марибор) — Пекарі (Черкащина, Сумщина)
 Пелла / Пьо́лла / Pölla (Нижня Австрія) — Пеленківщина (Полтавщина), Пелинівка (Вінниччина)
 Санкт-Пельтен / Sankt Pölten (Нижня Австрія), Польче / (Брасловче) — Пільце (Львівщина), Пильки, Більчин (Хмельниччина), Білиця, Берки (Сумщина), Біличі (Волинь, Львівщина), Биличи (Львівщина), Білятичі (Рівненщина), Бельці / Більці / Bălți (Молдавія)
 Пенневанг / Pennewang (Верхня Австрія), Пеное / Penoje (Словенське Коніце) — Піни / Пени (Крим)
 Перг / Perg (Верхня Австрія) — Перга (Житомирщина)
 Перванг / Perwang am Grabensee (Верхня Австрія), Перовець / Perovec (Словенське Коніце) — Первенець (Миколаївщина), Пер[е]ва[ль]не (Крим), Перв'ятичі (Львівщина), Бервиця (Київщина)
 Перніц / Pernitz, Пернег / Pernegg, Пернерсдорф / Pernersdorf (Нижня Австрія), Пернице / Pernice (Мута), Перниця / Pernica (Песниця) — Перенівка (Івано-Франківщина), Перенятин (Рівненщина), Перун (Запорожчина), Бернове (Буковина), Бернадівка (Тернопільщина), Бернашівка (Вінниччина)
 Перово / Perovo (Рибниця) — Перове (Крим)
 Перценбойг-Готтсдорф / Persenbeug-Gottsdorf (Нижня Австрія) — Перчунове (Кропивниччина) / Хотиж (Житомирщина), Хотешів (Волинь), Хотів (Київщина), Гут (Закарпаття), Гута (Київщина, Вінниччина, Хмельниччина та ін.)
 Перчах / Пьорчах / Pörtschach am Wörthersee (Австрія, Каринтія) — Перчунове (Кропивниччина)
 Песе / Pesje (Кршко) — Песець (Хмельниччина)

Пехларн / Pöchlarn (Нижня Австрія) — Пехи (Волинь), Пихи (Львівщина), Похівка (Івано-Франківщина)
 Печ / Peč (Косово / Чорногорія 1913) — Печі (Чернігівщина), Печище (Сумщина)
 Пира / Puhra (Нижня Австрія), Пиран / Piran (Обално-крашка) — Пила, Пиратин / *Пира-тин (Львівщина)
 Писарі / Pisari (Копер) — Писарівка (Вінниччина, Хмельниччина, Житомирщина та ін.)
 Пілліхсдорф / Pillihsdorf (Нижня Австрія) — Пилівка (Сумщина), Пильки (Хмельниччина), Пільце (Львівщина), Пелюхівка (Чернігівщина)
 Пінсдорф / Pinsdorf (Верхня Австрія) — Пінськ (Білорусь, Берестейщина)
 Піттен / Pitten (Нижня Австрія) — Підтемне (Львівщина), Піщане (Полтавщина, Херсонщина, Харківщина та ін.)
 Плав'є / Plavje (Копер), оз. Плавське; Плав / Плав (Чорногорія) — Плав'я (Закарпаття, Львівщина), Плавське (Херсонщина)
 Плес / Ples (Моравче) — Плесна (Хмельниччина), Плесецьке (Київщина)
 Плеско / Plesko (Храстник) — Плескачі (Київщина), Плесківці (Тернопільщина)
 Плетере / Pleterje (Кршко, Кидричево) — Плетнєве (Сумщина)
 Плеш / Pleš (Жужемберк), Плеше / Pleše (Шкофліца), Плешивець / Plešivec (Велене) — Плешевичі (Львівщина)
 Плисковиця / Pliskovica (Сежана) — Плиска (Тернопільщина), Плиски (Чернігівщина), Плисків (Вінниччина), Плискунівка (Чернігівщина)
 Плодршниця / Plodršnica (Шентиль) — Плодородне (Запорожчина, Крим)
 Плужине / Плужине (Чорногорія) — Плужне (Хмельниччина), Плужники (Київщина)
 Плуска / Pluska (Требне) — р. Плоска (права притока Південного Бугу, Хмельниччина), Плоска (Буковина, Львівщина, Житомирщина, Хмельниччина та ін.)
 Побреж / Pobrež (Оплотниця), Побрежье / Побреже / Pobrežje (Чрномель, Видем) — Побережжя (Івано-Франківщина)
 Поводе / Povodje (Водице) — Поводи (Полтавщина)
 Повчено / Povčeno (Лашко) — Повч, Повчине (Житомирщина)
 Поггерсдорф / Poggersdorf (Австрія, Каринтія) — Погірці, Погар, Погарисько (Львівщина), Погарщина (Полтавщина)
 Погоник / Pogonik (Літія) — Погоня (Івано-Франківщина), Погонівка (Харківщина)
 Подбрдо / Podbrdo (Толмин) — Підгорб (Закарпаття)
 Подгор'є / Подгоре / Podgorje (Апаче, Велене, Камник, Копер, Словень Градец) — Підгір'я (Івано-Франківщина, Львівщина, Волинь, Полтавщина, Миколаївщина)
 Подгора / Podgora (Гореня вас-Поляне, Добреполе, Равне-на-Корошкем, Стража та ін.) — Підгора (Полтавщина, Тернопільщина)
 Подгорці / Podgorci (Ормож), Подгориця / Pòdgorica (Чорногорія) — Підгірці (Львівщина, Київщина, Рівненщина)
 Поделе / Podjelje (Бохінь) — Поділля (Київщина, Полтавщина, Сумщина, Івано-Франківщина та ін.)
 Подлипа / Podlipa (Жужемберк, Врхника, Кршко) — Підлипки (Рівненщина), Підлипці (Львівщина)
 Подлюбель / Podljubelj (Тржич) — Підлуби (Львівщина, Житомирщина)
 Подова / Podova (Раче-Фрам) — Подове (Дніпровщина, Запорожчина, Херсонщина)
 Подолниця / Podolnica (Хорюл) — Подолянка (Миколаївщина), Подолянці (Житомирщина)
 Подолшева / Podolševa (Солчава) — Подільське (Черкащина), Поділля
 Подрече / Podrečje (Домжале) — Підріччя (Волинь)
 Пожаре / Požarje (Загоре-об-Саві) — Пожарки (Волинь)
 Пожег / Požeg (Раче-Фрам) — Пожежа (Тернопільщина)
 Пожниця / Požnica (Лашко) — Пожня (Сумщина)

Познановці / Poznanovci (Пуцонці) — Познань (Рівненщина), Познанка [Перша, Друга] (Одещина)
 Покоше / Pokoše (Словенська Бистриця) — Покошичі (Чернігівщина)
 Поллінг / Polling im Innkreis (Верхня Австрія), Поленці / Polenci (Дорнава) —
 Польонка / Палёнка (Білорусь, Могилівщина), Полонка (Волинь), Полонки (Чернігівщина), Полоничі, Полонична (Львівщина), Поланка (Польща, Свентокшистське воєводство)
 Полице / Police (Горня Радгона), Полиця / Polica (Гросупле, Накло) — Полиці (Рівненщина, Волинь)
 Поляна / Poljana (Камник, Превале), Поляне / Poljane (Речиця-об-Савиньї) — Поляни (Львівщина, Рівненщина, Тернопільщина, Хмельниччина)
 Пониква / Ponikva (Шентюр), Поникве / Ponikve (Добреполе, Брежице, Сежана та ін.) — р. Пониква; Пониква (Львівщина)
 Поповці / Popovci (Видем) — Попівці (Вінниччина, Хмельниччина, Тернопільщина)
 Постойна / Postojna (Нотрансько-крашка) — Постійне (Рівненщина)
 Поттенштайн / Pottenstein (Баварія, Нижня Австрія), Поден / Poden (Костел) — Подин (Чернігівщина)
 Поток / Potok (Железнікі, Ідрія, Камник, Назаре та ін.) — Потік (Київщина, Львівщина, Івано-Франківщина та ін.)
 Похорье [*Погорье] / Pohorje (Циркулане) — Погорье (Білорусь, Гродненщина, Берестейщина), Погірці (Львівщина)
 Праше / Praše (Крань) — Прачі (Чернігівщина)
 Првачина / Prvačina (Нова Горіца) — Перв'ятичі (Львівщина)
 Првенці / Prvenci (Марковці) — Первенець (Миколаївщина)
 Превальє / Превале / Prevalje (регіон Корошка, Превальє; Луковиця), Превале-під-Кримом / Prevalje pod Krimom (Брезовиця), Превале / Prevale (Літія) — Перевальне, Перевалівка (Крим), Перевали (Волинь), Перевальське (Дніпровщина)
 Прегартен / Pregarten (Верхня Австрія), Прегара / Pregara (Копер), Прегаре / Pregarje (Ілрська Бистриця) — Пригарівка / *Пригар[т]івка (Полтавщина)
 Преддвор / Preddvor (Горенський регіон, Преддвор) — Передвір'я (Львівщина)
 Прекоре / Prekorje (Целе) — Перекора (Хмельниччина)
 Прелесе / Prelesje (Гореня Вас-Поляне, Літія, Чрномель, Шентруперт) — Прилісне (Волинь)
 Преска / Preska (Медводе, Севниця, Содражиця) — Приски (Рівненщина)
 Преслава / *Пре[д]слава [Братіслава] / Preslava (Словакія), Прецлава / Preclava (Ормож) — Переяслав-[Хмельницький] (Київщина), Берислав (Херсонщина), Брацлав (Вінниччина), Вроцлав (Польща)
 Приходи / Prihodi (Єсеніце) — Прихід (Житомирщина)
 Проттес / Prottes (Нижня Австрія) — Протеси (Львівщина), Проточі (Дніпровщина)
 Пукінг / Pucking (Верхня Австрія) — Пуків (Івано-Франківщина)
 Пустике / Pustike (Шмарє-при-Єлшах) — Пустинка (Волинь, Донеччина), Пустинки (Чернігівщина)
 Пухенштубен / Puchenstuben (Нижня Австрія), Пухенау / Puchenu (Верхня Австрія) — Бухни (Вінниччина), Бухуни (Полтавщина), Пухівка (Київщина), Пухова (Рівненщина), Пухальщина (Полтавщина)
 Раах / Рах / Raach am Hochgebirge (Нижня Австрія) — Рахни (Вінниччина), Рахиня (Івано-Франківщина)
 Равне / Ravne (Айдовщина, Железнікі, Літія, Мирна та ін.), Равне-на-Корошкем / Ravne-na-Koroškem (регіон Корошка) — Рівне (Рівненщина, Волинь, Львівщина, Запорожчина, Херсонщина, Полтавщина та ін.)
 Санкт-Радегунд / Sankt Radegund (Верхня Австрія), Радегунда / Radegunda (Мозире) — Радехів (Волинь), Радихівщина, Радіжеве (Рівненщина)

Раденці / Radenci (Помурський регіон) — Радошице [*Радошинці] / Radoszyce (Польща, Свентокшиське воєводство / Лемківщина), Раденичі (Львівщина), Раденськ (Херсонщина)
 Радін / Radin (Австрія, Форарльберг) — Радін (Білорусь, Гомільщина), Радинка (Київщина), Родинське (Донеччина), Раденичі (Львівщина), Раденськ (Херсонщина)
 Радовичі / Radoviči (Метлика) — Радовичі (Волинь)
 Радовиця / Radoviča (Метлика), Радовлиця / Radovljica (Горенський регіон, Радовлиця) — Рад[к]овиця (Хмельниччина), Радолівка (Запорозжчина)
 Радовля / Radovlja (Шмарешке Топлице) — Радовель (Житомирщина)
 Радуше / Raduše (Словень Градець) — Радошин (Волинь)
 Раєць / Rajec (Брежице) — Рай (Тернопільщина), Райки (Хмельниччина, Житомирщина, Одещина), Раївка (Житомирщина, Дніпровщина, Луганщина)
 Райзенберг / Reisenberg (Нижня Австрія) — Райське (Донеччина)
 Райнгерс / Reingers, Райнсберг / Reinsberg (Нижня Австрія), Райндол / Rajndol (Кочев'є), Райнковець / Rajnkovec (Рогашка Слатина), Райновще / Rajnovšče (Ново Место) — Райнівка (Запорозжчина), Райнова (Львівщина)
 Раке / Rake (Костел) — Раки (Сумщина)
 Ракитна / Rakitna (Брезовиця) — Рокитне (Рівненщина)
 Раковець / Rakovec (Брежице, Метлика, Шмарє-при-Єлшах) — Раковець (Львівщина, Івано-Франківщина, Тернопільщина)
 РаксENDORF / Raxendorf (Нижня Австрія) — Рак[о]шино (Закарпаття), Ракша (Донеччина), Ракшівка (Дніпровщина)
 Рамзау / Ramsau (Нижня Австрія) — Ранжеве (Одещина), Рандава (Харківщина)
 Рандег / Randegg (Нижня Австрія) — Рандава (Харківщина)
 Ранквaйл / Rankweil (Австрія, Форарльберг), Ранковці / Rankovci (Тишина) — Ранок (Чернігівщина)
 Рате / Ratje (Жужемберк) — Рата (Львівщина)
 Ратковці / Ratkovci (Моравське Топлице) — Ратівці (Закарпаття)
 Рачице / Račice (Ілірська Бистриця) — Рачи[н]ці (Хмельниччина)
 Раша / Raša (Сежана), Рашиця / Rašica (Любляна, Велике Лаще) — Рашівка (Полтавщина)
 Ребер / Reber (Жужемберк) — Ребрикове (Донеччина, Луганщина)
 Рева / Reva (Требне) — Ревини (Сумщина), Реваківці (Буковина)
 Регау / Regau (Верхня Австрія), Ригель-при-Ортнеку / Rigelj pri Ortneku (Рибниця), Ригонце / Rigonca (Брежице) — Рагівка / *Ригівка (Київщина), Риги (Полтавщина), Рижове (Харківщина), Рижів (Житомирщина), Рижанка (Буковина)
 р. Река / Река (Хорватія, Словенія) — р. Ріка (права притока Тиси, Закарпаття)
 Репище / Repišče (Видем) — Репище (Житомирщина)
 Ретече / Reteče (Шкофя Лока) — Ретик (Сумщина)
 Ретць / Retz (Нижня Австрія), Рете / Retje (Лошкий Поток), Реценяк / Resenjak (Ловренц-на-Похорю) — озеро Рит[е]ць (Волинь), Ретіч (Закарпаття), Рацеве (Черкащина)
 Рєшиц / Röschitz (Нижня Австрія) — Решуцьк (Рівненщина)
 Ржище / (Костанєвиця-на-Кркі, Літія), Ржише / Ržiše (Загоре-об-Саві) — Ржищів (Волинь)
 Рибек / Ribjek (Осилниця) — Рибник (Львівщина), Рибники (Тернопільщина)
 Рибниця / Ribnica (Південно-Східна Словенія, Рибниця; Брежице, Півка) — Рибниця (Молдова, Наддністров'я), Рибча (Тернопільщина), Рибчинці (Київщина, Хмельниччина)
 Рижана / Rižana (Копер) — Рижани (Житомирщина, Черкащина, Львівщина)
 Ритмерк / Ritmerk (Ормож), Рифник / Rifnik (Шентюр) — Ритні (Київщина)
 Рова / Rova (Домжале), Рове / Rove (Войник) — р. Рів, Рів (Вінниччина)
 Рóвинь / Rovinj / Ruvigno (Хорватія) — Ровеньки (Луганщина), Рівне (Полісся)

Рогашка-Слатина / Rogaška-Slatina (Савинський регіон, Рогашка Слатина) — Рогачинка (Херсонщина), Рогачин (Тернопільщина), Рогатин (Івано-Франківщина)
 Рогла / Rogla (Зрече) — Рогалі (Львівщина)
 Рогозниця / Rogoznica (Ленарт) — Рогізка (Вінниччина), Рогозянка (Харківщина), Рогозник (Польща, Сілезія)
 Розенау / Ружново / *Рожново / Rosenau-am-Gengstpas (Верхня Австрія), Рожно / Rožno (Кршко), Рожанче / Rožanče (Блоке), Рожанець / Rožanec (Чрномель) — Рожни (Хмельниччина, Київщина), Рожнів (Івано-Франківщина), Рожнівка (Чернігівщина), Розничі (Волинь)
 Рослайтен / Roßleithen (Верхня Австрія), Росалнице / Rosalnice (Метлика) — Росільна (Івано-Франківщина), Рославичі (Київщина), Русалівка (Черкащина)
 Рошня / Rošnja (Старше) — Рошняте (Івано-Франківщина)
 Ртиче / Rtiče (Загорє-об-Саві) — Ртищівка (Харківщина)
 Руде / Rude; Руда / Ruda (Італія) — р. Руда (Київщина, Житомирщина, Чернігівщина, Черкащина, Сумщина, Полтавщина та ін.), Руде Село (Київщина)
 Руден / Ruden (Австрія, Каринтія), Рудна Вас / Rudna Vas (Радече), Рудно / Rudno (Железнікі) — Рудня (Львівщина, Волинь, Житомирщина, Чернігівщина, Рівненщина та ін.), Руденка (Сумщина), Руденька (Житомирщина)
 Рунеч / Runeč (Ормож) — Рунне (Крим), Руня (Закарпаття)
 Русбах / Rußbach (Нижня Австрія), Росбах / Roßbach (Верхня Австрія) — Русів (Волинь), Русивель (Рівненщина), Росава (Київщина), Росівка (Житомирщина)
 Руст / Rust (Австрія, Бургерланд) — Ростань (Волинь), Ростов (Сумщина), Ростуче (Крим)
 Рут / Rut (Толмин), Рута / Ruta (Ловренц-на-Похорю) — оз. Рутка; Рутка (Буковина), Рута Дольна (Білорусь)
 Сабонє / Sabonje (Ілірська Бистриця) — Сабове (Кропивниччина)
 р. Сава, р. Савія (притока Сави, Целе); Савина / Savina (Любно) — р. Са[л]ва (Ліва притока Боржави, Закарпаття), Савин, Савинка, Савинки (Чернігівщина)
 Саг [*Заг] / Saag (Австрія, Каринтія) — Саги (Херсонщина)
 Сад / Sad (Іванчна Гориця) — Садів (Волинь)
 Самобор / Samobog (Хорватія) — Самбір, Самбор (Львівщина)
 Самоториця / Samotorica (Хорюл) — Самотоївка (Сумщина)
 Сапник / Sapnik (Костел) — Сап[а]нів (Тернопільщина), Сап[а]н[івч]ик (Рівненщина)
 Светинці / Svetinci (Дестрник) — Свитинці (Вінниччина)
 Селище / Selišče (Доленьське Топлице, Толмин), Селищі / Selišči (Святий Юрій-об-Щавниці) — Селище (Буковина, Київщина, Хмельниччина, Вінниччина, Сумщина, Харківщина та ін.)
 Сеново / Senovo (Кршко) — Сінне (Полтавщина, Сумщина, Харківщина та ін.)
 Сенчак / Senčak (Святий Томаж) — Сенча (Полтавщина), Сенчиці (Рівненщина)
 Сеч / Seč (Кочев'є), Сеча / Seča (Піран) — Січинці (Хмельниччина)
 Сеянці / Sejanci (Святий Томаж) — Сіянці (Рівненщина)
 Силова / Silova (Велене) — Сила (Миколаївщина), Силівка (Одещина)
 Скаковці / Skakovci (Цанкова) — Скаківка (Житомирщина)
 Скопо / Skoro (Сежана) — Скопівка (Івано-Франківщина), Скопіївка (Кропивниччина)
 Славина / Slavina (Літія, Постойна) — Славна (Вінниччина, Тернопільщина)
 Сливниця-при-Марибору / Slivnica pri Maribogu (Хоче-Сливниця), Сливниця-при-Целю / Slivnica pri Celju (Шентюр) — Сливниця (Львівщина)
 Смолник / Smolnik (Доброва-Полхов Градец, Руше), Смолинці / Smolinci (Церквеняк) — Смолин (Львівщина, Чернігівщина), Смоляний (Львівщина), Смоляне (Запорожчина), р. Смолянка (Чернігівщина, Сумщина, Тернопільщина), Смолянка (Чернігівщина, Тернопільщина, Одещина), Смоленка (Дніпровщина), Смоленськ (Росія)

Совиня Печ / Sovinja Peč (Камник) — Совинка (Сумщина)
Соколичі / Sokoliči (Копер) — Соколинці (Вінниччина), Соколине (Сумщина, Крим), Соколище (Волинь)
Солчава / Solčava (Савинський регіон, Солчава) — р. Сучава [*Соучава / Сочава] (Буковина), Сучава (Румунія)
Сребрнице / Srebrniče (Ново Место) — Срібне (Рівненщина, Донеччина)
Среднє / Srednje (Марибор) — Середнє (Закарпаття)
Стан / Stan (Мирна), Станише / Staniše (Шкофя Лока) — Станин (Львівщина), Станєвці / Stanjevcі (Горні Петровці), Станетинці / Stanetinci (Церквеняк) — Станівці (Буковина)
Стара Гора / Stara Gora (Бенедикт, Мирна, Нова Горица) — Гора Стара (Закарпаття)
Стаховиця / Stahovica (Камник) — Стахорщина / *Стаховщина (Чернігівщина)
Стеблевек / Stebljevek (Камник) — Стеблівка (Закарпаття, Рівненщина), Стеблянки (Сумщина)
Стоговці / Stogovci (Апаче) — р. Стоговець (Закарпаття), Стоговка (Росія, Смоленщина)
Стрелці / Strelci (Марковці) — Стрільцівка (Луганщина), Стрільцеве (Миколаївщина)
Стрмець / Strmec (Велике Лаше, Ідрія, Літія, Луче) — Струмок (Буковина, Житомирщина, Одещина)
Студенець / Studenec (Постойна, Севниця) — Студенець (Чернігівщина, Черкащина)
Студенице / Studenice (Польчане) — Студениця (Вінниччина, Житомирщина)
Суботиця / Subotica (Сербія), Мурска-Собота / Murska Sobota — Суботівка (Вінниччина), Суботів (Черкащина)
Суха / Suha (Шкофя Лока) — Суха (Закарпаття)
Сухадол / Suhadol (Лашко, Словенське Коніце), Сухадолє / Suhadole (Коменда, Літія) — Суходіл (Івано-Франківщина, Львівщина, Сумщина, Миколаївщина, Луганщина та ін.)
Сушиця / Sušica (Іванчна Горица) — Сушиця (Львівщина)
Табор / Tabor (Савинський регіон, Табор; Нова Горица, Сежана) — Табори (Житомирщина), Таборів (Київщина), Таборівка (Миколаївщина)
Тавжле / Tavžlje (Церкниця) — Тавежня, Тавільжанка (Харківщина)
Тадтен / Tadtен (Австрія, Бургенланд) — Тадані (Львівщина)
Тайнах / Tainach (Австрія, Каринтія) — р. Тайна (Тернопільщина)
Танча Гора / Tanča Gora (Чрномель) — Танське (Черкащина), Танява (Івано-Франківщина)
Тарсдорф / Tarsdorf (Верхня Австрія), Трсек / Trsek (Копер) — Тарсалак (Запорожчина), Торське (Тернопільщина, Донеччина), Торосове (Одещина)
Тельфс / Telfs (Австрія, Тіроль); Телче / Telče, Телчице / Telčice (Севниця) — Тельчі (Волинь), Тельне (Чернігівщина), Теляж (Львівщина)
Темниця / Temnica (Мірен-Костанєвіца) — Темне (Сумщина), Темнівка (Харківщина)
Темліне / Temljine (Толмин) — Темирівка (Запорожчина), Темирівці (Івано-Франківщина)
Тенетише / Tenetiše (Крань, Літія) — Тенетники (Івано-Франківщина)
Тепане / Teranje, Тепаньський Врх / Teranjski Vrh (Словенське Коніце) — Тепениця (Житомирщина)
Тепе / Тепе (Літія) — Теперівка (Хмельниччина), Тепениця (Житомирщина)
Терніц / Ternitz (Нижня Австрія), Тернберг / Ternberg (Верхня Австрія), Тер / Тер (Любно), Трне / Trnje (Півка, Требне, Чреншовці, Шкофя Лока), Трниче / Trniče (Старше) — Терни (Полтавщина, Харківщина, Дніпровщина), Тернів (Львівщина), Тер[е]нці (Житомирщина)
Тимелькам / Timelkam (Верхня Австрія) — Тимар (Вінниччина)

Тирнау / Thirnau (Німеччина, Баварія), Тирнау / Tugnau (Австрія, Штирія), Трново / Trnovo (Лашко) — Тернава (Львівщина), Тернавка (Львівщина, Хмельниччина, Буковина), Тернова (Харківщина, Хмельниччина), Тернівка / Терновка (Львівщина, Вінниччина, Житомирщина та інші), Тернопіль / Тарнополь, Тирново (Молдова, Болгарія)

Толлет / Tollet (Верхня Австрія) — Толе (Крим, зникле селище біля Севастополю)

Тотовец / Totoves (Хорватія) — р. Тетинець (Житомирщина)

Трагвайн / Tragwein (Верхня Австрія) — Драгово (Закарпаття), Драгівка (Дніпровщина), Торгів (Львівщина)

Траун / Traun, Траункірхен / Traunkirchen; оз. Траунзее [Трав'яне / Трав'янисте озеро] (Верхня Австрія), Травна Гора / Travna Gora (Содражиця), Травний Дол / Travni Dol (Ново Место) — Травкине (Чернігівщина), Травневе (Київщина, Тернопільщина, Харківщина, Донеччина та ін.)

Трбовље / Trbovlje (Засавський регіон, Трбовље) — Тербовля, Тербовль (Тернопільщина)

Трибей / Tribej (Дравоград) — Теребежі (Львівщина)

Трібен / Trieben (Австрія, Штирія) — Трибухи (Вінниччина)

р. Трієстінг / Triesting (Нижня Австрія), Трієст / Trst / Trieste (Італія) — Тристенъ (Волинь)

Трлично / Trlično (Рогатець) — Тирлівка (Вінниччина), Тирлова Балка (Кропивниччина)

Трговишче / Trgovišče (Ормож) — Торго́вище (Волинь)

Трновець / Trnovec (Кочев'є, Видем, Медводе, Метлика, Севниця) — Тарновець / Tarnowiec (Польща, Підкарпатське воєводство)

Трново / Trnovo (Лашко, Нова Горица) — Терново (Закарпаття)

Трновці / Trnovci (Святий Томаж) — Тарнівці (Закарпаття)

Тройбах / (Верхня Австрія), Тройно / Trojno (Лашко) — Тройняки (Полтавщина), Тройця (Івано-Франківщина), Тройцьке (Миколаївщина, Дніпровщина, Запорожчина, Донеччина та ін.)

Троповці / Troповci (Тишина) — Тропове (Вінниччина)

Трошине / Troščine (Гросупле), Трщина / Trščina (Севниця) — Трошин (Черкащина), Троща (Вінниччина, Житомирщина)

Трояне / Trojane (Луковиця) — Трояни (Львівщина, Запорожчина, Миколаївщина, Полтавщина), Троянів (Житомирщина)

Трстенік / Trstenik (Бенедикт, Крань, Ормож, Шентруперт) — Тростянець (Вінниччина, Сумщина)

Трушке / Truške (Копер) — Трушки (Львівщина)

Тульн / Tulln an der Donau, Тульбінг / Tullbing (Нижня Австрія) — Тулин (Тернопільщина), Тулинці (Київщина), Тульчин (Вінниччина)

Туляки / Tuljaki (Копер) — Тулія (Чернігівщина), Тулуків (Івано-Франківщина)

Тунице / Tunjice (Камник) — Туники (Київщина)

Туре / Turje (Храстник) — Тур'є (Львівщина)

Тустань / Tustan (Хорватія) — Тустань (місто-фортеця, Львівщина)

Тухля / Tuhlja (Хорватія) — Тухля (Львівщина)

Тучна / Tučna (Камник) — Тучне (Львівщина, Сумщина)

Тушимля / Tušimlja (Сербія) — р. Тушемля (Росія, Смоленщина), Тушемля (Білорусь)

Тюрніц / Türnitz (Нижня Австрія), Турнище / Turnišče (Турнище), Турнше / Turnše (Домжале) — Туринка, Турича (Львівщина), Туриця, Турички (Закарпаття), Туричани (Волинь), Турчинка (Житомирщина), Турчинці (Хмельниччина)

Уде / Udje (Гросупле) — Уди (Харківщина)

Улака / Ulaka (Блоке) — Улакли (Донеччина)

Унець / Unec (Церкниця), Уніше / Uniše (Шентюр) — Уніж (Івано-Франківщина)

Усте / Ustje (Айдовщина) — Устя (Вінниччина, Хмельниччина, Івано-Франківщина, Тернопільщина, Львівщина, Рівненщина), Устечко (Тернопільщина)

Фала / Fala (Руше, Селниця-об-Драві) — Фалиш (Львівщина), Фалемичі (Волинь)

Фара / Fara (Блоке, Костел) — Фаринки (Волинь)

Фёзендорф / Vösendorf (Нижня Австрія) — Фисуни (Полтавщина), Феськи (Харківщина)

Филовці / Filovci (Моравське Топлице) — Филинці (Житомирщина)

Фитіс / Vitis (Нижня Австрія) — Фитьків (Івано-Франківщина)

Фошт / Fošt (Словенська Бистриця) — Фошки (Буковина)

Франковці / Frankovci (Ормож) — Франківка (Вінниччина, Черкащина), Франкопіль (Рівненщина)

Фролех / Froleh (Света Ана) — Фроли (Чернігівщина)

Фурт / Furth an der Triesting (Нижня Австрія) — Фуратівка (Одещина), Фурси (Київщина), Фурсове (Чернігівщина)

Хабер / Haber (Австрія, Каринтія) — Хабарище (Волинь)

Хайнсько / Hajnsko (Шмаре-при-Єлшах) — Хайнівка (Кропивниччина)

Халлайн / Hallein (Австрія, Зальцбург) — Халявин (Чернігівщина), Халаїдове (Черкащина)

Хард / Hard (Австрія, Форарльберг), Хартберг / Hartberg (Австрія, Штирія) — Кардаші (Чернігівщина, Сумщина), Гардишівка (Житомирщина), Хартонівці (Тернопільщина)

Харе / Harje (Лашко) — Харенки (Полтавщина)

Харіє / Harje (Ілірська Бистриця) — Харівка (Сумщина)

Харткірхен / Hartkirchen (Верхня Австрія), Гардек / Хардек / Hardek (Ормож) — Гарт (Чернігівщина), Хартонівці (Тернопільщина)

Хвалетинці / Hvaletinci (Святий Андраж-в-Словенських Горицях) — Хвальки (Полтавщина)

Хільм / Hilm (Нижня Австрія) — Холм / Хелм / Chełm (Польща, Люблінське воєводство), Холмець, Холмок (Закарпаття)

Хіршбах / Hirschbach im Mühlkreis (Верхня Австрія), Гершичі / Geršiči (Метлика) — Гірськ (Чернігівщина)

Хлебче / Hlebče (Велике Лаше) — Хлепча (Київщина), Хлібичин (Івано-Франківщина)

Хлевише / Hleviše (Логатець) — Хлівище (Буковина)

Хмельчич / Hmeljčič (Мирна Печ) — Хмільник (Вінниччина, Закарпаття), Хмельовик (Київщина)

Ходош / Nodoš (Помурський регіон, община Ходош) — Ходоси (Рівненщина)

Хом / Hom (Шентруперт) — Хоми (Тернопільщина)

Хомець / Homec (Войник, Домжале, Речиця-об-Савини) — Хомець (Львівщина)

Хорн / Horn (Нижня Австрія) — р. Горн (притока Сейму), р. Горинь; с. Горинь (Житомирщина)

Хотемеж / Hotemež (Радеч) — Хотимир (Івано-Франківщина)

Хотіза / Hotiza, Хутін / Hutin (Хорватія), Хотіза / Hotiza (Лендава) — Хотиж (Житомирщина), Хотин (Буковина, Рівненщина)

Хотовля / Hotovlja (Гореня вас-Поляне) — Хотівля (Чернігівщина)

Хотунє / Hotunje (Шентюр) — Хотуничі (Чернігівщина)

Хорюл / Horjul (Осреднесловенський регіон, Хорюл) — Хорол (Полтавщина)

Хочеве / Hočevje (Добреполе) — Хочева (Київщина)

Храсте / Hrastje (Крань), Храстенице / Hrastenice (Доброва-Полхов Градец) — Хрестище (Донеччина, Харківщина)

Хренова / Hrenova (Войник), Хренца / Hrenca (Марибор) — Хренів (Волинь, Львівщина)

Хриб / Hrib (Преддвор, Шмарєшке Топлице), Хриби / Hribi (Луковиця) — Горб (Закарпаття), Горби (Полтавщина, Тернопільщина), Хребтіїв (Хмельниччина)
Хрибляне / Hribljane (Церкниця) — Горбалі (Львівщина)
Хрпеле / Hrpelje (Хрпеле-Козіна) — Горбулів (Житомирщина)
Хрушеве / Hruševje (Постойна), Хрушево / Hruševo (Доброва-Полхов Градец) — Грушеве (Сумщина, Полтавщина, Харківщина)
Хрушевка / Hruševka (Камник) — Грушівка (Буковина, Львівщина, Волинь, Рівненщина, Миколаївщина, Дніпровщина, Запорожчина та ін.)
Худо / Hudo (Ново Место, Домжале, Тржич) — Худоліївка (Полтавщина, Черкащина)
Цветковці / Svetkovci (Ормож) — Цвіткове (Черкащина, Дніпровщина, Запорожчина, Кропивниччина), Квіткове (Тернопільщина, Херсонщина)
Цветль / Zwettl (Нижня Австрія), Цветль / Zwettl an der Rodl (Верхня Австрія) — Цвітне (Кропивниччина), Світле (Одещина, Тернопільщина, Луганщина, Донеччина та ін.)
Цвюльфаксінг / Zwölfaxing (Нижня Австрія) — Цвіле (Дніпровщина), Цвіліхівка (Вінниччина), Цевеличі (Волинь)
Цеберн / Цюберн / Zöbern (Нижня Австрія) — Цеберка (Житомирщина), Цебрів (Тернопільщина), Цюви (Полтавщина)
Цегелниця / Segelnica (Накло) — Цегельне (Харківщина)
Целль / Zell (Австрія, Каринтія), Целе / Celje (Центральна Словенія, община Целе) — Целіїв (Тернопільщина)
Церквище / Cerkvišče (Чрномель), Церкниця / Cerknica (регіон Нотрансько-крашка, Церкниця) — Церковна (Івано-Франківщина)
р. Цетина / Cetina (Хорватія), р. Цетине / Cetinje (Чорногорія) — р. Цетиня (Польща)
Цетине / Цетинье (Чорногорія) — Цетине (Чехія), Цетуля (Львівщина)
Цикава / Cikava (Гросупле) — Цикова (Хмельниччина)
Цире / Cirje (Кршко) — Цир (Волинь)
Цирсдорф / Ziersdorf (Нижня Австрія), Цирль / Zirl, Цирник / Cirknik (Австрія, Тіроль), Цирник / Cirknik (Брежице, Мирна), Циринга / Ciringa (Кунгота) — Цир, Циркуни (Харківщина), Сирники (Волинь), Сирниця (Житомирщина), Сіренки (Сумщина, Полтавщина), Сірнички (Волинь)
Церово / Cerovo (Гросупле) — Сирове (Миколаївщина)
Ціллінгдорф / Zillingdorf (Нижня Австрія), Целине / Celine (Кршко) — Цілинне (Крим)
Цлан [*Злин] / Zlan (Австрія, Каринтія) — Зла[з]не (Рівненщина), Злинка (Кропивниччина)
Чабак / Čabak — Чабак (Крим)
Чаковець / Čakovec (Хорватія), Чакова / Čakova (Святий Юрій-об-Щавниці) — р. Чаква (права притока Горині, Рівненщина), Чаква (Рівненщина)
Чепле / Čerlje (Кочев'є, Врансько, Літія, Луковиця) — Чепа (Закарпаття), Чепелі (Вінниччина, Львівщина, Харківщина)
Чепно / Čerpo (Півка) — Чепине (Дніпровщина)
Чернихайм / Tschernheim (Австрія, Каринтія) — Черняхів (Житомирщина), Чернихів (Львівщина, Тернопільщина), Чернігів (Сіверщина / Чернігівщина)
Черможише / Čermožiše (Жетале) — Черемошне (Вінниччина, Житомирщина, Волинь)
Чече / Čeče (Храстник) — Чечелеве (Полтавщина), Чечеліївка (Вінниччина, Кропивниччина), Чечельник (Вінниччина, Хмельниччина), р. Чечва (ліва притока Лімниці, Івано-Франківщина)
Чигинь / Čiginj (Толмин) — Чигин (Сумщина)
Чрета / Čreta (Врансько) — Черетів (Івано-Франківщина)
Чрешкова / Čreškova (Войник) — Череш (Буковина)

Чрешневец / Črešnjevec (Войник, Словенська Бистриця та ін.) — Черешневе (Вінниччина, Запорожчина, Херсонщина)
 Чрмошнице / Črmošnjice (Семич) — р. Черемош, Черемошна (Київщина, Івано-Франківщина)
 Чрна Вас / Črna vas (Любляна) — Черна (Закарпаття), Чорна (Хмельниччина, Одещина)
 Чрнець / Črnes (Рибниця) — Чернецьке (Чернігівщина, Сумщина)
 Чрнече / Črneče (Дравоград) — Чернече (Полтавщина, Дніпровщина, Одещина)
 Чрномель / Črnomelj (Південно-Східна Словенія, Чрномель) — Чорнобиль (Київщина)
 р. Шавник; Шавник / Шавник (Чорногорія) — Савин, Савинка, Савинки (Чернігівщина)
 Шайббс / Scheibbs (Нижня Австрія) — Шайбівка (Тернопільщина)
 Шальхен / Schalchen (Нижня Австрія) — Салькове (Херсонщина)
 Шарндорф / Scharndorf (Нижня Австрія), Шарнштайн / Scharnstein (Верхня Австрія) — Шарин, Шарнопіль (Черкащина), Шаргород / *Шар[н]город (Вінниччина); р. Сарна; Сарнівка (Волинь, Львівщина, Житомирщина), Сарни (Львівщина, Рівненщина, Черкащина), Сарнів (Хмельниччина), Сарники (Івано-Франківщина), Сарновичі (Житомирщина), Сарнавщина (Сумщина)
 Шартен / Scharten (Верхня Австрія), Шратовці / Šratovci (Раденці), Шардине / Šardinje (Ормож), Шаред / Šared (Ізола) — р. Сарата (Молдова, Одещина), Сарата (Буковина)
 Швадорф / Schwadorf (Нижня Австрія) — Швадрони (Черкащина),
 Швац / Schwaz (Австрія, Тіроль), Швайггерс / Schweiggers (Нижня Австрія) — Швайківка (Житомирщина), Швайківці (Тернопільщина), Швачиха (Київщина)
 Шевле / Ševlje (Шкофя Лока) — Шевелівка (Харківщина)
 Шеки / Šeki (Копер) — Шеки (Полтавщина)
 Шенбриц / Šenbric (Велене) — Шенб[о]рн (Закарпаття)
 Шенегг / Šönegg (Верхня Австрія), Ше[м]ник / Šemnik (Загоре-об-Саві) — Шенгаріївка, Шенгури (Полтавщина)
 Шенковець / Šenkovec (Хорватія), Ше[м]н[и]к / Šemnik (Загоре-об-Саві) — Шенковиця (Македонія), Шинківщина (Полтавщина), Шимківці (Тернопільщина, Хмельниччина)
 Шент Янж-при-Радлях / Šent Janž pri Radljah (Радле-об-Драві) — Святе [Сент / Шент] (Рівненщина), Шендерів (Вінниччина), Шендерівка (Буковина, Вінниччина, Черкащина)
 Шепуле / Šepulje (Сежана) — Шепелі (Полтавщина), Шепель (Волинь)
 Шерово / Šerovo (Шмаре-при-Єлшах) — Шерове (Одещина)
 Шестдобе / Šestdobe (Раче-Фрам) — Шистів (Волинь)
 Шибелі / Šibelji (Комен) — Шибалин (Тернопільщина)
 Шибеник / Šibenik (Шентюр) — Шибене (Київщина)
 Шидльберг / Шідльберг / Schiedlberg (Верхня Австрія) — Шидлівці (Тернопільщина, Хмельниччина)
 Шильдорн / Шільдорн / Schildorn (Верхня Австрія) — Шили (Тернопільщина, Полтавщина), Шилівці (Буковина), Шилівка (Полтавщина, Донеччина)
 Шинков Турн / Šinkov Turn (Водице) — Шинківщина (Полтавщина) / Туринка, Турича (Львівщина)
 Шипек / Šipek (Чрномель) — Шипи[н]ки (Вінниччина), Шипинці (Буковина), Шипівці (Тернопільщина)
 Шире / Širje (Лашко) — Ширівці (Буковина)
 Шкале / Škale (Велене) — Шкилі (Полтавщина), Скалева (Кропивниччина), Скала (Вінниччина)

Шкрабче / Škrabče (Блоке) — Шкроби (Волинь), Шкробове (Чернігівщина), Скребиші (Київщина), Скребелічі (Житомирщина)

Шкрбина / Škrbina (Комен) — Шкроби (Волинь)

Шмарє / Šmarje (Айдовщина), Шмарца / Šmarca (Камник) — Смаржинці (Вінниччина)

Шматевж / Šmatevž (Брасловче) — Шматове (Сумщина)

Шмигел / Šmihel (Нова Гориця) — Шмиглі (Полтавщина)

Шомат / Šomat (Шентиль) — Шом (Закарпаття)

Шоллах / Schollach (Нижня Австрія) — Шолойки (Чернігівщина)

Шоттвін / Schottwien (Нижня Австрія) — Шотівка (Херсонщина), Шутнівці / *Шутвінці (Хмельниччина)

Шоштань / Šoštanj (Савинський регіон, Шоштань) — Шостаки (Полтавщина), Шостаків (Рівненщина), Шостка (Сумщина), р. Шостка (ліва притока Десни)

Шпаннберг / Spannberg (Нижня Австрія) — Шпанів (Рівненщина)

Шпиллерн / Spillern (Нижня Австрія) — Шпилі (Київщина), Шпиль, Шпилівка (Сумщина), Шпильчина (Львівщина)

Шпиц / Spitz (Нижня Австрія), Шпичник / Špičnik (Кунгота) — Шпиків, Шпиківка (Вінниччина), Шпичинці (Житомирщина, Хмельниччина), Спичинці (Вінниччина), Спичувате (Чернігівщина)

Шпринц / Šprinc (Разкриже) — Сприня (Львівщина)

Шремс / Schrems (Нижня Австрія) — Шрамки (Полтавщина), Шрамківка (Черкащина)

Шталцері / Štalcerji (Кочев'є) — Стальнівці (Буковина)

Штанел / Štanjel (Комен) — Штанівка (Сумщина)

Штатенберг / Štatenberg (Маколе), Штатенберк / Štatenberk (Мокроног-Требелно) — Стадня (Львівщина, Полтавщина), Стадниця (Київщина, Вінниччина, Полтавщина, Львівщина та ін.)

Штеген / Стеген / Steegen (Верхня Австрія) — Стегниківці (Тернопільщина)

Штеттен / Щеттен / Stetten (Нижня Австрія) — Щетини (Сумщина), Щитинь (Волинь), Щецин / Szczecin (Польща, Західнопоморське воєводство)

Штирія / Steiermark (Австрія), річка і місто Штайр / Steyr / Steia (Верхня Австрія) — р. Стир [струміль]; Стирти (Житомирщина), Стайки (Київщина, Полтавщина)

Штоккерау / Stockerau (Нижня Австрія) — Штукар (Миколаївщина)

Шторово / Štorovo (Блоке) — Сторо[жо]ве (Полтавщина), Сторо[же]ве (Донеччина, Крим)

Штратцинг / Stratzing (Нижня Австрія) — Стратин (Івано-Франківщина)

Штрасбург / Straßburg (Австрія, Каринтія) — Страсне (Харківщина)

Штрохайм / Stroheim (Верхня Австрія) — Строганівка (Херсонщина, Запорозжчина), Строгонівка (Крим)

Штурмовці / Šturmovci (Видем) — Штурмове (Луганщина, Крим)

Штяк / Štjak (Сежана) — Стягайлівка (Сумщина)

Шулинці / Šulinci (Горні Петровці) — Шуліківка (Луганщина)

Шумник / Šumnik (Літія) — Шуми (Вінниччина), Шумин (Чернігівщина), Шумина (Львівщина)

Шутна / Šutna (Крань, Кршко) — Шутнівці (Хмельниччина), Шутеньке (Кропивниччина)

Щит / Ščit (Шмартно-при-Літії) — Щитинь (Волинь), Щитівці (Тернопільщина)

Юрна Вас / Jurna vas (Ново Место) — Юринці (Хмельниччина)

Юр'овці / Jurovci (Видем) — Юр'овці (Польща, Білостоцьке воєводство), Юрківці (Чернігівщина, Хмельниччина, Вінниччина, Буковина)

Ябланиця / Jablanica (Ілрська Бистриця, Севниця) — Яблуниця (Буковина, Івано-Франківщина), Яблуновиця (Вінниччина)

Яворник / Javornik (Ідрія, Крань, Шторе) — Яворник (Польща, Підкарпатське воєводство), Явірник (Івано-Франківщина)
 Яворье / Яворе / Javogje (Велике Лаше, Гореня вас-Поляне, Хрпеле-Козіна, Шентюр) — Яворів (Львівщина), Яворек / Jaworek (Польща, Малопольське Воєводство)
 Ягнениця / Jagņjenica (Радече) — Ягнятин (Житомирщина)
 Ягоде / Jagodje (Ізола) — Ягодин (Волинь), Ягідня (Львівщина), Ягідне (Волинь, Вінниччина, Чернігівщина та ін.)
 Якотина [Акотина] (Боснія) — Якотин (Переяславщина), Яготин (Київщина)
 Яковце / Jakovce (Сежана) — Яківці (Волинь), Якова (Одещина)
 Яма / Jama (Крань, Ново Место) — Ями (Київщина, Буковина, Луганщина)
 Ямниця / Jamnica (Превале) — Ямниця (Івано-Франківщина)
 Янкова / Jankova (Войник) — Яновка (Одещина)
 Ярки / Jarki (Хорватія) — Ярки / Ярки (Росія, Воронежчина), Ярки (Черкащина), Ярок (Закарпаття, Дніпровщина)
 Ярмовець / Jarmovec (Шентюр) — Ярмолинці (Вінниччина, Сумщина)
 Ярче Брдо / Jarčje Vrdo (Гореня вас-Поляне) — Ярчівці (Тернопільщина)
 Ясен / Jasen (Домжале) — Ясени (Буковина, Сумщина)
 Ястребці / Jastrebcі (Ормож), Ястребник / Jastrebnik (Шмартно-при-Літії) — Яструбці, Яструбки (Крим), Яструбинці (Вінниччина).

Серед цих ойконімів, що збігаються, дуже багато таких, які не мають слов'янського походження. А це означає, що вони були занесені слов'янськомовними племенами в Західну Європу саме з теренів України ще в часи нашестя гунів і, отже, могли бути притаманними вже селищам Черняхівської археологічної культури. Але ж не виключено і принесення пізніше декотрих із них, навпаки, на терени України з Норіку і його околиць. Виникнення ж багатьох ойконімів пізніше цих подій може бути пов'язано з їх багатовіковою спадкоємністю в цих регіонах, що були населені нащадками слов'янськомовних античних германців. Цьому значно посприяла і багатовікова спорідненість українській мові всіх західних слов'янських мов, включно з найбільш фонетично архаїчною словенською, що, позбувшись дії закону відкритих складів, так і не набула повноголосся. Зичайно ж, первісні форми більшості ойконімів могли і не зберігтися. Тому-то доводиться порівнювати лише похідні від них форми, що можуть відрізнитися як суфіксами і закінченнями, так і кореневими голосними або ж навіть і приголосними літерами. Наприклад в українських формах багатьох ойконімів замість літери «л» стала вживатися літера «в», а в словенських формах замість літери «с» («s») стала вживатися літера «ш» («š» / «sh»). При цьому треба враховувати і те, що австрійські ойконіми з закінченням на «-au» («-au») є зміненими за німецькою вимовою слов'янськими ойконіми з закінченням на «-ava». І до того ж в німецьких формах слов'янських ойконімів також можуть бути змінені і декотрі пригласні літери. Найчастіше замість літер «б» («b») і «в» («v» / «w») в німецьких формах ойконімів використовується літера «ф» («f»).

У Словенії, південно-східних регіонах Австрії (Каринтії та Штирії) і Нижній Австрії мешкають переважно альпініди та динаріді. І ці альпініди норикського типу дуже близькі антропологічно до горидів, що компактно мешкають тільки в Україні та в південно-східних воєводствах Польщі. Альпійська мала раса характеризується низьким і широким обличчям, крутим чолом із слабко вираженими надбрівними дугами, різкою брахікефалією, темною (від каштанової до чорної) пігментацією волосся та райдужки очей. За словами Вільяма Ріплі та Карлтона Куна, альпійська раса переважає в Центральній, Південній і Східній Європі та в деяких частинах Західної та Центральної Азії. В. Ріплі стверджував, що альпініди (нащадки слов'янськомовних античних германців та їхніх прашурів сермендів / сарматів) були вихідцями з Азії та поширилися на захід разом із виникненням та розширенням сільського господарства, яке вони вкоренили в Європі. До того ж нащадки осілих у Норіці остготів гревтунгів / грутуннів = хорутан —

словенці та австрійці були, подібно до українців і ломбардів / лонгобардів переважно довгоногими і високорослими горцями (лат. «лонг / long» – «довгий, високий», гот. «бард / bard» – «горець, велетень», срб. «брдо / brdo», нім. «berg» – «пагорб, нагірря, гора»):

«З погляду руського літописця початку XII ст., «хорвати білі та серби, та хорутани» входили в одне коло давніх слов'янських племен. Але в описуваний час хорвати стояли ближче до хорутанів, ніж до сербів. При всьому тому хорутани ще підтримували тісніші, ніж хорвати, зв'язки із західними слов'янами. Багато нових явищ у культурі та мові – загальні для східних, західних слов'ян та хорутан... Трьом масивам слов'янського населення – хорутанському, паннонському та хорватському – відповідають у VIII ст. три археологічні культури. За всієї мовної та культурної близькості хорутан і хорватів їхній побут та спосіб життя дещо відрізнялися... З іншого боку, спорідненість з іншими слов'янськими племенами відчувалася у культурі і, звісно, це становило чималу важливість у самосвідомості (нащадків грутуннів, – П.Д.) хорутан. Дослідники вже давно звернули увагу на один різновид жіночих прикрас слов'ян – скроневі кільця – як на своєрідний маркер племінної приналежності. У східних слов'ян, наприклад, жінки різних племінних спілок носили скроневі кільця різних типів. У хорутан та хорватів VIII ст. (що мешкали раніше сусідньо в державі остготів на території України, – П.Д.) поширений один і той же тип скроневих кілець – дротяні, з петелькою та гачком або двома гачками на кінці...» (Сергій Алексеєв, «Слов'янська Європа V – VIII століть // Альпійські та паннонські слов'яни у VIII ст.», http://oldeurasia.ru/library/Sergey-Alekseev_Slavyanskaya-Evropa-V-VIII-vekov/72);

«Цікавий результат дає також вивчення лексики сучасних південнослов'янських мов. Наприклад, український дослідник О. Стрижак (О. Стрижак, «Серби й Україна // Україна. Наука і культура. – К., 1993) звернув увагу на наявність у сербській та українській мовах низки семантично майже тотожних слів, як-от: *vátra* (вогонь), *vúlića*, *gínuti*, *golóta*, *gúska*, *díhati*, *žvácati*, *zbrǐka*, *kvóčka*, *lágoditi*, *lájati*, *ljúdstvo*, *ljúľka*, *masnǐj*, *mlívo*, *móčár*, *múľati*, *nápad*, *nástup*, *neuk*, *óbric*, *okrájati*, *ónde* (там), *náša* (пасовисько), *plétivo*, *plínuti*, *pósluga*, *práľa*, *púzo*, *sebé*, *śírnik*, *slína*, *snagá*, *súknja*, *tin* (кельтське «таун» – «огорожа, град / місто», – П.Д.), *túga*, *ulúčiti*, *јринá* та багато інших. Вони свідчать про те, що в мові населення Середньої Наддніпрянщини й Прикарпаття (тобто праукраїнців), звідки предки сербів і хорватів прийшли на Балкани майже 1500 років тому, всі ці слова вже були в V—VI ст. н.е. Щодо походження хорватів саме з цих місць сумніватися не доводиться: на це чітко вказують географічні назви на території нинішньої Хорватії: хрвт. *Kijev*, *Kijevo* (зафіксовано 5 назв), *Kijani*, *Žitimir*, *Malin*, *Bolarka* та ін.» (Григорій Петрович Півторак, «Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов», <http://litopys.org.ua/pivtorak/pivtorak.htm>);

«Експансія готів поширилася на Крим, Балкани, Галію та Іспанію. На жаль, цей шлях їх зовсім не висвітлено антропологічними джерелами. Щоправда, відразу треба зазначити, що з усієї складності і багатогранності готської історії важко очікувати, що з готами пов'язані певні антропологічні риси. Судячи з далматинських хронічок, готи могли бути збірною назвою. При описі взяття Соліна готами під проводом Тотіли (III ст.) готи одночасно називаються і хорватами... Якщо все ж таки припустити, що власне готи були досить представницькими в конгломераті племен, що виступають під цією назвою, і, отже, могли зберегти свій антропологічний тип, то і в цьому випадку в розпорядженні антропологів будуть вкрай убогі дані» (Тетяна Алексеєва, «Слов'яни та германці у світлі антропологічних даних», <http://elibrary.com.ua/m/articles/view/СЛОВ'ЯНЕ-І-НІМЕЧЧИНІ-У-СВІТЛІ-АНТРОПОЛОГІЧНИХ-ДАНИХ>; <http://www.drevnosti.org/antropologia/52-statyi/197-2010-01-18-14-25-22>; <https://rossica-antiqua.livejournal.com/173154.html>);

«Згідно Хомі Архідякону, в Далмацію переселилися готи, яких «...і склавинами називають». К. Шегвіч, зазначаючи, що Хома «...зве хорватів то готами, то слов'янами аж до епохи угорських королів», робив висновок: «Хома називає хорватів готами в етнічному значенні до XI ст., пізніше вони тільки «Croati», а коли говорить презирливо, тоді він

вживає слово «Sclavi» (темно-червоні, – П.Д.)... К. Шегвіч прийшов до висновку, що «Libellus Gothorum містить звістку, що хорвати суть етнічні готи, що прийшли під проводом Тотіли (Бадуюли, – П.Д.) та його братів...»... І з Хронічки Томи Сплітського, і з латинського тексту попа Дуклянина випливає, що для цих авторів імена Gothi та Sclavi могли бути тотожними поняттями. Це не може бути випадковим. Подібність між Дуклянином і Хомою Архидіаконом дуже велика, і це може вказувати на те, що обидва автори використовували одні й ті ж ранні джерела... Відомо, що готи Далмації і Лібурнії після падіння готської гегемонії в VI ст., не пішли з цих меж, тому що їх залучив на свій бік візантійський полководець Костянтин (за свідченням Прокопія Кесарійського)... Лінгвіст Й Вукович звернув увагу на результати досліджень словенського мовознавця Ф. Безлая, який стверджує, що одна з хвиль слов'янських переселенців (темно-червоношкірих слов'янськомовних германців, – П.Д.) могла прийти ще у II ст. до н.е. ... Хорвати на території Крбави, Ліки та Гацьки були, згідно Хоми Архидіакона, аріанами, що також вказує на тотожність готам або особливу до них близькість... Таким чином, сучасний хорватський народ виник як нова етнічна спільнота на Балканах завдяки етнічній сполучі та соціальній інтеракції військових контингентів «гото-склавинів», що прийшли з півночі, і різних популяцій більш численних автохтонів, що мешкали тут» (І. Мужич, «Sklavi(ni) – Sklavinoi і формування хорватського народу на Балканах», <https://cyberleninka.ru/article/n/sklavi-ni-i-formirovanie-horvatskogo-naroda-na-balkanah>);

«Обидва народи дуже полюбилися один одному, тобто готи, а вони ж і слов'яни, і вулгари, а в основному тому, що обидва народи були язичниками і була в них та сама мова. Незабаром вулгари, тепер будучи вже в безпеці з усіх боків, збудували собі хутори та села і заселили зайняту ними країну аж до наших днів». (Туберо), а докладніше з 17-го ст. (Лучіч). Сам перекладач літопису зі слов'янської мови на латину у вступі «Автор до читача» називає його Записом (книжкою) готів (Libellus Gothorum), який латиною називається Regnum Sclavorum... 25. Ототожнення готів зі слов'янами за часів Дуклянина звичайне. Далматинські латиняни, наприклад, називали тих хорватів, які виборювали слов'янську літургію у церкві, готами. Навіть сплітський синод 1060 р. стверджував, що глаголиця це «готські письмена», які «винайшов якийсь еретик Мефодій»... 28. Подібно з Ш. (Хведро Шишичем, – П.Д.) те, що у VI і VII розділах сказано про переслідування християн язичницькими прийшлими слов'янами (ймовірно готами), що є історичною правдою, тому Ш. вважає, що це взято з якогось стародавнього рукопису...» («Літопис попа Дуклянина», <http://www.vostlit.info/Texts/rus6/Dukljanin/frameset.htm>);

«Нам зрозумілі слова житія про те, що Кирило розмовляв з людиною, яка читала псалтир і євангеліє слов'янською мовою (кримських готів, – П.Д.), оскільки Кирило сам був слов'янином; але як Кирило міг розмовляти з готом, не знаючи готської мови (якби та була німецькою, – П.Д.), залишається незрозумілим» (М.Н. Тихомиров, «Походження назв «Русь» і «Руська земля» // Рад. етнографія, Збірник статей, – М.-Л., 1947, – с.80, <http://litopys.org.ua/rizne/spysok/spys05.htm>);

«Дослідження показало, що ідеї про особливу близькість кримсько-готської до скандинавської (Е. Шварц) або західногерманської (О. Гренвік) не мають під собою реального ґрунту. Однак не підлягає сумніву, що, по-перше, ця східногерманська (протослов'янська, – П.Д.) мова або діалект могла відрізнитися значною своєрідністю порівняно з відомим нам східногерманським матеріалом, і по-друге, зазнала істотної трансформації через особливі умови побутування та специфічну письмову фіксацію» (Наталія Ганіна, автореф. дис. «Готські мовні релікти», <http://www.dissercat.com/content/gotskie-yazykovye-relikty#ixzz5GbP76sj>);

«М. Смішко стверджував, що «своєрідний характер дністёрської культури «полів поховань», особливо яскраво виражений на ранньому (липицькому) етапі його розвитку, дає підставу стверджувати, що вона належала окремій групі ранньослов'янських племен» – «пращурам літописних тиверців». Я. Пастернак вважав представників липицької культури «праслов'янськими племенами південного походження, що їх античні історики

(Геродот, Арріян, Страбон) називали гетами, зближеними до даків, а Теофілакт Сімокатта назвав слов'янами. Його думку (Т. Сімокатти, П.С.) прийняло пізніше багато істориків і славістів, зокрема М. Орбіні, Сенковський, Д. Іловайський, Ф. Брун, Н. Леопардов, Е. Богуславський та В. Жукович...». І далі: «Цим гетським племенем могли бути, як здогадується М. Смішко, костобоки, які, за Птолемеєм, були найбільш на північ висуненим дако-гетським племенем, а за Л. Нідерле, були слов'янами» (П. Салевич, «Давні поселення у витоках літописної річки Білки. Зарубинці та Звенигородці», 2016 <https://nz.lviv.ua/archiv/2016-4/19.pdf>);

«III.4. (7) [І ось] спалахнула і запалала війна між ромеями та персами. А гети або, що те ж саме, полчища слов'ян завдали великої шкоди регіону Тракії... (14) Отже, не давши відповіді на їхню зухвалість, [Пріск] сказав, що війну розпочато проти слов'ян: адже угоди та договори з аварами не скасовують війни з гетами» (Теотілакт Сімокатта, «Історія», <http://www.vostlit.info/Texts/rus16/Simokatta/frame1.htm>).

16. Принесення до Європи слов'янської мови з Північно-Східного Китаю

Слов'янську ж мову принесли до Європи з високогірних долин Північно-Східного Китаю саме темно-червоношкірі сармати / серменди (сери античних, жуни – китайських авторів; д.-кит. «jun» – «високий, красивий, чарівний»; кит. «сяньби» – назва народу, що розгромив імперію хунну / сюнну; «сяньби» на маньчжурській мові вимовляється як «серби»):

«Іранські, особливо скитські, переселення можуть бути хорошим прикладом далеких міграцій індоєвропейців на захід східним шляхом. Саме такий шлях передбачається більш раннього часу для західних індоєвропейських мов – кельтсько-італійських, іллірійських, німецьких, (і значно пізніше, – П.Д.) для балто-слов'янських. Всі ці мови виявляють ряд ізоглос (лексичних сходжень, – П.Д.), спільних з тохарською, що дуже важко пояснити без припущення спільних міграцій цих мов з тохарською. Тохари (і балто-слов'яни сармати, – П.Д.) з Центральної Азії прямують на Схід (перші китайські запозичення з тохарської датуються 3 ст. до н.е.; а з праслов'янської значно раніше, коли правителі Китаю стали величати себе індоєвропейським терміном «Ван», – П.Д.). Інші західні мови прямують через Центральну Азію у західному напрямку до Європи. Цим пояснюються деякі лексичні зв'язки західної групи індоєвропейських мов з алтайськими (*мог-к- – кінь у германській та кельтській). При такому припущенні зрозумілі й численні індо-ірансько-кельто-італійські ізоглоси...» (Т.В. Гамкрелідзе, В.В. Іванов, «Проблема визначення початкової території проживання та шляхів міграції носіїв діалектів загальноіндоєвропейської мови», <http://www.philology.ru/linguistics3/gamkrelidze-ivanov-72a.htm>);

«Але якщо ми подивимося на самі архаїчні форми Шан-Іньської писемності, то побачимо, що вони схожі не тільки на своїх віддалених нащадків – китайську ієрогліфічну писемність, а й на рунічну писемність європейських народів. Нагадаю, що схожість з рунічною писемністю має і писемність пелазгів, що мешкали на протилежному кінці Євразії. У наш час більшість науковців вважає, що рунічна писемність має досить пізні походження, але якщо комплексно оцінити писемність давнини і проаналізувати пам'ятки, що дійшли до нас (від сермендів / германців, – П.Д.), то можна зробити сміливе припущення, що саме рунічна писемність була початковою писемністю індоєвропейців – аріїв і мало змінившись збереглася у найбільш консервативних народів, в той час як в інших цивілізаціях руни зазнали трансформацію в різні типи письма від літерного фінікійського, до ієрогліфічного китайського... Знаки ворожильних написів були нагадувальними (мнемонічними) і понятійними (ідеографічними), тобто передавали поняття незалежно від звучання відповідного слова». І тому, говорячи про культуру Шан-Інь, ми не знаємо навіть чи дійсно держава називалася Шан (Сян-бі / Сер-бі, – П.Д.). Так що, цілком можливо, що Шан-Іньці (або вірніше спочатку їх аристократія і прошарок

вчених людей) говорили аж ніяк не китайською (а ранньопраслов'янською, – П.Д.) мовою» (Михайло Діунов, «Расово-пізнавальна історія цивілізацій: Стародавній Китай», <http://www.rus-obr.ru/idea/1828>);

«За словами китайського спостерігача VII ст. до н.е., у жунів «вищі зберігають простоту щодо нижчих, а нижчі служать вищим (тобто виборним старійшинам і керманічам, – С.К.), керуючись ширістю і відданістю» [Таскин]. Війна і набіг з метою захоплення видобутку – важлива сторона їхнього життя... Однак навіть за часів найбільшої слабкості дрібних китайських царств жуни ніколи не загрожували їм завоюванням. Набіги кочівників стримувалися або обмежувалися військовими заходами, дарами, підкупом керманічів, торгівлею» (Сергій Кляшторний, <https://history.wikireading.ru/226783>).

Правитель в Прадавньому Китаї називався індоєвропейським терміном «Ван» (адже це хорватський «бан» і укр. «пан»). Китайські часописи стверджують, що філософське вчення даосизм (кит. «дао», кор. «доло», япон. «доро», укр. «дорога» – шлях) китайці запозичили у східних іноземців (тобто у пращурів українців, що мешкали тоді біля Тихого океану).

Приблизно в VII ст. до н.е. під впливом аустронезійських і китайських мов в праслов'янській мові відновив свою дію закон відкритих складів. В Європі ж та і в Західній Азії не мешкали у той час народи, мова яких могла б так вплинути на праслов'янську мову. Літера «л» в слові «Сонце» втрачена не лише в германсько-слов'янських, а і в тунгузько-маньчжурських мовах, в яких дуже багато праслов'янських запозичень. У евенків хліб називається «колобо» (колобок української казки), а сторони світу, як і в українців, називаються «північчю» і «півднем). До того ж у сушенів існувало козацьке коло.

Отже, саме пращури українців індійські саураштрийці / сураштри = сурожці (*саурави / гаурави / каурави; гуджараті «gaugava» – «високий, піднесений, величний»; гуджараті, маратхі «gaugava» – слава; гінді «gaugav» – гордість) і китайські сери = жуни (кит. «шани» – укр. шановні; д.-кит. «jun» – «високий, красивий, чарівний») і були у витоків як індійської, так і китайської цивілізацій:

«Носії гаплогрупи **R1a1** – давні індійці (що були пращурами і українців, – П.Д.).

5. Інтерпретація Т. Ківісілда (Естонія), Сенгупти (Індія), Саха (Індія), С. Шарми (Індія). Естонський біолог Томас Ківісілд (Toomas Kivisild) показав у своєму дослідженні у 2003 р. максимальну різноманітність **R1a1 (M17 / M198)** на території Південної Азії. Ківісілд вважав, що джерелом гаплогрупи **R1a1** була Південна та Передня Азія. Це стверджують і індійські дослідники Сенгупта (Sengupta, 2005), Саха (Sahoo, 2006), С. Шарма (2009). Автори розраховали «різноманітність» гаплотипів гаплогрупи **R1a1**, і виявили, що вона дорівнює 0,52 в Індії, 0,40 у європейців і 0,32 у Середній Азії. Як відзначають індійські дослідники, питання походження гаплогрупи **R1a1** залишається не зовсім зрозумілим ще й тому, що виявлено дуже мало носіїв батьківських гаплогруп **R***, **R1*** та **R1a***, як і субкладів **R1a1a**, **R1a1b** та **R1a1c**.

6. Інтерпретація П. Андерхілла та Ш. Мірабаль (США).

Пітер Андерхілл (2009), Regueiro (2006) показали, що **R1a** та **R1a1** походять з південноазіатських країн. Згідно з дослідженнями американських генетиків Пітера Андерхілла (Peter A. Underhill) та Шейли Мірабаль (Sheyla Mirabal) з Департаменту молекулярної та людської генетики та Міжнародного університету в Майамі (Флориди) у 2009 р., гаплогрупа **R1a1** є тепер **R1a1a**. Є два основні субклади – **R1a1a*** та **R1a1a7**. **R1a1a7** з маркером **M458 (R1a1a1b1a1, – П.Д.)** – європейський маркер, та його епіцентр – Польща (нащадки готів гревтунгів / грутуннів – гориди польської Галичини, – П.Д.). У Європі представлені субклади **R1a1a*** та **R1a1a7 (M458)**, у Південній Азії – **R1a1a***, **R1a1a5 (PK5)** та **R1a1a6 (M434)**. Частка **R1a1a7** у Європі – до 70% гаплогрупи **R1a1** та її носіями є понад 30% населення в основних регіонах Східної Європи. За оцінками авторів, вік східноєвропейського субкладу **R1a1a7** становить 10700 років, а загальний вік **R1a1a*** у

Європі – 11300 років. Загальний вік **R1a1a*** у Західній Індії – 15800 років. У зв'язку з цим автори висловлюють припущення про південноазіатське походження цієї гаплогрупи. Андерхілл також стверджує, що жодних давніх міграцій зі Східної Європи до Індії не було, оскільки в Індії відсутній східноєвропейський субклад **R1a1a7**. На його думку, може йтися лише про давню міграцію **R1a1a** з Азії до Європи, а субклад **R1a1a7** виник у Східній Європі (насправді в Північному Китаї чи Південно-Західній Монголії, – П.Д.) вже після періоду появи аріїв в Індії (мігрування їх з високогірних долин Північної Індії в долину річки Сарасваті, – П.Д.). Роботи цих дослідників є найсвіжішими та всеосяжними. Вони ставлять під сумнів вихід носіїв **R1a1** зі Східної Європи, про який пишуть інші дослідники. Йдемо далі. Дослідження П. Андерхілла та Ш. Мірабаль показали, що за оцінками всіх вікових варіантів свого походження слов'яни сформувалися вже після того, як **R1a1** розсіявся настільки широко, що зміг об'єднати Центральну Європу та Індію. Тож роль слов'ян як розповсюджувачів гаплогрупи не пояснює походження та розселення **R1a1** загалом. Чим більше даних, тим обгрунтованіше це припущення. Андерхілл і Мірабаль розрахували час виникнення **R1a*** і **R1a1** в Індії – відповідно 18478 та 13768 років, тобто набагато раніше, ніж виникнення там індоарійської мовної родини. У дослідженні висловлюється припущення автохтонності, тобто місцевого походження північних індійців і походження **R1a1** на Індійському субконтиненті... Таким чином, напрошується висновок про розселення носіїв **R1a1** задовго до початку експансії «індоевропейців» або «Аріїв», і все це наводить на думку про зв'язок **R1a1** з «ностратичною спільністю» (Петро Олексенко, «Індія – колыска людства чи перевалочний пункт у розвитку цивілізацій?», – http://www.dopotopa.com/p_oleksenlo_india_kolybel_chelovechestva_continuation.html);

«У Магабхараті згадувався давньоіндійський народ сураштра та країна Сураштра, які за часів Магабхарати розташовувалися на території Качського Раму та на півострові Сураштра (теперішній півострів Катхіявар в Індії, штат Гуджарат) на північному сході Арабського моря; Птоломей (7.1) називав цю країну Сурастреною [Syrastrena]; Страбон згадував прибережну індійську країну Сараосту (11.11.1), але неясно де вона була; у «Житті Мерліна» Гальфріда Монмутського (1216) згадується Сигейське болото в Індії, що, можливо, є болотом Качського Рама. Півострів Катхіявар був одним із вогнищ хараппської цивілізації (третє тисячоліття до нашої ери), де людські поселення розташовувалися в основному на берегах річок і на океанському узбережжі. Цікаво, що народ, який у Магабхараті називався шурасена (у буддійських авторів сурасена, – Г.М. Бонгард-Левін, «Індія у давнину»), мешкав у верхів'ях річки Сарасваті (трохи вище за сучасний Делі), тоді як сураштри мешкали в районі, де Сарасваті впадала в Арабське море» (Сергій Дарда, «Пояс світу // Катхіявар-Крим, або що означає ім'я Сергій», <http://beltofpeace.com/16-1.html>);

«Сураштра – давня назва півострова Катхіявар на західному узбережжі Індії і добре відома країна в Давній Індії, мешканці її – не менш відомі сураштри. Назву Сураштра (Сураатха, Сураатта, кит. Су-ла-чха) знають «Рамаяна», «Магабхарата» й інші джерела. Буддійські джатаки (повчальні оповідки про життя Будди) мовлять, що уздовж Сураштри текла річка Шатодіка, на берегах якої мешкали відлюдники, що перебралися сюди з інших місць. Назву Шатодіка складають шата «сто» + удака-удіка «вода», тож назва означає «Стовода», бо, очевидно, мала багато приток; її семантичний двійник – річка Шатадру «Стобіжна» в Пенджабі-П'ятиріччі й українська Стохід, притока Прип'яті. Своім розквітом давня Сураштра завдячувала торгівлі, вона мала сангхову, тобто громадську форму правління (снскр. «сангха» – громада). Китайський прочанин Хуан Цзян пише, що столиця Сураштри лежала в узніжжі гори Юх-шан-та (снскр. Уджаянта)... Синонім до назви Сураштра – Сурадх'я, де «радх'я» – теж «край, країна, держава», а су – префікс, що надає слову вищої якості (як і в «сугуди», – П.Д.). Тож і Сурадх'я означає «Добра-Гарна країна», тобто «Праведна-Доброчесна країна». Назва споріднена з давньоукраїнськими назвами Сурож (Сугдея, – П.Д.) у Криму й Сураж на Чернігівщині...» (Степан Наливайко,

«Епічна Індія і Давня Україна – споріднені ареали: Гуджарат – Сураштра – Крим», [https://spadok.org.ua/books/Epichna_Indiia_i_Davnia_Ukraina_sporidneni_arealy_Gudzharat_Surashtra - Krym.pdf](https://spadok.org.ua/books/Epichna_Indiia_i_Davnia_Ukraina_sporidneni_arealy_Gudzharat_Surashtra_-_Krym.pdf).

До того, як блідолиці саки (сакараваки, джати, кушани, гуджари, ефталіти і інші, що мали чоловічу Y-хромосому **Z93 [R1a1a1b2]**) повернулися до Гіндустану його населення мало таку ж темно-коричневу шкіру як і перси:

«Найдавніші легенди з історії Індії згадують дві династії, які тепер загубилися в темряві часів; першою була династія царів «сонячної раси», що царювала в Айодхі (тепер Уде); друга, династія «місячної раси», в Праязі (нині Аллахабад)» (Олена Блаватська, «Розкрита Ізіда», т. 2, «Індія – колиска арійських народів. Темношкірі арійці», <http://hrist-commun.narod.ru/Indija.htm>);

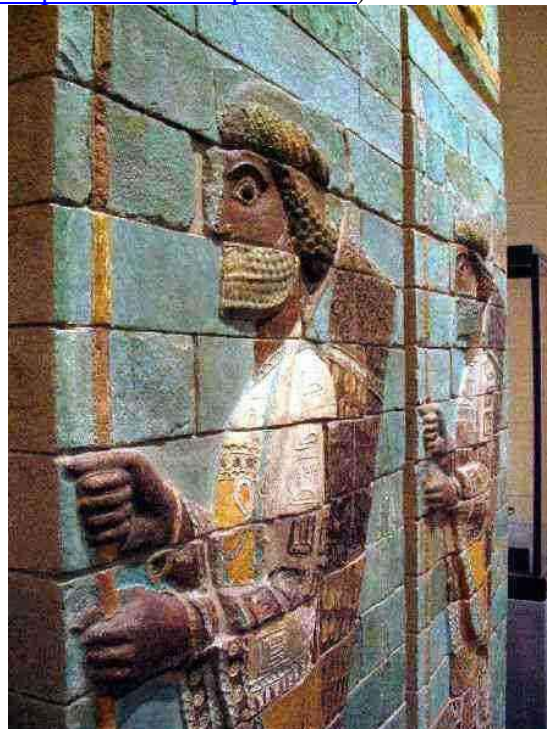

«Магабхарата – героїчний індійський епос», <http://waking-up.org/religii-mira/mahabharata-heroycheskyj-yndyjskyj-epos/>;

Битва темно-червоношкірих Кауравів і Пандавів на полі Курукшетра. Ілюстрація до рукопису Магабхарати XVIII (?) століття <http://rushist.com/index.php/mifologiya/4658-makhabkharata-kratkoe-soderzhanie>;

«Збереглися кольорові кахлі, що прикрашали стіни палацу перського царя Дарія I (VI століття до н.е.) у місті Сузи, на яких зображені воїни перської родової гвардії...» <http://v-rodyonov.livejournal.com/2543.html>; <http://www.historie.ru/civilizacii/drevnyaya-persiya/246-drevnie-persy-ot-plemeni-do-imperii.html>);

(<http://www.livius.org/pictures/iran/susa/susa-soldiers-relief/susa-soldiers-relief-4/>; <http://sytycdism.com/palace-in-susa.html>, <http://archive.li/WOFJJ>, http://www.livius.org/su-sz/susa/susa_soldiers.html).

Тому-то на відміну від смаглявих нащадків темно-червоношкірих праіндоєвропейців і всіх стародавніх мешканців Індійського субконтиненту блідолиці нащадки прототюрксько-германськомовних сако-масагетів та фінськомовних скитів, іллірійців і тракійців (сучасні блідолиці германці і росіяни) дійсно мають спільний ген світлої шкіри з індійськими блідолицями нащадками саків (кушанів, гуджарів, ефталітів), що переважно мають чоловічу Y-хромосомну гаплогрупу **Z93 (R1a1a1b2)**, а також і зі стародавніми лівійцями, лише яких єгиптяни і відносили до білої раси.

З Ділмуну – Індії (Саураштри) племена Місячної династії сурожці = сугуди / согдійці (в племінне об'єднання яких, вочевидь, входили не тільки індоєвропейці прабалто-слов'яни, а й дравідські племена, що стали етнічним субстратом прафіно-угрів і самодійців) мігрували також і до Південного Сибіру, і до Північного Китаю, де стали відомими античним європейцям як сери (жуни) і пізніше як гутії / готи (кит. юечжі / *утії):

«Батьком Місячної династії вважається бог місяця (звідси його назва) Сома, або Чандра (*Тантра; фінік. «Танет» – місяць; снскр. «тан» – «розповсюджуватися, розширюватися, рости вшир, охоплювати»; укр. «танути» – «танути, зменшуватися у розмірах [до серповидності]», – П.Д.)... Так, нащадками Друхью називалися царі Гандхари північ від Індії; ...нащадками Яду – племена хайхаїв (можливо споріднені хайкам – протовірменам, – П.Д.), бходжей, відарбхов, чеді (у Берарі та Декані), а також ядави – рід, у якому, за переказами, народився Крішна і столиця якого Дворака (у Гуджераті) загинула разом із ними незадовго до його смерті, і т.д. Найбільшої слави й могутності досягло, проте, потомство молодшого сина Яяті – Пуру, якому батько заповів своє царство. Серед нащадків Пуру (пауравів) індійські оповіді називають: племена бхаратів (пагеритів / українців; гінді «bāhaṅī», д.-грец. «ἄκρος», д.-укр. *оукърь – «зовнішній, наріжний», – П.Д.) і панчалів, що згадуються ще в «Рігведі», царів Душ'янту, героя легенди про Шакунталу, Бхарату, Куру, Шантану – чоловіка богині Ганги, нарешті, Панду та Дхрїтараштру, чії сини – пандави та каурави...» (Павло Грінцер, «Місячна династія», Енцикл. «Міти народів світу», <http://www.mifinarodov.com/l/lunnaya-dinastiya.html>);

«Раджпути діляться на більш давню Місячну (Чандраванша або Чандра-бансі), менш давню Сонячну (Сурьяванша або Сураджд-бансі) і наймолодшу Вогняну (Агніванша, Агні-бансі або Агні-кула) династії. Місячна династія, що походить від ранніх аріїв, у свою чергу, ділиться на дві лінії – Ядавів (у тому числі юечжі, що частково повернулися до Індії з Китаю і яких індійці називали Яду / Ядавами, – П.Д.) і Пауравів (від останніх сталося славетна династія Матсья). Кшатрійськими царями, що керували на Ганзькій рівнині (тобто за межами початкової Ар'яварти), були вже представники Сонячної династії, що просувалися на схід від первісного арійського ареалу (хоча правляча сім'я князівства Мевар у Раджпутані – Сисодія – теж відносила себе до «сонячних» раджпутів). Існує ще невелика четверта, неканонічна Зміїна династія (Нагаванша або Нага-бансі)» («Населення Раджастхана // Раджпути», <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/1836633>; <http://radjastan-ru.com/radjput.html>);

«Відомий індолог Ф. Сталь запитує: «Чому ніхто... не згадує індоарійську або кафїрську як можливі мови мумій [Тариму]? Чому все вважають, що їх мова повинна була бути тохарською або іранською? Хіба індоарійська і навіть кафїрська не є, щонайменше, рівномовірними кандидатами? Хіба індоарійська (і навіть протослов'янська сарматська, – П.Д.) не є більш ймовірним кандидатом, ніж іранська, так як всі іранські мови, що поширилися на схід, відносяться до першого тисячоліття н.е.? ... Багато давніх мешканців Таримського басейну могли говорити не на іранській або тохарській, як зазвичай уявлялося, але на ранній формі кафїрської або індоарійської (чи навіть прабалтсько-слов'янської, – П.Д.)... За багатьма параметрами культура Гумугоу виводиться з Гіндустану і / або з культури РВ (Рігведи, – П.Д.) (культ лінгама і йоні; розведення корів, кіз і овець; вирощування зернових; стрільба з лука, застосування рослинної психоактивної речовини; символізм води / човна / корабля; жертвоприношення у стовпів;

труположення (в дерев'яних трунах витягнуто на спині), численні прикрашені рогами похоронні стовпи; солярний культ з семеричною символікою; укріплені селища; іригаційні канали). Загальною виявляється і чоловіча гаплогрупа **Ra1a**. Але човнові труни таримців видають в них споріднену пращурам германо-балто-слов'ян групу, що після виходу з Південної Азії відхилилася на північний схід» (Олександр Семененко, «Таримський слід виходу індоєвропейців з Індії», <http://scipeople.ru/publication/118584/>, https://archive.org/stream/SemenenkoTarimskiiSledIshoda/Semenenko%20Tarimskii%20Sled%20Ishoda_djvu.txt).

Саме стародавнім «родом Місяця» були і яду / гутії / *утії / юечжі (пращури слов'янськомовних античних германців [гаутів, ютів, вельтів, англів та ін.], аланів-торків, утигурів = ясів, кутригурів = уличів та ін.):

«У мітах стародавніх насельників Азії Сонце набувало образу червоного / рудого коня, здатного за один день подолати на небосхилі величезний простір від світанку до заходу сонця; місяць сприймався в образі білого коня, що проходить такий же шлях від заходу сонця до світанку. Ієрогліфи, що входять до складу транскрипції «юе-чжі», мають смислове навантаження: «рід Місяця», або «Місячна гілка» (давня або «Місячна» династія, – П.Д.). Тому семиплемінність аргиппеїв і юечжі (а також і Баньшунських манів – ба-ді, – П.Д.) пояснюється семиночними фазами нічного місяця, виділеними ще за палеоліту» (Юрій Зуєв, «Каганат Се-яньто і кимеки», <http://s155239215.onlinehome.us/turkic/20Roots/201Seyanto/ZuevSeyantoRu.htm>);

«Позначенням частини цього племені в північно-східному кутку Ордоса і на північний схід від нього було юйчжі (<ngiou-tie<uti) «рід нефриту / яшми», символу Місяця. Ці ієрогліфічні варіанти відбивають звучання «uti» і містять інформацію про головну етнографічну межу самого племені: це «рід Місяця», тобто. Жінки – Цариці. Назва «Юечжі го», що зустрічається в джерелах, означає не тільки «держава Юечжі», а й «Держава Жінки-Цариці», генікократична держава. У цьому світлі є показовими слова літописця: «Коли цар великих юечжі був убитий хусцями (сюнну, 176 р.), царицею стала його дружина. Вона підкорила Дася (Бактрію) панувала над нею» (Бань Гу, р. 61, с. 749)» (Юрій Зуєв, «Ранні тюрки: нариси історії та ідеології», http://old.svf.u.ru/science/aic/mip/genodiagnostika/etnogenez_yakutov/Tyurkologia/Rannie_tyrurki/1/; <https://www.rulit.me/author/zuev-yurij-alekseevich/rannie-tyurki-ocherki-istorii-i-ideologii-download-free-458787.html>; <http://www.padaread.com/?book=44931&pg=2>);

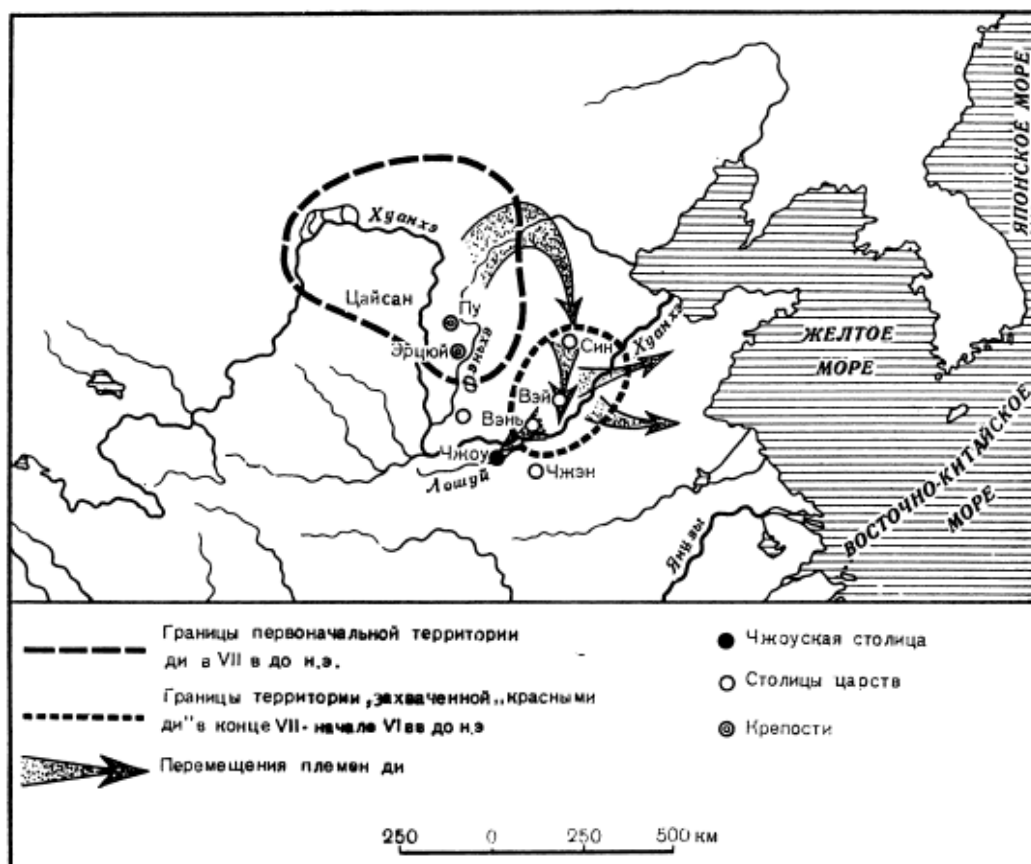
«Китайське посольство Чжан Цяня до юечжі у 126 році до н.е., печери Могао, настінний розпис» (<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:ZhangQianTravels.jpg>; <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/1218562>);

«Хоча Сима Цянь розташовує корінну територію (темо-червоношкірих, – П.Д.) юечжі в кінці III ст. до н.е. «між Дуньхуаном і Циляншаньом», тобто на північ від Нань-Шаню, в південно-західній частині провінції Ганьсу, більш широкий аналіз джерел дозволив Кадзуо Енокі стверджувати, що тут розташовувалися лише основні центри

були представниками того ж найдавнішого європеїдного населення Центральної Азії, що і створило неолітичну культуру Яншао... Китайські джерела зводять походження чжоусців і їх родичів жунів до перших імператорів, Хуанді і Яньді, що правили в середині 3-го тисячоліття до н.е., у період світанку культур Яншао. Виявляється, що «варвари» чжоу і жуни походять безпосередньо від добродесних імператорів, що принесли до Китаю цивілізацію». Таким чином, ґрунтуючись на цьому тексті, можна припустити, що першими імператорами Китаю були білі люди (насправді темно-червоношкірі, як і всі інші праїндоевропейці, – П.Д.)» (Олександр Белов, «Арійська минуле землі Руської. Таємничі коріння русичів // Куди їздили арії на своїх колісницях», <http://oldrushistory.ru/library/Ariyskoe-proshloe-zemli-Russkoy--Tainstvennye-korni-rusichey/26>);

«Вочевидь, брахікранний європеїдний тип принесли з Китаю ді. Інший різновид ді – усуні (прабалтськомовні лаоцяни – старі цяни, – П.Д.) – також короткоголові (Г.Ф. Дебєц, «Палеоантропология СРСР», М.-Л., 1948, с. 180)» (Лев Гумільов, «Дінлінська проблема. Перегляд гіпотези Г.Ю. Грумм-Гржимайло в світлі нових історичних та археологічних матеріалів», http://gumilevica.kulichki.net/articles/Article26.htm#Article26note_13);

«Ді належали до числа автохтонів Китаю. Вони склали навіть ядро того народу, що в 1122 р. до Н.Х. опанував увесь Китай, давши йому династію Чжоу (1122 – 225). Слід додати, що іногородців яо-мяо китайці вважають нащадками чжоусців і що за таких же нащадків видають себе і іногородці вони... Засновник династії Хань (206 р. до Н.Х.) був також людиною не монгольського типу: «Гао-ді мав орлиний ніс, широкий лоб і був обдарований великою кмітливістю», – читаємо ми про нього в «Ган-му»...» (Володимир Авдєєв, «Російська расова теорія до 1917 року», Т. 2, <https://www.profilib.net/chtenie/70473/vladimir-avdeev-russkaya-rasovaya-teoriya-do-1917-goda-tom-2-lib-174.php>);

Карта 8. Племена ди в VII—VI вв. до н. э.

«Досить сказати, що, коли в 318 р. до н.е. п'ять правителів найбільш великих царств вперше офіційно прийняли титул вана, який до того часу міг носити лише чжоуський Син Неба, в їх числі був правитель Чжуншань. Отже, нам порівняно добре відомий ланцюг політичних подій, учасниками яких були протягом VII – IV ст. до н.е. племена ді. На жаль, відомості про їхню культуру, спосіб життя, мову є фрагментарними. Це пояснює значні розбіжності в думках дослідників з приводу походження та етнічної приналежності ді» (М.В. Крюков, М.В. Софронов, М.М. Чебоксаров, «Стародавні китайці: проблеми етногенезу», http://oldeurasia.ru/library/M--V--Kryukov--M--V--Sofronov--N-N--SHeboksarov_Drevnie-kitaytsy-problemy-etnogeneza/77);

«Жуни займали територію, досить однорідну з ландшафту і монолітну: на північному заході вони населяли оазис Хамі, де межували з індоєвропейськими чешисцями (можливо, козарськими пращурами чигів = чехів, самоназва яких *Їежі* – чеші; Чеші в епоху Хань вимовлялася як «ka-sгіj» – касір / касар = козар, – П.Д.), що мешкали в Турфані; на південному заході вони володіли берегами озера Лобнор і Черчен-Дар'ї, приєднуючись до Хотану і гір Алтинтаг, де кочували тибетці – жокянь; жунам належало також плоскогір'я Цайдам, а споріднені з ними племена ді мешкали в північній Сичуані. Але головна маса жунських племен групувалася в Північному Китаї. У провінції Хебей мешкали племена: бейжун (вони ж шаньжуни), цзяші (відгалуження племені чиді), сяньлюй, фей і гу (відгалуження племені бейді), учжун. Загальна їх назва була – бейді. На заході мешкали племена, які отримали загальну назву жунді. Вони мешкали серед китайського населення, не змішуючись з ним, в провінціях: Шеньсі – дажуни (пращури да-юечжі і даваньців? – П.Д.), ліжун, цюаньжуни; Ганьсу – сяожуни; Хенань і Шаньсі – маожуни, бейді, чиді, цяньцзюжуни, луші, люсю і дочень. До жунських племен належали кочові племена леуфань і баянь (пращури баяндурів, венендерів = венедів – бани = фани = вани = веньоуто – П.Д.). Леуфань («старі» вани, – П.Д.), спочатку містилися у Шаньсі (на території сучасної Тайюань), але потім ми застаємо їх у Ордосі. Вочевидь, саме їх мав на увазі Птоломей, розповідаючи про народ серів, що мешкають сусідньо з сінами – китайцями»

Map created for Gumilevica - A. Rodionov

(Лев Гумільов, «Історія народу хунну», <https://bookz.ru/authors/lev-gumilev/istoria-786/page-2-istoria-786.html>; <http://gumilevica.kulichki.net/HPH/hph02.htm>);

«Гірські жуни були проміжною ланкою між степами і цивілізованим Китаєм. Вони тримали у своїх руках широку смугу передгір'їв від оазису Хамі на заході до Хінгану на сході. Численні племена їх «розсіяно мешкали у полонинах, мали своїх государів і старійшин, нерідко збиралися у великій кількості родів, але не могли з'єднатися». Цілком ймовірно, що степовики-хунни іноді брали участь в походах своїх (прабалтсько-слов'янськомовних, – П.Д.) сусідів і тільки таким чином китайці дізнавалися про їх існування. Тому відомості про хуннів стародавнього періоду уривчасті. Останнє ж спричинило виникнення різних гіпотез, що ототожнювали хуннів то з хяньюнь і хуньюй, то з самими шаньжунами, причому забувалося, що хунни були степовиками, а не горянами. У зв'язку з усім сказаним розкривається загадковий етнонім жун... Докладний і ґрунтовний розбір цієї теми дав Латтімор, який приходить до висновку, що жуни і ді мешкали всередині Китаю і були осілі горяни, а не степові кочівники, тобто аж ніяк не хунни, але щодо расової їх приналежності він не говорить нічого» (Лев Гумільов, «Історія народу хунну // Жуни і хунни», https://www.e-reading.club/chapter.php/17527/8/Gumilev_-_Istoriya_naroda_hunnu.html, <https://history.wikireading.ru/40491>);

«Згідно з «Цзо-чжуань», жуни відрізнялися від чжоусців одягом, їжею, мовою, звичаями і грошима. Але була і деяка схожість, серед жунів були з китайськими прізвищами Цзи і Цзян. Незважаючи на відмінності, китайці часто і тісно контактували з жунами, наприклад, Цзиньський Сянь-гун взяв собі за дружину жунську княжну. Жуни з'явилися на горизонті китайців в кінці династії Шан – початку Західної Чжоу. До кінця Західної Чжоу жуни були на піку могутності, зробивши свій внесок в її падіння. У період Чунцю жуни здійснювали набіги на серединну китайську рівнину, не боячись навіть найсильніших князівств Цзинь і Ци. Найбільший вплив жуни здійснювали на сусіднє з ними царство Цинь, яке через це вважалося напівварварським. Починаючи з середини періоду Чунцю царство Цинь підкорило безліч жунських племен, а після приходу до панування династії Цинь жуни були остаточно розбиті... Жуни вперше згадуються на ворожильних кістках з міста Ін, столиці царства Шан. Але чи йде мова про них, як про національність, поки невідомо. Мешканців західних околиць шанці називали цянами. Жуни витіснили народ Чжоу з землі Бін на рівнину Чжоуюань. Правитель Чжоу Гугун Даньфу керував переселенням. Він взяв собі за дружину Тайцзян з роду Цзян, який як мінімум частково має жунське походження. У всякому разі, частина чжоуських додинастичних поховань має жунські риси...» (Енциклопедія Китаю: «Жуни», <http://infokitai.com/zhuny.html>);

«За згадками географічних назв, так чи інакше пов'язаних з походами проти цянів, можна судити, що ці племена були західними сусідами Ін. Але цяни іноді називаються в написах «північними» (бей цян) [Ло Чжень-юй, Хуан Цзюнь]. Все це дозволяє припускати, що в кінці XIII ст. до н.е. цяни займали території, які колись належали інцям, – західну і центральну частину Хенань, а також, ймовірно, південну частину Шансі. Характерно й інше визначення, що нерідко додається до цянів в інських написах, – «кінські» або «багато розводять коней» (ма цян, до ма цян) [Хаясі Тайсуке, Го Мо-жо]. Зауважимо, що самі інці розводити коней не вміли. Потреби в конях для армії, головною ударною силою в якій були бойові колісниці, інці задовольняли за рахунок данини від західних і північно-західних сусідів... Цяни не згадуються в джерелах чжоуського часу. Проте є серйозні підстави вважати, що саме ці племена фігурують в більш пізніх письмових джерелах під ім'ям «жунів». У X – VI ст. до н.е. одна з груп жунів називалася «цзян-Жун» або «жуни, що носять родове ім'я Цзян». Досить імовірно, що етимологічно Цзян походить від назви «цян», точно так само як цюаньжуни чжоуського часу, мабуть, безпосередньо пов'язані з племенами цюань інських написів. Як припускає Мен Вень-тун, перші правителі спадкового володіння Цинь, що виникло в X – IX ст. до н.е., були вихідцями з племені цюаньжунів [Мен Вень-тун]. Під ударами цюаньжунів у 771 р. до н.е. впала чжоуська столиця [Такігава Каметаро]... Аналізуючи результати археологічних розкопок на сході провінції Ганьсу, Ся Най висловив припущення, що енеолітичні

культури, відкриті в цьому районі (зокрема, сива), пов'язані з етнічною спільнотою жунів. Підставою для цього йому послужила знахідка поховання культури сива з трупоспаленням. Як свідчать деякі джерела, такий звичай практикувався в Іцюй [Моцзи іньде]. Хоча кремація – аж ніяк не єдиний спосіб поховання, зафіксований в могильниках культури сива, таке припущення є досить переконливим. Якщо воно вірно, пізня енеолітична серія давніх черепів, здобута Ю. Андерсоном в похованнях культур сива, шадін, сіндянь і описана Д. Блеком, є джерелом наших суджень про фізичні типи племен західних жунів в першій половині I тисячоліття до н.е. У зв'язку з цим доречно поставити питання про ймовірну етнічну спорідненість жунів і чжоусців. Є підстави вважати, що за своїм походженням чжоусці були пов'язані з групою племен, що сформувалися на території сучасних провінцій Шеньсі і Ганьсу і говорили тибето-бірманськими мовами (вочевидь, все ж таки прабалтсько-слов'янськими, зважаючи на європеїдність ді та інших споріднених їм жунських племен, які стали відомими пізніше в Європі як савромати і сармати, – П.Д.). Відокремлення двох підрозділів цієї групи, одна з яких привела до формування цянів (жунів), інша – чжоусців, почалося, мабуть, ще в кінці III тисячоліття до н.е. Смутні ремінісценції цього процесу знайшли відображення в давньокитайських мітах, в яких племена східної частини цієї групи були персоніфіковані в образі «імператора» Хуанді, а західній – Яньді; обидва вони нібито були братами, але «Хуанді з'явився на р. Цзішен, Яньді – на р. Цзяншен; вони з'явилися і виявили різні чесноти, тому Хуанді заснував рід Цзи, а Яньді – рід Цзян» [Гоюй]. Цзи – це родове ім'я чжоусців; Цзян етимологічно ідентично найменуванню «цянь». Згідно з легендою, матір'ю першопращура чжоусців була Цзян Юань, тобто жінка з роду Цзян [Такігава Каметаро]. Таким чином, можна припускати, що чжоусці і цяни мали спільних пращурів. Пізніше, в результаті відокремлення чжоусців, з одного боку, і цянів (жунів) – з іншого, уявлення про єдність походження цих племен поступово відходить на другий план і затушовується політичним протиборством» (М.В. Крюков, М.В. Софронов, Н.Н. Чебоксаров, «Стародавні китайці: проблеми етногенезу // Цяни (жуни)», http://oldeurasia.ru/library/M--V--Kryukov--M--V--Sofronov--N-N--Chebokсарov_Drevnie-kitaytsy-problemy-etnogeneza/69);

«Ймовірно, китайці вперше зіткнулися з жунами під час великих військових дій, що призвели до розгрому Західного Чжоу (771 – 770 рр. до н.е.). У ньому, крім жунів, брав участь народ ді (деякі дослідники вважають, що поєднання жун-ді позначає єдине угруповання кочівників). Спорідненість жунів і племен, що створили Чжоу, швидше за все, мітологічний сюжет, як і спорідненість жунів з тянами (цянами, – П.Д.) – племенами, які воювали з Інью 2-й половині 2-го тисячоліття. Більш вірогідним є спорідненість жунів з династією держави Північна Цинь, яка пізніше створила імперію Цинь. У стародавній філософії часом ідеалізувались простота звичаїв і чесноти жунів, що протиставлялися «зіпсованим» китайцям» (П.М. Кожин, «Енциклопедія // Жуни», <http://knowledge.su/zh/zhuny->);

«Чотири роки грабували жуни (і в тому числі і сери = ді[сці], і серби / сяньбі, і *утіі / отер / юечжі – слов'янськомовні пращури сираків = зеруян = черв'ян = тервінгів = сербів, утигурів = ясів, кідаритів = *кодар / козар та інших сарматських, аланських і согдійських гірських племен, – П.Д.) беззахисний Китай, поки Вень гун, князь уділу Цзінь, домагався згоди імперського сейму на вручення йому повноважень на вигнання жунів та відновлення порядку. Тільки 632 р. він вигнав їх зі столиці і стратив зрадника, узурпатора – князя уділу Дай. Тоді ж циньській Му-гун (659 – 621) знищив 12 володінь жунів на заході і повернув Китаю землі Чжоу (д.-кит. «чжоу», кит. «yu / go» – «територія, край, регіон»; лтс. «vaigs», французький «joue», англійський «jaw, jowl», лат. «gena», італ. «guancia, gota», турец. «уапак» – «щока / бокова поверхня»). Проте жуни не були розбиті, і боротьба тривала до 569 р., коли вони уклали мир із уділом Цзінь. У V ст. перевага схилилася на бік китайців. Чжао ван, князь уділу Цзінь, завоював царство ікюйських жунів у Шеньсі та східному Ганьсу... Як остаточна перемога дісталася китайцям, переконливо показано ними самими. Жуни займали величезну територію та ділилися на

безліч великих та малих племен. «Всі ці покоління розсіяно мешкали у гірських долинах, мали своїх государів і старійшин, нерідко збиралися у великій кількості родів, але не могли з'єднатися» [Микита Бічурін (Іакінф), «Збірник відомостей про народи, що мешкали в Середній Азії в давнину», Відділення І «Хунну», http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/China/Bicurin/Sobr_sved_o_narodach/Tom_I/text11.htm]. До тих пір, доки в самому Китаї панувала феодальна роздробленість, жуни могли мати часткові успіхи, але як тільки володіння укрупнилися і князі стали царями, централізована сила перемогла хоробрих жунів. Кам'яні замки виявилися надійнішими притулками, ніж гірські ущелини» (Лев Гумільов, «Історія народу хунну», <http://gumilevica.kulichki.net/HPH/hph03.htm>);

«У ході військових зіткнень китайці не раз переконувалися в перевагах варварської кінноти, а іноді навіть переймали одяг і зброю своїх супротивників... В той же час самі китайці не тільки стримували жунів біля своїх кордонів, а й захоплювали їх землі. Перше таке повідомлення відноситься до 623 р. до н.е., коли правитель царства Цинь, Му-гун, напав на жунів і захопив «дванадцять їх володінь» [Таскін]. Радикальна зміна загальної ситуації в Центральній Азії сталася, згідно Сима Цяню, в період Боротьби Царств (463 – 222 рр. до н.е.). Замість колишніх жунів і ді (пращурів слов'янськомовних сермендів / германців, що вже мігрували до Європи, – П.Д.) на півночі і заході з'являються сильні об'єднання кочових племен сюнну (хуннів) і юечжів, а про дунху повідомляється, що вони «досягли розквіту» і у них з'явився єдиний правитель» (Сергій Кляшторний, «Держави і народи Євразійських степів: від давнини до Нового часу», <https://history.wikireading.ru/226783>; «Степові імперії: народження, тріумф, загибель», <http://kronk.spb.ru/library/klashtorny-savinov-2005-1-1-2.htm>).

Майже тисячоліття прабалтсько-слов'янськомовні горяни (дісьці та інші жуни) були, як сталими постачальниками пасіонаріїв у чжоуський (краянський; д.-кит. «чжоу», кит. «yu / go» – «край, територія, регіон») Китай, так і буфером, що захищав мешканців рівнин Китаю від тибетців та північних степовиків. Це забезпечило бурхливий розвиток та багатівкове процвітання Піднебесної (Чжунчжоу / Юйчжоу – Серединної держави / території) під скіпетром недеспотичної спочатку праслов'янськомовної діської династії Чжоу. Вигнання ж прабалтсько-слов'янськомовних жунів зробило Китай абсолютно беззахисним, і ним з тих пір правили деспотичні завойовники, що безперервно змінювали один одного (колишні степовики циньці, табгачі, сюнну / хунни, кидані, чжурчжені, монголи, маньчжури). Нав'язаний ними холопський спосіб життя поступово став цілком комфортним для населення Китаю (як пізніше і для населення Росії). Саме це і загальмувало подальший цивілізаційний розвиток китайського суспільства:

«Згідно з теорією Шан Яна, всі люди однакові у своїх низьких прагненнях і навіть заради малої вигоди здатні на злочини. Тому для наведення в країні порядку необхідні суворі закони та суворі покарання навіть за невеликі провини, що називалося «викорінення покарань через покарання». Стрункий і цілісний план Шан Яна був націлений насамперед на централізацію управління, зростання виробництва зерна та збільшення військової могутності держави, проголошені «Єдиними». Всі інші заняття, що відволікають народ від цього – розваги, торгівля, вивчення наук, музика тощо, були оголошені «паразитарними», що сприяли ослабленню, а то й загибелі держави і фактично підлягали переслідуванню. Характерно, що в деяких списках, які перераховували «паразитів держави», до них було включено навіть шанування пращурів і людинолюбство. Під керівництвом Шан Яна держава Цинь перетворилася на налагоджену машину, в якій були неможливі злочини та бунти, оскільки такі дії каралися нещадно і, як правило, дуже жорстоко – тоді в Цинь навіть смерть засудженого через обезголовлення вважалася легким видом страти! Виготовлення зброї в Цині стало державною монополією, порушення якої каралося смертю. Все озброєння для циньської армії, що розросталася, відтепер вироблялося в численних державних майстернях за єдиним стандартом і таврувалося за місцем виготовлення. Для повноти державного контролю як в армії, так і в усій країні

була введена система колективної відповідальності, заснована на розподілі на п'ять і десять дворів у мирному житті та на п'ятірки та десятки воїнів в армії. Це змушувало всіх цінців стежити за поведінкою своїх сусідів у мирному житті і соратників в армійському підрозділі, в якому вони служили. (Цей закон Шан Яна вплинув на історію Китаю, а система «п'ятірок» і «десяток» (шиу), яка пов'язувала взаємною відповідальністю, породила надалі систему кругової поруки у селі (баоцзячжиду), що проіснувала в різних варіантах до ХХ ст.). Навіть за недонесення про порушення закону будь-який підданий Цінь підлягав смертній карі (як це мало місце за часів Сталіна і в СРСР, – П.Д.), тоді як за повідомлення про порушення закону цінський підданий нагороджувався рангом знатності як за вчинення військового подвигу...» («Соціально-економічні реформи в Середніх царствах // Давній Китай: Реформи Шан Яна (IV ст. до н.е.)», <https://helpiks.org/6-19765.html>; [https://ru.wikipedia.org/wiki/Цинь_\(царство\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Цинь_(царство))).

На те, що діська династія Чжоу була індоєвропейського походження, вказують як поява в Китаї, саме, разом з нею колісниць, шовкопрядіння та новітніх металургійних технологій, так і лише формальність централізованої системи відносин в епоху її недеспотичного правління. Ця система відносин була подібною до тих, які існували в Стародавній Греції та в Стародавній Київській державі. І тому вона цілком природно і повинна була призвести до розпаду недеспотичної держави, що дозволило суверенним князівствам, які утворилися пізніше, більш стрімко розвиватися в конкурентній боротьбі один з одним і знову об'єднатися на вищому рівні свого розвитку:

«Початку періоду Чуньцю передували події, пов'язані з ослабленням панування чжоуського вана. Імператор Ю-ван був повалений представниками чжоуської родової шляхти, зокрема і з участю правителів кількох володінь, які прагнули самостійності і повного суверенітету у землях. До подій були залучені степовики-жуни. Новим ваном було призначено старшого сина від відстороненої старшої дружини (дочки глави жунського роду Шень) Пін-вана. Центр панування було перенесено на схід із долини річки Вейхе в долину річки Лохе. Землі в долині Вейхе увійшли до складу напівжунського царства Цінь, яке з цього моменту почало поступово посилюватися. Політична роль вана Чжоу різко впала. Отримавши обмежений уділ, Дім Чжоу насправді перетворився на таке ж удільне князівство, а ван став «першим серед рівних». Тим не менш, верховенство вана зберігалось ще тривалий час, спочатку реально, а потім все більш формально. Вани стрімко втрачали залишки реального панування, їхній вплив у сакральній сфері танув, але не так стрімко... Суспільна система в Китаї часів Чжоу полягала в тому, що імператор (ван) затверджував і призначав удільних правителів (чжухоу), які отримували титул гуна та хоу. На чолі багатьох удільних володінь було поставлено представників молодших ліній династії Чжоу, зокрема, на чолі князівств Лу, Старша (Мала) Вей, У, Цай, Цао, Цзінь, Чжен. Удільними правителями ставали також правителі окремих царств, які визнавали гегемонію вана. Чжухоу мали регулярно приходити до двору і приносити дари, внаслідок чого отримували від вана також багаті подарунки. У разі слабкості чи неадекватності центрального уряду чжухоу переставали з'являтися до двору. Удільні правителі вічно ворогували один з одним, завойовували сусідні князівства, і нерідко влаштовували у своєму володінні систему, подібну до дому Чжоу. У 403 р. до н.е. правителі царств Чжао, Хань, Вей проголосили себе ванами, після чого формальна централізована система відносин порушилася, на вана чжоуського домену взагалі перестали зважати... Серед удільних князів у цей час стали виділятися гегемони, які потім формально утверджувалися ваном. Гегемони нерідко володіли більшим врядуванням і впливом, ніж чжоуський ван...» (Алекс Грін, «Давній Китай», http://samlib.ru/a/aleks_grin/drewnijkitaj-1.shtml; «Період Весни та Осені», <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/340663>).

Вочевидь, слов'янськомовна согдійська (юечжська) династія «Дім Чжаову», що поширила свій вплив і на Середню Азію і здійснювала контроль над торгівлею вздовж «Шовкового шляху», теж вела свій родовід саме від діської сяючої династії Чжоу:

«Дім Чжеу (Чжоу, – П.Д.) спочатку мав столицю в Бін-чен біля гір Ци-шань. Вин-ван, підкоривши уділ Чун, переніс свій Двір з Бін-чен у Фин – колишню столицю уділу Чун, і назвав це місто Цзун-чжеу. Ву-ван із Фин переніс столицю до Хао. Місто Хао лежало за 18-ть лі від Сі-ань-фу на північний захід; Фин розташовувався за 30-ть лі від у. м. Юй-хянь на схід. Хао лежав на східному березі річки Хао-шуй, а Фин на західному березі річки Фин-шуй, і відстояли один від одного на 25 лі. Хоча Двір мав перебування у Хао; але через те, що храм його пращурів був у Фин, то вел. князь як для жертвопринесення, так і для інших важливих випадків у тому храмі завжди ходив у Фин. Фин-чжеу, назва окружного міста, що у Ордосі у межах Заднього Прапора на правому крилі. Заснований був у 585 році. Від м. Фин-чжеу вважалося до Шен-чжеу 530 лі, на південний захід до Лін-чжеу 900 лі, на південний схід до Хя-чжеу 750 лі, на північний захід до м. Хе-сі 80 лі» (Микита Бічурін [Іакінф], «Збірник відомостей про народи, що мешкали в Середній Азії»;

http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/China/Bicurin/Sobr_sved_o_narodach/Tom_IV/text2.htm).

Тому-то до праїндоевропейських і праслов'янських слів дуже близькими є також і багато китайських, корейських і тунгусо-маньчжурських слів.

Давньокитайські слова:

«ді» – прашури (укр. «діди»);

«бай / бей» – білий, «байді / бейді» / «бей-ді» – «білі прашури» (блг. «бял», срб. «бео» – білий, срб. «Београд» – «біле місто», англ. «Beowulf», блг. «Бял вълк», срб. «Бео вук» – «Білий вовк»);

«чи» – червоний, «чиді» / «чи-ді» – «червоні прашури» (укр. «чирва» – «масть у гральних картах, позначувана червоним сердечком»);

*чин / «чень» – адміністратори (від прасл. і д.-київ. «чинь» – «порядок, правило, ступінь, посада, збори»; укр. «чинити» – «робити, виробляти, влаштовувати», «зачинити» – «закрити [двері]»).

«ван» – «господар, верховний керманіч, пан» має суто індоевропейське походження (мікен. «wa-na-ka», фриг. «wanak / wanaktei», грец. «(F)άναξ» / (F)ανακτος» – «керманіч, цар, володар»; хрв. «бан», укр. «пан» – «керманіч, господар»; «шанобливе звернення до чоловіка в Україні, Чехії, Словаччині, Польщі, у лужичан та подекуди в Білорусі»; укр. «панувати» – «мати переважне в порівнянні з чим-небудь поширення; безмежно поширюватися»);

«мандарин» – «високий кит. державний чин». Через нім. «Mandarin» або інші мови з порт. «mandarin» – теж саме (зближено з «mandar» – наказувати) від снскр. «mantṛī» (mantrín-) – радник, міністр; («mántras» – «порада, сентенція», – Фасмер); (можливо, у давнину індоевропейська аристократія у Північному Китаї. Ісп. «montañés», італ. «montanaro», англ. «mountaineer» – горянин; ст.-сл. мжжь [манж], блг. «мъжът», снскр. «mánuṣ» – «людина, муж», також авест. «manuš-», гот. «манна», д.-ісл. «maðr», – Фасмер); нім. «Mond» – Місяць [високий, горній, верхній];

*маньджури / «маньджури» – «верховні чжурчжені (вовки)» (курманджі «gūg», тадж. «гург» – вовк; перс., укр. «джура» – «товариш, зброєносець, новоприйнятий у молоді козаки [вовчик]»);

«ху» – племена, варвари (гутії, гуди, готи від гінді «gōtrā», панджабі «gōtī» – плем'я; гінді «jāti» – «народ, етнос, раса»; сорані «hoz» – «плем'я, народ»; лит. «guotas» – «група, компанія, натовп, стадо»);

«тянь» (Tiānkōng) – небо (лит. «dangus»; дунху [піньїнь: Dōnghú – «східні (небесні) варвари»], тунгуси, тангути – небесні [горні] племена);

«де» – «карма; дійсність як відплата за діяння та слова» (як і укр. «дійсність» «дієслово» від ст.-сл. «действие» – «дія, дійство»);

«дао» – шлях (кор. «dolo», япон. «dōro», укр. «дорога» – «довгий шлях»; англ. «door» – «двері, дверцята, вхід, дім, заслінка, дорога»; бенг. «daraḷā», лит. «durys», лтс. «durvis», вірм. «durry» – двері).

Сучасні китайські слова:

«ān» – «сідло» від праіндоєвроп. *an[o] – наверх;

«zuǒ», «liú gěi» – «шуя, ліва»;

«zhì» – «ранг, звання, чин, класифікувати» (чин, сан);

«guānyán» – гідність (від «гонор, сан, чин»);

«guānfāng de» – чиновник (від «гонор», англ. «honor» – «гонор, честь, благородство»; укр. «гонористий» – прізвисько чиновника);

«róngyù» – честь (від «ранг», англ. «rank» – «ранг, звання, чин»);

«liǎn» – обличчя, «liǎnjiá» – «ланіта, щока» (асоц. з д.-київ., ст.-сл. «ланіта», слвн. «lanita», чес. «lanitva» – щока з ранньопрасл. *olnita – «вигнута частина тіла», споріднено грец. «ὠλένη» – лікоть, лат. «ulna» – «ліктьова кістка», гот. «aleina», д.-в.-н. «elina» – лікоть [Фасмер]);

«cè» – «бік, сторона» (асоц. з срб. «цхеек» – щока; англ. «cheek» – «щока, бічна стінка»);

«hé / é» – щелепа, щока (від прасл. «чело» – чоло, цсл. «челеснь» – «вищий, головний»);

«fā» – волосся (ср.-авест. «varəsa-», ср.-перс. «vars»);

«rùtóu» – сосок (блг. «рът» – пригорок, срб.-хрв. «рт» – «вістря, вершина»; д.-київ., срб.-цсл. «рътъ» – «вістря, дзьоб»; звідси і «рот»);

«hóu» – горло (сходить до пра-і.є. *g^werw-; прасл. «къrk»);

«fù / dùzi» – «пузо, живіт»;

«tiān» – день (ст.-сл. «дънь», слвн. «dān», снскр. «dīnam», лит. «dienà», лтс. «diena»);

«duō» – багато (пол. «dużo», лтс. «daudz», лит., жемайт. «daug»);

«tuózi» – «куча, груда, брила» (асоц. з д.-київ. «туча» – «множина, безліч, хмара»);

«zhōu» – човен (від прасл. *č^bl^hъ < *k^bl^hъ, що виводиться з пра-і.є. *kilmos, яке є похідним від кореня *(s)kel-, *(s)kol- [«рубати», «довбати»]; д.-київ. «челнь, челонь, чьлнь»; пол. «czółno», <https://uk.wikipedia.org/wiki/Човен>);

«dàtǒng» – діжка (кор., індонез. «tong», гінді «taṅkī», англ. «tank»);

«jìng» / *jìrg – дзеркало (від ст.-сл. «зьркати» – «зиркати, дивитися»; слвн. «zřkalo» – зіниця; асоц. з укр. «зіниця»);

«zhū / zhūzhu» – павук (асоц. з «жук», «жужелиця; рос. «жужжать» – дзижчати»);

«jiāngguǒ» – ягода (загально-сл. «jagoda»);

«Bàba» – «тато, батя, батько».

Корейські слова:

ср.-кор. «саль» – жало;

д.-кор. (пекче) «корань» – темно-червоний (коричневий);

«поль» – степ (асоц. з «поле»);

«cheol» – залізо (прасл. *žel-zo);

«songkol» (songhyl) – сокіл.

Вочевидь, тунгусо-маньчжурське походження мають такі українські, слов'янські та англійські слова як:

лук (евенк. «лукй» – стріла);

мерин (евенк. «мурин» – кінь);

колонок (евенк. «χolongo, solongo, šoiongo» [Фасмер]);

мамонт (евенк. «меменде» – «монстр, потвора, страшнисько, чудовисько»; «ḡamendi / ḡāmэнды» – ведмідь [Фасмер]);

клаптик, клоп, хлоп'я, хлопець, клопіт (евенк. «хулукун» – малий);

теліга (евенк. «тэргэ*» – «підвода, віз»);

дах (евенк. «дугэ» – вершина);
 палик – маленька палка, палиця (евенк. «адыка̄н» – мало);
 головня, головешка – «обгоріле поліно» (евенк. «голо» – поліно);
 пурга (евенк. «boga, бурга*»), карельськ. «purgu», фін. «purki» – «хуртовина, снігова завірюха, дощ із сильним і холодним вітром»);
 тундра (евенк. «дунне» – земля; «дуннеди» – земляний);
 нині (евенк. «инеңй» – день, «инэңмэ̄н*» – сьогодні);
 диня (маньчжур. «dungga[n]» – кавун);
 прасл., перс. «Бог» (евенк. «буга» – 1) місцевість, країна, земля; ... 2) світ, всесвіт, світло; ... 4) небо, небосхил; ... 5) бог, дух);
 рос. «рубаха» (виникло завдяки метатезі у слові «урба̄кэ» – сорочка);
 рос. «неделя» – тиждень (евенк. «надалла» – «сім днів» від «надан» – сім);
 рос. «туча» (евенк. «туксу» – хмара);
 рос. «утка» – качка (евенк. «откй» – качка-крохаль);
 рос. «сербать» – сьорбати (евенк. «серба» – «щи, юшка»);
 рос. «юг» – південь (евенк. «дюга» – літом; діал. олонецьк. «лето» – південь; діал. «лётний» – південний, прислівник «летее» – південніше [Фасмер]);
 рос. «сапоги» – чоботи (пратунгусо-маньчжур. *sabu – черевик [Фасмер]);
 рос. «Николай», «Никодим» (евенк. «никун» – малий, клич. «ника̄» – «малюче, малече»);
 англ. «beag» – ведмідь (евенк. «бирин» – ведмедиця);
 англ. «babe» – немовля, дитина, дитя (евенк. «бэ̄, бэ̄бэ*» – «колиска з дитиною»);
 англ. «ten» – десять (евенк. «дян / дьяан»);
 англ. «saw» – пила, пиляти; «shove» – «сувати, сунути, пхати, штовхати» (евенк. «хувун, увун*» – пила).

Багато ж евенкійських слів мають сарматське (прабалтсько-слов'янське) походження:
 «...ламути» – самоназва евенків, які були мешканцями як прибережних, так і гірських вузьких і довгих долин (прабалт. «lama» – «вузька довга долина»; лит. «loma» – лог; лтс. «lama, lans» – низина; «Лом – «болото», «заплавний луг з кочкарником і дрібноліссям» [Білорусь, північно-західні регіони]. Лом – «бурелом», «завал поваленого лісу», «занос», «затор на річці». Псковське «ломина» – «заросле і заболочене місце, завалене суччям» [Мокієнко, 1962]. Сюди ж «лам, ламисте місце» – «вітровальні ділянки гарів або проходження шквалістого вітру» ... [Повідомлення А. Н. Формозова] Пор. «zalomek» – низина... Лома – «низина; вузька, довга долина; поглиблення, низьке місце на лузі»; «найнижче сире місце на ріллі»; «яма, болото»; «lama» – те ж [Невська, 1977] М. Фасмер [1967, 2] пов'язує з блг. «лам» – «яма, рів» [а в діалог. – «невелика височина»]; лат. «lama» – «калюжа, топ, болото». У Л.В. Куркіної [1969] читаємо про формально-семантичну відповідність рос. «лом» та лтс. «lama» – «калюжа, болото»...)» (Едуард Мурзаєв, «Словник народних географічних термінів»,
<http://geoman.ru/books/item/f00/s00/z0000079/st019.shtml>);

«ламу» – море (і.-е. *la:ma – «калюжа, болото»; грец. «λιμήν» – «затока, лиман»);
 «булэ» – болото (ст.-сл. «бара», лит. «bala», лат. «palus», ірл. «portach»);
 «урэ» – гора [Старостін] (лит. діал. «gugas», пол. діал. «guga» – гора; алб. «gug» – камінь [Фасмер]);
 «урэжэ̄н» – пагорб (від «урэ» – гора);
 «букачэ̄н» (маньчж. «куру / хуру») – «бугор, пагорб, горб, сопка, височина»;
 «бугар» – «сопка з горілим лісом» (від прасл. *goręti – горіти; «гар» – «запах горілого; викорчувана і випалена ділянка в лісі»);
 «камни» – «ущелина, скеля» (і.-е. *akmen- і *ak̄men-, напр. лит. «акмӣд», «-е̄нс» – камінь [Фасмер]);
 «камнига̄» – «скелястий пагорб» (від «камінь»);

«мэгдын» – «пойма, беріг, луг, терраса» («відкрите місце, пустир у населеному пункті, місце біля будинку» [Важенин], що відповідає укр. слову «майдан» – «вільне відкрите місце, яке має біля себе будь-яка будівля» і можливо походить від дієслова «має» подібно до слів «маєток», «майно» і «майбутнє»);

«сиун / siun» – сонце (без літери «л» порівняно з рос. «солнце»);

«сагды» – старий, «сагдан» – старість, «сагдагү» – «старійшина, староста» (прабалто-слов. *su-gūdaī – «дуже давні»; «сугуди» – согди);

«уту» – старий, «этыркэ́н» – старик (і.-е. *ǵetus-, *ǵetuso-, лат. «vetus / veteris», лит. «vėtušas», лтс. «veçs» – «старий, ветхий» [Фасмер]);

«утэлэ*» – давність (від прасл. *ǫтьль «бездонний», від якого утворилися: д.-київ. «утьль» – дірявий, «утьлина, утьлизна» – тріщина, ст.-сл. «ѣтьль» [Фасмер]);

«да» – та (частинка-сполучник: «нуџан-да̄» – «він та я»);

«данияды» – данський (а не рос. «датский»);

«хутэл» – «родина, сімейство» (споріднено гінді «gōtrā», пенджабі «gōtī» – плем'я; лит. «guotas» – «група, компанія, натовп, стадо»; гінді «jāti» – «народ, етнос, раса»; сорані «hoz» – «плем'я, народ»; нідерл. «gezin», англ. «house», япон. «kazoku» – родина; лат. «gens» – плем'я, «genus» – рід);

«хутэ» – «чадо, дитя, син»;

«хунат̄» – «юниця, дівиця» (ст.-укр. «юниця» – молодиця);

«хунат̄кән» – «юначка, дівчина»;

«эне̄, энї, нене*» – «неня, ненька»;

«омолгйчан» – хлопчик (від «молодий», рос. «мальчуган»);

«гоко» – гак;

«эмнэ» – «просторий, широкий, великий» (відповід. укр. «ємний» – «об'ємний, місткий, просторий, великий» та ст.-сл. «имѣти», «имамъ», утвореному від прасл. *ǵmǫ);

«халгарган» – довгоногий (франц. «гаргантюа» – велетень, блрс. «гаргара» – «громіздка річ»);

«дюрй» – другий (маньчж. «дорогунь Ван» – «другорядний Пан [Набієв]);

«тыңнэ» – худий (тобто тонкий);

«инии» – іній (від снскр. «ēnī» – блискучий [Фасмер]);

«дйвэ̄» – «дивуватися, вражатися»;

«колобо» – «печений хліб, коровай» (тобто колобок від прасл. *kolo – коло);

«котон» – хлів (*котара / «кошара» – хлів для овець; англ. «cote», лтс. «kūts» – «хлів, кошара, загін»);

«утын» – «хатина, будинок» (срб. «хут», бсн., англ. «hut», дан., норв. «hytte», нім. «Hütte», швед. «hydda», гінді «kutiya»);

«дю̄мй» – «великий будинок» (тоді як «дю̄» – будинок; прасл. *dumъ, авест. «dam» – «дім, житло» [Фасмер]);

«гулэ / gule» – «дерев'яний будинок» (лит. «gaĩdas» – огорожа, гот. «gards» – будинок, кашуб. «gard», полаб. «gord» – місто, [Фасмер]);

«урбан» – «стійбище з багатьох юрт» (лат. «urbanus», англ. «urban» – міський);

«гилды*» – холодний [Старостін] (англ. «cold», дан. «kold», нім. «kalt», норв. «kald», фриз. «kâld»; чес. «chlad», словн. «hladno» – холодно; від прасл. *xoldъ < пра-і.е. *geldh- – холод);

«бэли» – «блідий, білолиций» (від ст.-сл. *бълъ, *бълый < прасл. *belъ < пра-і.е. *bhel- – білий);

«чэлкэ, чолко» – сідина (як і чолка у волоссі від слова «чоло»);

«осикта» – «зірка, око» [Старостін] (словц. «hviezda», чес. «hvězda» < пра-сл. *gvězda < пра-і.е. *g^weizdh-);

«сэлэмэ, хэлэмэ*» – серце;

«икэгды» – гикавка;

«сади-» – садити [городину];
 «бэринэ*» – «перина, матрац»;
 «корме̄» – пола (нижня кінцева частина, що звішується) розстібного одягу (корма – задня кінцева частина судна);
 «тамнакса» – туман (з прасл. «тъмънь» від *тъма – «темінь, темрява»; авест. «dunman-» – туман [Фасмер]);
 «коро̄-» – «сильно горіти», спалахнути (загорітися);
 «силгивӯн» – шило (шити);
 «тамга» – «тамга, клеймо»;
 «сукунэ» – сукня (святковий жіночий одяг);
 «пулат» – шаль (рос. «платок» – хустка; «полотно» – «міцна тканина»);
 «пулатка̄н» – хустка (від ст.-сл. «платъ» – «кусок тканини»; рос. «платок»);
 «торга̄» – «тканина, матерія, ганчірка» (монг. «торго» – шовк; від «торг» – ринок; бо шовк і інші тканини були основним торгівельним товаром на просторах Євразії);
 «тыргй» – угода (від «торг» – ринок; первісно угода у торгівельних відносинах);
 «найман*» – торгівля (від «наймати»; торгівлею займалися переважно наймані купці і продавці – найманці / *наймани, саме від яких, можливо, походить і етнонім наймани);
 «тар» / «ta-r» – той (< прасл. *тъ < пра-і.е. *to-) [Старостін];
 «минэ, миндук, миндӯ» – мені;
 «мит» / «mī-t» – ми (< слов. *my < пра-і.е. *mo-) [Старостін];
 «э̄кун» / ê-kūn < тунгусо-маньчж. *xiā- (хaj-) < алт. *k'a(j) – «хто, що» (< слов. *къ-to < пра-і.е. *kwe- «цей, той») [Старостін];
 «бэру, боре» – баран (перс. «фарн»);
 «сэ̄лй» – мамонт (слон);
 «орон» – олень;
 «салама», «сулама» – змія (лат. «serpens», неаполитано-калабр. «servone, serpe» – змія; лат. «salamandra» – саламандра, хвостате земноводне»);
 «карав» – журавель (пол. «żuraw», англ. «crane»);
 «ари*» – олія (від прасл. «olějъ», д.-київ. «олѣи»);
 «печу» – «піч, кухонна плитка» (від «пекти, печу»);
 «сукэ» – сокира (від прасл. *sěkti – сікти; споріднено лат. «secūris» – сокира);
 «сикивӯн» – терка (від прасл. *sěkti – сікти);
 «усй» – вузда (від прасл. «uzda» [Фасмер], утвореного від прасл. кореня «oda» [те, що вкладено до рота]: від і.-е. кореня *ous- [уста = рот] та кореня «dhe» [діти]);
 «иллэ» / *тиллэ – тіло;
 «дасин» – «дах, кришка, покривало» (від пра-і.е. *(s)teg- крити; д.-в.-нім. «dah» – дах);
 «дасивун» – дах (де мешкає дух-покровитель родини);
 «дю̄р» / Зй-г < тунгусо-маньчж. *Zube- < алт. *tiubu – два (< ст.-сл. *dъva < пра-і.е. *duō-u «цей, той») [Старостін];
 «дулбун» (про людину) – «довбоніс», «дятел», «тупий» (від ст.-сл. *дольбати – довбати; довбун);
 «хавулан» – «говірливий, балакучий» (говорун, балакун);
 «мудурэ̄н», «мудэ*» – хитрий (снскр. «mēdhā» – «мудрість, розум, розуміння, думка»; авест. «mazdra-», ст.-сл. «мждръ» – мудрий; рос. «мудрёный» – «мудруватий, дивний»);
 «хаватан» – «метушня, штовханина, клопіт» (від ст.-сл. «хватати» < прасл. *хытити – «швидко хапати щось»; «метушитися» – «хвататися за що прийдеться»);
 «хактанчан» – хохот;
 «хороліңки» – колесо (нівх. «кілкус», швед., норв. «hjulet», «hjólid» – колесо; тохар. «kukāle», грец. «κικλος» – візок; лит. «kãklas» – шия; асоц. з «горло»);

«хулэптэн» – попіл [Старостін] (ст.-сл. «попель», «пепель» < пра-і.е. *pepelь);
«болот*» – сталь, «болотмо*» – сталевий (можливо, безпосередньо від прасл. *bólto – болото через виплавляння сталі з болотної руди, а не від перс. «pūlād» – «булат, сталь»);
«алтан*» – мідь (монг. «алт», англ. «gold» – золото від прасл. *zolto);
«чириктэ» – «червона / *червона мідь» (від «чирва» – «масть у гральних картах, позначувана червоним сердечком»);

евенк., сол., нег., ороц., уд., ульч, орок., ман. «сэлэ» – залізо від прасл. *žel-zo, швидше за все, споріднений ст.-сл. «желы» – черепаха, пол. «głaz» – камінь з загальним вихідним знач. «камінь» [Трубачов];

«сэлли, сэллквун, сэлми, холми», негід. «сэлэза, сэлэсих», ульч., орок. «сэлэсу», нан. «сэлэсу[н]» – «кольчуга, панцир» [залізні] від прасл. *žel-zo;

нан., ульч. «салбі» та сол. «сербі» – гострий (нідерл. «scherpe» – гострий; д.-в.-нім. «sarf», нім. «scharf», англ. «sharp»; лат. «sarpere» – обрізати; грец. «ἀρτη»)), осет. «xsyrf», фін. «sirppi», ест. «sirp» – серп).

В евенкійській, як і в більшості слов'янських мов (крім російської), південь ототожнюється з полуднем, а північ з полуніччю:

«евенк. «инэн» – 1) полудень, 2) південь; «тыргакакин» – південний; «тыргакакин дылача» та «тыргакакин» – південь; «долбонитки», «долбортыки» – 1) північ, 2) до ночі; «долбогида» – 1) нічний бік, 2) північний бік, 3) північ».

У багатьох індоєвропейських мовах однокореневими є слова, що відповідають лісу та горі (снскр., бенг. «агапуа», д.-грец. «ὄλη», блг. «гора» – ліс при грец. «ορεινό», англ. «hill» – гора, гілея – вологий тропічний ліс):

«Праслов'янське «гора» означає і височина і ліс, що уможливило припущення про його давнє значення «пагорб, височина, вкриті лісом» (Федот Філін, «До проблеми походження слов'янських мов», <http://www.philology.ru/linguistics3/filin-72.htm>).

Те ж саме має місце і в евенкійській мові: «эвенк. «урэ» – гора, ліс на горі; «хұра*» – ліс». І, отже, не лише праіндоєвропейці, а й тунгусо-маньчжури були горцями.

Набієвим виявлено велику кількість близької лексики в російській та маньчжурській мовах. Однак багато запозичень маньчжурською мовою зі слов'янської (маньчжур. «djilun» – жалість) і навіть із загальної індоєвропейської лексики він помилково розглядає, як запозичення російською мовою маньчжурської лексики:

«1. Присутність маньчжурських термінів у східноєвропейських мовах безсумнівна.

2. Зазначені терміни відносяться до державотворчої та інших соціально значущих сфер. У відомих мовах фінно-угорських народів, підкорених (спочатку пращурами українців русами, а потім, – П.Д.) росіянами в XI – XVI ст., дані терміни не виявлено. У зазначений період ці терміни вже існували (спочатку в українській і пізніше, – П.Д.) у російській мові» (Рустам Набієв, «Булгар та Північна Європа», <http://www.libed.ru/knigi-nauka/718269-1-istoricheskaya-sensaciya-bulgar-severnaya-evropa-drevnie-svyazi-bulgar-and-north-europe-bbk-633-2-ros-tat-udk.php>; <http://islamrt.ru/book/bulgar.pdf>).

До того ж С.А. Старостін («Про доказ мовної спорідненості», <http://www.philology.ru/linguistics1/starostin-07.htm>) виявив велику кількість взаємних збігів у російській та у евенкійській мові навіть серед слів базисної лексики (п'ять збігів у 35-словній і шість збігів в 65-словній частинах списку Яхонтова, тобто 11% збігів у всьому списку базисної лексики Сводеша).

Можливо не тільки самі тунгусо-маньчжури, а і слов'янськомовні сармати, що мешкали черезсмужно з ними, принесли з Далекого Сходу до Східної Європи тунгусо-маньчжурські гідроніми та інші топоніми:

«Російські маньчжурологи ще на рубежі XX століття звернули увагу на разючу схожість низки далекосхідних та східноєвропейських гідронімів. Одним із перших звернув увагу на разючу подібність гідронімів Далекого Сходу та Примор'я з назвами водойм європейської Росії А.В. Гребінників. Він, зокрема, зіставляв із європейськими такі тунгусо-маньчжурські гідроніми, як Ангара, Ільмень, Уфа, Самара. Згодом фахівцями з

ономастики на території східноєвропейської частини було виявлено назви річок, які могли мати тунгусоманьчжурське (ТМ) походження. У 40-50-ті роки топоніми та гідроніми тунгусо-маньчжурського типу у Східній Європі виявляли А.І. Попов, М. Ряснен, Б.А. Серебренніков, Г. Василевич, А.К. Матвєєв. Тунгусо-маньчжурські топоформанти в Закавказзі виявила на кілька років раніше за автора даної роботи філолог Р.І. Куряєва. Результатом глибоких досліджень стало виявлення маркерних ТМ-гідронімів, які широко поширені на просторах Східної Європи (Матвєєв 2001, Набієв 2007, Хелімський 2007, 2008 та ін.). З'ясувалося, що низка європейських мов містить терміни, які можна оцінювати як тунгусо-маньчжурські та маньчжурські запозичення. Зазначається, що на початку ХХ століття одним із перших зарубіжних дослідників вийшов на проблему відповідності цілого корпусу термінів маньчжурської та європейських мов Дж. Едкінс (G. Edkins). Він, зокрема, зазначав, що «подібність маньчжурської мови до європейських мов безмежна». Він був одним з перших, хто застосовував її в етимології англійських термінів» (Р.Ф. Набієв, «Письменні джерела про тунгусо-маньчжурів у Східній Європі», <https://cyberleninka.ru/article/n/pismennye-istochniki-o-tunguso-manchzhurah-v-vostochnoy-evrope>).

Все це дозволяє зробити висновок про досить тривалий і тісний контакт праслов'ян у давнину як з тунгусо-маньчжурськими, так і з китайськими, і з корейськими племенами:

«Факти свідчать, що майже на порожньому місці виникла розвинена ієрогліфічна писемність, що за основними своїми параметрами є порівняно такою ж як і близькосхідна. Якщо додати до цього висновки деяких лінгвістів про паралелі між давньокитайською та індоєвропейськими мовами та нагадати, що система календарного числення, включаючи членування року на 12 місяців з використанням додаткових вставних (7 на 19 років) та застосування 60-річного циклу для обчислення днів, також копіює давньовавилонську (а, можливо, і попередню їй давньоіндійську, – П.Д.), як і система 12 знаків зодіаку (у Шан – 12 циклічних знаків), то важко утриматися від припущення, що не тільки бойові колісниці прикотили в Аньян з далекого Заходу... Крім писемності і календаря привертає увагу мистецтво, що виявилось насамперед у витонченому тонкому різьбленні, скульптурних зображеннях і бронзовому литті. Що стосується судин з бронзи, то вони були відомі і в доаньянські часи, причому в ерліганських майстернях їх виготовляли з дуже високоякісним орнаментом, який хоч і поступається за витонченістю та вишуканістю орнаменту на аньянських судинах. Аньянські судини з бронзи порівняно з ерліганськими – чи не вершина можливого, у чому легко переконатися, поглянувши на колекції таких посудин у музеях або хоча б просто ознайомившись з відповідними каталогами. Досконала форма, включаючи вироби у вигляді тварин (наприклад, слона), тонко витриманий стиль орнаменту, химерність різьблення – все це впадає у вічі і свідчить про високе мистецтво кваліфікованих майстрів бронзового лиття, які явно не даремно їли свій хліб. Аньянська кругла кам'яна скульптура, у тому числі з дуже твердих порід (мармуру та яшми), також демонструє високу майстерність та розвинений художній смак, що відточувалися століттями. Це відноситься до різьблення по дереву і кістці, до судин з білої глини, до архітектурних прикрас круп'яних будівель і т.д. Не торкаючись знову складної проблеми генези високоякісного мистецтва і досконалого художнього смаку шанських майстрів, будь-кому впадає в око: аньянський етап цивілізації Шан – не просто остання фаза спонтанної еволюції якоїсь етнічної спільності, він знаменував собою різкий стрибок в історії Китаю. І цей різкий якісний стрибок у сфері витончених мистецтв, писемності та архітектури означав – незалежно від його витоків – кардинальне зрушення у духовній культурі мешканців протодержави Шан, у їх світогляді та менталітеті» (Леонід Васильєв, «Стародавній Китай», Том 1. Шан-Інь, Західне Чжоу (до VIII ст. до н.е.), http://historylib.org/historybooks/Vasilev-Leonid-Sergeevich_Drevniy-Kitay--Tom-1--Predystoriya--SHan-In--Zapadnoe-CHzhou--do-VIII-v--do-n--e--/32).

До того ж стародавня праслов'янська мова, що сформувалася на протязі багатьох століть у Північному Китаї, дуже довго використовувалася і в якості «лінгва-франка» у

Центральній і Середній Азії. Бо торгівлю вздовж «Шовкового шляху» здійснювали саме слов'янськомовні да-юечжі. Юечжські роди з «Дому Джаову» були шляхтою не тільки у кушан і в більшості князівств Кангюю, а й у балтськомовних усунів і у верхніх аорсів (яньцай / антів). Тому-то іранські євреї, що мігрували до Хорезму і там приєдналися до торгівлі уздовж «Шовкового шляху», і дуже швидко слов'янізувалися:

«Наприклад, професор факультету лінгвістики Тель-Авівського університету Пол Векслер, висунув теорію, котра відносить ідиш / ідиш (хорезмійський протоідиш – мову віндів – *[в][н]діш [нім. «windisch»], – П.Д.) до групи слов'янських, а не германських мов (в статті «Ідиш – 15-а слов'янська мова» / Paul Wexler, «Yiddish – The Fifteenth Slavic Language», International Journal of the Sociology of Language 91, 1991). Пізніше, в книзі «Ашкеназійські євреї: слов'янсько-тюркський народ в пошуках єврейської ідентифікації» (Paul Wexler «The Ashkenazic Jews: A Slavo-Turkic People in Search of a Jewish Identity», Columbus: Slavica 1993), на основі величезного лінгвістичного, історичного і етнографічного матеріалу Векслер запропонував переглянути і всю теорію походження східно-європейського єврейства... Лише пізніше, разом з німецькою колонізацією західнослов'янських земель, східноєвропейські євреї разом з іншими західними слов'янами (пращурами швабів слов'янськомовними алемманами та слов'янізованими кельто-іллірійцями і балтами віндами / вендами, – П.Д.) перейшли на німецьку мову і засвоїли елементи німецької культури. Тому-то в ідиші не вдається простежити наступність походження від якогось певного німецького діалекту...» (Міхаель Дорфман, «Як євреї походять від слов'ян», <http://russdenver.www6.50megs.com/glava-1.html>;

«Єврейську мову у відображенні німецьких письменників відрізняють вкраплення гебраїзмів (Bocher – хлопець, Shnoger – жебрак і т.д.) і особливий порядок слів (синтаксис ідишу зазнав чимало слов'янських впливів, і тому в ідиші, наприклад, в складових дієслівних присудках або в придаткових реченнях дієслово не ставиться в кінець фрази; (вочевидь, це було і в давньослов'янському протоідишу, – П.Д.)» (Олександр Піперські, Олександра Полян, «7 фактів про ідиш та німецьку», <http://eshkolot.ru/library/text/39917>).

Нащадки довгоногих да-юечжі / отер / утіїв чорняві вількіни / гаути / йоти = юти та вельти / велети / вільтіни / вільці стали шляхетними родами не тільки кельто-тракійців свеїв (шведів), а і споріднених прусам балтськомовних фризів. Саме вони разом з поступово витісненими свєями зі Скандинавії нащадками да-юечжі = гаутів / ютів – чорнявими русами-торками і стали відомі в Північній Європі як варяги-руси, що разом зі спорідненими їм слов'янськомовними донськими аланами-русами = полянами-русами, чорноморськими (тматораканськими) готами-русами = русами-торками та хорезмійцями хорасміями = хурусами здійснювали торгівлю вздовж річкових і морських шляхів сполучення. Тому зовсім не дивно, що слов'янська торгова лексика залишила свій слід в скандинавських і в інших середньовічних германських мовах. У всіх Каганатах, що об'єднали слов'янські і слов'янізовані племена, – Руському, Козарському і Аварському мовою міжетнічного спілкування була одна і та ж алано-жунська слов'янська «лінгва-франка», яка панувала до цього на просторах Центральної і Середньої Азії на протязі багатьох століть після того, як їх покинули балтськомовні савромати:

«...до наших днів козачі діалекти вивчені мало, а питання про мову Кавказьких і Козарських Слов'ян все ще перебуває на стадії припущень. Деякі історичні дані говорять про те, що ця козача прмова була спорідненою мові давньоболгарській і що св. Кирило, відвідавши Козарію, ознайомився з нею ближче, а після у перекладах користувався її словами і деякими граматичними формами. Вирішення питання слід шукати в самих старовинних рукописних книгах на давньослов'янській мові. До оригінальних висновків дійшов, вивчаючи давньослов'янський переклад «Історії» Флавія, «радянський» філолог-гебраїст Н.А. Мещерський. Він датує його серединою XI ст. і переконаний, що «переклад був зроблений на півдні Русі, найімовірніше на південному сході, близь Чорного моря та Козарської землі». Там же і в той же час, на його думку, переведені «Естирь» і «Іосіпон», більш пізні історичні твори. XI ст. – епоха існування Томаторкані (країни таманських

торків; італ. «таркасів» – черкасів = *ас-таркан / ас-тарханів – «чорних / темних асів»; подібно до пол. «kałaszan / kałakan», рос. «таракан», укр. «тарган / торган» [Фасмер] – «чорний / темний жук», – П.Д.), краю високої елліністичної культури. Там мирно мешкали місцеві Кавказькі Слов'яни, Греки і Євреї. Шістдесяті роки цього століття ознаменовані будівництвом там монастиря. Там, дійсно, могли перекладатися на слов'янську мову і з грецької («Історія» Флавія), і з єврейської («Іосіпон»). «Невідомий обдарований майстер слова, досконало володіючи мовою оригіналу, володіючи неабияким талантом письменника, зміг не тільки виконати літературне завдання (...), але і створити справді художній твір» (Мещерський). У більш пізньому дослідженні «Візантійсько-слов'янські літературні зв'язки» (Візантійський Тимчасовик, т. XVII, М. – Л. 1960) той же автор ще впевненіше говорить, що найраніші переклади на старослов'янську мову зроблені в Козарії (Руському каганаті, – П.Д.), а тому рясно виявляють зв'язки з мовою Північнокавказьких і Подонських Слов'ян: «Деякі мовні особливості вказаних перекладних пам'яток, – каже він, – як нами зазначалося в ряді робіт, також можуть бути визнані свідцтвами про зв'язок їх з Козарською землею. Але якщо в Козарському каганаті іудейство було панівним віросповіданням, то ще раніше в ньому поширилося християнство, воно підтримувалося там протягом наступних періодів тісними стосунками з Візантійською Церквою. Серед християнських підданих Козарського каганату, безсумнівно, було дуже багато слов'ян і чи слов'янська мова не була, в результаті цієї своєрідності, загальною письмовою мовою для всього населення каганату». Не може бути сумніву і в тому, що у XI ст., що нас цікавить, слов'янська мова панувала також в Державі Томаторканській (Руському каганаті, – П.Д.)» (А.І. Скрилов, Г.В. Губарев, «Козачий історичний словник-довідник» // «Мова козака», 1970 р., <http://interpretive.ru/dictionary/405/word/jazyk-kazachii>);

«Мова чистих козар не схожа на мову тюркську, і з нею не схожа ні одна з мов відомих народів... Козари не схожі на турків. Козари чорноволосі, і їх два розряди. Одні називаються каракозари і вони смагляві, навіть майже чорні, подібно індійцям, а інші складають клас білий...» (Ибн-Хаукаль, з «Книги шляхів і царств». Вірменія, Арран і Азербейджан. II частина, https://antitopor.com/historical_documents/ibn-haukal.-iz-knigi-putej-i-carstv.-2-ya-chast.html);

«Козарська держава була багатоплемінною: до її складу входили болгари, тюрки, слов'яни, євреї та ін. Слов'ян тут було багато (пор. Надазовську і Надчорноморську Русь). З X ст. особливо енергійно стали проникати сюди слов'яни з Київської держави в зв'язку з переможними походами на козарів Київського князя Святослава. До XI ст. Саркел став, у всякому разі, містом з переважно слов'янським населенням. Арабський вчений XI ст. ал-Бекрі (помер у 1094 р.) пише, що козари через змішання зі слов'янами говорили слов'янською мовою нарівні з іншими народами півночі, в тому числі з печенігами і русами. Костянтин Багрянорідний у своєму творі «De administrando imperio» між іншим пише про печенігів, що вони дають візантійським чиновникам клятви за своїми «законами», причому вживає тут в грецькому тексті чисто слов'янський термін «(ар.)». Такий же слов'янський термін «воєвода» застосовувався до керманічів мадярських. З цього приводу візантолог Вугу J.В. зауважує, що на півдні «слов'янська мова в цю епоху була взагалі свого роду lingua franca для неслов'янських народів по Дунаю і Дніпру». Сходознавець акад. Френ щодо історії козар висловився, що ця історія є частиною давньої історії Русі, настільки історії цих двох держав переплітаються...» (Борис Греков, «Київська Русь», <http://www.bibliotekar.ru/rusFroyanov/17.htm>);

«Дані арабських авторів про русів і слов'ян в Козарії ніяк не можна інтерпретувати в тому сенсі, що мова, мовляв, йде тільки про наддніпрянських полян і сівер'ян, які б сплачували, згідно київським літописом, «козарську данину». Навпаки, абсолютно вочевидь, що руси і слов'яни становили основу населення у самому центрі Козарського каганату, у надазовських, донських, кубанських і надкавказьких степах... Як і всі слов'янсько-руські держави, Козарський каганат мав федеративну структуру. Окремі

регіони керувалися автономно, будучи майже суверенними «царствами»... Не доводиться сумніватися, що «алани» надкавказьких степів є не хто інші, як руси-алани, а кубанські «касаки»... є просто кубанські козаки. Тобто, принаймні, два великі автономні регіони Козарського каганату, не враховуючи дніпро-донських полян і сіверян, були заселені русами. Але є всі підстави вважати, що слов'янсько-руське населення становило основу взагалі у всіх регіонах каганату. Справді, коли арабські війська йшли воювати з Козарією, їм доводилося мати справу, перш за все, зі слов'янами... Вже говорилося про те, що арабський полководець Нарван, який прорвався через Кавказ у 737 р., взяв в полон на Дону 20 тисяч слов'ян, а не «простих козар», як, здавалося б, слід було. Втім, це не дивно, оскільки, за даними Масуді, основу війська козарського царя становили саме руси і слов'яни! Найцікавіше, що підтвердження цього факту збереглося і в руських літописах...» (Ніна Васильєва, «Руська Козарія», <http://kladina.narod.ru/vasilyeva2/vasilyeva2.htm>);

«...Татищев вважав на основі наявних у нього матеріалів, що козари – ті ж самі слов'яни, оскільки київські іудеї говорили слов'янською мовою (хорезмійських юечжів – кит. «юецзі», – П.Д.). У козаро-єврейському листуванні сказано і про появу в Козарії ортодоксів, що наставляли правителів іудейському уму-розуму. Вони напевно ускладнювали становище правлячого клану, але подолати прихильності шляхти до своєї тюркської генеалогії не могли...» (Аполлон Кузьмін, «Козарські страждання», http://www.zlev.ru/39_12.htm);

«Згідно з деякими археологами, значні анклавні східних слов'ян здавна існували в межах козарського каганату, на території розповсюдження Салтівської археологічної культури, особливо в долині Сіверського Дінця і в Північному Надазов'ї» (Олександр Шапошніков, «Козарська мова // Книга пам'яті: зниклих мов Росії і суміжних країн», Енциклопед. словник-довідник, <https://ru.scribd.com/document/367111620/Al-Shaposhnikov-Qasar>, http://www.bulgari-istoria-2010.com/booksRu/Al_Shaposhnikov_Qasar.pdf);

«Ймовірно, (слов'янськомовні, – П.Д.) авари привели з собою в Паннонію спільників – антів (а також як азово-чорноморських готів-русів, так і донських аланів-русів разом з такими ж слов'янськомовними караболгарами і каракозарами, – П.Д.) зі Східної Європи. Результатом цього симбіозу аварів і слов'ян, за деякими припущеннями (О. Прицак, Г. Лант), було поширення слов'янської мови як *lingua franca* і навіть консолідація праслов'янської етнолінгвістичної спільності...» (В.Я. Петрухін, Д.С. Расвський, «Нариси історії народів Росії в давнину і ранньому середньовіччі // Слов'яни і кочівники в ранньому середньовіччі: проблема етнокультурного синтезу», http://stepnoy-sledopyt.narod.ru/history/slav_i_kochevniki.htm);

«Лант припустив, що до 750 р. в мові слов'ян (нащадків античних германців, – П.Д.) не видно взагалі ніяких діалектних відмінностей в галузі фонетики, тоді як в морфології відмінності були не більшими, ніж між давньоцерковнослов'янською і давньоруською...» (Х. Бірнбаум, «Слов'янська прабатьківщина: Нові гіпотези (з нотатками з приводу походження індоєвропейців)», <http://www.philology.ru/linguistics3/birnbaum-88.htm>);

«Наскільки «слов'янізована» була козарська еліта, видно з того факту, що греки називали одного з козарських каганів (початок 8 ст.): Ібузір ГЛАВАНОС. В останньому слові слід бачити, звичайно, слов'янське слово «голова» (в сенсі: голова адміністрації). Гарну відповідність цьому титулу дав Костянтин Багрянорідний: в його творі згадано, що козарські закони називаються ЗАКОНАСИ. Нарешті, як встановлено, писемність, що застосовувалася в Козарії, мала алано-сарматське походження; а деякі арабські автори прямо пишуть, що козари запозичили свою писемність у русів! Мимоволі виникає питання: якщо козарська армія складалася з русів і слов'ян, якщо «главаноси адміністрацій» писали свої «законаси» руськими письменами (точніше південноруськими – праукраїнськими, – П.Д.)... то хто ж все-таки правив у Козарії і якою мовою говорила її еліта? Схоже на те, що навіть представники верхньої верстви, тюрки за походженням, були «руськомовними» (точніше слов'янськомовними, бо російська мова була сформована українцями та тюрксько- і французькомовними вельможами Росії набагато пізніше, –

П.Д.)!. У будь-якому випадку, безсумнівно, що «прості козари» епохи раннього середньовіччя – це ті ж самі руси-алани, котрі займали волго-донські степи і в античні часи, і що слов'янсько-руське населення в Козарії переважало...» (Ніна Васильєва, «Руська Козарія», http://leninskoe-zp.io.ua/s99382/n.i.vasileva_quotrusskaya_hazariyaquot);

«Мовою єврейсько-козарських купців була слов'янська, що відзначено в повідомленні перського чиновника 9 ст. Ібн Хурдадбіха про раданитів. Про використання козарами слов'янської мови повідомляє єврейський купець з Іспанії Ібрахім Ібн Якуб в середині 10 ст. На території Козарії, особливо в її столиці Атілі (Ітілі), склалися великі колонії мусульманських і слов'янських купців. Мито з іноземних купців було однією зі статей доходу правителів Козарії» («Електронна єврейська енциклопедія // Козарія», http://www.ejwiki.org/wiki/Хазарский_каганат; <http://kievrus-ua.com/article/381/>);

«Шлях єврейських купців ар-Разаніа, що говорять на арабській, на перській, на румійській, на франкській, на андалузській, на слов'янській мовах... Якщо говорити про купців ар-Рус, то це один з різновидів (джинс) слов'ян...»(Ібн Хордадбіх, «Книга шляхів і країн», <http://www.vostlit.info/Texts/rus2/Hordabeh/frameset8.htm>);

«...слов'янська мова в той час, IX – XI століття, була загальноживаною і навіть інтернаціональною мовою, що, до речі, підтверджує Л.Н. Гумільов: «Тюркська мова поширилася як міжнародна і загальноживана лише в XI ст. завдяки половцям, причому витіснила зі степу давньоруську, що панувала в X – XI ст.» (Л. Гумільов, Давня Русь і Великий степ). Тут я змушений не погодитися з Л.М. Гумільовим. Тюркська мова не витіснила давньоруську (давньоукраїнську, – П.Д.). Вона її, якщо так можна висловитися, «потіснила». Швидше за все, населення Козарського каганату, під час його існування і після падіння, було двомовним і легко спілкувалося як давньоруською (точніше хорезмійською слов'янською, – П.Д.), так і тюркською мовою...» (Костянтин Пензев, «Хан Рюрик: початкова історія Русі», <https://unotices.com/book.php?id=109182&page=44>; <http://history.wikireading.ru/104543>; <http://flibusta.site/b/204862/read>);

«Панування слов'ян-вендів (як слов'янізованих кельто-іллірійців і балтів, так і споконвічно слов'янськомовних готів, гьотів, ютів, вільців і інших слов'янськомовних античних германців, – П.Д.) в балтійській торгівлі залишило слід і в скандинавських мовах. Олена Мельникова налічує дванадцять слов'янських запозичень в них (нагадаємо, що скандинавських запозичень в давньоруській мові дослідники, зовсім не чужі норманізму, налічують від десяти до шести). І більшість з них відноситься до торгівлі. Слов'янські купці приїжджали на торг (torgh) на лодях (lodhia). Цікаво, що жодне слово з багатющого морського словника норманів в слов'янські мови не потрапило. У слов'ян були свої слова для морської справи, що з'явилися до епохи вікінгів, в ті часи, коли плавання легендарного конунга Хрольва Жердинки (від укр. слова «жердина», – П.Д.) з Данії до Швеції було для скандинавів мандрівкою на край світу. Судна Олега Віщого літопис називає не «Драккар» або «Кнорр», а «кораблями», від вендського korab. Можливо, до речі, що звучить в новгородських билинах «кораб» – це не «неправильна вимова», а саме вендське (кельтське, – П.Д.) слово. Втім, слов'янські купці могли приїхати і верхом, в сідлах (sadul) з високими луками (loka), везучи товар в сідельних мішках – кошах (katse). Приїхавши, вони влаштовувалися на лавах (lava), і витягували безміни (besman) і товар: шовк (silki), разом з арабським сріблом, що приходило зі сходу, і соболів (sobel) з російських лісів. Їхній шлях, важкий і небезпечний, пролягав через безліч кордонів / границь (graens), і купці були раді після торгу відпочити і закріпити угоду ковшем пива з хмелем (humle). До ще більш раннього часу відноситься запозичення слова «скот» в значенні «гроші»: гот. «Skatts» – монета, гроші, нім.. «Schatz» – багатство, д.-сакс. «Skat» – монета, набуток. Цілком зрозуміло, що давніше це слово в мовах тих народів, у яких, крім грошей, позначає найперший, догрошовий, так би мовити, показник багатства, спроможності, благополуччя – худобу, домашніх тварин. Чому «скот» став позначенням грошей, зрозуміти легко. Зворотне перетворення було б неможливо пояснити» (Лев Прозоров, «Балтійська Русь. Слов'янська Атлантида»,

https://www.e-reading.club/bookreader.php/1003627/Prozorov_Lev_-_Varyazhskaya_Rus_Slavyanskaya_Atlantida.html);

«Знаменно, що колонії балтійських слов'ян у Скандинавії часто виявляють близький зв'язок цих колоністів з Київською Руссю і, вочевидь, вказують на те, що колонізація Скандинавії здійснювалася групами балтійських слов'ян, які підтримували активні зв'язки з Руссю і часто плавали в Східну Європу. За аналогією типів кераміки археолог Р. Кельм пов'язував заснування селищ в Мьоленхольмені і Хьокьоні зі слов'янськими колоністами з північно-східного Мекленбургу, гирла Одри: «Комплекс Мьоленхольмен-Хьокьон, який мав виняткове становище серед археологічно відомих одночасних з ними місцевих селищ за матеріалом знахідок і розташуванню на місцевості, вочевидь, вказує на більш-менш однорідну частину слов'янського населення. Переселення цієї групи північно-західнослов'янських поселенців, що ймовірно відбувалися з прикордонного регіону вільців і помор'ян в гирлі Одри, можна датувати другою чвертю 11 століття» (Андрій Пауль, «Слов'янський слід в Скандинавії і подвійні стандарти інтерпретацій», <http://pereformat.ru/2014/03/slavyanskij-sled-v-skandinavii/>);

«...«Рід руський», відомий за договорами, в більшості, мабуть, складався з прибульців з півночі (нащадків слов'янськомовних жунів / гунів і юечжів = аланів-торків – данів, ютів = гьотів / гаутів, вельтинів = вількинів / вільців і інших слов'янськомовних античних германців що поступово германізувалися, як і більшість балтійських слов'ян, – П.Д.), хоча в числі дружинників і купців було багато носіїв імен, характерних для Іллірії та Подунав'я, а в князівській династії переважали слов'янські імена. Але прибульці з півночі (а також і з півдня – Хорезму, Північного Кавказу, Кубані й Дону, – П.Д.) всупереч думці норманистів не тільки самі не були шведами, але навіть ще і до складу дружини їх практично не включали. Адже навіть після прийняття християнства, до кінця XI століття, у шведів (лише у нащадків кельто-тракійців свеїв, – П.Д.) панувало багатоженство, тоді як у полян-русів (і у гьотів, – П.Д.) була моногамія. Не було у шведів і спадкової королівської гегемонії. Іван Грозний навіть в XVI столітті дорікав шведського правителя Юхана III в тому, що він некоролівського роду і що в Швеції взагалі ніколи не було королів, а тому нібито і не могла шведська сторона претендувати на рівний з московським царем дипломатичний етикет. Зрозуміло, з того, що шведські конунги аж до XIV століття обиралися племінними зборами, ніяк не може слідувати висновок, подібний до того, що зробив Іван Грозний. Якраз така система була ознакою не «відсталості», а доцільності. Вона була ефективною практично в усі часи» (Аполлон Кузьмін, «Звідки пішла Руська земля», Століття VI – X, Кн. 2, <https://www.litmir.me/br/?b=61381&p=8>).

17. Антропологічні риси українців і споріднених їм народів

Навідміну від російських нащадків доліхоцефальних скитів і половців українцям, як і їх пращурам сарматам, аланам і античним германцям, переважно характерна брахіцефалія:

«У багатьох місцях в слов'янських похованнях були знайдені брахіцефальні черепи, залишки темного або чорного волосся; з іншого ж боку, необхідно визнати, що сучасна соматологічна будова слов'ян дуже складна, і свідчить лише про загальне переважання темного і брахіцефального типу, походження якого пояснити важко. Не можна вважати, що це перевага була зумовлена середовищем, його також не можна задовільно пояснити більш пізнім схрещуванням» (Любор Нідерле, «Слов'янські старожитності», р. I «Походження слов'ян»,

[http://historylib.org/historybooks/Lyubor--Niderle_Slavyanskije-drevnosti/1](http://historylib.org/historybooks/Lyubor--Niderle_Slavyanskije-drevnosti/1;);

http://www.rodnovery.ru/attachments/article/414/Niderle_slavyanskije_drevnosti.pdf);

«...савроматське і ранньосарматське населення (VI – I ст. до н.е.) мало краніотип широкоголових європеїдів з брахікранною формою черепної коробки. Обличчя в них було широке, середньовисоке і помірно профільоване на рівні назомалярних точок, а ніс і перенісся високі і такі, що різко виступають» (Марія Балабанова, «Реконструкція соціальної організації пізніх сарматів за антропологічними даними»,

<http://annales.info/sarmat/small /nav6b.htm>);

«У другій половині V століття до н.е. в степових районах Південного Уралу з'явився новий расовий елемент – паміро-ферганський тип, властивий Центральній Азії, аналогічний «вірменоїдному» типу західних антропологів. За період з III століття до н.е. до III століття н.е. він, як свідчать могильники, поширився від нижньої Волги на південь, від Волгограду до Манича. Пізніше, до кінця дохристиянської доби, брахіцефальний тип, властивий лісовим зонам Західного Сибіру, і монголоїдні риси поширилися до низин Волги. Ці зміни і поява східних расових рис на заході, де вони до цього не відзначалися, відображає процес переміщення сарматських племен... Прохорівська культура втратила «скитський» характер своїх попередників і придбала західносибірські (Центральний Казахстан) і центральноазіатські риси, хоча і увібрала в себе багато елементів давньої савроматської культури. ...до кінця IV століття до н.е. її впливом була охоплена майже вся савроматська територія... Розрізняють дві основні групи Прохорівської культури, приблизно відповідні поділу, що існував в савроматській культурі: саратовська група на нижній Волзі і більш значуща Оренбурзька група в степах Південного Уралу і далі на південь. Формування цих двох груп, вочевидь, пояснюється включенням савроматських елементів, властивих конкретній місцевості і таких, що в якійсь мірі відрізнялися один від одного. Дві ці групи, а також змішані челябінська і башкирська групи, вочевидь, відповідають різним сарматським народностям. Саратовську групу ототожнюють з роксоланами (*троксоланами, що можливо були пращурами балтськокомовних іменьківців, гузів-торків, спалів і інших балтів, слов'янізованих гревтунгами і аланами-торками, – П.Д.), а Оренбурзьку – з аорсами (балтськокомовними верхніми аорсами – янтсай = антами та іншими, – П.Д.)...» (Тадеуш Сулімірський, «Сармати. Стародавній народ півдня Росії», http://historylib.org/historybooks/Tadeush-Sulimirskiy_Sarmaty--Drevniy-narod-yuga-Rossii/19; <https://history.wikireading.ru/106499>);

«Кілька століть раніше, у VII – VI століттях до н.е., у самому басейні Хуанхе китайці вели боротьбу з європеїдними племенами ді (давня вимова, за Карльгреном, Пулібленком і Яхонтовим, «д'юк» (d'iok), а ще раніше, можливо, «льок»)...)» (Лев Клейн, «Давні міграції та походження індоєвропейських народів», http://www.archaeology.ru/Download/Klejn/Klejn_2007_Drevnie_migratsii.pdf; <http://www.libed.ru/knigi-nauka/799709-9-1-kleyn-drevnie-migracii-proishozhdenie-indoevropskikh-narodov-sankt-peterburg-2007-oglavlenie-predislovie-vv.php>);

«У 1959 році у Віснику Всесоюзного Географічного товариства СРСР (№ 1) Гумільов Л.М. опублікував статтю, в якій на основі даних палеоантропології та історії провів ревізію гіпотези Грум-Гржимайло. Прочитуємо уривок із неї: «Дебець вважає доліхоцефальний південносибірський тип, тобто. динлінів, протоевропеїдним, «близьким до кроманьйонського», а подібність його з «північним» пояснює конвергенцією. Справді, тип цей сягає глибокої давнини, передуючи за часом формуванню арійської мовної єдності (середина III тисячоліття). Разом з цим він наголошує на європеїдному брахікраному типі, змішаному з монголоїдним вузьколицим типом, причому ця суміш потрапляє до Сибіру з Китаю приблизно в XVII ст. до н.е. («Карасукці»). У цей час китайська історія констатує виселення з Китаю на північ прихильників скинutoї династії Ся. У 1764 р. до н.е. царевич Шун Вей та його супутники оселилися з кочівниками і прийняли їхній спосіб життя. Легенда підтверджується археологією, але обидві вони підтверджують гіпотезу Грумм-Гржимайло. Вочевидь, брахікранний європеїдний тип принесли з Китаю ді. Інший різновид ді – усуні (пращури царських савроматів язаматів, – П.Д.) – також короткоголова... Народ ді сусидив з китайцями протягом багатьох століть, він ділився на безліч різних племен. Як припускав Гумільов Л.М., ді в грецьких джерелах називався серами (сірмати, серменди / сармати / сарбати, сіраки, тарпети = тервінги / черв'яни = зеруяни / серби, сяньбі = сорби / серби, алани та інші; д.-кит. «сянь / шань», вірм. «сар», маньчж. «alin» – гора, – П.Д.): «Птоломей на території сучасного Китаю поміщає два різні народи: сіни та сери. Сіни поміщені на південь від серів... Істотно інше:

сіни, безперечно, справжні китайці імперії Цінь, і вони не ототожнюються з серами, які постачали шовк-серікум до Парфії та Римської імперії. Сери згадуються раніше, ніж сіни, й у іншому зв'язку: греко-бактрійський цар Евтідем близько 200 р. до н.е. розширив свої володіння на сході «до володінь фаунів (цянів) та серів...» Згодом, коли встановилася торгівля шовком Великим караванним шляхом, назва «сери» застосовувалася до постачальників шовку в басейні Тариму, а не до самих китайців [Лев Гумільов, «Історія народу Хунну», <http://gumilevica.kulichki.net/HPH/hph01.htm>]] (Жаксилік Сабітов, «Арійський слід серед тюркомовних народів», http://kgghistory.akipress.org/unews/un_post:687);

«Надніпрянський комплекс (або центрально-подніпровський, за Дяченко, 1965) поширений в середній течії Дніпра і на його притоках Десні, Сулі, Пслу, Ворсклі, Тетереві і Росі, а також на Сейму і в верхів'ях Сіверського Дінця. Простежується він і в верхній течії Південного Бугу, Стиру, Горині, Случі і Збруча. Найхарактерніші представники його – українці (нащадки ді та серів, – П.Д.). Цей комплекс складається з таких ознак, як високий зріст, брахіцефалія, порівняно темний колір волосся і очей, відносно широке обличчя, середній розвиток бороди, переважно пряма спинка носа. Схожа комбінація ознак відома під назвою альпійської раси (Deniker, 1898). За межами Східної Європи ця комбінація відзначається на півночі Балканського півострова, в Угорщині, Швейцарії, на півдні Німеччини і на Півночі Італії (Сооп, 1935; Попов, 1959). Альпійська раса відрізняється широким розповсюдженням і великою різноманітністю. В.В. Бунак запропонував крім власне альпійської виділити східноальпійську, або карпатську (Бунак, 1932. Neues Material...). М.М. Чебоксаров схиляється до думки про виділення підгрупи (Вітос, Марк, Чебоксаров, 1959) у складі атланти-чорноморської групи. Українці можуть бути віднесені до цієї підгрупи. Для російського населення такий тип не характерний» (Тетяна Алексєєва, «Антропологічний вигляд російського народу» в кн.: В.А. Александров, І.В. Власова, М.С. Поліщук, «Росіяни», 1997, http://www.booksite.ru/ancient/reader/human_1_04.htm);

«На додаток до сказаного не можемо не звернутися до даних, отриманих на основі узагальненого картографічного аналізу матеріалів російської антропологічної експедиції, зробленого Ю.Г. Ричковим і Є.В. Балановською (1988). Цей метод, в основі якого лежить уявлення про «ядерні структури» в антропологічному складі тих чи інших народів, що фіксуються на географічних картах, як про згустки генетичної інформації, є досить перспективним. На думку авторів цього дослідження, метод безперервного картографування чітко виявив в складі російського населення три ядерні структури – західну, східну і центральну. Східне ядро відображає дослов'янський субстрат у формуванні антропологічного складу росіян, центральне – тривалу і інтенсивну метисацію, що за своїми наслідками наближається до панміксії (нічим не обмеженого змішання представників різних генотипів), а західне (поляни-руси = черкаси і інші брахікранні представники українського етносу, – П.Д.) – пов'язане власне з літописними слов'янами (Сєдов, 1979)» (Тетяна Алексєєва, «Антропологічний вигляд російського народу» в кн.: В.А. Александров, І.В. Власова, М.С. Поліщук, «Росіяни», М.: Наука, 1997, с. 57, http://www.booksite.ru/ancient/reader/human_1_04.htm);

«Археологічні матеріали досить переконливо свідчать про те, що етнічна історія східних слов'ян не була єдиною. Південно-західний і західний напрямки руху слов'янських племен на схід передбачають участь у генезі східних слов'ян не тільки представників різних культур, а й різних антропологічних типів. Остання обставина дає ще раз можливість розглянути роль антропологічних даних в якості історичного джерела і зробити спробу реконструкції етнічної історії східного слов'янства на основі суміжного з археологією джерела... Закономірна географічна приуроченість цих комплексів і різне відсоткове співвідношення їх дозволяє зробити висновок про переважання в крайніх східних групах слов'ян (в'ятичі, ярославські, костромські, володимирські кривичі) антропологічних рис, властивих угро-фінському, мабуть, давньомордовському населенню

Волго-Окського басейну. Географічна локалізація довгоголового, з сильно виступаючим носом, порівняно широколицевого комплексу змушує шукати йому аналогії на більш західних територіях. Серед східних слов'ян в найбільш чистому вигляді він проявляється у волинян, древлян і полоцьких кривичів, а в мезокефальному варіанті – у слов'ян Подністров'я [Великанова, 1964, 1965]. Схожа комбінація антропологічних ознак характеризує деякі балтійські групи – латгалів [Knorre, 1930; Licis, 1939; Дайга, 1957; Алексєєв, 1963; Денисова, 1975], земгалів [Licis, 1939], жемайтів [Zilinskas, Masalskis, 1937; Бітов та інші, 1959; Чесніс, 1986]. Дещо осібно стоять поляни, в яких відсоток слабого виступання носа дуже невеликий, до того ж тут не спостерігається поєднання зниження виступання носової зони з великим черепним покажчиком. Переважним комплексом серед полян виявляється мезокефалія (за твердженням інших авторів суббрахіцефалія і брахіцефалія, – П.Д.), сильне або середнє виступання носових кісток в поєднанні з середньошироким обличчям. Мабуть, формування антропологічного вигляду полян (нащадків готів і їх пращурів брахікранних аланів, – П.Д.) дещо відрізняється від інших етно-територіальних груп слов'ян, що входять в південно-західну хвилю колонізації» (Тетяна Алексєєва, «Антропологічна характеристика східних слов'ян епохи Середньовіччя в порівнянному освітленні», в кн.: «Східні слов'яни. антропологія і етнічна історія», http://historylib.org/historybooks/pod-red--TI--Aleksseevoy_Vostochnye-slavyane--Antropologiya-i-etnicheskaya-istoriya/20);

«У населення України в середньовічну епоху розрізняються два типи лицьового відділу: масивний – у тиверців, уличів, древлян, волинян і грацільний – у полян.... Факт великої європеїдності таких племен, як тиверці, уличі, древляни і волиняни, свідчить на користь більш пізніх зв'язків цих груп з територією сучасної України, ніж полян (пращури яких височенні алани-торки і їх нащадки грутунни = хроси / руси мешкали в селищах Черняхівської АК і, отже були причетними до античної держави українців – держави Германаріха, – П.Д.)» (Тетяна Алексєєва, «Етногенез східних слов'ян за даними антропології», https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/etnogenes_vost_slavyan/06.php);

«До сарматських серій України тематично примикає група черепів з могильників Інкерман і Чорноріччя II – IV століть в Криму. Появу цих могильників пов'язують з приходом до Криму аланів спільно з готами. Саме з аланами пов'язують похоронну традицію поховання в катакомбах на цих могильниках, а також в підбоях, (балтськомовним, – П.Д.) германцям приписують кремації... Таким чином, підбиваючи підсумок короткого огляду сарматського матеріалу можна відзначити: сарматські групи України і прилеглих територій належали різним племінним об'єднанням (роксолани, аорси, язиги, алани). Для них був характерний різний тип і орієнтація поховальних споруд. Антропологічно вони не були однорідні, але домінуючим у них був брахікранний широколиций європеїдний тип з помірним верхнім горизонтальним профілюванням обличчя... На могильниках України, які пов'язують з аланами, хронологічно більш ранніх або синхронних черняхівській культурі (Усть-Кам'янка, Чорноріччя, Інкерман) домінує брахікранний і широколиций (сарматський) тип. Він же характерний для населення межиріччя Волги і Дону середньосарматського часу, в якому бачать аланів» (Тетяна Рудич, «Населення черняхівської культури Дунайсько-Дністровського межиріччя за матеріалами антропології», <https://cyberleninka.ru/article/n/naselenie-chernyahovskoy-kultury-dunaysko-dnistrovskogo-mezhdurechya-po-materialam-antropologii>);

«У південній та південно-східній частині черняхівського ареалу переважає мезокранний, середньошироколиций, з більш високими орбітами і середньопрофільованим обличчям, антропологічний тип, який виявляє деяку схожість з фізичними рисами сарматів. Значна частина черняхівських серій, мезоморфних за своєю будовою, на думку С.Г. Єфімової (р. XVI), схожа із середньовічними серіями вестготів Кастилії, середньовічною серією з о-ва Готланд, з деякими серіями вельбаркської культури, яка визначається археологами як готська [Roznowski, 1985]. Інша, більш

граціальної будови, подібна до вестготів Португалії, скандинавської серії гольштадського часу, вельбаркської культури долини Вісли і з більш пізніми краніологічними матеріалами з Мекленбургу. Таким чином, дослідження недавнього часу антропологічного складу черняхівців цілком переконливо показали роль готського (готсько-аланського протоукраїнського, – П.Д.) етносу в їх етногенезі. Що стосується прояву фізичних особливостей європейських скитів в антропологічному вигляді населення черняхівської культури, то, в світлі нових даних, вони виявляються незначними. С.Г. Єфімова (р. XVI) показала, що за пропорціями обличчя і черепа черняхівців ближче до синхронних європейських груп, ніж до скитів. До останніх близькі тільки серії з Коблева і Маслово, інші ж характеризуються значно вужчим і низьким обличчям, а також більш граціальним черепом. ... Прояв так званих неопонтійських рис у фізичному вигляді східних слов'ян може бути пов'язаним не тільки з черняхівцями, а і з іншими етнічними групами попереднього часу. Перш за все, зі значним пластом аланського населення Верхнього Дону VIII – IX ст. н.е., ранні прашури якого (алани-руси і чорні клобуки, – П.Д.) в своїй генезі тяжіють до Кавказу (р. XI). ... На території полян, які стали згодом антропологічною основою українського народу, в епоху середньовіччя виявляються риси іранськомовного (на справді ж слов'янськомовного, – П.Д.) населення, відомого за могильниками алан і деякої частини населення черняхівської культури. У південній частині ареалу росіян і в південно-східній – українців, що випливає з дослідження середньовічного і сучасного населення цих територій, виявляються антропологічні риси, висхідні до савромато-сарматської етнокультурної спільноти» (Тетяна Алексєєва, р. XVII «Етногенез і етнічна історія східних слов'ян за даними антропології» в кн.: «Східні слов'яни. Антропологія і етнічна історія», https://historylib.org/historybooks/pod-red--T-I--Aleksseyov_Vostochnye-slavyane--Antropologiya-i-etnicheskaya-istoriya/43).

Саме темно-червоношкірі і брахікранні салтовці (нащадки да-юечжі / гутіїв / *утіїв – алани = руси-торки, слов'янськомовні караболгари – утигури / утригури / утургури / оногури = яси) і каракозари / чорні клобуки – черкаси / таркаси (можливо, не тільки готируси і жанінці / жане = жуни, а й слов'янізовані нащадки Волзько-Камських і зауральських балтськомовних *троксолан / роксолан – торки = таркаси, нащадки слов'янськомовних боранів – барангури = берендеї, слов'янськомовні касоги, ковуї і інші каракозари / *каракудари = кідаріти) були споріднені з літописними полянами (укр. «поля», блг. «полі», сrb. «напольє», гінді «rāga», грец. «πέρας» – «поза, за межами»; тадж. «беруні» – зовнішні; лат. «сігсум» – навколишні), бо відповідали їм за багатьма антропологічними ознаками:

«Наявність такого своєрідного східного компонента у складі окремих слов'янських популяцій можна пояснити стосунками останніх з сусідніми племенами Салтівської культури [Кондукторова, Сегеда, 1987, 1990]. У популяції з Липового майже повністю представлений весь одонтологічний комплекс останніх, наприклад, в Дмитрівській краніологічною серії. Цей же одонтологічний компонент, лише з ще більш посиленними східними ознаками, виявляється і серед кочівників, які залишили могильник Кам'янка. Вищевикладене підтверджується обчисленими за всім одонтологічним комплексом показників середньої таксономічної відстані (СТВ), які фіксують найбільш виражену схожість популяції Липового з сармато-аланськими племенами і кочівниками (0,50-0,56). Подібні показники виявляються і між останніми і полянською популяцією з Казаровичів (0,42-0,56)» (Р.У. Гравере, «Одонтологічний аспект етногенезу та етнічної історії східнослов'янських народів», у кн.: «Східні слов'яни. Антропологія та етнічна історія», http://historylib.org/historybooks/pod-red--TI--Aleksseyov_Vostochnye-slavyane--Antropologiya-i-etnicheskaya-istoriya/23);

«Чоловіча серія відзначається поздовжнім діаметром середніх розмірів (178,38) і великим поперечним (145,33 мм) діаметром. В середньому виражені чоловічі черепа як брахікранні (81,36), але мають досить великий розмах варіацій (73,54 – 87)... За висновком антропологів, населення середньовічного Чигирин (слов'янськомовних черкасів –

українців, – П.Д.) мало близьку подібність з так званим кавказько-балканським антропологічним типом. Це високий зріст, широке, середньовисоке обличчя, сильно виступаючий ніс з горбинкою, темні очі і темне волосся. До цього типу також відносяться деякі народи Північного Кавказу (балкарці, черкеси та інші). Чигиринська група населення взагалі більше схожа на сарматів, поховання яких досліджені на території Запоріжжя та Херсонщини. Ця схожість є навіть більшою, ніж з населенням Центральної України, що підтверджується статистичними методами в дослідженнях антропологів. Обидві групи, Чигиринська та Суботівська, з населенням більш ранніх епох, виявляють найбільшу схожість зі збіркою групою сарматів України: Чигиринська серія (93/94 року) – 0,162, Суботівська – 0,1071 (за Пенроузом). Ці групи тяжіють до стародавнього населення сарматсько-пізньосалтівського типу (брахікранні європеїди з широким незначно сплющеним у верхній частині обличчям). Цей тип, окрім українських степів, з незначною монголоїдною домішкою був характерним для деяких районів Північного Кавказу, для південних болгар, для населення Козарії, середньовічних міст Криму» (П.А. Горішний, «Козацьке кладовище в Чигирині: поховальний обряд, антропологія, археологічний матеріал», http://istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=page/issues/26/26/gorishny.pdf; http://zhurnal.lib.ru/h/harin_e_a/chigirin.shtml);

«В археологічному плані, частина могильників, які увійшли в один кластер з Чигирином, відносяться до Салтівської культури або несуть на собі сліди значного впливу останньої... Як уже зазначалося, серія чоловічих черепів з Чигирини морфологічно близька до збіркою серії сарматів України. При зіставленні середніх величин нашої групи із середніми величинами серій I – II тисячоліть нової ери за допомогою популярного в антропології методу Пенроуза (Penrose L., 1954), (за 14 найважливішими ознаками: подовжньому, поперечному, висотному діаметрами, висотою і шириною обличчя, орбіт, носа, шириною чола, кутами горизонтального профілювання обличчя, кутами нахилу лоба, загальнолицевими кутами, кутами виступу носа, сі-мотичною висотою і шириною) збірка сарматів України виявляється статистично самою близькою до чигиринців. Теоретично можна говорити щодо їх прямої наступності, хоча хронологічний розрив між серіями є досить значним... Серія з Чигирини проявляє близькість і до збірних серій українців, в яких переважають матеріали XIX – XX ст. (Алексєєв В.П., 1972), особливо Центральної та Південної України... У випадку з чигиринською серією можна говорити про деяку сплюсненість обличчя на назомалярному рівні та значну ширину обличчя. Однак ці ознаки не складаються у монголоїдний комплекс. Не тільки вся серія в середньому вираженні, а й обидва основні компоненти, що становлять серію, відрізняються сильним виступом носа, добре профільованим переніссям і невисоким обличчям. Серія відноситься до брахікранного широколицевого європеїдного типу. Як мовилося раніше, брахікранний широколиций тип попередніх епох був характерним для багатьох народів, які населяли степи Європи: сарматів, давніх болгар, авар, угорців, основного населення Козарського каганату. Цей тип, з деяким сплюсненням обличчя на назомалярному рівні, в антропологічній літературі, як уже говорилося вище, іноді називається пізньосарматським зливкінським типом (Герасимова М.М., Рудь Н.М., Яблонський Л.Т., 1987)... Теоретично своєю підосновою чигиринці можуть бути зобов'язані і союзу Чорних Клобуків, що існував у Пороссі (які носили чорні папахи, як і їхні нащадки – українські козаки, – П.Д.). Ця напівкочова спільнота була утворена у XII столітті печенігами, торками, берендеями, проте цим, вочевидь, не вичерпувався її етнічний склад (але, все ж таки, це були споріднені один одному нащадки північнокитайських слов'янськомовних жунів, ді та юечжів, – П.Д.). Чорні Клобуки несли васальну службу у київських князів...» (Тетяна Рудич, «До питання щодо антропологічного складу населення України XVI – XVII ст.», <http://www.kaz-volnoe.narod.ru/page357.html>);

«На іншій основі склався антропологічний тип давньоруського населення Середньої Наддніпрянщини, де напередодні утворення Київської Русі існувала полянська племінна спілка. Як і всім іншим східнослов'янським групам, йому були властиві специфічні

пропорції лицьового скелета (відносно низьке лице з низькими орбітами і досить широким носом), за якими воно відрізнялось від своїх попередників – більш високолицих, високоорбітних і вузьконосних носіїв черняхівської культури. Поряд з цим згадані відмінності в Середній Наддніпрянщині виражені менш чітко, ніж у більшості інших регіонів України. Більше того: за рядом важливих краніологічних ознак, а надто [за] діаметром вилиць, між черняхівським та давньоруським населенням історичного центру України існує певна подібність, що, на думку М. С. Великанової, «дозволяє припустити певну роль черняхівського елемента у формуванні антропологічного типу полян». Ще категоричніше з цього приводу висловила Т. І. Алексеева: «Поляни по суті є безпосередніми нащадками черняхівців... Черняхівський антропологічний компонент істотно вплинув і на формування антропологічних особливостей давньоруської людності Лівобережжя – нащадків літописних сіверян і південних полян (лубенська, ліпльська та інші групи). Показовою в цьому плані є краніологічна серія з некрополя XI – XII ст. поблизу с. Камінне на правому березі середньої течії р. Псел: за більшістю ознак вона виявляє велику схожість з черепами черняхівських могильників Середньої Наддніпрянщини. Водночас, як і давньоруські серії Правобережжя, вона масивніша, ніж черняхівські, що вказує на наявність властивого всім слов'янам відносно масивного компоненту. Що ж до назомалярного та зигомаксиллярного кутів, які відображають ступінь сплюснення обличчя, то за цими ознаками черепи з камінського некрополя виразно тяжіють до краніологічної серії з Верхнього Салтова, де, як відомо, переважав аланський морфологічний компонент... Вище вже йшлося про те, що давньоруське населення України, за даними краніології, загалом належало до двох великих угруповань: одне з них включало носіїв відносно масивних типів (нащадки древлян, волинян, тиверців та уличів), друге – [носіїв] грацільніших варіантів (нащадки населення полянського племінного союзу та сіверян). За будовою лицьового скелета українці схожі з представниками обох з них: з першим їх зближують розміри обличчя, з другим – конфігурація носової зони. Щодо властивої сучасному населенню округлої форми голови, то вона є наслідком процесу брахікефалізації, що мав місце на території Західної, Центральної та Східної Європи, починаючи з другої чверті II тис. н.е. Загалом, за своїми фізичними рисами українці є прямими спадкоємцями давньоруської людності південних та південно-східних регіонів Київської Русі, хоча є більш гомогенними, ніж середньовічні нащадки літописних слов'янських племен. Останнє є наслідком інтенсивних процесів змішування населення різних регіонів України, які відбувались за доби пізнього середньовіччя, зокрема під час бурхливих подій національно-визвольної війни XVII ст.» (Сергій Сегада, «Антропологічний склад давньоруського населення», <http://litopys.org.ua/segeda/se05.htm>);

«Аналіз краніологічних серій періоду Черняхівської культури показує наявність трьох типів населення – скитського і двох власне черняхівських. У порівнянні зі скитами черняхівці в цілому мали більш вузьке і низьке обличчя і більш грацільний череп. Черняхівці демонструють відсутність географічної диференціації двох груп, одна з яких відрізняється більш вузьким обличчям і більш грацільний черепом. На жаль, більш точний аналіз неможливий через звичай кремації, прийнятий серед черняхівців. Найімовірніше, наявність двох груп є ознакою двохгромадськості черняхівців, пов'язаної з готсько-сарматським союзом. Південна і південно-східна частина черняхівського ареалу відзначена сарматськими рисами: мезокранією, середньошироким обличчям і середньо-спрофільованим обличчям. Пізньосарматські риси відзначені ще більшою шириною обличчя. Але в цілому пізньосарматські черепи штучно деформовані і складні для вивчення. На півночі черняхівського ареалу спостерігається інший антропологічний тип – мезокранний (брахікранний за класифікацією інших антропологів, – П.Д.), з низьким і вузьким обличчям, широкими і низькими орбітами...» (Андрій Савельєв, «Образ ворога. Расология і політична антропология», р. 2 «Расовий детермізм», http://www.nnre.ru/istorija/obraz_vraga_rasologija_i_politicheskaja_antropologija/p2.php);

«...у Криму, та в черняхівських степових пам'ятках у сармато-аланських похованнях спостерігається виняткова різноманітність як похоронних обрядів (підбої, ґрунтові ями, катакомби, склепи), так і краніологічних серій. Серед останніх виділяються дві, характерні для сарматів та алан: вузьколиций брахікранний європеїдний (вочевидь, слов'янський – готи, поляни, сіверяни, чорні болгари = яси, – П.Д.) та вузьколиций доліхокранний європеїдний (вочевидь, фінський та сакський / саксонський – нащадки скитів та сако-масагетів, – П.Д.), що відповідає даним античних авторів про різноманітність сармато-аланських племен. Цікаво, що й ті, й інші краніологічні серії мають аналогії біля Руського каганату в Подонні. Палеоантропологічний матеріал з Маяцького могильника найбільш близький не північнокавказьким аланам V – VII ст., а ранній групі могильників Криму та черняхівської культури (похованням доліхокранних нащадків скитів і сако-масагетів та брахікранних балтсько-слов'янськокомовних готів і алан, – П.Д.). Причому серед похованих за катакомбним обрядом зустрічаються як доліхокрани (переважно), так і кулястоголове населення без монголоїдної домішки. Брахікранні вузьколиці черепи (вочевидь, нащадків да-юечжі і аланів – козарських слов'ян, – П.Д.) виявляють у аланських могильниках Південно-Західного Криму та Північного Кавказу (плитові могили в Осетії X – XII ст.). Г.П. Зіневич наголошує також на «значній схожості, що доходить до ідентичності... при зіставленні салтівських доліхокранних серій з черепами полів поховань України (I – IV ст. – О.Г.; поховань доліхокранних нащадків скитів та сако-масагетів, – П.Д.), зокрема, з територією Нижньої та Середньої Наддніпряни». До появи сарматів у степах та лісостепах Північного Надчорномор'я багато століть панували (фінськокомовні, – П.Д.) скити. Згідно з античними джерелами, як ми бачили, роксолани лише територіально належали до сарматів. На думку відомого антрополога ХХ століття, Г.Ф. Дебеца, мезодоліхокранний тип Верхньосалтівського могильника найбільш близький не до аланського, відомого за Північним Кавказом, і не до сарматського, а до стародавнього скитського (можливо, фінськокомовні пращури в'ятичів та східних сіверян, – П.Д.)» (Олена Галкіна, «Таємниці Руського каганату // Сармати, алани, роксолани, тавроскити», [https://www.e-reading.club/chapter.php/13162/105/Galkina - Taiiny Russkogo kaganata.html](https://www.e-reading.club/chapter.php/13162/105/Galkina_-_Tainy_Russkogo_kaganata.html); <https://history.wikireading.ru/276969>);

«Досліджені до теперішнього часу краніологічні серії зі склепів і усипальниць Херсонеса (Херсона) в цілому характеризуються брахікранією (Дебец, 1949; Соколова, 1959; Зіневич, 1973; Назарова, Потехіна, 1990; Іванов, 1998), граціальною будовою черепів (Зіневич, 1973)... В рамках брахікранного масиву слід звернути увагу на граціальність (вочевидь готських і аланських, – П.Д.) здебільшого мангупських, ескі-керменських і херсонеських черепів... (Дебец, 1949; Зіневич, 1973)» (Т.А. Назарова, «Населення середньовічного Херсону і «печерних міст» Криму», <http://www.ssc-ras.ru/files/files/Southerns%20Regions%20Population.pdf>);

«Децо інший тип населення, представлений у Нижньогніловському могильнику (територія сучасного міста Ростова-на-Дону): нейтральний граціальний варіант з помірними або навіть низькими для цієї епохи частотами східних ознак, що зближує їх із синхронними групами середньої Європи і частково з середніми сарматами, а також з більш пізнім населенням як північно-західного Кавказу (Аушедз), північного сходу Балкан (сучасні болгари)...» (В.Ф. Кашибадзе, «Нижнє Подоння на феногеографічних картах Євразії епохи раннього заліза», <http://www.ssc-ras.ru/files/files/Southerns%20Regions%20Population.pdf>);

«З іншого боку особливу цікавість мають 8 брахікранних черепів, які віднесені до антропологічного типу середньоазіатського межиріччя (САМ). Саме такі фізичні особливості були притаманні населенню, що залишило Злівкинський могильник салтівської культури. При цьому згадуються вказівки деяких антропологів, що носії злівкинського типу виявляються у генетичному зв'язку з сарматами догунської епохи... Аналіз черепів, виявлених в похованнях салтівського типу у дворі Лівобережного Цимлянського городища також дав аналогічні результати. Як зазначив Б.В. Фірштейн, «за

характером антропологічних типів захоронення тут близькі до поховань у Салтівському і Злівкинському могильниках»... І тому є підстави довіряти відомостями Костянтина Багрянорідного і «Повісті минулих літ» щодо перебування (слов'янськомовних, – П.Д.) аланів-ясів в степах Нижнього Подоння, в безпосередній близькості від Саркелу – Білої Вежі в X ст. ... У сучасній археологічній літературі існує кілька версій щодо переселення аланів в першій половині VIII ст. з території Північного Кавказу в лісостепове Подоння. У зв'язку з цим особливу цікавість викликає припущення С.А. Плетнєвої, згідно з яким алани-переселенці під час свого пересування в лісостеп повинні були пройти через донські степи. Можна висловити припущення, що частина цих (слов'янськомовних, – П.Д.) аланів затрималася і осіла в тому районі, де згодом виникли Правобережне Цимлянське і Лівобережне Цимлянське городища. Наявні в нашому розпорядженні матеріали археологічного, антропологічного та епіграфічного характеру дозволяють припускати, що після 965 р. в стародавньоруську фортецю Біла Вежа, колишній Саркел, продовжувало переселятися (слов'янськомовне, – П.Д.) населення з території Північнокавказької Аланії. На цю думку наводять результати досліджень християнських некрополів Білої Вежі стародавньоруського періоду... Проведений аналіз черепів Змійського і Верхньоджугатського могильників дозволили В.П. Алексеєву і К.Х. Беслексеєвій прийти до висновку, що «в складі населення, яке залишило ці могильники, переважав морфологічний тип, характерний для місцевих автономних груп (брахікранів кавказького типу, – О.Б.)». На основі цього було зроблено припущення, що «за час свого перебування на Кавказі, і зокрема в Північній Осетії, алани включили до свого складу значний відсоток місцевого (граціального, – П.Д.) доаланського населення»... Таким чином, є підстави пов'язати окремі поховання давньоруського часу на могильниках у південно-західній та північно-східній стін Біловезької фортеці, а також в насипах 19/1, 24/6, 25/1, 17/10, з перебуванням тут аланів, які могли мігрувати в Подоння з Північного Кавказу вже після 965 р. На це вказують збіги в антропологічному типі (доліхомезокранного середземноморського типу), конструкції поховальних споруд (кам'яні і цегляні обкладання могил), обряд поховання (подвійні поховання) і т.д. З іншого боку не варто забувати, що в Білій Вежі могло зберігатися у стародавньоруський період і аланське населення докозарського часу (слов'янськомовні алани і каракозари, – П.Д.). Ним-то і могло бути залишено ряд християнських поховань в простих могильних ямах... Характерно, що написи на знайдених в Нижньому Подонні флягах Новочеркаського музею ГФ. Турчанінов відніс до тієї ж системи письма, але вважав, що вони виконані не середньовічною осетинською (аланською), а (теж слов'янською, – П.Д.) касожською мовою... Створюється враження, що половецька небезпека спонукала в 1116 р. Ярополка піти на половців, і переселити (слов'янськомовних, – П.Д.) біловезців у 1117 р. на територію Русі. Цілком можливо, що цими переселенцями-християнами були зайняті землі на півдні Русі для захисту від набігів половців. І зовсім не випадково, що в 1145, 1175 і 1182 рр. як мешканці Русі згадуються яси. Не виключено, що серед них могли бути і вихідці з Білої Вежі» (О.Б. Бубенок, «Алани-яси у Саркелі – Білій Вежі», <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/170076/15-Bubenok.pdf?sequence=1>);

«Але вузьколицість і грацільність змушують вважати алан представниками іншого антропологічного типу в порівнянні з сучасними осетинами (що після монгольського нашестя частково перебралися разом з куманами / половцями до Угорщини, – П.Д.). Єдиний виняток серед аланських могильників утворює Змійський могильник, черепи з поховань якого незначно більш широколиці, ніж інші аланські серії. Але черепний показник на цих черепах також вище, ніж на аланських, вони масивніше, і тому в складі населення, яке залишило цей могильник, можна припускати і домішку кавказького типу... Серйозні морфологічні відмінності між аланами і сучасними корінними мешканцями Осетії, відсутність специфічної подібності між ними і сарматами не дають можливості прийняти гіпотезу, згідно з якою пращурами осетин були іранськомовні (чи насправді слов'янськомовні, – П.Д.) народи. Як примирити ці факти, що твердо встановлені

антропологією і не викликають сумнівів, з іранськомовністю осетинського народу? Єдине задовільне пояснення полягає в тому, що ми допускаємо перехід прашурів осетин з місцевої кавказької на іранську мову на якомусь відрізку їх історії (вочевидь, коли перські загони розпочали охороняти «Дар'яльські ворота» до Закавказзя, – П.Д.). Всі інші пояснення не витримують критики з точки зору антропологічних фактів» (В.П. Алексеев, «Історична антропологія і етногенез», <https://arheologija.ru/paleoantropologicheskie-soobrazheniya/>);

«У дніпро-карпатську групу популяцій можна включити українців, прикарпатські етнографічні групи, словаків, частково чехів. Це досить темно пігментоване, брахіцефальне населення, що характеризується відносно широким обличчям. Краніологічні аналогії йому ми виявляємо в населенні, що залишило середньовічні слов'янські могильники в Словаччині і Бранештський могильник у Молдові (Зведення даних щодо західних і південних слов'ян, див. [Алексеева, 1973; Великанова, 1975]). Темнопігментовані досить масивні брахіцефали, що входять до дніпро-карпатської групи популяцій, в морфологічному відношенні вельми схожі з представниками альпійського типу (за У. Ріплі) – населенням Австрії (нащадками грутуннів = хорутан, – П.Д.), Швейцарії (нащадками свебів і аланів-торків, – П.Д.) і, частково, Північної Італії (нащадками ломбардів / лонгобардів, – П.Д.). Можливо, дніпро-карпатська група популяцій є північно-східним варіантом цієї локальної раси...» (Тетяна Алексеева, «Етногенез та етнічна історія східних слов'ян за даними антропології», в кн.: «Східні слов'яни. Антропологія і етнічна історія», http://historylib.org/historybooks/pod-red--T-I--Alekseevoy_Vostochnye-slavyane--Antropologiya-i-etnicheskaya-istoriya/43);

«У Дніпро-Карпатський тип слов'ян (В.В. Бунак) включають українців, словаків, частину чехів, прикарпатські етнічні групи. За нашої дендрограми, в один субкластер входять українці та чехи, поруч виявляються гілки угорців і молдован (нащадків слов'янськомовних вестготів тервінгів = черв'ян, аланів-торків, тиверців і уличів, – П.Д.)» (Аріадна Назарова, «Генетика і антропологія народів Кавказу, і проблема походження європеїдів», <http://srn.su/?p=1083>);

«Збільшення ширини обличчя у слов'янських групах зв'язується з зоною Віслинсько-Дніпровського межиріччя. Найбільший скуловий діаметр виявляється тут у полоцьких кривичів, дреговичів, древлян, тиверців, київських полян, мазовшан. Серед сусідніх неслов'янськомовних племен тільки у латгалів обличчя широкі (до речі, в порівнянні з усіма аналізованими європейськими групами, що відрізняються найбільшими величинами). Збільшення ширини обличчя у слов'янських групах спостерігається ще в Моравії, Словаччині і серед лужичан... Збільшення масивності лицьового скелета в слов'янських племенах відзначається на території Дніпро-віслинського межиріччя, в найближчому сусідстві з якими виявляються деякі широковиді і високолиці групи Надбалтики. Другий осередок відносної масивності лицьового скелета у слов'ян – Моравія, Словаччина і Хорватія. Серед сусідніх неслов'янськомовних груп найближчі аналоги виявляються в південногерманських і швейцарських похованнях, а також в галло-римських могильниках епохи раннього середньовіччя. ...зіставлення слов'ян (нащадків античних слов'янськомовних германців і сарматів, – П.Д.) і (середньовічних, – П.Д.) германців, наприклад, за висотою орбіти, шириною носа і висотою обличчя, за висотою, подовжньому і поперечному діаметрах черепа, показує у більшості слов'янських груп (як і у інших нащадків слов'янськомовних античних германців і сарматів – нині брахікранних і чорноволосих англійців, норманів Франції, валлонів Бельгії, швейцарців, австрійців, швабів, ломбардів, датчан і західних шведів, – П.Д.) зменшення абсолютних розмірів черепа, висоти і ширини обличчя, висоти орбіти і збільшення ширини носа... До ліхокранія в поєднанні з відносною широколицістю характеризує балтськомовне населення середньовіччя, і, мабуть, генетично цей комплекс не пов'язаний зі слов'янами. Територіальна приуроченість (північна частина зони розселення слов'ян) також свідчить проти слов'янської її приналежності. Таким чином, власне зі слов'янами слід пов'язати

мезокефалію (і брахікефалію, – П.Д.) в поєднанні з відносно широким обличчям, тобто комплекс ознак, поширений на південь від локалізації доліхокефальних варіантів (тобто в гірських регіонах Західної Європи і в Україні, – П.Д.)» (Тетяна Алексєєва, «Етногенез східних слов'ян за даними антропології», <http://metodich.ru/download/18870.docx>, http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/etnogenes_vost_slavyan/08.php).

До того ж у російськомовного білолицих населення Росії частота зустрічальності надочномкових каналів (35,9%) вище навіть, ніж у фінно-угрів мансі (32,1%), хоча, звичайно ж, і істотно нижче, ніж у палеоевропейців саамів (47,4%), у палеоазіатів ескімосів (57,4%) та у якутів (63%). Нижче, ніж у нащадків брахікранних готоаланів = полян – українців (25%) вона лише у інших нащадків готоаланів – у англійців, голландців (нащадків античних брахікранних фризів-вельтів = лютичів / вільців) та у південно-східних брахікранних поляків (серед обстежених не негроїдних популяцій):

«Цікаво, що у стародавніх єгиптян, етрусків, стародавніх слов'ян (полян київських) та індійців Уттар Прадеш (нащадків бхаратів та кауравів, – П.Д.) частота каналів практично однакова і становить 25-28% (а також те, що всі вони були і темно-червоношкірими, – П.Д.)» (Аріадна Назарова, «Біологічні, археологічні та культурологічні докази палеоазіатського походження північних монголоїдів, європеоїдів та американських індіанців», http://national-science.ru/wp-content/uploads/2016/06/National-20_p1_6-161.pdf; <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0016/001b/00161386.htm>).

Те ж саме має місце і в сучасності:

«Гориди (англ. Gorids) – антропологічний тип європеїдної раси, виділений шведським антропологом Бертилем Лундманом. У його класифікації це східна гілка альпійської раси. Від західної альпійської раси різновид відрізняється більш широким розрізом очей і більш різкими рисами обличчя. Найбільшого поширення цей тип має серед українців і південно-східних поляків» («Гориди», <http://www.socionic.ru/index.php/2011-11-12-17-53-40/19917-2011-11-12-19-41-07>);

«За формою голови поляки відносяться до брахіцефалів, причому галицькі поляки, мабуть, більш короткоголові, ніж привіслянські, у яких брахіцефали і суббрахіцефали становлять лише близько 58% (в Галичині – близько 80%)» (Ф.А. Брокгауз, І.А. Ефрон, «Енциклопедичний словник // Поляки», http://gatchina3000.ru/big/081/81496_brockhaus-efron.htm);

«По відношенню до південних і західних слов'ян – сербів, хорватів, словенців, чехів – відомо, що вони відрізняються високорослістю, переважанням темного комплексу (темного волосся і очей) і різко вираженою брахіцефалією (показник ширини голови 86-83); в цих ознаках, особливо в високорослості і широкоголовості, західні і південні слов'яни схожі з своїми сусідами, німцями Тіролю, Швейцарії та Баварії, яких у тому числі інші антропологи відносять до «альпійської» або «динарської» раси. Тип цей йде і далі на схід; сучасні болгари (з досліджень Бассановича) також відрізняються крайньою брахіцефалією (index 85) і переважанням темного комплексу при зрості вище середнього» (Ф.А. Брокгауз, І.А. Ефрон, «Енциклопедичний словник // Слов'яни, антропологічний тип», <http://www.bibliotekar.ru/bes/216.htm>);

«Домішка динарської раси найсильніше у всьому регіону баварського діалекту. У південній Баварії та Австрії можна говорити про переважання динарської (аланської хорутанської, – П.Д.) раси, що посилюється разом з наближенням до південно-східного кордону німецької мови. Але домішка її простежується і до її західного кордону, причому у Східній Швейцарії, Південному Бадені та Ельзасі знову можна говорити про переважання динарської раси. За лінію Майна на північ вона не заходить. Домішка крові східної раси найсильніше в південно-західній Німеччині; у Шварцвальді, Західній Швейцарії, гірських регіонах Вюртемберга та центральній Баварії ця раса переважає. Її більш-менш сильні домішки простежуються у всьому регіоні поширення німецької мови, сильніше – вздовж кордону німецької та французької мов і у Верхній Сілезії... Північна половина Італії – це суміш східної та динарської рас з невеликою нордичною та західною

домішкою... Регіони, населені словенцями, хорватами, сербами, чорногорцями та албанцями це регіони найбільшого переважаання динарської раси...» (Ганс Ф.К. Гюнтер, «Вибрані роботи з расології», http://korolev.msk.ru/books/dc/Gunter_works5340.txt);

«Значення [головного показника] 83-84 типові для населення більшої частини України, Верхньої Волги, частково Поветлужжя, багатьох районів Чехословаччини, Середньої і Південної Польщі, Північно-Західної Болгарії, частково Югославії (наприклад, Південної Сербії). Нарешті, брахікефалія (85) виражена у населення Південної Польщі, ряду районів Чехословаччини, Українських Карпат, Хорватії і особливо Чорногорії, Сербії, Боснії і Герцеговини, де фіксується ще більш високий показник (з максимумом 88 і 89 в Чорногорії)» (В.Д. Дяченко, «Антропологічний склад сучасних слов'янських народів», <http://haidamaka.org.ua/0192.html>).

Багато ж дослідників вважає, що брахікранія є споконвічною рисою індоєвропейців:

«Відзначається також відкриття великої кількості черепів в Бремени того ж англосаксонського періоду. Середні за довжиною (мезобрахікранні, – П.Д.) черепи називаються батавськими (Batavian) або фризькими. Біда, узагальнюючи матеріали цих давніх черепів, в зв'язку з інформацією, яку вони проливають на расовий характер стародавніх англійців, писав, що фризькі або так звані Batavian (батавські) черепи мають характеристики, які схожі на черепи англосаксів. «Типовий англієць, – писав Біда, – відносився до батавського (Batavian) типу». Думка настільки бездоганного антрополога є цінним свідченням на користь висновку, що, мабуть, існувала дуже значна домішка фризів (нащадків слов'янськомовних брахікранних вельтів / вількінів = вільців / лютичів, – П.Д.) в давньоанглійській расі» (Томас Вільям Шор, «Походження англосаксонського народу», <http://universe-tss.su/main/litstr/16067-proishozhdenie-anglo-saksonskogo-naroda-obnovlyaetsya.html>);

«Всі розглянуті матеріали з краніології Боспору, Волзької Болгарії і Золотої Орди показали формоутворювальну роль мезоморфного брахікранного європеїдного компонента в етногенезі тюркськомовних народів Поволжя, починаючи з сарматського часу. Виявлення генезису цього компонента виводить нас за рамки цієї роботи, однак треба мати на увазі, що одним з складових елементів тюркського етносу (вочевидь тюркізованих балто-слов'ян, – П.Д.), що формувався ще в Центральній Азії в середовищі змішаного населення, був брахікранний європеїдний комплекс, який має багато спільного з сарматським населенням Саратовського Заволжя (вочевидь балтськомовними роксоланами, – П.Д.)» (М.М. Герасимова, Н.М. Рудь, Л.Т. Яблонський, «Антропологія античного і середньовічного населення Східної Європи», <http://imr.kharkov.ua/antropologiya/194-summiruem.html>);

«Передбачувана глибина давнини санскриту і його очевидна лінгвістична чистота були потужними аргументами в руках орієталістів і навіть дозволили Шлегелю (1808) стверджувати, що прамова з'явилася в Індії і поширилася звідти на захід. Подібні ідеї несподівано виникли і в працях Сержі; він передбачає, що пращури європейських аріїв були расою брахіцефалів, що спочатку населяла регіон на північ від Гіндукушу» (Гордон Чайлд, «Арійці. Засновники європейської цивілізації // До питання про азіатську прабатьківщину індоєвропейців», http://historylib.org/historybooks/Gordon-CHayld_Ariytsy--Osnovатели-evropeyskoy-tsivilizatsii/7);

«Характерні особливості північної раси виражені, у датчан менш чітко, ніж у норвежців і шведів. Правда, в пігментації очей, наскільки дозволяють про це судити дуже фрагментарні матеріали, різниці немає, але волосся у датчан темніше, зріст нижче (169-170 см), головний показчик 79-80. Виділяються мешканці острова Самсе з високим головним показчиком (близько 82), відносно широким обличчям (142-143 мм), порівняно невеликим зростом (167-168 см) і більш темним кольором очей. Населення Фарерських островів не відрізняється помітним чином від датчан» («Нарис історії расових класифікацій Зарубіжної Європи», <http://lib7.com/evropa/686-ocherk-europe.html>);

«Регіони Північної Німеччини, покинуті (слов'янськомовними, – П.Д.) готами, вандалами і бургундами, були зайняті слов'янами брахікефалами, які згодом отевтонилися (тобто онімечилися як і тевтони, що були в античності кельтськомовними, – П.Д.). Данія, хоча скандинавська за мовою, не зберегла скандинавської крові. Сучасні данці належать швидше до кельтсько-слов'янського короткоголового типу; напевно невідомо, кельти вони чи слов'яни за кров'ю (генетично ж вони нащадки переважно кельтів тевтонів і кімбрів, – П.Д.)... Населення околиць Тулузи – колишнього головного центра альбігойців є більш короткоголовим, ніж яка-небудь інша частина Південної Франції, а Тулуза була столицею вестготів... У Венеції, Ломбардії і Емілії, країнах, які були зайняті умбрійцями (і пізніше ломбардами, – П.Д.), професор Калорі виміряв 1106 сучасних черепів, з яких 963, або 87 зі 100, були брахікефальними з показниками вище 80. У Ломбардії і в Емілії відносне число довгоголових черепів, з показниками нижче 74, не досягає навіть 1 зі 100...» (Ісаак Тейлор, «Слов'яни і арійський світ», http://www.razlib.ru/psihologija/slavjane_i_ariiskii_mir/p2.php);

«Тейлор переконливо довів, що індоєвропейці були брахіцефалами, а більш пізні дослідження, про які я вже згадував, тільки підсилюють його висновки. Вони, якщо казати стисло, зводяться до наступного. Європейські брахіцефали розділилися на дві частини: низькорослі і темні з одного боку, високі і світловолосі (насправді як чорняві нащадки слов'янськомовних античних германців і сарматів, так і світловолосі метисні нащадки балтськомовних савроматів і фінськомовних скитів, – П.Д.) – з іншого. Обидві ці гілки були азійського походження. Перша з них включала в себе прашурів фінів (точніше фінізованих скитами лопарів / саамів, – П.Д.) і басків, а друга, що розмістилася в північній частині Центральної Європи, перетворилася в (світловолосих, – П.Д.) індоєвропейців (чорнява ж, насправді, була з глибокої давнини індоєвропейцями, – П.Д.). З іншого боку, довгоголові мешканці півночі не були спочатку індоєвропейцями, а стали ними тільки за допомогою контактів з брахіцефалами. ...більшість антропологів тепер припускають за краще вважати, що високі світловолосі брахіцефали, мешканці берегів Вісли і будівельники круглих курганів, які вторглися до Британії, з'явилися в результаті змішування між мешканцями Півночі і темнішими брахіцефалами. Фактично сам Тейлор повинен визнати наявність контактів між високими доліхоцефалами і високими брахіцефалами в період індоєвропейської єдності. Чи не розумніше, запитує Заборовський, зв'язати перехід, який визнає і сам Тейлор, від доіндоєвропейської до індоєвропейської мови з цими доліхоцефалами (нащадками європейських тубільців та азійських степовиків прибульців, – П.Д.)?» (Гордон Чайлд, «Арійці. Засновники європейської цивілізації // Теорія щодо північноєвропейської колиски індоєвропейців», http://historylib.org/historybooks/Gordon-CHayld_Ariytsy--Osnovateli-evropeyskoy-tsivilizatsii/9).

Прихід же з Індії до Європи і Африки брахіцефалів добре прослідковується за пам'ятками не лише писемності, а і археології. Вочевидь, еллінські племена (тевкри, іонійці, еолійці, етолійці та інші) мігрували до Малої Азії разом із фрігійцями (мізами, мушками), галлами (халдами) та італіками після того, як вони разом з мідійцями (мадаями) та каситами (кхоссу) / гіксосами (неку хасут) досягли у XVIII – XVII століттях до н.е. Загросу і Месопотамії, залишивши Гіндустан у XIX – XVIII ст. до н.е. через сильні землетруси, зрушення землі та викликане ними майже повне пересихання річки Сарасваті, і як наслідок всього цього – збіднення земельних угідь і боротьби між племенами Ар'яварти за життєвий простір:

«Якщо припустити, що міграція носіїв грецьких діалектів, що передувала переселенню дорійців (які, мабуть, відколотися від основної хвилі переселення і тимчасово влаштувалися північніше на Балканах), здійснювалася через Малу Азію, то сліди цих ранніх переселень можна було б виявити в найдавніших даних про греків у Мілеті та Аххіяві. Про це свідчать і зв'язки, що виявляються між археологічними культурами заходу Малої Азії, з одного боку, і Пелопоннесом та островами Егейського моря, з іншого. На рубежі III – II тис. до н.е. на північному заході Малої Азії поширюється

сіра мінійська кераміка того типу, який стає приблизно століттям пізніше (близько 1900 до н.е.) переважаючим у материковій Греції. Встановлюється безпосередній зв'язок між цими археологічними культурами, причому передбачається напрямок поширення цієї культури зі сходу на захід. Як етнічний субстрат цих культур можна припустити ранніх греків-протоеллінів (мабуть, за виключенням дорійців) або, можливо, пов'язані з ними інші групи індоєвропейців, які прямували зі сходу на захід під натиском анатолійських племен. Серед таких груп, зокрема, могли бути «пеласги», які мали ще до приходу власне греків влаштуватися на Пелопоннеському півострові. Протогрецька, що виділилася як особливий діалект з греко-вірмено-арійської діалектної спільності, повинна була диференціюватися на основні діалектні групи десь у Малій Азії ще до переселення греків до материкової Греції. Слід, принаймні, допустити членування грецької до цього часу на дві основні діалектні групи, одна з яких в особі дорійців рушила в північно-західному напрямку на Балкани, звідки набагато пізніше, до кінця II тисячоліття дорійці здійснюють нашествя на материкову Грецію... Гіпотеза про прихід греків у материкову Грецію зі сходу через Малу Азію ставить у новому світлі питання про грецькі малоазійські «колонії» і, зокрема, проблему Мілету. Ці колонії у світлі східної гіпотези можна розглядати як найдавніші грецькі поселення на шляху переселення грецьких племен в історичні місця мешкання на островах Егейського моря та у материковій Греції. Особливо показово з погляду давніх зв'язків грецької з малоазійським культурним світом єдність мотивів грецької та малоазійської мітології. Вже грецький міт про мізійського царя Телефа виявляє різкий збіг з малоазійськими мітами про Телепіну і з мітом про дітей цариці Канеса як за мітологічними мотивами, так і за іменами героїв міту: порівн. ім'я сина Телефа Тархон при хет.-лув. Тархунта. Весь цикл грецьких мітів про теогонію, боротьбу кількох поколінь богів на небесах відбиває, зрештою, давньосхідні мітологічні мотиви, які у перетвореному вигляді (через хуритську мітологію) перейшли в анатолійську мітологію, а ще через анатолійське посередництво – у грецький міт. Це видно як у побудові мотивів, так і в низці епітетів богів. Ціла низка мотивів, особливо Одиссеї, перегукується з давньосхідними прототипами – шумеро-аккадським і малоазійським. Потрібно вважати, що ці та їм подібні мітологічні мотиви у грецькій виникають у період перебування грецьких діалектів у Малій Азії та їх інтенсивних культурно-історичних контактів, починаючи з II тис. до н.е. Мітологічні сюжети, що виникли на анатолійському ґрунті, перетворюються надалі на грецьку мітологію, набуваючи власне грецьких рис, при збереженні первісних ознак, спільних із давньосхідним епосом» (Академік РАН В'ячеслав Іванов, «Міграції індоєвропейців»,

<http://gordon0030.narod.ru/archive/17767/index.html?oprd=1>);

«Вивчення черепів, знайдених у різних місцях Анатолії, показує, що у III тисячолітті до н.е. основну масу населення становили власники витягнутих черепів – доліхоцефали, а брахіцефалічний тип зустрічався рідко (що і не дозволяє вважати гірські масиви Малої Азії, як і степи України, прабатьківщиною брахіцефалів праіндоєвропейців, – П.Д.). У II тисячолітті до н.е. частка брахіцефалів зросла майже до 50%. Однак даний тип брахіцефалічних черепів класифікується не як «вірменоїдний» (для якого характерна сплюснена потилиця), а, швидше, як «альпійський». Вперше «вірменоїдний» тип з'являється лише в I тисячолітті до н.е. Примирити ці факти з особливостями зображень на пам'ятниках здається неможливим. Якби ця суперечність була зафіксована тільки на території Анатолії, можна було б обмежитися припущенням про те, що поки що вивчено замало черепів, і висновки робити рано; однак таку ж невідповідність ми зустрічаємо в Персії та Іраку, де краніологічний матеріал набагато більший. Таким чином, на даний момент проблема є нерозв'язною (звичайно ж, лише у разі ігнорування масового переселення в XIX – XVII століттях до н.е. аборигенів Гіндустану на захід континенту внаслідок екологічної катастрофи, що спіткала ареали їх мешкання, – П.Д.)...» (О.Р. Герні, «Хети // Руйнівники Вавилону», <https://profilib.org/chtenie/90017/o-garni-khetty-razrushiteli-vavilona-43.php>);

Можливо, що не лише семіти Аравії, а й брахікранні вірменоїди, вигнані із Середньої Азії фінськомовними скитами, витіснили прибульців із Індії брахікранних та темно-червоношкірих індоєвропейців із Близького Сходу далі на захід – до Європи та Африки:

«Науковці з Франції, Німеччини та США виявили свідчення «зворотного» генетичного обміну між європейцями та африканцями, який мав місце близько трьох тисяч років тому. Генетичному впливу піддалися навіть представники найбільш ізольованих африканських народностей – носії унікальних «клацальних мов». Дослідження опубліковано в журналі Proceedings of the National Academy of Sciences, коротко про нього пише New Scientist. Автори нового дослідження стверджують, що їм вдалося виявити сліди зворотного руху до східної Африки, що відбувся близько трьох тисяч років тому. Сліди цього генетичного змішування вченим вдалося виявити у мешканців Кенії, Танзанії та Ефіопії. Європейські риси вчені виявили навіть у представників койсанських народностей, відомих своїми «клацальними мовами». У всіх 37 осіб, ДНК яких було вивчено, вченим вдалося відшукати європейські генетичні сліди. Відповідно до міграційної моделі авторів, носії койсанських мов набули європейських рис пізніше інших африканців. Це сталося близько 900 – 1800 років тому і збіглося з міграцією койсанських племен зі Східної Африки до Південної...» («У африканців знайшли європейське коріння», <http://lenta.ru/news/2014/02/04/noisolation/>);

«Науковці вперше секвенували геном стародавнього африканця і з'ясували, що в генах мешканців континенту є набагато більше євразійського матеріалу, ніж вважалося раніше, – через таємничу зворотну міграцію з Євразії, що відбулася приблизно за тисячу років до нашої ери. Іншими словами, до Африки повернулися нащадки тих самих груп, які чотири тисячі років тому переселилися з Близького Сходу на Балкани і далі до Європи. Масштаби цього зворотного потоку виявились несподівано великими: до чверті населення Африканського Рогу склали євразійські мігранти. Потім вони, мабуть, поширилися всім континентом. «Питання ось у чому: що змусило їх раптом зірватися з місця і вирушити до Африки?» – Цікавиться співавтор статті Андреа Маніка (Andrea Manica). Очевидних кліматичних стимулів для цієї міграції поки не виявлено (ними ж могла бути екологічна катастрофа в Індії, – П.Д.). За даними археології видно лише, що прибуття близькосхідного населення збігається із початком культивування на сході Африки пшениці та вівса – тобто мігранти на своїй новій батьківщині допомогли розвинути сільське господарство» («Науковці дізналися про повернення давніх людей з Євразії до Африки», <http://lenta.ru/news/2015/10/09/backtoafrica/>).

Є багато доказів того, що брахікранія пов'язана з рівнем розвитку мозку. Брахікранними завжди були переважно нащадки горців (альпініди, динарїди, вірменоїди, більшість монголоїдів). Саме більш складні умови життя в гірських улоговинах, а також і перехід від збиральництва та скотарства до землеробства і спонукали більш інтенсивний розвиток мозку у брахіцефалів. Важливим фактором в цьому процесі був і рівень відповідальності за свою родину і співвітчизників. Холопи ж «батюшки царя» (білі «негри» за Троцьким) приречені були бути доліхоцефалами. Затриманню розвитку у них брахіцефалії дуже сприяла та і сприяє і зараз архаїчна бидлоутворювальна національна мовна картина світу (НМКС):

«Питання про вектор детермінованості національного менталітету та мови вирішується наступним чином: на етапі становлення етносу та його мови зовнішнє місце існування (клімат, рельєф, рослинність і інші фактори) відіграє вирішальну роль у формуванні генотипу народу (точніше, етнотипу народу, бо генетичним кодом менталітет не закріплюється, а передається разом із мовою та традиціями від покоління до покоління, – П.Д.), що включає основні риси національного характеру та національного менталітету. Ці риси відображаються в матрицях національної мови (насамперед у лексиці). На пізніших етапах розвитку соціуму роль довілля зменшується або зовсім перестає бути важливою, мова ж стає основним фактором спадкоємності національних особливостей характеру та менталітету, виконуючи роль «когнітивно-етнічної вакцини», за допомогою

якої пізнішим поколінням «щеплються» сформовані раніше національно-специфічні риси ментальності та характеру... Розуміння лексики як матеріалізації національного бачення світу передбачає щось більше, ніж те, що піддається логічному обчисленню та кодифікації. Такі категорії як дух народу, дух мови, краса та колорит мови, естетична насолода мовою і тощо виходять за межі формально-логічного опису і ставляться вже до сфери емоційної інтерпретації мовних фактів. У цьому сенсі поняття НМКС ширше і менш виразно, ніж поняття лексико-семантичної системи мови. Лексика стає втіленням національного світовідчуття (а, отже, і світосприйняття, – П.Д.), світоосмислення та світооцінки, коли людина починає її відчувати (несвідомо сприймати, – П.Д.), а стадії відчуття мови неминуче передують стадія знання, яка полягає саме у чіткому уявленні місця будь-якого слова у тривимірному семантичному просторі та у складі певної рубрики ідеографічної класифікації національної лексики... Лексика – головний елемент мови, яку розуміють як «будинок буття духу народу». У цій якості вона з повним правом може претендувати на роль картини світу – мовної картини світу того чи іншого народу, що несе в собі не тільки своє уявлення про світ, а й цінну інформацію про сам народ, його характер та ментальність... Ми вважаємо, що етнічний генотип (етнотип, – П.Д.) виявляється сильнішим за мовну «вакцину» і етнічні варіанти однієї й тієї ж мови зазнають більших змін, ніж національні характери та менталітети народів, яким ходом історії була нав'язана чужа мова. Відмінності НМКС етнічних варіантів однієї мови краще проглядаються і описуються не в термінах формального лінгвістичного опису, а в більш абстрактних категоріях типу «дух народу», «мелодика промови» і тощо...» (Олег Корнілов, автореф. дис. «Мовні картини світу як відображення національних менталітетів», <http://www.dissercat.com/content/yazykovye-kartiny-mira-kak-otrazheniya-natsionalnykh-mentalitetov>);

«Народ може й недосконалу мову зробити інструментом породження таких ідей, до яких спочатку не було жодних висхідних імпульсів, але народ не в змозі усунути внутрішні обмеження, що колись глибоко укорінилися в мові. Тут і найвища освіта не дає плодів. Навіть все те, що привносять ззовні наступні епохи, споконвічна мова пристосовує до себе і модифікує за власними законами» (Вільгельм фон Гумбольдт, «Вибрані праці з мовознавства», М., 1984, «Про відмінність будови людських мов та її вплив на духовний розвиток людства», (1830 – 1835), http://www.libma.ru/jazykoznanie/94_izbrannye_trudy_po_jazykoznaniiyu/p3.php);

«Мова – це в'язниця, з якої нам ніколи не вдасться втекти. Мова – це окуляри, без яких нам не розгледіти навколишній світ. Мова – слуга та пан. Мова – наш друг та ворог одночасно. Будь-яка мова змінюється під впливом різних факторів: зовнішніх чи внутрішніх. Вона ніби стежить за нами і фіксує всі найважливіші наші проблеми та хворі місця. Вона не дає ні збрехати, ні обдурити самих себе. Суспільство стає кримінальнішим, і мова слідом за ним. Суспільство піддається чужому впливу, і мова теж. Суспільство стає вільнішим, і мова відбиває це. Більше того, змінюючись, мова починає впливати на всіх людей, які говорять нею. Вибір між «брайтонським» і «радянським» – це не просто вибір, як говорити, а вибір, як думати і як жити» (Максим Кронгауз, «Мова моя – ворог мій?», <http://www.philology.ru/linguistics2/krongauz-02.htm>);

«Духовний досвід акумулюється у мові. І досвід цей може бути різним, у тому числі й злоякісним – він теж зберігається і накопичується в мові. Такі згустки зла, «родимі плями», можуть стати звичними для повсякденності та повсюдності стереотипами, шаблонами осмислення дійсності, рисами затишного будинку душі, що легко упізнаються. Живе собі людина, ціле суспільство у зрозумілому світі, розумі та душі зручно, ніде не тисне і не боляче. Але не дай Бог сколупнути таку «родимку», дістатися буквального сенсу таких розхожих стереотипів! Або від струсів і перегріву громадського організму значення і смисли деяких родимих слів починають розпухати, покриватися виразками... Весь знайомий, звичний, зручно зрозумілий світ розповзається на очах, перетворюючись на відмерлу тканину, що отруєє своїми соками живе. Будинок душі, що здавався міцним і

затишним, розвалюється, руйнуються склепи осмислень спільного життя, і людина залишається беззахисною. Меланома розуміння – те, що переживає зараз наше суспільство: усе, чого воно не торкнеться, перетворюється на власну протилежність. Демократія – у гру самозванських амбіцій, кооперативи – у посилення монополізації та потужний механізм інфляції, акції – у форму вилучення коштів у громадян, оренда – у засіб закабалення, правова держава – у гонку законотворчості на всі випадки життя... Мова йде про мову – «велику і могутню», як і великий та могутній російський духовний досвід...» (Доктор філософських наук Григорій Тульчинський, «Безмовна гласність», «Століття XX і світ», 1990 № 9, с. 44, <http://old.russ.ru/antolog/vek/1990/9/tulch.htm>);

«...становлення ментальності визначалося розвитком самої мови, і спеціальних роздумів заслуговує питання: мова розвиває форми ментальності або ж, навпаки, розвиток ментальності, явленої в якихось інших формах, керує змінами, що відбуваються в мові та визначає напрямки її розвитку? Відповідь, мабуть, буде проста: у загальному мірілі дій думка і мова розвиваються паралельно і спільно, але для кожної окремої людини, що вступає в ментальний простір російської мови, «думка спрямована словом» (див. також: [Трубецький, 1995])» (Володимир Колесов, «Російська ментальність у мові та текстах», <http://www.rulit.me/books/russkaya-mentalnost-v-yazyke-i-tekste-read-426966-37.html>).

18. Генетичні і інші характерні риси та звичаї українців

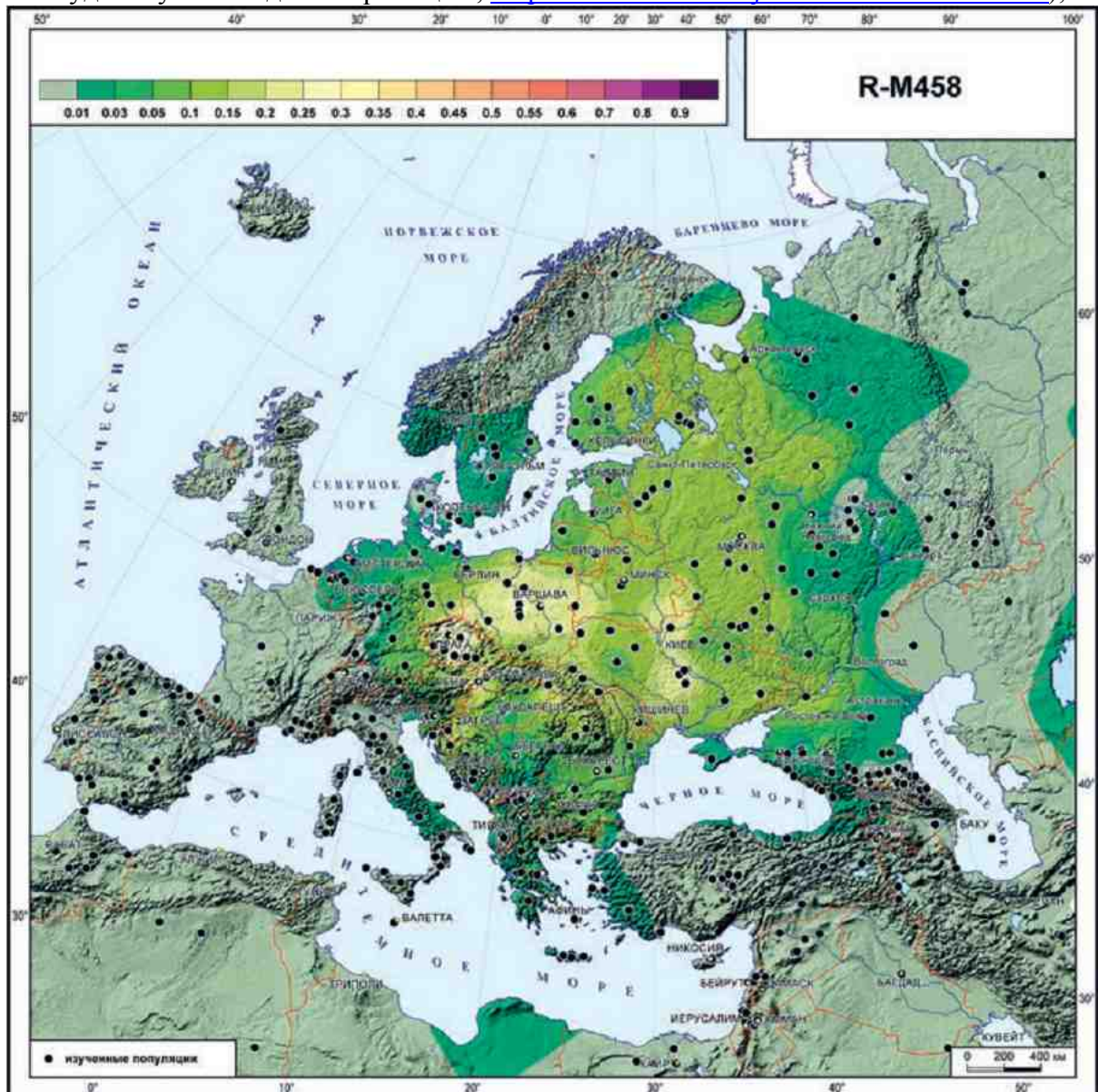
Українці, як і інші західні слов'яни, а також, як і більшість південних слов'ян (за винятком болгарів) і навіть як і сучасні брахикранні германці, що мають переважно європейський субклад **M458** гаплогрупи **R1a**, є також генетичними нащадками аланів і їх слов'янськомовних пращурів сарматів:

«Мова йдеться про гілку **R1a-M458**, яка ймовірно склалася на південних берегах Балтики, у міжріччі Одера та Ельби (насправді ж принесена до Європи сарматами та аланами з Центральної Азії, – П.Д.). Цей субклад на початку нашої ери однозначно знаходився в генофонді (слов'янськомовних, – П.Д.) східногерманських племен, що тут мешкали – ругів, варинів, лемовіїв. Якась частина цих людей опинилася під час Великого переселення народів у Скандинавії, друга стала західними слов'янами – лютичами, ободритами, руянами. Якщо ми поглянемо на конкретний субклад **R1a-M458-YP6289**, то він у сучасному світі виявлений в одного угорця, одного чеха, двох українців, двох шведів та одного данця – <https://www.yfull.com/tree/R-YP6189/>. Ось такий умовно слов'янський субклад, який вірніше було б називати слов'яно-скандинавським (точніше готоаланським, – П.Д.)» (Ігор Коломійцев, «Про генофонд шведських вікінгів», коментар до ст. «Історія вікінгів від палеогенетиків», http://генофонд.рф/?page_id=33011&cpage=2);

«Так ось до європейських гілок **R1a** відносяться наступні субклади: **L664** – його ще називають північно-західною гілкою. Хоч і нечисленний, але зате найдавніший субклад, що проник на територію Європи – причому ще до поділу спільного роду **R1a1a1** на азіатську і європейську гілки. Справа була десь сім тисяч років тому... На півночі Європи вони змішалися з автохтонами – гаплогрупою **I1**, а згодом їх метисна культура була накрита наступними індоєвропейськими племенами – вже так званої шнурової культури (бойових сокир). Вони також були **R1a1a1**, але вже відокремилися від майбутніх азіатів і несуть у своєму геномі субклад (мутацію, сніп) **Z283 (R1a1a1b1)**, **Z282 (R1a1a1b1a)** який в свою чергу – вже в Європі (вочевидь, все ж таки ще в Індії, – П.Д.) десь п'ять тисяч років тому розділився на три головні гілки: **M458 (R1a1a1b1a1 / R1a1a1g)**, – П.Д.) – так званий центральноєвропейський субклад «переважно балтсько-слов'янська гілка, що з максимальною частотою фіксується в Польщі, Литві, Чехії та Словаччині, але також абсолютно звичайна в Північно-Західній Росії (нащадки аланів-торків і русів-торків, – П.Д.) і на Південному сході України» (а також і з найбільшою густиною в Наддніпрянщині, – П.Д.) https://www.eupedia.com/europe/Haplogroup_R1a_Y-DNA.shtml; [https://ru.wikipedia.org/wiki/Гаплогруппа_R1a_\(Y-ДНК\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Гаплогруппа_R1a_(Y-ДНК)) (Справедливості заради зазначу, що автор статті в іспанській Вікіпедії називає його також і скандинавським з епіцентром в

Норвегії; вочевидь теж нащадки слов'янськомовних темно-червоношкірих аланів-торків і русів-торків, – П.Д.); **Z280 (R1a1a1b1a2)** – балтсько-слов'янська «с східноєвропейською міткою (вочевидь, карпатські та дніпровські балти – балтизовані і пізніше слов'янізовані фінськомовні скити, – П.Д.), зустрічається у всій Центральній і Східній Європі, західний кордон поширення простягається від Східної до Південно-Західної Німеччини і далі до Північно-Східної Італії. В середині гілки виділяється кілька кластерів, вивчених поки лише в загальних рисах: східнослов'янський (слов'янізовані дніпровські балти – раніше балтизовані фіни, – П.Д.), балтський, померанський, польський (балтизовані фінськомовні північні іллірійці, – П.Д.), карпатський (слов'янізовані карпатські фінськомовні тракійці і скити, – П.Д.), східно-альпійський, чехословацький і інші» [https://ru.wikipedia.org/wiki/Гаплогрупа_R1a_\(Y-ДНК\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Гаплогрупа_R1a_(Y-ДНК)); **Z284 (R1a1a1b1a3)** – скандинавський – «скандинавська гілка, найбільша концентрація якої в Норвегії. Також зустрічається в землях, де норвезькі вікінги влаштували свої колонії, наприклад, в деяких регіонах Шотландії, Англії та Ірландії» [https://ru.wikipedia.org/wiki/Гаплогрупа_R1a_\(Y-ДНК\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Гаплогрупа_R1a_(Y-ДНК)). Відносно третьої все зрозуміло – вона переселилася до Скандинавії (з Нижнього Подоння, – П.Д.), ще раз пропустивши місцеві гаплогрупи **II** через пляшкове горлечко, поетично назване англomовними дослідниками «Age of crushed skulls»... Основне питання: які з субкладів гаплогрупи **R1a** германські, а які слов'янські? Або балтські? Причому, як вам відомо, ніяких слов'ян і балтів цивілізовані середземноморські народи не знали. Вони знали тільки племена деяких германців (гермних / сермних / чермних – темно-червоних, – П.Д.) – причому самі ці племена дізналися як їх звать лише після завоювання ними цих самих цивілізованих народів. А сучасна термінологія тільки ще більше заплутує справу – адже прийняті зараз назви субкладів просто позначають центри їх сьгоднішнього географічного поширення. Одне зрозуміло: сьгоднішня наявність **R1a1a1b1a (1 або 2)** на будь-якій території свідчить про якісь міграції тих літописних давніх германців і подальше поширення племен, що несуть ту ж гаплогрупу, але званіх вже слов'янами. І, вочевидь, десь ще і балтів... І звичайно, що все начебто зрозуміло зі стародавніми і нинішніми скандинавами, а також зі слов'янами – правда, тільки в їх сучасному стані. Зрозуміло і те, що нинішні німці і давні германці (які представляли собою сплав **R1a** і **II**) зовсім не одне і те ж... «...**R1b-S21** стала домінуючою (кельтською, – П.Д.) гаплогрупою серед західноєвропейських німецьких племен, але залишилася в меншості проти **II** і **R1a** в східнонімецьких племенах, в тому числі тих, які виходили зі Швеції, наприклад, готи, вандали і лонгобарди». Але ж я-то якраз [веду мову] про східних – які і наводили шереху – західні прокинулися набагато пізніше, коли території звільнилися, а їх суперники виснажили себе у кровопролитних війнах. Загалом, куди поділися ті давні германці? Готи, вандали і бургунди? Гепіди, герули і лонгобарди? Руги? Бастарни, врешті-решт? Не могли ж вони зникнути без сліду? Ні. Тоді який субклад повинен маркувати їх присутність? **L664**? Можливо. Шкода тільки, що локалізований він виключно в Північній Європі і ніяк не простежується на легендарних шляхах мандрів германських племен за часів Великого переселення народів. Якщо тільки англї з саксами? Хоча, мені здається, що, дивлячись на поширення цього сніпа на Британських островах, на всякий випадок не варто забувати і про зовсім легендарні часи – тобто про ірландські племена богині Дану і фоморів. **Z283** → **Z282**? Ті ж питання. Та й замало якось їх від загальної кількості. Невже всі згинули в горнилі битв? Або на любовному ложі слабенькими виявилися? Тим більше що неприємний дисонанс в загальноприйнятій історичній картині вносить ще й істотна присутність на тих же Британських островах субкладів, що вважаються споконвічно слов'янськими: в Йоркширі – тобто там, де осіло більшість данів (нащадків вестготів і інших «донців» аланів-торків і русів-торків з Салтово-Маяцької АК, – П.Д.) – **M458 SNP L1029**; батьківських балтсько-слов'янських **Z282** (включаючи і туранські **Z280** та **Z92** нащадків фінськомовних північних іллірійців і таких же фінськомовних скитів, – П.Д.) і **Z93 (R1a1a1b2** прототюрксько-германськомовних саксів, – П.Д.) – власне в Британії; в

південній же Британії та західній Ірландії є істотна присутність старшого центральноєвразійського субкладу **Z280 (R1a1a1b1a2** нащадків фінськокомовних аборигенів Європи початку нашої ери, – П.Д.). А також північноєвразійської гілки SNP **Z92**, яка вважається балтською, плюс умовно-слов'янських східної і північної карпатських гілок (фінськокомовних скитів і іллірійців, спочатку балтизованих савроматами, а потім слов'янізованих нащадками сарматів / сермендів античними германцями готами, – П.Д.). Ні, з хронічок відомо, звичайно, що завойовуючи Британію, (тоді ще слов'янськомовні, – П.Д.) англів вербували у своїх сусідів – слов'янського племені варнів цілі дружини воїнів – так. Але невже ж вони так сильно розплодилися на родючих нивах британських жінок? Знову ж. Ще один пунктик. Присутність субкладів, званих слов'янськими і балтськими в регіонах, які зазнали колись експансії давньогерманських племен, також картини зовсім не прояснює... Ні, звичайно, якщо подивитися на карту розподілу субкладу **M458** (гото-аланського субкладу **R1a1a1b1a1 / R1a1a7 / R1a1a1g**, – П.Д.), то, я думаю, що можна прийняти саме цю гаплогрупу як одну з основних для давніх (античних, – П.Д.) германців. Можна, можливо. Але ж ми її вже приймаємо як одну з основних для слов'ян (нащадків сермендів / сарматів і аланів, – П.Д.). І? Як тоді відокремити германців від слов'ян – крім як за мовою? Питання для науки так і залишається питанням...» (Влад Смолич, «Карти **R1a**. Куди загубилися давні германці?», <http://vls-smolich.livejournal.com/174188.html>);

Мал. «Географія гаплогрупи **R-M458** Y-хромосоми у Європі»;

«Карта демонструє найвищі частоти цього маркера у західних слов'ян (поляків та чехів), де він становить чверть генофонду, і дещо знижені частоти у навколишніх популяціях. Поширення цього маркера на захід обмежено прилеглими популяціями німців (ймовірно, що асимілювали західнослов'янські групи, які раніше населяли ці території). На схід зони високих частот гаплогрупи **R-M458** поширюється далеко, захоплюючи весь ареал східних слов'ян. Характерно, що ця східна експансія більш виражена у лісостеповій зоні (у українців; тобто у нащадків полян-русів / готоаланів, – П.Д.), ніж у лісовій (білоруси та росіяни). Ще більш цікавою є обмеженість експансії на південь: у південних слов'ян та неслов'янських народів Балкан (угорці, румуни) частота цієї гаплогрупи мала, причому простежується відповідність генетичного «кордону» високих частот **R-M458** та географічного кордону Карпат. На північ від цього гірського хребта розташована зона максимальних частот гаплогрупи, а на південь від Карпат частота різко знижується. Вочевидь, Карпати виступили у ролі географічного бар'єру для потоку генів, перешкоджаючи поширенню цієї гаплогрупи на Балкани. Зазначимо, що на відміну від **R1a** в цілому, що зустрічається хоча б з низькими частотами в будь-якому регіоні Європи, **R-M458** поширена лише по всій Східній Європі, сусідніх територіях Західної Європи та на Балканах, але практично повністю відсутня на більшій частині Західної Європи – на Піренейському півострові, Франції, Британських островах, значній частині Апенинського і Скандинавського півостровів, а також відсутня за межами Європи – і в Передній Азії, і в Сибіру» (Олег Балановский, «Геногеографія гаплогруп Y-хромосоми в Європі», http://генофонд.рф/?page_id=5629).

Дуже низька концентрація в Сконе нащадків носіїв гаплогрупи **R-M458** гаутів вказує на те, що гаути, як і грутунни, і вількіни, були не асимільовані, а поступово витіснені свеями з цієї території. Бо в Сконе дуже низькою є концентрація не тільки **R-M458**, а і взагалі всієї гаплогрупи **R1a**, а, отже, і скандинавської гілки **Z284 (R1a1a1b1a3)**, найбільша концентрація сучасних носіїв якої має місце лише на первісній території мешкання свеїв і в Норвегії. Отже, якщо майже всі велетенські грутунни = руси поступово перебралися на терени України, то споріднені їм гаути і вількіни = вільтини повернулися на південне узбережжя Балтійського моря і стали відомими як велети / вільці = лютичі.

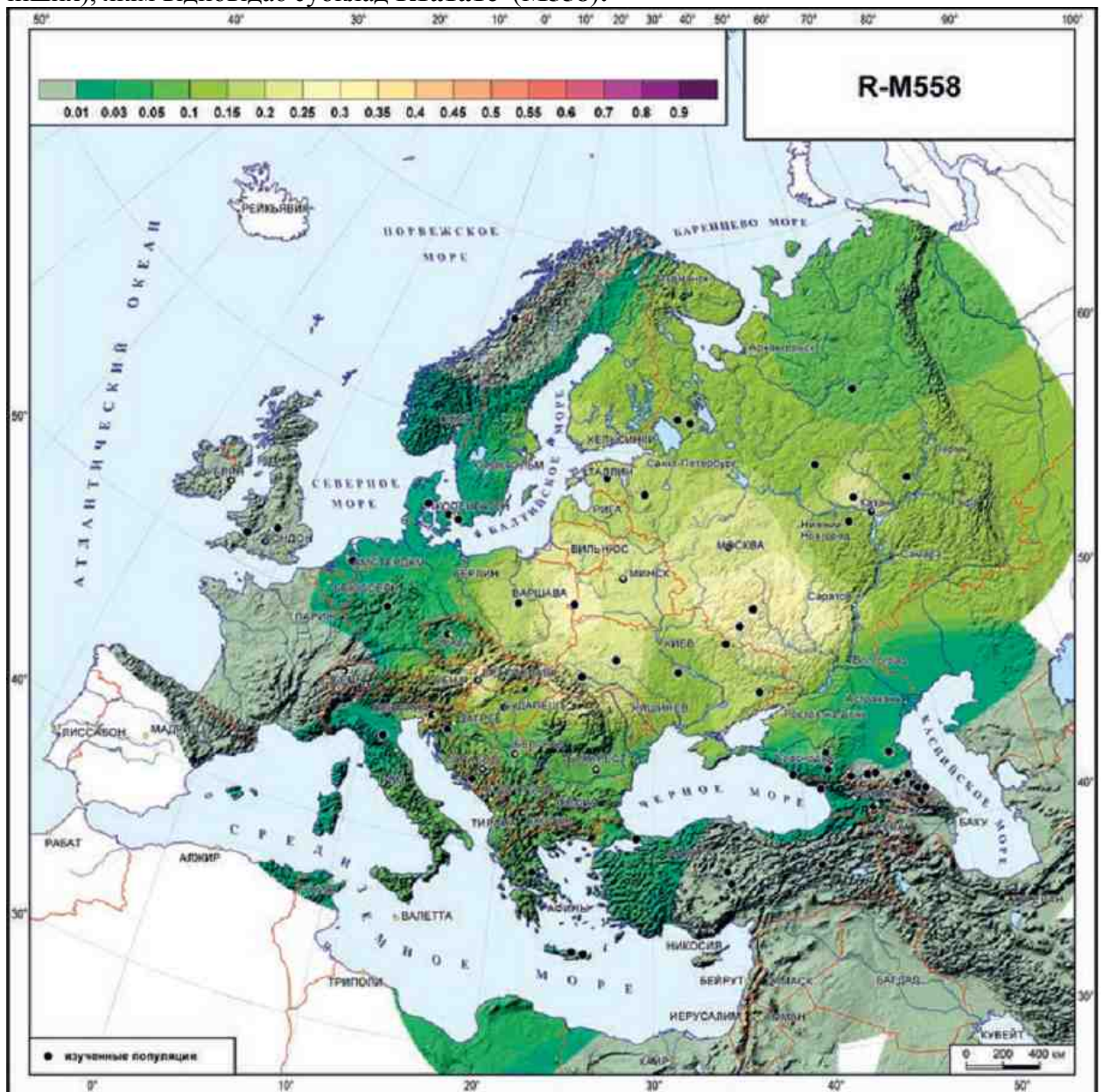
Але ж прапор Швеції так і залишився жовто-синім, як і прапори Нижньої Австрії, населеної в античності грутуннами = хорутанами, і України, населеної в античності пращурами українців грутуннами = хросами / русами. Жовтий колір хреста у шведів означає щедрість. Синій – символізує відданість, щирість та справедливість шведів. Скандинавський хрест можна зустріти і на прапорах деяких українських і нині російських регіонів та міст — Волині та Ставропольщини.

Всі ж балтійські, північні і карпатські гілки гаплогрупи **R1a**, що відповідають нащадкам скитів, агатірсів, фінськомовних тракійців і іллірійців, в Україні присутні в дуже незначній кількості:

«...показано, що у всіх балтійських, північних, карпатських гілках гаплогрупи **R1a** переважають поляки і росіяни (нащадки фінськомовних скитів і північних іллірійців, – П.Д.), в меншій мірі німці, ще в меншій мірі українці і білоруси... Венети і венеци – племена, які багато хто вважає давньослов'янськими (точніше, фінськими пращурами північних поляків і північно-західних росіян, спочатку балтизованих савроматами, а потім слов'янізованих сарматами / сермендами і їх нащадками античними германцями, – П.Д.)... Субклад **Z280** гаплогрупи **R1a** утворився приблизно 4900 років тому (на батьківщині туранців Алтаї, – П.Д.). Це, так званий, «субклад Російської рівнини». На нього припадає 30% від усіх носіїв гаплогрупи **R1a** в базі даних IRAKAZ, що містить 4768 гаплотипів з виявленими сніпами або гілками гаплогрупи. Рештою головних субкладів гаплогрупи **R1a** є скандинавський **Z284** (27%), європейський (протослов'янський готоаланський, – П.Д.) **M458** (17%), південно-східний (азіатський, – П.Д.) **Z93** (14%) і європейський північно-західний **L664** (9%)... Молодша ДНК-лінія (субклад **Y2613**) має велику перевагу за етнічними росіянами (67%), далі йде Фінляндія (14%), решта розподілена за п'ятьма

регіонами (по кілька відсотків на регіон), причому польських і німецьких гаплотипів, не знайдено. Так що віднесення венедських гаплотипів від кінця I тис. до н.е. до Германії знову безпідставно. Вони мають східнослов'янське (точніше, фінське, – П.Д.) походження, причому там майже виключно виступають (фінські, – П.Д.) пращури етнічних росіяни... У нижчому субкладі **Y2910** учасники проекту, які заявили себе як росіяни, складають 95% від всіх (5% – українці). Так що віднесення венедських гаплотипів від середини I тис. до н.е. до Германії знову безпідставно, якщо венедський субклад – східно-карпатської гаплогрупи **R1a**. Вони мають переважно східнослов'янське (насправді туранське – фінське, – П.Д.) походження» (Анатолій Кльосов, «Венети, венеди за даними ДНК-генеалогії», <https://cyberleninka.ru/article/n/venety-i-venedy-po-dannym-dnk-genealogii>).

Отже українці є нащадками переважно слов'янськомовних сарматів (гутів / юечжів, караболгар та каракозар), аланів та готоаланів, яким відповідає західно-євразійська гаплогрупа **R1a1-M198** з субкладом **M458** включно, а також і балтськомовних савроматів (яньцай = антів, роксолан, спалів, борусків = прусів, царських усуней язаматів, язигів і інших), яким відповідає субклад **R1a1a1c*(M558)**:

«Другий європейський субваріант **R1a** позначається за назвою маркера **R-M558**. Філогенетично він братній (для мтДНК у таких випадках прийнято говорити «сестринський», але йдеться про Y-хромосому) для **R-M458**. Обидва ці маркери поширені

подібним чином: **R-M558** теж поширений переважно у Східній Європі, теж рідше зустрічається на Балканах, заходить із низькими частотами в сусідні регіони Західної Європи, і так само, як і **R-M458**, практично відсутній за межами Європи. Ареали цих субтипів перекриваються і в зоні їх максимальних частот у західних і східних слов'ян. Основна відмінність між патернами поширення **R-M458** і **R-M558** полягає лише у більшій приуроченості до західної чи східної частини їхнього загального ареалу... **R-M558** має схильність до сходу їхнього загального ареалу.

Він зустрічається з частотою понад 30% в обох вивчених за цим маркером популяціях південних росіян (включно з ерзянами 35,3% і мокшанами 29,2%, фінізованими карпатськими племенами, – П.Д.); складає 20-25% у білорусів, поляків, словаків, західних українців; знижується нижче (або значно нижче) 20% у центральних росіян, чехів, центральних та східних українців та чехів. Втім, **R-M558** вивчений для значно меншої кількості популяцій, ніж **R-M458**, і тому карта його поширення може значно уточнитися у майбутньому. Ми бачимо, що навіть ця основна різниця між патернами поширення **R-M558** та **R-M458** виявляється у невеликих відмінностях частот і має досить складну географію» (Олег Балановский, «Геногеографія гаплогруп Y-хромосоми в Європі», http://генофонд.рф/?page_id=5629).

Утворилася ж лінія **R1a1**, очевидно, на Індійському субконтиненті:

«Опубліковані в 2007 році дослідження С. Шарми підтримують індійське походження лінії **R1a1** серед брахманів. Автор вказує на дуже поширену присутність **R1a***, спадкової групи, що походить від **R1a1**, серед кашмірських брахманів і аборигенів індійського племені сахарія (подібно до «сакаліба» – «темно-червоні, вишневі», – П.Д.). Сенгупта стверджує, що «міграції в період раннього голоцену з Північно-Західної Індії (включаючи долину річки Інд) передали **R1a1-M17** хромосоми як центральноазійським, так і південноазійським племенам». Про давню міграцію населення з Y-гаплогрупою **R1a1a (M17)** з Південної Азії в Європу говорять дослідження Пітера Андерхілла, що побічно підтверджує теорію про міграцію (брахікранних і темношкірих, – П.Д.) пращурів частини сучасних європейців (а отже і українців, – П.Д.) з Індії» («Теорія міграції з Індії», <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/592043>; http://www.bharatiya.ru/istoki/teor_ishod.html).

Взагалі ж за Y-гаплогрупами населення України є найбільш гомогенним в усій Європі:

«Частотні розподіли гаплогруп у різних українських популяціях мають схожі патерни. На графіках багатовимірного шкалювання українські популяції не утворюють кластерів, що відображають великі регіональні об'єднання (наприклад, захід, північ та схід України). Географічно віддалені популяції можуть бути поруч, а територіально близькі популяції – бути генетично відокремленими. Виявляються кілька невеликих кластерів із 2-3 географічно сусідніх популяцій, що відповідають таким історичним територіям, як Галичина, Волинь, Сіверщина, Наддніпрянщина, Слобожанщина та Західне Полісся. Коефіцієнт кореляції Спірмена, розрахований на підставі генетичних та географічних відстаней між українськими популяціями, виявився практично рівним нулю та статистично незначущим ($r_s = -0,03$; $p > 0,05$). Тобто географічна відстань між українськими популяціями не визначає генетичної подібності чи різниці між ними. Вочевидь, історично документовані міграції чоловічого населення в межах української території (українське козацтво, заселення звільнених від кочівників східних територій) були інтенсивними, різноспрямованими та різнопротяжними. У результаті висока рухливість населення спричинила гомогенність сучасного українського генофонду. При цьому навіть популяції на периферії етнічного ареалу, що відносяться до зон змішування (Закарпаття, Буковина, Слобожанщина), за спектром та частотами гаплогруп Y-хромосоми характеризуються вищою генетичною подібністю з іншими українськими популяціями, ніж з сусідніми народами, що відображено на карті генетичних відстаней українців від інших європейських етносів» (Утевська О.М., Агджоян А.Т. та ін.,

«Подібність українських популяцій з різних територіальних підрозділів за маркерами Y-хромосоми», http://nbuv.gov.ua/UJRN/feeo_2013_13_88).

Нашадками ж довгоногих сарматок є не лише українки, а і мешканки багатьох європейських держав, що пов'язано з міграціями просторами Європи нащадків слов'янськомовних сарматів темно-червоношкірих античних германців і аланів:

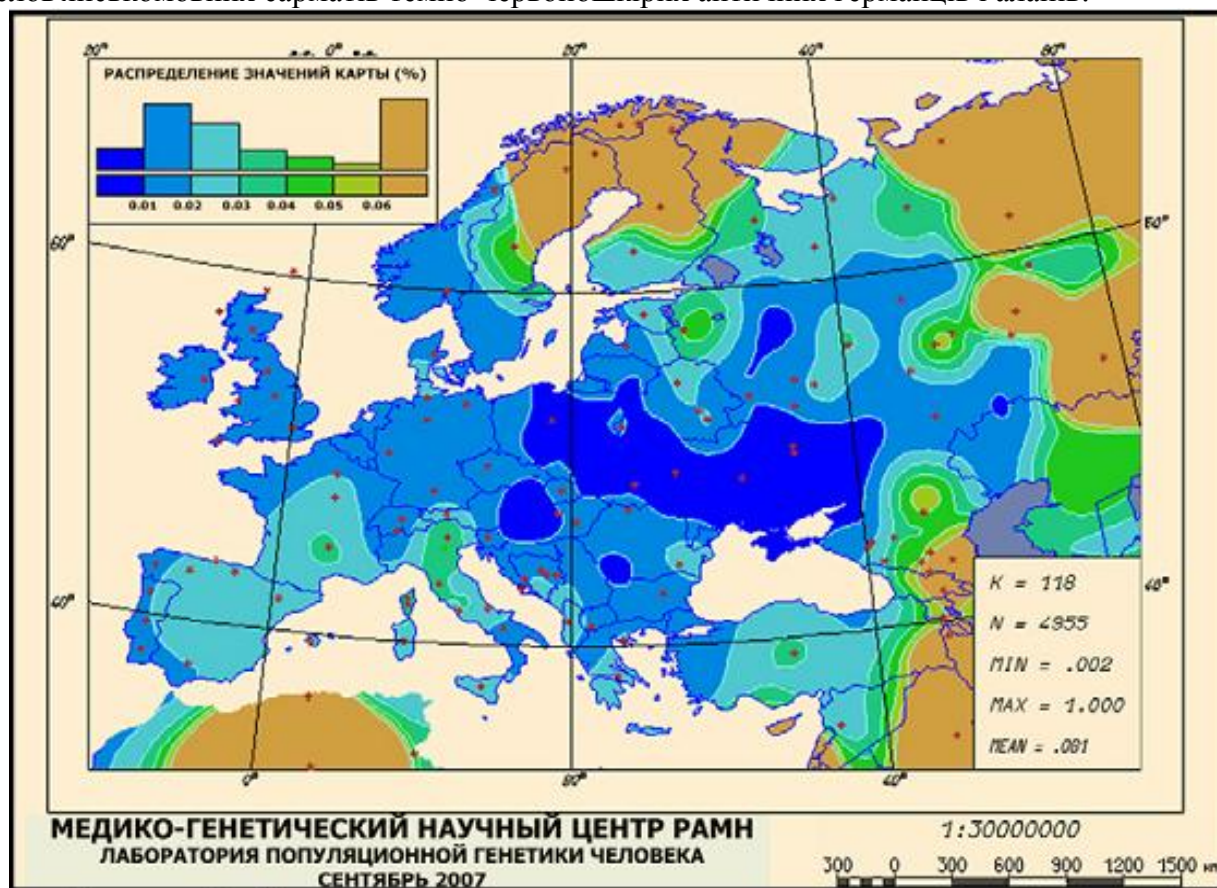

Рисунок 9. Генетические расстояния от украинцев по частотам гаплогрупп мтДНК

Генетична спорідненість українок з мешканками сусідніх з Україною регіонів Європи за частотами гаплогруп мтДНК.

Українцям, як і їх пращурам велетням гаутам і грутуннам, притаманні високий зріст, довгі ноги, широкі плечі та інші наступні особливості:

«Відповідно до поглядів Федора Вовка і його учнів і послідовників, для українського антропологічного типу властиві такі ознаки: високий зріст, довгі ноги, широкі плечі, смаглявий колір обличчя, темне кучеряве волосся, кругла голова, довгасте обличчя з високим і широким чолом, темні очі, прямий ніс, дуже розвинена витягнута нижня частина обличчя, невеликий рот і малі вуха. За Федором Вовком українське населення складається якщо не в більшості, то в дуже значній частці з високорослих. Звичайний зріст українця становить 1670 – 1673 мм. Особливо високий зріст мають кубанські козаки (1701 мм), нащадки поселених тут в XVIII ст. запорізьких козаків. Не менш високий зріст мають гуцули (1690 мм), а також українці південного Поділля, Херсонщини та зокрема Катеринославщини, де, як записує Федір Вовк, зріст українців перевищує навіть зріст гуцулів. При загальному підвищенні зросту українського населення на Поділлі, Київщині, Полтавщині зріст української людності, в свою чергу, знижується у бойків, лемків, на Волині, в північній Чернігівщині, на Харківщині та Воронежчині. Зниження зросту на цій території Ф. Вовк пояснює тим, що «в цих місцевостях українське населення перемішалось з литовськими, польськими та великоруськими племенами» (підручник Ф.

Вовка, с. 16-19)» (Віктор Петров, «Походження українського народу // антропологічні (расові) особливості українців», http://www.ahmerov.com/book_1196.html; [http://www.ahmerov.com/book_1196_chapter_8_ANTROPOLOGCHN_\(RASOV\)_OSOBLIV_OST_UKRANSKOGO_NARODU.html](http://www.ahmerov.com/book_1196_chapter_8_ANTROPOLOGCHN_(RASOV)_OSOBLIV_OST_UKRANSKOGO_NARODU.html));

«...Довжина ноги українців перевищує цей показник у поляків і білорусів, а особливо – у росіян. За обчисленнями іншого антрополога – А. Іванівського, українці належать до групи племен з найдовшими ногами. В одній з українських газет я прочитав інтерв'ю з балериною М. Плісецькою. На запитання кореспондента, чому її московська балетна трупа майже повністю складалася з українців (нащадків високорослих і довгоногих гаутів / гьотів / йотунгів / ютунгів / вітінгів – вітязів, гарудів / грутуннів / гревтунгів = хоротів / хорутан і хросів / хурусів / русів – велетнів, – П.Д.) балерина відповіла: «Українці мають дуже талановиті ноги». Не знаю, що вклала балерина в поняття «талановиті ноги», але довжина ніг у артиста балету має першорядне значення. За антропологічними ознаками українці мають більшу спорідненість з південними і західними слов'янами (за винятком поляків), ніж з великоросами, білорусами, поляками. Дослідники в минулому відносили українців до високорослих народів. Росіян, білорусів, поляків – до низькорослих...» (В'ячеслав Киричок, «Антропологічні відмінності українців і росіян», <http://h.ua/story/345760/>, <http://samizdatt.net/index.php?newsid=8281>);

«Чорноморські [козаки] зовсім відмінні від інших козаків, більш схожі на мешканців Кавказу (нащадків сарматів – аланів та торків / таркасів / черкасів, – П.Д.), ніж на слов'янина Росії... Передбачається, що вони ведуть своє походження від казахів (касогів, – П.Д.), кавказького племені, все ще існуючого. Вони, в найбільшій частині, високі і добре складені; стрункі; атлетична форма з профілем зазвичай грецьким або римським; волосся завжди темно-коричневе або чорне; і азіатська кров надає їх рисам пікантний характер, настільки звичайний для східних людей. Я не буду намагатися описувати історію їх кровопролитних воєн з турками і татарами, вони були протягом століть великими прихильниками хреста – сторожовими псами, які охороняли кордони Європи в цьому регіоні від спустошливих набігів фанатичних орд Магомета... Реальний факт, що не існує любові між ними і мусковітами старої Росії, що відносяться один до одного з взаємною підозрілістю; і їх ненависть така, що вони рідко спілкуються без того, щоб не дійти до рукопашної. Козак, зі свого боку, називає росіянина неблагородним, підлим негідником, позбавленим як величі душі, так і зросту; як безпринципним, так і таким, що не повертає до себе за натурою... Серед всіх козаків Російської імперії чорноморські (українські, – П.Д.) вважаються друзями і ворогами, самими хоробрими – їх доблесний брат на Дону рішуче підтверджував свою власну слабкість» (Едмонд Спенсер, «Подорож до Черкесії, Кримської Татарії і т.д.», Лондон, 1839, 3-є вид., <http://www.pandia.ru/text/77/156/24240-3.php>, http://apsnyteka.org/467-spenser_puteshestvia_v_cherkesiu.html);

«Говорячи про відвагу козаків, не зайвим буде сказати також про те, які їхні звичаї і заняття. Відомо, що серед цього народу зустрічаються взагалі люди досвідчені у всіх ремеслах, необхідних у людському житті, як то: теслі, які вміють будувати як хати, так і судна, екіпажні майстри, ковалі, зброярі, кожум'яки, шорники, шевці, бондарі, кравці та т.д. Вони дуже вправні у приготуванні селітри, яка в достатку видобувається в цьому краї; з неї вони роблять чудовий порох; жінки у них займаються пряжею льону і вовни, з яких вони виробляють полотна і тканини для свого вживання. Всі вони добре вміють обробляти землю, сіяти, жати, пекти хліб, готувати різні сорти м'яса, варити пиво, робити мідь, брагу, курити горілку та інше... Вони кмітливі і проникливі, дотепні і щедрі, не прагнуть стати багатіями, але найбільше дорожать своєю свободою, без якої вони не могли б жити; це головна причина, чому вони настільки схильні до бунтів і повстань проти місцевих вельмож, як тільки відчують утиски останніх, так що рідко проходить більше 7 або 8 років без того, щоб вони не повставали проти вельмож. Втім, це люди віроломні і підступні (для ворогів, – П.Д.), яким ні в чому не можна довірятися. Вони надзвичайно міцної статури, легко переносять холод і спеку, голод і спрагу; невтомні на війні, мужні, сміливі і часто

настільки зухвалі, що не дорожать своїм життям. Найбільше вони виявляють спритності і стійкості в битві, коли перебувають у таборі, тобто під прикриттям возів (бо вони дуже влучно стріляють з рушниць, які складають їх звичайну зброю), і при обороні укріплень; недурні вони і на морі, але верхи на конях вони не настільки вправні... Козаки високі на зріст, сильні і моторні; вони люблять добре одягатися, що особливо помітно, коли їм вдасться пограбувати сусідів; в інший же час вони носять одяг досить скромний. Вони користуються від природи прекрасним здоров'ям... Козаки рідко помирають від будь-якої хвороби, хіба тільки в глибокій старості; більшість вмирає під час воєн, складаючи голови на полі битви...» (Гійом Левассер-де-Боплан, «Опис України», <http://www.vostlit.info/Texts/rus12/Boplan>).

Як бачимо, не тільки в євреїв, а й в українців є несвідома солідарність, яка консолідує їх за потреби і без вольового примусу авторитарним врядуванням (деспотією), що ними зневажається. Підтвердженням цього є не тільки російська народна мудрість, що відображає наявність серед українців великої кількості інтровертів-сенсориків-логіків-раціоналів (ISTJ): «Там, де хохол пройшов, єврею робити нічого»; «Хохол без «лички» не хохол», а і значна роль українців у колишній СРСР:

«Ймовірно, в жодному іншому типі почуття відповідальності та прагматичності не розвинені так сильно, як в інтровертах-сенсориках-логіках-раціоналах (ISTJ). Заради відповідальності ці інтроверти опановують навички спілкування, висловлювання своїх думок та встановлення міжособистісних контактів у будь-який момент – лише тому, що «так треба». У певних обставин вони можуть здаватися такими відкритими та товариськими, що їх можна вважати екстравертами. Але не робіть цієї помилки: будучи найзакритішими з усіх шістнадцяти типів, ці інтроверти лише надягають маску екстраверта при необхідності, а їхня внутрішня сутність при цьому не змінюється. Коріння виняткової відповідальності ISTJ лежить у сенсорній перевазі їхньої функції збору інформації. Іншими словами, увага ISTJ спрямована всередину і зосереджена на об'єктивних, миттєвих, конкретних та реалістичних даних. Живучи «тут і зараз», вони не роблять припущень і нічого не приймають на віру. Все, що трапляється їм на очі, вони осмислюють об'єктивно та матеріалістично (логіка), а потім негайно організують та розкладають по полицях (раціональність). Оскільки для них це дуже просто і природно, вони очікують на таку ж поведінку буквально від усіх оточуючих. Вони надзвичайно вимогливі і вдома, і на роботі, і навіть на відпочинку, їм часто буває властиво нав'язувати іншим людям свою волю. Деяким вони здаються надмірно нетерплячими, наполегливими та впертими. Як і INTJ, з якими вони поділяють три спільні уподобання (інтроверсія, логіка та раціональність), вони часто демонструють чудові успіхи в навчанні та роботі, нерідко досягаючи високого становища – староста класу, менеджер проекту та лідер спільноти, яке може здаватися непридатним для інтровертного типу. Але ISTJ не вважають, що їм це не підходить, вони просто виконують свій обов'язок – «роблять те, що мають робити» (хоча і не те, що для них природно. Безсумнівно, «обов'язок» – ключове слово мантри ISTJ, як і всіх інших раціональних сенсориків. Для них головне – це результат, тому вони віддають перевагу не зручній і звичній інтроверсії, а складній і тій, що забирає сили екстраверсії)... Будинок ISTJ можна впізнати здалеку: у дворі кілька акуратних кущиків і рослин, будинок, швидше за все, пофарбований в пастельні кольори, велосипеди та іграшки заховані, загалом, – скромно, але зі смаком. Нічого зайвого, і все на своєму місці... Щодо близьких стосунків, слово ISTJ цінується на вагу золота: якщо він сказав: «Я тебе люблю», можна бути впевненим, що він залишиться вірним цьому почуттю протягом довгих років – навіть якщо говорить про це він не дуже часто. Причина цього проста: ISTJ вважають, що справи говорять краще, ніж слова, і справжнє кохання виявляється у діях, а не у піднесених промовах – бути поруч із коханим щодня, допомагати йому у скрутну хвилину, стати для нього підтримкою та опорою. Цей невербальний стиль вираження прихильності часто стає причиною того, що ISTJ вважають байдужими та безсердечними. Але це не так. ISTJ, безумовно, має почуття, які

вони демонструють за допомогою свого приголомшливого почуття відповідальності. (Безперечно, вони воліли б померти, ніж здаватися комусь безвідповідальними.) Вони абсолютно вірні – і людям, і установам – і часом їхнє почуття обов'язку доходять до фанатизму. З них виходять чудові солдати, і буквально, і фігурально...» (Отто Крегер, Дженет Тьюсон, «Типи людей: 16 типів особистості, що визначають, як ми живемо, працюємо і любимо» / «Робити те, що маєш робити», <http://udik.com.ua/books/book-546/chapter-18673/>; <https://lektsii.com/3-100026.html>);

«Стале парадоксальне поєднання у соціальному бутті українців найпереводіших рис із глибоко архаїчними призвело до формування у них такої найбільш значущої риси ментальності, як химерність (скажімо, саме слово «химерний» характерне для поетичного лексикона того ж таки Т.Г. Шевченка). Як відомо, химери – фантастичні істоти, які поєднують у собі взагалі не поєднувані риси. Так само і в ментальності українців, навіть на несвідомому рівні оптимізм химерно переплітається з фаталізмом, індивідуалізм – з готовністю до всіляких (часто навіть зайвих) компромісів, прагматизм (діловитість, досягнення практично корисних результатів, – П.Д.) йти в обхід» (навіть попри здоровий глузд; як правило, відмова від миттєвої вигоди, щоб уникнути неприємностей у майбутньому, – П.Д.), тобто та риса, про яку французький мандрівник Г. Де Боплан колись сказав: «У них немає нічого простого». Ця тема, безумовно, заслуговує на окрему детальну розробку» (Ігор Рассоха, «Народи, що випередили свій час, і суспільства, що випали з історії», http://www.hrono.ru/libris/lib_r/rass33vrem.html);

«Діалог із природним середовищем проявляється в емоційно-поважному ставленні до землі, рідної природи загалом і, як наслідок, у надзвичайній працездатності та працелюбності української народності. У зв'язку з останнім часто говорять про «антеїзм» (слово походить від імені давньогрецького мітичного персонажу Антея, який черпав свої життєві сили у постійному зв'язку з матір'ю-землею) як специфічну рису українського менталітету» (О.К. Бичко, І.В. Бичко, «Феномен української інтелігенції. Спроба екзистенційного дослідження», <http://thales2002.narod.ru/byczkoint2.html>);

«Згадаймо приказку, – до армійської частини привезли новобранців. Росіянин насамперед цікавиться, де їдальня, українець – де сержантська школа. З дуже глибоким підтекстом жарт. Якщо під «армійською частиною» розуміти СРСР... то роль у ній українців проглядається непогано». Справді, не лише велика питома вага українців серед сержантського та офіцерського складу «Радянської» армії – факт загальновідомий, а й величезна кількість господарських та партійних керівників різних рангів, розкиданих всіма регіонами та країнами колишньої СРСР» (Сергій Беляев, «Загадка української душі. Особливості менталітету українців» <http://www.navigator.lg.ua/arts.php?mode=r&art=r0073>);

«Не можна при цьому забувати і про те, що за «радянських» часів населення України було незмінним і основним постачальником кадрів у вищі ешелони державної деспотії. Як зауважив один вітчизняний історик, «до кінця правління Хрущова керівництво ЦК КПРС складалося на 40% з вихідців з України. І переворот 1964 року продемонстрував одну цікаву особливість: критична маса українців у Москві була такою, що на зміну українцю Хрущову міг прийти лише українець Брежнев – за підтримки українців Підгірного, Семичастного, Шелеста...» (Олександр Мучник, «Філософія гідності, прав людини», http://samlib.ru/m/muchnik_a_g/book1954.shtml);

«Ми пробачили борги, чорт зна кому – КНДР, Кубі, Африці, Латинській Америці та багатьом іншим, а ось Україні не те що не пробачили ні копійки, але ще й посадили її на такий дорогий газовий тариф, якого не знає жоден газовий споживач у світі. А газ не кремлівський, а тюменський, тобто Ханти-Мансійський. За «радянських» часів ці родовища розробляло багато українців, родинами. Концентрація етнічних українців була такою, що Ханти-Мансійський округ жартома називали тоді Хохло-Мансійським. Економіка СРСР узагалі побудована руками татар та українців. Це були мобільні та заповзятливі національності в СРСР. Те, як зараз чинить Росія стосовно України, не

можна назвати нічим іншим, як підлістю...» (Саша Келлер, «Лист Путіну та сповідь», <http://newrezume.org/news/2016-01-27-12894>);

«Українську діаспору складають працелюбні та вольові люди, які сприяють розвитку і провінції, і великих міст Аргентини» (посол Аргентинської Республіки в Україні Мігель Ангел Кунео, http://media.ukr-info.net/smi/view_article.cgi?sid=3&nid=2073&aid=24177).

І всьому цьому суттєво сприяють несвідомі лінгвопсихічні установки благодатної української мовної картини світу (МКС). Несвідомі ж лінгвопсихічні установки бидлоутворювальної російської МКС, навпаки, призводять до психічної інфантильності російськомовних людей, які через це потребують тотальної опіки а, отже, і захисту жорстокою державною деспотією. Тому-то протягом багатьох століть українців, на відміну від росіян, нікому не потрібно було захищати ні від самих євреїв, що мешкали на їх теренах, ні від єврейського протекціонізму. У російськомовних же людей несвідома солідарність відсутня, і вони можуть бути консолідовані лише жорстокою деспотією:

«Серед людей можна теж собі уявити ці два типи солідарності. Солідарність несвідома, або безпосередня, і солідарність – «через фокус». У першому випадку люди прагнуть однієї мети без видимого наказу когось – це, скажімо, випадок бджолиний чи єврейський (і український, – П.Д.); у другому випадку люди роблять спільну справу тільки за наказом свого видимого ватажка чи деспота – це, скажімо, випадок бичачий чи російський... Ці два типи психіки, до яких за приналежністю тяжіють два розглянуті нами народи, є, на мій погляд, свого роду фатумом. Ця різниця психічної структури і зумовлює полярність стихій єврейської та російської, принаймні, у площинах політичної та суспільної... Отже, взаємовідштовхування росіян, за явно вираженої їхньої ж любові до російськості, є для мене фактом. Але цей факт повинен мати різні наслідки. Зокрема – і те, про що я вже казав: неможливість для росіян здійснювати великі справи за допомогою однієї лише самозароджуваної (із взаємного потягу) організованості... Ми з тих порід, яким потрібен видимий і відчутний ватажок» (Василь Шульгін, «Що нам у них не подобається?», 1930, <https://www.rulit.me/books/chto-nam-v-nih-ne-nravitsya-read-208134-36.html>; <http://lib.rus.ec/b/306943/read>).

Ще пращури українців слов'янськомовні сарматські та готські племена, що контактували з Боспорським царством, перейняли від нього багато здобутків елліністичного світу:

«Тісні стосунки з Боспорським царством привели до того, що сіраки (зеруяни / черв'яни = тарпети / тервінги = серби = слов'яни, – П.Д.) стали еллінізованим сарматським народом і одночасно з цим активно сприяли сарматизації Боспорського царства. Справді, могили сіракської шляхти майже нічим не відрізняються від поховань боспорської аристократії. Якась частина сіракського товариства складалася з напівкочівників, які переміщалися з місця на місце в наметах та возах, а іншу частину складали осілі землероби. У долині Кубані було знайдено безліч їхніх сталих поселень – як правило, це були розташовані на височини фортеці з глинобитними будиночками всередині огорожі. Їхні мешканці займалися як орним землеробством – вирощували пшеницю, овес та просо, – так і скотарством. Вони тримали корів, коней, овець та свиней, також важливу роль в їхній економіці відігравало рибальство. Ці поселення були центрами ремісничих промислів, які перебували під сильним впливом боспорських майстрів. У суспільстві існував чіткий становий поділ, що зумовлював ступінь багатства і привілейованості... 107 року до н.е. «рокаси», сарматське плем'я, імовірно, ті ж роксолани (*троксолани – можливі пращури спалів, борусків, галиндів, голяді та торків, – П.Д.) були серед тих, хто допоміг Мітрідату завоювати Боспорське царство. Ця зміна в позиції роксолан, ймовірно, стала наслідком поразки, яку завдав їм Діофант, після чого вони змушені були відправляти своїх воїнів на службу понтійському цареві... У 49 році н.е. Євнон, цар аорсів, що мешкали поміж Волгою і Доном, був спільником римлян і нового правителя Боспору – Котіса... Незважаючи на поступову сарматизацію, Боспорське царство в період свого відродження істотно впливало на сусідні сарматські племена та на їхню культуру»

(Тадеуш Сулімірський, «Сармати. Стародавній народ півдня Росії», http://www.bulgari-istoria-2010.com/booksRu/T_Sulimitskij_Sarmaty.pdf; http://historylib.org/historybooks/Tadeush-Sulimirskiy_Sarmaty--Drevniy-narod-yuga-Rossii/40; <https://history.wikireading.ru/106501>);

«Історична місія роксолан, гідно виконана цим сарматським народом і в Північному Надчорномор'ї, і біля кордонів римського лімесу на Дунаї, заслуговує на зовсім іншу – набагато вищу оцінку. У Північному Надчорномор'ї роксолани стали довготривалим, більш ніж трьохсотрічним геополітичним фактором [Максименко 1998]. Культурологічне значення роксоланської племінної спілки для степової лінії стародавньої Європи воістину величезне. На основі місцевої північнопонтійської роксоланської культури за участю нових аланських мігрантів зі сходу у другій половині II ст. н.е. сформувався своєрідний західний варіант пізньосарматської культури [Симоненко 2000]. Історично відчутний і внесок цього народу в етногенетичний базис східних слов'ян (переважно українців – П.Д.) [Бзаєв 1995]» (Микола Лисенко, автореф. дис. «Етногенез та військова історія іранських кочівників Євразії в період II ст. до н.е. – II ст. н.е.», <http://dis.podelise.ru/text/index-33244.html?page=8>);

«Частина сарматів на Північному Кавказі та Нижньому Доні перейшла до осілого землеробсько-скотарського господарства. Аристократія сираків і аорсів зберігала кочовий спосіб життя, а рядове населення частиною жило осіло і займалося землеробством. Близькість кочівників до надчорноморських і північнокавказьких міст, підпорядкування ними осілих племен теж сприяли переходу до напівкочового способу життя, осідання найбільш бідніших степовиків на землю. Сармати освоювали лісостепові регіони Східної Європи, передгірську та гірську зону Кавказу... Археологами відкриті сарматські поселення перших століть нової ери. Розкопано будинки з осередками, знайдено ями-зернохновища, печі для випалу кераміки, залізні серпи, деталі ткацьких верстатів. Серед осілих сарматів були відомі шкіряники, теслярі, мідники, кораблебудівники та інші ремісники. Сильний вплив сарматів на Боспорське царство та грецькі міста Надчорномор'я часто називають сарматизацією. В її основі – широкі культурні контакти та поселення сарматів у грецьких колоніях. У місті Томи, куди був засланий римський поет Овідій, на рубежі нової ери латинь і грецька поступалися місцем сарматській (давньослов'янській, – П.Д.) мові... На початку нової ери аорси, витісняючи роксоланів, освоїли міжріччя Дону і Дніпра і дійшли на заході до дельти Дунаю. Вочевидь, саме аорси першими в скитському світі зуміли об'єднати під своїм пануванням величезну територію від Північного Надчорномор'я на заході до Аральського моря на сході, від Поволжя та Південного Надуралля на півночі та до Кавказу на півдні. Економічною основою такого об'єднання була, поза сумнівом, зацікавленість скито-сарматських правителів у розвитку міжнародної торгівлі та необхідність контролювати широку мережу караванних доріг» (М.М. Блієв, Р.С. Бзаров, «Історія Осетії» // «Сарматські спілки», <http://www.zaporogom.info/LinjiaPoroga/ZaPorogomSemejjnogo/ProisxozhdenieRusichejj/Alan-skijjPeriod>; http://iratta.com/materials/sarmaty/55-sarmatskie_sozuzy.html);

«Заради справедливості необхідно відзначити, що ряд античних авторів, які спиралися не на легенди, а відвідали особисто місця, обжиті аланами ще до гунського нашестя, зазначали, що вони знали не тільки скотарство, але мали різні види орних знарядь із залізними наконечниками та мололи зерно жорновим млином із силовою тягою. Знаменита «м'яка» пшениця, відома ще скитам, вирощувалась і сармато-аланами. Вона вивозилася навіть до Риму, оскільки добре переносила транспортування. Римський намісник Мезії Тіт Плаутій Склван вивіз звідти велику кількість такої пшениці (Corpus Inscriptionum, XIV, 3608). Пріск Панійський, який відвідав алан в Угорщині (тобто в Паннонії, бо угри оселилися там значно пізніше, – П.Д.) в V столітті, зазначав, що «варвари», яких він відрізняв від «унів» (тобто гунів), переправляли на човнах-однодеревках їхніх гостей; на невеликих річках у цих варварів були пороми. Тільки в них можна було дістати просо, ячмінь та бобові, мед, куряче м'ясо і, мабуть, «кумал» – квас.

Єпископ Кірський Теодорит (середині V століття н.е.) пише, що у «савроматів» (так він називав алан) існували такі ремісничі спеціальності, як шкіряники, мідники, теслярі і навіть кораблебудівники («Мова про віру I», MLXXXIII, ВДІ, 1948). За словами Л.М. Гумільова, «територія аланів (III – IV ст. н.е.) включала Північний Кавказ і Донсько-Волзьке міжріччя (заселені слов'янськомовними темно-червоношкірими гостроготами, аланами-торками та утигурами = ясами, – П.Д.). Господарство їх було засноване на поєднанні скотарства з землеробством, а ремесла та мистецтво були на дуже високому рівні. Культура їхня була продовженням скитської...» («Хунни в Азії та Європі», VI, 1989, № 7)...» (А.В. Ісаєнко, В.Д. Кучієв, «Деякі проблеми стародавньої історії осетин», <http://iratta.com/stati/2715-nekotorye-problemy-drevnej-istorii-osetin22.html>);

«У Євнапія ми знаходимо короткий, але виключно ємний виклад доленосних для Імперії та варварів подій: «За Теодосія, у перші роки його царювання, коли скитський народ (тут і далі готи, – І.З.) був вигнаний унами зі своєї країни, переправилися до римлянам начальники племен, що відрізнялися гідністю та родом» (Енар., 61). З цього свідчення стає очевидним, що готи переселялися до Імперії з усім своїм майном: зброєю (згадуються мечі), килимами, лляними тканинами. При цьому Євнапій звернув увагу на те, що готські біженці були зовсім не такі вже й бідні – вони могли підкупляти римлян грошима і подарунками (Енар., 56). Для цікавої нам теми важливо, що історик згадує «царські відзнаки» відмінності на чоловіках і дорогий одяг готських жінок. «Жінки були одягнені чудовіше, ніж пристойно було бранкам» (Енар., 43)» (Ірина Зінківська, «Готланд Ерманаріха: гостроготи у Східній Європі на рубежі Стародавності та Середньовіччя», <https://coollib.com/b/516221/read>);

«Надзвичайно цікаво, що Масуді повідомляє про високий культурний рівень кубанських козаків раннього середньовіччя (нащадків слов'янськомовних аланів-русів, торків, і готів-русів = касогів, – П.Д.). Виявляється, красуні-козачки носили тканини з імпоротної парчі, затканої золотом! Значить, були гроші на імпорт з «Рума», тобто Візантії... Крім того, самі козаки виробляли тканини на експорт, у тому числі і таких сортів, які були недоступні навіть розвиненій промисловості арабського Сходу! У нас є багаторазові свідчення джерел (підкріплені даними археології) про перевагу середньовічного руського (тиверського, – П.Д.) озброєння. Руські мечі в ті часи цінувалися вище візантійських і горезвісної «дамаської сталі», руські кольчуги йшли на експорт до Франції... Але, виявляється, і легка промисловість в ті часи була не гірше?» (Ніна Васильєва, «Руська Козарія», <http://kladina.narod.ru/vasilyeva2/vasilyeva2.htm>);

«§18. За царством аланів міститься народ, званий Кашак (тобто козаки = касоги = українці; грец. «κάστανο», лат. «castaneo», лит. «kaštonas», пенджабі «caisṭanaṭa» – каштанові, тобто червоно-коричневі, темно-червоні, – П.Д.) і мешкає поміж горою Кабха і Румським (Візантійським) морем. Цей народ сповідує релігію магів. Серед племен цих місць немає народу більш вишуканої зовнішності, з більш чистими обличчями, немає більш красивих чоловіків і більш прекрасних жінок, більш струнких, більш тонких в поясі, з більш ясною («Азхар» – опуклою) лінією стегон і сідниць, і [взагалі] немає народу кращої зовнішності, ніж цей. Наодинці їх жінки, як описують, відрізняються солодкістю. Вони одягаються в біле, в румську парчу, в яскраво-червону тканину (сіклатун) і в різні парчеві тканини, гаптовані золотом. В їхній країні виробляються різні тканини з льону того сорту, який іменується тала (?) – «золото» і який тонший і більш ноский, ніж сорт дабікі; один відріз його коштує 10 динарів, і він вивозиться в сусідні країни ісламу. Такі ж тканини вивозяться і суміжними народами, але славиться сорт, що вивозиться цими [кашаками]. Алани більш потужні (мустанзіра 'ала), ніж кашаки, які не могли б справлятися (ла тантасіф мін) з аланами, якби їх не захищали фортеці на морському узбережжі. З приводу моря, біля якого вони мешкають, думки людей розходяться: одні вважають, що це Румське море, а інші – що це Нітас (Понт). У всякому разі, морем від них недалеко до земель Трапезунду, звідки товари йдуть до них на кораблях і з їх боку також відправляються [кораблі]. Причина їх слабкості в порівнянні з

аланами в тому, що вони не допускають (тарк) призначити над собою царя, який об'єднував би їх слова (об'єднував їх разом). В такому випадку ні алани, ні будь-який [інший] народ не міг би вижити (не потонути). Їх назва означає по-перському «гордість», «хвастощі» (лат. «castus», слвн. «chaste», нід. «kuise», нім. «keusch» – «чистий, цнотливий»; турец. «küstah» – зарозумілий, – П.Д.), оскільки перси називають зарозумілу горду людину кашак (козак = козарин, – П.Д.)...» (Мас'уді, «Історія Ширвана і ал-Баба», р. XVII, «Муруджу ад Дзахаб» [«Розсипи золота»], http://www.vostlit.info/Texts/rus13/Sirvan_Derbend/pril3.phtml);

«Черкаси називаються турками (насправді, зовсім не турками, а слов'янськомовними торками / таркасами / черкасами – нащадками темно-червоношкірих аланів-торків, готів-торків, огузів-торків і *троксолан / роксолан; італ. «Таркаси» – Черкаси, – П.Д.)... Черкаси красиві і добре складені люди. Чоловіки сильні тілом, смагляві і трохи широкі обличчям, мають довге темне, як смола, волосся і виголюють від чола через всю голову смугу шириною в палець, не залишаючи ні тоненької заплетеної косички на тімені... Вони дуже хороші наїзники; влітку вони мешкають в лісах, в маленьких наметах, тим часом як їхні сім'ї мешкають у справжніх дерев'яних будинках і спостерігають за господарством. Вони люблять веселитися, грають на скрипці та інших струнних інструментах, чим розважають чужинців, особливо московитів, і п'ють при цьому горілку і мед... Вони дуже працелюбні і добувають навіть залізо з рудників, яке вони також кують і виготовляють з нього всякого роду знаряддя. Шляхетні жінки вишивають золотом і сріблом чепраки, щити, пов'язки або носові хустки... Своїм померлим вони ставлять надгробний пам'ятник у вигляді колони або строкатих дощок, прикрашених різьбою, і намагаються, щоб такий будинок був набагато розкішніше, ніж їх житлові будинки, які тільки сплетені з гілок і всередині обмазані глиною. Вони дряпають свої груди і руки так, що з них тече кров. Оплакування небіжчика триває до тих пір, поки не загоюються рани: якщо траур повинен ще тривати, напівзагоєні рани знову розправляються (цей звичай споконвіку був притаманний як слов'янам і їх жунським прашурам дисьцям, так і їх сусідам тунгусо-маньчжурам, – П.Д.)...» (Енгельберт Кемпфер, 1651 – 1716 рр., «Новітні держави... // Про Черкасію...», http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Kavkaz/XVII/1680-1700/Kaempfer_Engelbert/text1.htm).

Все це було притаманн не тільки полянам-русам / українцям = черкасам, а і всім іншим смаглявим та чорноволосим слов'янам, що, як і українці, були нащадками сарматів, а також і спорідненим їм балтськомовним прусам і слов'янськомовним скандинавам гаутам, що врешті-решт змушені були покинути Скандинавію і стати вікінгами чи варягами:

«...здійснювалася тризна, що складається з військових ігор і вправ, кулачного бою та ін., причому була і пиятика; смуток виражався плачем і лицедранням, про що свідчать і арабські письменники Ібн-Даста та Кадлуба ... На підставі свідчень грецьких і римських письменників можна встановити, що серед слов'ян (як і серед нащадків слов'янськомовних античних германців і аланів-торків, так і серед слов'янізованих балтів та північних кельто-іллрійців, – П.Д.) існував звичай спалювати мерців на багатті, причому дружина померлого добровільно прирікала себе на смерть, щоб бути спаленою разом із чоловіком... Звичай «посмертного вінчання» зберігся до нашого часу на Русі. Нарешті наведемо свідчення Ібн-Даста, який писав близько 30-х 10 століття. «Коли вмирає хтось із них (слов'ян), вони спалюють труп його... Дружини, що особливо любили своїх чоловіків, власноруч влаштовували шибеницю над трупом чоловіка і вдавлювалися. Труп задушеної кидали у вогонь, де він і згоряв... Нарешті, кладуть у могилу живу та кохану дружину покійника. Потім отвір могили закладається, і дружина уминає в ув'язненні... Свідчення Ібн-Даста дорогоцінно для нас у тому відношенні, що звичаї, зазначені ним, підтверджуються російськими джерелами. Спосіб висловлювати скорботу дряпанням ножем рук та обличчя – це вочевидь «шкірокрііння» і «лицедрання» життя Костянтина

Муромського...» (М.М. Гальковський, «Боротьба християнства із залишками язичництва у Стародавній Русі // Поховальні обряди», http://irish-music.narod.ru/religion/christ/h_m_galikovskiy/h_m_galikovskiy-gl1.htm);

«Щодо язичників у [козарській] державі, то серед розрядів їх перебувають сакаліба (слов'яни та інші темно-червоношкірі народності, до яких на той час східні автори відносили і ясів, і булгар і буртасів, що могли бути тоді не тільки слов'янськомовними, а і балтськомовними, – П.Д.) і руси, які мешкають на одній стороні цього міста (Атіл). Вони спалюють своїх мерців разом з їхніми кінями (букв. тваринами), начинням (нарядям, – П.Д.) та прикрасами. Коли вмирає чоловік, його дружину живцем спалюють разом із ним, але якщо вмирає жінка, то чоловіка не спалюють. Якщо хтось помирає неодруженим, його одружують посмертно, і жінки палко бажають бути спаленими, щоб із душами чоловіків увійти до раю. Як ми згадували, такий самий звичай у індусів, але їхні дружини без їхньої згоди не спалюються з чоловіками» (Ал-Масуді, «Мурудж ад-Дзахаб ва Маадін ал-Джавахір / Золоті копальні та розсипи самоквітів» // «Історія Ширвану і Ал-Бабу», https://www.vostlit.info/Texts/rus13/Sirvan_Derbend/pri13.phtml?id=1900);

«За словами В.І. Кулакова, «звичай «добровільного» сходження вдів на поховальне багаття воіна доживає у Пруссії мінімум до середини XIII ст.». І для слов'ян Південного Заходу Балтики ми маємо повідомлення джерела VIII ст. (підкреслюю – VIII ст.), саме хрестителя Німеччини Боніфація: «Винеди (тобто Слов'яни; і в тому числі слов'янізовані античними германцями нащадки балтомовних Венедів, Прусів та Кельто-Іллірійців, – П.Д.), народ мерзотний і найдурніший, зберігають однак кохання із такою вірністю в подружній спільноті, що дружина, після смерті чоловіка, сама зрікається життя, і та між ними вважається славетною, яка своєю рукою вб'є себе, щоб згоріти з чоловіком на одному багатті» (Гільфердинг 1855: 41). Також слід додати, що для балтійських слов'ян було характерне дуже суворе ставлення як до дітей, так і особливо до невільників (Гільфердинг 1855: 43)... Питання про парні поховання і «насильно умертвлені жінки» вимагає окремої ремарки. Справа в тому, що згідно з В.Я. Петрухину для скандинавів «А. Стальсберг заперечує звичай «саті» – добровільної смерті вдови під час поховання чоловіка» (Петрухін 2011: 91). Проте, сама А. Стальсберг писала прямо протилежне: «обряд вбивства вдови (саті) та її поховання з чоловіком, здається, практикувався в Скандинавії в епоху вікінгів, оскільки кількість парних поховань така велика, що важко уявити собі, що чоловік і дружина випадково помирили одночасно від хвороби тощо» (Стальсберг 1998: 283). Але з іншого боку, В.Я. Петрухін має рацію, підкреслюючи високий соціальний статус знатних скандинавських жінок. А насправді – явно і не лише знатних. Розглядаючи конкубінат (подружнє життя на віру, без вінчання, – П.Д.) за ісландськими сагами, А.А. Сванідзе дійшла висновку, що у разі позашлюбного співжиття мала місце «мирна», «особиста угода чоловіка та жінки» – без участі родичів. Більше того, за сагами ми бачимо, як чоловік, купивши собі рабину як наложницю, далі просить (!) дружину «дозволити їй залишитися в домі» (Сванідзе 2011: 393). Таким чином, навіть якщо дійсно в епоху вікінгів у Скандинавії мав місце звичай «саті», то його виникнення, і співіснування зі звичною традицією високого статусу жінки – саме є проблемою, загадкою (якщо, звичайно ж, ігнорувати балто-слов'янське сарматське походження шляхти скандинавів, – П.Д.). Причому мені здається очевидним, що «саті» – явно периферійне для Скандинавії явище (за А. Стальсбергом (1998: 282), всього 8,1% поховань у човні у Скандинавії – парні), і, вбивалася, швидше за все, все ж таки не дружина, а наложниця, і саме рабського походження. Тобто це і не зовсім «саті» – або зовсім не «саті». Далі, якщо припускати, що виникає в Скандинавії ця традиція «псевдо-саті» саме у вікінгському середовищі, все одно залишається питання про витоки та причини її появи» (Олексій Романчук, «Варяго-Російське питання в сучасній дискусії: погляд з боку», <http://pereformat.ru/wp-content/uploads/2015/01/romanchuk.pdf>).

Але ж і у багатьох далекосхідних народів, як і у сарматів і у їх нащадків темно-червоношкірих скандинавів та слов'ян, існував звичай драння обличчя (лицедрання) в

якості публічного вираження трауру (несамовитої жалоби і найвищої скорботи) за померлим (небіжчиком) та ритуал саті (самовбивства вдови небіжчика):

«У багатьох кочових народів Азії (жуни = гуни, сюнну = хуни, сяньбійці [маньчж. серби / *сорби / сорти / сарти = таджики], тюрки, бохайці, кидані, чжурчжені, – П.Д.) існував також звичай поранення обличчя, на знак публічного вираження жалоби за покійним. За суттю, це був щадний спосіб членушкодження, як символічного (ритуального) суїциду. Але у разі смерті знатних осіб або правителів, скорботні піддані нерідко вдавалися до цього звичаю масово. Як справедливо вважає Холмгрен, у другій половині VI ст. Кочовий звичай поранення обличчя, на знак жалоби, був уже інтегрований у китайські ідеальні уявлення про добродесних вдів. Відповідно до «Суй шу»: «Наложниця принца Хуа-яна походила з хенанського клану Юань (нащадків сяньбійських правителів Північного Вей, – В.Г.)... Принц віддав її вождеві бунтівників, Юань У-да... Вона порізала своє обличчя... і сказала: «Я не могла померти раніше, і тому мало не була знечещена. Це моя власна вина». Після цього вона відмовилася їсти та померла». Відразу після загибелі 520 р. Тоба I, дядька північно-вейського імператора, кілька сотень встиглих повернутися в столичний Лоян некитайців – мешканці півночі, дізнавшись про жалобу, порізали свої обличчя. Китайські джерела, що описують похорон знатного тюрка у VI ст., згадують, що родичі, які скорботили, надрізали собі щоки ножом. Такий же траурний звичай згадано у житті християнського єпископа Ізраеля, який розповідає про внутрішнє життя «царства гунів» на Кавказі наприкінці VII ст. За «Тан шу», люди народності тукюе (тугухунь) під час поховання «перед заходом до намету надрізають собі ножом обличчя і роблять плач; кров та сльози ллються разом. Так роблять сім разів і закінчують». Під час ганебної капітуляції імператора держави Бохай перед киданьським імператором Абаоцзи (926 р.) бохайські сановники також поранили обличчя, на знак найвищої скорботи. У чжурчженів родичі супроводжували поховання померлого «слізними та кривавими проводами»: учасники поховальної процесії надрізали ножом лоба, і кров із ран струменіла по обличчю, змішуючись зі сльозами. А перший імператор чжурчженей Агуда перед вирішальним боєм із киданями поранив собі обличчя, на знак готовності боротися на смерть» (В.Ц. Головачов, «Самовбивство як звичай і ритуал у традиційному Китаї», <http://suisoc.ucoz.ru/publ/8-1-0-40>).

В Індії ж, на відміну від Стародавньої Русі та Китаю, самоповішенням дружини себе публічно не вбивали, та й сам обряд саті відродився в ній лише після завоювання її кушанами (припускають, що його занесли в Індію блідношкірі, світло-русяві та блакитноокі, подібно до половців, ефталіти – білі гуни):

«Монтень, посилаючись на одного з найкращих латинських істориків XVI століття пустотливо, пише: «У царстві Нарсінгському (Нарсінгське царство межувало з португальськими володіннями в Індії) дружини жерців ховаються живцем разом зі своїми померлими чоловіками. Всіх інших жінок спалюють живими на похороні їхніх чоловіків, і вони помирають не тільки з вражаючою стійкістю, але, як то кажуть, навіть з радістю. А коли спалюють тіло їхнього померлого государя, всі його дружини, наложниці, улюбленці та посадові особи будь-якого звання, а також слуги, утворивши велику натовп, з таким прагненням збираються біля багаття, щоб кинутися в нього і згоріти разом зі своїм володарем, що, мабуть, у них шанується великою честю супроводжувати йому в смерті»... Звичай, подібний до індійського саті, ще до початку нашого століття існував і в Китаї, причому в науковій літературі він позначався тим же індійським словом... Дослідник Д. Дулітл у своїй роботі, присвяченій громадському життю китайців, що вийшла 1867 року, відзначив цікаву деталь, яку і сьогодні важко пояснити. Справа в тому, що китайський обряд саті, на відміну від індійського, ніколи не здійснювався шляхом самоспалення, хоча інші способи, знову ж таки на відміну від індійського звичаю, дуже численні... Дулітл пише, що «завичай у таких випадках у будинку вдови чи на вулиці перед будинком споруджується поміст... Коли все готове, вона підіймається на табурет і, взявшись за мотузку, міцно укріплену іншим кінцем на піднесеній частині помосту або на даху

будинку, зав'язує її на шії. Потім вона відштовхує табурет і стає, таким чином, своїм власним вбивцею»... Дівчинка з касті брамінів в Індії повинна вийти заміж тільки за браміна і повинна була накласти на себе руки певним чином, згорівши разом з тілом чоловіка на ритуальному багатті. У Японії хлопчик, народжений самураєм, з раннього дитинства знав, що коли виросте, він обов'язково стане самураєм і в його житті може виникнути ряд ситуацій, коли він повинен буде накласти на себе руки, здійснивши ритуальний обряд харакірі. Те саме знала і його дружина, яка в дні великих смут постійно носила при собі ритуальний меч, яким вона мала перерізати собі горло в тому випадку, якщо її чоловік робив харакірі. І для того, щоб вона змогла це зробити, дівчаток, які досягли певного віку, також спеціально навчали цього» (Л. Трегубов, Ю. Вагін, «Естетика самогубства», <https://www.vuzlib.su/beta3/html/1/26496/26570/>).

Все це вказує на наявність у українців як успадкованого від пращурів і закарбованого в їх мові шанобливого ставлення до близьких і особливо до дружини, так і відданості один до одного щиро закоханного подружжя:

«Якщо я люблю жінок, а не цю жінку, значить, я люблю тільки родові якості, а не істоту, і, отже, це не є справжнє кохання» (Володимир Соловйов, «Роздуми про ліричну поезію»), <http://www.testsoch.com/razmyshleniya-soloveva-o-liricheskoy-poezii/>);

«Українці приділяють більше уваги людським взаєминам. Наприклад, в Україні досі живе традиція називати батьків на «ви», тоді як у росіян навіть до чужих, незнайомих людей зазвичай звертаються на «ти». Зрозуміло, що ці психологічні особливості знайшли свій відбиток у мові. Наприклад, у росіян є слово «отношения», яке в українській мові має цілих чотири відповідності: «відносини», «стосунки», «взаємини» та «ставлення»; російському слову «любов» відповідають українські «любов» та «кохання». Тобто аспект, пов'язаний з «етикою відносин», в українській краще «опрацьований», тому й існує більше синонімів. Як наслідок, українській мові притаманні м'якість та толерантність, які дозволяють «автоматично» підтримувати спілкування на високому рівні, не вдаючись до грубості. Українською мовою важко когось образити чи принизити, навіть людину, яка зійшла з праведного шляху; можливо, через те, що «етика відносин» є для російської душі однією з найменш усвідомлюваних психічних функцій» (І.С. Білик, «Соціально-психологічні основи спілкування: «етика відносин» та «інтуїція здібностей» (мовний вираз)»), <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/33635/141-Bilyk.pdf?sequence=1>; <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/33635>).

Таким чином, шанобливе ставлення, як до дружини, так і до всіх інших своїх домочадців, звичайно ж, було і у далеких пращурів українців – східно-північнокитайських дісьців і полян-русів, що суворо дотримувалися моногамії:

«...вони (жун-ді, чиді і бейді, – П.Д.) не виносили деспотизму, а й самі ніколи не були деспотами ні в родині, ні в колі своїх рабів і підлеглих. В силу цих расових особливостей характеру, а також відсутності в їх натурі хтивості, дісьці є в Азії єдиним народом, у якого моногамія становила первинну і основну форму шлюбу» (Г.Ю. Грумм-Гржимайло, «Чому китайці малюють демонів рудоволосими?»), <http://www.litmir.net/br/?b=128057&p=176>; <http://www.velesova-sloboda.org/antrop/grumm-grshimaylo01.html>);

«Про багатожінство у слов'ян (вочевидь, не у нащадків слов'янськокомовних китайських дісьців – германців / сермендів, а лише у слов'янськофонних племен і народностей, – П.Д.), відомо з різних джерел. Набагато цікавіша вказівка літописця на те, що у полян була моногамія. Це, мабуть, відповідає дійсності. У Ігоря, судячи з усього, була єдина дружина – Ольга. Одна законна дружина була і у Святослава, а Малуша – мати Володимира – була всього лише рабинею-наложницею. Горда Полоцька княжна Рогнеда відмовлялася «розути робичича» Володимира, віддаючи перевагу законному сину Святослава Ярополку. І тільки Володимир начисто зруйнував цю лінію суворої моногамії, привізши з варязькою дружиною (що, можливо, складалася переважно з культурно асимільованих язичниками свєями нащадків гаутів, – П.Д.) і звичаї, не характерні для київських традицій: у нього було 5 дружин і кілька гаремів наложниць. І навіть через

століття християнин Святополк мав дві дружини і не прислухався до повчань митрополита залишити тільки одну» (Аполлон Кузьмін, «Початок Русі: Таємниці народження руського народу», http://statehistory.ru/books/Apollon--Kuzmin_Nachalo-Rusi-Tayny-rozhdeniya-russkogo-naroda/13);

«Самі поляни, за тим же джерелом, вели себе зовсім інакше. Вони «своїх батьків звичай мали тихий і лагідний, і соромилися невісток своїх і сестер, матерів і батьків своїх, і невістки свекрух і діверів сильно соромилися. І шлюбний звичай мали – не ходив жених по молоду, але приводили її ввечері, а на ранок приносили за нею, що давали». Отже, у полян панувала правильно, на думку літописця, влаштована патріархальна сім'я (чого, до речі, навряд чи не було у древлян) з повагою, що ґрунтувалася на взаємній сором'язливості, і чинний шлюб. При цьому нормальним вважалося весілля, коли від нареченого посилали за нареченою ввечері – найдавніший загальнослов'янський обряд» (Сергій Алексєєв, «Слов'янська Європа V – VIII століть», М.: Вече, 2009 р., http://www.historylib.org/historybooks/Sergey-Alekseev_Slavyanskaya-Evropa-V-VIII-vekov/82);

«Істотну відмінність від інших слов'ян поляни зберегли в двох найбільш стійких традиційних сферах: в формах сім'ї і в поховальному обряді. У всіх слов'ян було трупоспалення. Поляни (що були нащадками готів, аланів-торків та інших нащадків сарматів = юечжів / гутіїв, – П.Д.) виділялися труположеннями, і це повідомлення літописця підтверджується археологічним матеріалом. У слов'ян (точніше, у слов'янізованих балто-фінів, – П.Д.) при збереженні багатоженства переважала мала сім'я. І це теж підтверджується археологічними даними: розміри полуземлянок (10-20 квадратних метрів) могли вмістити тільки малу сім'ю. «Великі будинки» черняхівської культури (II – IV ст.) зазвичай досягали сотні і більше квадратних метрів. Літописець особливе значення надавав формі шлюбу, зазначивши, що у слов'ян взагалі «шлюбу не було», а було умикання під час ігрищ між селами за домовленістю з нареченою... У полян збереглася навіть така специфічна особливість, поширена у племен епохи великого переселення, як «ранковий дар» жениха молодій дружині після першої шлюбної ночі» (Аполлон Кузьмін, «Звідки пішла Руська земля», Століття VI – X, кн. 2, <https://www.litmir.me/br/?b=61381&p=8>);

«Все це (що відображено в «Слові про Ігорів похід», – П.Д.), повторюємо, відгукується Південною Руссю, де і тепер ще так багато людського і благородного у сімейному побуті, де стосунки статей засновані на любові (укр. «коханні», – П.Д.), а жінки користуються правами своєї статі. Все це протилежно Північній Русі, де сімейні відносини грубі, жінка рід домашньої худоби, а любов – цілком стороння справа у шлюбах: порівняйте побут малоросійських мужиків з побутом мужиків російських, міщан, купців і частково інших верств, і ви переконаєтеся в справедливості нашого висновку про південне походження «Слова про Ігорів похід», а наш розгляд російських народних казок перетворить це переконання в очевидність...» (Віссаріон Белінський, «Статті про народну поезію», <http://libclub.com/B/BelinskiiVG/BelinskiiVG-29-16.htm>, http://az.lib.ru/b/belinskij_w_g/text_0420.shtml);

«Справжній малоросійський тип особи, моралі, звичаїв і способу життя зберігався майже виключно в хуторах. Там можна було знайти істинно гомеричну [тобто первісну] простоту вдач: добродушність, чесність і ту безкорисливу гостинність, якими справедливо завжди славилися малоросіяни. Крадіжка, обман, московська завзятість, обдурювання були у них речами нечуваними. Москаль, за їхнім уявленням, що все це вмівав у собі, був словом лайливим. Ці добрі хуторяни, в своїй патріархальній простоті були незнайомі з цивілізованими пороками, впевнені в своїх вимогах, жили б зовсім щасливо, володіючи найпрекраснішою в світі землею і сплячучи невеликий оброк поміщику, якби їх не гнобили багаті міщани... Це були малоросіяни старого гарту, в яких ще не згас дух колишніх українців. Чесні і добродушні, вони не мали нічого спільного зі зіпсованим середовищем міщанських і ремісничих верств. Головне заняття їх становило

землеробство... Малоросіяни, принаймні, тоді виявляли набагато більшу схильність до навчання, ніж великороси, і не дивно, якщо Малоросія була, до з'єднання з Росією, більш освіченою, ніж тепер. У мій час в кожному порядному селі були школи, засновані переважно духовенством – всього частіше дячками... Хто знає, як малоросіяни прив'язані до рідного попелища, як тужать, прощаючись зі своїм ясним, теплим небом і благодатними полями, як неохоче братаються з москалями, той цілком зрозуміє, що значило для моїх батьків несподіване фатальне заслання – ця розлука з батьківщиною, з природою, що привітно відповідала на їх безмежну любов... Данцевські мешканці були казенними малоросіянами, або так званими військовими поселенцями. Вони в повній чистоті зберігали малоросійський тип і порівняно з поміщицькими селянами благоденствували. Але зате вони перебували в повному невігластві. У них не було шкіл. «Письмові люди» шанувалися між ними за рідкість. Бо не проникли до них ніякі витівки новітньої «цивілізації». Вони відрізнялися непочатою простотою і чистотою моралі. Про злодіїв і п'яниць там знали тільки з чуток. Сварки і бійки якщо і відбувалися, про них соромилися говорити...» (Олександр Никитенко, «Моя повість про самого себе», ЗТ в 3 т., Т. 1, http://www.imwerden.info/belousenko/books/memoirs/nikitenko_dnevnik_1.htm);

«Малорос, навіть ставши шляхтичем, ніколи так різко не поривав з народом, як росіянин. Він любить вітчизну, свою мову, перекази про козацтво і гетьманів. Незалежність свою, дику і войовничу, але республіканську і демократичну, Україна відстоювала протягом століть, аж до Петра І. Малороси, пригноблені поляками, турками і москалями, втягнуті в вічну війну з кримськими татарами, ніколи не склали зброї. Добровільно приєднавшись до Великої Росії, Малоросія вимовила собі значні права. Цар Олексій присягнувся їх дотримуватися. Петро І, під приводом зради Мазепи, залишив одну лише тінь від цих привілеїв. Єлизавета і Катерина ввели там кріпацтво. Несчасна країна протестувала, але чи могла вона встояти перед цією фатальною лавиною, що котилася з півночі до Чорного моря і накривала все, що носило російське ім'я, однаковим крижаним саваном рабства? Україна зазнає долю Новгороду і Пскова, хоча і набагато пізніше; але одне століття кріпосного стану не могло знищити все, що було незалежного і поетичного в цьому славному народі. Там спостерігається більш самобутній розвиток, там яскравіше місцевий колорит, ніж у нас, де все народне життя, без відміни, втиснуто в жалюгідний формений одяг. Люди у нас народжуються, щоб схилити голову перед несправедливим роком, і вмирають безслідно, надаючи своїм дітям можливість почати знову те ж безнадійне життя. Наш народ не знає своєї історії, тоді як в Малоросії кожне селище має своє сказання. Російський же народ пам'ятає лише про Пугачова і 1812 рік» (Олександр Герцен, «Література і громадська думка після 14 грудня 1825 року», http://az.lib.ru/g/gercen_a_i/text_0320.shtml);

«Я знову відчув себе самотнім з усією своєю молодістю серед всього того весняного, що оточувало мене, відчув якусь гіркоту, розчарування. Але разом з тим я начебто сказав собі: «Ну, що ж, тим краще для мене, я тепер вже зовсім вільний у тій чудовій країні, яка щойно відкрилася мені...» Країна ж ця марила мені неозорими весняними просторами всієї тієї південної Русі, яка все більше і більше полонила мою уяву і давниною своєю і сучасністю. В сучасності був великий і багатий край, краса його нив і степів, хуторів і сіл, Дніпра і Києва, народу сильного і ніжного, в кожній дрібниці побуту свого красивого і охайного, – спадкоємця слов'янства справжнього, дунайського, карпатського. А там, в давнину, була колиска його, були Святополк і Ігорі, печеніги і половці, – мене навіть одні ці слова чарували, – потім століття козацьких битв з турками і ляхами, Пороги і Хортиця, плавні і гирла херсонські... «Слово про Ігорів похід» зводило мене з розуму... Не можу спокійно чути слів: Чигирин, Черкаси, Хорол, Лубни, Чортотлик, Дике Поле, не можу без хвилювання бачити очеретяних дахів, стриженіх мужицьких голів, баб в жовтих і червоних чоботях, навіть ликових кошиків, в яких вони носять на коромислах вишні і сливи. «Чайка скиглить, літаючи, мов за дітьми плаче, сонце гріє, вітер віє на степу козачім...» Це Шевченко, – цілковито геніальний поет! Прекрасніше Малоросії немає

країни в світі. І головне те, що у неї тепер вже немає історії, – її історичне життя давно і назавжди скінчилося. Є тільки минуле, пісні, легенди про нього, – якась позачасовість. Це мене захоплює найбільше» (Іван Бунін, «Життя Арсеньєва», <http://www.litra.ru/fullwork/get/woid/00054901184773069974/page/11/>);

«Ми вище сказали, що «Слово про Ігорів похід» різко відгукується південноруським походженням. Є в мові його щось м'яке, що нагадує нинішня малоросійська говірка, особливо достаток гортанних звуків і закінчення літерою «ь» в дієсловах теперішнього часу третьої особи множини. Але більш за все говорить за південноруське походження «Слова» те, що в ньому відображається побут народу. Є щось тепле, благородне і людяне у взаємних відносинах дійових осіб цієї поеми: Ігор чекає милого брата Всеволода, і мова Всеволода до Ігоря дихає кроткою і ніжною родинною любов'ю без вишуканості і нудотності: «Один брат ти у мене, один світ світлий, о Ігорю, і обидва ми Святославичі» Ігор відступає з полками не через побоювання скласти свою голову: йому стало шкода свого милого брата Всеволода. У докорянні престарілого Святослава синам чується не гнів ображеного володаря, а нарікання ображеної любові батьківської, – і докір його лагідний і ніжний; звинувачуючи дітей в молодечтві, колишньою причиною Ігорового полону, він в той же час як би і пишається їх молодечтвом: «О сини мої, Ігорю і Всеволоде! рано ви почали добувати мечами землю половецьку, а собі слави шукати. Нечесне ваше подолання, неправедно пролита вами кров ворожа. Серця ваші з міцного булату сковані, а в буйстві загартовані! Чи цього очікував я від вас у срібній сивині своїй!»...» (Віссаріон Белінський, «Статті про народну поезію», http://az.lib.ru/b/belinskij_w_g/text_0420.shtml);

«Тут на одному положому схилі було великоруське, абсолютно розорене, селище з розкритими дахами і похиленими хатами, а на іншому трошки більше крутому і підвищеному березі чистенький, як колпéць, малоросійський хутірець. Їх розділяла тільки одна «П'яна балка» і з'єднував міст; потім у них всі умови життя були одні й ті ж: один клімат, один ґрунт, одні зміни погоди; але на орловській, тобто на великоруській, стороні були вражаючі злидні і голод, а на малоросійській, або чернігівській, віяло іншим. Малоросійський хутір процвітав, великоруське селище перевелось вкрай – і неможливо було вирішити: чого ще воно тут тримається? У цьому селі жоден проїжджий або перехожий не зупинявся – як тому, що тут буквально не було життя в людському сенсі, так і тому, що все населення цих розорених дворів користувалося жахливою славою. По один бік «П'яної балки» була дуже дорога і погана відкупна горілка, по іншу дешева і гарна. На самому мосту стояв кордон, що пильно спостерігав, щоб великороси не проносили до себе краплі малоросійської горілки; але проносити її в шлунку кордон не міг стримати – і ось чому балочники Орловської губернії були так відчайдушно бідні: вони завжди все, що могли, тягли до жидів на малоросійську сторону і там пропивали все дочиста...» (Микола Лесков, «Дитячі роки (зі спогадів Меркула Праотцева)», <https://www.rulit.me/books/tom-5-read-92133-86.html>);

«Був я в Лебедині, в Галичі, в Сорочинцях і в багатьох прославлених Гоголем місцях. Що за місця!... Проїхав я 400 верст, ночував у десяти місцях... Крім природи, достаток, народне здоров'я, високий ступінь розвитку тутешнього мужика, який і розумний, і релігійний, і ситий. Про антагонізм між пейзажами (франц. «Paysan» – селянин, – П.Д.) і панамі немає і згадки... Народ все ситий, веселий, балакучий, дотепний. Мужики тут не продають ні масла, ні молока, ні яєць, а їдять все самі – ознака гарна. Жебраків немає. П'яних я ще не бачив, а матюки чуються дуже рідко, та й то в формі більш-менш художній...» (Антон Чехов про Україну. З листів до Лейкіна, Суворіна, Плещеева і Щеглова, <https://onoff49.livejournal.com/544885.html>);

«Хохли мені дуже сподобалися з першого погляду. Я відразу помітив різку різницю, яка існує між мужиком великоросом і хохлом. Наші мужики – народ, здебільшого, виснажений, в дірявих сіряках, в постолах і онучах, зі схудлими обличчями і кошлатими головами. А хохли створюють втішне враження: рослі, здорові і міцні, дивляться спокійно

і ласкаво, одягнені в чистий, новий одяг. І місця за Курськом починаються теж веселі: рівнини полів йдуть в таку далечінь, про яку мешканці середніх і північних губерній навіть гадки не мають. І далечінь ця так мальовничо скрашується синіючими курганами і силуетами струнких тополь на хуторах» (Іван Бунін, 1898 р., оповідання «Козацьким ходом», <https://unotices.com/book.php?id=113830&page=100>);

«Ми зустріли вервечки українців, що відрізняються на будь-який погляд від інших мешканців Росії. Це дуже благородна раса. Вони виглядають міцніше і краще москалів і перевищують їх у всьому, де тільки може один клас людей перевищувати інший. Вони чистіше, старанніше, гостинніше, побожніше і менш забобонні. Будинки в Україні чисті і білі, як в Уельсі – мандрівникові здається, що він перенісся в Голландію або в Норвегію. Народ в Україні нагадує горян (верховинців) з Шотландії... За столом українського селянина більша чистота, ніж за столом у московського князя...» (Професор мінералогії Кембриджського університету Едвард Даніель Кларк, «Подорож до Росії, Криму і Туреччини», Лондон, 1812 р., цит. за: Володимир Січинський, «Чужинці про Україну», <http://zounb.zp.ua/resourse/scarbnyca/chuzhinci/indexf.html>; <http://ukrlife.org/main/prosvita/sichinsky.html>);

«У всіх випадках, яким би простим і бідним будинок не був, [українці] неодмінно піклуються про всі дрібниці. Кожні вісім або чотирнадцять днів будинок білять всередині і зовні свіжим розчином вапна і глини. Скрізь це клопоти господині, яка до цього підходить з голландської пунктуальністю. Таке стале освіження стін є одночасно і найнадійнішим способом, щоб боротися з надокучливими домашніми комахами, якими кишить у блокових будинках великоросів. У Малоросії в бідній селянській хаті можна спокійно покласти голову на подушку, і близькості кучера не треба боятися, тоді, як великорос, здається, вважає домашні і натільні комахи святими і необхідними в повсякденному житті... Облаштуванням і покромом більшості одягу малорос швидше наближається до інших західних слов'ян, ніж до великоросів. Тоді, як великорос з усіх боків надає великого значення зовнішньому блиску, але при цьому не займається чистотою, то малорос в цей час одягається більш охайно і дуже скромно...» (Blasius JH [Йоган Генріх Блазіус], «Reise in Europaishcen Russland in den Jahren», цит. за: Петро Брицький, Петро Бочан, «Німці, французи і англійці про Україну та український народ в XVII – XIX століттях», [https://archive.org/stream/pro_Ukrainu_u_XVII-XIX_djvu.txt](https://archive.org/stream/pro_Ukrainu_u_XVII-XIX/pro_Ukrainu_u_XVII-XIX_djvu.txt));

«Верст за 30 до Харкова я побачив Малоросію, хоча ще і перемішану з брудним москальством. Хати хохлів схожі на будиночки фермерів – чистота і краса неймовірні. Уяви, що малоросійський борщ є не що інше, як зелений суп (тільки з куркою або бараниною і заправлений салом), а про борщ з сосисками і шинкою хохли і гадки не мають. Суп цей вони готують дуже смачно і доне змоги чисто. І це мужики! Інші обличчя, дивляться інакше. Діти дуже милі, тоді як на російських дивитися не можна – гірше і брудніше свиней» (Віссаріон Белінський, ПЗТ Том XII, 1956, «Листи 1841-1848», Лист до М.В. Белінської, Харків, 1846, 14 червня, http://az.lib.ru/b/belinskij_w_g/text_3900.shtml);

«Самі по собі українці більш практичні, ніж росіяни, вони вміють добре працювати (...). Вони виробляють речі, якими можуть заробляти собі на життя. Росіяни ж набагато менше вірять в успіх і менш обачні в плані безпеки, причому стосується це не тільки інтелігенції. Ще в «радянські» часи можна було зрозуміти, чи перейшов ти кордон між Україною і Росією, за їжею: в Україні вона була набагато кращою...» (Андреас Брайтенштайн, «Віктор Єрофеев: «Путін хотів всю Україну...», <http://4vlada.net/v-mire/neue-zuercher-zeitung-putin-khotel-vsyu-ukrainu-pisatel-viktor-erofeev>).

Шанобливе було ставлення у українців, як і у їх пращурів, також і до чужинців:

«З давніх-давен Київ, потім Володимир Волинський, були збірним пунктом місцеперебування іноземців різних вір і племен. Південноруси (українці, як і їх пращури жуни-сармати Північно-східного Китаю, – П.Д.) з незапам'ятних часів звикли чути у себе чужу мову і не цуратися людей з іншим обличчям і з іншими нахилами. Уже в X столітті,

та ймовірно і давніше, з Південної Русі ходили в Грецію, одні займалися промислами в чужій землі, інші служили у війську чужих государів. Після прийняття хрещення, перенесена в Південну Русь юна християнська цивілізація привертала туди ще більш чужоземної стихії з різних кінців. Південноруси, отримавши нову віру від греків, не засвоїли неприязні до західної церкви, що утворилася в Греції; архіпастирі, будучи самі чужими, намагалися пересадити її на незайманий ґрунт, але їм не дуже щастило: в уяві південноруській католик не приймав ворожого образу. Особи княжого роду одружувалися з особами вельможних родів католицького віросповідання; теж, ймовірно, відбувалося і в народі. У містах південноруських Греки, Вірмени, Жиди, Німці, Поляки, Угри виявляли вільний притулок, ладнали з тубільцями: Поляки, забравшись в Київську землю в якості пособників князя Ізяслава, зачаровувалися веселістю життя в чужій землі. Цей дух терпимості, відсутність національної зарозумілості, перейшов надалі в характер козацтва і залишився в народі й досі. В козацьке товариство міг приходити всякий; не питали: хто він, якої віри, якої нації. Коли Поляки нарікали, що козаки беруть до себе різних бродяг і, в тому числі, еретиків, які тікали від переслідувань духовного суду, козаки відповідали, що у них здавна так ведеться, що кожен вільно може прийти і піти» (Микола Костомаров, «Дві руські народності», <http://izbornyk.org.ua/kostomar/kos38.htm>);

«У цю ніч ми спали на березі річки в досконалому задоволенні і спокою, бо з тієї хвилини, як ми побачили Печерський монастир, що блищав на віддалі своїми банями, і як тільки торкнулися нас пахощі цих квітучих земель, наші душі затремтіли від радості і тріумфу, серця наші розкрилися, і ми завжди дякували Господу Богу. Протягом цих двох років у Московії замок висів на наших серцях, а розум був до крайності обмеженим і пригніченим, бо в тій країні ніхто не може почувати себе більш-менш вільним або задоволеним, крім хіба корінних мешканців, але всякий, подібно до нас, хоча б він став володарем всієї країни, ніколи не перестане ніяковіти духом і тривожитися серцем. Навпаки, країна козаків була для нас як би наша власна країна, а її мешканці були нам добрими приятелями і людьми на зразок нас самих... Починаючи з цього міста і у всій землі русів (русинів = українців, – П.Д.), тобто козаків, ми помітили прекрасну рису, що спричинила наше здивування: всі вони, за винятком небагатьох, навіть більшість їхніх дружин і дочок, уміють читати і знають порядок церковних служб і церковні наспіви; крім того, священики навчають сиріт і не залишають їх тинятися вулицями невігласами... Всякий базар і містечко в землі козаків рясніють великою кількістю мешканців, особливо маленькими дітьми. Кожне місто має, можливо, до 40, 50 і більше тисяч душ; але діти численніше трави і всі вміють читати, навіть сироти...» (Павло Алеппський, «Подорож Антиохійського патріарха Макарія в Москву в XVII столітті», 1654 р., http://www.vostlit.info/Texts/rus6/Makarij_2/text122.phtml?id=8176);

«Француз Ж. Шерер в своїх «Анналах» пише (1776 р.), що українські батьки передавали своїм синам як найдорожчу спадщину меч і ключ «Воля або смерть». Українці визначилися у тому, що воля у них не перейде в свавілля. Рільнича культура українців породила і виплекала і ідеалістичну, релігійну духовність і світогляд, якими праукраїнці ще за часів передісторій запліднили культуру народів на півдні Європи, і та культура росла і поширилася на всю Європу крім північно-східного її кута» (Павло Штепа, «Московство, його походження, зміст, форми й історична спадкоємність», <http://lib.rus.ec/b/142414/read#t1>).

Отже, формування волелюбного праукраїнського етносу розпочалося ще в Північній Індії на основі варни кшатріїв. Мешкаючи черезсмужно з різними племенами і народностями, хоробрі праукраїнці захищали від ворогів не лише себе, а і своїх сусідів. І це найяскравіше виявилось, коли вони перебралися до високогірних улоговин Китаю. Праукраїнці звикли жити черезсмужно з іноrodцями, не розчиняючись в них і не нав'язуючи їм як свого способу життя, так і свого світогляду. І тому-то їм ніколи не була притаманна ксенофобія. Іноrodці лише через повагу до них сприймали їх звичаї та культурні досягнення. З Індії праукраїнці принесли до Китаю шовкопрядіння, конярство,

колісниця та металургію. Саме у праукраїнців (східних інородців) китайці запозичили і філософське вчення даосизм (дорога / доро / доло / дао – шлях). Завжди ділилися праукраїнці своїми досягненнями з усіма своїми сусідами. Тому-то у тунгусо-маньчжурів, що довго мешкали черезсмужно з ними і вважалися аристократами Сходу, і було багато звичаїв, подібних до українських. Навіть, на відміну від сусідніх народів, сім'я у тунгусів, як і у українців, була моногамною. До того ж окремі тунгуські племена були багато в чому спорідненими праукраїнцям і, не асимілюючись, мігрували разом з ними (сарматами і аварами) просторами Євразії.

Праукраїнці ставали шляхетними і аристократичними родами, керманічами і полководцями у багатьох народів. Не виключено, що недеспотична династія Чжоу, яка верховенствувала в Китаї майже тисячоліття, була праукраїнського походження. Бо її панування (пан / бан / ван – верховний) ґрунтувалося не на примусі, а на повазі, як це було споконвічно притаманно праукраїнцям.

І, вочевидь, сарматський етнос праукраїнців майже остаточно сформувався уже на теренах Китаю. Бо всі ті риси характеру, що притаманні сучасним українцям, були вже притаманними сарматам і їх нащадкам античним германцям. І перш за все – це гендерна рівність. Адже незаміжні сарматки і українки поляниці були такими ж вправними і хоробрими воїнами як і чоловіки. До того ж у українців споконвічно ініціаторами шлюбу могли бути як чоловік, так і жінка. На те, що жінка ніколи не була пригнічена в українському суспільстві свідчить навіть жаргівлива пісня:

«Ой там, на товчку, на базарі,
Жінки чоловіків продавали,
Як прийдеться до ладу,
То я свого поведу та й продам»

(«Ой там, на товчку, на базарі», <https://nashe.com.ua/song/5713>).

Якщо б українська нація була такою ж етнічно строкатою, як і нації західноєвропейських держав, то можна було б стверджувати, що українців консолідували у націю саме нащадки сарматів. Сталося б це суґубо добровільно завдяки покозаченню всього населення України у часи Гетьманщини. Однак, як показують дослідження, населення України є найбільш однорідним у Європі не лише антропологічно і генетично, а і за ментальністю та за своїми основними етнографічними рисами. І це було притаманно праукраїнцям споконвічно. І, отже, носіями праукраїнської ментальності і етнічності були не лише панівні (аристократичні) верстви сарматів і античних германців, а все протоукраїнськомовне населення Євразії.

Звичайно ж, нащадками праєтносу вільнолюбних протоукраїнців є і багато інших народів, етноніми яких етимологічно пов'язані з лексемами «край» і «верх». Адже самі темно-червоношкірі індоевропейці (краяни-арії) та багато інших народів пов'язували свої етноніми, звичайно ж, не з кольором своєї шкіри та не зі своїм проживанням переважно у гористих місцевостях, а зі своїм прагненням до мешкання на віддалених від авторитарних режимів землях (англ. «agea, region», срб. «крайна» – «ареал, регіон, рейх, район, [оук]раїна, край») і, отже, до суверенітету, а при можливості і до верховенства над іншими землями. Тому-то в етнонімах багатьох з них, а також і в назвах їх земель і є основа «край», що відповідає піднесеному становищу у світогляді горських народів і в тому числі й індоевропейців (українців = аріїв; сарматське «арії» – «крайні, зовнішні», – Татіщев):

«Етимологію «паштун» дав Морґенстьєрне (Акта Орієнталія 18, 1940, 138–144), який зводив її до давньоіранського *parsavaa-, *pars(u)waana-, що означає «крайній» (гуджар. «pārśva», каннада «pārśvavu», телугу «ōra», «pārśvaṁ» – фланг; лат. «pars», англ. «part» – «частина, частка», лит. «pusių» – сторони, – П.Д.). Таким же чином етимологізується і Персія *paarswa- (Parsuash ассирійців) закономірно в «paarsa» у давньоперському, і Парфія (кит. «Аньсі», – П.Д.), *paarthawaa (у південно-західній формі, вже в Бехістунському напису), який закономірно розвивається в «pa(a)hloo», у середньоіранському парфянському. Ці «крайні» етноніми та топоніми не повинні бентежити, якщо звернути

увагу на слов'янські «Україна» та «Сербська Країна...» (коментар до нарису «Пуштуни», <http://forum-eurasica.ru/index.php?/topic/762-пуштуны-и-афганистан/>).

Україною (Канааном / Ханааном, Кангхою / Кангюем) – Гандхарою (кит. «jìntóu», снскр. «ánta / antas», англ. «end», дан. «ende», швед. «ända» – «кінець, край»), нім. «Kante» – «край, кут, грань», англ. «hand» – «сторона, рука»; снскр. «hānd», нім. «Hand» – рука = кінцівка, – П.Д.) і Уддіаною / *Гуддіаною – країною утіїв / гутіїв / кутіїв = ютунгів / ютів / йотів / гьотів = готів (снскр. «uttaman» – «найвище, зовні, вкрай», гуджар. «ēja», телугу «eḍj» – край; гуджар. «chēḍḍo» – кінець, укр. «готар» – «межа, кордон», д.-укр «оудь» – «чоловічий член» = кінцівка, пол. «ud» – «стегно, ляшка» = кінцівка, – П.Д.) називалися землі паштунів / пуштунів і інших афганців та північно-західних індійців (сураштрів, чеді та інших) також і в сиву давнину.

Та і не тільки Ханаан, а і загальноприйнята назва Єгипту «Міср» (Міцрі) теж – ніщо інше, як українна земля, тобто земля на краю Палестини. Акадське слово «Mišru» означає «кордон, край, країну, прикордонну територію» і, вочевидь, воно виникло від п.-і.е. основи (лат. «medius» – середній, ст.-слв. «межда», слвн. «méja», слвц. «medza», пол. «miedza», чес. «mez / meze», в.-луж. «mjeza», н.-луж. «mjaza» – «межа, кордон»). Можливо, це ім'я Єгипту є лише калькою з його каситської назви і воно стало вживатися, вочевидь, лише після завоювання Єгипту, нащадками каситів гіксосами / हेку хасут (гінді «kṣētra» – «край, район, зона, куток»). Або ж взагалі воно достеменно відповідає етноніму темно-червоношкірих мадаїв (черв'ян), що входили до каситських племен і нащадками яких були не тільки міси (мьози; лат. «moesi», грец. «μυσοί»; мізійці), мушки (фрігійці), матієни, мітанійці, мідійці (мадаї), а і синайські мадіанитяни (нім. «Made» – черв'як).

Як угличам (уличам), узам («узг», в'ят. «узог» – «кут, край», – Фасмер), гагаузам, кутригурам та кутіям, так і кангюйцям, канглам (печенігам / пачінакітам / баджанакам), оногурам, англам (каннада «aṅśina», телугу «aṅśiku», ст.-англ. «angle» – «край, кут») та їх нащадкам англійцям відповідають слова «край» і «кут». Зовнішніми (прикордонними, українними) звичайно ж були, як бхарати і тохари = бугури / пугури = пагерити (гінді, панджабі «bāhaṅ», маратхі «bāhēraṅ» – зовнішній; турец. «böğür» – «бік, фланг»), фризи / *фаризі (Parisi), пруси (*прусани – пружани) та перси (снскр. «paṅi-» – «навколо, навкруги»; д.-грец. «πτερών» – «кінець, край, перо»; грец. «πέρας» – «кінець, край»; лат. «foras» – «із, назовні», «foris» – поза; гуджар. «pārśva», каннада «pārśvavu», телугу «pārśvaṅ» – «фланг, бік, крило»), так і усуні (асмани) і нащадки утигурів аси = яси (нім. «aus» – «з, поза»; «äußere» – зовнішній), а також і арії (і.-е. *e/orH- – «кордон, край»; хет. «arha-», грец. «όρια» – «кордон, зовні, геть», хет. «arahza» – «той, що живе навколо, сусідньо, за межами»; д.-грец. «ἄρουρα» – «країна, край», «ἄρχη» – «край, кінець, межа»; хет. «erha-», лат. «ore», англ. «area», лтс. «āra», ест. «äär», монг. «ip» – край, лат. «oga» – «регіон, край, беріг»; башк. «урын» – «район, кут, положення, арена»; осет. «арæн» – «кордон, межа, рубіж»; вірм. «artak'in», лтс. «ārējs» – зовнішній; лит. «oras» – «повітря, погода», «iš óro» – зовні; малайс. «orang» – людина), і алани (вал. «allanol» – зовнішній), і борани / воради (грец. «πέρας» – «поза межами»; тадж. «беруна» – зовнішній; англ. «border, brink», гінді «barhata», ісл. «barmug», лит. «briauna» – край; бенг. «grānta» – «край, грань, кромка» албан. «granë» – «навколо, біля, поряд»), і гревтунги (лит. «greta» – «біля, навколо, поряд, поруч»), та черкаси / циркаси (лат., італ. «сігса» – «біля, навколо, поруч, поряд», швед. «сірка» – «навколо, біля», ісп. «сегса» – «околиця, недалеко»).

Лат. «margo», курд. «mez» – «кордон, рубіж, країна» та англійському «margin» – «крайній» відповідають слова: курд. «марзпанство» та нім. «марка», що позначають окремі землі та навіть держави (дан. «Danmark» – Данія; нім. «Ostmark» – це назва Австрії наприкінці 30-х років та в першій половині 40-х років дев'ятнадцятого століття), а також: Маргіана (д.-перс. Маргуш), Балх (Балхара = Бактрія), Паркана (Фергана), Вірканиа (Гірканиа) та Гурган (Горган, Ургенч), що вказують на азійські прабатьківщини протогерманців. Звідси ж: «маргінал» – людина екстремальних (надмірно переоцінених) поглядів; хет. «paṅku-» – високий; нім. «bergbewohner» – горець, що походить від нім.

«berg» – гора, а отже і від п.-і.е. *b^herǵ^h – «верх, високий, крайній»; середньовічна європейська держава Бургундія; англи мерсійці, італійські горці марси та, як германські племена марсаки, маркомани і бургунди, а також болгари уругунди.

Тому-то переважна більшість як українськомовного, так і нині російськомовного населення країни є нащадками саме праслов'янського сарматського і спорідненого йому прабалтського савроматського суперетносів, що сформувалися у сиву давнину на теренах відповідно Китаю і Північної Індії:

«Японський науковець Ката Ока, який досконало володіє українською мовою, вивчивши українську культуру, побут, традиції, звичаї та фольклор, з'ясував, що вони значно давніші за російські і мають багато спільних ознак з існуючими у багатьох євразійських народів (що сформувалися в тісному контакті з сарматськими пращурами сянбї = сербів / сорбів = сортів / сартів / таджиків та юеджів / гутїїв = готоаланів / українців, – П.Д.). Зокрема, він встановив, що в українських обрядах та звичаях, у японському фольклорі, в індійських Ведах спостерігається спільність, притаманна архетиповим уявленням євразійців. Він вважає, що українська культура є центром та корінням східнослов'янської культури» (І.А. Безклубий, І.С. Гриценко, О.О. Шевченко, «Історія українського права», <http://coollib.net/b/286110/read>).

До того ж, як і в японській мові, в українській мові має місце не лише повноголосся, а й: «перехід «і» першого складу в «а» (або в іншу голосну) під впливом голосної другого складу (так званий перелом голосної «і»)» (Микола Сиромятніков, «Давньоапонська мова»). Закон же відкритих складів, який поступово перестав діяти в слов'янських мовах, законсервувався в японській мові, вочевидь, через переважання відкритих складів як у колишньому аустронезійському субстраті японської мови, так і в численних запозиченнях із китайської лексики.

Як балтськомовне, так і кельтськомовне населення на теренах України було українізовано античними германцями готами і аланами вже на початку нашої ери. Вочевидь, переважно праукраїнськомовними були і пізні сармати: караболгари та каракозари, а також і авари (дісьці, що мігрували до Європи з Центральної Азії значно пізніше у складі західної гілки жуань-жуанів). Інші ж слов'янські мови розвинулися на різних етнічних субстратах на основі саме праукраїнської мови:

«Займаючись, довгий час порівнянням арійських мов я переконався, що малоросійська мова не лише старша за всіх слов'янських, не виключаючи так званої старослов'янської, а й санскритської, грецької, латинської та інших арійських. А тим часом малоросійська мова не має навіть порядного словника! Ця обставина і завадила нашим та закордонним філологам відкрити дійсне джерело давніх мов» (Михайло Красуський, «Стародавність малоросійської мови», Одеса, тип. Ульріха, 1880, 28 с., <http://ukraineforever.narod.ru/ykrgovir.html>);

«Різні дослідники неодноразово підкреслювали великий ступінь спорідненості сербської та лужицької мов з українською. До української лексики у сербській мові належать такі слова, як *«вабити, важити, вилиця, тазда, ватра, гай, гинути, голота, гуска, заскочити, злочин, квочка, комин, корисний, крок, лагодити, лаяти, людство, люлька, муляти, напад, паша, гуня, плахта, послуга, праля, сукня, шкодити»* та багато інших. Така подібність сербської та лужицької мови до української вражає, особливо зважаючи на відсутність контактів між ними протягом останніх півтори тисячі років. Усе це можна пояснити, лише припустивши, що слов'янська спільність на землях між Прип'яттю та Карпатами на момент розпаду в V – VII ст. розмовляла мовою, багато в чому схожою до української. Інакше кажучи, українська мова зберегла багато архаїчних, загальнослов'янських елементів, частина яких навіть стали визначальними для неї. З огляду на те, що територія слов'янської прабатьківщини значною мірою збігається з найдавнішим ядром українських етнічних земель (готської держави Герсанаріха, – П.Д.), постає питання, чи не можна уявити слов'яногенез, як відгалуження окремих слов'янських праєтносів від праукраїнського етнічного дерева, яке з першої половини I тис. н.е.

розвивалося між Прип'яттю та Карпатами? Безперервність етногенетичного розвитку на згаданих українських територіях протягом останніх півтори тисячі років дає підстави стверджувати, що корені праукраїнського етносу сягають принаймні середини I тис. н.е. (насправді декількох тисяч років до н.е. на теренах Північного Китаю та Південної Монголії, – П.Д.)... Отже, дані лінгвістики підтверджують висновки археологів про початок формування окремих слов'янських народів внаслідок розселення слов'янства у VI – VIII ст. з Північно-Західної України (а праслов'янськомовних його пращурів сарматів: аланів і античних германців – ще до нашої ери з Північного Кавказу, Північного Надчорномор'я та Скандинавії, – П.Д.). Таким чином, слов'яногенез виглядає як відгалуження окремих слов'янських етносів від праукраїнського етнокультурного дерева, що з кінця V ст. розвивалося між Середнім Дніпром, Східними Карпатами та Прип'яттю...

Рис. 4. Розселення слов'ян із території України в VI–VII ст.

У Східній Європі впливи греко-римської цивілізації поширювалися через античні колонії Північного Надчорномор'я, і найпотужнішими ці впливи були в межах України. Природно, що етноісторичний розвиток території України випереджав більш віддалені від античних центрів регіони Східної Європи і за темпами наближався до історичного розвитку країн Західної та Центральної Європи, які розвивалися під безпосереднім впливом античної цивілізації» (Леонід Залізник, «Генний код українців та їхніх сусідів очима археології» (картсхема), <https://tyzhden.ua/History/67624>; «Походження українського народу» в зб.: «Україна й українство в етнокультурних процесах: концептуальні узагальнення»: колективна монографія. – К.: НДІУ, 2018, http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15318/Zalizniak_Pokhodzhennia_ukrain_sko_ho_narodu.pdf?sequence=1&isAllowed=y; https://shron1.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Ukraina_i_ukrainstvo_v_etnokulturnykh_prots_ esakh_kontseptualni_uzahalnennia.pdf?);

«У старій Елладі розквітла європейська філософія. Атени стали всеєвропейською Академією Наук. Пізніше такі академії створилися в Римі і Царгороді, а потім у великих європейських містах. В Україні вони виникли в IV ст. в Херсонесі і Пантікапеї (Керчі), а в XV ст. у Львові, в XVI ст. у Києві та в Острозі. У Московщині перший університет

(заснували і навчали українці) заснований аж в XVIII ст., а в XIX ст. тут навчалися лише 82 студенти. (У Київській Академії XVII ст. – 3 тисячі)» (Павло Штепа, «Московство, його походження, зміст, форми й історична спадкоємність», <http://lib.rus.ec/b/142414/read#t1>);

«Саме в Острозькій школі був введений, потім набув поширення у багатьох навчальних закладах України, гуманістичний принцип паралельного вивчення трьох мов (звідси і назва «триєдина академія»). Ідея навчання на трьох мовах була висловлена ще Еразмом Роттердамським, а потім отримала широке поширення в університетах та колегіумах Європи. Тільки в Україні гебрайську (давньоєврейську) мову було замінено церковнослов'янською, яка викладалася поряд з грецькою і латинською. Вивчення мов відкривало перед учнями Острозької школи можливість знайомитися з античною та сучасною їм західноєвропейською літературою. Великий внесок внесла Острозька академія і в розробку літературної української мови («простої мови» або «руської»). Наприклад, Дем'ян Наливайко (брат керівника козацького повстання) супроводжував церковнослов'янські тексти своїх публікацій перекладами на українську мову. Успіхи Острозької академії в українській літературній мові були потім розвинені в Львівській братській школі. Серед видатних українських літераторів-полемістів, які входили в Острозький гурток, були Герасим Смотрицький, Іван Вишенський, Василь Валюшицький, Христофор Філарет (Броневський) і ін. Працювали там професорами вчені греки Кирило Лукаріс, Діонісій Палеолог, польський математик і астроном Ян Лятос. Сталі контакти підтримувалися з Афоном. Книгами обмінювалися з Константинополем, Олександрією, Москвою, Італією, Аравією. Острог став і центром розвитку музичної культури, чому сприяло захоплення К. Острозьким хоровим співом. Розвивалася і світська музика. Саме в Острозі був заснований перший цех музикантів. Знаменитими учнями Острозької школи були майбутні гетьман Петро Сагайдачний та київський митрополит Іов Борецький» (Ігор Данилевський, «Передісторія України», <https://www.litmir.me/br/?b=268900&p=30>);

«З.І. Хижняк в своїй роботі, присвяченій історії становлення Києво-Могилянської академії, пише, що, не маючи офіційного статусу в XVII ст., Києво-Могилянська колегія була «першим українським вищим навчальним закладом» з вищим рівнем освіти і що «вище такої освіти навряд чи могло що-небудь бути і в європейських тодішніх університетах». Вона посилається на спогади зарубіжних сучасників. Французький інженер і картограф Гійом Левасар де Боплан, відомий за своїм твором «Опис України», перебуваючи в Києві в 30-х рр. XVII ст., записав: «...у Києві, на Подолі, при Братській церкві розміщується університет, або академія». Жан-Бенуа Шерер у своїй книзі «Аннали Малоросії, або Історія козаків-запорожців...» (1788), розповідаючи про поховання гетьмана Сагайдачного на території Києво-Могилянської академії, роз'яснював: «Під Академією тут слід розуміти те, що ми зазвичай називаємо університетом. Київський університет аж до часів Петра I був лише єдиним як в Великоросії, так і в Малоросії. Його заснування сягає в давно минулі часи, а його класи завжди активно відвідуються...» (Г. Тішкін, «Деякі підсумки вивчення історії університетської освіти в Петербурзі», <http://cyberleninka.ru/article/n/nekotorye-itogi-izucheniya-istorii-universitetskogo-obrazovaniya-v-peterburge>);

«Кінець XVII – початок XVIII століття ознаменувалися розквітом культури і мистецтва в Українському гетьманстві, в основі якого лежав економічний підйом. Особистий приклад гетьманів сприяв поширенню меценатства, що базувалося на православній традиції. Києво-Могилянський колегіум досяг свого розквіту. З 1693 р. там було дозволено викладати філософію і богослов'я, а в 1700 р. Києво-Могилянський колегіум указом Петра був визнаний академією (що підтвердило польський акт 1659 р.). Це поставило його в один ряд з найбільшими освітніми центрами Європи і дало юридичне право привласнювати вищу ступінь доктора богослов'я. На утримання академії з гетьманської скарбниці щорічно виділялося 200 рублів, на гроші І. Мазепи були придбані книги для бібліотеки і рідкісні рукописи, засновані стипендії. У стінах академії в цей

період навчалось понад 2000 студентів. Повний курс навчання тривав 12 років і включав граматику, поезику, риторику, філософію і богослов'я. В академії викладали грецьку, польську, німецьку, французьку, єврейську і російську мови, історію і географію, математику (включаючи алгебру і геометрію), фізику, громадянську і церковну архітектуру, механіку, музику і нотний спів, малювання, економіку, медицину і ін. Професорський склад очолювали Стефан Яворський, Феофан Прокопович, Варлаам Ясинський. Практично всі діти старшин і багато козаків отримували правильну освіту. З цією метою в 1700 році відкривається новий колегіум у Чернігові. У період розквіту українського бароко виникла ціла плеяда видатних українських публіцистів і письменників: Дмитро Ростовський (Туптало), Стефан Яворський, Феофан Прокопович, Антоній Стаховський, Іван Максимович, Іван Величковський. Всі вони були випускниками Києво-Могилянської академії» (Ігор Данилевський, «Передісторія України», <https://www.litmir.me/br/?b=268900&p=53>);

«У Києво-Могилянській академії здобули вищу освіту багато українських і російських діячів освіти і літератури XVII ст., наприклад, Симеон Полоцький, Епіфаній Славинецький, Дмитрій Ростовський, Стефан Яворський. Звідси беруть початок ті «келінославенські стилі» російської літературної (наукової церковнослов'янської) мови, які з особливою силою дали себе знати в середині і в другій половині XVII ст. Виникнення наукової київської різновиди церковнослов'янської мови спочатку торкнулося розвитку літературної мови в Московській державі лише побічно, оскільки туди проникали лише окремі відгуки словникової і граматичної нормалізації церковнослов'янської мови, головним чином у вигляді рукописних копій з друкованих праць, що видавалися в Західній Русі. У пам'ятках офіційної московської літератури перших десятиліть XVII ст. продовжує панувати риторично «прикрашений склад» як різновид стилю «плетіння слів» XV – XVI ст.» (Микита Мещерський, «Історія російської літературної мови», р. 8 «Літературно-писемна мова московського періоду – мова великоруської народності», http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Linguist/meshch/08.php; <https://ksana-k.ru/Book/meshj/01/gl8.htm>);

«(Професор філософії Московського університету Памфіло Данилович, – П.Д) Юркевич готував Соловйова в свої наступники. Його, малороса за національністю, особливо приваблювала українська кров Володимира Сергійовича. Адже Соловйов був нащадком самого Сковорода. Примітно, що Сковорода, перший філософ зі східних слов'ян, розвивав ідеї німецького містицизму, схилявся перед Бьоме і був дуже далекий від ортодоксального християнства...» (Дмитро Галковський, «Нескінченний глухий кут», http://duckling-abc.ru/bt_new.html#ch4);

«Всупереч поширеній думці, не було незначним і культурне значення Півдня України. Таке питання: хто з російських вчених першим досяг світового визнання? Можна згадати Михайла Ломоносова: він був обраний членом двох іноземних академій наук. Але серйозного впливу на розвиток світової науки його праці не надали, та й залишилися вони в основному в рукописах. За життя Ломоносов був знаменитий переважно як поет. Першим загальноновизнаним науковим авторитетом світового рівня став Данило Самойлович (1744 – 1805), якого обрали своїм членом дванадцять зарубіжних академій наук – практично всі, які тоді існували. Це був родич відомого гетьмана, випускник Києво-Могилянської академії, який став відомий своїми дослідженнями чуми, як раз з того ж 1783 р. боровся з епідеміями на півдні України, займався цим до кінця життя (зокрема, на посаді головного лікаря карантинів) і помер в Миколаєві. Заслугою Д.С. Самойловича є те, що він першим з його сучасників розробив струнку систему протиепідемічних заходів (повідомлення про хворого, ізоляція хворого, проведення дезінфекції, участь населення в боротьбі з епідеміями, карантини і інше). Він по праву вважається основоположником світової епідеміології. (Зауважимо, що з 9 університетів, які діяли в Російській імперії до початку XX століття, три були в Україні, плюс ще два – в Західній Україні, а вся наукова діяльність першого лауреата Нобелівської премії з Росії

Іллі Мечникова пов'язана якраз з Одесою і Харковом)...» (Ігор Рассоха, «Народи, які випередили свій час, і суспільства, що випали з історії», http://www.hrono.ru/libris/lib_r/rass33vrem.html);

«...можна констатувати, що І. Блазіус дав високу оцінку навчально-матеріальній базі Харківського університету, постановці навчально-виховної та методичної роботи в ньому, професорсько-викладацькому складу, особливо наголосив на тому, що він був «укомплектований переважно українськими викладачами». Адже в той час Харківський університет став осередком освіти, яка поширювалася всією Лівобережною Україною. Багато українських публікацій у сфері регіональної історії та етнографії були тісно пов'язані з університетом, а багато українських науковців і поетів того часу були або професорами, як, наприклад, П. Гулак-Артемівський – викладач, а потім ректор університету, український байкар, перекладач з польської і французької мов; І. Срезневський – історик, етнограф, фольклорист; М. Костомаров – письменник, історик, етнограф; А. Метлинський – письменник, фольклорист; або вихованцями Харківського університету» (Петро Брицький, Петро Бочан, «Німці, французи і англійці про Україну та український народ у XVII – XIX століттях», <http://sovivere.ru/humanities/13441-nmc-francuzi-anglyc-pro-ukrayinu-ta-ukrayinskiy-narod-u-xvii-xix-stolttyah.html>; https://archive.org/stream/pro_Ukrainu_u_XVII-XIX/pro_Ukrainu_u_XVII-XIX_djvu.txt);

«Малорос рухається полем науки однозначно з більшою прихильністю, з великим талантом і більшою самостійністю, ніж великорос. Якщо малорос розглядає науку як своє життєве завдання і віддається їй без побічних намірів, то великороси, здається, частіше бачать в науці виключно засіб досягнення зовнішнього визнання. Тому великороси часто відвертаються від блискуче початої наукової кар'єри, як тільки трапляється інше заняття, яке скоріше приведе до вищого стану і до винагород. Великорос з його практичним розумом і його відмінним талантом до наслідування легко засвоює (подібно і будь-якому іншому туранцю, – П.Д.) відповідний науковий матеріал, але йому незрівнянно важче, ніж малоросові, дається самостійно рухатися далі в цьому матеріалі. Наукові праці великоросів дуже часто мають енциклопедичний характер, а ще частіше характер компіляцій, і великороси відчують себе тут впевнено і з почуттям власної гідності, усвідомлюючи свій талант до наслідування. Є такі, які робили клопіткі спостереження, і, здається, робили їх тільки з метою повторити ранні спостереження, без вираження власної думки, до якого самостійно б дійшли. Якщо живі голови переступають цю межу, то часто трапляється так, що виявляються наукові погляди, які без найменших докорів сумління вороже виступають проти всіх обґрунтованих у зваженому дослідженні результатів без будь-яких інших явних мотивів, окрім як з метою викликати галас і найбільш коротким шляхом затвердити свій авторитет. Є приклади, коли висвітлювалися наукові помилки і самостійні факти, щоб на противагу загальній думці завоювати авторитет протиріччям. Навпаки, серед малоросів ми частіше виявляли приклади, коли вони підсвідомо дотримувалися зваженої середини між цим впертим наслідуванням і необхідною оригінальністю. Це були люди, які мали багаті результати власного дослідження і власних роздумів, але не вважали за потрібне піднімати з цього великий галас...» (Blasius JH [Йоган Генріх Блазіус], «Reise in Europaishcen Russland in den Jahren», цит. за: Петро Брицький, Петро Бочан, «Німці, французи і англійці про Україну та український народ у XVII – XIX століттях», https://archive.org/stream/pro_Ukrainu_u_XVII-XIX/pro_Ukrainu_u_XVII-XIX_djvu.txt);

«Таким чином, ми не помилимося, якщо скажемо, що в усій духовній творчості тюрків (і інших туранців, – П.Д.) панує одна основна психологічна характеристика: ясна схематизація порівняно небагатого і рудиментарного матеріалу. Звідси дозволено зробити висновки і про саму тюркську психологію. Типовий тюрк не любить вдаватися в тонкощі і в заплутані деталі. Він вважає за краще оперувати основними образами, що ясно сприймаються, і ці образи групувати в ясні і прості схеми (парадигми, – П.Д.). Однак слід остерігатися від можливих неправильних тлумачень цих положень. Так, помилково було б

думати, що тюркський розум особливо був би схильний до схематичного відволікання. Конкретні етнографічні дані, з яких ми витягли вказівку на характер тюркського психічного типу, не дають нам підстав для такого погляду. Адже ті схеми (відсталі парадигми, – П.Д.), на яких, як ми бачили, будується тюркська духовна творчість, аж ніяк не є продуктом філософської абстракції і навіть зовсім не носять характеру чогось нарочито обдуманого. Навпаки, вони є підсвідомими і існують у психіці як неусвідомлена причина тієї психічної інерції, завдяки якій всі елементи психічного матеріалу самі собою укладаються саме в такому, а не в іншому порядку: це можливо завдяки особливій елементарності і простоті цих схем. З іншого боку, помилково було б думати, щоб шорність (метафоричність, – П.Д.) або схематичність (парадигмальність, – П.Д.) тюркської психології перешкоджала широкому розмаху і польоту фантазії. Зміст епічних переказів тюркських племен рішуче суперечить такому уявленню. Тюркська фантазія не бідна і не боязка, в ній є сміливий розмах, але розмах цей є рудиментарним: сила уяви спрямована не на детальну розробку, не на нагромадження різноманітних подробиць, а, так би мовити, на розвиток в ширину і в довжину; картина, що малюється цією уявою, не рясніє розмаїттям барв і перехідних тонів, а написана в основних тонах, широкими, часом навіть колосально широкими мазками. Це прагнення до розростання вшир, що глибоко характерне для тюркської творчості, внутрішньо обумовлене тими ж основними рисами тюркської психіки... Описана психологія типового тюрка визначає собою і життєвий уклад, і світогляд носіїв цієї психології. Тюрк любить симетрію, ясність і стійку рівновагу; але любить, щоб все це було вже дано (у вигляді суто механістичних і інших простих буденних метафор, – П.Д.), а не задано, щоб все це визначало за інерцією його думки, вчинки і спосіб життя (і, отже, не виходило за рамки загально визначаних в його примітивному суспільстві парадигм і звичаїв, – П.Д.): розшукувати і створювати ті вихідні та основні схеми, на яких повинні будуватися його життя і світогляд, для тюрка завжди болісно, бо це розшукування завжди пов'язано з гострим почуттям відсутності стійкості і ясності. Тому-то тюрки завжди так охоче брали готові чужі схеми, брали іноземні вірування. Але, звичайно, не всякий чужий світогляд є прийнятним для тюрка. У цьому світогляді неодмінно повинна бути ясність, простота, а головне, воно повинне бути зручною схемою, в яку можна вкласти все, весь світ у всій його конкретності. Раз, увірувавши в певний світогляд, перетворивши його в підсвідомий закон, що визначає всю його поведінку, в універсальну схему, і досягнувши, таким чином, стану стійкої рівноваги на ясній підставі, – тюрк на цьому заспокоюється і міцно тримається за своє вірування. Дивлячись на світогляд саме як на непорушну підставу душевної і побутової рівноваги, тюрк у самому світогляді проявляє відсталість і впертий консерватизм. Віра, що потрапила в тюркську середу, неминуче застигає і кристалізується, бо вона там покликана грати роль непорушного центру ваги – головна умова стійкої рівноваги... І не дивно тому, що, шукаючи необхідної бази для стійкої рівноваги, тюрк завжди вибирає такою базою плід творчості семітського духу. Але, запозичуючи цей плід чужого духу, тюрк відразу спрощує його, сприймає його статично, в готовому вигляді, і, перетворивши його в одну лише непорушну підставу свого душевного і зовнішнього життя, раз і назавжди муміфікує його, не беручи участі в його внутрішньому розвитку. Так, тюрки не дали ісламу жодного скільки-небудь великого богослова, юриста або мислителя: вони прийняли іслам як завершене дане... Московська Русь, незважаючи на всю силу і напруженість релігійного горіння, що визначало не тільки її буття, але й саме її виникнення, так і не дала жодного православного богослова, абсолютно так само, як турки не дали жодного скільки-небудь видатного мусульманського богослова, хоча завжди були більш набожними ніж араби. Тут позначаються загальні риси релігійної психології: і там і тут догмат віри розглядається як дане, як основний фон душевного життя і зовнішнього побуту, а не як предмет філософської спекуляції; і там і тут релігійне мислення відрізняється відсутністю гнучкості, зневагою до абстрактності і прагненням до конкретизації, до втілення релігійних переживань і ідей в формах зовнішнього побуту і культури. Замість свідомо

продуманої і тонко деталізованої богословської системи в Стародавній Русі (Київській Русі, – П.Д.) вийшла деяка, словами не виражена, «підсвідома філософська система», струнка, незважаючи на свою формальну неусвідомленість, і що знайшла вираження не в богословських трактатах, а у всьому життєвому укладі, який на ній покоїться. Цим російська релігійність відрізнялася від грецької (і від греко-латинської української, – П.Д.), незважаючи на свою догматичну тотожність з цією останньою, і зближалася з туранською, з якою догматичної схожості не було, і бути не могло...» (Микола Трубецький, «До проблеми російської самосвідомості // Про туранські елементи в російській культурі», Берлін, 1926, с.49, http://www.hrono.ru/statii/turan_ru.html; <http://www.philology.ru/linguistics2/trubetskoy-93.htm>).

19. Закон відкритих складів у праслов'янській мові

Закон відкритих складів в прабалтсько-слов'янських говірках, вочевидь, діяв в далеку давнину, бо і в словах попередніх їм індійських пракритів теж майже повністю були відсутні кінцеві приголосні:

«Розвитку індійського письма по складовому шляху сприяли також деякі особливості фонетики пракритів; такими особливостями були порівняно обмежена кількість різних складів (як і в китайських говірках, – П.Д.) і майже повна відсутність кінцевих приголосних (закінчення майже всіх слів на голосні звуки). Зокрема, утворення всіх основних складових знаків в індійських системах письма з поєднанням: приголосний плюс голосний «а» пояснювалося тим, що цей голосний звук найчастіше зустрічався...» («Індійські системи письма», <http://maxbooks.ru/writing/stor48.htm>).

Однак же після втрати прабалтсько-слов'янськими говірками закону відкритих складів він міг відродитися в праслов'янських говірках північнокитайських слов'яноаріїв серів (пращурів слов'янськомовних сарматів, да-юечжі, кідаритів і аланів) лише під впливом китайських або ж аустронезійських діалектів. Адже, на відміну від Китаю, в Європі, та й в Західній Азії, у той час не було жодної народності (етносу-донора), у мові якої б діяв цей закон:

«Закон відкритого складу – не єдина риса звукового ладу китайської мови. У ньому діє також і інший закон – закон збігу складового і морфемного членування. Це означає, що кожен склад в ньому є морфемою. Закони відкритого складу і збігу складо-морфемного членування і привели китайську мову до омонімії... Чи багато фонем можуть поєднуватися в такому складі-морфемі? Лише кілька сотень. Для мови це дуже мало, оскільки значень, переданих за допомогою морфем, значно більше. Ось чому різні значення у китайській мові часто передаються за допомогою однакових звукосполучень (наприклад, «ta» або «shu»). Питається, як же за допомогою 400 відкритих складів можна позначати в ідеалі нескінченне число реалій? Як говорили в XVIII ст., геній китайської мови знайшов відповідь на це питання: він спонукав китайців використовувати в омонімічних складах музичний (тональний) наголос у сенсорозрізняльній функції» (Валерій Даниленко, «Від передмови – до мови: вступ до еволюційної лінгвістики», http://loveread.ec/read_book.php?id=73459&p=61).

Можливість відновлення дії цього закону у праслов'янській мові під впливом саме китайських діалектів підтверджується наявністю його і в Кяхтинському російсько-китайському піджині, що діяв на рубежі XIX – XX ст. в зоні російсько-китайської прикордонної торгівлі (див.: А.Ю. Мусорін, «Лексика Кяхтинського піджина», <http://www.philology.ru/linguistics4/musorin-04a.htm>).

Можливо, що закон відкритих складів утворився безпосередньо у процесі трансформування в праслов'янську мову більшості діалектів прабалтсько-слов'янської мови. Не закріпився ж він лише на периферії східно-сарматського світу у деяких «світлооких» племен байди, що були пращурами як гяньгуней, так і усунів, а тим самим і язаматів, і язигів (гудів і прусів), бо:

«...усуні не мали територіальних кордонів з китайськими князівствами і царствами, розміщуючись в порівняно вузькому географічному ареалі на захід і північний захід від стику Наньшаню і Алтинтагу (отже, їх мова і не зазнала суттєвого впливу китайських діалектів, – П.Д.). Згодом ця відсутність взаємної відчуженості і ворожнечі, які є неминучими супутниками будь-яких військових дій, дозволила асам Семиріччя активно розвивати тісне військово-політичне співробітництво з імперією Хань» (Микола Лисенко, автореф. дис. «Аси-Алани в Центральній Азії: Центральноазіатський аспект раннього етногенезу алан», <http://www.dissercat.com/content/asy-alany-v-tsentralnoi-azii-tsentralnoaziatskii-aspekt-rannego-etnogeneza-allan>);

«Усуні нам відомі, як змішаний з саками і юечжами народ. Це підтверджується палеоантропологією. Деякі з добутих черепів відносяться до (доліхокранної, – П.Д.) середземноморської, інші до (брахікранної, – П.Д.) паміро-ферганської раси (Дебєц, 1948)» (Лев Гумільов, «Дінлінська проблема. Перегляд гіпотези Г.Ю. Грумм-Гржимайло у світлі нових історичних та археологічних матеріалів», http://gumilevica.kulichki.net/articles/Article26.htm#Article26text_5).

Якщо ж врахувати те, що сармати, як і їхні нащадки слов'яни, вважали за краще височини низинам, то в слово «курінь» цілком могло трансформуватися слово *оукрень = праіндоєвроп. *ek'og – «вершина, піднесеність» внаслідок метатези (перестановки звуків) після того, як в праслов'янській мові сарматів відновив дію закон відкритих складів. Адже аналогічно від снскр. «агра» – «вершина, вістря» утворилося і прасл. «гора» (укр. «горній» – верхній, «горище» – піддашшя; «голова» – «верхня частина тіла») і укр. «гура» – «купа, маса, натовп» (так само: грец. «οχλος», прабалтсько-слов. *ohlota // прасл. *g'lota, укр. «голова», блг. «хора», , грец. «χորος» – «чернь, натовп, люди, народ»). Від *ouk'orava (оукри, вкрани, українці, угри, югра, огури, уйгури – «горяни, високі»; гінді «uusa» – високий; гінді «uchchatar», гуджар., таміл. «усса» і турец. «уїсе» – вищий) утворилося гуджар. «kaurava», бенг. «kauraba», гінді «kauravon» – каурав (маратхі «garva» – «гордість, гординя»; гінді «garva», бенг. «gauraba» – слава; гуджараті «gaurava» – «високий, піднесений, величний»; лит. «galva» – голова). Завдяки метатезі від праіндоєвроп. *akmen-, снскр. «áśmā [ʼashman]», лит. «акмио» утворилися давньоукр., ст.-сл. «ками», фін. «kiven» – камінь а, отже і д.-в.-н., д.-сакс. «hamar», д.-ісл. «hamarr», англ. «hammer» – молот [кам'яний]. Від лат. «unguis», ірл. «iunga» – ніготь, снскр. «áṅghriṣ» – ступня [ноги], гуджар. «aṅga» – нога утворилися слов'янські слова «ніготь» і «нога». Від праіндоєвроп. *h'ar-mo-, снскр. «irmas», лат. «armus», д.-норв. «armr» – рука утворилося ст.-сл., блг. «рамо», чес. «rameno» – плече. Від д.-і.-є. *ols – «олень, лось» утворилося слов'янське слово «лось», адже:

«У початкових групах *or-, *ol- перед приголосними відбувалася метатеза: рало (чес. «radlo», пол. «radło») з *ardlo (*ordlo), робота (укр. «робота», срб. «работа», чес., пол. «robota») з *arbota (пор. нім. «arbeit»); старослов. «ладіи», д.-укр. «лодья», срб. «лађа» – з *oldьji, *oldьja (пор. лит. «aldijá», норв. «olda»)» (О.С. Широков, «Старослов'янська мова», http://www.portal-slovo.ru/philology/37367.php?ELEMENT_ID=37367&PAGEN_1=2).

Можливо саме через відновлення дії закону відкритих складів і праслов'янське слово *sungъ (гот. діал. «sunno» – сонце) втратило приголосну літеру «л». І, отже, не тільки тунгузько-маньчжурські, а і сучасні германські мови запозичили сатемну форму цього слово саме у слов'янськомовних сермендів та у їх нащадків античних германців (прасл. *sungъ, маньчжур. «сунн / sun», евенк. «сігун* / siun», негідал. «siun», ульч. «siu(n)», нанай. «siu / siun», в.-колим., васюган. «su:ŋk», хант. «sunk», д.-япон. «san»; англ., бавар. «sun», д.-англ., д.-фриз., сер.-н.-н. «sunne», фриз. «sinne», ломбард. «suu», д.-франк., д.-нім. «sunna», д.-в.-н. «sunno / sunna», нім. «Sonne», люксемб. «sonn», цимбр. «zupa», нідерл. «zon / zoon», зах.-фламан. «zon»). Бо кентумні його форми, запозичені у псевдотохарів = кушанів, є лише у тюркськомовних народів. Тоді як для слов'янських мов, що сформувалися як на балтських, так і на кельто-іллірійських, дако-тракійських, скитських і

інших фінськомовних етнічних субстратах, відновлюється прабалтсько-слов'янське *saulnъ > *s'lnъ (Фасмер).

20. Формування і головні риси української мови

В якості писемної мови написів, що були знайдені у пам'ятках слов'янської салтово-маяцької культури (СМК), науковцями розглядалися і тюркська, і іранська, і навіть адигейська мови. Але найбільш відповідною їм виявилася вульгарна латина Балкан, на основі якої в подальшому утворилася румунська мова слов'янськомовних волохів (уличів / улахів / влахів), що були асимільовані латинізованими тубільцями Волощини:

«...паралелі донських рун з балканськими за походженням алфавітами дають підстави для фонетичних порівнянь. Отримані переклади відображають народно-латинську лексику, що може свідчити як про міграцію з Подунав'я, так і культурний вплив колишніх провінцій Риму... Певно, не випадково і А.М. Щербак визнавав малоперспективність прочитання салтівських рун, виходячи з традиційних писемностей східних кочівників, і сучасний тюрколог вважає, що переклади класичних пам'яток тюркської писемності не допомогли розшифруванню східноєвропейської руніки. Були спроби прочитання написів на основі аланської або касожської (черкеської) мови, але вони настільки ж непереконливі. ...на думку Г.Ф. Турчанинова, подібність демонструють деякі літери глаголиці і похідний від останньої малий юс кирилиці, особливо якщо мати на увазі палеографічні відхилення від офіційного абеткового кодексу. І зараз гіпотезу про зв'язки козарських, на їхню думку, написів Подоння та глаголиці підтримують деякі фахівці, зокрема Г. Веконь... Найбільш давні глаголичні тексти також пов'язані з балканським регіоном та Центральною Європою. При цьому частина знаків з Мурфатлара, чие нижнє датування опускається до IX століття, нагадує глаголичні (а також кириличні) форми; проте, як зазначив Г. Веконь, вони означають інші, невідомі у слов'янських алфавітах фонемі. Можливо, йдеться про алфавіт, який послуговував надалі зразком для глаголиці. Разом з тим є чітка вказівка на джерело, в якому творіння Мефодія (якому багато дослідників приписують авторство глаголиці) кваліфікується як готські письмена. У зв'язку з цим не можна пропустити свідоцтво Валафріда Страбона, який у IX столітті відзначав близько м. Томи залишки готського богослужіння серед місцевих скитських народів. З огляду на те, що саме в цій місцевості розташовується комплекс Мурфатлар, а датування твору франкського ченця співвідноситься з «нижніми» датами зазначених написів, їхнє готське коріння аж ніяк не здається неможливим. На ймовірність зв'язку готського аріанства, глаголиці та (давньослов'янських, – П.Д.) «руських письмен», яким навчився у Корсуні інший слов'янський просвітитель – Кирило, – вказував А.Г. Кузьмін. Зв'язок між імовірно (з урахуванням відсутності достовірно готських рунічних пам'яток для порівняння) готською протоглаголицею та появою писемності СМК, в принципі, можна пояснити. Археологічно зафіксовано хвилі постгунських переселень із Дунаю на території, де пізніше відзначалися пам'ятки СМК – від Нижнього Дніпра до Північного Кавказу. Так, на лівобережжі Дніпра та його притоках відкрито престижні варварські поховання кінця IV – V століть, які розглядаються як свідчення існування тут германських королівств (слов'янізованого античними германцями населення, – П.Д.). Германська (слов'янськомовна, – П.Д.) хвиля в V – VI століттях пішла далі на південний схід, її культурний вплив поширилося до Центрального Кавказу, тобто району, звідки розпочалася міграція у донські регіони СМК. Серед германців-переселенців називають готів, герулів, ругів і взагалі «інші германські (слов'янсько- і балтськомовні, – П.Д.) племена», що поступово змішувалися як між собою, так і з іншими етносами. Серед речей цих мігрантів відзначено гепідські артефакти. Мова могла йти як про дунайсько-германський етнічний, так і в першу чергу культурний імпульс, який поступово поєднувався з (балтсько-слов'янською, – П.Д.) алано-сарматською, понтійською, римською, кавказькою та іншими культурними традиціями... Відповідно до вказівки Фахр ад-Дін Мубарак-шах Мерверруді (початок XIII століття), писемність козар походить від

писемності племені русів (нащадків грутуннів і пращурів українців, – П.Д.), у якій «вони пишуть зліва направо». Ця вказівка є цікавою у світлі гіпотези Д.Т. Березовця – О.С. Галкіної про носіїв СМК як русів (ар-Рус) східних джерел: у такому контексті перша група знаків є письмом русів, друга – алфавіт козар, який запозичував із нього частину рун. Багато що може пояснити і написання зліва направо з урахуванням того, що спроби прочитання написів СМК були засновані на тюркській традиції написання у протилежному напрямку... Вочевидь, що СМК за наявності в ній такої різної етнічної складової просто не могла зберігати відносної одноманітності, що відзначається фахівцями, без сильних скріплювальних елементів, якими могли бути традиції мультинаціональної культури пізньої Римської імперії і сама її мова, що стала (старослов'янською, – П.Д.) *lingua franca* для багатьох народів і держав від Північної Африки до різних частин Європи. Готські руни, вочевидь, були використані для запису латинської мови через те, що в регіонах на північ від Дунаю не було альтернативи через втрату там традицій класичної латинської писемності у зазначений період» (А.Є. Виноградов, «Донські руни та генезис салтово-маяцької культури», https://web.archive.org/web/20210319171415id_/https://vestnik.mgpu.ru/pdf/2399.pdf).

Писемності ж перш за все потребували купці і ремісники. Тому не виключено і те, що написи, виявлені на матеріальних залишках СМК, насправді були зроблені первісною глаголицею на латинізованій давньослов'янській мові *віндішу = праїдішу, що використовувалася ще до нашої ери купцями Шовкового шляху, а в якості лінгва франка використовувалася в усіх трьох каганатах Східної Європи в ранньому Середньовіччі.

Літери ж протокирилиці використовували вже в середині першого тисячоліття (тобто майже за два століття до створення Кирилом і Мефодієм давньослов'янської писемності) для запису текстів не тільки караболгари і готи-тетраксити, а навіть і таманські греки:

«У дослідженні М. Брайчевського «Літопис Аскольда» наведено розгорнений текст договору між «греками і Руссю», датований 2 вересня 867 р.] «в жодному разі не було б сміливим припущення про належність якихось форм писемності уже русам антського періоду (в VI – VIII ст.)». Це, можливо, й була т. зв. протокирилиця, котра, як наголошує відомий київський історик і палеограф С. Висоцький, «значно старша за глаголицю». Із цим, до речі, кореспондується повідомленням про знайдену в 1803 р. П. Сумароковим на Тамані плиту з білого мармуру, на якій, як повідомляє професор С. Шелухін, вирізьблено «грецький напис майже цілком слов'янськими літерами, якими потім писали в Києві». Дослідженню цього напису, відомого як «Напис Євпатерія», знаний російський історик В. Латишев присвятив велику статтю, в якій зокрема доводить, що «напис належить до періоду царювання імператора Маврикія і саме до 590 року»» (Михайло Лукінюк, «Витоки української писемності», в зб. «Загадки походження руських книг», <https://textarchive.ru/c-2435022-pall.html>).

Саме на підставі протокириличних та глаголичних готських текстів і були створені перші релігійні тексти з використанням як кримсько-таманського готського, так і можливо близького до нього солунського діалектів слов'янської мови:

«Ф. Еркерт спробував скласти карту маршруту руху готів зі Скандинавії до гирла Вісли і далі Дністром до узбережжя Чорного моря. За його датуванням готи знаходилися тут у 200 – 400 рр., на Таманському півострові – до кінця XV ст., а в Криму – до кінця XVI ст.» (Ірина Зіньківська, «Готланд Ерманаріха: гостроготи у Східній Європі на рубежі Стародавності та Середньовіччя», <https://coollib.com/b/516221/read>);

«Ми сказали, що назва Чорних Болгар (інкорпорованих в свою спільноту готами-тетраксітами = грутуннами / хросами / русами, – П.Д.) Руссю зустрічається переважно у арабських письменників X століття. Але її можна зустріти і у Візантіїців. А саме у статуті імператора Льва Філософа (886 – 911 рр.) «Про чин митрополичих церков, що підлягають патріарху Константинопольському», у списку цих церков виявляємо на 61-му місці церкву Руську (Rwsia), поряд з наступною за нею аланською церквою; а далі, серед архієпископій, підпорядкованих Константинопольському патріарху, виявляємо на 29-му

місці Боспор і на 39-му – Метраку (та Metraca), тобто Таматарху або Тмуторокань, поряд з Готією, Сугдією і Фулою (Codini de officiis. Париж, видавництво Т. І). Про яку Руську митрополію тут згадується? Чи під нею хіба можна розуміти церкву, власне Київську; швидше можна побачити тут саме Чорну Болгарію чи Русь Азовсько-Чорноморську. До цієї Русі, ймовірно, і відноситься звістка Фотія про її навернення [до християнства] в окружному посланні 866 року» (Дмитро Іловайський, «Розшуки про початок Русі. Замість введення в руську історію // Руська церква за статутом Льва Філософа. – Оповідь про козарську місію Кирила і Мефодія та її історичні дані: – Достовірність звістки про слов'янські книги, знайдені в Корсуні», <http://www.olderu.com/begin/33.htm>).

І тому-то в якості літературної мови пращурі українців і використовували цю мову християнських релігійних текстів. Але ж розмовляли вони як і споріднені їм італійські гостроготи і стародавні лонгобарди своєю співучою повноголосною українською мовою. І стародавні слова саме цієї мови і виявлені у графіті, що збереглися з давніх часів на стінах київського Софійського собору:

«Тут і зменшувальні, суто українські форми чоловічих імен – Остапко, Іванко, Жадко (від жаден), Марко. Сучасне українське «прізвище» виринає у написі XII ст. – «Господи, допоможи рабу своєму, Ігнатові. А прізвище (ПРЪЗВИЩ) мое Саєтат». У графіті княжого Києва XI – XIII ст. фіксуємо такі суто українські граматичні ознаки:

- кличний відмінок іменників: «Владико, Стефане, голово»;
- закінчення «у» в родовому відмінку однини чоловічого роду: спору (з того спору);
- форму дієслів без «т»: «пече»;
- дієслова минулого часу, що закінчуються на «в»: «писав, ходив, молив»;
- дієслова із закінченням «-ти»: «долучити, писати, скінчати»;
- м'яке «ц» наприкінці слів: «чернець, (помилуй) Валерця, допоможи Архипцю»;
- прикметники втрачають на кінці «я»: «багатопечальна, благодатніша».

Ось напис XI ст., який читаємо у книзі історика Сергія Висоцького, вимушено виданої в брежнєвські часи російською: «Мати, не бажаючи дитини, бігла геть...». Фотооригінал засвідчує: «Мати, не хотючи дитинця, біжя гет...». У графіті «Господи, допоможи рабові своєму Луці, владичину дяку...» маємо перехід «к» у «ц» у давальному відмінку однини (Лука – Луці). І зміна приголосної «к» перед суфіксом «-ин» на «ч» (владика – владичин) – у повній відповідності до сучасного «Українського правопису» (Олексій Редченко, «Ознаки сучасного українського пропису на графіті XI – XIII ст.» // «Українська мова має довшу історію, ніж російська», http://www.guberniya.net/blogs.php?news_id=22524 <http://arhiv.orthodoxy.org.ua/node/19604>);

«Дуже давня також кінцівка «-мо» в дієприслівниках: знаємо, ходимо (російською – «знаем, ходим»). Агатангел Кримський стверджує: «...порівняльно-історичні роздуми показують, що це «-мо» значно давніше навіть часів Київської держави». У своїй праці «Українська мова, звідки вона взялася і як розвивалася» він робить висновок: «Мова Наддніпрянщини та Червоної (Черв'янської, – П.Д.) Русі часів Володимира Святого та Ярослава Мудрого має здебільшого вже всі сучасні малоросійські особливості» («Історія розвитку української мови», http://www.transneed.com/philology/ua_1.html).

На те, що праукраїнською мовою була мелодійна готоаланська мова (готсько-алансько-фінське койне) античного слов'янськомовного населення Скандинавії, вказує наявність в сучасній українській мові гемінат (вельми характерного для угорсько-фінських мов фонетичного подовження приголосних) як в іменниках середнього роду, що закінчуються літерою «я», (знання, досягнення, життя, здобуття, придбання, угіддя, знаряддя, підборіддя, узбіччя, обличчя, клоччя, збіжжя, бездоріжжя, пониззя, піддашся, затишся, зілля, весілля, колосся, волосся), так і в іменниках жіночого роду, що закінчуються в орудному відмінку літерою «ю», (подорожжю, маззю, річчю, ніччю, міццю, суттю, сіллю), а також в деяких інших словах (ляний, ссавці, бовван, суддя, баддя, рілля, стаття, зрання, спросоння, навмання, попідтинню, попідвіконню). І як це не парадоксально, в сучасній же російській мові відображена зовсім не народна фінська

фонетика автохтонного населення Росії, а вельми архаїчна старослов'янська фонетика, запозичена з церковнослов'янських молитов і пісень. До того ж гемінати в українській мові не лише сприяють мелодійності мови, а виконують і смислорозрізнявальну функцію:

«Матеріал дослідження становить 47716 прикладів гемінованих приголосних, з них 21114 в українській мові, 26602 в німецькій мові. На першому етапі отримано матеріал дослідження методом суцільної вибірки з текстів давньо-, середньо-, новоукраїнського і давньо-, середньо-, і нововерхньонімецького періодів... Наявні в українській мові 9 монофонем гемінат /с:/, /в:/, /з:/, /д'/, /т'/, /л'/, /л:/, /н'/, /в'/ вважаємо периферійними фонемами української мови. Виявлено в українській мові 11 амбісилабічних приголосних /д'-д'/, /т'-т'/, /ж-ж/, /з'-з'/, /с'-с'/, /ц'-ц'/, /н-н/, /н'-н'/, /л'-л'/, /ш-ш/, /ч-ч/, які зустрічаються після наголошеної голосної, розділяються складовою межею, виконують складорозмежувальну функцію, представляють біфонемі. Сучасна німецька мова, на відміну від української, характеризується наявністю біфонем на місці сполучення однакових приголосних незалежно від внутрішньомовних чинників. Мови дослідження співпадають за функцією, що виконує біфонемне сполучення як в українській, так і у німецькій мовах – це морфеморозмежувальна та складорозмежувальна функції.

Лінгвістичний зіставний аналіз на матеріалі двох мов в історичному аспекті засвідчує, що у сучасній українській мові геміновані приголосні монофонемі мають чітке фонетичне розрізнення, яке закріплюється у мові виконанням смислорозрізнявальної функції, наприклад: у суді – у судді, лють – лють, що в цілому підтверджує наявність у мові фонематичного протиставлення довгих і коротких приголосних. Наявність у сучасній німецькій мові фонетичного розрізнення і відсутність функціонального навантаження дають підстави стверджувати, що у зазначеній мові геміновані приголосні виступають у мовленні (і відповідно у мові) у вигляді звичайних подвоєнь, які не протиставляються окремим звукам, тобто не мають фонематичного протиставлення «довгий / короткий».

Суттєві відмінності особливостей німецьких та українських приголосних сегментів допомагають усувати артикуляційні помилки тих, хто вивчає німецьку чи українську мову як іноземну. Адже системи голосних і приголосних у різних мовах, особливо у неблизькопоріднених, різняться і кількісно, і якісно. Кожна конкретна національна мова використовує стільки звукових сегментів, скільки вона потребує для обслуговування членів певного суспільства у будь-який період його розвитку. Тому, отримані результати не вичерпують питання, що висвітлене у роботі. Перспективним завданням будь-яких експериментально-фонетичних досліджень вважається подальша розробка проблеми функціонування гемінованих приголосних у спонтанному мовленні, оскільки ця система не є сталою, а безперервно розвивається» (Наталія Байлюк, автореф. дис. «Порівняльно-історичний аналіз гемінованих приголосних в українській та німецькій мовах (експериментально-фонетичне дослідження)», <http://www.uk.x-pdf.ru/5jazykoznanie/34789-1-prigolosnih-ukrainskiy-nimeckiy-movah-eksperimentalno-fonetichne-doslidzhennya-specialnist.php>; https://old.mgu.edu.ua/docs/flp/nauka/bajluk_avtoref.pdf).

Дуже важливим є і народномовне підгрунття як давньоукраїнської, так і сучасної української літературної мови:

«Б.А. Ларін визнає можливим говорити про народномовне підгрунття давньоруської (давньокиївської – давньоукраїнської, – П.Д.) літературної мови, при цьому відносячи її початок до значно більш раннього історичного періоду, ніж С.П. Обнорський. Б.А. Ларін виявляв перші прояви власне руської літературної мови вже в найдавніших договорах київських князів з греками, зокрема в договорі князя Олега з Візантією в 907 р., бачачи в «Руській Правді» відображення тієї самої ділової літературно-письмової мови на східнослов'янській мовній основі. Разом з тим Б.А. Ларін не заперечував і сильного прогресивного впливу на давньоруську мову церковнослов'янської мови, визнаючи останню «іноземною» стосовно мови давніх східних слов'ян (пращурів українців, – П.Д.)... На наш погляд, у процесі утворення давньоруської літературно-письмової мови первинним слід визнати народну розмовну мову східнослов'янських племен, давні

східнослов'янські народні говірки; первинними ми визнаємо їх у тому сенсі, що вони, поза сумнівом, до історичного моменту появи писемності підійшли вже внутрішньо підготовленими, відбиваючи відносно високий рівень суспільного розвитку їх носіїв. Досить широко розгалужена у жанрово-стилістичному відношенні ділова писемність, що виникла у східних слов'ян у момент переходу їх від первісногромадського ладу до класового суспільства, відображала багатогранні та різноманітні потреби цього суспільства. Ми виявляємо тут і письмові заповіти, і міжнародні договори, і написи на побутових предметах та виробках, і пам'ятні написи на камінні та надгробках, і приватне листування. Закріплення розмовної мови у різних сферах ділової писемності не було ще, зрозуміло, літературною мовою, але значною мірою підготувало підґрунтя для її появи. Народні говірки східнослов'янської писемної мови розвивалися і відшліфовувалися й у процесі зародження та складання самотньої мовної художньої творчості у її первісному усному існуванні. Немає сумніву, що східнослов'янські племена (пращури українців – П.Д.) у IX – X ст. мали багату і розвинену усну народну творчість, епічну та ліричну поезію, оповіді та легенди, прислів'я та приказки. Це уснопоетичне багатство, безсумнівно, передувало виникненню писемної літератури та літературної мови і значною мірою підготувало їх розвиток» (Микита Мещерський, «Історія російської літературної мови // Проблеми утворення давньоруської літературно-письмової мови», <https://ksana-k.ru/Book/meshj/01/gl3.htm>; https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Linguist/meshch/03.php);

«При зіставленні української мови з найдавнішими індоєвропейськими мовами, зокрема з латинською, впадає в око її, так би мовити, «архаїчність», тобто наявність у ній великої кількості найдавніших індоєвропейських елементів. Фонетична система української мови, якість її звуків напрочуд близькі до латинської (і, зауважимо, до іспанської та італійської – її найближчих спадкоємців)» (Іван Ющук, «Факти про давність української мови», http://narodna.pravda.com.ua/politics/472ecd2f50a/view_print/, <http://ivan-yushchuk.livejournal.com/1243.html>, <http://uamova.blogspot.com/>);

«...Справжня, «жива» українська мова ніколи не була «давньоруською», ніколи не була «загальноруською», ніколи не була тотожною російській, не була прашуром чи нащадком, чи відгалуженням російської мови. Вона формувалася і виникла з праслов'янської, формуючись від VI до XVI ст.» (Юрій Шевельов, 1996, 204)... «Таким чином, рубіж XI – XII ст. можна умовно визнати часом завершення формування української мови і початком нового етапу її історії, коли вона в народнорозмовному варіанті вже набула в основному всіх притаманних їй мовних рис. Такий висновок збігається і з поглядами українських мовознавців XIX – першої половини XX ст. на час виникнення української мови. Наприклад, П. Житецький ще в 1876 р. дійшов висновку, що система голосних звуків української мови визначилася вже у XII – XIII ст. На думку О. Потебні, українська мова за часів Київської Русі вже існувала. Всесвітньовідомий учений академік А. Кримський, дослідивши величезний фактичний матеріал, категорично твердив, що жива українська мова XI ст. «стоїть посеред східного слов'янства цілком уже відокремленою»... Для всієї території Київської Русі спільними були дві літературні мови – церковнослов'янська і давньокиївська (її традиційно називають також давньоруською). Церковнослов'янська мова за походженням – старослов'янська (інша назва – староболгарська, бо вона виникла на основі одного з македонських діалектів староболгарської мови). Ця мова прийшла до нас разом зі священними книгами після прийняття християнства і стала мовою православної церкви, освіти і культури. На східнослов'янському ґрунті ця мова зазнала впливу місцевих народних говорів і стала помітно відрізнятися від староболгарської мови. У науці вона дістала назву «церковнослов'янська мова». Однак, незважаючи на значні місцеві впливи, церковнослов'янська мова не змінила своєї суті. Вона залишилася спільною мовою всіх православних (а пізніше також і греко-католиків) як на Русі, так і в інших слов'янських християнсько-православних країнах. Для східних слов'ян вона була хоч і зрозуміла, проте все ж таки не рідна. Усі державні й світські культурні функції на всій території Київської

Русі виконувала давньокиївська (давньоруська) писемно-літературна мова. Вона виникла на основі місцевих мовних традицій фольклору, суспільно-політичної практики і дружинного епосу за зразками й мовними моделями старослов'янської мови. Маючи розгалужені стилі (юридично-діловий, літописний, світсько-художній), давньокиївська писемно-літературна мова функціонувала паралельно з церковнослов'янською мовою (деякі вчені вважають ці мови лише двома жанрами тієї самої літературної мови). Це — мова збірника законів «Руська правда», літопису «Повість минулих літ», а також «Слова про Ігорів похід», «Повчання Володимира Мономаха», «Моління Данила Заточника» та ін. У різних регіонах Русі ця писемно-літературна мова поступово збагачувалася місцевими лексичними й стилістичними особливостями і згодом стала основою формування української, білоруської і частково російської писемно-літературних мов давнього періоду. Проникнення ж місцевих народнорозмовних елементів у церковнослов'янську мову спричинилося до виникнення української, білоруської та російської редакцій церковнослов'янської мови. Таким чином, церковнослов'янська мова по суті стала сукупністю багатьох (східнослов'янських, сербської, болгарської) її редакцій. Проте слід сказати, що спільність і церковнослов'янської, і давньокиївської (давньоруської) мов для всієї території Київської Русі від самого початку була дуже відносною. Правильніше було б говорити про спільність не самої мови, а лише писемних текстів. Церковнослов'янські й давньоруські тексти були вже з найдавнішого часу лише своєрідними графічними формулами, які читали в різних регіонах по-різному, вимовляючи слова «на свій лад». Той самий текст, прочитаний з книжки, скажімо, у Києві, Полоцьку й Суздалі, сприймали як за різними мовами. Але «законодавцями моди» в книжній вимові, звичайно ж, були столичні (тобто київські) книжники. Зокрема, вони вимовляли g як h, Ъ («ять») як і; та, і як й; приголосні перед голосними u, e вимовлялися твердо, тощо» (Григорій Півторак, «Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов» (міти і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної коліски»), <http://litopys.org.ua/pivtorak/pivtorak.htm>).

«Безцінним матеріалом для дослідження образу національного почуття в українській та російській мовах виступають слова з суфіксами суб'єктивної емоційної оцінки, які практично відсутні в китайській і лише частково наявні в англійській мові. Порівняльний аналіз українських та російських концептів суб'єктивної оцінки продемонстрував глибоку лексичну розробленість та більший експресивно-словотвірний потенціал при утворенні деминутивних зменшувально-пестливих форм іменників, прикметників та прислівників в українській мові порівняно з російською; пояснення чому, здається, слід шукати в особливостях емоційно-чуттєвого характеру «української душі», кордоцентричності (від лат. «cordis» – серце, – П.Д.) української психічної структури. Найяскравішим проявом українського ліризму та сентиментальності в мові, на наш погляд, слід визнати наявність унікальних дієслівних та займенникових зменшувально-пестливих форм, аналогів яким не існує у близькоспорідненій російській мові: дієслово: «їсточки, їстоньки; питоньки, питочки; спатоньки, спаточки, спатусі, спатуні; гулятоньки, гуляточки» тощо. Серед займенникових та прислівникових форм виділяються такі емотиви безеквівалентного характеру, як: «самісінький, самий; ніякісінький, ніякенький; нічогісінько; тутечки, осьдечки, ондечки; тамечки». Характерною для української мови є наявність пестливих форм навіть у слів загальнонегативної семантики («воріженьки»)…» (Ірина Голубовська, автореф. дис. «Етноспецифічні константи мовної свідомості», <http://dissertation.com.ua/node/684661>).

«За рештою 32 ознаками з 40 українська відмінна від російської. Що більше, названі риси української мови не просто відрізняють її фонетику від російської: більшість їх водночас єднають її з рештою слов'янських мов, тобто є слов'янськими фреквенталіями. Так, відсутність редукції (риса 7) єднає українську з усіма слов'янськими, крім російської та словенської; відсутність цокання (риса 19) поєднує українську з усіма слов'янськими, крім російської, білоруської та польської (частково); відсутність акання (риса 8) – спільна риса української з усіма слов'янськими, крім білоруської та російської (лише у північних

говірках російської акання також немає). Історичний збіг і, ы > и (риса 4) єднає українську з усіма західнослов'янськими мовами, ствердіння губних і р (риса 12) – з усіма південнослов'янськими, наявність фарингального г (h) (риса 11) – з центральнослов'янськими. Історичний розвиток і < ѣ (риса 1) поєднує українську з нижньолужицькою (spřew, wěnk, wěny [spiw, wink, wiŋny]) і хорватською (в «ікавських» діалектах), розвиток і < о (риса 2) – українську з обома лужицькими, чеською, словацькою і польською, у яких ця риса існує в історично попередньому стані: pŏž, mŏj [u]; pŏž, mŏj [u]; pŏž, mŏj [u]; pŏž, mŏj [uo]. Усе це слов'янські фреквенталії, відсутні в російській... Просторова картина розподілу зв'язків отриманих даних унаочнена картосхемою.

Відображені на ній факти суперечать твердженням про особливу близькість української мови до російської. Те, що в українській схоже на російську (11 рис), принаймні удвічі, а то й утричі менше від схожого на будь-яку іншу слов'янську мову. Несумірно більше спільних рис української з білоруською, верхньо- і нижньолужицькою (від 27 до 29 рис з 82), 18 і 19 – зі словенською і полабською, по 20 – 23 – з рештою (половиною) слов'янських мов. Окрім десятків рис, спільних з іншими слов'янськими мовами, ще 34 риси української мови (тобто понад 40%) виявилися унікальними, без аналогів у слов'ян. Яка ж ціна вигадок про те, що українська буцімто не має нічого такого, чого б уже не було в інших слов'ян, а тому взагалі не варта уваги? З-поміж 82 специфічних рис української мови виключно українськими є 34 (№ 3, 16, 29, 35–37, 39, 40, 47, 50, 52, 56, 58–70, 72, 73, 75, 77, 78 – 82); ексклюзивних українсько-білоруських 4, українсько-російських – жодної; аналогій, водночас спільних з іншими мовами: верхньолужицьких і білоруських по 29, нижньолужицьких 27, полабських 19, словенських 18, російських 11. Показово, що решта слов'янських мов (половина: 7 з 14) має з українською по 20 – 21 спільні риси на півдні і по 22 – 23 спільні риси на заході, що достатньо унаочнює справжні історичні зв'язки української мови та її справжнє місце в колі слов'янських мов. Де ж тут підстави для існування «східнослов'янської» групи мов?» (Костянтин Тищенко, «Правда про походження української мови», «Український тиждень» № 39 (256) 28.09 – 4.10.2012 https://i.tyzhden.ua/content/photoalbum/2012/10_12/04/tyshenko/tyshenko.pdf);

«...у своєму церковнослов'янському елементі російська літературна мова належить українцям навіть більше, ніж росіянам, і природний шлях для створення нової української літературної мови мав би полягати в примиканні до вже існуючої російської літературної мови, в ретельному збереженні (пережиткової, – П.Д.) церковнослов'янської стихії цієї мови одночасно з заміною її середньовеликоруської стихії малоросійською... Але ті українські інтелігенти, що ратували за створення самостійної української літературної мови, саме цієї природної подібності з російською літературною мовою (що прирікає на

інфантильність, – П.Д.) і не бажали. Тому вони відмовилися від єдиного природного (але ж тупикового, – П.Д.) шляху до створення своєї літературної мови, цілком порвали не тільки з (холопською, – П.Д.) російською, а й з (провізантійською імперською, – П.Д.) церковнослов'янською літературно-мовною традицією і вирішили створити літературну мову виключно на основі народної мови, при цьому так, щоб ця мова як можна менше була схожа на (утворюючу холопський менталітет, – П.Д.) російську. ...сучасна українська літературна мова має бути віднесена до літературних мов західнослов'янської (чесько-польської) традиції» (Микола Трубецький, «Загальнослов'янський елемент в російській культурі», <http://philology.ru/linguistics2/trubetsky-90.htm>);

«Ці підсумки підкреслюють неадекватність поняття східнослов'янської мовної єдності для належного пояснення історичної еволюції української фонологічної системи та її складових частин. Українська мова ніколи не була пов'язана з південнослов'янськими тісніше, ніж з сусідніми східнослов'янськими (всупереч позиції С. Смаль-Стоцького та інших). З цими останніми українську мову поділяли такі важливі стародавні звукозміни (або їх результати), як виникнення повноголосся і деназалізація «є» з перетворенням його в «і», з іншого боку, в протобілоруських і особливо в проторосійських діалектах були аж ніяк не менш важливими інновації, які обійшли українську мову (акання, а для проторосійських діалектів також перехід «ї» і «й» перед «ј» відповідно в «ь» і «ъ» тощо). Не існувало не тільки повної східнослов'янської єдності, а й української єдності, оскільки в південноукраїнських і північноукраїнських діалектах іноді відбувалися різні звукозміни. Протягом ранньосередньоукраїнського і середньоукраїнського періодів навіть такого характеру українсько-російські зв'язки звелися практично до нуля, а українсько-білоруські істотно ослабли. Українська мова піддавалася дії зі західного напрямку (хоча і не переродилася, звичайно, з цієї причини в західнослов'янську). Незалежно від того, які саме історичні обставини спричинили цей поворот, оригінальність тодішньої фонологічної еволюції української мови слід шукати саме в цьому. Якщо підходити до цієї оригінальності, задалегідь ґрунтуючись на беззаперечному східнослов'янському характеру української мови, то ні побачити, ні пояснити його належним чином немає можливості. Тепер у ХХ ст. «радянський» режим запровадив політику, спрямовану на повне «східнослов'янення» української мови. Яким буде результат цього унікального експерименту, покаже тільки майбутнє. Однак сьогоднішній стан або майбутній результат не вільно (тобто не можна, – П.Д.) проектувати на колишню історію» (Юрій Шевельов, «Історична фонологія української мови», <http://izbornyk.org.ua/shevelov/shev08.htm#pid17>);

Отже, українська мова більш близька до західнослов'янських мов, що як і вона відображають навколишній світ на відміну від туранської російської не цілісно, а суттєво детальніше. Російськомовна людина працює не на досягнення найкращого результату, а так щоб скоріше позбавитися від самої роботи. Можливо тому-то в російській мові процес і його результат часто позначаються одним і тим же словом: рос. «обшивка» – «обшивання, обшивка»; «насыщение» – «насичування, насичення»; «наполнение» – «наповнювання, наповнення»; «разработка» – «розроблювання, розробка»; «напыление» – «напилювання, напilenня»; «воспитание» – «виховування, виховання» і т.д.

Тому-то українська мова і є значно багатшою туранської російської мови. Наявність у російській мові великої кількості багатозначних слів розвінчує міт про її багатство. На бідність російської лексики вказують також і наявність у російській мові, як надзвичайно великої кількості іноземних запозичень, так і великої кількості лакун, причому навіть на тлі і лексично близької до неї української мови:

«Методика контрастивного аналізу лексики «від» української до російської мови дозволила виявити в російській літературній мові на тлі української літературної мови 1300 лакун. З них 194 мотивовані та 1106 невмотивовані лакуни. Таким чином, співвідношення мотивованих лакун до невмотивованих становить 1/6. Мотивовані лакуни, за результатами цього дослідження, склали 15%, невмотивовані лакуни – 85%. Мабуть, такий високий відсоток (85%) невмотивованих лакун свідчить про комунікативну

нерелевантність (неадекватність, – П.Д.) тих чи інших концептів у концептосфері російського народу. Більше того, російській мовній свідомості не притаманна детальна номінація окремих явищ... Середній індекс лакуарності в російській мові становить 0,043... За допомогою тієї ж методики, взявши російську мову за вихідну, а мовою зіставлення – українську, було здійснено аналіз понад 32 тисячі російських іменників. Виявлено та описано 130 російських безеквівалентних семем. Семний аналіз конотативного та функціонального макрокомпоненту показав, що російська безеквівалентна лексика є неоцінною (90%) та неемоційною (83%), за інтенсивністю використання – маловживаною (47%), та рідкісною (40%). Отже, російські безеквівалентні лексеми переважно перебувають у пасивному словниковому запасі народу. Середній індекс безеквівалентності російських іменників склав величину 0,004» (Наталія Проценкова, автореф. дис. «Національна специфіка семантики слова в близьких мовах: на матеріалі іменників російської та української мов», <http://www.dissercat.com/content/natsionalnaya-spetsifika-semantiki-slova-v-blizkorodstvennykh-yazykakh-na-materiale-imen-sus>).

Як бачимо, ніби то багата російська мова виявилася біднішою за українську. У суто оціночній і засміченій надмірними запозиченнями російській мові (згідно з дослідженнями Наталії Проценкової) немає жодних відповідностей майже п'яти відсоткам українських іменників, тоді як українська мова могла б бути збагачена менш ніж половиною відсотка такої ж російської лексики. І то, в цьому немає жодної потреби, бо ця безеквівалентна лексика є переважно маловживаною і дуже рідкісною і в самій російській мові.

Наявність в українській мові дуже великої кількості дієслів, що не мають у російській мові однослівних еквівалентів, свідчить про значно більше високий рівень не тільки її деталізованості, а і її метафізичності (абстрактності, узагальненості, уможлидності, спекулятивності; трансцендентальності та філософічності):

- базарювати – «бути на базарі для того, щоб купувати або продавати що-небудь»;
- бекати – «говорити нісенітницю», «дзвонити окремо в один дзвін»;
- бовваніти – «стирчати бовваном / бовдуром»;
- бучавіти – «твердіти, сохнути [про шкіру]»;
- вапнувати – «білити вапном»;
- веслувати – «гребти веслами»;
- веснувати – «вести весняні роботи»;
- виваксувати – «начистити взуття ваксою»;
- вигемблювати – «вистругувати рубанком»;
- видибати – «вийти, зійти, насилу пересуваючи ноги»;
- викобзати, виковзати – «ковзаючи по льоду, зробити доріжку»;
- вирачкувати – «вилазити рачки»;
- висиновити – «виключити з родини, позбавити спадщини»;
- витавати – «виступати з води»;
- вистерликати – «заробити гроші грою на музичному інструменті»;
- вичапати – «насилу вибратися з чого-небудь»;
- вичервонити – «забарвити в червоний колір»;
- вичовгати – «вийти, човгаючи ногами»;
- вишаровувати – «добре вимивати, змивати за допомогою мочалки, щітки та ін.»;
- вівчарити – «пасти овець»;
- відмолодикувати – «прожити молоді роки»;
- відроскошувати – «пожити у достатку, у розкоші»;
- віршувати – «вигадувати вірші, вимовляти вітальні вірші»;
- волокнуватіти – «робитися волокнистим»;
- волоситися – «тягати один одного за волосся»;
- гаптувати – «вишивати золотом або сріблом»;

гарликати – «погано співати»;
 гаяти – «марнувати, марно витратити час»;
 дашити – «крити покрівлю, дах»;
 дибати – «ходити повільно і незручно»;
 дилювати – «будувати з колод»;
 домувати – «бути, перебувати вдома»;
 допастися – «накинутися на щось з жадібністю»;
 жерстити – «покривати дах жерстю»;
 жилавіти – «ставати жилистим»;
 заборошнити – «забруднити борошном»;
 забузанити – «говорити, нести нісенітницю»;
 завузлити – «зав'язати вузлом»;
 загоджувати – «догоджати комусь із корисливою метою»;
 загвозджувати – «прибивати цвяхами»;
 загорбатіти – «зробитися горбатим»;
 задощитися – «намокнути під дощем»;
 задрипувати, задрипати – «намочити, забруднити одяг, взуття і т. ін., ходячи росою, болотом»;
 задріботіти – «швидко заговорити, засипати скоромовкою»;
 закандзюбитися – «зігнутися гачком»;
 заквітчуватися – «прикрашатися квітами»;
 закортіти – «захотіти сильно, з нетерпінням»;
 залищитися – «маючи почуття симпатії чи любові до будь-кого, надавати знаки уваги, зачіпати розмовою, жартами тощо»;
 замолодикувати / запарубкувати – «почати життя парубка, неодруженої людини»;
 замуравитися – «зарости травою»;
 занадитися – «взяти собі за звичку часто навідуватися кудись»;
 занедбати – «перестати дбати про когось, про щось»;
 занепадати – «занепадати, хилитися до занепаду»;
 занехаювати – «переставати дбати про що-небудь»;
 занизувати – «вишивати занизуванням»;
 занишпоритися – «заглибитися у будь-що, надмірно зацікавитися всім»;
 заніколитися – «зробитися ніколи»;
 знікчемніти / занікчемніти – «зробитися нікчемним»;
 заприятелювати – «зробитися приятелем будь-кого»;
 запропащати – «призводити до непридатності, до загибелі; псувати; знищувати»;
 зароситися – «змочитися у росі»;
 засльотитися – «почати дощити, про облоговий дощ»;
 затоваришувати – «вступити в товариські стосунки – стати товаришем когось у будь-якій справі чи заході»;
 зауважити – «звернути увагу / зробити зауваження»;
 зацвяхувати – «оббити цвяхами»;
 зволікати – «уповільнитися з виконанням чого-небудь»;
 змарніти – «втратити привабливість, тобто зовнішній гарний вигляд»;
 змарнувати – «безглуздо витратити, розтратити, зіпсувати»;
 змогутніти – «стати могутнішим»;
 зневірятися – «губити віру у щось, не втрачаючи надію (не впадаючи у відчай)»;
 знепритомніти – «втратити свідомість»;
 зніяковіти – «одночасно збентежитися та засоромитися»;
 кайлувати – «відбивати породу киркою»;
 ковбанитися – «возитися у бруді»;
 конюхарити – «бути конюхом»;

коржавіти – «ставати жорстким, твердим»;
кородитися – «корчиться від болю, скаржитися на біль, нездужання»;
кохатися – «насолоджуватися один одним»;
крижувати – «споруджувати хрести»;
кукобитися, кукоблитися – «гніздитися; влаштовуватися; господарювати; дбати»;
локшити – «різати на дрібні шматки»;
лунати – «далеко поширюватися подібно відлунню»;
набрунитися – «пустити бруньки»;
нахмаритися – «покритися хмарами» [про небо];
ницювати [одяг] – «вивертати на виворіт, на протилежний бік» [тканину одягу];
ніколитися – «не вистачати, не мати часу»;
нікчемніти – «перетворюватися на нікчемність»;
норити – «копати нори; покривати, засіювати, спестрити, обліпити землю норами»;
облишити – «дати спокій – перестати турбувати», «кинути [як непотрібне]»;
обриштовувати – «обставляти [будівлю] будівельними лісами, підмостками»;
оговтатися – «повернутись до нормального стану, прийти до тями»,
отямитися – «прийти до тями»;
очужіти – «зробитися чужим»;
очутити – «привести до тями»;
ошадіти – «покритися інеєм, памороззю»;
пароститися – «пускати пагони, паростки»;
партачити – «робити, виконувати щось невміло чи недбало»;
парубкувати – «бути холостяком»;
поводитися [якось] – «вести себе»[якось];
погараздитися – «влаштуватися як слід, отримати більш придатне становище»;
понеділкувати – «не виконувати важкої роботи у понеділок»;
пружніти – «робитися більш пружним»;
русявіти / зарусявіти – «ставати світло-русявим / зробитися русявим»;
спантеличити – «збити з пантелику»;
сплохувати – «потрапити у скрутне становище»;
тижнювати – «бути десь весь тиждень»;
удавати – «робити вигляд»;
унаочнювати – «робити наочним»;
унеможливити – «виключити можливість; зробити неможливим що-небудь»;
усталитися – «зробитися стійким, стійкішим»;
хамаркати – «нерозбірливо (незрозуміло) читати»;

Бідність же штучної і неметафізичної російської мови є наслідком як вихідної бідності і поганої деталізованості МКС туранських (фінно-угорських та тюркських) неметафізичних мов, що передували їй у Московії, так і переінакшення (переосмислення) московитами лексики, запозиченої як у слов'ян, так і у багатьох інших народів, під своє архаїчне туранське світосприйняття:

«Порубіжний» (між Європою та Азією) стан російської культури позначився мовою, характерною рисою якої стала переймливість: відкидаючи сучасні «холдинги» і «саміти», сучасні мовні пуристи забувають про те, що кожне п'яте-шосте російське слово не слов'янського, а тюркського походження. Освоювати, переінакшуючи на свій лад – взагалі властивість російської природи. Згадаймо блоківське:

«Ми любимо все – і жар холодних чисел,
І дар божественних видінь,
Нам прийнятно все –
І гострий галльський сенс,
І похмурий німецький геній...»

Переплавку чужого до невпізнанності видно й у запозиченні західних політичних інститутів у ході суспільних перебудов: перших російських «сенаторів» цар Петро власноруч поров за недбалість, Державна Дума, і колишня, і нинішня, мало схожі на європейські парламенти, а поділ врядування в Росії – не правова норма, а інструмент політичної боротьби, як і президент не стільки виборний і змінюваний глава держави, скільки (в очікуваннях громадян) – «батько Вітчизни» (володар її, – П.Д.), яким себе оголосив ще перший російський реформатор Петро...» (Зінаїда Сікевич, «Соціологія та психологія національних відносин», <http://kk.convdocs.org/docs/index-89990.html?page=23>);

«Причинами, що уповільнили хід нашої (російської, – П.Д.) словесності, зазвичай вважаються: 1) загальне вживання французької мови та зневага російської. Всі наші письменники на те скаржилися, але хто ж винен, як не вони самі. Виключаючи тих, які займаються віршами, російська мова ні для кого не може бути досить привабливою. У нас ще немає ні словесності, ні книг, всі наші знання, всі наші поняття з дитинства почерпнули ми в книгах іноземних, ми звикли мислити чужою мовою; просвітництво століття вимагає важливих предметів роздумів для їжі розумів, які вже не можуть задовольнятися блискучими іграми уяви та гармонії, але вченість, політика та філософія ще російською мовою не говорили – метафізичної мови у нас зовсім не існує; проза наша так ще мало оброблена, що навіть у простому листуванні ми змушені створювати обороти слів для пояснення понять звичайнісіньких; і лінощі наші охоче виражається мовою чужою, в якій механічні форми вже давно готові і всім відомі» (Олександр Пушкін, з чорнового нарису нотатків «Про причини, що уповільнили перебіг нашої словесності», <http://genling.ru/books/item/f00/s00/z0000010/st014.shtml>; http://lib.ru/LITRA/PUSHKIN/p6.txt_with-big-pictures.html);

«Наша письмова мова ще з петрівських часів то від насильницької деспотичної ломки, то під пір'ями освічених верств, що думали французькою, то від жвавості перекладача, то від квапливості пишучих, які знають ціну думки і часу, але не слова, постраждала: і у своєму словниковому запасі, й у граматичному ладі, і, найголовніше, у складі. Словниковий запас неухильно виснажувався; лінувалися вишукувати і залучати гідні російські слова, чи соромилися їх «грубості», або ж докоряли їх за нездатність висловити сучасну високу тонку думку (а нездатність була в нетерплячих авторах). Натомість втраченого наштотували без утримання іноземних слів, іноді дуже гарних (хто кине камінь в «енергію», «нерв», «процес», «проблему»?), часто зовсім нікчемних...» (Олександр Солженіцин, «Не звичай дьогтем щи білити, на те є сметана», http://lib.ru/PROZA/SOLZHENICYN/s_smetana.txt_Ascii.txt);

«← Ну, яка вона велика та могутня?! Російська мова – це франко-польсько-англо-латинсько-тюркське місиво. Так, в результаті це місиво вийшло (формально, – П.Д.) непоганим, але треба чесно визнати, що нічого унікального в цьому немає. Ви почитайте, подізнавайтесь, якою була російська мова до тих самих петрівських часів. Російське дворянство після війни 1812 року говорило переважно французькою не тому, що воно було сволочним, непатріотично налаштованим. Просто російською мовою висловлюватися було неможливо! Більшості понять і явищ не було ніяких позначень...» (Олександр Невзоров: «Великої російської культури не було ніколи», http://www.aif.ru/society/people/aleksandr_nevzorov_velikoy_russkoy_kultury_nikogda_ne_sus_hchestvovalo);

«Відома теза про те, що «могутня російська мова» – категорично хибна: вона слабка. Щоб описати моє ставлення (як історика та громадянина) до режиму, до рабської агресивно-слухняної більшості – не вистачає слів. Сказати, що я все це зневажаю, що мені це огидно, бридко, назвати це скотиняцтвом, убогістю, гниллю, брудом і т.д. і т.д. – це нічого не сказати. Мат – ще акварельніше. Слаба російська мова, надзвичайно слабка і бідна. Принаймні для опису самої Росії. Для якоїсь тургенівської Франції (де була придумана теза) – може, вона і багата, велика і могутня, а тут бідна...» (режисер, історик,

академік РуАН Євген Понасенков, «Не можуть, а дуже слабка російська мова щодо самої Росії», <http://www.echo.msk.ru/blog/eponasenkov/1376898-echo/>).

Але ж найбільше українська мова відрізняється від російської своєю благодатною мовною картиною світу. Адже в українській МКС, на відміну від російської, відбито поважливе і піднесене ставлення як до рослин і природи в цілому, так і до жінки:

«Окрім своєрідності денотативно-сигніфікативних ознак, фольклоризми-фітоніми характеризуються також унікальними у кожному окремо взятому випадку прагматичними особливостями, до яких включаємо експресивно-емоційну оціненість та різноманітні конотації. Рослини досить часто є «предметами, що збуджують почуття», і це відображено у прагматичному компоненті їх лексичних значень... Скажімо, на основі узагальнених понять «краса», «жіночість» поєднуються між собою слова-символи «калина», «тополя» «верба», їх слова-прототипи входять до одного тематичного блоку («рослини», «дерева»), проте їх функціональна взаємотрансформованість досить обмежена. Справді, у фольклорних текстах, особливо українських, заміна «калини» на «тополю» чи «вербу», незважаючи на досить тісну кореляцію їхніх символічних значень («жінка за певних обставин»), та слів-прототипів (дерева) без суттєвих прагматичних змін практично неможлива: спостерігаємо чітке закріплення значення кожного символу залежно від конституації. Натомість у російських фольклорних текстах порушення фіксованості вживання слів-символів спостерігаємо досить часто: «калинушка з малиною», «блакитна квітка», «грушиця кучерява», тощо в більшості випадків, безперечно, кореферентні» (В.В. Галайчук, автореф. дис. «Лексичні одиниці мікросистеми «Рослини» в українських фольклорних текстах», <http://disser.com.ua/contents/4251.html>).

У багатьох індоєвропейських національних лінгвокультурах символом краси є квітка. І, якщо в українській та французькій лінгвокультурах квітка уособлює жіночу красу, то в російській лінгвокультурі вона уособлює чоловічий нарцисизм:

«Той факт, що в російській мові квітка чоловічого роду, а «*ta fleur*» у французькій – жіночої, робить один і той же предмет реального світу абсолютно різним у сприйнятті носіїв цих мов та представників цих культур» (С. Тер-Мінасова, «Мова та міжкультурна комунікація», <http://yanko.lib.ru/books/language/ter-minasova-lang.htm>);

«Дитиною я не відділяв себе від гучної субстанції Шарлоттіної мови. Я плавав у ній, не задаючись питанням, чому цей спалах у траві, це яскраве, запашне, живе існує то в чоловічому роді, в іпостасі крихкої, кристалічної, заданої, здавалося, [російським] ім'ям «цвєток», то вдягається бархатистою, пухнастою і жіночою аурою, перетворюючись на «*une fleur*» (Андрій Макін, «Французький заповіт», с. 104, http://www.e-reading.org.ua/chapter.php/87304/16/Makin_-_Francuzskoe_zaveshchanie.html).

Можливо, тому-то в російській мові і немає лексеми, яка відповідає українській лексемі «заквітчуватися» – «прикрашатися квітами». На відміну від ідеалістичної російської МКС у природоцентричній та кордоцентричній українській МКС зовсім не до чоловічого, а саме до жіночого граматичного роду відносяться не лише пелюстка (рос. «лепесток») та квітка (рос. «цвєток»), а й народні назви як багатьох квітів, так і деяких рослин:

рос. «ландыш» – конвалія, рос. «подснежник» – проліска, рос. «василек» – волошка, рос. «рододендрон» – червона рута, рос. «василистник малый» – рутвиця мала, рос. «поповник (ромашка)» – пупавка, рос. «шиповник» – шипшина, рос. «мирт» – мирта, рос. «пион» – півонія, рос. «гладиолус» – гладіола; рос. «георгин» – жоржина; рос. «золототысячник» – дзедзелія, рос. «ноготок» – нагідка, рос. «львиный зев / ротик» – паротка, рос. «воловик лекарственный» – рум'янка лікарська, рос. «таволложник / лабазник вязолистный» – таволга в'язолиста, рос. «шалфей» – шавлія, рос. «шалфей железистый» – мідущиця, рос. «шафран» – бриндуша, рос. «переступень белый» – бріонія біла / змієва трава, рос. «трилистник полевой» – комонниця, рос. «клевер» – конюшина, рос. «вьюнок» – берізка, рос. «одуванчик» – кульбаба; рос. «ковыль» – ковила, рос. «золотоцвет» – королиця, рос. «дурман» – дуриця, рос. «белоус» – псяга / псянка, рос. «лук скорода» –

требулька, рос. «болотник» – виринниця, рос. «плаун сплюснутый» – зелениця сплюснута / тисина, рос. «бородавник» – празелень, рос. «пырей» – перійка, рос. «паслён» – паслина, рос. «сельдерей» – селера, рос. «хлопок» – бавовна, рос. «картофель» – картопля, рос. «редис» – редиска, рос. «щавель» – щава / шєва.

Це, вочевидь, пов'язано з тим, що нащадки козаків – українці, на відміну від психічно інфантильних російських мужиків (холопів), міщан, купців та представників інших верств, високо цінували не лише природну, а й жіночу красу, та схилилися перед ними.

На суттєву відмінність російської МКС від української МКС вказує і розбіжність граматичного роду у багатьох українських та російських іменників. Дуже великій кількості українських іменників чоловічого граматичного роду відповідають у російській мові іменники жіночого і, навпаки, дуже великій кількості українських іменників жіночого граматичного роду відповідають у російській мові іменники чоловічого граматичного роду. Але все ж таки найбільша невідповідність російської МКС слов'янській МКС виявляється у середньому граматичному роді. Як у російській, так і в українській мовах є багато слів середнього роду. Однак найчастіше слова середнього роду в них відповідають не тим самим поняттям, що красномовно свідчить про неіндоевропейське походження російськомовного туранського етносу.

21. Народна творчість українців

Саме завдяки не тільки співучості української мови, а і благодатній українській мовній картині світу і сформувалася найпрекрасніша в усьому світі народна творчість українців:

«Малоруська (українська, – П.Д.) мова – найгармонічніша серед усіх слов'янських мов і відрізняється великою музичною гнучкістю» (Фрідріх Боденштедт, німецький поет та перекладач російських поетів та народних українських пісень);

«Вона заспівала з почуттям «Віють вітри», потім ще романс, та ще, і всіх нас зачарувала, – усіх, навіть Белікова. Він підсів до неї і сказав, солодко посміхаючись: – Малоросійська мова своєю ніжністю та приємною звучністю нагадує стародавньогрецьку» (Антон Чехов, «Людина у футлярі», <http://ilibrary.ru/text/438/p.1/index.html>);

«Участь природи слабка у великоруських піснях і надзвичайно сильна у наших: південноруська (українська, – П.Д.) поезія невід'ємна від природи, вона оживлює її, робить її учасницею радості і горя людської душі; трави, дерева, птахи, тварини, небесні світила, ранок і вечір, спека і сніг – все дихає, мислить, відчуває разом з людиною, все відгукується до неї чарівним голосом то участі, то надії, то вироку... В великоруських піснях є туга, роздум, але майже немає тої мрійливості, яка так поетично захоплює нас. В південно-руських піснях, уносить душу в простір уяв і зігріває серце неземним, а не тутешнім вогнем... Любовне почуття, звичайно душа будь-якої народної поезії, в великоруській поезії рідко підноситься над матеріальністю; навпаки, в наших воно досягає височайшого одухотворення, чистоти, висоти спонукання і грації образів. Навіть матеріальна сторона любові в жартівних піснях зображується з тою анакреонтичною грацією, яка скрадає тривіальність і саму чуттєвість одухотворяє, облагороджує. Жінка в великоруських піснях рідко підноситься до свого людського ідеалу; рідко її краса підноситься над матерією; рідко закохане почуття може в ній цінити що-небудь за гранню тілесної форми; рідко висловлюється доблесть і гідність жіночої душі. Південноруська жінка в поезії нашого народу, навпаки, до того духовно-прекрасна, що і у самому своєму падінні виявляє поетично свою чисту натуру, і соромиться свого приниження. У піснях грайливих, жартівних, різко виражається протилежність природи того і іншого племені. У південноруських піснях цього роду виробляється принадність слова і виразу, доходять до істинної художності: відпочиваюча людська природа не задовольняється простою забавою, але усвідомлює потребу дати їй витончену форму, не тільки що розважає, а і що звеличує душу; веселість бажає обійняти її стихіями прекрасного, освятити думкою.

Навпаки, великоруська пісня такого роду виказує не більше як прагнення утомленого від буденної діяльності праці забути на хвилину як-небудь, а не ламаючи голови, а не чіпаючи серця і уяви; пісня ця існує не для себе самої, а для бічної декорації іншого, чисто матеріального, задоволення» (Микола Костомаров, «Дві руські народності», <http://izbornyk.org.ua/kostomar/kos38.htm>);

«У великоросів і у всіх південно-західних слов'ян вживання рим дуже мало зазвичай; у малоросів і у слов'ян північно-західних, за винятком сербів-лужичан, рими дуже споживані... Розрізнення короткості і довготи складів розвинулося мало-помалу в мові так само, як і в музиці, де один і той же окремий звук може мати значення і цілого такту, і чверті його, і шістнадцятої частки, і більш. Таку мірну прозу, до того ж ще і римовану і правильно підпорядковану музичному наспіву, бачимо в малоросійських «думах», в сербських «наріцаннях» над померлими, в деяких хорутанських «співаннях» та інших. Свобода не дотримуватися в віршах пісень певної кількості складів на певну кількість наголосів разом зі свободою не дотримуватися мірної мови в переказі казок збільшувалася все більш, збільшувалася одночасно з віддаленням мови від свого первісного стародавнього виду, і мови народної словесності, віддаляючись від давніх умов гармонії, все більше зближувалася з мовою простої, буденної розмови. Внаслідок цього стали можливими такі народні пісні, які відрізняються від звичайної розмовної мови тільки музичним наспівом і в яких вираження за своєю формою так мало залежать навіть від мотиву, що одну і ту ж пісню можна прилаштувати до наспіву і так, і інакше, і вставляючи слова, і випускаючи, і змінюючи їх порядок... Подібне перетворення помічаємо і в складі творів народної словесності. Розглядаючи їх в ставленні до мови, а разом з тим і до змісту в тому вигляді, як вони представляються тепер у різних слов'янських народів, помічаємо, що їх взагалі два роди: одні (у малоросів і у слов'ян північно-західних, – П.Д.) відрізняються епічною важливістю викладу, художньою гідністю образів і виразів, інші (у великоросів, – П.Д.), навпаки того, жартівливістю, що нерідко переходить всі межі пристойності, як їх розуміє сам народ, або навіть потворних образів і виразів. Ті перші залишаються власністю всього народу, обох статей, і повторюються або слухаються старенькими завжди однаково, з такою ж любов'ю, як і молоддю; ці другі чутні більш там, де народ дозволяє собі не дотримуватися звичних умов пристойності» (Ізмаїл Срезневський, «Думки про історію російської мови», <http://www.ruthenia.ru/apr/textes/sreznevs/sreznl.htm>);

«Малоросійська звучна пісня, як дар лісових дріад, чиста від виразу самих крайніх помислів статевого сходження. Мало того, малоросійська пісня гребує безсоромного срамословія, яким рясніє народна піснетворчість в Росії. Малоросійська пісня не бачить гідного для себе предмета в усьому, що не живе біля серця, а привітає, так би мовити, до одного «тесового ліжечка», куди відразу вабить і тут вершить любов пісня великоруська. Поезія, що виражає дух і культ народу в Малоросії, без сумніву, вище, і це відбивається на всі боки у верхніх і нижніх. верствах суспільства. Лермонтов, характеризуючи освічену малоросіянку, каже: «Від зухвалою погляду в ній пристрасті не спалахнуть пожежею, полубить не скоро, зате не розлюбить вже даром»...» (Микола Лесков, «Євреї в Росії. Кілька зауважень до єврейського питання», <http://www.vehi.net/asion/leskov.html>);

«Якщо ж народ, переживши мітичний і героїчний період свого життя, не пробуджується до свідомості і переходить не в громадянськість, засновану на розумному розвитку, а в громадськість, засновану на переказі, і залишається в природній несвідомості родинного побуту і патріархальних відносин, – тоді у нього не може бути художньої поезії, не може бути ні роману, ні драми. Епопею його складають казка і історична пісня, якої характер, здебільшого, знову-таки казковий. Порівняння козацьких малоросійських пісень з російськими історичними піснями найкраще підтверджує нашу думку: характер перших – поетично-історичний; характер других, як ми побачимо далі, чисто казковий, і до того ж більше прозаїчний, ніж поетичний... Малоросія була органічно-політичним тілом, де будь-яка окрема особистість усвідомлювала себе, жила і дихала в стихії свого

суспільного існування і тому знала добре справи своєї батьківщини, настільки близькі до її серця і душі. Народна поезія Малоросії була вірним дзеркалом її історичного життя, і як багато поезії в цій поезії!» (Віссаріон Белінський, «Статті про народну поезію», http://az.lib.ru/b/belinskij_w_g/text_0420.shtml, <https://www.litres.ru/vissarion-belinskiy/stati-o-narodnoy-poezii/chitat-onlayn/page-12/>);

«Країна музики (Україна, – П.Д.) була вже за нашими плечима. Великорос задовольняє свої музичні потреби в основному вустами. Ніде в середині Росії ми не бачили в руках простого великороса музичного інструменту... В Україні в недільні або святкові дні майже з усіх вікон або з усіх дверей будинків лунали звуки струнного чи духового інструменту і ніде публічні заходи не відбуваються без спільної музики. Музичний талант малоросів є причиною того, що майже кожен великий поміщик тримає невеликий оркестр із селян-кріпаків. ...майже всіма розумовими здібностями і в усіх відношеннях малорос є протилежністю московита. У малоросів живе ніжне поетичне почуття, що вказує на схильність присвячувати себе сентиментальній романтиці. У великороса відсутні якісь сліди романтики у його світогляді. Його живий, практичний, часом грубий реальний розум не розуміє спокійніших, часто таємних потреб душі малороса. Пісні та уявлення малоросів подібні до поетичного світосприйняття сербів, лицарської романтики поляків; часто їх поетичне устремління легко виходить за межі вузького життєвого кола. Великорос подобається сам собі у світі, який він сприймає, і він насолоджується ним по-своєму у повному обсязі. Його поезія тільки звеличує та прикрашає його, але не змінює. Наскільки застиглим, одностороннім і непоступливим у житті є малорос, настільки і рухливим, незрозумілим і багатостороннім є його поетичне почуття...» (Blasius JH [Йоган Генріх Блазіус]) (Петро Бочан, «Німці, французи та англійці про Україну та український народ у XVII – XIX століттях», https://archive.org/stream/pro_Ukrainu_u_XVII-XIX/pro_Ukrainu_u_XVII-XIX_djvu.txt);

«З усіх слов'янських володінь Російської імперії Україна, без сумніву, є самою поетичною. Коли приїжджаєш з Петербурга до Києва, відчуваєш себе на півдні. Вечори теплі, вулиці наповнені усміхненими, співаючими людьми, які сидять навколо столиків, винесених з кафе на свіже повітря. Вдихаєш напоєне ароматом півдня повітря, дивишся на місяць, посріблені тополі, відчуваєш, як переповнюється серце, і відчуваєш потребу творити. Все дихає поезією на цій прекрасній рівнині, що ніжно обвівається і купається в теплому сонці. Спокійно і неспішно течуть блакитні річки; маленькі озера мирно сплять, оточені квітковим килимом; як прекрасно мріяти в розкішних дубових лісах. В Україні все – поезія: селянський одяг, їхні пісні, їх танці, особливо їх театр. Україна – єдина країна в Європі, яка має власний народний театр, а не створений освіченими з метою впливу на маси, як це робиться в Європі. Український театр настільки народний, що його навіть не змогли перетворити в міський» (Любов Хведорівна Достоевська, цит. за: «Достоевський в зображенні своєї дочки», СПб.: Андреев і сини, 1992, <https://www.liveinternet.ru/users/4798140/post416012540/>);

«Українці – це, мабуть, самий співучий народ у світі, і хоча вони не подарували ще Європі жодного знаменитого композитора, співають вдень і вночі, як на прогулянці, так і за роботою... Заміжні жінки під час важкої роботи невтомно співають, як солов'ї. І важко жваво передати читачеві лише словами цю повну життя картину!» (Kohl JG [Йоганн Георг Коль], «Die Ukraine. Kleinrussland», цит. за: Петро Брицький, Петро Бочан, «Німці, французи і англійці про Україну та український народ в XVII-XIX століттях», https://archive.org/stream/pro_Ukrainu_u_XVII-XIX/pro_Ukrainu_u_XVII-XIX_djvu.txt);

«У жодній іншій країні древо народної пісні не дало таких чудових плодів, ніде дух народу не висловився так жваво і світло в піснях, як в українців...» (Фридріх Боденштедт, німецький поет і перекладач російських поетів і народних українських пісень);

«Вислухати новітню європейську музику, а після неї українську народну пісню – це все одно, що вийти з отруєною пахощами міської світлиці на свіже, чисте лісове повітря.

Композитори всього світу можуть знайти багатющі музичні перлини в українській народній пісні» (В. Бальтазар, чеський композитор);

«Німецький етнограф і філософ Йоганн Готфрід Гердер, в своєму «Щоденнику моїх мандрів» в 1769 році зазначав: «Україна стане колись новою Грецією: прекрасне місце розташування цього краю, весела вдача народу, його музичний хист, родюча земля, колись прокинуться ... і постане велика культурна нація і її межі простягнуться до Чорного моря, а звідти – далі по всьому світу...» («Іноземці про Україну», http://thule.primordial.org.ua/aka_mnenie.htm);

«Окремо слід сказати про ставлення Гердера до українського фольклору. Він оцінював його дуже високо, а «козацькі думи» відносив до найвищих досягнень світової народної поезії. Висуваючи перед поетами нову програму, закликаючи їх виходити з духу народної поезії, Гердер вказував як на її високі зразки не тільки на англійські балади, іспанські романси і скандинавські саги, але і на литовські дайни і «козацькі думи...» (Дмитро Наливайко, «Очима Заходу: рецепція України в Західній Європі XI – XVIII», http://litopys.org.ua/ochyma/ochrus5_1.htm).

Але ж про радянсько-німецьку війну український народ так і не створив жодної пісні. Бо це для нього була зовсім не вітчизняна війна, а війна двох огидних йому імперій:

«Після колективізації та Голодомору народ України жахи радянсько-німецької війни сприймав якось звично. Він у ці жахіття вже втягнувся, звик. Колись давно виступаю у Нью-Йорку. Зала невелика, народу набилося трохи більше граничної місткості: росіяни, євреї, українці. І я звернув увагу шановної публіки на дивовижний факт: українська мова співуча, народ талановитий, пісні любить, але дивна річ, – про радянсько-німецьку війну українці склали лише одну пісню: «Ой, Дніпро, Дніпро, ти сильний, могутній». Встає біблійного вигляду старець з білою бородою і заперече: помиляєтеся, юначе, пісню склали два московські євреї. Він мав рацію: народ України про радянсько-німецьку війну не склав ЖОДНОЇ пісні. Бо після того, що було у 1930-х роках, народ України радянсько-німецьку війну не сприймав ні як «велику», ні як «вітчизняну...» (Віктор Суворов, з інтерв'ю Лані Самохваловій: «Європа втратила інстинкт самозбереження»), <http://khersonline.net/novosti/politika/26759-viktor-suvorov-evropa-utratala-instinkt-samosohraneniya.html>).

Не зважаючи на це, разом нараховується близько 200 тисяч українських народних пісень. Жодна нація в історії не мала і не має такої кількості пісень, як створив український народ самостійно (див.: <http://politiko.ua/blogpost16479>):

«Якби наш край не мав такого багатства пісень, я б ніколи не писав Історії його, тому що я не збагнув би і не мав би поняття про минуле, або Історія моя була б зовсім не те, що я думаю з нею зробити тепер. Ці то пісні змусили мене з жадібністю читати всі літописи...» (Микола Гоголь, Лист І.І. Срезневському, 6 березня 1834 р., ПЗТ т. 10, Листи 1820 – 1835, <http://7lafa.com/book.php?id=50950&page=72>);

«У 1920 р. Г. Танцюра, етнограф, збирав пісні у селах України, де знайшов: українських – 2157, московських – 135, польських – 20, «радянських» – 103. Всього ж в Україні складено понад п'ять тисяч пісень (див.: <https://nashe.com.ua/songs>);

«Щедрик» – різдвяна українська народна пісня, що отримала всесвітню популярність в музичній обробці Миколи Леонтовича. Англійською мовою відома під назвою «Carol of the Bells» або «Ring Christmas Bells» («Щедрик» – найвідоміша в світі різдвяна пісня), <https://mydinasty.com/info/know/shedrik-samaya-izvestnaya-v-mire-rozhdestvenskaya-pesnya>);

«Українські народні пісні спонукали багатьох композиторів до написання світових музичних шедеврів. Наприклад, в основі композиції Summertime – арії, яку написав Джордж Гершвін у 1935 р. для опери «Поргі і Бесс», однієї з найвідоміших пісень у світі – лежить українська колискова «Ой, ходить сон коло вікон» (https://ru.wikipedia.org/wiki/Ой_ходить_сон_коло_вікон). Цю композицію Гершвін почув в Нью-Йорку у виконанні Українського Національного Хору під керівництвом Олександра Кошиця. Почув – і написав один з найгеніальніших і найвідоміших джазових

творів. З моменту написання композиції її виконали безліч виконавців, але найвідомішим залишається Summertime у виконанні Луї Армстронга, Елли Фіцджеральд, а також Чарлі Паркера» (https://www.youtube.com/watch?v=h3kQt14_50Q);

«Українська пісня «Їхав козак за Дунай» під назвою «L'adieu des fiancés» (Прощання з нареченою) увійшла до збірки французьких народних пісень. Існує німецький варіант цієї пісні. У Франції та Німеччині співають також українську народну пісню «Ой не ходи, Грицю» і т.д. (<http://politiko.ua/blogpost16479>).

«У Данії співають чимало українських пісень данською мовою, не знаючи, що вони українські. Є хор, який співає ці пісні» (Ю. Бомгольт, данський міністр освіти, 1956).

«На всесвітньому конкурсі краси мов в Парижі в 1934 році українська мова зайняла третє місце після французької та перської за такими критеріями, як фонетика, лексика, фразеологія, структура речення. А за мелодійністю українська мова зайняв друге місце, після італійської» (<http://www.lingvafestivalo.info/moskvo/2010/ukrainskij/>).

Та й донині, філологи ставлять співучу українську мову на друге або на третє місце:

«Українська і італійська мови, це дві абсолютно унікальні мови в історії людства. З тисяч сучасних мов, тільки ці дві є повністю фонетично збалансованими мовами (кількість голосних і приголосних звуків у будь-якому реченні завжди однакова). Я не спеціаліст у фонетиці, але мені здається, що для створення такого дива, необхідна була шліфовка на протязі тисячоліть» (Віталій Локотарьов, «Росіяни, ви хто?»), <http://sites.google.com/site/lokotarev/home/filosofia/russkie-vy-kto->).

Більша мелодійність мови швабів ніж у інших народностей Німеччини вказує на спорідненість і їх, як італійцям ломбардам, так і нащадкам готів українцям. Літературна готська мова, що склалася на основі балто-слов'янських та інших говірок поліетнічних античних готів (пращурів як сербів / черв'ян = тервінгів, хорутан і українців / русів = грутунів / гревтунгів та інших спадкових брахікранних слов'ян, так і більшості нинішніх балтських та німецьких народів) і під істотним впливом греко-латинських церковних текстів, багато в чому є близькою до південних німецьких мов, що сформувалися на праслов'янському етнічному субстраті античних свебів / свавів / *славів, алеманів та маркоманів:

«Суттєвіші загальні риси, що пов'язують (літературну, – П.Д.) готську з мовами так зв. герміонських або південно-західних племен, серед яких виділяються шваби (алемани) і маркомани (бавари). Мовна традиція цих племен представлена південними німецькими діалектами... Перелічені вище явища не вичерпують всіх ознак, що поєднують готську мову з мовами західнонімецької групи. Але й серед описаних вище ознак є явища, що пов'язані з різними періодами історії німецьких мов. Явища, що об'єднують готську і всю групу західнонімецьких мов, були, вочевидь, відносно пізніми утвореннями. Особливо це стосується суфікса -assus, -nassus. В яких умовах могла скластися ця спільність, залишається неясним. Можливо, що поширення цього явища слід зарахувати до тієї епохи, коли (слов'янською, – П.Д.) східногерманські племена перебували поруч із німецькими племенами у районі Одера. У цьому випадку герміони виявилися б посередниками у поширенні західнонімецьких форм у готів» (Міра Гухман, «Готська мова», <http://padaread.com/?book=40543>, <http://ulfdalir.ru/languages/54>);

«У Західній Пруссії відразу впадають у вічі покликані Фрідріхом II шваби; їхнє чорне волосся, їх темні очі й струнка статура різко різняться зі світло-русявими головами, блакитними очима і огрядністю уродженців Півночі, що значно поступаються їм і в підприємливості, і в здатності до напруженої роботи... Швабська народна говірка залишилася їхньою рідною говіркою; на ній складені ті вільні пісеньки, які вони співають на святах, на галявинах для танців або під вікнами своїх коханих. Народні вчителі обурюються проти «цієї жадливої мови», проти цього Schwoabsch, як вони кажуть, передражняючи грубу вимову вюртембергців; але діти переселенців залишаються їй вірними, і якщо їм потрібно щось сказати один одному таємно при чужих, вони сміливо говорять це вголос на своїй старій мові: самі народні вчителі нічого в ній не розуміють...»

(Е. Лавісс, «Нариси по історії Пруссії // Історія Тевтонського ордену», переклад А. Тимофєєвої, М.: Вид. М. і С. Сабашнікових, 1915, цит. за С.А. Шумов, «Тевтонський орден. Крах хрестової навали на Русь // Фрідріх Великий», http://rulibs.com/ru_zar/sci_history/shumov/1/j8.html);

«Швабський діалект вважається в Німеччині «притчею во язицех»: зберігаючи власну мелодику мови, вони вільно прибирають закінчення у слів, вставляють шиплячі приголосні, змінюють граматичну послідовність слів і при кожній нагоді використовують (подібно українцям, – П.Д.) зменшувально-пестливі суфікси. Шваби, які мешкають в інших містах Німеччини, розмовляючи один з одним, одразу переходять на свій діалект. У будь-якій частині маленької Німеччини, але вже поза Баден-Вюртембергом вони почуваються чужими, іноземцями. Над ними сміються через діалект і часто недооцінюють. Даремно. І свою ваду вони звернули собі на користь. Головним туристичним слоганом Баден-Вюртембергу стало вже крилате «Wir können alles. Außer Hochdeutsch» – «Ми можемо все. За винятком літературної німецької»... А до дня народження шваби шлють квіти з доставкою Німеччиною. Відкриваю паперову упаковку – ніжно-рожева орхідея. У горщику...» (Ганна Пашкова, «Махрові шваби», <http://from-ua.com/travel/28f95aac2f4cb.html>);

«Швабський націоналізм», <http://mreen.org/schwabenland/shvabskiy-nacionalizm.html>);

«...«Хойсле», «штетле», брат картоплі «картоффелн» – смажена картопелька на сковорідочці – «пфанле» (укр. діал. «панва»). У швабському діалекті майже до кожного слова приліплюється зменшувально-ласкавий суфікс «ле», який є зрозумілим кожному німцю, але ніде, крім Швабії, не вживається. Чи варто говорити, що він має не тільки граматичне значення. Мешканка Швабії: «У нас є бабуся – їй вже 90. Так вона просто до кожного слова додає це своє «ле». І каже так смішно – наспів. А як готує! Коронна страва в неї – це... як його... бубен-бубен-шпіцле. «Бубен-шпіцле» – це картопляний салат: картопелька, цибулька, сало («сальце», – П.Д.) шматочками дрібними обсмажене, ну і олії небагацько. Ще одна знаменита на всю Німеччину швабська страва – це «маульташен», тобто, звичайно, (у швабській вимові) «маультешле» – це щось на зразок великих квадратних пельменів, або вареників, тонко розкочене тісто з начинкою. Скажімо, з тієї ж картоплі – картопельки... Говорить лінгвіст Арно Руоф: «Швабська лінгвістика – чудова річ. Основні засади нескладно запам'ятати. По-перше, ударна «а» майже завжди замінюється на «о». Замість «шлаф» (сон) – «шлоф», замість «шаффен» (робити) – «шоффен». Професор Арно Руоф великий фахівець із швабського діалекту, який він сам називає навіть не діалектом, а мовою – «шпрохен»... Каже швабка: «Ми шваби вміємо все, тільки не говорити цією «високою» німецькою. Так уже в нас мова влаштована – нам складно говорити не по-свійськи. Навіщо? Якщо ми кудись їдемо, то там теж люди говорять по-своєму, а, крім того, у нас такий гарний діалект»...» («Земля Баден – Вюртемберг та шваби. Вдача швабів, їх їжа та швабський діалект», <http://www.portalostranah.ru/view.php?id=80>).

І саме це «-ле» є головною ознакою дії у слов'янських мовах їх пращурів аллеманів і інших свебів закону відкритих складів. Але ж не тільки у швабів і італійців більшість слів закінчується відкритими складами. У французів, хоч останні склади більшості слів формально і є закритими, але деякі кінцеві приголосні в них просто не вимовляються:

«На кінці слів не вимовляються: **«e, t, d, s, x, z, p, g»** (крім декотрих виключень), а також буквосполучення **«es, ts, ds, ps»**...» («Правила читання французької мови», <http://irgol.ru/pravila-chteniya-frantsuzskogo-yazyka/>).

Наприклад, слово «Peugeot» вимовляється як «Пежо». І це, вочевидь, пов'язано з дуже сильним впливом на мову французів мов готів, бургундів, аланів-торків і споріднених їм темно-червоношкірих норманів, що теж були слов'янськомовними, коли прийшли з Азії до Європи.

22. Дуже значний вплив українців і письменників українського походження на вдосконалення як російської, так і польської літературних мов

Саме на державній літературній мові Російської імперії створили свої твори як найбільш відомі українці Тарас Шевченко, Антон Чехов, Микола Гоголь, Володимир Короленко, Михайло Херасков, Іполит Богданович, Василь Капніст, Микола Гнедич, Василь Наріжний, Григорій Данилевський, Микола Костомаров, Данило Мордовець, Володимир Даль, Всеволод Крестовський, Аркадій Аверченко, Михайло Булгаков, Анна Ахматова (Горенко), Володимир Нарбут, Корній Чуковський, Віктор Некрасов, Юрій Олеша, Валентин Катаєв, так і нащадки українців: Михайло Лермонтов, Федір Достоєвський, Микола Некрасов, Костянтин Бальмонт, Всеволод Гаршин, Дмитро Мережковський, Володимир Маяковський, Максиміліан Волошин, Михайло Зощенко, Костянтин Паустовський і багато інших (Євген Трощак, «Російські письменники України і 1917 рік – Громадянська війна і еміграція», <http://archive.li/SG7v>; <http://ukrstor.com/ukrstor/troscak-pisатели.html>):

«Відомий російський літературознавець К. Мочульський так писав про Гоголя: «Йому судилося круто повернути всю російську літературу... зрушити її зі шляху Пушкіна на шлях Достоєвського. Усі риси, які характеризують «велику російську літературу», що стала світовою, були визначені Гоголем... Із Гоголя починається широка дорога, світові простори. Сила Гоголя була така велика, що йому вдалося зробити неймовірне: перетворити пушкінську епоху нашого письменства в епізод до якого повороту нема і бути не може. Він розбив гармонію класицизму порушив естетичну рівновагу, яку чудом досягнув Пушкін... Від Гоголя пішла вся «нічна свідомість» нашої словесності: нігілізм Толстого, безодні Достоєвського, бунт Розанова. Її «день», Пушкінський золотом тканий покров, – було скинуто... Можна жалкувати за днем, що так швидко промайнув, і здригатися перед страшним нічним «карликом», автором «Мертвих душ». Але не можна відкидати того, що велика російська література вийшла із «Шинелі» цього «карлика». Без Гоголя, можливо, була б рівновага, антологія, благополуччя: нескінченно продовжений Майков, а за ним безплідність. Після Гоголя – «повне неблагополуччя», світовий розмах і світова слава».

Якщо перший «прорив» української культури на московські терени, як вже говорилося про XVII – XVIII ст. був «перетравлений» Москвою через призму російського менталітету, то другого «прориву» Імперія не витримала. Її культура під тиском російськомовної, але українськоментальної творчості Гоголя і далі – Достоєвського, Толстого та ін., які, виходячи із гоголівської «Шинелі» вступають у відверту полеміку з продовжувачами російськоментальної культурної традиції – Белінським, Чернишевським, Писаревим, «сходить з рейок» органічно-російського розвитку, насичується українськоментальним – екзистенціальним – змістом і виходить на світовий рівень, породжуючи яскравий культурний феномен як «срібний вік» російської культури (М. Бердяєв) на початку XX ст. Ще один потужний імпульс – теж російськомовний, але українськоментальний – отримує Росія тепер уже в суто філософській сфері від Памфіла Юркевича, якого в 1861 році було запрошено з Києва до Московського університету. Імпульс цей був сприйнятий В. Соловйовим, який на той час навчався в університеті і згодом передав цей імпульс блискучій плеяді російських мислителів (С. Булгаков, П. Флоренський, Д. Мережковський, брати С. та Є. Трубецькі та ін.), творців унікальної і парадоксальної для російської філософської свідомості школи – російського екзистенціалізму початку XX ст., тісно пов'язаної з київською школою екзистенціалізму М. Бердяєва, Л. Шестова, В. Зеньковського та ін.

Таким чином, «гоголівська людина», яка в суб'єктивному плані щиро стала «на службу» новій батьківщині, але зберегла свій національний (прихований за російськомовною формою) менталітет, об'єктивно виконала дуже своєрідну функцію, суть якої проф. Московського університету С. Трубецький, відомий російський філософ

початку ХХ ст., у своїй праці «До проблем російського самопізнання» витлумачив у тому сенсі, що українізація російської культури була «містком» до її європеїзації, – без такої попередньої українізації «європеїзм» (світовий рівень) не міг би бути приживленим на російській землі» (А.К. Бичко, І.В. Бичко «Феномен української інтелігенції. Спроба екзистенціального дослідження», <http://thales2002.narod.ru/byczkoint4.html>);

«Тодішній захват від Гоголя – ні з чим незрівняний. Його всюди читали точно запоєм. Незвичайність змісту, типів, небувала, нечувана за природністю мова, зроду ще невідомий нікому гумор – все це діяло просто п'яним чином. З Гоголя впроваджується в Росії абсолютно нова мова; вона нам безмежно подобалася своєю простотою, силою, влучністю, вражаючою жвавистію і близькістю до натури. Всі гоголівські оберти, вирази швидко увійшли до загального вжитку. Навіть улюблені гоголівські вигуки: «чорт забирай», «до чорту», «чорт вас знає», і безліч інших, раптом стали в такому обігу, в якому ніколи доти не бували. Вся молодь пішла говорити гоголівською мовою. Пізніше ми стали дізнаватися і глибокої поетичності Гоголя, і приходили від неї в такий же захват, як і від його гумору. Спочатку ж всіх вразив, перш за все іншого, гумор його, з яким нам не можна було порівняти нічого з усього, до тих пір нам відомого. Вся молодь пішла говорити гоголівською мовою... Сотні і тисячі гоголівських фраз і виразів негайно ж були всім відомі напам'ять і увійшли до загального вжитку. Гоголівський лексикон наш, вже з 30-х років стільки багатий, ще більше, ніж раніше розростався (проте ж, і поступово переосмислювався під холопську російську мовну картину світу, – П.Д.)...» (Критик В.В. Стасов, «Гоголь в сприйнятті російської молоді 30 – 40-х рр.» // М.В. Гоголь у спогадах сучасників / ред., передмова і комент. С.І. Машинського, – М.: Держ. видав. худож. літ., 1952. – с. 396-402, <https://biography.wikireading.ru/185604>);

«Україніст і гогольознавець, що мешкає в Австралії, П. Савчак називав Гоголя «чужинцем в російській мові». Освічені росіяни звинувачували його у відступі від норм російської мови – в «зухвалому повстанні проти правил граматики і логіки» (Н. Польовий. Російський вісник. 1842. № 5). З усіх боків сипалися на письменника звинувачення в засміченні російської мови «варварським складом» (Ф. Булганін. «Північна бджола»). Але він не пише, а малює, «у Гоголя є щось таке, що змушує не помічати недбалості його мови – є склад», – відзначав Белінський. І. Мандельштам в 1902 році довів, що Гоголь мислив українською і завжди перекладав свої думки з рідної мови (з української мовної картини світу на сформовану ним новоросійську МКС, ще не переосмислену російськими вельможами під свою холопську ментальність, – П.Д.), коли писав на російській мові. «Читаючи їх, не можна звільнитися від ілюзії, що це переклад з української», – писав в 1909 році літературознавець і мовознавець Д. Овсяненко-Куликовський. У Росії Гоголя лаяли за численні українізми в його російськомовних творах. «Свиня, що він зробив з російською мовою», – писав поет А. Білий, метр російської словесності. У російськомовних текстах Миколи Васильовича понад ста українських слів і маса самобутніх українських виразів. «Звідки він слів понабирав таких?» – дивувалися російські приятелі письменника (Віталій Купрієнко, «Гоголь. Загадкова смерть в Москві». – Краматорськ, 2009. – С. 119). Гоголь був українцем до мозку кісток і «в своєму духовному складі відрізнявся особливостями українського розуму і українського смаку», – писав у своїй «Історії російської літератури» академік А.Н. Пипін...» (Віктор Урбан, «Гоголь», <http://viktor-urban.blogspot.com/>);

«Гоголь звів з розуму своїх читачів, дав їм повну свободу фантазій, заворожив їх потенційною реалізацією. Давно підмічено надмірність його прози, потужність образотворчих засобів, які тисячократно перевершують потреби викладу, роблячи його навіть непотрібним, відступаючим на задній план. Неважливо ЩО, важливо ЯК. Перше – статика, друге – динаміка. Гоголь дав російській літературі час, поклав початок літературній ПРОЦЕСУ, що несе невідомо куди «птахом-трійкою». Вся російська література вийшла з Пушкіна, а вивів її Гоголь. Світ Пушкіна досконалий, він поза часом, він замкнутий, самодостатній. Взагалі, Пушкін стоїть дещо осібно, і його, в принципі,

можна було локалізувати, «закрити» і заморозити, не покалічивши. А Гоголя можна було тільки зламати, вирвати з коренем. Росіяни і юрмилися біля нього, вільно чи мимоволі затоптуючи. Але зірвалося ... Пушкін – російська свідомість. Гоголь – сон цієї свідомості. У Гоголя російська культура почала бачити сни. (За допушкінської епохи між сном і дійсністю не було ясного кордону, не виникло російської особистості, способу існування російського «я».) ... Ні, не випадково вирвалося у Розанова: «Жоден політик і жоден політичний письменник у світі не справив у «політиці» так багато, як Гоголь». Праві вважали, що слід знищити Гоголя і, отже, майбутній світ. Праві і ліві – воля. Сам Гоголь – фатум...» (Дмитро Галковський, «Нескінченний глухий кут», http://duckling-abc.ru/bt_new.html#ch4);

«Звичайно, було б патріотично читати російських авторів, але, зізнатися, я не маю до них особливої прихильності. Виключаючи двох-трьох людей похилого віку, вся нинішня література видається мені не літературою, а в своєму роді кустарним промислом, існуючим тільки для того, щоб його заохочували, але неохоче користувалися його виробами. Найкраще з кустарних виробів не можна назвати чудовим і не можна щиро похвалити його без «але»; те ж саме слід сказати і про всіх тих літературних новинок, які я прочитав в останні десять – п'ятнадцять років: жодної чудовою, і не обійдешся без «але». Розумно, благородно, але неталановито; талановито, благородно, але нерозумно, або нарешті – талановито, розумно, але неблагородно... Я не скажу, щоб французькі книжки були і талановиті, і розумні, і шляхетні. І вони не задовольняють мене. Але вони не такі нудні, як російські, і в них не рідкість знайти головний елемент творчості – почуття особистої свободи, чого немає у російських авторів. Я не пам'ятаю жодної такої новинки, в якій автор з першої ж сторінки не постарався б обплутати себе всякими умовностями і контрактами зі своєю совістю. Один боїться говорити про голе тіло, інший зв'язав себе з руками і ногами психологічним аналізом, третьому потрібно «тепле ставлення до людини», четвертий навмисне цілі сторінки розмазує описами природи, щоб не бути запідозреним у тенденційності... Один хоче бути в своїх творах неодмінно міщанином, інший неодмінно шляхтичем і т.д. Навмисність, обережність, собі на умі, але немає ні свободи, ні мужності писати, як хочеться, а отже, немає і творчості. Все це відноситься до так званого красного письменства...» (Антон Чехов, «Нудна історія», 1888, <http://book-online.com.ua/read.php?book=1546&page=77>);

«(Українець, – П.Д.) Чехов органічна ланка у розвитку російської культури, російської думки і російської історії. І якби він не був чужорідним подальшої Росії, саме вона у прихованому вигляді в ньому містилася б, і саме вона була б пов'язана у своєму розвитку з Чеховим мільйонами ниток (репліка Солженіцина теж породжена Чеховим навіть і буквально: «Палата № 6»). Відповідно солженіцинівською безглуздістю все і повинно було скінчитися. Солженіцин щасливчик російської літератури, улюбленець долі. У ньому російська література і російська мова знайшли свою форму, предмет і мету. У Гоголя фантастичне протиріччя між метою і засобом. Мета – порятунок Росії і світу. Засіб – літературний дар, та до того ж і сюрреалістичної властивості. У Солженіцина ж мрії зійшлися і здійснилися. «Все при всьому». Так, порятунок Росії, так, за допомогою літератури, і літератури глумливої. І дійсно, вийшло. І вийшло наяву і СЕРЙОЗНО. Коли я читав його книги, то не просто читав – переживав. Багато обертів сприймалися на фізіологічному рівні і просто стали частиною моєї мови: «був добре влаштований в зоні», «нічого, беремо» або «ти теж вмирати будеш». І тон, тон...» (Дмитро Галковський, «Нескінченний глухий кут», http://duckling-abc.ru/bt_new.html#ch4);

«Про все, що писалося і пишеться на території колишнього «Радянського» Союзу, країни з самого початку дефективної та соціально збоченої, я взагалі говорити і писати не хочу і не буду. Був, щоправда, душевно здоровий письменник – Варлам Шаламов, є автор однієї повісті – Лідія Корніївна Чуковська, є ще кілька авторів, що писали на «радянському» матеріалі і в чомусь близько підійшли до справжнього опису нездорового і спотвореного світу. А так усі писали зі страшним ланцюговим псом у конурі своєї душі. Я

маю на увазі внутрішню цензуру. Я сам з великими труднощами зрештою відточив напилок, зробив гостре заточення, поліз у свою внутрішню будку і зарізав цього страшного пса. Ця внутрішня брехня схожа на злягання з нелюбою партнеркою: як її не перевертай, а задоволення немає, і мимоволі з жалю імітуєш пристрасність, як імітують її часом за допомогою стогонів та криків, підглянутих у дешевих завізних порнофільмах, жінки, які не відчувають оргазму зі своїми чоловіками-алкоголіками... Ось так жили і живуть «радянські» та «пострадянські» літератори, обманюючи себе та своїх читачів. Остогидле життя і остогидла холодна література, свого роду продукт примусової, невольної творчості, на кшталт стінгазет та «бойових листків», за визначенням Іллі Кабакова... Іван Бунін був останнім великим російським письменником – на ньому російська словесність закінчилася, біля його тіла, що розклаталося і розтеклося, розвелася нескінченна кількість російськомовних письменників. Чехов сказав: «Ось Толстой помре – і все скінчиться». – «А що скінчиться, Антоне Павловичу?» – «Все скінчиться», – відповів Антон Павлович. Ну а потім помер Бунін, який описував осінній дощ краще, ніж сам Толстой, у чому він зізнавався...» (Олексій Смирнов [фон Раух], «Навколо Троянди Миру», <http://neandertalshome.narod.ru/HTML/smirnov.html>);

«Я вважаю, що література у нас дуже бідненька. Неяскрава, як середньоросійський пейзаж. Перший російський поет Василь Васильович Тредіаковський у XVIII столітті бував часом битий при дворі ціпками. Ні російського Вольтера, ні російського Руссо, ні Свіфта, ні Гете, ні де Сада у нас не було. Ну, скажімо, з Ломоносова міг би за інших умов вийти енциклопедист Дідро. А взагалі нічого видатного в нашій літературі не спостерігається до середини XIX століття. Хвалений Пушкін – банальний, Пушкіних у Франції було в його часи, хоч завалися – штуки три або п'ять... ось тикаю навмання: Проспер Меріме, Альфред де Мюссе, Альфред де Вінья... Потім з'явився унікальний загадковий Гоголь, і після нього справа виправилася. З 1850-го по 1920-і роки ми стали постачати, якщо не унікальних метрів літератури, то поставили все ж таки кілька важкоатлетів гарного рівня. (Доки при Советах не утворилася знову гидота запустіння.) Думки з'явилися, кілька оригінальних, у другій половині XIX століття (але думати завжди росіяни могли погано, російський письменник – це здебільшого дурень. Рідко хто в нас уміє думати). А якщо хтось умів думати, як Герцен, чи Костянтин Леонтьєв, чи Бакунін, то їх мало читають і читали... Але те, що в нас була бідненька культура, ще півбіді. Сьогоднішня нашої культури зовсім нікчемне. Через диктаторську руку «радянської» деспотії у нас відсутні цілі два-три покоління творців, які помістили б нашу націю у сучасність... «Країна великої культури» – чи бачите. Брехня! Країна із посереднім історичним багажем культури. І з повною відсутністю сучасної культури... Треба упокорити свій гонор і погодитися, що загалом література у нас бідненька. Можна по-своєму зрозуміти будь-яких наших опитуваних «політиків» чи «еліту», коли вони на запитання «Ваш улюблений письменник?» раптом оголошують: «Пушкін» або «Толстой». Тому що нічого більш сучасного та безперечного каталог російської культури їм запропонувати не може. Чи не Бубеннов який-небудь, не «радянські» ж літератори з п'яними обличчями парторгів? «Селянщизна» – не література, а крики Русі, що зникає. Ні, що зникла... А без сучасної літератури країна себе розуміти не може...» (Едуард Лімонов, «Контрольний постріл // Ми країна великої культури...», <http://mognovse.ru/oor-kontrolenij-vistrel-stranica-30.html>);

«...відсутність явного лідера є свідченням природності літературного процесу. Це одна із характерних ознак культур світового значення... У цьому сенсі у росіян все дуже погано. Пушкін це типовий Емінеску. Його творчість наповнена запозиченнями, за межами Росії він не популярний, а всередині країни роздутий у «наше все». Це дуже точний маркер національної дефектності та вторинності...» (Дмитро Галковський, «Що необхідно знати про Пушкіна», <http://club.stafka.ru/viewtopic.php?f=6&t=1697>; <http://galkovsky.livejournal.com/262681.html?media>).

Отже поштовх розвитку російської літератури і словесності надали саме українці. Але рано чи пізно цей поштовх приречений був на гальмування холопським російським середовищем:

«У Шенкурські і Колі Ви почуєте ще більше збережених київських слів, ніж у Новгороді, слів яких немає ніде, на всій проміжній двутисячочверстній полосі... Втім, я досі не знайшов жодного малороського слова – від якого не було б у великоруському похідних, якщо і немає самого слова. Як і чим самий говір міг так зламатися – незбагненно...» (Володимир Даль, Листи Михайлу Максимовичу, 1848 р., <http://www.ya2004.com.ua/2008/03/18/988/>).

На відміну ж від Володимира Даля, сучасні російські філологи намагаються не помічати в регіональних говорах російської мови «слідів» української лексики, яка відноситься російськомовними «ультра-патріотами» до запозичень з польської мови. Тим самим, вони вельми сприяють самообману і хибній гордині психічно інфантильного російськомовного населення за убогу російську мову:

«Як ми вже помітили, вплив місцевої південно-руської народності відбився і на народній мові польського суспільства тутешнього краю. Крім багатьох малоруських слів, які увійшли у польську мову, що визнавав також відомий польський критик Грабовський, малоруський вплив відбився і на вимові. ... Польські критики визнають класичною мовою мову польсько-української літературної школи. Це – зрозуміло, так як ці письменники разом з Галицькими найбільш збагатили польську літературу. Тут не зайвим буде сказати кілька слів взагалі про літературну польську мову. Треба зауважити, що сучасна мова польської літератури є власне, так звана – малопольська, тобто мова поляків колишнього воєводства Краківського, Сандомирщини, Люблінщини, Галичини, Холмщини та провінцій Південно-Західного краю. Засновники польської літератури – корифеї золотого її періоду – уродженці цих країв. Якщо до них зарахувати ще білоруські краї, то виявиться, що з окресленого нами району вийшла мало не вся група кращих польських письменників. Мазовія і Велико-Польща не дали майже жодного імені, гідного по праву стати поряд з прославленими в польській літературі малопольськими письменниками. Слід зауважити, що з усіх польських говірок – люблінська, сандомирська і краківська ближче інших підходять до південно-руської мови (тобто до української, – П.Д.). Люблінський говір і східні говори краківського – служать перехідними польськими діалектами між південно-руською та польською мовами. Природно тому, що руська мова України, Полісся, Холмщини та Галичини мала досить значну частку впливу на самий зародок справжньої (польської, – П.Д.) літературної мови. У тутешніх краях ще до XVII ст. вся майже писемність, як церковна, так і громадянська складалася з так званої західно-руської мови, що мала офіційне значення в краї» (Праці етнографічно-статистичної експедиції в Західно-Руський край, спорядженої Імператорським Російським географічним товариством. 7-й том «Євреї, поляки, малороси», С-Пб, 1872 р. <http://gerodot.ru/viewtopic.php?f=3&t=13893&sid=caf260d3f380904eaba1e9fcfd5356ef&start=105>);

«У своїй основі старопольська літературна мова розвинулася з розмовної мови польської шляхти, і цей її зв'язок з певною верствою, а не з певною місцевістю позначився в тому, що вона з самого свого початку не відображала у собі ніяких специфічно місцевих, діалектичних рис і ніколи не збігалася ні з одним місцевим народним говором. Тоді як, наприклад, російська літературна мова (щодо вимови) може бути визначено локалізована в регіоні середньовеликоросійських говорів, то польська літературна мова зовсім не піддається локалізації на діалектичній мапі етнографічної Польщі (вона, як і малопольські говори, є більш ближчою до говорів карпатського ареалу України, в якому, вочевидь, і мешкали аваро-болгаро-готські пращури польської шляхти, а, отже, і до української мови, – П.Д.)...» (Микола Трубецький, «Загальнослов'янський елемент в російській культурі», <http://philology.ru/linguistics2/trubetskoy-90.htm>);

«...сучасні південномалопольські говори польської мови «за багатьма своїми особливостями», як стверджують лінгвісти, «стоять ближче до мов карпатського ареалу, ніж до великопольських говорів», і «генетично походять від лехитської групи західних слов'янських мов» (С.Б. Бернштейн, В.М. Ілліч-Світич, Г.П. Клепікова, Т.В. Попова, В.В. Усачова, «Карпатський діалектологічний атлас», с. 6)» (Веніамін Кобичев, «У пошуках прабатьківщини слов'ян», <http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000115/st009.shtml>).

23. Спроби українців цивілізувати холопське населення Московщини

«Меланома практично невиліковна – неможливо локалізувати злоякісні утворення. Так і з меланою розуміння – клітини старих смислів, старого духовного досвіду повинні розпастися, звільняючи тканину заново осмисленої дійсності» (Доктор філософ. наук Григорій Тульчинський, «Безмовна гласність», «Століття XX і світ», 1990, №9, с. 44, <http://old.russ.ru/antolog/vek/1990/9/tulch.htm>).

Добре розумів це і Петро Перший, коли приймав рішення про знищення московитської (великоруської) меланоми фінсько-тюркської (російської) культури і про заміну її життєдайною та благодатною українською культурою:

«Навпаки, великоруська редакція російської культури, завдяки своєму підкресленому європофобству і тенденції до самодостатності, була не тільки непридатна для мети Петра, але навіть прямо заважала здійсненню цієї мети. Тому, Петро цю великоруську редакцію російської культури постарався зовсім викоринити і знищити, і єдиною редакцією російської культури, що служить відправною точкою для подальшого розвитку, зробив українську редакцію. Таким чином, стара великоруська, московська культура при Петрі померла; та ж культура, що з часів Петра живе і розвивається в Росії, є органічним і безпосереднім продовженням не Московської, а Київської, української культури. Це можна простежити за всіма галузями культури. Візьмемо, наприклад, літературу. Літературною мовою, що застосовується у витонченій, у релігійній і у науковій літературі, як в Московській, так і в Західній Русі, була мова церковнослов'янська. Але редакції цієї мови в Києві і в Москві до XVII-го століття були не зовсім однакові, як у відношенні словникового складу, так і по відношенню до синтаксису і стилістики. Вже при Никоні київська редакція церковнослов'янської мови витіснила московську в богослужбових книгах. Пізніше таке ж витіснення московської редакції редакцією київською спостерігається і в інших видах літератури, так що тою церковнослов'янською мовою, яка послужила підставою для слов'янсько-російської літературної мови петрівської і післяпетрівської епохи, є саме церковнослов'янська мова київської редакції... Вся російська риторика післяпетрівського періоду, як церковна, так і світська, сходиться саме до цієї української традиції, а не до традиції московської, яка так і загинула остаточно, не залишивши по собі інших свідчень, крім вказівок, що вилучаються зі творів розколовчителів, на кшталт Авакума» (Всесвітньо визнаний етнолог, лінгвіст, філолог, філософ і історик, засновник євразійського руху, його головний ідеолог князь Микола Трубецький, «До української проблеми», у зб.: «Євразійський сучасник», кн. V, Париж, 1927, <http://gumilevica.kulichki.net/TNS/tns02.htm>);

«Політичне піднесення Москви довго не супроводжувалося піднесенням її книжкової освіти; до XV століття вона була, за висловом Буслаєва, татарським табором; проводила антинаціональні зачинання, в книжності поступалася Києву і Новгороду XII століття. Книжкові інтереси були набагато сильніші в Новгороді та інших колишніх центрах. Укладач літописної збірки в першій половині XVI століття (Тверський літопис) вибачався за недоліки своєї праці тим, що він – не киянин, не новгородець, не володимирець, а ростовська людина, звичайно вказуючи цим центри книжкової діяльності; Москву він не назвав зовсім» (Брокгауз і Ефрон, «Історія російської літератури (від перших пам'яток до татарського ярма)», https://imwerden.de/pdf/brockhaus_efron_rus_litera_do_19_veka.pdf);

«Ще в домонгольський період саме Київ найбільше дбав про чистоту церковнослов'янської мови, так що київські церковнослов'янські рукописи цього періоду розпізнаються саме за нарочитою правильністю церковнослов'янської орфографії; і саме Київ служив у цей час зразком церковнослов'янської вимови для всієї Русі, задаючи в цьому відношенні тон всім іншим краям, як про те свідчить засвоєння специфічно південноруської вимови приголосної «г» в богослужбових текстах у всій Русі. А пізніше, в епоху польського панування і боротьби з унією, той же Київ з'явився вогнищем не тільки охорони церковнослов'янської традиції, а й першої систематичної нормалізації церковнослов'янської мови руської редакції: до Ломоносова всі грамотні росіяни (і навіть неруські православні слов'яни) вчилися церковнослов'янській мові за граматику українського науковця Мелетія Смотрицького. Розширення сфери застосування церковнослов'янської мови і поширення цієї мови на чисто світську літературу знову-таки саме в Києві раніше і найяскравіше проявилось. Українським бурсакам і науковцям належать перші спроби писати римовані вірші церковнослов'янською мовою, і саме від цих віршів у XVII і на початку XVIII століття веде свій родовід вся російська поезія (зрозуміло, не простонародна). Так само і риторика XVIII століття з її слов'янізмами генетично виходить з красномовства саме українських науковців-риторів і проповідників, а не з «вякань» великоруських красномовців. Російська драма і комедія виходять теж з українських шкільних інтермедій церковнослов'янською мовою. Словом, вся традиція і форми використання церковнослов'янської мови для світської літератури йдуть з України. Російську літературу післяпетрівського періоду доводиться розглядати як продовження церковнослов'янської літератури Західної Русі (головним чином України) XVII століття: зі специфічно великоруською, московською літературою допетрівської Русі у російській літературі XVIII століття ніякого зв'язку немає» (Микола Трубецький, «Загальнослов'янський елемент в російській культурі», <http://philology.ru/linguistics2/trubetskoy-90.htm>);

«Для літератури «бароко» характерні всі основні риси, що були властиві книжковому стилю Московської держави: складність синтаксису – «плетіння словес», використання типово книжкових спілок «аще», «доки», «егда», «понеже», велика кількість піднесених метафор типу «цвях цнотливості», цитацій з священного писання, вживання таких складних слів, як «гордовисоковийствовати», «всевідоміротворокружная», використання численних стилістичних слов'янізмів – «глас», «єдин», «ночь» і лексичних архаїзмів – «гонзати» (уникати), «чуждатіся» (дивуватися), а також застарілих граматичних форм (аористу, імперфекту, палаталізації в системі відмінювання і давніх флективних показників)» (Тетяна Ніколаєва, «Мовна ситуація в початковий період формування російської нації», <https://cyberleninka.ru/article/n/yazykovaya-situatsiya-v-nachalnyy-period-formirovaniya-russkoy-natsii>);

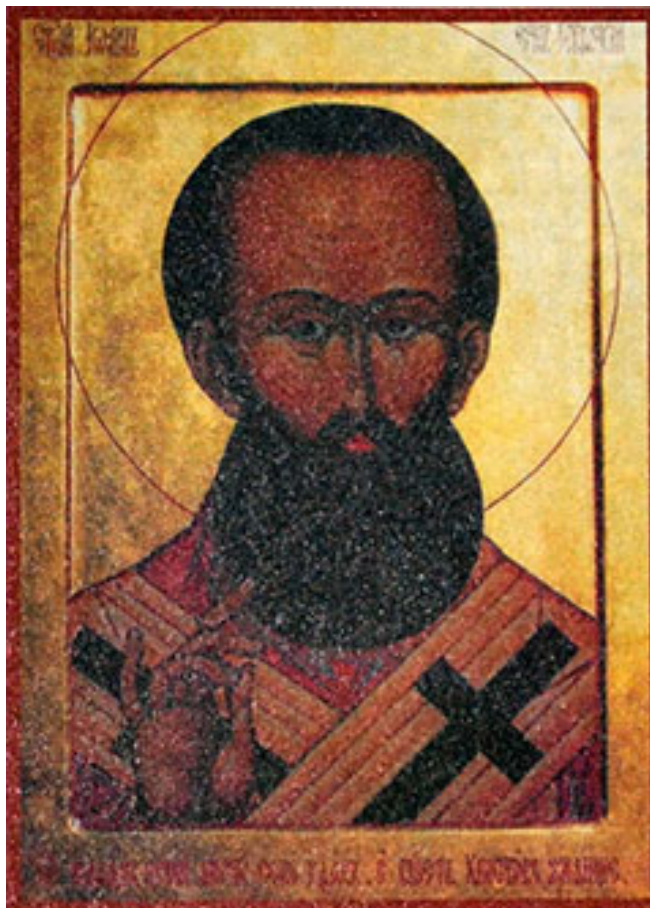
«Українські елементи почали просочуватися в російську літературну мову на рубежі XVIII століття в якості носіїв вестернізації і секуляризації. Після українсько-російського воз'єднання (1654) потік українських книжників в російські культурні центри посилюється протягом другої половини XVIII – початку XIX ст. Ближче до кінця XVIII ст. відбувається сильна українізація і тим самим також і полонізація російської літератури» (Роман Якобсон, «Основа слов'янського порівняльного літературознавства», 1953, https://monoskop.org/images/0/00/Jakobson_Roman_Raboty_po_poetike.pdf);

«Українське бароко справляло великий вплив на Росію. Багато дітей петрівських сановників вчилися в Київській академії. Сам Петро, повернувшись з Великого посольства, оголосив патріарху про необхідність навчати священників в Києві і почав роздавати українцям архієрейські місця. У 1700 р. Стефан Яворський став місцеблюстителем патріаршого престолу, він також очолив Греко-слов'янську академію в Москві, яка перероблялася на манер Києво-Могилянської, із залученням українських професорських сил. У 1700 р. рязанським митрополитом став Дмитро Туптало. Яворський активно просував на ключові позиції Російської імперії представників українського

освіченого духовенства, які відкривали школи, поширювали праці своїх вчителів, пропагували освіту і науку. Одна з таких шкіл була відкрита єпископом В. Волстковським у Холмогорах, і саме там почав вчитися великий М. Ломоносов, познайомившись з «Граматикую» М. Смотрицького і «Арифметикою» Л. Магницького. Величезну роль у формуванні ідеології Російської імперії зіграв інший українських духовний діяч – Феофан Прокопович» (Ігор Данилевський, «Передісторія України», <https://www.litmir.me/br/?b=268900&p=53>);

«Тим новим елементом, який з кінця XVI століття і особливо протягом XVII втрутився в московську книжність і, врешті-решт, взяв гору над нею, були освіта і література, що розвинулися в Західній Русі і в Києві... Але, чим далі, тим необхідніше ставали проте зв'язки Москви з південним заходом, власних сил явно бракувало: з Москви звуть киян для наукової роботи... до половини XVII століття в Москві, нарешті, зрозуміли, що для книжкової справи потрібні справжні вчені люди: у себе вдома таких людей не було; їх стали закликати з Києва...» (Олександр Пипін, «Історія російської літератури», Вид. 2. СПб., 1902; цит. за кн.: Іван Огієнко, «Нариси з історії Української Православної Церкви // Вплив української церкви і культури на московську», <http://litopys.org.ua/ohienko/oh15.htm>; <http://pelmlapeel.ru/content/view/382/28/index.html>).

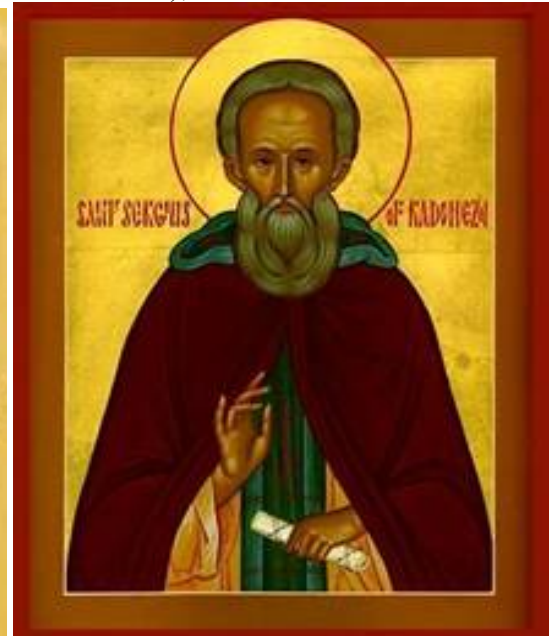
Та й раніше більшість як іконописців, так і церковних діячів Московії мали українське (готоаланське) походження, бо були не блідолицими як московити, а темно-червонолицими, як і всі українці, і споріднені їм кримські готи а, отже, і Святитель Іоанн Готський:

«Святитель Іоанн Готський був єпископом Кримської Готії, що мала свої володіння від гирла річки Качі на південному заході до Карабі-яйли на південному сході Таврики. Майбутній святитель народився у 20-ті роки VIII ст. У батьків Лева і Фотини довго не було дітей, вони слізно молилися за народження дитини і обіцяли присвятити її служінню Богу. Початок діяльності Іоанна у ролі священнослужителя співпав із завоюванням Гірського Криму козарами, а у Візантії в цей час починалися гоніння на шанувальників ікон» («Іоан Готський», https://jalita.com/guidebook/temple_of_yalta/ioann_gotskiy.shtml);

Святитель Макарий, митрополит Московський (1523 – 1526),
далеким родичем якого, братом прадіда, був преподобний Йосип Волоцький,
<http://drevo-info.ru/articles/19468.html>);

Преподобний Сергій Радонежський, <http://www.calend.ru/holidays/0/0/1414/>;
<http://www.pravoslavie.ru/put/66991.htm>;

«Настільки погано було зі своїми релігійними мислителями, що мало не двісті років (до, під час і після Петра) Росія користувалася «українськими напрацюваннями»: звідти йшли не тільки ідеї і книги, а й самі богослови. Через цей канал здійснювався вплив богословської думки Заходу, що докладно розібрано Г. Флорівським, який вважав, що богослов'я взагалі чужо православію. «Захід богословствує, – писав він, – коли Схід

мовчить, – або, що найгірше, необдумано і з запізненням повторює західні зади...» (А. Бежіцин, «Сіль, що втратила силу», <http://lib.ru/HISTORY/BEZHICYN/vera.txt>);

Сименон Полоцький, <http://rusinovo.ru/page/53/>;

Іконописець Андрій Рубльов, <http://www.vokrugsveta.ru/article/193318/>;
<http://azbyka.ru/days/sv-andrej-rublej/>;

«Великоросія завжди вибирала собі архієпископів з Малоросії. Навіть посади професорів в Московському університеті були заповнені науковцями з київських шкіл...» (Жан-Бенуа Шерер, «Літопис Малоросії, або історія козаків-запорозжців та козаків України або Малоросії», <http://litopys.org.ua/scherer/scher02.htm>);

«Малороси, набагато менш великоросів зазнали Туранського впливу, в меншій мірі володіють деякими позитивними властивостями туранського походження (наприклад, набагато менш великоросів здатні до державного будівництва великого масштабу), але зате виявляють, мабуть, більшу здатність до богословського уможягяду і дали російській Православній Церкві цілий ряд видатних богословів, як-то: Дмитро Ростовський, Симон

Тадорський, Сильвестр Канівський – і всю Могиллянську богословську школу, саме з якої і виросла російська богословсько-академічна традиція...» (Микола Трубецький, «До проблеми російської самосвідомості // Про туранські елементи в російській культурі», Берлін, 1926, с. 49, <http://gumilevica.kulichki.net/TNS/tns06.htm>; <http://www.philology.ru/linguistics2/trubetskoy-93.htm>).

Тому-то і реформи Петра Першого фактично здійснювалися в Московії українцями:

«Майже все піддалося їх (українців, – П.Д.) реформі, принаймні непереборному впливу: богословське вчення, виправлення священного і богослужбового тексту, друкування, справи розколу, церковна адміністрація, проповідь, храмовий, громадський і домашній спів, ноти, зовнішність архієрейських будинків, образ їх життя, екіпажі та упряж, одяг служителів, вид і склад шкіл, предмети і способи навчання, утримання бібліотек, правопис, вимова усна і в читанні, громадські гри і видовища і т.д.» (Моск. проф. Петро Безсонов, «Білоруські пісні», 1871; цит. За: Костянтин Харлампович, «Малоросійський вплив на великоруське церковне життя // Передмова», т. 1, 1914 р., <http://static.my-shop.ru/product/pdf/119/1184058.pdf>);

«Кияни, – говорить професор А. Архангельський, – при всьому упередженні проти них Москви, вже з другої половини XVIII ст. в Московській Русі – господарі положення, кращі, найбільш видатні тут діячі» («3 лекцій з історії російської літератури», Казань, 1913, с. 118). На церковному, літературному та науковому ґрунті українці завжди були першими у Москві. Українці щиро віддавали Москві всі свої сили, всі свої знання, і протягом XVII століття вони підготували родючий ґрунт для реформ Петра I, і вони ж таки були його найближчими помічниками, коли довелося ці реформи проводити до життя» (Іван Огієнко, «Нариси з історії Української Православної Церкви», <http://litopys.org.ua/ohienko/oh15.htm>; <http://pelmlapeel.ru/content/view/382/28/index.html>);

«Коли у XVII ст. церковнослов'янська мова московської редакції була витіснена загальноросійською церковнослов'янською мовою, яка склалася на основі західноруської (київської) традиції, стали відбуватися зміни і в світській мові вищих верств російського суспільства. У цю мову стали проникати елементи західноруської світської мови, причому особливо багато цих елементів було, звичайно, в усній мові західницько налаштованих людей. За Петра I ці люди стали грати керівну роль, а разом з ними продовжували висуватися і корінні кияни та західноруси. У зв'язку з цим у словник світської мови вищих верств (а через нього і в словник світсько-літературної та канцелярської мови) влився потужний струмінь елементів західноруської світсько-ділової мови, який, однак, незабаром сам припинив своє існування. До запозичень із західноруської світської ділової мови не забарилися приєднатися численні слова, запозичені з різних романо-германських мов. Таким чином, розмовно-ділова мова вищих верств російського суспільства, залишаючись середньовеликоросійською (московською) за своєю вимовою та граматиною, значно втратила чистоту своєї великоросійської основи в галузі словника» (Микола Трубецький, «Загальнослов'янський елемент у російській культурі», <http://philology.ru/linguistics2/trubetskoy-90.htm>);

«Але найчастіше, а у великі свята завжди, без винятку – псалми, хвалебні пісні та інші тексти виконуються у формі справжніх церковних концертів, складених як італійськими придворними капелмейстерами, як-то Манфредіні, поважним Галуппі, так і українськими композиторами, колись придворними співаками. Серед останніх висунувся Максим Березовський, який нині перебуває придворним камерним музикантом, що володіє видатним обдаруванням, смаком і мистецтвом у композиції церковних творів витонченого стилю. В останньому він настільки обізнаний, що знає, як потрібно щасливо поєднувати вогняну італійську мелодію з ніжною грецькою. Протягом кількох років він написав для придворної капели чудові церковні концерти, з таким смаком і такою видатною гармонізацією, що їх виконання викликало захоплення знавців і схвалення двору... У цей же час прибув до двору чудовий лютніст Білоградський, уродженець України, якого раніше (1733 р.) російський імператорський таємний радник і посол граф

Кайзерлінг взяв із собою до Дрездена, як бандуриста, і віддав на кілька років у навчання до знаменитого Вайзе. Білоградський грав із мистецтвом великого майстра найважчі соло і концерти та акомпанував собі в оперних та інших аріях, які він дуже приємно співав, наслідуючи у виконанні Анібали, Фаустина та інших великих віртуозів, з якими він був довгий час у спілкуванні в Дрездені...» (Якоб Штелін, «Вісті про музику в Росії», <http://podelise.ru/docs/20260/index-17182-1.html>).

Додаток 1. Літературна готська мова шляхти і військової верстви балто-слов'ян

На відповідність літературної готської мови лише кодифікованому балтсько-слов'янсько-кельтсько-прототюрксько-тракійсько-фінському суржику, що склався у пізній античності на основі арго поліетнічних гвардійців (гардингів = гарудів) Римської імперії, а зовсім не стародавнім народним готським гревтунгським / грутунгським = українським і тервінгським / черв'янським = сербсько-хорватським говіркам, вказують багато фактів. Крім численних запозичень з давньогрецької і з латини, а також слів балтського, слов'янського та невідомого стародавньоєвропейського походження (Category: Proto-Germanic terms with unknown etymologies, https://en.wiktionary.org/wiki/Category:Proto-Germanic_terms_with_unknown_etymologies) у літературній «готській» мові, як і в англосаксонській мові, є багато слів як фінського, так і прототюркського (сако-масагетського) походження:

гот. «maiza», каталан. «més», д.-англ. «māga», д.-в.-нім. «mēgo» – більше (тоді як фін. «määrä» – «номер, число, кількість»);
гот. «aiws», фін. «aika», ест. «aeg» – час;
гот. «stilan – stal – stelum – stulans», фін. «steal» – красти;
гот. «aba», ест. «abikaasa», фін. «aviomies» – чоловік;
гот. «waurms», фін. «käärme», швед., норв. «orm» – змія;
гот. «hlaiw», фін. *hluola, «luola», лат. «срута», грец. «κρυπή» – «печера, грот»;
гот. «qībus» – шлунок тоді як ест. «kõht» – живіт (ст.-слов. «чрѣво», укр. «черев» – «утроба, нутро»);
гот. «liupareis», рум. «lăutari, леутарь», фін. «laulaja», ест. «laulja» – співак;
гот. «aqizi», дан. «økse», ісл. «öxi», фін., турец. «ахе», грец. «ἄξονα» – сокира;
гот. «aggis» – «страх, жах»; англ. «anguish», ест. «ahastus» – «засмучення, розпач, мука»; дан. «angst», англ. «anxiety», ест. «ängistus», азерб. «əndişə», турец. «endişe – «тривожність, занепокоєння, страх»; фін. «ahdistus» – «мука, біль, страждання»;
гот. «kuni», кельт. «clann», фін. «klaani» – «клан, рід», гельськ. «clann» – «родина, плем'я, потомство», ст.-слов. «колѣно» – «род, плем'я» (тоді як англ. «country», япон. «kuni / gun», кит. «guó / го», грец. «γῆα / гео» – країна, а «плем'я» ж від лат. «plant» – відгалуження);
гот. «usstass», ест. «ülestõusmine» – неділя;
гот. «Gup», ісл. «Guð», дан., норв. «Gud», нім. «Gott», англ., швед. «God», казах. «Құдай», кирг. «Кудай», узб. «Худо», тадж. «Худо», перс. «Ходā», сер.-перс. «Хvadāy», курманджи «Хwedê» – Бог;
гот. «jêr», англ. «year», фриз. «jier», нім. «Jahr», дан., швед. «år», турец., узб. «yil», казах., кирг. «жыл» – рік;
гот. «harjis», турец., азерб. «ordu» – військо (казак. «ордасы», естон. «hord», англ. «horde», укр. «гурт» – «група, товариство, ватага, орава, натовп»);
гот. «hilms», д.-псевдогерм. *helmaz – шолом; д.-в.-нім., сер.-в.-нім. «hēlm», д.-сканд. «hjalmr» – «шолом, копиця сіна з навісом» від прасл. *šelmъ – «шолом, залізний», утвореного на основі прабалто-слов. *žel-zo – залізо [Трубачев], від якого сталися і лит. «geležis», лтс. «dzelzs», евенк., сол., нег., ороц., уд., ульч, орок., манчж. «sele» – залізо;

гот. «mēki», д.-ісл. «mæki», д.-англ. «méce», д.-сакс. «maki», фін. «miekkа», ест. «mõõk» – меч від прасл. *mečь, – Фасмер;

гот. «barn», узб. «bola», кирг., казах. «бала» – «дитя, малюк»;

гот. «airus», узб. «elchi», кирг. «элчи», казах. «элши» – посол.

гот. «balwawēsei» – злість, «balwjan» – мучити, ісл. «bölvа, bölvun» – прокляття тоді як турец. «belâ» – «бич, лихо» (прасл. *bъlvanь / *bal(ъ)vanь – болван, ідол, – Фасмер).

На близькість літературної «готської» мови саме до естонської мови вказує і подібність у «готській» мові спеціальних суфіксів -assu-i -inassu- абстрактних іменників до аналогічних суфіксів в естонській мові:

гот. «ibnassus», ест. «võrdsus» – рівність;

ест. «tolerantsus» при лат. «tolerancija» – терпимість

гот. «lekinassus» – лікування.

До того ж багато як прототюркських (сако-масагетських), так і фінських слів готської літературної мови у свою чергу сягають праслов'янських говірок нащадків північно-китайських жунів (дісьців) і гутіїв / *утіїв / юечжів: аланів-русів = асів (асдингів / гардингів = гарудів = грутунів / гревтунгів = хорутан = хурусів / хросів / русів та аланів-торків суомі / *суебі = свебіі), ютунгів / ютів (*ютичів / лютичів / вільців), йотів / гаутів та ін.:

гот. «manna», мансі «mans, moans», самод.*mong – людина (від прасл. *mъžь; снскр. «mānuṣ / мануш'я», ст.-сл. «mъжь», пол. «mъż», слвн. «mōž» – «муж, людина»; лат.-герм. Mannus – «ім'я пращура античних германців» [Тацит], фриг. Μάνης – «родоначальник фригійців», – Фасмер; кит. Ман – «жахливий змії, дракон», дагур. «манга» – «міцний сильний, хоробрий, відважний, твердий»; лат. «mons / montis» – гора, далі з праїндоевроп. *men- – видаватися);

гот. «farban» – «відчувати потребу в ч.-н.»; гот. «farba», фін. «tarve», хрв. «potreba» – потреба (від прасл. *грѣбъ; н.-луж. «třeба» – «необхідність, потреба»; чес. «třeба» – треба; ст.-укр. «требувати» – «пробувати, відчувати», – Фасмер);

гот. «gagan», англ. «go», нім. «gehen», турец. «gidin» – «йти, їздити, ходити» (від ст.-сл. «ходь»; в.-луж. «khodźić», н.-луж. «chójźić» – ходити);

гот. «atta», кирг. «ата», узб. «otasi» – батько (від прасл. *отьсь з *отькъ, похідного від *оть – батько, яке передбачається на основі д.-київ., цслов. «отьнь» – вітчий [Мейє, Ёт. 382], а також діал. «отик» – «самець тварини»; сербохорв. «отац» – «тато, батько»);

гот. «nau» (мн. «naweis»), д.-ісл. «nár» – небіжчик; прикметник «nawis» – мертвий; д.-київ., цслов. «наві, навь», пол. «nawie», блр. «наўцы, наўкі», блг. «навье, навлянци, навои, навяци», слвн. «nawje, navje»; пол. «nawie» – «мавки, нявки» [мешканці потойбічного світу, примари мерців]; чес. «unaviti» – втомити; англ. «awe» – «трепет, страх»; ест. «nukrus» – «горе, смуток, біда», фін. «nääntyä» – томитися (від прасл. *nyti – «нудитися, мучитися, страждати, засмучуватися, хворіти»);

гот. «usgaisjan» – «жахати, лякати», «usgeisnan» – «жахатися, дивуватися»; фін. «säikähdys» – переляк (від цслов. «жасити» – «жахати, лякати»; ст.-укр. «ужах» – «жах, страх»; «нажахати, ужахнути» – налякати; чес. «úžas» – «жах, здивування», «žasnouti» – «жахнутися, здивуватися»);

гот. «lekeis», фін. «lääkäri» – лікар (від прасл. «лѣкъ» – «ліки, лікування»);

гот. «hlaiw», фін. «hauta», ест. «haud» – могила (від ст.-сл. «хлѣвъ» – «хата, дім, домовина»);

гот. «brusts», ісл. «brjóstr», фін. «rinta» (*brinta), ест. «rind» (*brind / *hrind), лит. «piršis», чес. «prsa», слвн. «prsi» – груди (від прасл. *прсьь – «перси, груди»);

гот. «plinsjan» – танцювати (від прасл. *плєсати – «плясати, танцювати»);

гот. «hrugga», англ. «crook», ест. «krõnks», слвн. «kljuka» – «клюка, крюк, крива палка» (від прасл. *крівъ – кривий);

гот. «wulla», д.-в.-н. «wella», слвн. «vólna» – «вовна, овеча вовна»; фін. «aallon» – вовна (від ст.-слов. «вълати» – хвилювати, «въльна» – хвиля);

гот. «milha», угор. «felhő», фін. «pilvi», ест. «pilv», словц. «mrak», пол. «chmura» – хмара; ест. «hämarik», фін. «hämärä» – «темний, сутінки» (від прасл. *mьgla; чес. «mlha, mha», н.-луж. «mła», в.-луж. «mhła», словц. «hmla», словн. «męgla» – «мла, імла», – Фасмер);

гот. «fiwi», дан. «tjenerinde» – служка (від прасл. *diwa; ст.-слов. «дѣва», сербохорв. «дјѣва» – діва), тоді як ест. «teenija», д.-київ. «тіунь / тівунь» – «корманич, скарбник князя»;

гот. «wultus», ест. «ülevus», фін. «suuruus», турец. «büyüklük» – велич; загальнотюрк. «улу / улуг», казах. «үлкен», узб. «улуғ / ulug» – великий (від прасл. *velьjь, *velіkь – велетень);

гот. «bandi», ест. «raelad», турец. «pranga», ст.-слов. «пѣто» (Остром.), д.-київ. «путо», блр. «пу́то», сербохорв. «путо», словн. «róto», чес. «pouto», словц. «púto», пол. «pęto», в.-луж., н.-луж. «puto» – «путо, кайдани»; англ. «bond» – «зв'язок, з'єднання, облігація, зобов'язання, заставна»; ест. «panthkiri» – заставна; турец. «bono», казах. «байланыс», кирг. «байланыш» – зв'язок; нім. «binden» – зв'язувати; азерб. «bənd» – «перемичка, гребля»; турец. «sendika» – «спілка, єднання», фін. «helttä», ест. *plott / «lott» – «плетінь, тин»; англ. «braid / plait», фін. «ripoo», ест. «ripuma» – плести (від прасл. *belonty – «плести, ткати», похідного від прасл. *bьlanda [лат. «plant»] – «билина, стебло трав'яної рослини»; прасл. *rōto пов'язано чергуванням голосних з «пну», «п'яти» [ст.-слов. «пнь», «пшти»], сюди ж «опона, перепонка», – Фасмер; укр. «плентатися», «плутати»);

гот. «hlaifs», евенк. «колобо», ест. «leiba», фін. «leipä», мкд. «леб» – хліб (від прасл. *кьло – коло) [споріднено з «колобок», «клуб», «клубень», «кляп», «клапоть», «глиба», «глобула»; не пов'язано з прасл. *lěpiti / *slěpiti – «лепити / злепити»];

гот. «aflifnan», кирг. «калып», казах. «қалу» – залишитися; ест. «ülejäanu», узб. «qolgan», казах. «қалғаны» – решта; фін. «liika» – «лишок, надлишок» (від прасл. *leikso- – «облишити», залишити [у спокої], бросити [як непотрібне]); чес. «líchy» – «зайвий, непарний, лукавий, порожній»; пол. «lichy» – «непарний, поганий, бідний», в.-луж. «liči» – «голий, вільний», н.-луж. «lichy» – холостий, – Фасмер);

гот. «manags», швед. «många», ест. «mõnigi», фін. «moni, monia, monien, monet» – «яких багато» (від ст.-слов. «мьногъ»; сербохорв. «мноґо», словн. «mnōg, mnōga», чес., словц. «mnohý, mnoho», пол. «mnogo» – багато);

гот. «balwawēsei» – злість, «balwjan» – мучити, ісл. «bölva, bölvun» – прокляття тоді як турец. «belâ» – «бич, лихо» (від прасл. *bьlvanь / *bal(ь)vanь – «болван, ідол», – Фасмер).

Слово ж «sauil» (лат. «sol», д.-прус., лтс. «saule» – сонце) явно запозичене літературною готською новомовою з балтських говірок. Адже звук «л» був відсутнім (і є відсутнім і досі) в цьому слові як у самих готів і в їхніх нащадків (гот. «sunnô», укр. «сонце», сербохорв., босн. «sunce», слов. «сонце / сонцето», – Фасмер), так і в інших слов'янськомовних античних германців і у їх нащадків (ломбард. «suu», д.-в.-н. «sunno / sunna», д.-франк., д.-нім. «sunna», д.-англ., д.-фриз., д.-н.-н. «sunne», англ., бавар. «sun», фриз. «sinne», люксемб. «sonn», нім. «sonne», цимбр. «zupa», нідерл. «zon / zoon», західнофламан. «zon», – Фасмер). Вочевидь, він був відсутній вже у праслов'янськомовних сарматів та юечжів (*сунь, укр. «суниця» – «сонячна ягода»), у яких це найменування сонця запозичили деякі народи східної та північної Азії (маньчжур. «сунн; sun», евенк «сигун*»; siun), негід. «siun», ульч. «siu(n)», нанай. «siu / siun», в.-колим., васюган. «su:ŋk», ханты «sunk») і завдяки сприйняттю суперстрату яких, а також і адстрату індоєвропейців Східного Туркестану (протохор. *kăun, – В.В. Иванов) на угро-самодійських та енісейських етнічних субстратах і склалися тюркські говірки (д.-тюрк., ойрат., караханід. «kun», халадж. «kun / kin», тофалар. «кун», д.-уйгур. «küneş», чагат. «gun», турец. «güneş», азерб. «günəş», – Новіков, «Слово "Сонце" на всіх мовах світу», <http://www.idiot.vitebsk.net/i43/sun.htm>).

Додаток 2. Англо-тюркські та англо-фінські ізоглоси

Цілком можливо, що ще у Сибіру під впливом прабалтсько-слов'янського суперстрату (венедів / генедів; ст.-київ. «генділ» – торги; укр. «гендель» – торгівля, маклацтво) почали складатися переважно на угро-фінно-самодійському етнічному субстраті псевдогермансько-тюркські сако-масагетські (східноскитські) піджини, що використовувалися спочатку для спілкування охороною торгових караванів і мешканцями караван-сараїв та з яких згодом і розвинулися як пратюркські, так і протогерманські сакські / саксонські говірки. На це вказує наявність великої кількості лексичних та інших сходжень у староанглійських (англосаксонських) та староякутських (саха) діалектах:

«Пояснюються певний та невизначений артиклі англійців. Слово «дъэ» у якутів посилює значення. «Дъэ хаар бѣгѣтѣ тюстэ» (багато випало снігу). «Ээ» – зменшує значення. «Ээ, хаар кыра» (снігу зовсім мало). «Дъэ – the» (підсилює), «ээ» – а» (зменшує). «Are» (бути). «Ээ» – це просте якутське вигук. «Дъэ тиис, ээ, сордоо-то». «The teeth are sogow». Звучить однаково. «Jack teeth are sogow – дьѣктѣэх тиис, ээ, сордоо-то». Всі якутські літери є в англійській мові. Таких слів так багато, що на цю тему можна написати цілі томи. Мова саків була мовою панівного класу (вочевидь, у пращурів якутів – П.Д.), це видно з порівняння з мовою саха» (Олексій Світлий, «Таємниця англійської мови», <http://archibastar.narod.ru/angl.htm>, коментар до «Словника германо-тюркських архаїзмів», <http://forum.ykt.ru/viewtopic.jsp?id=3451487>).

Тому-то саме сакси, і привнесли в англійську та в інші псевдогерманські мови більшість тюркської лексики:

англ. «teeth», нідерл. «tanden», дан. «tænder», швед. «tänder», фриз. «tosken», ісл. «tennur» – якут. «тиис, тиистэр», казах. «тістері», кирг. «тиштери», азерб. «dişlər» (зуби);

англ. «kite» (літати у повітрі) – якут. «кѣт / кѣт» (літати);

англ. «tell» – якут. «тыллаа» (повідомляти, доносити, видавати будь-кого);

англ. «jiggle, joggle» – якут. «дьигиһий» (трястись);

англ. «alert» (спритний, живий) – якут. «элээрт» (стрімкий від «элээр» – мчати швидко і плавно);

англ. «sogow» (горе, скорбота, смуток) – якут. «сордоо» (здавати горе, страждання будь-кому., мучити будь-кого);

англ. «bearer» – якут. «биэрээчи» (подавач);

англ. «nook» – якут. «муннук» (кут, куток);

англ. «shout, hoot» – якут. «ха-һыгытаа, ы-һыгытаа» (кричати);

англ. «clamour» – якут. «кыланьы» (крики);

англ. «yowl, waul» – якут. «улуйуу» (виття);

англ. «be» – якут. «буол», узб. «bo'lish» (бути);

англ. «booty» (здобич, трофеї, награбоване добро) – якут. «булуу, бултуйуу», кирг. «олжо», узб. «o'lja» (здобич, трофеї);

англ. «bottom» (кінець, дно, основа, низ, днище, нижня частина) – якут. «бүтүү» (кінець, закінчення, країна), узб. «roydevor» (фундамент);

англ. «sinew» (жила, рушійна сила) – якут. «сэниэ» (сила, міць);

англ. «amiss» (недоречно, невчасно) – якут. «эмискэ» (раптом, раптово, несподівано);

англ. «tree» (дерево, підпірка) – якут. «тирээ» (підпірати), «тирээбил» (підпірка);

англ. «bill» (законопроект, реклама, оголошувати в афішах) – якут. «бил» (знати, впізнавати, пізнавати; розпізнавати, розрізняти), «биллэр (оголошувати, повідомляти, сповіщати);

англ. «tall» (високий) – якут. «толуу» (великий, крупний);

англ. нідерл. «kling», дан. «klinge», нім. «Klinge» (клинок, лезо), лит. «kardas» – угор. «kardot, kardját», кор. «kal», якут. «кылыс», казах. «кылыш», кирг. «кылыч», турец. «kılıç, kılıçtan» (меч);

англ. «chest» – якут. «түөс / тьюёс», казах. «төс / төс», кирг. «төш / төш», азерб. «döş» (груди);

англ. «elbow» (локоть) – якут. «илии» (рука, кисть руки);
англ. «tear» (сльоза) – якут. «ытыыр» (плаче);
англ. «ох», швед. «охе, охаг», фриз., дан., норв. «okse», нідерл. «os», нім. «Ochse», ісл. «уха» – угор. «ökög», якут. «оҕус / огус», азерб., турец. «öküz», узб. «ho'kiz», казах. «өгіз / ögiz», кирг. «өгүз / ögüz» (віл);

англ. «go» (йти, їхати, ходити, їздити, йти, проходити), дан., норв., швед. «gå», фриз. «gean», нідерл. «gaan», нім. «gehen» (ходити, йти) – якут. «кэл», казах. «келу», кирг. «келген» (прийти, приходити, приїхати, приїжджати, побути, побувати);

англ. «come» (прийти, приходити, приїхати, приїжджати, наступити, побувати, відбуватися), нім. «kommen» (приходити, приїжджати, побувати, чинити, йти, піти) – якут. «хаамп» (ходити), азерб. «gəlmək», турец. «gelmek» (прийти, приходити, приїхати, приїжджати);

англ. «trundle» (котити, везти, котитися), «truck» (перевозити), норв. «bære», ісл. «bera», швед. «bära», нім. «bringen» (везти), нім. «tragen», фриз., нідерл. «dragen» (нести, носити) – якут. «тарт» (везти), «туорат» (перевезти);

англ. «take» (приймати, брати, рахувати, займати, використовувати, везти), «pass» (проходити, передавати, переходити, пропускати, здавати, перевозити) – якут. «тас» (везти), азерб. «daşıyılar», турец. «taşımak» (нести);

англ. «glitter», нім. «glitzern» – якут. «кылбай», казах. «жаркырау» (блищати, виблискувати);

англ. «booze» (спиртний напій, випивка, п'янка) – башк. «буза», турец., карач., казах., киргиз., татар. «боза» (буза – напій із квашеного проса, ячменю, гречки або пшениці; угор. «búza» – пшениця);

англ. «beer», фриз., нідерл. «bier», нім. «Bier», ісл. «bjór» – турец. «bira», угор. «sör», казах. «сыра» (пиво);

англ. «hair» (волосся, волосся, волосина, вовна, шевелюра, ворс), дан. «hår» (волосся), нім. «Haar» (волосся, шевелюра, вовна, ворс); англ. «curl», дан. «krølle» (локон, завиток, завивка); англ. «fell» (шкура, вовна, волосся, руно, рубка лісу) – азерб. «qıl, killar», турец. «killar» (волосся), турец. «killi», кирг. «кылдуу (волохатий); казах. «кылшық» (кисть, пензлик, щітка);

англ. «coach», нім. «Kutsche» – турец. «koç» (коч – великий критий віз);

англ. «cash», люксемб. «Kees», нім. «Kasse», дан. «kassen», швед. «kassan» (готівкові кошти, гроші, каса) – казах. «акша», кирг. «акча» (гроші);

дан. «skæg», норв. «skjegg», ісл. «skegg», швед. «skägg» – азерб. «saqqal», турец. «sakal», казах. «сақал», узб. «soqol», угор. «szakáll», монг. «сахал» (борода);

дан. «høst» (урожай), «hoesten» (жнива), норв. «høste» (пожинати) – турец. «hasat», (урожай), «hasadı» (жнива) фін. «sato» (урожай, жнива).

Проте ж лексика більшості староякутських і староанглійських (англосаксонських) сходжень все ж таки є переважно індоєвропейським суперстратом, оскільки тюркські говірки сформувалися на угро-фіно-самодійських та інших азійських етнічних субстратах під істотним впливом балтськокомовних савроматів і слов'янськокомовних сарматів. І тому як в англійській та в інших псевдогерманських мовах, так і в якутській та в інших тюркських мовах є дуже значний балто-слов'янський і індо-іранський суперстрат:

англ. «money» (гроші, грошові суми, багатство), лат. «monēta» (монета) – якут. «маннья» (плата, винагорода); сходять до праїндоевроп. *men- (думати);

англ. «yield» (прибутковість, урожай, дохід, вироблення, вихід продукції), нім. «Ertrag» (дохід, виручка, урожай, урожайність, вихід продукції, видобуток), англ. «cost» нім. «Kost» (вартість, витрата, собівартість, кошт, ціна, кошти); ісл. «greiða, greiði» (платити), укр. «харч» – угор. «kereset», казах. «кірістер», кирг. «кирешелер» (дохід) від турец., араб. «çardž» (дохід, господарські витрати, – Фасмер), якут. «харчы» (гроші) від інд. «карша / karscha» (найдрібніша монета Індії вагою в 9,33 грам; пізніше бронзова монета з отвором у Китаї);

англ. «door» (двері, дверцята, вхід, будинок, заслінка, дорога), фриз. «doar», нідерл. «deur», дан. «døgen», швед. «dögrén», нім. «Tür», д.-в.-н. «turi», д.-ісл. «dytt», снскр. «dvāra», бенг. «darajā», лит. «durys», лтс. «durvis», вірм. «durru», курманджи «deriyê» (двері) – якут. «дьиэл» (двері до юрти), азерб. «darvaza», узб. «darvoza», кирг. «дарбаза» (ворота), япон. «tobira, doa», каяск. «тор» (двері);

англ. «big, bulky» – якут. «бөдөн», печен. «йула», тюрк. «улуг», каз. «үлкен», турец., азерб. «büyük» (великий) від ст.-слов. «боліи», висхідного до прасл. *velyкъ; ст.-слов. «вельми» (дуже);

англ. «wheat», норв. «hvete», дан. «hvede», гот. «hwaiteis» – казах. *һбидай, «бидай», азерб. «buğda», турец. «buğday», узб. «bug'doy», кирг. «буудай», угор. «búza» (пшениця) від прабалто-слов. *kviēde; лит. «kviēčiai», лтс. «kviēši» (пшениця);

англ. «kvass» – якут. «кыбаас», турец. «kvas», казах. «квас» (квас – пшеничний напій) від прабалто-слов. *kviēde (пшениця);

англ. «toman», швед. «dimma» (туман), нім. «Dunst» (випаровування, чад, серпанок, туман, імла) – кр.-тат., турец. «duman» (дим, туман), якут., чагат., кирг., балкар., караім. «tuman», казах. «тұман» (туман) з прасл. «тъмъль» від *тъма (темінь, темрява); лат. «fumus» (дим), авест. «dunman-» (туман), – Фасмер;

англ. «brim», швед. «brätte» (поля, крайові зони) – кирг. «бурч», казах. «бұрыш», узб. «бурчак» (кут, край) з прасл. «бърѣгъ» (беріг, схил, край); пол. «brzeg» (край, беріг);

англ. «cheek», нім. «Wange», нідерл. «Wang» (щока, бічна стінка), англ. «jowl, jaw» (щелепа, голова, щелепна кістка, щока, підгрудок, зоб), д.-ісл. «skegg» (борода, закінчення носа судна), «skagi» (мис); лит. «skustis», лтс. «skūties» (голити); лат. «scabō, -ege», лит. «skōbtī, skabiū» (скребти, скоблити); норв. «vagg» (бородка, щока, зоб, підгрудок) – якут. «сынаах», азерб. «уанаq», турец. «уanak, jaw», узб. «уоноq, jag'», казах. «жак», кирг. «жаак» (щока, бічна сторона, щелепа) від слов. «щока», висхідного до прабалто-слов. *s'kamara і прасл. *съкора / *съкурка (крайня, зовнішня плоть, шкіра, шкірка), а також і з прабалто-слов. *jang > *vang (зовнішній); блр. «паўцека» (щелепа, особливо нижня); пол. «szczeka, szczęka» (вилаця, щелепа); татар. «чик», карач.-балк. «чек» (кордон, край); ст.-слов. «вънѣ», слвн. «vèpè» (зовні), «ven» (назовні); грец. «ἄγγελος» (ангел, [зовнішній] посланець), – Фасмер;

англ., дан., норв., швед. «folk», нідерл. «volk», нім. «Volk» – азерб. «халq», казах. «халық / халыкъ», кар.-балк. «халкъ», кирг. «калк», кр.-тат. «halq», татар. «халык», турец. «halk» (люди, народ) від прасл. *ръльк; д.-київ. «плькъ», ст.-слов. «плькъ», блг. «пльк», сербохорв. «пук» (нарід, натовп); пол. «rułk», в.-луж. «роłk» (полк); чes., слвц. «pluk» (купа), – Фасмер;

англ. «father», швед. «fadern», нідерл. «vader», нім. «Vater», гот. «atta» – угор. «atya», кирг. «ата», азерб. «ata», узб. «otasi» (батько) від прасл. *отьсь / *votсь; д.-грец. «ἄττα», лат. «atta», хетт. «attaš», осет. «æda»; алб. «at», ірл. «aite» (опікун, вихователь); снскр. «attā» (мати, старша сестра матері);

англ. «butch» (ломус, силач, гвалтівник, нахаба), англ. «bold», швед. «båld, modig», нім. «mutig» (сміливий, відважний, хоробрий, зухвалий, нахабний), лат. «maturus», англ. «mature», дан., норв. «moden», швед. «mogen» (зрілий), блг. «баца» (бать, батько) – якут. «баатыр» (мужній, доблесний, сміливий), «чагат. «batu» (сміливий, воєначальник), марій. «патыр», узб. «ботир», башк. «батыр», шор. «матур, матыр» (батир, богатыр) від праслв. *matogъ (материй, сильний, старий), – Трубачов;

англ. «top», норв., швед. «topp», ісл. «toppur» – кирг. «дөбө», казах. «төбе», азерб. «тэрэ», турец. «тере» (вершина, височина) від прасл. *тѣмѣ (тем'я, маківка);

англ. «moor» (мохове болото, торф'яниста місцевість, твань), англ. «morass», срб. «баруштина» (болото, трясовина, драговина, твань) – якут. «маар» (болото) від прасл. *марь / *марь (болотиста місцевість, туман, сире повітря); пол. «marzyc» (марити);

англ. «cot, cote» – якут. «хотон» (хлів) від прасл. *қотъ (кут);

англ. «bear» (ведмідь) – якут. «бөрө / бөрө» (вовк) від прасл. *vьlkъ > хотан. *birgga;
англ. «goose», ісл. «gæs», дан., норв., швед. «gås», блг. «гъска», сербохорв. «гүска»,
слвн. «gôš», чes., слвц. «hus», в.-луж. «hus», н.-луж. «gus» – якут. «хаас», кирг. «каз»,
казах. «каз», турец., азерб. «kaz», узб. «goz» (гусь) від прасл. *gusъ, тоді як лит. «žąsis,
žąšį», лтс. «zùoss», д.-прус. «sansy», д.-в.-н., нім. «gans», снскр. «hamsás», грец. «χήν», лат.
«anser», – Фасмер, що вказує на зникнення носових голосних у праслов'янській мові ще у
Східній Азії, де під впливом як псевдотохарських говірок мігрантів з Таримської
уловини, так і слов'янських говірок юечжів і сформувалися на угро-самодійських та
інших азійських етнічних субстратах прототюркські говірки;

англ. «white», дан. «hvid», ісл. «hvítur», норв. «hvit», швед. «vit», нім. «weiß», снскр.
«сvitrás», кит. «bái» – турец., кр.-тат. «beyaz» (білий) від ст.-слов. «свѣтъ», восходящего к
снскр. «сvitrás (світлий);

англ., бавар. «sun», д.-англ., д.-фриз., сер.-н.-н. «sunne», фриз. «sinne», ломбард.
«suu», д.-франк., д.-нім. «sunna», гот. «sunno», д.-в.-н. «sunno / sunna», нім. «Sonne»,
люксемб. «sonn», цимбр. «zuna», нідерл. «zon / zoon», західнофламан. «zon», сербохорв.,
бсн. «sunce», слвн. «sonce», мкд. «сонце / сонцето», укр. «сонце», маньчжур. «сунн / sun»,
евенк. «сигун* / siun», негідал. «siun», ульч. «siu(n)», нанай. «siu / siun», в.-колим.,
васюган. «su:ŋk» – ханты «sunk», якут., казах. «күн», д.-тюрк., ойрат., караханід. «kun»,
халадж. «kun / kin», тувин. «хүн», тофалар. «кун», д.-уйгур. «kün», кирг., кр.-тат. «küneş»,
чагат. «gun», турец. «güneş», азерб. «günəş» (сонце) від псевдотохар. *käun і прасл. *sunъ,
тоді як для слов'янських мов, що сформувалися на балтських, дако-тракійських,
иллирійських та фінських етнічних субстратах, відновлюється прабалтсько-слов'янське
*saulнь > *sьlnь, – Фасмер;

англ. «girl» – якут. «кыыс», казах., кирг. «кыз», азерб., турец., узб. «kız» (дівчина) від
прасл. *gьrudysa > *gordьlica (гордовита горянка; гордячка, що має почуття своєї
гідності); пол. діал. «gardy», в.-луж. «hordy», н.-луж. «gjardy» (гордий), – Фасмер;

англ. «pride», фриз. «grutsk», нідерл. «trots» – турец. «gurur», азерб. «qürur» (гордість)
від прасл. *gьrdь (гордий, горець);

англ. *berter / «better» (вищий, найкращий, більший, перевершувати), нідерл. «beter»
(краще, більше), нім. «besser, beste» (кращий, найкращий) – якут. «бэрт» (відмінний,
чудовий, найкращий) від прасл. *bьrdь (високий, великий); хрв. «brdski», срб. «брдски»
(гора); босн. «brdo», срб. «брдо» (пагорб, гора); гот. «bards» (вергела, велетень);

англ. «first», ісл. «fyrsta», дан., норв. «første», швед. «första», фриз. «earste», нідерл.
«eerste», нім. «erste», блг. «първата», мкд. «првиот», укр. «перший» – угор. «első», турец.
«birincisi», азерб., узб. «birinchisi», кирг. «биринчи», казах. «бірінші», якут. «биирис»,
бастакы» (первый) от прабалто-слов. *bьringъ (вершина, верх, кінець, край, беріг); лит.
«viršūnė», лтс. «viršotne», пол. «wierzchołek», блг. «врѣх» (вершина); укр. «беріг», пол.
«brzeg» (край, беріг);

англ. «bedevil» (мучити, терзати, зачаровувати, наводити псування [биду], збивати з
пантелику, зводити), д.-в.-нім. «beitten» (вимагати), гот. «baidjan» (примушувати) – турец.
«beddua», азерб. «bəddua» (прокляття) від прасл. *bьda; блг. «беда», сербохорв. «бијèда»,
чes. «bída», ст.-пол. «biada», в.-луж., н.-луж. «běda» (біда), – Фасмер;

англ. «cry», дан. «skrig», швед. «skrik, skall», д.-ісл. «skrákr, skrákja», ісл. «kall» –
азерб. «sağ» (крик, кричать) від прасл. *krikъ чи ст.-слов. «скръжьтъ» (скрежет), – Фасмер;

англ. «gray» (сірий, сивий, похмурий, похмурий, блідий, невеселий), фриз. «griis»,
нідерл. «grijs», ісл. «grár», нім. «grau», дан., норв., швед. «grå» – турец. «gri», узб.
«kulrang» (сірий) від прасл. *xoiro-, – Фасмер;

англ. «mushy», ісл. «mjúkur», швед. «mjuk», норв. «myk», слвц. «mäkký», пол.
«miekki», слвн. «mehka» – турец. «yumuşak», азерб. «yumuşaq», кирг. «жумшак» (м'який)
від прасл. *mečъкъ тоді як лит. «minkštas»;

ісл. «heiður», фриз. «eare», нідерл. «eer», дан., норв. «æge», швед. «äga», нім. «Ehre», люксемб. «Éier», схід.-лит. «šlāvē» – азерб. «şəğəf», узб. «sharaf» (слава, честь) від снскр. «śrāvas» (хвала, слава, шана).

До того ж в англійській та в інших псевдогерманських мовах присутній не тільки тюркський, а й фінський суперстрат. Однак багато запозичень могли потрапити в англійську та в інші псевдогерманські мови зовсім не з фінських і не з тюркських мов, а безпосередньо від слов'янськомовних античних германців:

англ. «honor», нім. «Honneur», ірл. «onóir» – фін. «kunnia», турец. «onur» (слава, честь);

англ. «gaze» (погляд, пильний погляд), нідерл. «kijk» – фін. «katso», якут. «керүү, харах», азерб. «göz», казах. «көзқарас», кирг. «каро» (погляд);

англ. «ale», нідерл. «aal», дан., норв. «øl», швед. «öl» – фін. «olut», ест. «õlu, õlut» (ель, пиво);

англ. «rye», д.-сакс. «roggo», д.-ісл. «rugr», дан., норв. «rug», швед. «råg», люксемб., нім. «Roggen», лит. «rugys», лтс. «rudzis», д.-прус. «rugis» (жито), фриз., нідерл. «rogge» (житній) – фін. «guis», ест. «rukis», угор. «rozs», комі «rud'žeg», морд. «ро́з», якут. «оруос» (жито);

англ. «bench, bank», дан. «bænk», норв. «benk», швед. «bänk», італ. «panca», грец. «πάγκο» – фін. «penkki», ест. «pink» (лава);

англ. «haul» (тягнути, перевозити) – фін. «hilaus» (тягнути);

англ. «carry» (нести, проводити, носити, переносити, перевозити, везти) – фін. «kuljettaa» (нести), узб. «ko'chirish» (везти);

англ. «margin» (край, беріг, ребро, поле), дан. «margen», фриз. «marzje» – комі-зирян. «молгон» (крайній, кінцевий) від і.-е. *b^herǵ^h, пол. «brzeg» (беріг, край [землі]);

англ. «shove» (пихати, сунути, совати, штовхати), нідерл. «schuiven», нім. «schieben» – фін. «työntää», якут. «кыбыт» (сунути, совати) від прасл. *souvati, чес. «souvati, sunouti» (рухати, совати); слвн. «sováti, sújem, súniti, suñem» (штовхати), – Фасмер;

англ. «saw», дан. «sav», нідерл. «zaag», нім. «Säge», норв. «sag», швед. «såg» – ест. «saag», фін. «saha» (пила) від прасл. *seko, *sekti (січу, сікти), – Фасмер; споріднені слова: просіка, сікач, сокира);

англ. «beard» (борода, рослинність на обличчі, шип, рослинна частка, зазубрина), фриз. «burd», нім. «Bart», лит. «barzdà», лтс. «bãrzdà», «bãrda», д.-прус. «bordus», лат. «barba» – фін. «parta» (борода);

англ. «crane» (журавель, стерх, кран, кран вантажний), д.-в.-н. «kranuh», люксемб. «Kranen», італ. «gru», лит. «gėrvė», лтс. «dzėrve, celtnis», д.-прус. «gerwe», лат. «grūs», грец. «γέρανος», слвн. «žerjav» – ест. «kraana», угор. «daru», якут. «туруйа», кирг. «турна», кор. «keulein», евенк. «карав» (журавель);

англ. «gold», нім. «Gold», фриз., нідерл. «goud», норв., ісл. «gull», дан., швед. «guld», гот. «galtyn» – фін. «kulta», ест. «kuld», узб. «oltin», турец. «altın», кр.-тат., карач.-балк., казах., татар., киргиз. «алтын», монг. «алт» (золото);

англ. «marsh», нім. «Moog», фриз., нідерл. «moeras», норв. «myr», ісл. «mýri» – ест. «mülgas», камас. «bare», якут. «маар, бырыы» (болото, драговина, драгва, мочар) від прасл. *barǵ; слвн. «bága», чес. «bařina», мор., слвц. «baga», пол. «barzyna, barzówka» (болото), – Фасмер; укр. «марати»;

англ. «guard» (вартувати, охороняти, захищати, оберігати), франц. «garder», швед. «gardera», дан. «værne», ісл. «verja» – фін. «vartioida», ест. «valvama», угор. «бг», якут. «харыстаа, харабыллаа», азерб. «qorumaq», турец. «korumak», казах. «күзету» (охранять, сторожить, караулить) від прасл. *gъrǵidь (схрон, сховище, охорона); д.-київ. «гридь, гридинь» (воїн, охоронець); якут. «харабыл», чагат., татар., казах., тел. «karaul» (охорона), – Фасмер;

англ. «falcon» (меч, коротка широка крива шабля), нім. «Pallasch», пол. «pałasz» (палаш) – угор. «pалlos», турец., азерб. «pala» (меч, ятаган) безпосередньо з прасл. *bolatъ (булат, сталь), що є похідним від *bagъ (болото, болотна руда); слов. «báга», чеч. «baġna», півн.-іт. «pалta», ломб. «pалta», пьемонт. «pauta» (болото); д.-лтс. «paltis» (дощовий струмок), лтс. «pалts, pалte» (калюжа); алб. «baltë» (тина, болото, глина, земля); англ. «pалudal», тадж. «ботлош»(болотний); перс. «pūlād», півн.-тюрк. «bulat», кипч. «bolat», азерб. «pоlat», алт., тел., леб. «pоlot» (булат), – Фасмер;

англ. «curse» (нещастя, лихо, прокляття, бич), «scourge» (нещастя, лихо, кара, бич), нім. «kraft» (сила, міць), лтс. «krava» (навантаження) – ест. «karistus» (покарання), турец. «zoglama», карач.-балк. «къарыу» (сила), кр.-тат. «qaguv» (потуга) від прасл. *kъra / *kara (кара, покарання > *krivъda (зло, вина, несправедливість);

англ. «mill» – фін. «mylly», якут. «миэлинсэ», кирг. «ылгоочу» (млин) від прасл. *mъljъ, *mъlti (молоти, змільчати);

англ. «saber, sabre» (шабля, шашка, кавалерист, рубити шаблею) – турец. «süvari kılıcı» (кавалерійський меч); угор. «szablya», ест. «saabel», фін. «sapeli, säilä», якут. «саабыла» (шабля, меч, шашка) від прасл. *koby (кобила) чи *kobъ (кінь), тоді як бур. «hэлмэ», сол. «сэлэм, сэлэмэй», монг. «оэлом» від прасл. *žel-zo (залізо), – Трубачьов;

англ. «kill» (знищити, умертвити, вбити, порізати), нім. «killen» (вбити, покінчити), лит. «kirsti», лтс. «cirst» (рубати, кришити) – фін. «surmata», ест. «surmata» (поражати, поразити, вразити), якут. «кэрт», турец. «çirinti» (рубати, кришити);

англ. «slay», фриз. slachje» (умертвити, вбити, поразити) – фін. «surmata», ест. «surmata» (поражати), казах. «сойылды», якут. «өлөр» (забити), якут. *сөлөрдө, «өлөрдө» (вбив), азерб. *söldürmək, «öldürmək», узб. «o'ldirish» (вбивати);

англ. «profit», нідерл. «profit», норв. «profitt»(прибуток) – фін. «voitto», якут. «үөтэ, барыс», узб. «foйда», казах. «пайда», азерб. «тəmfəət» (виграш, прибуток, вигода, дохід);

англ. «stick» (палка, палиця, ручка, тростина, стрижень, кілочок, щогла) – фін. «tikku» (палка, палиця, жезло), якут. «тоһоһо» (кіл, цвях), узб. «тауоқ», казах. «таяк таяқша», кирг. «таяк» (палка), казах. «шыбық», кирг. «чыбык», турец. «çubuk», азерб. «çubuc», кр.-тат., уйг., кипч. «çybyk» (прутик, стрижень, тонка палиця, жезло);

англ. «peg» (пег, кілок, кілочок, шпилька, вішалка, крючок), швед. «spik» (цвях, ніготь), англ. «bolt» (болт, затвір, стрижень, вісь), н.-нім. «bolt(e)», нідерл. «bout» (болт), сер.-н.-н. «balke» (балка) – ест. «pulk», фін. «pulikka» (кілочок); угор. «szeg» (цвях), «bot» (палка); ест. «polt», фін. «pulti» (болт), можливо, від прасл. *bьltati, пол. «bełtać», (бовтати), – Фасмер;

англ. «stubble» (стерня, колючка, щотина, коротке волосся), «stem» (стебло, стрижень, стовбур, основа, ніжка, рід), лит. «stibis», лтс. «stiba» (палка, пруттик), лит. «stiebas» (стовп, стовбур, стебло) – фін. «tappi» (шпилька), якут. «сибиинньэ түү» (стебло) від прабалто-слов. *stiebis, похідного з снскр. «stibhiḥ» (пучок, сніп, зв'язка), – Фасмер;

англ. «bristle», швед. «borst», нім. «Borste» (щетина), англосак. «brú», д.-ісл. «brún», лит. «brūvis», авест. «brvat-», нов.-перс. «abrū, barū» (бровь); сер.-перс. «vars», нов.-перс. «gars» (волосина); нов.-перс. «burgīdan» (різати) – фін. «varsi» (стебло), азерб. «birçək» (волосся), узб. «brush», азерб., турец. «fiğa» (щітка), якут. «бириэйдээ» (брити) від прабалто-слов. *brъ (брова) і *briti (брити), висхідних до снскр. «bhṛūḥ» (брова), – Фасмер;

англ. «wool» (вовна, вовняні вироби, вовняна пряжа, волосся, руно), «wave» (завивати, завивка), гот. «wulla», лтс. «vīlna», слов. «vólna» (вовна), лит. «vilna» (волосина), д.-прус. «wilna» (кафтан), сер.-авест. «varəsa-», сер.-перс. «vars» (волосина) – фін. «varsi» (стебло), фін. «villa», ест. «vill» (вовна) від прабалто-слов. *vīlnā, висхідного до снскр. «vīṇā», – Фасмер;

англ. «thanks», норв., ісл. «tak», дан. «tak», швед. «tack», нім. «danke», чеч. «dëkuji», слов. «d'akujem», пол. «dziękuję», тадж. «ташаккур» – ест. «tänu», якут. *таһыы, «баһыба», турец. «teşekkürler» (дякую), можливо, від прабалто-слов. *diāng (день);

англ. «tart» (терпкий, кислий, їдкий, різкий, колкий), дан. «tornede», норв. «tornete», ісл. «thorny» (колючий, тернистий) – фін. «torttu» (терпкий і кислий як терен), від прасл. *търънь (шип, колочка);

англ. «sorely» (дуже, вкрай, жорстоко, болісно, тяжко), «keenly» (сильно, різко, гостро), нім. «sehr», нідерл. «zeer» (дуже, вельми) – удм. «зыра, зира, зар», марій. «зар» (дуже, занадто, вельми, вкрай), комі «зэл», якут. «олус, улаханнык» (дуже, сильно) від прасл. *sou, ст.-слов. «съло» (дуже, сильно), азерб. «güclü», узб. «kuchli» (сильно);

англ. «sorrow», швед., норв., ісл. «sorg», нім. «Sorge» – фін. «suru», ест. «kurbus» (журба, жалоба, сум, скорбота, горе) від прасл. *guriti > *gorevati (журити, корити > горювати);

англ. «beat» – фін. «voittaa», ест. «võita» (бити) від прасл. *biti, – Фасмер;

англ. «age» – фін. «ikä», турец., азерб. «çağ», узб. «vaqt» (вік, епоха) від прасл. *seǵ- (сягати);

англ. «curse» (проклинати, лягтися, клясти, мучити, відлучати від церкви, блюзнірствувати), «cursing» (лаючи, чортихаючись, проклинаючи) – фін. «kirous», узб. «qarg'ish», кирг. «каргыш», казах. «каргыс», азерб. «qargış, qarğamaq», якут. «кыраа» (прокляття, проклинати [чортихаючись]) від прасл. *сьгъть; чес., словц. «čert», пол. «czart», в.-луж. «čert», н.-луж. «cart» (чорт); сербохорв. «цртити, цртѣм» (заклинати, клясти); словн. «čřtъ» (чорт, ненависть, ворожнеча), «čřtiti» (ненавидіти), – Фасмер;

англ. «scold», дан. «skælde», норв. «skjelle», швед. «skälla» (ляти, розпикати) – фін. «kirota», ест. «hurjutama», турец. «terslemek» (ляти, корити, розпикати) від прасл. *корь (лайка, образа), – Фасмер;

англ. «cold», фриз. «kâld», нідерл. «koude», нім. «Kälte», норв. «kald, kulde», дан. «kold», швед. «köld, kall» лит. «šalta, šaltas», осет. «sald» – фін. «kylmä», ест. «külм», узб. «sovuq», кирг. «суук» (холодний, холод) від прасл. *xoldъ / *kaltъ, – Фасмер;

англ. «hoar» (сивий, сірий, сіруватий), псевдогерм. *haira-, д.-ісл. «hárt» (сірий, сивий), англос. «hár», д.-в.-н. «hêr» (гідний, величний) – фін. «harmaa», ест. «hall», угор. «szürke», мар. «сур, сурештше / суремше», казах. «сұр», якут. «сирэй», япон. «shiraga» (сірий) від прасл. *хоіго-, слов. *seǵъ, – Фасмер;

англ. «sieve», ісл. «sigti», норв. «sil», швед. «säll» – фін. «seula», узб. «elak», азерб. «ələk», казах. «елек» (сито / решето) від прасл. *sěkti (сікти);

англ. «hut», фриз. «hutte», нім. «Hütte», дан., норв. «hytte», срб. «хут», словц., пол. «chata», словн. «коџа», блг. «хижа», курманджи «kozik», лат. «casa» – фін. «kota», ест. «hütt» (хатина, хата) від прасл. *kqъть (кут);

англ. «bulgy, bulging», нідерл. «bolronde» – фін. «pullottava, pullistuma», ест. «pullollaap», якут. «бүлтэгэр, бүлтэгэрэ» (опуклий, опуклість, випинання) від прасл. *bъlb (бульба, бульбашка, бульбашка, пухир); «булава» (жезло);

англ. «clean, glaze», фриз. «glêd», нідерл. «glad», дан. «glat», норв., нім. «glatt», ісл. «slétt», швед. «slät» – фін. «sileät», ест. «klanitud», узб. «oqlangan», якут. *килэнгир / «килэгир», монг. «гөлгөр» (гладкий, гладенький) від прасл. *gladъ (гладь), – Анікін;

англ. «plate», дан. «plade», швед. «plåt, pläter, platta» – фін. *plaatta, «laatta», ест. «plaat», турец. «plaka, plaket», узб. «plitasi» (плита) від прасл. *plita і *platъ (кусок тканини, хустка) тоді як д.-грец. «πλίνθος» (плитка, цегла);

англ. *kring / «ring», нідерл. «kringetje» – фін. «kierros», угор. «korong» (коло) від прасл. *кърънгъ / *кърънгъ (курень, круг, коло, кільце); від нього ж, вочевидь, утворилися і слова «навкруги», «криниця», «кринівка» (сковорідка), «кринка»; чес. «křínka» (миска, посудина), – Фасмер;

англ. «corona», ісл. «hring» – фін. *hrengas / «rengas» (кільце) від прасл. *кърънгъ / *кърънгъ (курень, круг, коло, кільце);

англ. «crown», дан., норв. «krone» – фін. «kruunu», ест. «kroon», угор. «korona», узб. «krona» (верхівка, маківка, корона, крона) від прасл. *кърѣнгъ / *кѡрѣнгъ (курень, круг, коло, кільце);

англ. «plash», фриз. «plaa», нідерл. «plas», швед. «plask» – фін. *pläiskä / «läiskä», ест. «platsatus», казах. «пышак» (плескіт, калюжа) від ст.-слов. «плескати, плештѡ»;

англ. «joy», ісл. «sæla» (радість, веселощі, блаженство, задоволення) – фін. «ilo» (радість, насолода, задоволення) від прасл. *obilъ з *obvilъ, порів. ст.-слов. «извилиѣ» (достаток), «възвить» (прибуток), – Фасмер; якут. «дьол» (щастя, успіх, везіння, удача, вдача) від прасл. *дати / дав;

англ. «it, this», фриз. «it», нідерл. «het» – фін. «se», ест. «just», угор. «öt», якут. «ити», турец. «ebe» (це) от дейктич. «е» і *тъ; порів. рос. «тот», – Фасмер;

англ. «over» (верхній, вищий, крайній), нім. «ober» (верхній, вищий, головний, старший), дан. «øverst», ісл. «efri», лит. «viršutinė» (верхній) – ест. «ülem» (ведучий, головний), угор. «felső», фін. «ylin» (верхній), узб. «oliy» (вищий) від прабалто-слов. *bъringъ (верх, вершина, кінець, край, беріг);

англ. «great», фриз. «grut», нідерл. «groot», дан., норв. «flotte», блг. «голям», мкд. «голем», пол. «wielki» – фін. «suuri», ест. «suur», кирг. «улуу», казах. «үлкен», турец. «büyük, harika», узб. «buuyuk» (великий) від прасл. *гърѡдъ (великий, височина, груди); слвн. «grōd», чes. «hrud», слвц. «hrud'» (груди); блр. «грудá», блг. «грудá», слвн. «grúda», чes. «hrouda», слвц. «hruda», пол. «gruda» (груда / брила), тоді як лит. «grāmatas» (купа), «gramantas» (ком); д.-сканд. «grīdi», д.-київ. «гридинъ» (воїн, княжий охоронець), – Фасмер;

англ., франц. «sabot» (дерев'яний черевик) – фін. «saapas», ест. «saabas», карел. *saappaga- / «šoappoa», якут. «саппыкы», прабулг. *saBaG- / *saBuG-, д.-тюрк. (печен., кипч.) *sapaу-, *sapуу- (обувь с голенищем – чоботи), вост.-монг. «sab» (чобіт, черевик) від праманьчжур. *sabu, – Фасмер;

англ. «truck», дан. «trækvogn» (віз, візок, вантажівка), англ., франц. «diligence», блг. «талига», слвн. «toliga, taliga» – карел. «telegu», коми «telezhnei», якут. «тэлиэгэ», турец. «talika», монг. «тэрэг» (віз, візок, диліжанс) від монг. «тэрэ- / tele-» (переносити, перевозити), – Поппе.

Патанджалі в «Махабхаші» визначає племена шака (сака) не як аріїв, а як шудр. Це, звичайно ж, не дозволяє віднести до індоєвропейців не лише тюркомовних сако-масагетів, а й споріднених їм європейських скитів, що були пращурами як нині фінськомовних, так і балтизованих савроматами та слов'янізованих готами і аланами доліхокранних народів:

«Якщо оцінити антропологічні дані, то, як писав Г.Ф. Дебець, ні про яку істотну расову своєрідність осетин у порівнянні з іншими народами Кавказу не може бути й мови ... Лев Діакон, наводячи слова Арріана про Ахілла, пише, що однією з ознак явного доказу скитського походження Ахілла є біляве волосся і світло-сині очі. Тобто всі скити мали саме таку зовнішність, через яку їх відрізняли від інших народів. І ця зовнішність ніяк не в'яжеться з іраномовними народами. Ряд дослідників відзначає відсутність іранського впливу на слов'янські мови, що, наприклад у Т. Барроу, викликає подив, враховуючи, за його словами, постійні набіги скитських племен на Європу та тривале проживання їх на широких територіях, що сягали Дунаю. Здається, будь-яке здивування пройде, якщо відмовитися від іранськомовності скитів. А відсутність іранського впливу на слов'янські мови якраз і служить доказом неіранськомовності скитів і (слов'янськомовних, – П.Д.) сарматів...» (Юрій Яхонтов, «Літопис слов'ян-росів із найдавніших часів до Рюрика / Іраномовні чи були скити?», <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0211/008a/02111148.htm>);

«На етапі Білозерки панівним став давній доліхокранний вузьколиций варіант. Виявляється велика близькість черепів культур зрубної, білозерської та скитської Північного Надчорномор'я та, з іншого боку, між черепами тих самих культур у лісостепу (Круц 1987). Це доводить генетичну наступність на Україні іранськомовного (вочевидь, все ж таки переважно фінськомовного, – П.Д.) скитського населення з попереднім

зрубним... Іншим учасником етнокультурних процесів у степах були племена покровського типу. Це долівхокранні вузьколиці європеїди, споріднені з абашевцями і відмінні від потапівців. У покровських серіях виявлено також домішку аборигенної уралоїдної раси. У класичних зрубних могильниках панують черепи, що відбивають процеси метисації нащадків різних східноєвропейських популяцій. Більшість зрубних черепів матуризовані долівхокранні із середньошироким обличчям. Вони свідчать про велику роль ямно-полтавкінського компонента у населенні зрубної культури. У зрубників і алакульців Уралу та Західного Казахстану, що відносяться до долівхокранного вузьколицького антропологічного типу (Гінзбург 1962б; Алексеев 1967), можна припускати генетичний зв'язок з населенням Сінташти ...» (Е.Е. Кузьміна, «Арії – шлях на південь», <https://secrethistory.su/1680-proishozhdenie-vostochno-iranskih-kochevnikov-sakov-i-skifov.html>; «Звідки прийшли індоарії?», http://www.archaeology.ru/Download/Kuzmina/Kuzmina_1994_Otkuda.pdf).

Однак, на відміну від слов'янізованих пращурами українців долівхокранних нащадків туранців скитів (жорстоких і психічно інфантильних московитів-росіян), споріднені їм і антропологічно близькі до них нащадки туранців сако-масагетів (сакси, саксонці та долівхокранні блідолиці скандинави) дуже успішно змогли позбавити нинішніх своїх нащадків жорстокості та психічної інфантильності, перейшовши не тільки на спілкування індоєвропейською лексикою, а й на європейську мовну картину світу. І тому-то вони і є тепер одними з найуспішніших націй світу:

«Характер стародавніх саксів демонстрував якості безстрашних, діяльних та удачливих піратів... Їхній жорстокий характер сформувала схильність до безладного розбою. Саме через жорстокість і всеруйнування, так само як і від раптовості вторгнень, їх боялися більше інших племен. Подібно данцям і норвежцям, їх наступникам і противникам, вони спустошували все, де з'являлися з мечем і полум'ям. Це були люди, що зневажають небезпеку. Вони спускали свої розбійницькі кораблі на воду і дозволяли вітру нести їх до будь-якого заморського берега, байдуже, чи були результатом їхнього походу грабіж або смертельна сутичка. Така була їхня жадібність, або нелюдська сміливість, що вони часто воліли виходити в море в сильну бурю, з легкістю здатну занести їхній корабель, тільки через те, що в такий момент їхні жертви були менш обережними. Їхні військові прийоми були породженням скоріше низьких пристрастей, так властивих людям, аніж шляхетності. Вони з'явилися результатом зародкового стану розвитку. Їхні мечі виймалися з піхов не в пориві честолюбного прагнення чи образи. Тяга до розбою та жорстокості була їхньою улюбленою забавою, а тому вони нападали абсолютно на будь-який беріг, що тільки могли досягти... Жорстокість саксонського характеру, здавалося б, більш підходила смаглявим і гнівливим особам представників Азії та Африки, ніж тому білявому, привабливому та блакитноокому зовнішньому вигляду, яким наших пращурів зображували давні автори. І хоча природа забезпечила їх зачатками тих привабливих якостей, які пізніше стали характерною національною ознакою їхніх нащадків, зловісні звичаї саксів, їх набуті пристрасті та варварська культура зводили нанівець усі позитивні схильності. Здібності людини пристосуватися до обставин настільки значні, що ні колір шкіри, ні статура, ні клімат не впливають на моральні якості настільки помітно, як гарні чи шкідливі звички, так само як і виховання, якому вони піддані...» (Шерон Тернер, «Історія англо-саксів», Доповнення до кн. II «Засади саксів часів язичництва», http://britanniae.ru/reconstr/sharon_turner/sharon-turner_2ADD_01.htm).

Якщо ж саксонці і пізні фризи (нащадки саксів, що покинули туманний Альбїон) ще довго не могли позбутися своєї туранської ментальності, то раніше слов'янськомовні англї, хоч самі і вратили флективність своєї мови під впливом мови саксів, але ж змогли врешті-решт нав'язати своїм сусідам туранцям саксам свою благодієвську мовну картину світу і, тим самим, їх окультурити і цивілізувати:

«Найдавніший запис про саксонську форму правління на континенті міститься в цьому короткому, але ясному пасажі Бїди: «Стародавні сакси (як і слов'янськомовні

темно-червоношкірі античні германці – фризи, англійці, юти та ін., – П.Д.) не мають короля, але лише кількох сатрапів, які керують народом і у разі війни кидають жереб, підкоряючись на час війни тому, на кого він падає. Коли ж війна скінчиться, вони знову стають сатрапами, рівними за владою». Що континентальні сакси до восьмого століття перебували під владою племінної аристократії і не мали королів, крім під час війни, і що вибрані королі-воїни, складали з себе владу при відновленні миру, засвідчено іншими давніми джерелами. Пізніші історики використовували це твердження у своїх роботах. Цезар розповідає практично те саме про форму влади, що існувала в його час у германців... Англосакси наполегливо потребували продовження повноважень своїх королів-воїнів, поки, нарешті, не було встановлено сталої, хоча й обмеженої монархії. Їхні вожді або *witena* продовжували володіти своїм впливом і владою. Саме вони обирали нового короля, хоча вибирали його вже з сім'ї покійного правителя, і їхня згода на зборах старійшин (*gemot*) продовжувала залишатися необхідною умовою для здійснення найважливіших рішень королівської влади...» (Шерон Тернер, «Історія англосаксів», http://britanniae.ru/reconstr/sharon_turner/sharon-turner_2_01.htm#28);

«Чи мають англійці (англосакси, – П.Д.) на чолі себе монарха, як в Англії, або президента, як у Сполучених Штатах, їх спосіб правління завжди матиме ті самі основні риси: діяльність держави буде доведена до мінімуму, діяльність приватних осіб – до максимуму, що складає повну протилежність латинському (і туранському російському, – П.Д.) ідеалу. Порти, канали, залізниці, навчальні заклади завжди створюватимуться та підтримуватимуться особистою ініціативою, але – ніколи не ініціативою держави. Ні революції, ні конституції, ні деспоти що неспроможні давати якомусь народу тих якостей характеру, якими він має, чи відібрати в нього наявні якості, у тому числі впливають його установи. Не раз повторювалася та думка, що кожен народ має ту форму правління, яку він заслуговує. Важко припустити, щоб він міг мати іншу» (Гюстав Лебон, цит. по: Ігор Осовін, «Загадкова російська душа», <http://www.conspirology.ru/2011/01/zagadochnaya-russkaya-dusha.htm>).

Додаток 3. Яких же нацистів злочини можна вважати геноцидом українців?

У Росії вже багато років нагнітається антиукраїнська істерія. З нею я зіткнувся вперше, коли з Російського Філософського Товариства до мене надійшло запрошення на VIII міжнародну науково-практичну конференцію «Фундаментальні та прикладні проблеми геополітики, геоекономіки, міжнародних відносин, державної безпеки», в тематику якої входили розгляд та обговорення і такого питання [1]:

«Окупаційний фашизм, агресивний антиросійський нацизм і нерівність національностей – парадигма сучасного врядування в Україні... – Проблеми та перспективи успішної боротьби Східних регіонів та Криму проти антирусизму, антисемітизму і нацизму Західних регіонів України та окупації ними Києва».

Як бачимо, для брехливої російської інтелігенції (точніше «образованщини», як справедливо зауважив Солженіцин) нацистами і бандитами є західні українці, а зовсім не їхні співвітчизники, що насильно нав'язали українцям та іншим народам холопський спосіб життя своєї дуже схильною до фашизму бидлонації [2]. І це, незважаючи на те, що саме російські нацисти і бандити винищили західноукраїнську інтелігенцію і все заможне селянство після введення «радянських» військ на територію Західної України [3]. А також, незважаючи і на те, що, саме, російськомовні фашисти безкарно гвалтували західних українців під час війни [4] і відловлювали ненавчених військовій справі західних українців [5] (як це раніше робили работоргівці, що полювали на негрів в Африці), щоб заградзагонами гнати їх, як і східноукраїнських «чорносвітників», на забій у перших рядах російської навали на Європу.

Мабуть, тому-то інтелігенція і уряд Росії досі не в змозі пробачити Україні не тільки винищення багатьох мільйонів українців (під час війни, голодоморами [6] та в концтаборах) злочинним сталінським режимом, вирощеним на рабському людському гумусі Нечорнозем'я Росії [7], але навіть і застосовані до західних українців підлість та нищість з боку самих психічно інфантильних росіян [8]. Невизнання Росією всіх цих своїх нацистських злочинів, що фактично були геноцидом народу України, звичайно ж, може розглядатися, і як парадоксальний прояв психопатологічного комплексу провини злочинця по відношенню до своєї жертви. На жаль, Росія в цьому не самотня. Адже Франція теж довго не могла пробачити свої гріхи народу Ізраїлю [9].

І як же, все ж таки, правий Максим Горький: «Згадуючи ці свинцеві гидоти дикого російського життя, я хвилинами запитую себе: так чи варто говорити про це? І з оновленою упевненістю відповідаю – варто; бо це – живуча, підла правда, вона не здохла і донині. Це та правда, яку необхідно знати до кореня, щоб з коренем же і видерти її з пам'яті, з душі людини...» [10].

Незважаючи на безліч нещастя, що причинили українцям росіяни, до України все ще «невеститься» [11] її колишня «супруга»:

«Росія, дійсно, найбільше нагадує деспотичну бабу, що ненавидить свого чоловіка (Україну, – П.Д.), якого колись силою або хитрістю на собі одружувала, але якого готова швидше задушити, ніж дати йому піти, тому що їй нестерпна думка про те, що він може бути десь щасливий без неї: «Нехай краще здохне, але при мені...» [12].

Росія все ще прагне загнати Україну, як в економічну, так і в боргову залежності від себе, фактично реалізуючи політику неоколоніалізму за допомогою своєї п'ятої колони і обросіянених українців-яничар. Саме з цією метою Росія і намагається асимілювати українців своїм психічно інфантильним російськомовним етносом, використовуючи блеф про «руський мір» та свій імперський міт про «багатовікове братерство українського і російського народів».

Для того ж, щоб усі українці стали такими ж, як і російськомовні росіяни, холопами, нужденними в тотальній опіці державною деспотією, Росія і сприяє всіляко консервації в Україні архаїчної імперської російської мовної картини світу (МКС). Адже несвідомі лінгвопсихічні установки цієї порочної холопської МКС (холопського світогляду, закарбованого в російській мові) консервують дитяче афективне сприйняття дійсності і гальмують розвиток критичного лівопівкульного мислення, формуючи тим самим психічну інфантильність і відповідний їй холопський менталітет. Якби не ця брехлива пропаганда «руського міру», більшість таких, як я, обросіянених українців поступово повернулися б до української МКС своїх волелюбних пращурів. І, віддавши своїх дітей та онуків на навчання в українські школи, вони позбавили б своїх нащадків порочної російської МКС, а тим самим і психічної інфантильності, і холопського менталітету. Адже тільки нерозумні люди можуть добровільно приректи своїх дітей та онуків на животіння в убогості на задвірках цивілізації.

Насправді ж ніякого легендарного «руського міру», як не було ніколи, так і немає. І, звичайно ж, немає і ніякого «руського народу», і ніяких «руських» (укр. «росіян») за межами Росії, як немає і англійців за межами Великобританії. В Україні всі її громадяни є зараз українцями, а в Росії – росіянами [13]. До того ж в Московії і в Росії споконвіку розрізняли «руських» та іновірів, а не «руських» і іногородців [14]. Та й колишні то «руські», що хоч якось і були ментально близькими до українців, давно вже асимільовані російськомовним холопським туранським етносом або ж винищені більшовиками і «радянською» деспотією [15]. Тому-то всі, хто величає зараз себе «росіянами», є, зовсім, не народом і не нацією, а лише атомізованим холопським населенням, що втратило свою національну самосвідомість [16] і є нездатним не тільки самоорганізуватися у громадянське суспільство, але й облаштовувати своє життя без тотальної опіки жорстокою державною деспотією. І адже, спроби розшукати російську націю абсолютно неприйнятні не тільки Україні, але й самій Росії. Думку про це більшості розсудливих

росіян досить чітко висловив Григорій Явлінський: «...нам принципово неприйнятні як, наприклад, націонал-більшовизм, російський фашизм, крен в націоналістичну таку сторону всього цього руху, спроба розшукати російську націю політичну і так далі. Ми до цього ставимося з величезним занепокоєнням і настороженістю, тому що ігри такого роду дуже небезпечні...» [17].

Багато розсудливих людей добре розуміє, не тільки те, що фашистську Німеччину випестували американці і європейці на противагу «Радянському» Союзу (нащадку Московської Орди [18], Совдепії [19]). Вони, звичайно ж, розуміють також і те, що, прийнявши удар Червоної Армії на себе і істотно послабивши її, Німеччина таким чином врятувала більшість народів Європи від «радянського» холопського способу життя. Вельми вдячні німецькому народові за це європейці і американці після закінчення другої світової війни знову відновили економіку Німеччини і допомогли їй стати одною з найбільш високорозвинених країн світу.

Проте мало хто усвідомлює, що, випередивши навалу Червоної Армії на Європу, німці фактично врятували українців від неминучого перетворення їх на гарматне м'ясо, і таким чином і від фізичного винищення їх російськими нацистами. А саму українську націю вони врятували від асиміляції інфантильним (холопським) російськомовним етносом. Адже, опісля того як українці були позбавлені еліти (інтелігенції), винищеної численними розправами і в концтаборах, їх усіх без істотного опору можна було б мобілізувати і під дулами автоматів заградзагонів НКВД [20] кинути як баранів на забір в перших рядах російської навали на Європу. І це, як відомо [21], з великим успіхом практикувалося ще пращурами і наставниками туранців (тюрксько-фінсько-російськомовних росіян) монголо-татарами.

Російські нацисти, окупувавши Україну, стали насильно нав'язувати українцям холопський спосіб життя своєї бидлонації [22], а тих українців, що не забажали ставати добровільними рабами («радянськими» холопами-колгоспниками), знищили численними розправами, в концтаборах і голодоморами разом з українським (кубанським) і російським козацтвом [23]. Так як волелюбні українці, що вижили після цього червоного терору, так і не стали придатними для «радянського» холопського способу життя, то і прирекли себе на те, щоб стати гарматним м'ясом російських нацистів.

Тому-то навалою на Європу російські нацисти вирішували відразу два свої завдання – захоплення нового життєвого простору в Європі для свого підлого холопського етносу і повне знищення в м'ясорубці війни української нації, що не здатна вести «радянський» холопський спосіб життя. Тим самим, звичайно ж, вивільнялися і благодатні землі України під заселення агресивно слухняними «радянській» деспотії російськомовними психічними інфантилами [24]. На те, що це неодмінно було б так, вказує використання беззбройних українок і українців після початку «звільнення» України в якості живого щита і мішеней для витрачання противником боєприпасів і, в тому числі, і для виявлення його вогневих точок, і для знешкодження своєю загибеллю мінних полів [25].

Та й саме звиряче винищення сімей тих, хто погодився (і не завжди добровільно) співпрацювати з німецькою окупаційною адміністрацією лише заради забезпечення можливості виживання своїм землякам в цей жорстокий час [26], красномовно говорить про те, що російські нацисти воліли, щоб українці вимерли, а не вижили на окупованих німцями територіях. Можливо, тому-то підконтрольні СМЕРШ-у партизанські загони і звірствували в українських селах, спалюючи будинки, гвалтуючи жінок і вбиваючи багатьох селян [27]. При цьому в східних та в південних регіонах України, звичайно ж, не надавалася перевага ні україномовним, ні обросіяним українцям. Адже і ті, й інші переконалися в тому, що, незважаючи на тяготи воєнного часу, простому люду під німецькою і румунською окупацією жилося, принаймні, не гірше, ніж під російською окупацією України. Як відомо, ані німці, ані румуни не вигрібали все з магазинів, як це робили російські нацисти під час провокованих ними голодоморів [28], а, навпаки, забезпечували населення окупованих територій всіма необхідними промисловими

товарами [29]. Тому-то сталінському режиму і вкрай необхідно було, як викликати у російського обивателя недовіру до всіх українців, представивши їх зрадниками [30], так і «виправдати» «радянський» геноцид українців, що ознайомилися з іншим – «нерадянським» способом життя під час німецької та румунської окупації.

Так як німці навіть в умовах війни не влаштовували в Україні голодоморів з оточенням військами приречених на вимирання регіонів, як це робили російські нацисти в мирний час, то українці з цього, звичайно ж, могли зробити для себе відповідні висновки. Тому-то, передчуваючи можливість провокування «радянським» режимом нового голодомору, вони всіляко і пручалися вилученню у них продовольства для потреб Червоної Армії. На підставі цього, а також і для здійснення своїх колишніх намірів російські нацисти і збиралися депортувати все населення України на схід Росії, щоб остаточно винищити його голодом в її необжитих регіонах [31]. Від цього українців врятував лише опір «радянському» режиму УПА, до якої могли приєднатися не тільки виселювані українці, а й багато бійців Червоної Армії українського походження. Російські нацисти, звичайно ж, дуже жалкували про те, що, незважаючи на всілякі винищення, все ж таки залишилося українців «дуже багато».

Підрозділи УПА знищували переважно німецьких офіцерів, а ні в чому неповинних простих полонених, змушених нести службу в німецькій армії, лише роззброювали і відпускали на волю, бо ж німецькі солдати, на відміну від «радянських» партизан-гвалтівників, були дисципліновані і поводитися в Україні, як правило, цивілізовано.

Тому-то всі українці (як українськомовні, так і нині російськомовні) і повинні свято пам'ятати, що їх пращурів не спіткала доля новгородців [32], російського дворянства і козацтва [33] лише завдяки самопожертві німецького народу, що не допустив навали Московської Орди (сталінській Росії [34]) на Європу в 1941-му році. У подяку за це українці замість знищеного монумента кровавому вампірові [35] неодмінно повинні встановити в Києві пам'ятник простому німецькому солдату Фріцу, що врятував Європу від червоної чуми (комуністичної зарази), а українську націю від повного винищення. Вочевидь, це посприє не тільки відновленню у німецького народу поваги до своїх пращурів, що загинули у героїчній боротьбі зі сталінською Росією, але й протверезінню психічно інфантильного російськомовного населення. Сподіваюся на те, що збір коштів на спорудження цього пам'ятника ініціює мер Києва та лідер партії «Удар» Віталій Кличко.

Посилання:

1. [VIII міжнародна науково-практична конференція «Фундаментальні та прикладні проблеми геополітики, геоeкономіки, міжнародних відносин, державної безпеки»](#), 15-16 травня 2014р., Санкт-Петербург, Росія, ([Тематика](#)).

[назад до основного тексту](#)

2. «З іншого боку, минуле Росії ніби не дає підстав для оптимізму. Протягом багатьох століть Росія була самою деспотичною монархією в Європі. Її конституційний – і який кволий! – режим тривав всього одинадцять років; її демократія – і то скоріше в сенсі проголошення принципів, ніж їх здійснення – якихось вісім місяців. Ледве звільнившись від царя, народ, нехай недобровільно і не без боротьби, підкорився новій тиранії, в порівнянні з якою царська Росія здається раєм волі. За таких умов можна зрозуміти іноземців або російських євразійців, які приходять до висновку, що Росія органічно породжує деспотизм – або фашистську «демотію» – зі свого національного духу або своєї геополітичної долі; більше того, в деспотизмі всього легше здійснює своє історичне покликання...» (Георгій Федотов, [«Росія і свобода // Доля та гріхи Росії»](#), Том 2, – С.-Петербург, 1992, с.276-303, у сб. [«Новий град»](#), Нью-Йорк, 1952);

«За що ви боретеся? Вам подобається фашизм? Але Росія являє собою саму послідовну форму фашизму, а Сталін проголосив гасло про велику могутню Росію» (Георгій Федотов, [«Захист Росії»](#), Нью-Йорк, 1988. С. 205);

«В іншому місці Федотов зауважує, що якщо вчора про зародження російського фашизму можна було говорити лише як про припущення, то нині це – досконалий факт. Точне позначення «радянської» системи – націонал-соціалістична. Можливо, що Федотов зайшов трохи далеко у своїх узагальненнях і завуалював певні відмінності між двома тоталітарними системами. Однак він вказав на цілком реальну проблему, і для того часу його пророкування були безсумнівно пророчими... У «радянський» період вийшла коротка біографія Пуришкевича. У ній говориться, що за десять років до виникнення фашизму в Європі Пуришкевич вже виробив відповідний стиль поведінки (С.Б. Любош, «Російський фашист Володимир Пуришкевич», Л., 1925, с.29) і що він в інтелектуальному і моральному відношенні був на голову вище інших керманців правої царської фаворита» (Уолтер Лакер, [«Чорна сотня. Походження російського фашизму»](#));

«До появи досить згуртованих груп (російських, – П.Д.) остзейських німців у Мюнхені та Берліні жодного фашизму у Німеччині зовсім не було. Саме остзейці підібрали у півничках Гітлера та його людей, яких потім фінансово підтримували сам Великий князь Кирило Володимирович та його дружина. Ця група ставила за мету не допустити в Німеччині того, що сталося в Росії. Я пам'ятаю надруковану фразу Розенберга про те, що він задумав свою книгу, дивлячись на чернь, що шаленіє на вулицях Петрограда. Відомо, що Ленін та його довірена особа Карл Радек відправляли до Німеччини вагони зі зливками російського золота. Але німецькі солдати, які повернулися з програної війни, перебили своїх офіцерів і вбили керівництво німецьких соціал-демократів. У щоденниках Блока багато фраз про арійство. Блок відвідував збори філософського суспільства у Петрограді, в яких був присутній і Розенберг. Мережковський та Гіппіус їздили до Муссоліні; Коваленський знав Розенберга і, напевно, обговорював з ним проблеми арійства в Росії. Все це ланки одного ланцюга, і не дарма Шульгін говорив, зокрема й мені особисто, коли я з одним літнім монархістом відвідав його у Володимирі, що фашизм – російський винахід. Напевно, основна причина виникнення фашизму саме в Росії пов'язана з крахом у горнилі більшовицької пожежі європейських організуючих початків» (Олексій Смирнов [фон Раух], «Навколо Троянди Світу», <http://neandertalshome.narod.ru/HTML/smirnov.html>, <https://baltvilks.livejournal.com/10208.html>);

«Всі фашизм асоціюють із німцями. Але батьківщина фашизму не Німеччина та Італія. Батьківщина фашизму – Росія. Фашизм як ідеологія та рух народився за часів першої російської революції 1905 – 1907 років і називався він чорносотенним рухом, а його члени – чорносотенцями (за аналогією італійці своїх фашистів називали чорносорочниками). Він зіграв свою історичну роль у страшній загибелі першої російської буржуазно-демократичної революції, у зростанні шовіністичного чаду в Росії на той час та у появі першого у всесвітній історії прецеденту російського «холокосту». Під час єврейських погромів часів першої російської революції були знищені десятки тисяч євреїв різного віку, включаючи немовлят. У Казахстані сублімації російського фашизму виявилися особливо наочно під час придушення національно-визвольної боротьби казахського народу проти царату 1916 року. Робилося це так: спочатку царські війська оточували бунтівний казахський аул. Потім все доросле населення винищувалося до останньої людини. Діти зганялися в центр аулу, в землю закопувався стовп, і після цього якийсь здоровенний солдат брав діточок за ноги і розбивав їхні голови об цей стовп. Мізки казахських діточок розбризкувалися по пиках солдатів. Ця страта викликала у них неймовірний регіт і доставляла канібальську насолоду. Тож німці були куди «гуманніші» за цих російських солдатів, заражених чорносотенною ідеологією. Через свою організованість вони внесли у процес знищення людей досягнення технічного прогресу: єврейських діточок спалювали в печах Майданека. У другу і третю російські революції російський фашизм успіху не мав, і він емігрував до Європи в обозах російських білогвардійців. Так і потрапив до Німеччини, Італії, Іспанії тощо. На генному рівні психологія фашизму живе у певній частині російського народу. Довгі роки віруси

російського фашизму перебували у стадії анабіозу, але склалися, нарешті, такі довгоочікувані для фашизму історичні умови, що він почав розвиватися буйним кольором і не щодня, а щогодини. Така ще одна причина появи фашизму в Росії» («Трагедія»);

«Ставлення росіян до всіх сусідів, до народів своїх вчорашніх колоній – це всього-на-всього комплекс неповноцінності в концентрованому вигляді. Шовінізм в Росії – це не якісь маргінальні групи неонацистів, скінхедів та іншої нечисті. Ні, шовінізм, що переходить у російський фашизм, – це глибинний, щирий світогляд саме самого російського народу, горезвісного «старшого брата»...» (Борис Стомахін, «[Чи може Чечня \[Ічкерія\] перемогти Росію?](#)»);

«Будь-які мрії про свободу, будь-які спроби цивілізування наштовхуються в Росії будь-якого століття на нездоланну стіну рабського, холопського менталітету народу, що не вміє та не хоче самостійно працювати і жити на зароблене, а мріє лише про доброго пана, стійло і корито з пійлом, яке пан не забуває регулярно наливати. Справді, «до чого стадам дари свободи»? І до чого обом сторонам – і народу-бидлу, і деспотам-пастухам – якісь любителі свободи, що бовтаються під ногами та теревеняють про якісь там свої права і настирливо вимагають їх дотримання? У психушку їх, у табір, у СІЗО – під схвальне мукання і мекання народу!... Так було в Росії завжди, і так буде завжди... доки існуватиме сама Росія. Тоталітарна, бузувірські жорстока держава, тиранія міжнародних злочинців зі схвалення маси люмпенізованого бидла, що добровільно відмовляється від своїх прав в обмін на «соціальні гарантії» в стійлі...» (Борис Стомахін, «[Новий сталінізм](#)»).

[назад до основного тексту](#)

3. «За 21 місяць правління комуністів у 1939–1941 рр. на території Західної Білорусії та Західної України було депортовано у східні райони СРСР близько 320 тис. мешканців. Кількість заарештованих, у тому числі засуджених до розстрілу, склало 120 тис. осіб. Таким чином, за неповних два роки було репресовано 3% населення приєднаних країв: «У Західній Україні більшовицька деспотія знищувала в першу чергу активних суспільно-політичних діячів, щоб таким чином обезголовити народну масу і позбавити українське суспільство елементів організованого національного життя». «Коли Совети прийшли, – розповідав через багато років в «радянському» таборі український націоналіст Володимир Казановський дисиденту Михайлу Хейфецу, – вони в нашому Бучачі забрали 150 осіб. Всіх, у кого освіта була» (Олександр Гогун, «[Сталінські командос // Українські партизанські формування, 1941–1944](#)»).

[назад до основного тексту](#)

4. «Зате фактів удосталь вистачає про сексуальне насильство партизан в західних краях УРСР. Вочевидь, що багато командирів, розглядаючи місцеве українське населення як вороже, дозволяли підлеглим чи не будь-які «витівки». Зокрема, про поведінку колег з території Рівненщини своєму начальнику 9 серпня 1943 р. доносив командир загону ім. Котовського: «Групи Баті виступили з Близького через Березув. Група Воронцова пиячила, гвалтувала жінок; підпалювали хату, безперервно стріляли, боєць Семикін, намагаючись вистрілити в мене, поранив свого – Маркова». Характерний опис бандерівцями ситуації на території Волині: «В селах Мшанці, Головній (зараз – Любомльський район Волині. – А.Г.) та інших гвалтували жінок і дівчат. У Головній був такий випадок: один чер[воний] на подвір'ї хотів гвалтувати 14-річну дівчину. Її батько, що ховався в підвалі, не витерпів, вийшов і почав його докоряти. Червоний побив його за це до напівсмерті. У лютому 1944 р. у Горохівському районі Волині був зафіксований показовий випадок: «Оперуючи по селах, червоні гвалтували жінок. Напр[иклад], гвалтували 60-річну жінку в Клені. У с. Воромлі під час гвалтування 5 дівчат, увійшов червоний старшина-лейтенант. Коли заборонив цей вчинок, трохи його не застрелили, і він пішов». Після війни Дмитро Медведєв згадував про подібний факт: коли чекіст розмовляв з командиром 12-го батальйону з'єднання А. Сабурова І. Шитовим, майбутнім командиром Тернопільського з'єднання, і командиром 7-го батальйону Л. Івановим, майбутнім командиром Волинського з'єднання про те, що їх бійці займаються бандитизмом та грабунками, не кажучи про пияцтво, і вимагав навести порядок,

дисципліну, «колишній комісар батальйону Шитова сказав мені: «Що Ви хочете, щоб нас в першому ж бою вбили наші партизани?» Вони боялися своїх партизанів. Але повернемося до бандерівських звітів. У Тернопільщині в березні 1944 р. червоні, за свідченням націоналістів, в першу чергу прагнули знайти і знищити членів ОУН, але цим не обмежувалися: «Іншим їх заняттям є – «Давай горілку, сало». Коли дістануть горілки, п'ють до втрати здорового глузду. Кидають зброю, стріляють в хаті, валяються по землі. Масово гвалтують жінок під загрозою револьвера. До згвалтованих жінок йдуть «у черзі». Йде 10-20 чоловік до однієї згвалтованої жінки. Є масові випадки, що в одному селі гвалтують від 20 до 50 жінок». Через два тижні у Львівщині спостерігалась точно така ж картина: «Партизани напиваються до безпам'ятства, а в такому стані гвалтують жінок» (Олександр Гогун, [«Сталінські командос // Українські партизанські формування, 1941–1944»](#)).

[назад до основного тексту](#)

5. «Від 4-го Українського фронту вимагали вишукування людських ресурсів на місці – мобілізації осіб військового віку у Західній Україні, вербування добровольців у Закарпатті... Брак людей був настільки відчутним, що мобілізацію перетворили, по суті, в ловлю людей, як свого часу работоргівці ловили негрів у Африці. Добровільність була зорганізована «по-радянськи», приблизно так, як організовується стовідсоткова «добровільна» явка «радянських» громадян до виборчих урн... З дивізії виділялися війська в розпорядження мобілізаторам та вербувальникам, і, повертаючись назад, офіцери та солдати розповідали... Ось одне з таких оповідань: «Ми оточили село на світанку. Було наказано в кожного, хто спробує втекти з села, стріляти після першого попередження. Слідом за тим спеціальна команда заходила в село і, обходячи будинки, виганяла всіх чоловіків, незалежно від віку і здоров'я, на площу. Потім їх конвоювали у спеціальні табори» (Генерал-майор Петро Григоренко, [«У підпіллі можна зустріти тільки пацюків...»](#)).

[назад до основного тексту](#)

6. «Голодомор був задуманий російською адміністрацією, як акція особливої важливості, у Москві, здійснений з Москви, руками Москви і за допомогою московських багнетів і місцевих сатрапів, посланих та поставлених Москвою. З метою ліквідації українців і заселення України слухняними покидьками російського суспільства – як це зробили з землями німців Поволжя, кримських татар, чеченців, калмиків, карачаївців, балкарців та ін. Що й було здійснено в Східній Україні. Мешкаюча там сьогодні п'ята колона росіян, налаштованих на Москву, в буквальному сенсі співає і танцює на кістках мільйонів українських мучеників. Все це підтверджується фактом безмежного за своїм масштабом знищення української інтелігенції в період Голодомору. Його розмах на порядок, якщо не більше перевершує загальновідомий Великий Терор проти російської культури. Уявіть собі фізичну ліквідацію всього російського Срібного століття і всіх молодих письменників 1920-х років. Саме це сталося в Україні. «Були вбиті всі підряд», – саме так сказав мені колись мій покійний батько, який починав свою кар'єру в столиці «Радянської» України Харкові на кіностудії «Кінорабмол», заснованої дивом вцілілим Леонідом Луковим. Символісти, неокласики, футуристи, члени об'єднань «Гроно», «Гарт», «Ланка», «Арена», «Плуг», «Молодняк», «Спілка письменників західної України» та інших були вирізані майже повністю. Хто не був вирізаний – покінчили самогубством, як Хвильовий, Любченко, Борис Тенета, або померли на вулиці, як академік Михайло Слабченко. В історії України це так і називається – розстріляне відродження. Пік терору – 3 листопада 1937 року, коли в Сандормоку (Карелія) був розстріляний Лесь Курбас і з ним 198 письменників, художників і науковців з України... Якщо ж борзо замість покаяння і вибачень Москва приймається в черговий раз тягнути й не пускати українців до Європи, мимоволі виникає питання щодо психічної нормальності московської адміністрації, яка з холодним садизмом чекає, поки Україна остаточно задихнеться в її братніх обіймах. Про моральність московської адміністрації питання не виникає вже давно. Росія перетворилася

на грудну жабу «пострадянського» простору...» (Андрій Безсмертний-Анзиміров, [«Удушення України як російська національна ідея»](#)).

[назад до основного тексту](#)

7. «Я хочу сказати, що більшовизм в Росії – не просто доктрина політичної секти Леніна, не дичка, що щеплена до російського стволу. Це явище не соціальне і не класове, це явище всього російського життя, його плід. Більшовизм в Росії – це психотип, і дай бог, щоб не генотип. Це національна риса ось, що страшно вимовити. Цим двом хамам, описаним Купріним, потрібен Сталін. Не Микола II, і навіть не Микола I, а саме Сталін. Цар-хам. Вони його чекають, вони їм чреваті. Сталін просто не міг не зрости на такому людському «гумусі». Купрін у 1908-му (!) зобразив двох абсолютно «радянських» людей. Абсолютно. Типові совки. Мимоволі погодишся з монархістом Володимиром Карпечем, який любить повторювати, що «радянське» – це і є російське. Треба задуматися: чи варто російським білим людям європейського складу особистості чіплятися за поняття «руський», доводити своє право на нього? Чи не пора їм почати формувати якісь нові, власні ідентичності на основі спільних цінностей та регіоналізму? Треба визнати, що поняття «руський» міцно монополізовано «агресивно-слухняним» бидлом. Адже російська ідентичність, як вона є, сформована Росією – імперією і церквою – в якості однієї зі своїх головних скріп...» (Добромир Воронов, коментар до статті [«Що змінилося за 100 років?»](#));

«Марксистська опричнина – окремий випадок російської опричнини». – «Сталінське варварство – пряме продовження варварства Росії». – «Царизм і комунізм – один і той же противник». – «Все перейшло в руки деспотизму не в 1917, а в 1689» (за іншим варіантом – в 1564). – «Російський месіанізм під псевдонімом марксизму». – «Поділ російської історії на дожовтневу і післяжовтневу – під сумнівом...» – «Комунізм – ідеологічна раціоналізація російської імперіалістичної політики, – більш універсальна, ніж слов'янофільство або православ'я». – «Нема змін у російській політиці з 1917 року». – «Перебільшене ставлення до жовтневого перевороту: ...знищення первісної моделі (революції), повернення російської історії на круги своя». – «Насіння соціалізму загинуло в російському ґрунті» (Тут погоджуся: ґрунт виявився для соціалізму міцним, довелося киркою додавати). – «Як до революції панувало зло і придушувалося добро, так і після революції». – «Між царизмом і совєтизмом пряма спадкоємність в пригніченні», «якісна схожість»...» (Олександр Солженіцин, [«Наші П'юралісти»](#));

«Рабство росіян споконвічно зумовлене. Це – рок історії. Навіть Ленін, що героїчно намагався перенести західне уявлення про свободу на російський ґрунт, не зміг звільнити росіян. Ленін, з його фанатичною вірою в марксизм, залізною волею, нетерпимістю, жорстокістю до ворогів, був сам носієм рабського менталітету росіян. Його вистачило лише на те, щоб знову повернути до рабства селян, пролетаріат та інтелігенцію. Він не міг впоратися з рабством, оскільки рабство було закладено у ньому самому. Він, як і Достоевський та інші «російські пророки», був «народженим від нашої неволі»...» (Деніел Ранкур-Лаферьєр, [«Мазохізм у російській літературі // «Тисячолітня раба» Василя Гроссмана»](#));

«...Ми ростемо, але не визріваємо; йдемо вперед, але якимось непрямим напрямком, що не веде до мети... У наших головах рішуче немає нічого загального. Все в них часткове, і до того ж невірне, неповне. Навіть у нашому погляді я виявляю щось невизначене, холодне, трохи схоже з фізіономією народів, що стоять на нижчих щаблях суспільних сходин... За все продовження нашого суспільного існування ми нічого не зробили для загального блага людей; жодної корисної думки не зросло на безплідному нашому ґрунті; жодної великої істини не виникло посеред нас» (Петро Чаадаєв, [«Філософічні листи»](#)).

[назад до основного тексту](#)

8. «Почуттєве сприйняття життя росіянами пояснює, чому в них більше східної ірраціональності, ніж західної раціональності, звідки йде їх особлива пристрасність. Емоції у них частіше переважають над розумом, а пристрасності – над матеріальними

інтересами. При вирішенні важкого питання російська людина буде керуватися частіше «голосом серця», а не розумом. Від неї важко вимагати об'єктивності, «розумності», спокійного підходу до справи та жорсткої логіки... Вони довго, складно і глибоко думають над серйозними питаннями буття. Але це зовсім не означає, що довгі роздуми приведуть їх до певних рішень або рішучих змін у житті. Здатність мобілізувати себе до конкретної діяльності у них не розвинена, перебуває «на рівні дитини». Тому будь-яка критична ситуація, коли потрібно зібрати волю, проявити самостійність, може викликати у росіянина «дитячі реакції»...» (Алла Сергєєва, [«Росіяни: стереотипи поведінки, традиції та ментальність»](#));

«Переважно правопівкульне мислення в зрілому віці і відповідна йому незворотня лінгвопсихогенна (ментальна) інфантильність – «хлопство» (від англ. «Infant» – немовля та від укр. «хлоп'я», блг. «хлапе» – «малюк, дитина»; укр. «хлопець», чес. «chlapec», блг. «хлапак», пол. «chlорак», в.-луж. «khлор» – хлопчик) супроводжуються, насамперед, зниженим рівнем інтелектуального розвитку дорослої російськомовної людини:

«Інфантил (хлоп із зниженими інтелектуальними здібностями, – П.Д.) – доросла (за паспортом) людина з психічним інфантилізмом. Інфантил – зовсім не те ж, що людина-дитина. Інфантил відстає від середньостатистичної норми розвитку, людина-дитина (фактично – те ж саме, що і хлоп в Московії, – П.Д.) – від можливості стати дорослою людиною. Інфантил – вихід за межі норми, варіант деякої патології. Людина-дитина – звична норма (в Росії і в російськомовних регіонах України, – П.Д.), оскільки душевно дорослих людей навколо нас не багато. Кожен другий навколо нас – людина-дитина, – що незрозуміло навіть ображається, без мети лається, прилипає до телевізора і купує яскраве та смачне, а не потрібне і корисне» (Н.І. Козлов, [«Енциклопедія практичної психології // Інфантил»](#));

«Риси особистості людини-дитини (хлопа, – П.Д.): низька відповідальність, паразитизм, несамотійність; невміння контролювати свої почуття і бажання; неконструктивна, а іноді і деструктивна поведінка і реакції; образи на критику, мстюльки, роздратування; шаблонне бачення ситуації і шаблонне реагування на події; невротизм замість душевного здоров'я... Нерідко риси людини-дитини і причина, і наслідок незрілості – недорозвинення інтелектуального, душевного або духовного» (Н.І. Козлов, [«Енциклопедія практичної психології // Риси особистості людини-дитини»](#));

На підставі російської народної мудрості: – «Чоловіка від хлопчика відрізняє лише вартість іграшок, якими вони граються» – ментальну інфантильність, звичайно ж, можна відрізнити від психічної інфантильності і розглядати її як лінгвопсихогенну інфантильність, що не підлягає клінічній медичній корекції. Тому-то стосовно нинішньої ситуації в Росії цілком прийнятним може бути і такий висновок:

«В екстремальних ситуаціях логічне обдумування ситуації уповільнює необхідні дії. З усього цього зрозуміло, що для благополучного існування популяція повинна включати обидва варіанти емоційного і когнітивного функціонування: як з втратою, так і збереженням дитячих особливостей. Тому й той, і інший слід розглядати як норму» (С.Ю. Циркін, [«Психічний інфантилізм»](#));

Вельми виразно ця «норма» відображена Достоевським у романі «Недоросток»:

«Назва роману – метафора. Аркадій Долгорукий – недоросток не в прямому, а у переносному сенсі. Хоча герой і наполягає, що за законом і одружитися може, він ще не подорослішав не фізично, але в духовному сенсі» (В.М. Захаров, [«Творчість як усвідомлення Слова»](#));

«Весь наш народ – недоросток, а післяперебудовні спокуси – доросле життя (побічно, це підтверджують все ті ж опитування: іноземній молоді Росія імпонує на 20% більше, ніж літнім; рибалка рибалку бачить здалеку). Так хочеться блиснути перед оточуючими елементами дорослого і розкішного життя – пафосною іномаркою, будинком, яхтою... Крикнути заздрісному плебсу на нашмарках – «А я зміг! Я всіх вас зробив і маю!» (у вигляді безправних найманців і лохонутого електорату). Вульгарний кіч став

елітарною модою. Старий і новий світ перехворів цим давно. Він живе розумом, а ми – емоціями. Там замислюються і запитують – «Навіщо тобі трактороподібний джип, якщо ти не фермер? Навіщо БМВ, якщо ти не банкір, не сутенер або мафіозі? Навіщо золотий мобільник, якщо ти не епатажний фрік з гламурного журналу? Навіщо океанська яхта на Москві-річці? П'ять спалень на п'яти поверхах для бездітного тебе і дружини?». Все, що не раціонально, – емоційно. А крайні емоції, пристрасті – доля недоростків і бабуїнів, що відрощують статусні гриви для залякування одноплемінників. Бути гамадрилом та літнім недоростком у цивільному світі – поганий тон. А в іншому світі – хамло на джипі по зустрічній, вбачається сміливим нахабою» (Станіслав Михайлюк, [«За що Росію не люблять іноземці?»](#)).

Аналогічно тому, як немає чіткої межі між людиною, злегка схибленою чимось, і акцентуваною особистістю, немає її і між інфантилом і холопом (людиною-дитиною). До того ж за межами Росії, взагалі, відсутнє таке поняття як «людина-дитина», а відповідне йому поняття «холоп» втратило колишній свій сенс через дорослішання націй і стало вживатися лише в якості образи. Отже те, що є нормою в Росії і в деяких інших нецивілізованих державах, нормою для Західної Європи, звичайно ж, може і не бути. І, тому-то, ментально інфантильна російськомовна людина цілком справедливо там може розглядатися як психічно інфантильна людина і науково класифікуватися як інфантил, а не як «людина-дитина»:

«Взагалі англійський народ вважає нас, чужинців, якимись недосконалыми, жалюгідними людьми. «Не чіпай його, – кажуть тут на вулиці, – це іноземець», – що означає: «Це бідна людина або немовля...» (Микола Карамзін, [«Бідна Ліза»](#)).

«Одна недурна людина сказала, що авторитарні держави поведуться так, наче їх мешканці – підлітки. А тоталітарні поведуться так, наче їх мешканці – діти. Відомо й те, що більш розвинутим, більш цивілізованим народам первісні [люди] здаються підлітками або дітьми. «Великими дітьми» називали африканців і індіанців майже всі європейські переселенці; хто з роздратуванням, хто з розчуленням, але називали. Менш відомо, що «великими дітьми» вважали навколишні племена мешканці Давнього Єгипту ще в II тисячолітті до Різдва Христового, а Овідій, засланий до берегів Чорного моря, писав про «дорослих дітей» цих країв. Росіяни часто... занадто часто виявлялися в цій же малоповажній компанії. Але дозволю собі зауважити, що німці і мешканці Західної Європи ніколи не тримали за літніх діточок ні поляків, ні західних руських (українців і білорусів, – П.Д.)» (Олександр Бушков, Андрій Буровський, [«Росія, якої не було – 2. Російська Атлантида // Цивілізація підлітків»](#));

«Мені здається, що, вводючи визначення народу «дорослого» і «недорослого» (точніше, «первісного психічно інфантильного», – П.Д.) для характеристики його схильності відповідно до демократії чи авторитаризму, ми можемо з несподіваною легкістю прояснити картину багатьох історичних процесів, досі затуманених емоціями учасників дискусії, що збивають з пантелику. У світлі всього вище сказаного безглуздо звинувачувати Достоевського та Солженіцина в ретроградстві: адже не такий це й смертельний гріх – знати і розуміти дитячу душу свого народу! І навіть їх претензії до нудних ковбасників-швейцарців змінюють своє первісне забарвлення – непристойно злісні в устах дорослого, вони звучать майже мило в устах дитини, якій життя дорослих здається нудним. Їй огидні дорослі дядечки й тітоньки, що ведуть нескінченно занудливі розмови про політику, ціни та податки. Народ-дитина хоче грати в «сицики-розбійники» або в «дочки-матері» – як же не побоюватися тої дитячої відчайдушності, з якою цей народ може зловжити рівноправністю, що отримана не за чином, вірніше – не за віком?!» (Ніна Воронель, [«Ліберали проти ретроградів»](#));

«Мова не про особистому мужність, і не про мужність народу, а про те, що інфантильні люди не здатні самі робити те, що повинен робити Батько. Саме таким Батьком, точніше, «тінню Батька» став Володимир Путін для частини російсько-«радянських» людей. Діти заспокоїлися на час. Не розуміючи, що під ці їхні страхи цілком

можуть дати іншого татуся, який знову їх вистроїть у колони, і вони знову будуть ходити строем. І цей новий Батько може надати їм ПОРЯДОК, про який вони так тужать. Але порядок цей він надасть не в ім'я турботи про них, а в ім'я інтересів еліти. Але ж дітям неважливо у чому полягає ПОРЯДОК. Важливо, щоб відновилися правила гри. Важливо, що знову є Батько, і він суворий, і він знає, як і що потрібно робити. І тоді для російсько-«радянських» людей світ знову наповниться гармонією» (Олександр Самоваров, [«Інфантильний СРСР. Радянська людина так і не зросла»](#))...

[назад до основного тексту](#)

9. «Уряд однієї країни не може пробачити народу іншої проявлену до нього підлість та ницість з боку свого населення – парадокс, який подарувала світові демократична Франція» (Олександр Мучник, [«Філософія гідності, свободи і прав людини»](#)).

[назад до основного тексту](#)

10. Максим Горький, [«Дитинство»](#).

[назад до основного тексту](#)

11. «Мені шкода тебе, російська думка, і тебе, російський народ. Ти є якоюсь голою істотою, після тисячолітнього життя без імені, без спадщини, без майбуття, без досвіду. Ти, як безприданна фривольна наречена, засуджена на ганебну долю сидіти біля моря і чекати добродійного нареченого, який би взяв тебе у руки, а то ти змушена будеш віддатися першому покупцю, який розрядивши і обірвавши тебе з усіх боків, кине тебе потім, як непотрібну затаскану ганчірку...» (Василь Ключевський, [з щоденників та записних книжок](#), поміж 14 квітня і 7 травня 1866р., [«Афорізми та думки про історію»](#));

«Таємниця душі Росії і російського народу, розгадка всіх наших хвороб і страждань – в неналежному, в хибному співвідношенні мужнього і жіночного початку. У схованках Росії, в душі російського народу не здійснилося внутрішнього шлюбу, шлюбного з'єднання мужнього і жіночного початку, не був здійснений андрогенний образ. Мужній дух не з'єднався органічно з жіночною душею Росії, не опанував зсередини народною стихією. У Росії не відбулося того, що сталося у Франції, в Англії, в Німеччині, у всіх народів Заходу. Там на відомому рівні розвитку в національно своєрідній формі прокидався мужній дух і зсередини, органічно оформлював народну стихію. Російська земля все залишалася жіночною, все поводитася мов наречена, все чекала нареченого зі сторони. Вона віддавалася багатьом чоловікам, що приходили зі сторони, але ніколи не відбувалося від цього істинного шлюбу. Російський народ ніколи не міг із власних надр народити мужнього врядування, він шукав його за кордоном, закликав варягів чи німецьких чиновників» (Микола Бердяєв, [«Філософія нерівності»](#));

«Я ніколи не був заражений народницькими ілюзіями та ідеалами, завжди вважав їх помилковими, а частиною фальшивими, підробленими, заснованими на незнанні життя взагалі, і народного особливо. Ще в 1904 – 1906 рр. я дивувався, як і на чому тримається таке історичне непорозуміння, як Російська імперія. Тепер мої передбачення більш, ніж виправдалися, але думка про народ не змінилася, тобто не погіршилася. Бидло залишилося бидлом. Якби не світова війна, то м(оже) б(ути) ще десяток – другий ріків непорозуміння залишилося б нез'ясованим, але кінець загалом можливо було передбачити. Останні гілки слов'янської (точніше слов'янськофонної туранської, – П.Д.) раси виявилися настільки ж нездатними засвоїти і розвивати далі європейську культуру та виробити міцну державу, як і інші гілки, раніше запалі у рабство. Великорос побудував Російську імперію під командою головн(им) чином іноземних, особливо німецьких, інструкторів і підтримував її витривалістю, плодючістю і покірливістю, а не здатністю міцно засвоювати культурні навички, виробляти своє право та будувати міцні осередки держави. Витривалість і покірність йому знадобляться і надалі, а щоб плодитися, доведеться, мабуть, вирушати до Сибіру...» (Історик академік С.Б. Веселовський, [з щоденника](#), [28 березня](#) 1918; Питання історії, 2000, № 6).

[назад до основного тексту](#)

12. Олександр Браїловський, [«Країна підкованих бліх»](#);

«Можливо, росіяни в Росії страждають більше інших народів, але вони ні за що не захочуть страждати на самоті, і ніколи не пробачать успіху і благополуччя своїм колишнім сусідам по комунальці...» ([«Думки про Росію»](#), Gомumi bəxəs – General topics);

«– «Я не буду заглиблюватися в антропологію, щоб мене не записали в фашисти, але скажу про головну відмінність між нами: вони (росіяни, – «ГОРДОН») – раби, а ми – вільні люди. І нічого з цим не зробиш»... За словами письменника (Подерв'янського, – П.Д.) ставлення росіян до українців не можна змінити ніякими соціальними реформами. «Кацапи відчувають ненависть рабів до вільних людей. Це споконвічно глибока ненависть. Бо для них той, хто не раб, – ворог. Інакше у них не виходить. Їх тепер бісить, що люди, яких вони вважали своїми, до того ж злегка недоробленими, з якоюсь смішною мовою, в якомусь дурнуватою одязі, з якимись ідіотськими претензіями, раптом виявилися вільними людьми. І це пробачити їм не можна. Їх потрібно знищити. Якщо не фізично, то, принаймні, їх культуру, амбіції, політичну самостійність. Таке завдання. І тут абсолютно не в Путіні справа. Він не робить нічого такого, що не подобалося б цьому народу. Російський народ і його президент – єдині, як свого часу народ і партія», – підкреслив Подерв'янський. Він зазначив, що не слід дивуватися зростаючому рейтингу Путіна і відокремлювати президента РФ від російського народу, оскільки «вони однакові». Згідно за результатами червневого опитування «Левада-Центру», рівень схвалення росіянами діяльності президента РФ Володимира Путіна зріс до 89%. Більшість росіян – 85% – як і раніше підтримують рішення керівництва країни про анексію Криму. До України негативно ставляться 59% росіян», («ГОРДОН», [з інтерв'ю Леся Подерв'янського](#));

«Зіньковський не поділяв таких думок, що, мовляв, великодержавна політика Росії – це справа рук власне уряду, а в народі панують зовсім інші погляди, що «народ, мовляв, московський, якби мав можливість висловити свої думки, засудив би це варварство». Вважаючи інтелігенцію виразником думок народу, Зіньковський відзначає, що російська інтелігенція, за окремими винятками, «наголо централістична, асиміляторська», а тому «на превелике нещастя – це неправда». Тому урядова поведінка у справі асиміляції повною мірою відповідає поглядам самого народу московського, його історії, його культурі», а його уряд – це «гармонійний і логічний твір історії московського народу», адже, якби московський народ чинив опір «вакханаліям асиміляторським», то урядові спроби були б «мертвонародженими і марними без допомоги суспільної». У результаті такого аналізу Зіньковський приходиться до цілком логічного висновку, що «народ, який виростив у себе деспотів, деспотично буде поводитися і з тим, хто матиме нещастя під його п'яту потрапити. Раб, зробившись силою, стає деспотом...» (Іван Боднарук, [«Історія української літератури ХІХ ст.: Трохим Зіньковський \(1861-1891\)»](#)).

[назад до основного тексту](#)

13. «...«Народ» – одне з найточніших понять російської мови. Воно має на увазі подвійне перенесення відповідальності: з «я» на «ми» і з «ми» на – рід: «ми-вони», зовнішньо-внутрішній фактор, що означає вічні пошуки не самопізнання, а самовиправдання. Слово «народ» зацементувало народ на століття. Незважаючи на відмінності між верствами, поколіннями, статями і регіонами, росіяни – спілка нащадків, битих батогом і канчуками. Росіяни – діти тортури. Там, де особливості індивідуального життя процвітають за рахунок громадського, народ – метафора або зовсім неіснуюче слово. У цій країні воно передає суть неправої справи» (Віктор Єрофеев, [«Енциклопедія російської душі // Ворог народу»](#));

«Вірно: слово «народ» заворожує. По перше, «vox populi vox dei», що було справжньою правдою в античні часи. По-друге і головне, росіянина француз поплутав з його тисячу сімсот вісімдесят дев'ять роком; ідолопоклонство почалося зі взяття Бастилії. Щасливі англійці, що обходяться без цього спокусливого слова: для них є тільки люди, конкретні люди. Чи не звідси англійські свободи і американська конституція, цей Парфенон права? Повторимо до оскоми те, чого в Росії не розуміють: англійське «nation»

зовсім не нація (у російському її розумінні, – П.Д.), не народ, а країна. Словосполучення Організація об'єднаних націй – хрестоматійна помилка перекладача. Хіба народи ця організація об'єднує, а не країни?» (Юрій Колкер, 2009, [«Семеро проти міфу»](#));

«Нація – зовсім не те саме, що плем'я, раса і етнос. Нація – це суспільство, відкрите для всіх і об'єднане не зовнішньою схожістю – не генетикою і навіть не мовою. Націю об'єднує щось набагато більш міцне – спільна ідентичність її членів, або, кажучи просто, загальна свідомість і дух братерства. У казці Кіплінга звірі й птахи допомагали Мауглі, коли той говорив їм заповітне слово «Ми з вами однієї крові». Секрет нації саме в такому заповітному слові, яке може об'єднати воєдино всіх, незважаючи на статус, походження і зовнішність. Нація збирає всіх, хто думає однаково (і хто має позитивну компліментарність один до одного, завдяки відсутності серйозних відмінностей у ментальності, – П.Д.). Говорячи інакше, це культурна спільнота. Спільність людей із загальною долею і спільними мріями. А вже потім творці нації придумують її членам і загальне походження з історією, і спільну мову, і загальне ім'я – ще кілька десятиліть тому такі нації, як ірландці, словаки і норвежці, просто не існували, а для німців і зараз місцевий діалект часто ближче літературної німецької, яку вивчають у школах. Але узи загальної культури (і єдиної ментальності, – П.Д.) будуть міцнішими будь-яких кровних і мовних» (Юрій Аммосов, [«Росія – країна нещасних»](#));

«У світовій суспільній практиці затвердилося уявлення про нації як територіально-політичні утворення зі складними, але єдиними соціально-культурними системами. Якими б неоднорідними за складом не були державні спільноти, вони всюди самі визначають себе як нації і вважають свої держави національними або державами-націями. Народ і нація виступають в даному випадку як синоніми, і саме ці категорії надають початкову легітимність сучасній державі. Подання про єдиний народ-націю є ключовим моментом забезпечення стабільності та злагоди у суспільстві, а також запорукою міцності держави не меншою мірою, ніж Конституція, армія та охоронювані кордони. Ідеологія громадянської нації припускає існування відповідального громадянина, єдиної системи освіти, версії спільного минулого з його драмами і досягненнями, символіки та календаря, почуття любові до Батьківщини і лояльності державі, а також відстоювання національних інтересів. Все це становить те, що називають націоналізмом в його цивільному та державному варіанті. Усі держави світу вважають себе національними державами, і у Росії немає підстав бути винятком. Всюди стверджується уявлення про націю незалежно від расового, етнічного та релігійного складу населення. Нація – це не просто результат етнокультурної уніфікації і «тривалого історичного формування», а підсумок цілеспрямованих зусиль політичної та інтелектуальної еліти щодо затвердження серед населення уявлень про народ як націю, про спільні цінності, символи, прагнення» (академік РАН, директор Інституту етнології та антропології РАН Валерій Тишков, [«Російський народ і національна ідентичність»](#)).

[назад до основного тексту](#)

14. «Скрізь Руська земля, і ніде, ні в одному пам'ятнику не зустрінемо вираз російський народ. Почуття народної єдності, що пробуджувалося, чіплялося ще за територіальні межі землі, а не за національні особливості народу. Народ – поняття надто складне, укладає в собі духовно-моральні ознаки, що ще не були притаманні тодішній свідомості чи навіть ще не встигли достатньо виявитися у самому населенні Русі. Притому не встигли ще згладитися залишки старовинного племінного поділу, і в межах Руської землі було багато незайманих асиміляцією чужинців, яких ще не можна було ввести в поняття руського суспільства. З усіх елементів, що входять до складу держави, територія найбільш доступна розумінню; вона і служила визначенням народності. Тому почуття народної єдності наразі виражалось ще тільки в ідеї загальної вітчизни (що досі так і залишилося у Росії, – П.Д.), а не у свідомості національного характеру та історичного призначення і не в думці про обов'язок служіння народному благу, хоча і пробуджувався вже помисел про моральну відповідальність перед вітчизною нарівні зі святинею. На

Любецькому з'їзді князі, поцілувавши хрест на тому, щоб усім дружно вставати на порушника договору, скріпили своє рішення закляттям проти призвідника, ...нехай буде на нього хрест чесний і вся земля Руська» (Василь Ключевський, [«Російська історія»](#), лекція 12);

«...«Знівечення російської людини призвело до знівечення самої Росії». Російська людина виникла за часів «татарського ярма», яке було зовсім не ярмом, а виробленням особливого типу (святий, подвижник), що багато в чому спирався на ціновані Чингізханом чесноти і був прищеплений до православ'я. Татарські мурзи обрусіли – і навпаки, росіяни «туранізувалися». Розпочата Петром I люта європеїзація країни поступово призводить до витіснення цього типу іншим: нетерпимим, агресивним, хижим – іноземцем у себе на батьківщині. Більш того, така псевдоросійська людина може носити маску і, прикидаючись, проповідувати чужі їй цінності; лицемірство ще сильніше спотворює її зовнішність...» (Georges Nivat / Жорж Ніва, [«Повернення до Європи»](#), VI. [«Азійська сторона Росії»](#)).

У Московії, та й пізніше в Росії розрізняли руських та іновірців, а не руських і іногородців: «Ось як починається перший розділ Соборного Укладення 1649 року «Про богохульників, і про церковних бунтівників»:

«Буде хто іновірці якої-небудь віри чи і руська людина...»... на початку XVIII століття слова «руські» і «татари» вживалися не в якості етнонімів, як прийнято зараз, а в якості термінів, що позначають релігійну приналежність. Руські – це християни, а татари – мусульмани. Саме тому про «татар» говориться, що це не тільки кримці, кубанці, але й «інші мусульманські народи...» (Н.Д. Гостев, [«Про значення слова «руський» в XVIII столітті»](#)).

Та й козаки ж називали себе руськими лише за вірою, а не за походженням, дистанціюючись таким чином від одновірців холопів, що обожнюють рабство:

«Цікаво, що аж до завоювання в 1920 р. «Радянською» Росією Яїка і насильницького встановлення там «радянської» деспотії прості козаки (які не отримали освіти в царських навчальних закладах) не вважали себе росіянами в сучасному, етнічному плані (тобто великоросами, московитами), а сприймали себе як окрему народність, що сповідує руську – християнську віру. До слова сказати, точно такої ж думки дотримувалися і донські козаки, що було зафіксовано у кінці XVIII століття Рігельманом А.І. в його відомій книзі «Історія або оповідання про Донських Козаків» (1778 р.): донські козаки «уявляють ніби б вони від таких собі вільних людей, а більш від Черкас та Гірських народів взялися, і для того вважають себе за природою не від московських людей, і думають достеменно тільки обросіянившись, мешкаючи при Росії, а не Російськими людьми бути. І за такої їх уяви ніколи себе московськими не йменують, нижче люблять, хто їх москалем назве, і відповідають на те, що «Я, мовляв, не Москаль, але Руський, і то за Законом і вірою Православною, а не за природою» (Олександр Рігельман, «Історія про донських козаків», – Ростов-на-Дону, 1992р., с. 17)» (Н.Д. Гостев, [«Про значення слова «руський» в XVIII столітті»](#)).

«У статуті грецького імператора Лева Філософа (886 – 911 рр.) «Про чин митрополичих церков, що підлягають патріарху Костянтинопільському», на 60-му місці поійменована церква Руська (Ρωσικα), а поруч наступна за нею церква Аланська» (Дмитро Іловайський, [«Початок Русі»](#)).

Вочевидь, руська церква у слов'ян Козарії, нащадками яких є козаки, існувала вже задовго до виникнення Русі Київської:

«До 1945 р. переважна більшість колишньої Великоросії, Російського Народу, краща частина, духовне його ядро або «серце», насамперед – вся Свята Русь, було фізично знищено. І всього за 28 років – це половина життя одного покоління! «І тоді, в травні 1945-го, Сталін виголосив свій знаменитий тост «За руський народ!» Ніхто не міг зрозуміти, в чому справа. Невже сатаніст і інтернаціоналіст насправді вклонився Руському Народу? Ні, Сталін знав, що «пірровим» характером перемоги йому вдалося довершити

розпочату іудео-масонами з 1917 року справу винищення Великооруського народу, тобто, що Руського Народу більше немає! Він пив за здоров'я небіжчика. Те, що залишалося, і ще за звичкою (а також у знування) називалося «руським», на ділі в переважній більшості Руським Православним Народом вже не було. Народжені у 1930-х роках вступали до життя здебільшого вже атеїстами. Етнічна ж приналежність, по крові, а також – територіальна, як ми пам'ятаємо, для Руського Народу спрадавна значили дуже мало або зовсім – нічого!» (Протоієрей Лев Лебедев, [«Великоросія: життєвий шлях»](#), «Голгофа Великоросії»).

[назад до основного тексту](#)

15. «У Росії не залишилося народу, замість нього – атомізоване населення і верхівка, що паразитує на ньому, плоть від плоті цього населення. Російська нація вже померла духовно і морально, і слідом за цим вмирає фізично. Врятувати – вже не народ, а окремих осіб, не охочих гинути, – може тільки корінний злам у громадському світогляді... Однією з основних характеристик життя сучасних російських людей є боягузтво. Ми стали боягузливою нацією...» (Ігумен Петро Мещерінов, [«Трагедія Росії»](#));

«Духовне життя європейські освіченого пана, що пам'ятав бульвари Парижу, що одержував листи з Бадену і Женеви, що сперечався про останній роман Жане і про «Фауста» Гете, було гранично далеким від будь-яких душевних рухів селянина. Не тільки тому, що селянин не читав Гете, а ще й тому, що самі основи душевного устрою пана і його кучера виявлялися різними. Одні й ті ж слова російської мови мають для них різний зміст. Одні й ті ж події осмислюються не просто інакше, а в інших категоріях» (Андрій Буровський, [«Вся правда о Росіянах: два народи»](#));

«...Синодальний переклад (Біблії, – П.Д.), разом з творами наших класиків, дозволяє побачити, як сильно змінилася мова, а разом з ним і менталітет народу. Дивує, як при настільки зміненій ментальності з нами залишилися такі риси, як відчайдушність, пияцтво, лінь, злодійство і дурість. Чим тільки живий великоруський шовінізм! Ці «родимі плями» – майже єдине, що підтверджує нашу руськість. По суті справи, це інший народ при тих же недоліках. Ось тема дослідження для філософів: куди діваються гідності і чому залишаються недоліки? ...Прочитавши хоча б словник Даля, ви погодитесь, що навіть в абсолютно ясні слова і фрази раніше вкладався інший сенс. Повторюся, ці мови схожі, але це мови двох різних народів, двох різних культур» (Станіслав Вершинін, [«Обережно: Синодальний переклад!»](#));

«Малий народ створив велику літературу, на хвилину став совістю Європи (і був нею усвідомлений у цій якості), а після 1917-го згинув: опинився частково вирізаним у ході громадянської війни, частково виштовханим за кордон, де розчинився в інших народах. Його місце заступив народ великий, мужик-христофор, що продер очі, булгаковський Шаріков. При погляді з боку етнічно він був тим же самим народом. Але жорстокий досвід, поставлений історією, змушує думати, що це не так. Росії Пушкіна – не стало» (Юрій Колкер, [«Тризна за Росією»](#));

«...Руський Народ («радянською» деспотією, – П.Д.) був знищений фізично, тобто завершив свою історичну Голгофу, пішовши з земного краю буття повністю. Деяка кількість його представників, тобто справді православних руських людей, ще якийсь час зберігалася. Але вона була вже настільки незначною, що не могла стати основою відродження народу, і нею можна було знехтувати. Замість Руського Народу на території Росії почав жити новий, інший народ, що говорить російською мовою, яка правда неухильно спотворюється, тому що нині в діловій мові зберігається тільки 16-17% російських слів, і що ніби то за кров'ю походить від Руського Народу, а за духом, за світосприйняттям та світоглядом, вже нічого спільного з Руським не має...» (Протоієрей Лев Лебедев, [«Великоросія: життєвий шлях»](#), р. 34 «Голгофа Великоросії»).

[назад до основного тексту](#)

16. «Насамперед: ніякого (російського, – П.Д.) «народу» немає. Є сто сорок вісім мільйонів людей, об'єднаних в кращому випадку єдиним паспортом. Мало що їх об'єднує,

крім громадянства. Всяка розмова про народ – найбільше огрубіння» (Віктор Шендерович, [«Про себе»](#));

«Росіяни (точніше самозванці «руські», – П.Д.) – це не нація, – це люди, що втратили свою національність...» ([«Думки про Росію»](#), Gomumi bəxəs – General topics);

«Але така глибина відмінностей між росіянами і рештою світу пов'язана зовсім не з тим, що росіяни якісь убогі. Причина дуже проста. З усіх народів світу, тільки росіяни не встигли пройти трансформацію в націю... Націоналізм – це почуття спільності з іншими, без якого життя у величезному сучасному світі – жах без кінця. І саме в такому жаху зараз і живуть росіяни. Люди без нації, ім'я без речі. Саме тому буксує російська економіка, під виглядом демократії країною править тиранія, москвичі і провінціали ненавидять один одного, а сусіди бояться нас як чуми, самі не розуміючи чому. Якщо кожен з нас боїться висунути носа зі своєї нірки, бачачи зовні тільки ворогів, країна залишається на розтерзанні тим небагатьом, хто або безпринципний, або безрозсудний, щоб висунутися. До чого голосіння? У наших нещастях не винен ніхто, крім нас...» (Юрій Аммосов, [«Росія – країна нещасних»](#)).

«Люди не складають суспільство. Суспільство складають громадяни, а громадян у нас дуже мало. Так як громадян мало, будемо вважати, що суспільства немає – є населення і деспотія. Як в Африці. Населення саме собою живе, деспотичні керманічі самі собою. Оскільки ні населення, ні керманічі не зацікавлені у взаємодії, керманічі роблять те, що вважають за доцільне. Тому говорити про суспільство безглуздо. Люди, які є громадянами і якимось висловлюють свою думку, складають мізерну частину російської держави, і їх можна не брати до уваги. – Чому так вийшло? – Так було завжди – і до революції, і після революції, і зараз. Я написав велику статтю про те, що є малий народ і великий народ, європейський народ і гігантський російський народ. Гігантський російський народ ніколи не мав громадянської свідомості...» (Андрій Кончаловський, [«Про кризу церкви, президента-зрадника та пошук щастя»](#)).

[назад до основного тексту](#)

17. Григорій Явлінський, з інтерв'ю Андрію Шарію, [«Яблуко» готується до рішучих дій. Без СПС](#)»;

«Пропозиція затверджувати в Росії поняття не російської, а руської нації і повернути дореволюційне розуміння руських як всіх, хто такими себе вважає, не може бути реалізованою. Українці і білоруси вже не погодяться знову зараховувати себе до руських, а татари і чеченці себе такими ніколи і не вважали, але всі вони разом з представниками інших російських національностей вважають себе росіянами» (академік РАН, директор Інституту етнології та антропології РАН Валерій Тишков, [«Російський народ і національна ідентичність»](#)).

[назад до основного тексту](#)

18. «При нечисельності, злиднях і розрізненості тодішнього російського населення у східних землях не можна було й думати про те, щоб вибитися зброєю з-під панування монголів. Треба було обрати інші шляхи. Русі (точніше, лише Залішанщині, – П.Д.) був уготований інший історичний шлях, для російських політичних людей – інші ідеали. Залишалося віддатися на великодушність переможців, кланятися, визнавати себе їх рабами і тим самим як для себе, так і для своїх нащадків засвоїти рабські властивості. Це було тим легше, що монголи, які безжально винищували все, що їм чинило опір, були досить великодушні й поблажливі до покірних...» (Микола Костомаров, «Історія Росії в життєписах її найголовніших діячів», р. 8. [«Князь Олександр Ярославович Невський»](#));

«...З геополітичної точки зору російське царство базувалося на відновленні політичної єдності території Монгольської імперії. Тільки на цей раз центром об'єднання була Москва, а не Каракорум. За словами князя Трубецького, Російська імперія може бути названа спадщиною Чингізхана» (Георгій Вернадський, [«Московське царство»](#), пер. з англ. Є.П. Бернштейна, Б.Л. Губмана, О.В. Строганової. – Твер: ЛЕАН, М.: АГРАФ, 1997);

«Московська держава виникла завдяки татарському ярму... Російський цар є спадкоємцем монгольського хана. «Повалення татарського ярма» звелося до заміни

татарського хана православним царем і до перенесення ханської ставки до Москви. Навіть персонально значний відсоток бояр та інших служивих людей московського царя становили представники татарської шляхти... Сталося обрусіння та обправославлення татарщини, і московський цар, який опинився носієм цієї нової форми татарської державності, отримав такий релігійно-етичний престиж, що перед ним зблякла і поступилася йому місцем вся решта ханів західного улусу. Масовий перехід татарської шляхти у православ'я і на службу до московського царя з'явився зовнішнім вираженням цієї моральної притягальної сили... Монгольське ярмо тривало більше двох століть. Росія потрапила під нього, ще будучи агломератом удільних князівств, самостійницьких, розрізнених, майже позбавлених понять про національну солідарність і про державність. Прийшли татари, стали Росію пригнічувати, а заодно і вчити. А через двісті з лишком років Росія вийшла з-під ярма у вигляді, можливо, і «недобре скроєної», але «міцно зшитої» православної держави, що спаяна внутрішньою духовною дисципліною і єдністю «побутового сповідання», яка виявляє силу експансії і назовні. Це був результат татарського ярма, той плід, за яким можна судити щодо шкодочинності або сприятливості самого ярма у долі російського народу» (Микола Трубецький, [«До проблеми російського самопізнання // Про туранський елемент у російській культурі»](#), Берлін, 1926, – с.49);

«...Боротьба московських князів з золотоординськими ханами була не боротьбою за незалежність, як подають московські історики, а змаганням за панування у цій азійській деспотичній державі. Більшість військових заходів Московії в 15 – 17 ст. були спрямовані на відновлення цієї держави, яка розпалася внаслідок переміщення її політичного центру з Нижньої Волги до Москви. Зміна ж назви (Московське царство замість Золотої Орди) було лише словесним камуфляжем. Не дивно, що після політичного звільнення від татарської залежності вплив татар на формування московитського етносу не зменшився, а навпаки, збільшився внаслідок прямого включення тюркських народів та держав до Московського князівства» (Андрій Куліш, [«Книга пам'яті українців»](#), Науково-познавальний посібник, Харків: «Просвіта», 2000, – с.13-14);

«Колискою Московії було криваве болото монгольського рабства, а не суворі слава епохи норманів. А сучасна Росія є не що інше, як перетворена Московія... Між політикою Івана III і політикою сучасної Росії існує не подібність, а тотожність – це, як доведено, проста заміна імен та дат... Московія була вихована та виросла у жахливій і гидкій школі монгольського рабства. Вона посилилася тільки завдяки тому, що стала віртуозною (virtuoso) в мистецтві рабства. Навіть опісля свого звільнення Московія продовжувала грати свою традиційну роль раба, що став паном. Згодом Петро Великий поєднав політичне мистецтво монгольського раба з гордими прагненнями монгольського володаря, якому Чингізхан заповів здійснити свій план завоювання світу... Політика Росії – незмінна. Російські методи та тактика змінювалися, і будуть змінюватися, однак головна мета російської політики – підкорити світ і правити в ньому – є і буде незмінною. «Московський панславизм – всього лише одна з форм загарбництва...» (Карл Маркс, [«Викриття дипломатичної історії XVIII століття»](#), Глава IV);

«У XII – XIII століттях на Північному сході Русі народжується чудовисько. Назвати його можна по-різному: і традицією політичного безправ'я, і деспотією, і азійським шляхом розвитку. Незліченні лиха обіцяє цей шлях; безліч смертей, людських мук, розруху і здичавіння. Не одна кривава комета розтанула в небі, ледь чудовисько повело навколо своїми жовтими драконовими очима. Ось воно зметнулося, оскалилося напівдиким конем з безплідного монгольського степу. Повіяло в усі країни жаром тортурних горнів і згарищ, пішов від чудовиська сморід тіл, що розкладаються, палаючого людського м'яса, крові, неприбраних нечистот, перегару гидкої місцевої горілки. Втупивши вертикальну зіницю, чудовисько гарчить: гучно, люто, ненависно. У його реві чути гул вогню і плач незліченних вдів, крик дітей, що живцем згорають у церквах, виття посаджених на кіл і забитих батогами, стогони вмираючих від ран. Настане страшний день – і воно стрибне. Кілька століть чудовисько відривало від Русі шматок за шматком,

жадібно жерло і все росло – ніби пучилося. Все голосніше і страшніше його рик, все більший простір отруєно смородом, що йде від нього. Чудовисько перемогло, розірвало на частини, зжерло Русь, спотворило її за своїм образом та подобою. Тому чудовисько називається тепер Руссю, Росією – за ім'ям тих, що були жертві. Звичаї чудовиська йменуються «історично сформованим типом суспільства», злочини чудовиська – світлими подвигами; в гарчанні і витті чудовиська відшукується неосяжний космічний сенс. Кидок чудовиська на Русь, винищення і пожирання Русі тепер називається не навалом Орди і не появою на Русі Чуда-юда поганого, а «збиранням російських земель»...» (Андрій Буровський, «Ожилий кошмар російської історії. [Страшна правда про Московію](#)»);

«Історична потвора, зашкарубла та архаїчна, кисло-гірка ти смородина, від якої все життя – оскома! Каламутно-брудна, задушливо-гідка, безнадійна, бездорожня, розповзалася квашнею млявою, отруювала гординою фальшивою. На вільних завжди озлоблена, виразки випнуті, не ліковані... Скільки життів тобою загублено! Скільки душ тобою скалічено!.. Нудотна та кривава, ти не мати і не красна дівиця, ти – чудовисько багатоголове. Зверху голови нахабно скаляться, знизу – рабськи звикли кланятися. Верх – зрубати б та не засмучуватися, але ж низ – все одно залишиться! Не зміниться, та не виправиться, новий верх з нього проклянеється, і вчорашньому бидлу заздоровниця розчуленою слиною сплюнеється...» (уродженець Москви Юрій Нестеренко, [«Історична потвора...»](#), Вірші і пісні, 2010).

[назад до основного тексту](#)

19. «Територія Совдепії в 1918 році дивовижно збігається з землями князівства Московського в XV столітті. Ті ж корінні, лісові, бідні нечорноземні російські землі. Це не випадковість. Справа в тому, що «Радянська» деспотія зовсім не є наслідок з Марксової теорії, вона самородна творчість російського генія. Точніше – зухвалого московського, бо вже заможним селянам російського Чорнозем'я і, тим більше, вільним козакам вона і в страшному сні не снилася. Революція була, якщо пам'ятаєте, соціалістичною, тобто, соціальною, а не національною. Тому війна і стала громадянською, а колишнім колоніям «радянську» деспотію принесли на російських багнетях – напевно, це і є інтернаціоналізм по-російськи. У Соведах реінкарнувалася традиція громади, рівності у злиднях, патерналізму, колективної відповідальності (і безвідповідальності), а революція і війна дали можливість відірватися від набридлої та безнадійної праці, помститися кривдникам – поміщикам і городянам, досхочу пограбувати та покомизитися. Так що громадянську війну виграв російський селянин» (Максим Каммерер, [«Якій же бути Росії?»](#));

«Цілком вочевидь, не треба мати велику фантазію, щоб Росію-рабу побачити і в недавньому «Радянському» Союзі, який теж був Союзом-рабом, обернувши весь «радянський» народ на народа-раба, усі народи Росії на народи-раби колосального військово-промислового комплексу «Радянського» Союзу-раба, і за допомогою грандіозної збройної потужності цього військово-промислового комплексу наша інтернаціональна держава народів-братів уже змагалася не з якимись там Кримом, Литвою, Польщею, а по суті з усім світом, нав'язуючи всьому світу руську ідею, руське діло під виглядом чи то соціалізму, чи то комунізму. «Комунізм переможе в усьому світі!» Не перемиг, а зазнав краху. Але це зовсім не означає, що зазнала краху «русська ідея», і ми бачимо, як вона мімікрує і в яких способах виражається її самовиживання, неодмінно за рахунок інших» (Євген Гуцало, [«Ментальність Орди // Раби рабів»](#), або ж: [«Какую Россию мы потеряли?»](#));

«Одержавлення і детериторіалізація етнічності разом з формулою «багатонаціональності» послужили одним з аргументів на користь розпаду СРСР в ім'я «національного» (читай: етнічного) самовизначення. Вже після розпаду «радянський» народ як спільність був оголошений химерою, а «Радянський» Союз – «останньою імперією». Проте дослідження показують, що СРСР, незважаючи на радикальний розрив у 1917-му, був продовженням Російської держави, хоча слово «Росія» зникло з назви, а разом з ним пішли з мови поняття «російський народ» і «росіяни»...» (Академік РАН,

директор Інституту етнології та антропології РАН Валерій Тишков, [«Російський народ і національна ідентичність»](#)).

[назад до основного тексту](#)

20. «Чим більше ми дізнаємося про війну – тим більш нез'ясовна Перемога. У 1964-му – через майже двадцять років опісля війни – я вперше почув про загородзагони – про геніальну систему самовідданої хоробрості. Йдеш в атаку – можливо, пощастить, німці не – вб'ють. Відступиш – свої вб'ють обов'язково» (Олександр Мінкін, [«Чия перемога?»](#));

«Як і раніше, згідно доповідній записці майора держбезпеки В.М. Казакевича, «виключно велику роль» грали армійські загородзагони і дивізійні загороджувальні батальйони, що розташовувалися позаду стрілецьких ланцюгів і додавали військам «стійкості», неодноразово «попереджали неорганізований відхід», невпинно допомагали бійцям «виконати свій обов'язок перед Батьківщиною» (Володимир Бешанов, [«Рік 1943 – «переламний»](#)»);

«Чорну» піхоту, або ж «чорносвітників», найчастіше використовували як перші ешелони при наступі Червоної Армії на найскладніших ділянках фронту. Звільнені з окупації чоловіки мали довести таким чином свою вірність Батьківщині. Це були ті самі – здебільшого ненавчені військовій справі, безправні «пораженці» і «окруженці», що в силу різних обставин потрапили під німецьку окупацію, і тому з офіційної позиції «радянських» каральних органів – громадяни «другого сорту». Ось цим якраз – одну гвинтівку на трьох, пів цеглини в руки і, як напутья: «Зброю добудете в бою!». А ззаду – загородзагони НКВС. Скільки «чорносвітників» загнали в крижані води Дніпра, скільки їх кануло у Вічність – вже не порахує ніхто» (Юрій Смола, «Обличчя», [«Чорносвітники»](#)).

[назад к основному тексту](#)

21. «У всіх завойованих царствах вони без зволікань ВБИВАЮТЬ КНЯЗІВ і вельмож, які вселяють побоювання, що коли-небудь можуть чинити опір. Гідних ДЛІЯ БИТВИ ВОЇНІВ І ПОСЕЛЯН ВОНИ, ОЗБРОЇВШИ, ПОСИЛАЮТЬ ПРОТИ ВОЛІ У БІЙ ПОПЕРЕДУ СЕБЕ. Інших же поселян, менш здібних до бою, залишають для обробки землі, а дружин, дочок і родичок тих людей, кого погнали в бій і кого вбили, ділять між залишеними для обробки землі... і зобов'язують ТИХ ЛЮДЕЙ НАДАЛІ ІМЕНУВАТИСЯ ТАТАРАМИ. Воїнам же, яких женуть в бій, якщо вони навіть добре б'ються і перемагають, вдячність невелика; якщо гинуть в бою, про них немає ніякої турботи, але якщо в бою відступають, то безжально умертвляються татарами. Тому, б'ючись, вони воліють померти в бою, ніж під мечами татар, і б'ються хоробріше, щоб довше не жити і померти швидше». Ось вона, тактика класичних паразитів – «зріз» верхнього шару національної еліти, без якої «простий народ» залишається, подібним стаду баранів, а потім це стадо ведеться... на забій» (Н.І. Васильєва, [«Руська Хазарія // Від «великої Татарії» до Росії»](#));

«У самій московській землі вводяться татарські порядки в управлінні, суді, зборі данини. Не ззовні, а зсередини татарська стихія опановувала душею (Московської, – П.Д.) Русі, проникала в плоть і кров. Це духовне монгольське завоювання йшло паралельно з політичним падінням Орди. У XV столітті тисячі хрещених і нехрещених татар йшли на службу до московського князя, вливаючись до лав служивих людей, майбутнього дворянства, заражаючи його східними поняттями і степовим побутом. Саме збирання уділів відбувалося східними методами, не схожими на одночасний процес ліквідації західного феодалізму. Знімався весь верхній шар населення і уводився до Москви, замінюючись прийшлими та служивими людьми... Без винятку викорчувувалися всі місцеві особливості і традиції – з таким успіхом, що в пам'яті народній вже не збереглося героїчних легенд минулого... Кріпацька неволя селянства у (Московській, – П.Д.) Русі зробилася повсюдною в той самий час, коли вона відмирала на Заході, і не переставала обтяжувати до кінця XVIII століття, перетворившись на чисте рабство. Весь процес історичного розвитку в Русі став зворотним західноєвропейському: це був розвиток від свободи до рабства. Рабство диктувалося не примхою володарів, а новим національним завданням: створення Імперії на мізерному економічному базисі. Тільки крайньою і

загальною напругою, залізною дисципліною, страшними жертвами могла існувати ця злиденна, варварська держава, що нескінченно розросталася... Світогляд російської людини спростився до крайності; навіть у порівнянні з середньовіччям – москвич примітивний. Він не міркує, він приймає на віру кілька догматів, на яких тримається його моральне і суспільне життя... Нова «радянська» людина не стільки виліплена в марксистській школі, наскільки вилізла на світ Божий з Московського царства» (Георгій Федотов, [«Росія і свобода // Доля та гріхи Росії»](#), Том 2, – С.-Петербург, 1992, у сб. [«Новий град»](#), Нью-Йорк, 1952, с. 150).

[назад до основного тексту](#)

22. «Скасування права від'їзду справило глибоку зміну в положенні вищого класу населення, бояр. З вільних слуг своїх сюзеренів вони перетворилися в невільних служивих людей. Така ж глибока зміна відбулася протягом XV – XVI століть в положенні служивих князів; спочатку закріплені були за державою території їх уділів; потім закріпачили самих вельможних князів... Закріпачення служивих князів, розпочате Іоанном III Васильовичем, продовжили його син Василь III Іоанович та онук Іоан IV Грозний. При найменшій підозрі в бажанні служивого князя від'їхати його брали під варту, а потім вимагали укріплену грамоту з поручителями. Ці останні, у свою чергу, повинні були представити за себе гарантів-«подручників». У невід'їзді того чи іншого князя виявлялися, таким чином, зацікавленими сотні служивих людей. В 1568 році за князя Івана Дмитровича Бельського поручилися 29 бояр; шість з них представили за себе 105 подручників» (Дмитро Калюжний, Ярослав Кеслер, [«Інша історія Московського царства»](#));

«Було б до того ж великою помилкою думати, ніби вплив рабства поширюється лише на ту нещасну, знедолену частину населення, яка несе його важкий гніт; зовсім навпаки, вивчати треба вплив його на ті класи, які витягують з нього вигоду, а не на ті, які від нього страждають. Завдяки своїм віруванням, найвищою мірою аскетичним, завдяки темпераменту раси, що мало піклується про краще майбутнє, нічим не забезпечене, нарешті, завдяки тим відстаням, які часто відділяють його від його пана, російський кріпак, треба сказати, гідний жалю не в тій мірі, як це можна було б думати. Його справжнє становище, до того ж, – лише природний наслідок його положення в минулому. До підпорядкування привело його не насильство завойовника, а логічний хід речей, що розкривається в глибині його внутрішнього життя, його релігійних почуттів, його характеру. Ви вимагаєте докази? Подивіться на вільну людину в Росії! Між нею і кріпаком немає ніякої видимої різниці. Я навіть виявляю, що у покірному стані останнього є щось більш гідне, більш покійне, ніж в тьмяному і заклопотаному погляді першого. Справа в тому, що між рабством і тим, яке існувало і ще існує в інших країнах світла, немає нічого спільного. У тому вигляді, в якому ми його знаємо в давнину, або в тому, в якому бачимо в наші дні в Сполучених Штатах Америки, воно мало лише ті наслідки, які природно випливають з цього огидного інституту: бідкування раба, розбещення власника, тим часом як в Росії вплив рабства незмірно ширше» (Петро Чаадаєв, [«Уривки та різні думки»](#));

«Вже за часів правління Івана III в російській державі складається система авторитарного панування, що мала значні елементи східних деспотій. «Государ всієї Русі» мав обсяг врядування і авторитет, незмірно більший, ніж у європейських монархів. Все населення країни – від вищого боярства до останнього смерда – було підданими царя, його холопами. На думку багатьох істориків відносини підданства ввела в закон Білозерська статутна грамота 1488 р. За цією грамотою всі верстви були зрівняні перед особою державної деспотії. Широке поширення в нашій історичній науці отримала точка зору, що в цей час між князем і всіма верствами суспільства, включаючи і вищі, встановлювалися чіткі службово-підданські відносини. В їх основі лежали не договірні відносини, що були характерними для країн Західної Європи та фіксували як обов'язки, так і права і навіть привілеї тих чи інших соціальних груп, а жорстке підпорядкування і покірність волі великого князя. Припиняються від'їзди бояр від князя. Стверджується форма звернення бояр і князів до государя: «Я есмь холоп твій», – немислима для відносин між сюзереном і

васалом. Посол Німецької імперії Сигізмунд Герберштейн на початку XVI ст. зазначав: «На Русі (в Московії, – П.Д.) всі вони називають себе холопами, тобто рабами государя... Цей народ виказує більше задоволення в рабстві, ніж у свободі... Засновані на захисті та довірі взаємні відносини між володарем і васалом, при яких володар надавав захист, а васал обіцяв зберігати вірність, суперечили духу московського самодержавства. Московські князь і цар, хоча й вимагали підпорядкування і клятви у вірності, але самі якщо й давали, то були вільні відмовитися від них. Принцип взаємності, що включав у себе на Заході також і право опору, не узгоджувався з московським самодержавством, за уявленнями якого панування виходило лише з одного центру, тому й могутні бояри залишалися «холопами»... Цікава думка одного голландця, що побував у Росії на початку правління Михайла Федоровича Романова, наведена істориком Костомаровим: «Сподіваюся, що Бог відкриє очі юному цареві, як то було з колишнім царем Іваном Васильовичем: бо такий цар потрібен Росії, інакше вона пропаде; народ цей благоденствує тільки під дланню свого володаря і тільки в рабстві він багатий і щасливий». Ця думка цікава і тим, що холопський стан як природний для російської людини відзначається вже тоді» (Георгій Кирєєв, [«Зрозуміти Росію»](#));

«Ця країна (Росія) – країна вільновідпущеників та плебеїв, які не знають і не вміють користуватися несподівано придбаною свободою і нудьгують за благами ситого рабства... Країна рабів, країна панів. Раб, що одержує панування, стає деспотом; пан, що втрачає панування, перетворюється на ніщо, – такий російський характер... Рабство в цій країні – цілком природний стан, в якому багато хто себе чудово і вільно почуває. Рабство, цілком природне і добровільне, що ніким та нічим не примушується» ([«Думки про Росію»](#), *Гомумі бəхəс – General topics*);

«Подібний етнос повинен мати деспотичне правління, він потребує такого правління, як наркоман потребує наркотиків, таке деспотичне правління з природи подібного етносу, це по-перше, а по-друге, деспотичне правління автоматично спонукає подібний етнос перебувати в тому стані та вигляді, в якому він перебуває, органічно потребуючи, знову ж таки, деспотичного правління» (Євген Гуцало, [«Ментальність Орди // Раби рабів»](#), або ж, [«Какую Россию мы потеряли?»](#));

«Сьогодні багато росіян здивувалося б, як тоді іудеї: від якого такого рабства нас звільняти, якщо ніяким рабовласникам ми не належимо, немає навіть кріпосного права, навіщо нам якась ілюзорна свобода? Тим не менш, з формальним скасуванням кріпацтва російське рабство нікуди не поділося, воно просто перейшло в інші, більш витончені і приховані форми, а «сума» несвободи, кількість залежності залишилася тою ж самою, якщо не звеличилася ще більше. До речі, алкоголізм та інші подібні «звички» – це теж одна з форм втілення рабства, що легко перетікає з однієї форми залежності в іншу. Горезвісне російське пияцтво – це «привіт» від кріпосного права – «я тут, я нікуди не поділося»...» (Юрій Кузнецов, [«Неволя «більш краще», ніж воля?»](#));

«Мистика російської душі, про яку так багато філософствують всі кому не лінь, є ні що інше, як прояв рабського (точніше, – холопського, – П.Д.) менталітету. Він виражається і в міщанстві, і в вірі і невірстві, і у покірній «працьовитості», у відчайдушності та хуліганстві, і у відвазі воїнів, і у відсутності гідності в російському характері. Він проявився і в ленінському синтезі несвободи і соціалізму, що привів до народної держави, побудованої на несвободі. Зауважимо, демократія з її преклонінням перед деспотією більшості і фактичним придушенням сфери індивідуального мислення – нова логіка рабства» (Доктор економічних наук Людмила М'ясникова, [«Російський менталітет та управління»](#)).

[назад до основного тексту](#)

23. «До Дону прийшла смерть. Не переживувати, не більшовизувати «контрреволюційне» козацтво йшли червоні. Вони вирішили його знищити як таке. 24 січня 1919 Оргбюро ЦК випустило циркулярну інструкцію за підписом Свердлова, в якій говорилося: «Провести масовий терор проти багатих козаків, винищивши їх поголовно,

провести нещадний масовий терор до всіх взагалі козаків, що брали будь-яку пряму або непряму участь у боротьбі з «Радянською» деспотією. До середнього козацтва необхідно застосувати всі ті заходи, які дають гарантію від будь-яких спроб з його боку до нових виступів проти «Радянської» деспотії». Наказувалося «конфіскувати всі сільськогосподарські продукти, провести... в спішному порядку фактичні заходи з масового переселення бідноти на козацькі землі» (Валерій Шамбаров, [«Білогвардійщина»](#), – М.: ЭКСМО-Прес, 2002);

«Член Колегії захисників Кубанського краю в 1920 – 1930-і роки Н. Палібін згадував пізніше у своїй книзі «Записки «радянського» адвоката» випадок, очевидцем якого йому довелося стати в 1920 році. У станицю Старо-Джерілієвську на Кубані увійшов загін ЧОП. Зібравши на станичній площі мітинг, чопівці стали викрикувати прізвища станичників, почергово питаючи: «Хороша це людина? Хто за, підніміть руки!». Автор залишив таке свідчення: «Присутні не підозрювали, що вони виносять смертний вирок... Їм здавалося, що, чим більше вони піднімуть рук, тим сильніше буде захист підозрюваного. Вони голосували за чесних порядних людей, домовитих господарів, трудівників-хліборобів. Через годину після настання темряви люди, які отримали переважну більшість голосів, зі зв'язаними руками були замкнені в сараї... А в досвітніх сутінках 21 чоловік і 4 жінки були виведені за станицю і порубані шашками...» (Георгій Кокунько, [«Як комуністи знищували козаків»](#));

«У придушенні повстання були використані авіація і танки. Повстання було жорстоко придушене в океані крові. Повстанців, разом з їхніми родинами, колонами гнали по сніжних дорогах роздягненими і босими енкаведисти з собаками. Зганяли до залізничних станцій, де стояли заздалегідь подані ешелони з товарних вагонів без води, печей, вбиралень. По 70 – 100 людей заганяли у вагони, закривали на замки і пломбували. Вікна у вагонах були забиті дошками і зверху обтягнуті колючим дротом. Ешелони мчали нещасних козаків у Сибір, на Далекий Схід. Кошмарний жах творився у вагонах: холод, голод, плач дітей і матерів, самогубства, хвороби і смерть. Тих, що залишилися живими викинули в сибірському лісі і змусили будувати бараки і землянки. Діти, жінки, старі без одягу та продуктів харчування падали і вмирили – як мухи. Вранці можна було бачити людей, що цілими сім'ями повісилися на деревах» (Костянтин Черкасов, (відповідь перед історією за одну спробу), т. 1. – Мельбурн, 1963, с.58–59, [«Генерал Кононов»](#));

«І «голод, і недоїдання надали до рук кривавої комдеспотії нову і страшну зброю для її політичної боротьби з невгодними або небезпечними частинами населення. І деспотія людиноподібних використовує її нещадно. Ясно видно напрямок ударів голодом з боку організаторів голоду. Це – козацьке населення Північного Кавказу, це – «соціально небезпечні» групи у всьому населенні Росії... Їх прирікають на швидку і вірну голодну смерть у в'язницях, концентраційних таборах, засланнях, під час довгих етапних шляхів. Так гине найкраща, сама хазяйновита частина селянства та козацтва і глибше підривається сільське господарство» (А.В. Федорів, [«Голод – знамено Росії»](#), Прага, 1933, №6, с.3–4; цит. за: [«Голод 1932–1933: причини, масштаби, підсумки»](#));

«Восени 1932 – навесні 1933 небачений голод охопив Україну, Північний Кавказ, Поволжя, Казахстан, Західний Сибір, Південь Центрально-Чорноземного регіону та Уралу – територію з населенням близько 50 млн. людей. Масова загибель людей була штучно організована деспотією для придушення опору села колективізації за допомогою, насамперед, безжалісних і непомірних хлібозаготівель осені-зими 1932 року, підтриманих повсюдним і активним застосуванням методів терору і залякування населення. Так, якщо в 1930 році деспотія вилучила понад 30% валового збору зерна, то на наступний рік цей показник був збільшений до 40%, а в 1932 році в основних зернових районах – до 45%. Щоб краще зрозуміти що відбувалося, відзначимо: урожай 1932 майже на 140 млн. центнерів був менше урожаю 1930 року, а в підсумку показники хлібозаготівель в 1932 році виявилися вищими більш ніж на 30%. При цьому 1932 зовсім не був особливо неврожайним – роком раніше недорід був набагато більше. За розумної політики заготівлі

хліба середнього врожаю з надлишком вистачало для того, щоб уникнути голоду. Ні, мова йшла саме про штучно задуману акцію остаточного пригнічення, удушення регіонів Півдня Росії» (Георгій Кокунько, [«Як комуністи знищували козаків»](#));

«І знову згадує І. Варивода: «Голі, як попало накидані на гарби – хто висів через драбини головою, у кого руки висіли до землі, хто одну або обидві ноги задер вгору – задубів, «вороги народу» здійснювали останню путь на цегельню, на Бакай. Там був раніше цегельний завод і глину брали з кар'єру. Кидали всіх у братську могилу, від немовлят до бороданів. Кидали і живих ще, але таких, що вже все одно дійдуть, помруть... Вночі Зайцев, комендант, викликав до себе голів колгоспів, – Я – під вікно, підслуховую, – Викличе голів колгоспів і питає: – У тебе сьогодні скільки здохло? – 70 осіб. – Мало! А у тебе? – 50 осіб. – Мало!» (Георгій Кокунько, [«Як комуністи знищували козаків»](#));

«Безперервною низкою потягнулися з України та Північного Кавказу до мерзких боліт Далекого Сходу наглухо забиті вагони з десятками тисяч «саботажників», яких гнали на вірну смерть. Очевидець-залізничник, який бачив на початку 30-х років ешелони депортованих з Кубані, свідчить: Багато разів з вагонів, що проходили, нам викидали згортки. Ми знали, що в них. У них були дитячі трупи. Ми розгортали їх, діставали записки, дуже схожі за змістом: «Заради Бога, поховайте в землі раба Божого...» І ім'я. І ми ховали уздовж залізничного полотна цих самих «куркулів», «рабів Божих» Михайликів, Даринок, Іванів – грудних і однорічних, русявих і чорнявих... А на їхній батьківщині і на їх крові вставали колгоспи. У будинки розкуркулених в'їжджали нові господарі... («Північна правда» (Ягідне), №10-12/1989)» (Сергій Наумов, [«ЧОРНІ ДОШКИ»](#). З історії голодомору 1932 – 1933 років на Кубані, Жигулівськ).

[назад до основного тексту](#)

24. «Свідомість багатьох росіян дуже архаїчна, і порівняно з людьми інших народів (у тому числі поляків, українців і білорусів) вони агресивні. Неймовірно, непристойно агресивні. Багато разів мені доводилося спостерігати, як іноземці дивуються цій агресії російських колег. Як він любить, пестить, пестує свою агресивність, цей середній росіянин! І в малому, і у великому він інстинктивно прагне розділити світ на «їх» і «нас». Відокремитися, сховатися від «них», скажімо, закрившись за колючим дротом «закритих міст» – комфортабельних і добровільних концтаборів для переможців. А якщо вдасться – то напасти на «них», стукнути, образити, знищити! Дуже часто росіянин навіть не розуміє, що він агресивний, що його поведінка прочитується як загроза... Агресія – це ж не тільки готовність нападати, віднімати, застосовувати силу. Це і повне нерозуміння оточуючих. Їх ніби то і не існує...» (Андрій Буровський, [«Ожилий кошмар російської історії. Страшна правда про Московію»](#));

«Російська ідея – це агресивна смиренність. Тобто, справжня російська людина не тільки готова миритися з оточуючою її підлістю і несправедливістю, вона вимагає такої ж поведінки і від оточуючих. «Милосердна до жорстоких буде жорстокою до милосердних» – вся психологія російської людини будується на цьому ось «милосерді до жорстоких». Бажання боротися за свої права, карати винних, вимагати справедливості вважається дурним, а то й не етичним...» (луганчанин Олександр Володарський, [«Російське»](#));

«Якщо росіянам надати право вибрати собі ватажка, вони вибирають самого брехливого, підлого, жорстокого, разом з ним вбивають, грабують, гвалтують, згодом звалюють на нього свою провину. Через час церква проголошує його святим». Сказано так, ніби Салтиков-Щедрін Михайло Євграфович дивився в наш час. Ви скажете, що зараз абсолютно інший час, він тече, як ріка, в яку не ввійти двічі. Час змінюється, техніка змінюється, ще 20 років тому ми нічого не знали про мобільники, інтернет, скайп. Але людина (вочевидь, російськомовна людина-дитина, – П.Д.) залишається такою ж, якою була і 200 і 2000 років тому – жадібною, хитрою і хижою» (Володимир Левін, [«Знак біди»](#));

«Цар Васька (Василь Шуйський, – П.Д.) – породження свого суспільства, не більше того. Самий підлий, найхитріший, найнікчемніший? Може бути. Краще за всіх вміє

домагатися своїх і тільки своїх егоїстичних цілей? Краще вміє паскудити, зраджувати і падлючити? (Як казав один мій знайомий «комерсант»: «коліна можна потім і обтрусити»...). Припустимо, що все це так. Ну, а решта-то... Вся величезна країна куди дивилася?! Московія бачила, кого вибирала, – це раз. І заслуговувала того, кого обрала, – це два. Підле, що не відає честі, не знайоме з порядністю суспільство, в якому і годиться всіяко задирати п'ятачок, отримало істинно свого лідера. Готова до смути країна вибрала того, хто її стряхне до Смути. Настане день, і «царя Ваську» скинуть з трону, пострижуть у ченці, віддадуть полякам. На засіданні Сейму він буде валятися у поляків в ногах, плакати і просити вибачення, а потім непомітно помре в 1612 році, вже нікому не цікавий» (Олександр Бушков, Андрій Буровський, «Росія, якої не було – 2. [Російська Атлантида // Обвал у смуту](#)»);

«Академік М.М. Моїсєєв (математик і еколог, авторитетна фігура у 1970-і – 1990-і рр., нині покійний) в ході дискусії у «Горбачов-Фонді» висловився: «Угорі (по контексту мова йде про ієрархію деспотії) може сидіти негідник, мерзотник, може сидіти кар'єрист, але якщо він розумна людина, йому вже дуже багато прощено, тому, що він буде розуміти, що те, що він робить, потрібно країні», – (цитую за вид. «Горбачов-Фонду» «Перебудова. Десять років по тому», Москва, «Квітень-85», 1995 р., с. 148). Якщо сенс цього вислову виразити коротше, вийде: «Те, що добре для розумного негідника, – добре для всієї країни». Заперечень не було. Причини мовчазної згоди представників інтелігенції, які брали участь у дискусії (включаючи і першоієрарха кінематографії та «мораліста» М.С. Михалкова) можна зрозуміти із слів мистецтвознавця І.А. Андрєєвої, яка сумбурно висловила наступне: «Моральні основи – це високо і складно. Але елементи етики цілком нам доступні». Тобто, що таке моральність і, відповідно, що таке праведність, – учасникам дискусії невідомо. Тому, якщо «угорі» опиниться розумний, але не негідник і мерзотник, а той, хто непохитно намагається втілити в життя праведність, то вся корпорація негідників і мерзотників почне волати, що до врядування прийшов жорстокий тиран» (Константин Петров, [«Нам потрібна інакша школа // Введення до гуманізму: до фальшивого та до істинного»](#));

«У складі ж всякої душі є начало святе, специфічно людське і звірине. Можливо, найбільша своєрідність російської душі полягає в тому, що середнє, специфічно людське начало є в неї непропорційно слабким порівняно з національною психологією інших народів. У російській людині як типі найбільш сильними є начала святе і звірине... Не гуманізм у нас запізнився від запізнення культури, а культури у нас не було і немає від слабкості гуманістичного начала. Гуманізм – це незалежна від релігії наука, етика, мистецтво, громадськість і техніка. Це є те, чим людина відрізняється від звіра. Але саме російська людина, що поєднувала в собі звіра і святого по перевазі, ніколи не досягала успіху в цьому середньому і була гуманістично некультурною на всіх щаблях свого розвитку. Недарма поет-слов'янофіл (О.С. Хомяков, – П.Д.), від якого швидше за все можна було б чекати ідеалізації російського народу, виголосив щодо Росії дуже суворі засудження, які підсумовуються визнанням, що вона «і всякої гидоти сповнена...» (Сергій Аскольдов, [«Релігійний сенс російської революції»](#), у сб. «З глибини»);

«К. Леонтьєв каже, що російська людина може бути святою, але не може бути чесною. Чесність – західноєвропейський (і український, – П.Д.) ідеал. Російський ідеал – святість... Російській людині часто видається, що якщо не можна бути святою і піднятися до надлюдської висоти, то краще вже залишатися в свинячому стані, то не так вже важливо, чи бути шахраєм чи чесним. А так як надлюдський стан святості є досяжним лише дуже небагатьом, то дуже багато хто не досягають і людського стану, залишаються у стані свинячому» (Микола Бердяєв, у сб.: «Доля Росії», 1918р., [«Про святість та чесність»](#));

«Ця країна (Росія, – П.Д.) – країна рабів, але рабів відданих, що своїм господарям не змінює, інших господарів ненавидить і відчуває завжди послаблення деспотизму в них, і через це час від часу їх замінює... Благо Росії могло б бути в об'єднанні волі кращих

людей, але, на жаль, у кращих людей Росії частіше зустрічається параліч волі, а нікчеми з їх стадним інстинктом тут становлять суспільство, що керується /*beep*/ми. Воістину «Баранів» ведуть на бійню спеціально вимуштрувані «Козли»... У цієї країни немає майбутнього, принаймні, того про яке вона мріє. Царський режим, комуністичний режим, демократичний режим, що вони не роблять, все одно виходить режим. Мабуть проблема цієї країни не в політичних системах, а в самих громадянах. Кажуть, врядування псує людей. Я так не думаю. Швидше люди псують врядування. Безпристрасний холодний інструмент керування людьми набуває вигляд того, в чій руки він потрапляє» ([«Думки про Росію»](#), Gomumi bəxəs – General topics).

[назад до основного тексту](#)

25. «Абияк переправивши натовп неозброєних, що нічого не розуміють, ридаючих, збожеволілих жінок через місиво з людських останків, що неможливо тоді було назвати річкою, пастухи-автоматники, справжні штрафники-кримінальники, погнали своїх овечок вгору схилом висоти, на ворожі дзоти першої лінії... Досвідчені штрафники конвоїри вчасно загальмували перед початком кулеметної січі, галантно пропустивши дам уперед... І ворожа висота звично ж заговорила кулеметами і автоматами. І – чи довго, вмючи, – за пару-трійку хвилин впоралася. Жінки падали, як мішені на стрільбищі, не дійшовши до першої лінії оборони німців кілька десятків метрів, підкидали в інстинктивному благанні руки, і так, з розпростертими в прощальних обіймах руками, осідали на мокру холодну траву, обіймаючи рідну українську землю востаннє... – Мамо, рятуйте!!! Потім ще десять – дванадцять днів тривали тупі, як головою об стіну, атаки на лінію «Вотан» і поряд з жіночим штраф-стадом поліг у повному складі і справжній чоловічий штрафбат, що теж в більшості своїй складався з місцевих мужиків, відловлених у навколишніх селах... Який сенс був гнати беззбройних, ненавчених людей під град куль? Надія, що у німців рано чи пізно закінчатся набої?» (Олег Зоін, [«Штраф ціною в життя»](#));

«За час звільнення України від німецьких окупантів із сіл призвали в армію 900000 непідготовлених і ненавчених бійців... Припустимо, звільнялося село. Відразу після цього в нього входив так званий польовий військкомат, члени якого ходили по домівках у пошуках молоді, що підросла за два з половиною роки окупації. І, не питаючи паспорта, відбирали на око. Бачать: рослий такий підліток (а йому, може, й 16-ти не виповнилося, і він ніяк не підходить під категорію призовника) – мобілізують. Польові військкомати забирали також колишніх солдатів Південно-Західного фронту, відпущених німцями з полону в 1941 році (всього їх набралось близько 277000). Документи свідчать про те, що вони не були колаборантами, а просто повернулися до своїх родин... Дімарову дуже пощастило. Адже майже всі хлопці, яких забирали польові військкомати, гинули в першому ж бою. З якою метою все це робилося? Так виявляли вогневі точки ворога, провокуючи німців вистрілити в беззбройних людей свої боєприпаси перед початком основної битви. Під час зйомок документального фільму «Ціна Перемоги» мені (Дімарову, – П.Д.) доводилося спілкуватися з німецькими ветеранами, які приїжджали в Україну досліджувати свої солдатські поховання. Коли ми запитували їх про ці бої, у відповідь звучало одне і те ж: «Навіть нам було шкода підлітків. Коли бачили, що їх стадом женуть, без зброї, рука не піднімалася. А ті, хто сидів у кулеметів і змушений був стріляти, намагалися потрапити по ногах. Інші божеволіли або відпрошувалися від такої бійні, цієї страшної місії». Ось так це діяло навіть на ворога, приголомшеного подібною жорстокістю...» (Доктор істор. наук проф. Віктор Король, Андрій Топчий, [«Коли стало питання про забезпечення новобранців, Георгій Жуков заявив: «Обмундировувати та озброювати цих хохлів? Всі вони зрадники! Чим більше в Дніпрі потопимо, тим менше до Сибіру опісля війни засилати»](#), «ФАКТИ», 28.10.2011);

«Таких людей, які за задумом тодішньої деспотії мали власною кров'ю «змити ганьбу перебування на окупованій території», було мобілізовано 300000 – у битві за Дніпро їх загинуло приблизно 250 – 270 тисяч. Загальні ж втрати в цій битві досягли 380 тис. Мобілізацією таких людей займалися польові військкомати, що складалися, як правило, зі взводу солдатів і кількох офіцерів. Забирали всіх здатних тримати зброю, навіть 16 – 17-

річних хлопців. Все проходило нібито на законних підставах, адже напередодні Ставкою Верховного Головнокомандування, наказом від 9 лютого в 1942 р. № 089, право призивати на військову службу було надано не тільки військовим радам армії, а й командирам дивізій, частин, причому в необмеженій кількості. Найстрашніше те, що більшість з мобілізованих зовсім не мали військового досвіду, не проходили ніяких навчань, і їх без відповідної підготовки відразу кидали до бою. Зрозуміло, що більшість з них гинуло в першій же битві» (Юрій Смола, «Обличчя», [«Негуманітарна допомога // Чорносвітники»](#));

«...«Заплямованих» мирним мешканням під нацистським пануванням зазвичай використовували в лобових атаках у перших рядах, як правило, без навчання, а часто без обмундирування і навіть зброї («чорносвітники»). Це збільшувало й без того високі шанси загинути» (Олександр Гогун, [«Сталінські командос // Українські партизанські формування, 1941–1944»](#));

«Коли Червона Армія почала виганяти німців з України, то «домосідів» швиденько збирали, – цим займалися навіть не військкомати, а самі командири передових частин, – сунули їм знову гвинтівки в руки і, навіть не переодягнувши в шинелі, в чому були – у першу лінію бою! Їх так і називали – «світники». Береги Дніпра, як весняними квітами, рябіли трупами в різнобарвному цивільному одязі» (Григорій Климов, [«Пісня переможця»](#)).

[назад до основного тексту](#)

26. «Мешканка с. Сопич Глухівського району Сумщини Євдокія Лукіна розповідала, що під час нападу на їх село місцева поліція протягом двох днів у лютому 1942 р. боронилася в церкві, а партизани в цей час вбивали членів сімей поліцаїв – жінок, дітей, людей похилого віку... Листівка зі змістом: «У всіх, хто йде проти слов'янських народів, хто допомагає німецькому ворогові, буде розстріляна сім'я» вказує на централізоване керівництво цими діями... У листівці сабуровців до мешканців Житомирщини містилися прямі погрози родичам колабораціоністів: «Всіх зрадників Батьківщини і їх сім'ї очікує смерть»... Одна з польових комендатур доносила командуванню тилової зони групи армій «Південь» про те, що 11 березня 1942 р. на українсько-російському кордоні під час згаданого нападу на село Іванівка підлеглі першого секретаря чернігівського обкому відрубували руки дітям поліцейських. Можна було б вважати це вигадкою, якби інші джерела не повідомляли про щось подібне. Мешканка села Рудня Корюківського району Чернігівщини Олександра Шевченко розповідала, що її сусідові партизани Федорівського з'єднання «повиколювали очі, страшно над ним знущалися». Убитий був столяром, на початку періоду окупації зробив для партизан загону під командуванням Балабая землянки. А потім німці змусили його піти в поліцію, і за це його партизани вбили. Федоровці, розстрілявши в липні 1942 р. 12 осіб у с. Рудня, «зуби [ім] повибивали. Спершу замучать, а потім вб'ють». За словами мешканця села Рейментарівка того ж району, командир партизанського загону Борис Тунік, що діяв в їхній місцевості «був варваром. З розмов – солили людей, шкуру віддеруть – солять». Про поширеність партизанських тортур писав Хрущову літератор Микола Шеремет: «Поліцейських, старост, бургомістрів, які пручаються, партизани перед тим, як розстріляти, добре «провчать». Особливо жорстокістю відзначились партизани Федорова. Я був свідком, як поліцаїв били до крові, різали ножами, підпалювали на голові волосся, прив'язували за ноги і на аркані конем волочили в лісі, обварювали гарячим чаєм, різали статеві органи». У щоденнику Григорія Балицького, командира загону ім. Сталіна Чернігівсько-Волинського з'єднання, можна знайти підтвердження того, що і через кілька місяців у цьому відношенні нічого не змінилося: «4 квітня 1943 р... Привели бургомистра (вірного слугу німців). Увечері його привели до штабу з'єднання, тут його докінчила партизанська рука. Били цього мерзотника хто чим міг, крім цього поливали окропом...» (Олександр Гогун, [«Сталінські командос // Українські партизанські формування, 1941–1944»](#)).

[назад до основного тексту](#)

27. «За розповіддю мешканця с. Землянка Глухівського району Сумщини Івана Чогуна, сабурівці в 1942 р., застосувавши запальні кулі, одночасно спалили 42 подвір'я, убивши десятки людей. Партизани під час операції були п'яні. Мотивом каральної акції послужило те, що місцеві поліцейські вбили одного сабурівського партизана. Відомості про те, що в той день було спалено понад сорок подвір'їв, підтвердив інший мешканець Землянки, ветеран Червоної армії Олексій Кульша... «Загін заходив, а люди бігли, не знали, що він був, тікали люди з села, так їх наганяли, шашками рубали – зрозумів? А деяких, що бігли, так забирали знову до партизан...» (Олександр Гогун, [«Сталінські командос // Українські партизанські формування, 1941–1944»](#)).

[назад до основного тексту](#)

28. «Оточені військами і активістами, станиці та хутори перетворювалися в резервації з єдиним виходом на кладовище, в ями скотомогильників, глиняні кар'єри. І.Д. Варивода, у той час секретар комсомольської організації станиці Новодерев'янківська згадував: «Скликали комсомольців і пішли шукати по дворах хліб. А який саботаж? План хлібозаготівель був виконаний, все здали! За день знайшли у скирті один мішок пшениці. Знайшли! Ось це і було треба. З цього і почалося. Станиця була оголошена поза законом, сільрада розпущена, всім керував комендант. Оточили кавалерією – ні зайти, ні вийти, а в самій станиці на кутах піхотинці: хто виходив після 9:00 вечора – тих стріляли без розмови. Закрили всі магазини, з них все вивезли, до останнього цвяха. Для політвідділу був особливий магазин, там вони отримували цукор, вино, крупи, ковбасу. Три рази на день їх годували в їдальні з білим хлібом. А таких, як я, активістів, теж три рази на день годували, хліб давали, 500 г – не білий, а напіл з макухою... Люди приходили до їдальні, тут же падали, вмирили...» (Георгій Кокунько, [«Як комуністи знищували козаків»](#)).

[назад до основного тексту](#)

29. «Відносно галичан німці проводили політику зовсім іншу, ніж по відношенню до населення Полісся і Волині:

- а) Повна відсутність масового терору і репресій.
- б) Постачання населенню товарів першої необхідності через споживкооперацію.
- в) Досить стійкі гроші – злотий, курс якого німці підтримували на належній висоті.

Одночасно німці ревно оберігали Галичину від появи в ній партизанського руху, як «радянських» партизанів, так і банд УПА. Селяни в Галичині в економічному відношенні жили добре» (зі звіту командира 1-ї Української партизанської дивізії Петра Вершигори, цит. за: Олександр Гогун, [«Сталінські командос // Українські партизанські формування, 1941–1944»](#)).

[назад до основного тексту](#)

30. «Ні при звільненні Росії, ні в Білорусії, крім поодиноких випадків, такої практики (набору «чорносвітників», – П.Д.) не було. Не варто забувати про те, що набір «чорносвітників» проводився і в Правобережній Україні. По суті, це був геноцид українського народу, адже було поголовно винищено багато молоді, що підросла за роки окупації. ...їм казали: «Ви зрадники і повинні спокутувати свою зраду кров'ю. Зброю здобудете в бою!» (Доктор істор. наук проф. Віктор Король, Андрій Топчий, [«Коли стало питання про забезпечення новобранців, Георгій Жуков заявив: «Обмундировувати та озброювати цих хохлів? Всі вони зрадники! Чим більше в Дніпрі потопимо, тим менше до Сибіру опісля війни засилати»](#), «ФАКТИ», 28.10.2011).

[назад до основного тексту](#)

31. «Як відомо, відразу після звільнення України, Сталін прийняв рішення про виселення всіх українців, що були в окупації, до «місць не настільки віддалених», документи про це були підписані і героєм СРСР Жуковим, та іншими членами уряду. Але фахівці з розвідки переконали керівництво СРСР, що такими заходами вони штовхнуть весь український народ до лав ОУН, УПА і вся Україна буде охоплена партизанською війною, виграти яку буде більш ніж важко, враховуючи, що кістяк Червоної армії становлять українці. Опоередковано існування наказу підтвердив колишній глава НКВС УРСР генерал Василь Рясний. У книзі Фелікса Чуева [«Солдати імперії: Бесіди. Спогади.](#)

[Документи](#)) наводиться текст наказу Жукова-Берії з припискою: «З невідомих причин цей наказ не був виконаний».

Наказ №0078 / 42, 22 червня 1944, м. Москва, ПО НАРОДНОМУ КОМІСАРІАТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ СОЮЗУ ТА НАРОДНОМУ КОМІСАРІАТУ ОБОРОНИ СРСР

Агентурною розвідкою встановлено: За останній час в Україні, особливо в Київщині, Полтавщині, Вінниччині, Рівненщині та інших краях, спостерігається явно ворожий настрій українського населення проти Червоної Армії і місцевих органів «Радянської» деспотії. В окремих районах і регіонах українське населення вороже чинить опір виконанню заходів партії і уряду щодо відновлення колгоспів та здачі хліба на потреби Червоної Армії. Воно для того, щоб зірвати колгоспне будівництво, хижацьки вбиває худобу. Щоб зірвати постачання продовольства Червоної Армії, хліб закопують в ями. У багатьох районах ворожі українські елементи, переважно з осіб, що переховуються від мобілізації в Червону Армію, організували в лісах «зелені» банди, які не тільки підривають військові ешелони, а й нападають на невеликі військові частини, а також вбивають місцевих представників деспотії. Окремі червоноармійці і командири, потрапивши під вплив напівфашистського українського населення та мобілізованих червоноармійців із звільнених регіонів України, стали розкладатися і переходити на бік ворога. З вищевикладеного видно, що українське населення стало на шлях явного саботажу Червоної Армії і «Радянської» деспотії і прагне до повернення німецьких окупантів. Тому, з метою ліквідації та контролю над мобілізованими червоноармійцями і командирами звільнених регіонів України, наказую:

1). Вислати в окремі краї Союзу РСР всіх українців, що мешкали під «деспотією» (точніше, адміністративним керуванням, – П.Д.) німецьких окупантів.

2). Виселення проводити:

а) в першу чергу українців, які працювали і служили у німців;

б) у другу чергу вислати всіх інших українців, що знайомі з життям під час німецької окупації;

в) виселення почати після того, як буде зібраний урожай і зданий державі для потреб Червоної Армії;

г) виселення проводити тільки вночі і раптово, щоб не надати можливість сховатися одним та не дати знати членам сім'ї того, що перебуває в Червоній Армії.

3). Над червоноармійцями і командирами з окупованих регіонів встановити наступний контроль:

а) завести в особливих відділах спеціальні справи на кожного;

б) всі листи перевіряти не через цензуру, а через особливий відділ;

в) прикріпити одного секретного співробітника до 5 чоловік командирів і червоноармійців.

4). Для боротьби з «антирадянськими» «бандами» перекинути 12 і 25 каральні дивізії НКВС.

Наказ оголосити до командира полку включно.

Народний комісар внутрішніх справ Союзу РСР БЕРІЯ

Заст. народного комісара оборони Союзу РСР, маршал «Радянського» Союзу ЖУКОВ.

Внизу є така приписка: «З невідомих причин цей наказ не був виконаний».

«Він був виконаний частково, – цитує далі автор генерала Рясного, – і я мав до цього пряме відношення. Мені цей наказ привіз з Москви один із заступників наркома внутрішніх справ. І було сказано, що за активну діяльність проти Червоної Армії з боку ОУНівців, виступи «боївки», за вороже ставлення до російського народу товариш Сталін наказав виселити всіх українців до відомої матері, а конкретніше – до Сибіру. Микита Хрущов на знаменитому XX з'їзді заявив про те, що Сталін збирався депортувати і українців: «Українці уникли цієї долі тому, що їх занадто багато й нікуди було вислати. А то він би і їх виселив» (Микита Хрущов, [«Промова на XX з'їзді Партії»](#), Фрагмент 6).

«Знайшовся справжній екземпляр наказу. Вже не німецька листівка. І саме там, де йому і належало бути – в особистому архіві виконавця цього наказу. Знайшов його московський письменник Фелікс Чуєв в архіві В.С. Рясного, що з 1943 р. був наркомом внутрішніх справ України. Рясний розповів Чуєву: «Я намітив найактивніших ворогів російського народу і «радянської» деспотії – досвідчених вовків. Кілька ешелонів мої молодці заповнили та відправили. Але потім раптом – зупинка. У чому справа, спершу не знав ні я, нарком, ні хто інший. Щось сталося між українськими начальниками і центральними керівниками, виникли розбіжності – чи варто цією справою займатися?». Надалі Василь Степанович дізнався з газет, що його, Рясного, Президія нагородила орденом Бойового Червоного Прапора за успішну боротьбу з ОУНівцями та депортацію внутрішніх «антирадянщиків». Цікавий штрих. Оригінальний текст наказу дещо відрізняється від тексту німецької листівки. Немає підпису полковника Федорова, немає стилістичної недоречності, на яку звернули увагу вищезгадані критики. Отже, наказ №0078 / 42 – документальне свідчення про злочин щодо української нації, який готувався, але не був здійсненим через численність українців. На відміну від кримських татар та іншого неросійського населення Криму, балкарців, чеченців, інгушів, турків-месхетинців, карачаївців, німців Німецької АРСР на Волзі – українцям пощастило...» (Леонід Шульман, [«Наказ 0078/42: фальшивка чи доказ злочину?»](#), «Свобода» № 17 (242), 17-23.05.2005 р.).

[назад до основного тексту](#)

32. «Через кілька днів московське військо погнало більше семи тисяч сімейств до Московщини, взимку, у мороз, не давши їм зібратися, не дозволивши нічого взяти з собою; їх будинки, їх нерухоме та рухоме майно – все зробилося надбанням великого князя. Багато з засланих померли дорогою; тих, що залишилися, розселили у різних містах, посадах та селах Московської землі; дітям боярським давали маєтки на Низу, а замість них у Новгородську землю посилали на поселення москвичів. Так і замість купців, засланих у Московщину, в Новгород відправили нових купців з Московщини... У 1487 році за доносом Якова Захар'їча, намісника, Іван вивів з Новгорода п'ятдесят сімей кращих гостей і перевів їх до Володимира. У наступному році ... Іван наказав виселити ще більше семи тисяч жилих людей до Москви і розселив їх у різних містах та селах. Маєтки Владичні (тобто церковні, – П.Д.) та боярські були роздані московським дітям боярським. У наступному році Іван перевів всіх інших жилих людей (господарів) до Нижнього Новгорода, а багатьох з них наказав убити в Москві: вони скаржилися на намісників, а їм поставили це в провину, виводячи з того, що вони хотіли вбити намісника. Так добив московський государ Новгород і майже стер з лиця землі окрему північну народність. Велика частина народу у волостях була вигублена під час двох спустошливих походів. Все місто було виселено. Місце вигнаних старожилів зайняли нові поселенці з Московської та Низової землі... До сказаного Костомаровим можна додати свідчення Гербенштейна – щодо Новгорода: «Народ тут був вельми освічений та чесний, а тепер став самим зіпсованим, заразившись, без сумніву, московською порчею, яку принесли з собою пришлі сюди москвитини». Щодо Пскова: «Освіченість і м'які звичаї псковитян замінилися московськими вдачами, які майже у всьому гірші. Бо у своїх купецьких угодах псковитяни показували таку чесність, простосердечність і простоту, що ціна товару у них показувалася без запита, і без усякого багатослів'я заради обману покупця» (Цит. за: Г.В. Плеханов, «Історія російської суспільної думки», кн. 1, М. – Л.: Госіздат, 1925. с. 91). Справа, як ми бачили, була не в «зараженні московською порчею» і не в тому, як наївно вважав Плеханов, що «торжество східних порядків зумовило... поширення східної моралі» (там же), а просто в «зміні народу». Костомаров вичерпно відповів тим, хто сумнівається у відкритті Дмитрієвої. У Новгороді та його околицях, «волості», просто фізично не було кому зберігати билини. Додам, що після жахливого розгрому, не побоюся цього слова – геноциду, описаного ним, Новгородщиною пройшовся ще мор, а років сто тому – опричнина. З іншого боку, «поволзькі осередки билинної традиції» виникали саме там,

куди московити виселяли новгородців» (Лев Прозоров, [«Часи руських богатирів. За сторінками билин – до глибин часу»](#), Яуза, Ексмо; М.; 2006).

[назад до основного тексту](#)

33. «У Криму відразу після його захоплення комуністами винищили декілька десятків тисяч російських «монархістів, патріотів і офіцерів». Саме на цій підставі взимку 1920 – 1921 років були винищені всі, хто не евакуювався разом з військами Врангеля. Спочатку оголосили реєстрацію офіцерів, і ті в масі своїй з'явилися – адже залишилися в Криму ті, хто не хотів їхати з Батьківщини і хто повірив обіцянкам більшовиків. Всі ці люди були знищені. Вціліли тільки ті, що відчували щось і втекли до гір, до партизанів. Потім погнали на розстріл членів сімей офіцерів, а також взагалі всіх, хто мав хоч якусь освіту і хоч де-небудь служив. Для цього на вулицях заарештовували всіх, хто пристойно одягнений, хто говорить, як освічена людина. Потім влаштовували облави, населення цілих кварталів зганяли в концтабори і потім «сортували», винищуючи всіх «класово неповноцінних». І теж, зрозуміло, цілими сім'ями. Людей винищували за списками, найчистішої води геноцид: «за дворянське походження», за «роботу в білому кооперативі», «за польське походження». «Околиці міста Сімферополя були повні смороду від трупів розстріляних, які навіть не закопували в землю. Ями за Воронцовським садом та в оранжереї у маєтку Кримтаєва були повні трупів розстріляних, злегка притрушені землею, а курсанти кавалерійської школи (майбутні червоні командири) їздили за півтори версти від своїх казарм вибивати золоті зуби з рота страчених, причому це полювання давало завжди велику здобич» (Андрій Буровський, [«Вся правда про Росіян: два народи»](#));

«...ми кинули виклик козакам, почавши їх масове фізичне винищення... щоб відчувати себе в змозі впоратися з козаками і придушити те масове бродіння і той жорстокий опір, що неминуче повинні були надати волелюбні козаки... Безперечно принциповий наш погляд на козаків, як на елемент, чужий комунізму та «радянській» ідеї, правильний. Козаків, принаймні, велику частину їх, треба буде рано чи пізно винищити, просто знищити фізично...» (один з «теоретиків» геноциду член Донревкому Ісаак Рейнольд, 1919, цит. за кн.: Бнай Бріт, «Проект Інтернаціонал» (доповнення до частини III – «Сила») [«Розкозачування»](#); «Більшовицьке керівництво. Листування», 1912 – 1927, М., 1996, с. 108; «Родіна», 1998, № 3, с.77);

«Але, як виявилось, це було однією з умов таємної змови між англійським і «радянським» керівництвом щодо видачі так званих старих емігрантів, тобто колишніх білогвардійців. При цьому в числі виданих та, по суті, зрадчених, виявилися російські офіцери, що воювали пліч опліч з англійцями в якості спілників у Першій світовій війні... Багато козаків на очах англійців кінчали життя самогубством, деякі козачки стали скидати своїх дітей в гірську річку Драву і кидатися слідом за ними, іншим пощастило сховатися в горах... По суті, ця подія стала органічним продовженням геноциду козацтва як особливої верстви, початок якому було покладено таємною директивою Оргбюро ЦК РКП(б) «Циркулярний лист ЦК відносно до козаків» від 24 січня 1919 р. А всього жертвами англо-«радянського» альянсу в процесі здійснення цієї бузувірської акції загинуло близько 70000 осіб, у тому числі старих, жінок та дітей» (Олександр Мучник, [«Філософія гідності, свободи і прав людини»](#)).

[назад до основного тексту](#)

34. «Сталін – це народність. Він народний герой. Подивіться у вікно – там же досі сталінська Росія. Немає ніякої царської, горбачовської, ельцинської Росії. Єльцинська Росія – це Рублівка, а від горбачовської один «Фонд Горбачова» залишився... Так, як сучасну Францію створив Наполеон III, а не Наполеон I, так сучасну, «радянську» Русь створив Сталін (за допомогою лєнінської «закваски»)» (Юрій Пивоваров – академік, професійний російський історик, з інтерв'ю Вадиму Тросницькому, ReZumeRu: [«Сучасна Росія це сталінська Росія»](#));

«Програма «Відкрита студія» на П'ятому каналі. Вочевидь, на честь сьогоднішньої дати – дня смерті товариша Джугашвілі. У студії – Данило Гранін, Яків Гордін, Михайло

Федотов, Ольга Криштановська та упир Кургінян зі своїми павуковими лапками. Що там було протягом півтора годин, не знаю. Я увімкнула на вильоті – за півгодини до фіналу. Почула інтелігентних Граніна, Гордіна і Федотова. Гранін говорив про те, що ми животіємо в закритому суспільстві, що нам потрібна відкрита дискусія. Федотов чомусь відхрещувався від запропонованого ним же терміну «десталінізація» і замінив його вельми пісним і безневинним «громадянська». Кургінян бризкав слиною, тріумфував і тикав лапками в циферки, що біжать на екрані. А циферки такі: передача запитує у тебе, народ: «Хто для вас Сталін?» Голосування йде в плині двох(!) годин у прямому етері. Результати: великий керманіч – 71,5%, кривавий кат – 10,9%, наша історія – 17,7%. Думаю, що шанобливе «наша історія» можна сміливо приплюсувати до «великого керманіча». І тоді ми отримаємо «божевільні» цифри: 89,2. Тобто майже 90% тих, що дивляться в ці години програму «Відкрита студія», хочуть Сталіна. Хочуть диктатора-параноїка. Бажають його. Жадають. З готовністю підставляють свій зад і навіть послужливо змазують його вазеліном. На, вождяра, встромляй. Коли в 1993 році після торжества ЛДПР Юрій Карякін, випивши для хоробрості, видихнув в камеру «Росія, ти здуріла!», він навіть уявити собі не міг, що трапиться з Росією через якісь 18 років» (Ксенія Ларіна, журналіст, [«Росія здуріла в дошку»](#)).

[назад до основного тексту](#)

35. «Ще свідоцтво: лист Держинського Леніну від 19 грудня 1919 року. У ньому вказувалося, що на той момент в полоні у більшовиків містилося близько мільйона козаків. Керманіч наклав резолюцію: «Розстріляти всіх до одного». На Кавказ Ленін періодично відправляв телеграми – «Переріжмо всіх». Тоді у Советів просто фізично сил не було, щоб здійснити всі директиви «людяного» Ілліча. Має безпосереднє відношення до того, що відбувалося на козацких землях, як і взагалі на Півдні Росії, ще одне розпорядження Леніна – посилати червоних головорізів-інтернаціоналістів у райони, де діяли «зелені»: «Вішати під виглядом «зелених» (ми потім на них і звалимо) чиновників, багатіїв, попів, куркулів, поміщиків. Виплачувати вбивцям по 100000 рублів...». Згадаймо, як «радянська» пропаганда довгі роки стверджувала, що на совісті козаків каральні акції Білої Армії проти мирного населення. Чи немає й тут ленінського сліду?» (Георгій Кокунько, [«Як комуністи знищували козаків»](#));

«Ще посилення від Ілліча – «Посилайте на примусові роботи в копальні», «Наводьте масовий терор», «Замикайте в концентраційні табори», «Відбирайте весь хліб і вішайте куркулів», «Без ідіотської тяганини і, не питаючи нічийого дозволу, розстрілюйте, розстрілюйте, розстрілюйте». Слава Богу, що у Советів просто фізично сил не було, щоб здійснити в ті роки ці людоджерські директиви «керманіча революції». З телеграм Леніна Сокольникову (Гіршу Брильянту) 20.04.1919 р.: «Верх неподобства, що придушення повстання козаків затягнулося». 24.04.1919 р.: «Якщо Ви абсолютно впевнені, що немає сил для лютої і нещадної розправи, то телеграфуйте негайно. Чи не можна обіцяти амністію і цією ціною роззброїти? Надсилаємо ще двоє командирських курсів». 25.04.1919 (Ефраїму Склянському): «Треба змовитися з Держинським про те, щоб він дав найенергійніших людей, і не послати чи ще військові сили? Ще треба, якщо там погано, піти на хитрість». 06.05.1919 р. в РВС Південного фронту: «Подія з придушенням повстання прямо-таки обурлива. Необхідно вжити найенергійніших і рішучих заходів і вирвати з коренем повільність. Чи не послати ще додаткові сили чекістів?» 15.05.1919 р. Луначарському: «руште енергійне масове переселення до Дону з неземлеробських місць для заняття хуторів. Курсантів теж пошлемо...» (Бнай Бріт, «Проект Інтернаціонал» (доповнення до частини III – «Сила») [«Розкозачування»](#));

«Коли мене іноді запитують: хто гірший, Ленін чи Сталін? Я відповідаю: Сталін просто бандит, кримінальник. М'ясник, якого потрібно було поставити до стінки, як і Гітлера. Все. Крапка. Останнє мені нецікаво. Ленін інтелектуал. Вірніше, Ленін – та ганьба, до якої може дійти російський інтелектуал. Це геніально вгадав у «Бісах» Федір Михайлович Достоевський. У мене є збірка листів Леніна до рідних, видана в 1924 – 1925

роках його сестрою. Читаючи їх, бачиш, як від нормальної 21-22-річної талановитої людини з новодворянської сім'ї до 50-річного чоловіка відбувається деградація, розкладання особистості. Як від молодого чоловіка, люблячого маму, інтелігента, народжується те, що народилося. Видно його абсолютний цинізм, безжалісність, «усе дозволено». Ленін все це «заквасив», а Сталін пристосував для народу, розвинув... В інституті, яким я керую, близько тисячі душ. Він найбільший науковий гуманітарний інститут в Росії. Всі його співробітники: росіяни, українці, євреї, вірмени, азербайджанці, корейці – «радянські» люди (государеві холопи, – П.Д.). Цей феномен описували і наші, і зарубіжні соціологи. Ось від такої країни, від такої людини потрібно піти. Від такого метафоричного Леніна потрібно піти. Потрібно боротися з Ленінін. Ленін – деміург цього режиму... Мене ображає наявність всіх цих ленінських проспектів, пам'ятники Леніну, фільми про Леніна. Це суїцидально для нашого народу...» (Юрій Пивоваров – академік, професійний російський історик, з інтерв'ю Вадиму Тросницькому, ReZumeRu: [«Сучасна Росія це сталінська Росія»](#)).

[назад до основного тексту](#)

Додаток 4. Божественне військо

Українці, як і їхні пращури баньшунські мані – ба-ді та інші сармати-дісьці (чи-ді – червоні ді, бей-ді – білі ді, жун-ді – велетні ді, шаньжуни – горці-велетні, юечжі – гутії) за думкою стародавніх китайців є «божественним військом».

Вільнолюбні пращури українців не терпіли не лише утисків і пригнічення, а і будь-якого підпорядкування. Тому-то вони споконвічно й воліли перебиратися на вільні землі. Але ж зараз придатних для існування вільних земель ніде не має і, отже, треба героїчно захищати свою батьківщину від психічно інфантильних нелюдів:

«Хань-чжунський полководець Шан-цзі зробив одного разу наступну промову на захист ба-ді: «Ба-ді семи родів мають заслугу в тому, що вбили білого тигра. Ці люди – хоробрі, войовничі та добре вміють битися. Колись цяни, вступивши до округів та повітів Хань-чуань, зруйнували їх. Тоді нам на допомогу з'явилися ба-ді, і цяни були розбиті на голову і винищені. Тому-то баньшунських манів (пра-і.е. *moung / *манд / *манж = ман – «горець, мужня людина», – П.Д.) і прозвали «божественним військом». Цяни відчули страх і передали іншим родам, щоб вони не рухалися на південь. Коли ж згодом цяни знову вторглися з більшими силами, то ми тільки за допомогою тих же ба-ді кілька разів завдавали їм поразки»... Що «ді» не були схильні до підкорення, найвище ставлячи особисту свободу, видно з того, що вони без вагання кидали свою поневолену батьківщину і розходилися – одні на північ, інші на південь, туди, де ще був простір, куди не добиралися китайці зі своїм державним устроєм, чиновниками та правилами гуртожитку. Так вони, з плином століть, дісталися з одного боку до басейну Брахмапутри, Іраваді та Салуїну, з іншого до Алтаю та південного Сибіру (і далі до Скандинавії [алани-торки, готи: гаути, грутунни = руси та інші] і навіть до туманного Альбіону [англи, юти, фризи та данці], – П.Д.). ...як північні, так і південні дісьці (пращури чорноволосих і смаглявих слов'ян, германців, французів, іспанців і італійців, – П.Д.) відрізнялися одними й тими ж рисами свого племінного характеру: гарячим темпераментом, зневагою до смерті, рішучістю і надзвичайною відвагою; це були воїни за натурою, за покликанням: вони вступали у боротьбу заради самої боротьби і, дорожачи своєю особистою свободою, не виносили підпорядкування, в якій би формі останнє не виявлялося. Будучи рухливими, енергійними, діяльними і в той же час, не відрізняючись великою прихильністю до батьківщини, вони залишали останню, коли умови життя в ній змінювалися, і розходилися все далі у пошуках країн, де їхнє соціальне життя, у формі дрібної громади, керованої виборними старшинами, могло мати ще місце. Де б, проте, (пращури українців, – П.Д.) дісьці не мешкали, їх головними і улюбленими промислами завжди були полювання і рибальство, які цілком задовольняли їх бродячі схильності, їх заповзятливу натуру,

найвищою мірою самостійну та лицарську. ...вони не виносили деспотизму, а й самі ніколи не були деспотами ні в родині, ні в колі своїх рабів і підлеглих. В силу цих расових особливостей характеру, а також відсутності в їх натурі хтивості, дієцьці є в Азії єдиним народом, у якого моногамія становила первинну і основну форму шлюбу... Наскільки можна судити тепер за уривчастими звістками про релігію дієцьців, що дійшли до нас, ми повинні вважати, що у них одночасно існували всі три стадії релігійного мислення, а саме – поклоніння природі (тотемізм), шаманізм і, нарешті, поклоніння пращурам, яке не розвинулося до антропоморфізму, можливо, завдяки саме тій обставині, що дієцькій громаді були тоді чужі монархічні принципи» (Г.Ю. Грумм-Гржимайло, «Чому китайці малюють демонів рудоволосими?», <http://www.litmir.net/br/?b=128057&p=176>, <http://archive.li/TPE47>; <http://www.velesova-sloboda.org/antrop/grumm-grshimaylo01.html>, http://www.uhlib.ru/nauchnaja_literatura_prochee/russkaja_rasovaja_teoriya_do_1917_goda_tom_2/p30.php; Павло Данильченко, «Історія племен і народів, що сформували український етнос і державу Україну», https://chtyvo.org.ua/authors/Danylchenko_Pavlo/Istoriia_plemen_i_narodiv_scho_sformuvaly_ukrainskyi_etos_i_derzhavu_Ukrainu/).

Білий тигр – підступний, жорстокий і кровожерливий звір, вбитий пращурами українців.

© Vitaly V. Kuzmin

Російський військовий броньований позашляховик ГАЗ-2330 (АМН 233114) «Тигр», знищений вже в кількості декількох сотень божественним військом українців.

Підступна і ненажерлива Росія, психічно інфантильне населення якої звикло споганювати свої землі і тому споконвічно потребує нових, зараз передислокує до Європи навіть із Далекого Сходу свої війська з амурськими «Тиграми». Тому керівники Китаю будуть недалекоглядними, якщо не скористаються такою слушною нагодою і не приєднають саме зараз до Китаю Східний Сибір разом із Далеким Сходом нинішньої Росії:

«Щодо Пекіна, то хоча він і не має претензій, але, як пишуть російські ЗМІ, за неофіційними китайськими картами, весь Далекий Схід РФ – це територія КНР, а в офіційних підручниках історії в Китаї стверджується, що «Сибір – тимчасово втрачена територія Піднебесної...» (Кореспонденти «Белсату», «Не тільки Смоленськ та Курили. Хто і як малює Росію на своїх національних картах», <https://belsat.eu/ru/news/05-03-2022-ne-tolko-smolensk-i-kurily-kto-i-kak-risuet-rossiyu-na-svoih-natsionalnyh-kartah/>).

Китай за вторгнення своїх військ саме зараз на територію Росії не зазнає не тільки санкцій, а навіть і міжнародного осуду. Бо Росія сама порушила територіальну цілісність сусідньої держави і, отже, перетворивши підписаний її керівництвом Будапештський меморандум, щодо гарантування територіальної цілісності України, в нікчемний папірець, сама напросилася на такі ж дії сусідніх держав. До того ж вона порушила і майже всі міжнародні норми, розпочавши геноцид цивільного населення України. Тому-то, те що Китай раніше підписав з Росією якісь там угоди не має зараз ніякого значення. Бо будь-які угоди з державою терористом повинні автоматично розриватися після запровадження нею геноциду цивільного населення.

Проблема ж Тайваню не є зараз настільки нагальною для Китаю, що б не скористатися можливістю отримати природні багатства Сибіру, які психічно інфантильне холопське населення Росії не здатне екологічно освоїти і раціонально використати.

Адже для приєднання до Китаю цих раніше втрачених ним земель є зараз безліч приводів. І не тільки звільнення від російської окупації земель споріднених китайцям евенків (тунгусо-маньчжурів), евенів, нівхів, якутів та інших монголоїдів, яких

російськомовні холопи презирливо називають «вузькоглазиками», але навіть і необхідність припинення геноциду українців, пращери яких сармати-дісці неодноразово вставали на захист китайців від набігів північних варварів цянів:

«Китайці скажуть: «ок». Так і бути, ми вам допоможемо. Але ми маємо одну умову: заміна народу. Ми до росіян жодних претензій не маємо, але у нас народ ефективніший. Тут немає нічого особистого, це просто бізнес. Поміркуйте самі: коли ви берете в управління ферму і бачите, що там стадо складається з корів середньоросійської породи, то ви розумієте, що його потрібно замінити на корів голштинської породи. Просто тому, що голштинці дають більше молока за тих же самих витрат. А це стадо треба відправити на ковбасу. Адже у вас немає жодної неприязні до середньоросійських корів. Просто вони вам не потрібні для ваших завдань. Так і тут: які можуть бути аргументи? Нам потрібні ваші ресурси. Ми їх освоїмо без вас. Ви нам не потрібні. Навіщо нам вас годувати та зберігати? Ідіть на ковбасу. Наші китайці з нашими завданнями впораються краще...» (Альфред Кох, «Росію чекає втрата суверенітету та розпад», <http://www.charter97.org/ru/news/2014/10/4/119049/>).

Якщо ж китайці, сидючи на березі Амуру, чекатимуть, коли ж нарешті повз них пропливе труп Росії, то вони знову втратять свої землі Сибіру і Далекого Сходу. Бо ж сибіряки, згуртувавшись і не гаючи часу, утворять на цих землях свою креативну суверену державу:

«Я почувуюся сибіряком, – каже красноярський блогер Олександр Коновалов. – Я багато їздив Росією і зрозумів, що ми інші. Це важко пояснити, але це так. Я взагалі вважаю, що ми не знаємо, хто такі росіяни. За часи радянської влади ми втратили російську культуру і стали «радянським народом». Сьогодні «руський» – це якась абстракція. Навіть країна у нас Росія, а зовсім не Русь. Сибіряк – це конкретніше. Коли я жив в Індії, мене часто питали, чому я не схожий на інших росіян, які були там. І мені було найпростіше сказати, що я – сибіряк, а вони – московити. Тоді в індійців не залишалось запитань. Імідж росіян і в країні, і за кордоном дуже поганий. Але на сибіряків він не поширюється. Напевно, з боку помітно, що ми таки різні» (Володимир Антипін, «Громадянин Сибіру», «Російський репортер», №7 (185), 24 лют. 2011, http://expert.ru/russian_reporter/2011/07/grazhdanin-sibiri/);

«Сибірська ідентичність відчувається у Новосибірську скрізь – інші люди, інша манера водіння на дорогах, навіть інша, сибірська говірка. «У тебе московський акцент» – дорікають московському журналісту знайомі з Омська. Сибірські компанії, що експортують щось за кордон, вважають за краще засновувати свій бренд на сибірському походженні. Те саме стосується і сибірських туристів за кордоном – на стандартне запитання «Звідки приїхали?» вони відповідають: «З Сибіру...» («Сибіряки говорять про відокремлення від Росії», <https://golbis.com/pin/sibiryaki-pogovarivayut-ob-otdelenii-ot-rossii/>; <http://2fimage.politiko.ua/blogpost91438>; <https://oleg-leusenko.livejournal.com/854294.html>);

«Зверніть увагу: північні помори і перша хвиля сибіряків – біла кістка російської нації – крадіжки не знали, не заведено було. Це жили люди вільні, своїм розумом і за себе відповідальні, і якщо що розправа була швидка і сувора. Закон тайга, ведмідь прокурор. До Петра народець ще намагався перебиватися. Хоча вже з часів Олексія Михайловича відзначають заїжджі в Московію іноземці злодійкість і шахрайство російського люду. Зауважте – ні Антверпен, ні Гамбург, ні Лондон не були зразками чесності. Місто пізнього Середньовіччя було набите злодіями і всіляким нічним людом. Але все відносно. Ось щодо Європи Росія була злодійкуватою і в XVI столітті теж. А з чого б інакше? Народ перебував у стані рабському. А рабство формує рабські звичаї та уявлення. СТЯГНУТИ – ЗАВЗЯТИСТЬ РАБА» (Михайло Веллер, «Великий останній шанс», https://lib.misto.kiev.ua/WELLER/r_poslednij_shans.p07.dhtml).

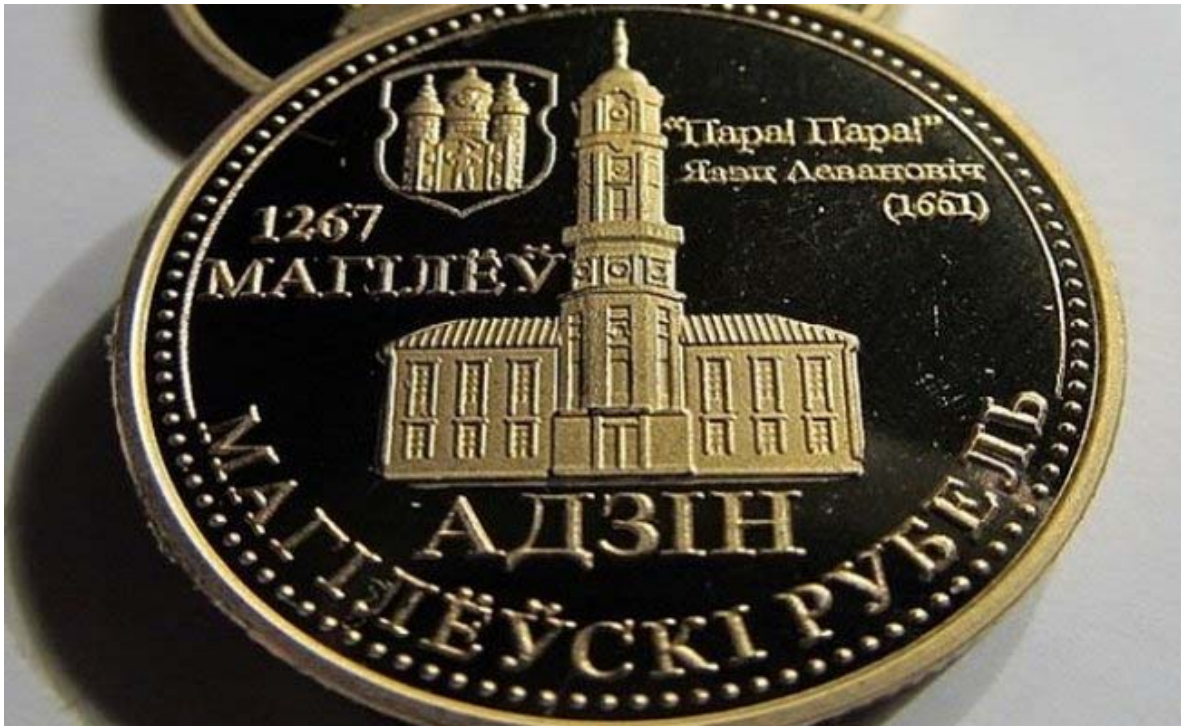
Зовсім не схожі на психічно інфантильних росіян (не здатних облаштувати своє життя без тотальної опіки жорстокою авторитарною владою) і колишні литвини (лютичі) – білоруси. Підсвідомі лінгвопсихічні установки бидлоутворюючої російської мовної картини світу ще не встигли знівечити їх, як і українців, а, отже, і перетворити їх (на відміну від більшості росіян) на агресивно слухняне бидло. Тому-то:

«Пара, пара! Паважаныя сябры!» згадати про свою офіцерську честь та чесноту і нарешті скинути зі свого народу ярмо холуїв московитського пахана, як це зробили ваші доблесні і хоробрі пращури в Могильові у 1661 році. Та й зовсім не гріх забрати вам зараз свої землі Смоленщини у холопів цього пахана. Бо саме їх держава перша порушила статус кво, окупувавши землі сусідніх країн і, отже, спровокувала зробити те ж саме своїх сусідів відносно до себе. Нехай позаздрять вам нерішучі китайці:

«Ігумен Орест пише: «На той крик бурмістр Леонович із катівським мечем, вибігши з ратуші, перехрестившись, крикнув: «Пора! Пора!» Задзвонив вічовий ратушний дзвін, і дзвони дзвіниці Богоявленського братського монастиря, здіймаючи загальноміську тривогу. Бургомістр Леонович, з товаришами, перший почав перед ратушею на ринку великим катівським мечем рубати Московських солдатів, а міщани, почувши тривожний дзвін, по всьому місту, по всіх будинках і вулицях, несподівано напавши, били, кололи, різали бердишами, сокирами, молотками і чим хто міг, винищуючи Московських солдатів без жодної пощади...» («Пора! Пора!: як у 1661 році білоруси показали, чий Могильов», <https://charter97.org/ru/news/2022/2/5/453599/>).

На згадку про повстання один із музеїв Могильова прикрашає мальовнича і досить кривава картина про побиття московитів вашими славетними і хоробрими пращурами, а вашим нацбанком навіть була випущена в обіг ювілейна монета, на якій зображено ратушу та білоруські слова «Пара! Пара!», якими, за переказами бургомістр дав наказ почати повстання.

Отже, якщо білоруське військо бажає придбати досвід бойових дій, то нехай спочатку побореться з туранським гарматним м'ясом своїх східних сусідів, а не стане необачно само гарматним м'ясом, зіткнувшись з божественним військом українців, що покришило, як капусту, майже всі елітні формування туранського війська російської недоімперії:

«Нерозумно недооцінювати: український народ, бо розважлива (значна) частина українського народу, переживає те, що називається «пасіонарним вибухом». Коли ми говоримо про патріотичне почуття російських людей, десятки тисяч ополченців, про гуманітарні постачання, в яких беруть участь багато росіян, – треба усвідомлювати, що в Україні має місце те ж саме, але в набагато радикальніших і масштабніших формах. Україна, власне кажучи, «пре». І основна причина – зовсім не горезвісне прагнення до Європи, до цивілізаційних цінностей, комфорту та різноманітних вільностей. Основна причина – це чітке та шалене усвідомлення боротьби з тією силою, що, як здається українцям, завжди тяжіла над Україною. Сила ця: Росія, росіяни. Вони відчули, що не просто пристрасно хочуть, але врешті-решт і можуть перемогти горезвісного «старшого брата» і призначити «старшим братом» себе... Тоді вікова мрія здійсниться: вони подивляться на це потворне, величезне, важке утворення згори донизу. І, можливо, навіть посприяють розпаду цієї підлої держави, яка тисячу років привласнює їхню славу, їхню державність, їхню культуру. Заради такої справи можна пожертвувати багато чим. Україна надто довго чекала на це, вона, по суті, саме сьогодні відвойовує свій жаданий суверенітет, створює свою нову мітологію. Українці відчувають себе давніми греками, вони часто поведуться майже так, як поводитися росіяни у найстрашніші моменти нашої історії... Ставки їх не просто високі – вони абсолютні: Україна або має народитися, або пологи не відбудуться... Те, що українці були у Вітчизняну другий серед усіх народів Росії за кількістю Героїв Радянського Союзу душу населення, – треба пам'ятати, треба забити собі напам'ять молотком. Це діти та онуки тих самих героїв та безстрашних солдатів – прямі їхні нащадки...» (Захар Прилепін, «Той, у якому треба вгадати себе», <http://www.mesoeurasia.org/archives/date/2016/05>, <https://mysliwiec.dreamwidth.org/2754270.html>; Оспівувач «Новоросії» прозрів: «Україну наші потуги смішать: болю вона не відчуває, страху не має, бідності не лякається», <http://cossackland.org.ua/2015/02/19/pevets-novorossyy-prozrel-ukraynu-nashy-potuhysmeshat-boly-ona-ne-chuvstvuuet-straha-ne-ymeet-bednosty-ne-puhaetsya/>);

«Найбільша помилка це знехтувати українцями. Вважати українців слабкими. Скривдити українців. Ніколи не ображайте українців. Українці ніколи не бувають такі слабкі, як вам здається. Не дай Всемогутній Аллах вигнати українців або забрати щось в українців. Українці завжди повертаються. Українці повернуться та повернуть своє. Але коли українці повертаються, вони не вміють розрахувати силу та застосувати її пропорційно. Вони знищують все на своєму шляху. Не ображайте українців. Інакше коли українці повернуться на землю, де поховані їхні предки, то ті, хто живе на цій землі, будуть заздрити мертвим» (Джохар Дудаєв, «Атака Ічкерійського Вовка», нариси політичної історії України, https://www.slovech.co/rosiia-znykne-koly-ziyde-ukrains-ke-sontse-dzhokhar-musaievych-dudaiev/?fbclid=IwAR3YqV_nP2-tPRbk5X7ifSORxVPNyYPNI5XEuzxXbVLUu0jmSC4ZDVjk1DE; <https://kharkov.politeka.net/281437-v-seti-vspomnili-vyskazyvanie-dzhohara-dudaeva-ob-ukraincah-oni-vernut-svoe>);

«Немає нічого більш відповідного зі слов'янським характером, ніж становище України чи Малоросії з часів Київського періоду до Петра I. Це була козацька та землеробська республіка з військовим устроєм, на засадах демократичних та комуністичних. Республіка без централізації, без сильного уряду, керована звичаями, що не підкорялася ні московському цареві, ні королю польському. У цій первісній республіці не було і сліду аристократії; будь-яка повнолітня людина була діяльним громадянином; всі посади, від десятника до гетьмана, були виборними. Зауважте, республіка ця проіснувала з XIII століття до XVIII, безперестанку обороняючись від великоросів, поляків, литовців, турків і кримських татар» (Олександр Герцен, «Старий світ і Росія. Листи до В. Лінтона, лист перший, 1858», т. XII, 1957, <http://gertsen.lit-info.ru/gertsen/public/russie-vieux-monde/russie-vieux-monde-staryj-mir-i-rossiya.htm>);

«Чорноморські (українські кубанські, – П.Д.) зовсім відмінні від інших козаків, більш схожі на жителів Кавказу, ніж на слов'янина Росії... Передбачається, що вони ведуть своє походження від казахів (козар = касогів, – П.Д.), кавказького племені, що все ще існує. Вони, найбільшою частиною, високі і добре складені; стрункі; атлетична форма з профілем зазвичай грецьким чи римським; волосся завжди темно-коричневе або чорне; і азіатська кров надає їх рисам пікантного характеру, настільки звичного східним людям. Я не намагатимуся описувати історію їхніх кровопролитних воєн з турками та татарами, вони були протягом століть великими прихильниками хреста – сторожовими псами, які охороняли кордони Європи в цьому регіоні від спустошливих набігів фанатичних орд Магомета... Реальний факт, що не існує любові між ними та мусковітами Стародавньої Росії, які відносяться один до одного зі взаємною підозрілістю; і їхня ненависть така, що вони рідко спілкуються без того, щоб не дійти до рукопашної. Козак, зі свого боку, називає росіянина неблагородним, підлим негідником, позбавленим як величі душі, так і зросту; як безпринципним, так і несхильним до себе за натурою... Серед всіх козаків Російської імперії чорноморські вважаються друзями і ворогами, найхоробрішими – їх доблесний брат на Дону рішуче підтверджував свою власну слабкість» (Едмонд Спенсер, «Подорож до Черкесії, Кримської Татарії і т.д.», Лондон, 1839 р., 3-е вид., http://apsnyteka.org/467-spenser_putieshestvia_v_cherkesiu.html; <http://www.pandia.ru/text/77/156/24240-3.php>);

«Число цих Козаків ніхто обчислити не міг, та й самі справжнього числа знати не могли, але тільки й знали, що скільки їх кінних, стільки й піших до справи бути повинно, бо скільки в навколишніх місцях людей буде, стільки й Козаків у себе вважали. До зборів сил їх тільки б повістку зробити, щоб у полки збиралися, то відразу, скільки потрібно, воїнство збиралося; не було потреби з труднощами збирати, так, як в інших військах буває, і не було потреби великого найму обіцяти; аби тільки старший слово сказав, зараз війська, як трави, буде. Як у один час на запитання турецькому султану, коли хотів знати кількість сил їх, відповідали, що «у нас, де, людей, що лоза, то козак, а де крак чи байрак, то по сту і по двісті Козаків тамо, і всі ті на війні хоробрі», і до того ж приписали, що

«козаки багатство дуже мають, хитрість і хоробрість досить знають»...» (Олександр Рігельман, «Літописна розповідь про Малу Росію та її народ і козаків взагалі», <http://litopys.org.ua/rigel/rig03.htm>);

«Згадаймо приказку, – до армійської частини привезли новобранців. Росіяни насамперед цікавиться, де їдальня, українець – де сержантська школа. З дуже глибоким підтекстом жарт. Якщо під «армійською частиною» розуміти СРСР... то роль у ньому українців проглядається непогано». Справді, не лише велика питома вага українців серед сержантського та офіцерського складу Радянської армії – факт загальновідомий, а й величезна кількість господарських та партійних керівників різних рангів, розкиданих всіма регіонами та країнами колишнього Союзу» (Сергій Беляєв, «Загадка української душі. Особливості менталітету українців», <http://www.navigator.lg.ua/arts.php?mode=r&art=r0073>);

«Правду кажучи, вміння успішно воювати стали відкриттям і для багатьох українців. А все тому, що нашу справжню історію погано знають не лише в Росії чи у світі, а навіть в Україні. Бо якщо оглянути українське минуле без російських окулярів, можна побачити – українці – це народ-військо. Ми маємо унікальне вміння. Ми вміємо швидко організуватися для ефективного самозахисту. Загалом військо – це важливий елемент держави. Українці ж після падіння Русі не мали протягом століть своєї держави. Але це не завадило нам створити у 16 – 17 століттях одне з найефективніших військових формувань того часу – козацьке військо. Козаки захищали південні кордони Речі Посполитої, брали участь у війнах різних держав як наймані солдати. Але також піднімали повстання. Спочатку – для захисту власних інтересів. Згодом вимоги набули більш політичного забарвлення і козаки перебрали на себе роль захисників усіх українців... До відновлення армії масово долучилися волонтери з усієї країни, які заміняли державний ресурс, поки нова українська влада на чолі з президентом Порошенком включилися в цей процес. Ми знову продемонстрували блискучу здатність до самоорганізації, здатність бути народом-військом. Мільйони українців пішли на фронт – солдати, волонтери, інформаційні та творчі команди...» (Володимир В'ятрович, «Українці – народ-військо», https://lb.ua/blog/volodymyr_viatrovych/517538_ukraintsi-narodviysko.html);

«Зараз у лавах української армії з'являються молоді, ініціативні, дуже вмілі та, що дуже важливо, досвідчені командири. Особистий склад усіх підрозділів теж швидко набирається досвіду. Причому в українському випадку навчання йде не з-під палиці, як у Росії, а з волі самих солдатів та офіцерів. І це винятково важливий процес – досвідченість під час бойових дій має колосальне значення» (Іван Яковина, «Катастрофічний провал російської армії. Як Україні перемогти Путіна», https://nv.ua/ukr/opinion/putin-prograv-ivan-yakovina-pro-porazku-rosiyskoji-armiji-viyana-novini-ukrajini-50229428.html?utm_content=set_lang).

Таким чином, на відміну від психічно інфантильного московитського гарматного м'яса українські воїни є відважними людьми, що воліють і здатні швидко придбати достатній досвід бойових дій. Тому-то, якщо воїн українського божественного війська і йде на той світ, то разом з собою він забирає не менше десяти психічно інфантильних орків.